

September 2018

فهرهه نگی

تتاسوار

زبگار دار

کوی شه و وشه و پهراویزانه ی گرتوته خوی که
سیاهه نه شاسوار ما
له هژناره و نووسین و وه رنگرانه کاشردا به کاری میوان

The a KING

فهرهنگی

شاسوار

فهرهنگی ئه و وشه و پهراویزانهی

سیامه‌ند شاسواری

له هۆنراوه و نووسین و وه‌رگێرانه‌کانی‌دا

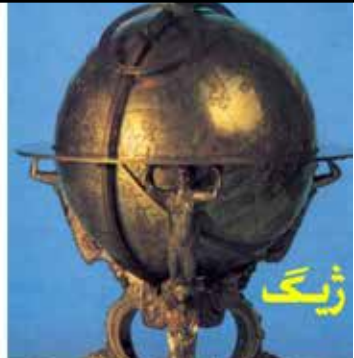
به‌کاری هیناوه

سیامه‌ند شاسواری

Updated: November 2015

كەلىدەن

قورسى

دەستى ئوبولمەزل

تاغ

ئەسپەندەر

زىگ

پەردەنىگار

تەختى دىنو

بىزىمىزە

ناوگۆرك

تاۋلەمە

سەمەنى

ھىنماي

نیو خانیستان

قوچان
Quichan

چناران
Chenarān

Miana

بکسر دختلیس

مشهد
Mashhad

سبزوار
Sabzevar

نیشابور
Neyshābūr

ملک آباد
Malk Abād

فریمان
Farīmān

کله یی‌دهر
کله یی‌دهر

فرهادگرد
Farhādgerd

پوش
Pūsh

توربات
Torbat

جاده فریمان

توربات امام
Torbat Imam

کاشمر
Kāshmar

توربات
Torbat

میل شاهر
Mīl Shāhr

بردسکن
Bardaskan

کاشمر
کاشمر

راشکوار
Rāshkvar

کاشمر
کاشمر

آباد
Abād

سالمی
Salami

کاشمر
کاشمر

فیض آباد
Feyz Abād

نیشابور
Neyshābūr

گناباد
Gonābād

غاسم آباد
Ghasem Abād

سنگان
Sangan

کاکیک
Kākīk

اسلامیه
Islamiyeh

ایسک
Aysak

خزنی
Khezniyeh

دشتی
Dashi Bayaz

وانی
Vāni

اسفهان
Asfahan

سرایان
Sarayan

حاجی آباد
Haji Abād

ساح دشت
Sah Dāsh

بیرجند
Birjand

هیمّا:

بروانه

فارسی

عہ رہبی

نمونہ ::

گہران بہ دواى وشہدا:

ہہموو پیتیک وہک بہ شیک کۆدی هہ یه له گہران بنووسه:
(b) و ئینتر لیبده دهسبه جی بۆت ئەدۆزیتەوہ یان
یان (s) ئەچیت بۆ بەشی (س)
یان (r) ئەچی بۆ پیتی (ر) و هتد.

لە پەسا: بەرزەوام -
لە ئوردان: رەطدان ، سەر سەدان -
لە عێراق: بەدین ، لەش ، ئەندامانی لەش بە
تێکرایى -
لە گۆ کەوتن: لال بوون ، لە قسە کەوتن ،
لاپەر: نەناس ، بێگانه -

(a)

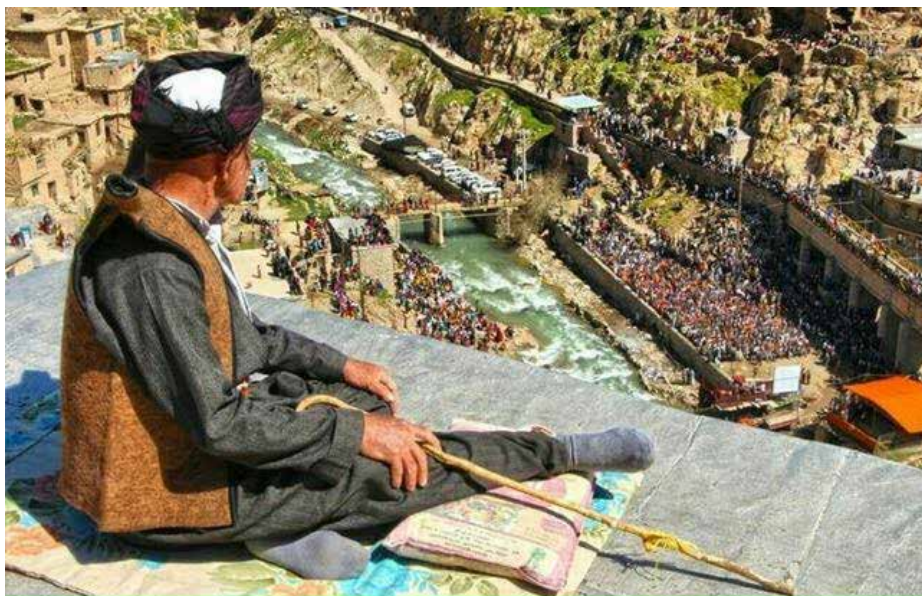

ئاباد: بايران .

ئابازور: abat-jour شمه کيکی وه ک کلاو بو سيبه ريدي اني پروناکي
گلوپ .

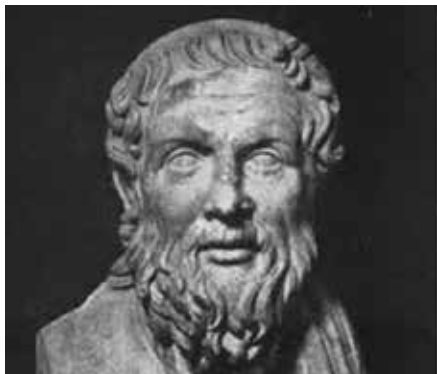
ئاپوره: کومای خه لکيکی زور و زهبه ند بيکه وه ، هه شامات .

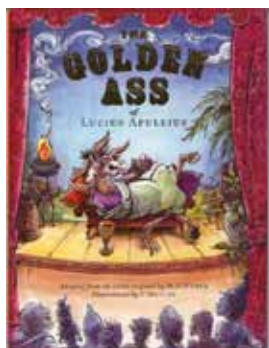
ئاپوليا: Apulia مەلبەندىكە لە باشورى ئىتاليا لە زەرياي ئادرياتىك.

ئاپولونيوسى تيانا: Apollonius of Tyana فەيلەسووفى يونانى نويىتاگورسى.

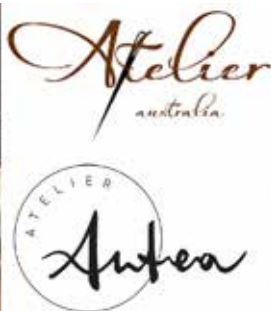
ئاپولويوس: Lucius Apuleius Madaurensis (۱۲۴ - ۱۷۰) نووسەرى بەخشانووسى لاتىنى، خاوەنى پەرتووكىك بە ناوى كەرى زىرپىن؛ پالەوانى ئەم پەرتووكە ئەيەوى تەليسمىك بكات كە بىي بە بالندە، بەلام ئەيى بە كەر! كە ئەمە ئەيىتە ھوى گەشتىكى دوورودرئز پر لە چىرۆكى ويژەيى و ھىمايى.

ئاتاج: نیازمه‌ند، هه‌ژار و نه‌دار، داماو.

ئاتۆ: atout یان په‌ره‌ی براوه، جوړیک یاری په‌ره‌یه که خاله‌کان ریز ته‌کری.

ئاتۆلیه: atelier ستۆدیۆی کارکردنی هونه‌رمه‌ند به‌تایه‌ت شیوه‌کار، کارگه‌ی کارکردن، شوپنکار.

ئاته‌گ: داوینی که‌وای شوپ و پالتاو.

ئاخنین: تپه‌ستاوتن، به‌زۆرتپراکردن :: ئاخنینی پیسته‌ی په‌نیر.

ئاخویرک: ئاخ‌رکه، پیشکه، می‌شوله‌ی ورد □ اخ‌کووک.

ئاخیز: رابوون، هه‌لسان :: بانوو ئید شنه‌فت نه‌جا کرد ئاخیز (خانای قوبادی).

ئاخيزگه: پيگه ي رابوون ف خاستگه ع مصدر E Source.

ئادار: نهگور ف ع ثابت.

ئادان: به بهروبووم، بهبرشت، بهپيت و ريژهن.

ئادهر: خانهدان و پرسهن، نهجيب.

ئارا: جيگا، بوون ف ع وجود.

ئاراسه: حواله، رهوتي ناردني پاره يان شمهك له لايهن كهس

يان دامهزراويكهوه بو كهس يان دامهزراويكي تر.

ئارامشت: ئارامش، ئارامي، ئوقره، تهناهي، دلحهسانهوه.

ئاران: گهرمين، قشلاق.

ئاراندين: ئازاردان، عهزيهتدان، ئيشاندين.

ئاربوؤوس: arbutus درهختيكي گهرمهسيړيه له دارتوو ئهچي.

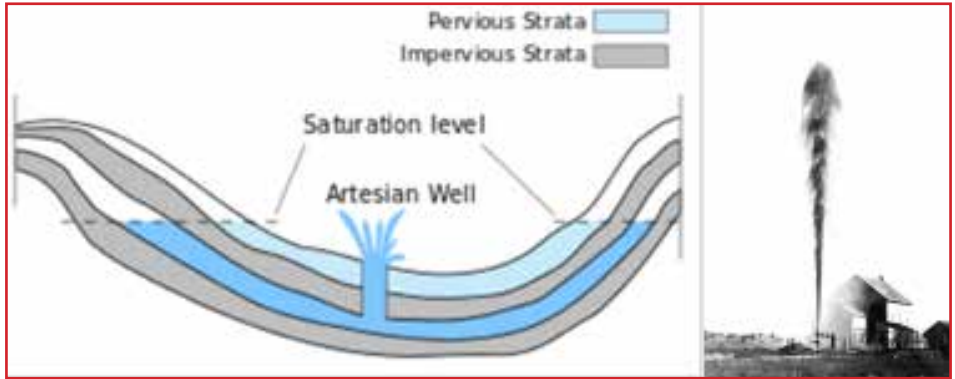

ئارترايتس: Arthritis يان arteriosclerosis ههوكردن و رهقبووني

بهئازاري جمگهكان.

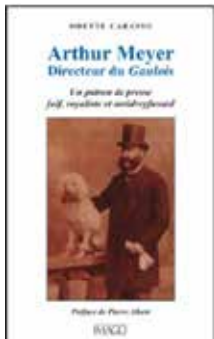
نارتزیه: Artesian جوړه بیریکې دهستکردی مروّقه که به هوّی گوشاری بهرامبهری ئاوی هیدروستاتیک ناچار ئه یّ هه لّقولی و سه رچاوه یه کی ئاوی هه میشه یی دابین بکات، به یّ ئه وهی پیوستی به وزه یه کی تر هه یّ.

نارت نوڤۆ: art nouveau یان هونهری نوی، بزووتنه وه یه کی هونهری کۆتایی سه دهی نۆزده یه که له بن کاریگه ری تهشکی گیایی و هیلی که وانی و شه پۆلدار، سه ره تا له هونهری رازاندنه وه و پاشان له هونه ره کانی تر دا بوو به باو.

نارتور مایر: Arthur Meyer (۱۸۴۴-۱۹۲۴) رۆژنامه وان و پاشتر به رپۆبه ری رۆژنامه ی کۆنسرقاتیھی گلوا Le Gaulois.

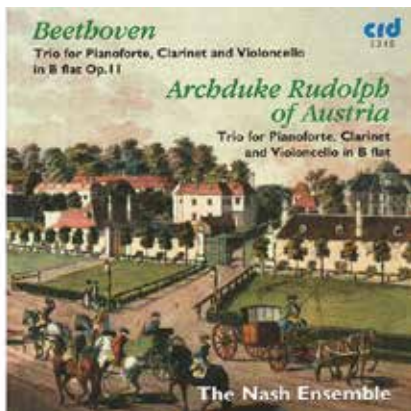

نارختک: مۆتهکه، شه‌وه.

نارداووژ: ده‌راوی ده‌می بیژهر :: فلانه‌که‌س نارداووژری ده‌می
خۆشه.

ناردەمی: (ه) داهینان.

نارشیدوۆک پروودۆلف: Archduke Rudolph (۱۸۵۹-۱۸۸۹)
کاردینالی مه‌زنی ئوستریایی که سه‌ره‌تا شاگردی بتهوۆن بووه
و ۱۴ به‌ره‌می خۆی پیشکەش به‌ ئه‌و کردووه. نارشیدوۆک
پروودۆلف که‌ ته‌نها کوپ و نارشیدوۆک و شازاده‌ی جیگری نه‌مسا-
هه‌نگاریا، له‌گه‌ڵ ده‌زگی‌رانه‌که‌ی خۆیان کوشت.

نارثید بارین: Arvède Barine (۱۸۴۰-۱۹۰۸) سه ره پای
 ئاوازی پرووسی ناوه که، نازنای خاتوو شارل فینسنسه Charles
 Vincens که ده باره ی ژن و گهشت و پرمیاری پوژ، وه کو ژیان
 له ده باره ی قیسه ی دا ئه ی نووسی .

نارگو: argot زمان یان ژارگونی گه لهری، زمانی شه قاهه کان.
نارگوس: Argus له میسولوژی یونانیدا لوزنده ری ۱۰۰ چاوه .

نارگونات: Argonauts له میسولوژی یونانیدا دهسته یه ک له
 پالاهوانانی یونانی بوون که ساله ها بهر له جهنگی ترۆی،
 ده وره ری ۱۳۰۰ پ. ز به که شتی نارگو له گه ل جهیسن،
 پالاهوانی ئه فسانه یی چوون بو دۆزینه وه ی خوری زپین .

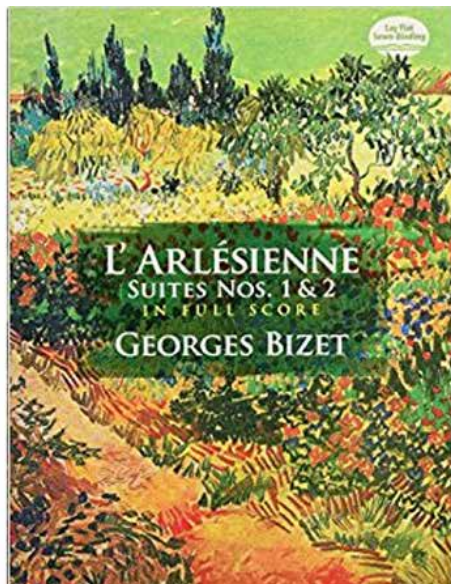
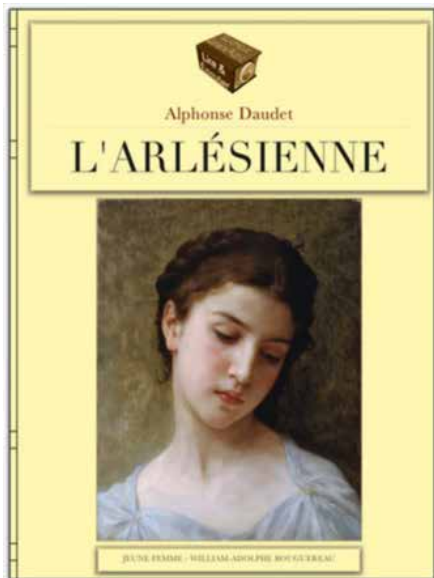
جهيسن له كلاسيكه كانى يونان و رۇما رۇلىكى پالەوانى ههيه
و له سهردهمى نويشدا رهنكى داوه ته وه، وه كو فيلمى «جهيسن
و تارگوناتس» له ۱۹۶۳ و ههروهه زنجيرهى تله فيزيونى سالى
۲۰۰۰ ئه ويش هه ر به م ناوه.

ئاركى پلاگو: Archipelago ناوى كۆنى زهرياي ئيژهيه Aegean sea.

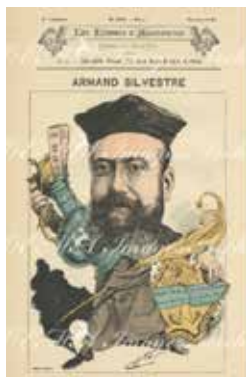

نارلیزیهن: L'Arlesienne چیرۆکی ئالفونس دووده و ئویرایه کی ژۆرژ بیزه یه .

نارماند سیلفیستهر: Armand Silvestre (۱۸۳۷-۱۹۰۱)

هۆنهری شیوازی پارانسی سهدهی نۆزدهی پۆژنامهی Le Parnasse، که تهنها گرنگیی به هۆنراوهی فهرانسهیی ئەدا، له خولی پاش پۆمانتیسسیسم و بهر له سه مبولیزم.

ئارمور: Armor ئەماژەيە بە کەناری بریتنی که له زمانی سیلتیک بە واتای کەناری زەریا و کۆتایی دنیا شە.

ئارنۆ: Antoine Arnauld (۱۶۱۲ - ۱۶۹۴) له ناسراوانی ژانسیسم و پۆرت رۆیال و شارەزای پاتریزم واتە ناسینی نووسەرانی سەرەتای فەلەگەری.

ئارنۆد فیدال: Arnaut Vidal (۱۳۰۵ - ۱۳۲۴) نووسەری فەرانسەیی.

ئاریس: Ares له میسۆلۆژیی یونانیدا خوای جەنگە.

نارینای نیم: Arena of Nîmes وه‌رزشگای رۆمانی که هبی سالی
۷۰ زی‌نیه و که‌وتوه‌ته شاری نیمی فه‌رانسه.

ناریا: aria (ئیتالیایی) هه‌وای موزیک، ئاواز، میلۆدی :: به و
بیه که حه‌یران یان ناریان به واتای گپ‌رانه‌وه‌ی چیرۆک و
سه‌برده‌ی دل‌داری به موزیک، ته‌ن‌ها له زمانی کوردیدا هه‌یه،
وشه‌ی ناریا له کوردیه‌وه‌ چوه‌ته‌ ناو زمانی ئیتالیایی. هه‌روه‌ها
سه‌رچاوه‌کان ده‌ری ئه‌خه‌ن که سه‌رچاوه‌ی ئه‌تروسکیه‌کان که
شارستانی‌ه‌تی ئه‌تروسکی Etruscan ئیتالیای له ۷۰۰ تا ۵۰
پ.ز ی بیکه‌پناوه، له کوردستانه‌وه‌ چون بو ئه‌وی.

ناریا فیفچه: aria vivace (ئیتالیایی) هه‌وایه‌کی موزیک بو ده‌نگی
تاکه‌که‌سی له ئۆپیرا، ناریا فیفچه، ناریا له داره‌تی گرژ و
زیندوویدا.

ناریچیته و پلامو: Palamon and Arcite له چامه‌ی درېژنی

تېسه‌یدای Teseida جیوفانی بؤکاجیو، له ۱۳۴۰د، که له ۱۷۰۰یشدا له لایه‌ن جان دیلن وه‌ک به‌شیکي ته‌فسانه کون و نویکان نووسراوه و به وه‌رگېرانی چیرۆکی سوارچاکی The Knight's Tale جیفری چووچوو دانه‌نری.

ناریستوس: Aristaeus یا Aristée، کوری سیرن، وه‌ک فیژیل

ته‌لی رۆژیک له که‌نار چه‌میک ته‌که‌ویته دواي تۆریدوس. ماریک ته‌دا به تۆریدوسه‌وه و ته‌یکوژی. خواکان له‌وه تووره‌ ته‌بن و بؤ ته‌میگردنی ناریستوس که هه‌نگداری له ناریکادی کردبوو به باو، هه‌موو هه‌نگه‌کانی نه‌خوش ته‌خه‌ن. ناریستوس بؤ داوای یارمه‌تی له دایکی، که پهری ده‌ریاییه، له چه‌میک‌دا خوی ته‌خنکینتی.

ناریسی: Aricie یان Aricia ناویکه که وه ک هیما ی پیرسونای ناریشه و رازاوی له ئه نییه دی Aeneid فیرژیلدا.

ناریشه ۱: ئالۆز، رازاوی، دژوار، پیچه لپیچ [ع] غامض [ف]

اسرار آمیز [E] .mystery, mysterious

ناریشه ۲: کیشه، دژواری، باری چه توون.

نازا ۱: خیرا، کولوگورج، ده سبه جی.

نازا ۲: به جه رگ، جه ربه زه.

نازگار: به رده و امیی بیبرانه وه و نیوان.

نازوگۆز: کارلیکی کیمیایی [E] interplay [ع] التفاعل الکیمیایی

[ف] فعل و انفعال شیمیایی.

ناژان: جه ندرمه.

ناژۆ ۱: لیخور، شوڤیر.

ناژۆ ۲: لک لیبونه وه ی ریشه :: په گناژۆ.

ئاژۆ ۳: ئالیک، تفاق .

ئاژۆه: بارودۆخ، دارهت .

ئاژۆل: چوارپیی نزم، مه پ و بز و میه و بهران و قوچ :: ئاژال و پاتال: چوارپیی نزم و بهرز.

ئاژین: دابهشکردن و پهخشبوونهوهی ئاو بهسه ر باخ، یان کشتوکالدا، به ریکوپیکی .

ئاسپازیا: Aspasia (۴۷۰ - ۴۰۰ پ.ز) خاوهنی فیگرگی پهروهدهی ژنان و هاندانیان بوکاری کۆمه لایه تی، ناودارانی وه کو سوکرات و پریکلس له فیگرگه کهی ئاماده ئه بوون . دلدار و هاوکاری پریکلس بوو . پلاتۆن و نووسه رانی تر باسیان کردووه .

ئاستەم: دژوار و ھەلەموت .

ئاستەنگ: جیگەى سەخت و دژوار و ھەلەموت .

ئاستەى: ھېشتن، رېگەپېدان بۆ كاردن، تلىن [ف] مجوز، پروانە

كار [ع] رخصتە عمل [E] Permit .

ئاسیمە: پەرىشان، شەلەژا، ھەراسان، سەراسیمە .

ئاسینا ھیپیا: Athene Hippia لە میسۆلوژی یونانیدا، خوای ھزر

و ھونەر و پارێزەرى شارى ئاسینا .

ئاسیۆ: تەمەرە، کارەسات، بەلا، نسکۆ [E] calamity .

ئاشى ۱: ئاسیاو .

ٹاش ۲: شو، ٹاھار، گيراوہی نشاسته و کہ تیرہ یان جہوی کہ ٹهدریٰ له قوماش یان کاغہز، رپ و لووسی ٹهکا.

ٹاش ۳: چیشتی ماست و گیا، چیشتی ماست و دانہ ویلہی له ٹاسیاو لیکراو.

ٹاشدار: دهقاق، ٹاھاردار، ٹاش گيراوہی نشاسته و کہ تیرہ یان جہوی کہ ٹهدریٰ له قوماش یان کاغہز، رپ و لووسی ٹهکا.

ٹاغہ: ۱) خاوهن گوند ۲) له پیس ناوی پیاوہوہ دیٰ به واتہی کابرا، کاکه.

ٹاغہ ۲: گه وری زستانہی ٹاژہل.

ٹافراندن: بنمیچی نویژگہی کلیسای سیستین sistine chapel، که به دهستی پهروهردگار پرووناکیی له تاریکی جیائہ پیتهوه و ٹافرانندی جیهان و پیاو و ژن و جیاوونهوهی ٹاو و وشکی پیشان دراوه. میکل ٹانز کیٹشاویتی.

ٹاشان: ٹاوان، ٹابان؛ ناوی مینهوی ههموو ٹاوهکان و پیناسهکانی ٹیزه دبانوو و ٹهدردی سوور ٹاناهیتایه؛ ناوی دووم رپوژی ههر مانگیکی خورشیدییه؛ ناوی مانگی هه شته می سالی خورشیدییه: خزه لوهور، گه لاپریژان، که لووی دووپشک، جووتهی هه نجیران: مانگ هه شته مش مانگ « ٹابانهن »

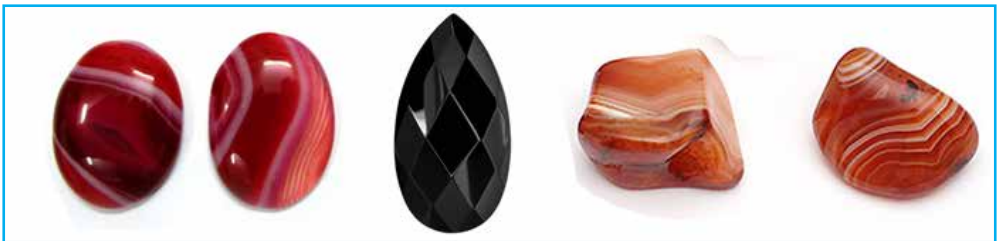
مانگ ئاوباری دهشت و کاوانهن

ئاقینیۆن: Avignon شاریکه له سه ر چه می روۆن له باشووری
فهراتسه، له سالی ۱۳۰۹ تا ۱۳۷۷ که پاپا له روۆما ته ره کرابوو،
باره گای له م شاره بوو.

ئاقار: شوین و جینگه؛ فهراگهرد؛ مهلبه ند و ناوچه؛ ئاراسته
ع [] ف [] اتجاه، مکان.

ئاقیقی سلیمانی: جوۆی بهردی نیوه به هاداری همه پهنگه
E [] .Onyx

ئاقیقی شیری: جوۆی بهردی نیوه به هاداری تهخت سپی
پهنگنامه یه E [] .milky opal

ئاكات: واتە ئاشات Achates كە ئەو (كەسە) لە رۆمانى گەران بۆ كاتى لە دەستچوو پىتى «ش» كە كەى بۆ بىژە ناكرى و بە ئاكات بىژەى ئاكات، ئاشات هاوړپى ئەمەگدارى ئانهيه له ئەنيهد Aeneid ى فيرژيلدا.

ئاكار: خوو، رهوشت، كردهوه، رۆتين [ع] [ف] خاصيت، صفت، طبيعت.

ئاكارى: رهوشتى [ف] [ع] اخلاقى [ع] moralistic, moral.

ئاكام: دوماهى، پاشينه، بهره نجام.

ئاكرى: Acre يان Akka مه بهست شارى عكا به له فهلستين.

ئاگرخۆره: وشترمر [ع] نعامة [ع] Ostrich.

ئاگره: بايهكى گهرم كه بۆ كشتوكال خراپه.

ئاگۆستۆسى پۆلۆنيا: Augustus III of Poland (۱۶۹۶ – ۱۷۶۳)

پادشای پۆلۆنیا و ههلبژاردەى ساكسونى له رۆماى پيروۆز كه به
فريدريك ئاگوستۆسى دووهم ناسرابوو.

ئاگوستۆسى مەزن: Augustus (٦٣ پ.ز- ١٤ ز) له
نهوهكانى ژۆليۆس سزار كه ناوى ئۆكتافىۆسه، سه ره تا دهسه لاتی
سى كه سى له نيوان ليپيدۆس و ئانتۆنيۆس و ئۆكتافىۆس دا
به دى دى، پاشان خۆى ئه بى دهسه لاتی سه ره رۆ و ناوى
خۆى ئه گۆرئى به ئاگوستۆس، واته سه ركه وتوو. ئاگوستۆس
دامه زرينه رى ئيمپراتۆرى رۆما، خولى فه رمانه وايى ئه و به
هۆى ريفۆرمه كانيه وه به يه كىك له شكۆمه ندين خوله كانى
ميژووى ئيتاليا دا ئه نرى.

www.bstorage.com

نافهته: دانکه، بزهباقه، بز مەرگی، هاولهی ئاژهل.

ئالیقی: Ludovic Halévy (۱۸۳۴-)

۱۹۰۸ نووسه ری دهقی ئۆپیراکانی

ژاک ئۆفینباخ Jacques Offenbach

بوو. پرووست به نمونهی ویژهی

پرووکش بهلام به پروالته

پرسنگداری تهزانی.

ئالسست و فیلینت: Alceste and Philinte دوو کاراکتهری

شانۆگهیری گهلبیزار Misanthrope می مۆلییرن. ئالسست دلتهر

و ههستیار و مامهخه مهیه کۆتاییه که ی له خه لک پرائه کات و

گۆشه گیر ته بی، فیلینتی دۆستی له و بیخیالتره و له گه ل کۆمه ل

پری ته که وی.

ئالگوریتم: algorithm پرۆسه یان کۆمه له دستووریکه بو

به راوهرد و هه لسه ننگاندن یان جوهره کانی تری چالاکى خوکیشه -

چاره سه رکردن، به تاییه ت له ریگه ی کامپیو ته ره وه.

ئالگوریتمی بهرنامه نووسی: شیوازیکی کامپیو تریه که زور له

یه ک پرسیا یان رهوش ته چی که به کامپیو تر ته لی چ ههنگاو یک

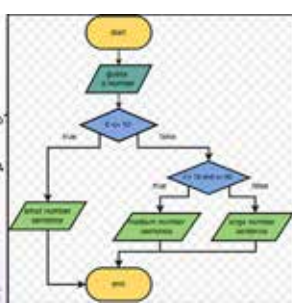
بو چاره ی کیشه یه ک یان گه یشتن به مه به ستیک هه لبرگری.

زانپاری و پیخو ر پیی ته وتری «دراو inputs» و به ره نجامه که ش

«دهرکه وته outputs» یه.

```
only-
reg RS, RW, E, MEMO, CYCLE;
reg [3:0] DATA;
reg [4:0] MEM;
reg [4:0] DR;
reg [7:0] DR;
reg [6:0] PULSE;

task ASK_01;
case (CYCLE)
4'h0:
begin
(RS, RW, E, ENABLE) = 4'h10;
DB [7:0] = 8'h35;
end
4'h1: (RS, RW, E, ENABLE) = 4;
4'h3: CYCLE = CYCLE - 4'h1;
endcase
endtask
```


ئالگ: لووی گه وره ی نه خو شینی لاره شه یان تاعون [E] gavoccioli.

ئایک: ئارۆ، پیخوری ئارهلان.

ئالیگرو: allegro گرژ و به خرۆش، به شی ههستان له سۆناتادا.

Allegro

F			
A	3	0 2	3 0 2
B	3	0 2	3 3 3
			1

ئالایی: وهک ئالا، ئه و پارچه قوماش و په رۆیه ی ئه درئ به سه ر

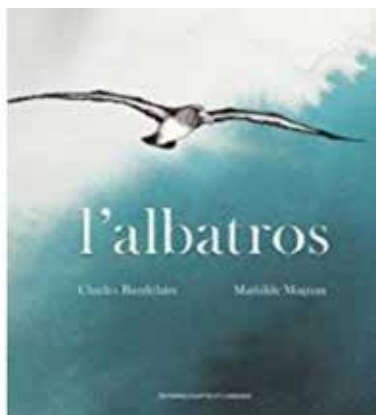
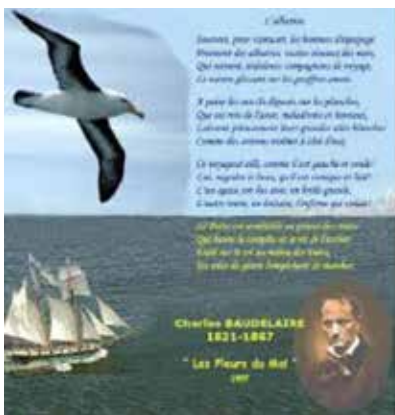
خزنی پیر و شیخان دا یان له داری پیروز گری ئه درئ.

نالباتراس: ئەماژەيە بە دېرېگ شيعرى L'Albatros ى بودلېر
 Charles Baudelaire (۱۸۲۱-۱۸۶۷) كە خوۋى لە وەرگېرانی
 بە توانای ئىدگار تالن پەو بوو بۆ زمانى فەرانسە. ئەم شيعرە لە
 كۆمەلە شيعرى گولەکانى دۆزەخ، چەندىن جار وەرگېردراووتە
 سەر زمانى ئىنگلىسى:

His giant's wings hinder him from walking

بالى زەبەلاحي رېگەى هەنگاونانى لىگرتبوو.

نالبېرېخت دوورېر: Albrecht Dürer (۱۴۴۱-۱۵۲۸) شېوھكار و
 هەلكۆلەرى ئالمانى.

ئالبومینوریا: albuminuria نه خوۆشی زیادبوونی ئالبومین له خویندا .
ئالپاكا: alpaca ئازهلئكى بچووكى وهكوو مه ره .

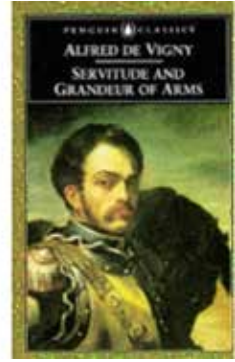

ئالتوپاسچیۆ: Altopascio ده برئكه له لوكا Lucca له تۆسكانى ،
له سه ر رینگه ی زیاره تکه رانى ناوچه پیره زه كان بووه و ناوبانگى
هه بووه به وه ی سووبى لئناوه و داویه به ریبواران و هه ژاران .

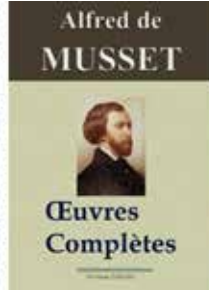
ئالفرید دو فینى: Alfred de Vigny (۱۷۹۷-۱۸۶۳) هۆنه ر و
رۆماننوس و شانۆگه رى فه رانسه یى ، په رتووكى یاداشته كانى

شاعیریک Journal d'un Poète به ره می ئه وه .

ئالفرید دو موسه: Alfred de Musset (۱۸۱۰-۱۸۵۷) هۆنه ر

و رۆماننوسی فه رانسهی ه موسه .

ئالقه: The Ring of the Nibelung ئالقهی نیبلونگ، ئویبرای

تیتراوژی یان چوارینهی فاگنهر، وهک سهنتیزی ئامیتهی
هۆنراوه و شانۆ و موزیک و هونهری دراماتیک .

ئالمانییهکانی رۆما: له ۹۱۲ ی زاینی، له پاش مه رگی لوبی

سیهم له تیره ی کارلۆفینیهکان، کۆنراد، دووکی فرانکۆنیا
ههلبژێردرا به ئیمپراتۆر که تا ئه و کاته میراتی بوو له ناو نه وهکانی

شارلمانی دا، بوو به هه لئزاردیی و دواتر که وته دهستی
ئالمانییه کان.

ئالنگاری: به رهنگار بوونه وه، سه ریچی کردن، دژوهستان [ف] چالش
[ع] تحدی [E] Challenge.

ئالۆ: aloe ئالۆی، داریکی گه شه و گه لایه کی گوشتنی درکاوی هه یه،
زیاتر له ۵۰۰ جۆره، جۆریکی شیله ی زۆر تالی تیا به، جۆریکی تر
به ناوی ئالۆفیرا Aloe vera واته ئالۆی راسته قینه، له پزیشکیدا
به کار دی و کریمی لیدروست ئه کری بۆ نه رمکردنی پیست و
جمگه و ده رمانی سووتان، ته نانه ت رینگالی لی به ره هم ئه هینن.

ئالۆش: خورین، خورکه ی له ش: ئالۆشی هه یه: ژنیک که چه زی
له پیاو بی: ئالۆشی گرتوه: هه وه سی جوولاه [ف] که پیر.

ئالۆی: aloe ئالۆ، داریکی گه شه و گه لایه کی گوشتنی درکاوی هه یه،

جۆرىكى وه كو كرېم بۆ نهرمكردنى پيىست و دهرمانى سووتان
به كار دى و تهنانت رينگالى لى به رههم تههينن.
ئالەت ۱: بيبارى هاراوى تيز.

ئالەت ۲: گيايهكى گهرميانييه به ريك تهگرى دنكهكهى رهش و خر
و تيز و تونده، ئەكرپته ناو هيندى خواردهمهنيه وه.
ئاماريليس: Amaryllis دلبره قى شوانه يه، له سروودى
ئهوينى سيپه مى تيوكريت و له سروودى يه كه مدا شوانه بۆ
دافينس «ئاخ هه لئه كيشى»، كه Daphnis شوانىكى سيسىلى
داهينه رى هونراوهى مينه وييه pastoral poetry.

نامازیغ: Amazigh دانیشتوانی باکووری مهراکو و جه زایر و توونس و لیبی و مووریشی ئیسپانیا و چه نندین ولاتی تر که به بهر بهریش ناسراون، له راستیدا نامازیغین و، تا ئیستهش ته عریب نه کراون، زیاتر له ۵۰ ملیۆن نه ته وهی نامازیغی به زمانی خویان قسه ئه کهن، ئالا و ئه لف و بیی تایبهت به خویان هه یه.

ئامازيغى: زمانى زياتر له ۵۰ مليون نەتەوہى ئامازيغىيە، له سەدەى ۱۶ تا ۱۹ له لايەن ئووروپاييەكانەوہ به بەرہەر ناوئەبران، كە نەياتتوانيوہ تەعريببان بکەن و له نيشتمانى خۆيان وەكو مەراکوۆ و جەزاير و تونوس و لیبى و مووريشى ئيسپانيا نيشتەجيئن. ئامازيغىيەكان ھەرەھا ئالا و شيوہ نووسيني تايبەت به خۆيان ھەيە.

ئامازە: سەرەرا، سەربارى ئەوہى، زيادە لەوہ :: ئەماژە: ھېما، ئيشارە :: من ئەمزانى، ئامازەى ئەوہش، ئەو ھيشتا ئەماژەى بەوہ نەدابوو كە خۆشى ئەوييم.

ئامال: مەيلەو...، لە پەنگى :: ئامال رەش: مەيلەو پەرش.

ئامى: ھاتوو، پەوان :: سەرەى ئامى [ف] وزان [ع] منفاخ.

ئامفیتە: Amphietes سەردەيەكە لە گىاي بۆنخۆش.

ئامفیتریتی: Amphitrite له میسۆلوژیی یونانیدا ماخوای زهریایه.

ئامفیتریئون: Amphitryon له میسۆلوژیی یونانیدا پادشای تیرینس، کاتیک که چووه بۆ جهنگ، زیۆس خوئی وهکو ئه و لیتهکا و ئهچیتته لای ژنهکهی، ژۆژی دواتر خویشی له جهنگ ئهگه پرتهوه و ئهچیتته لای ئه لکمینهی ژنی، له ئه مجامدا ئه لکمینه لفه دوانه یه کی ئه بی به ناوی هراکلس و ئیفیکلس: که یه که میان هیی زیۆس و دوه میان هیی ئامفیتریئون بووه.

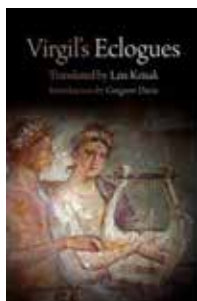

نامفیون و زیتووس: Amphion and zethus ثاماژه به دوو
 برای موزیکزانی کورانی زیووس که به نهوای چهنگ بهردهکانیان
 جوولاندووه و کووشکهکانی شاری تهبهسیان بنیات ناوه.

ثامو: ثاشنا :: ثامو و نامو.

ثاموبیهن: Amoeban گه‌ره‌لاوژهی دووکه‌سی.

نامۆزا بېت: La Cousine Bette نووسىنى ئۆنۆره دو بەلزاك
(۱۸۴۶).

ئامۆش: مەند، كونج، خەلۆەت.

ئامور: ھەوجار، دارى مابەينى نىر و دەندە.

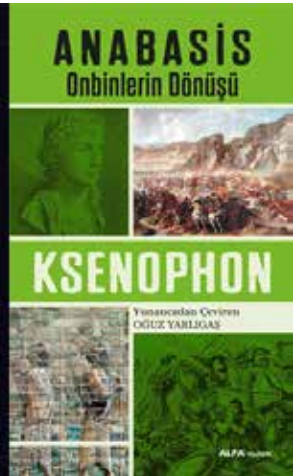
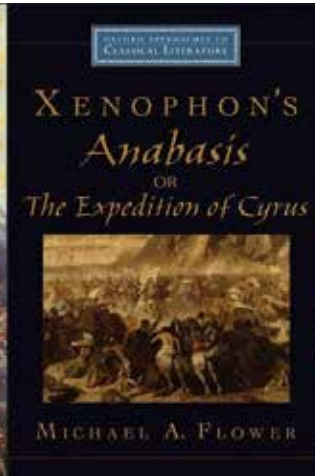
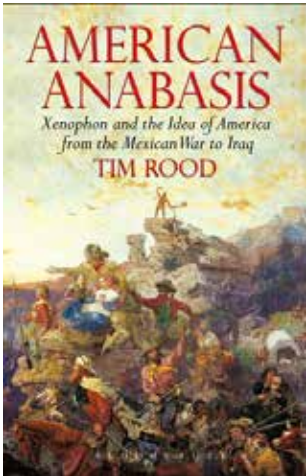
ئاميان: ئامىژە، ھەوین.

ئاناكاراسىس: Anacharsis پالەوانى پەرتووكى گەشتى

ئاناكاراسىسى جەوان، نووسىنى ژان ژاك بارتلۆمە كە گەشتى

ئاناكاراسىس بۆ يۇنان لەسەردەمى ئەسكەندەرى مەكەدۇنى لە

سەدەى چوارەمى ز. ئەگىرئەتەو.

ئانتى سېمىتيزم: دژى سامى، دژى جوولهكه، شه پ و دژايه تىي
جوولهكه [ع] معاداة السامية [E] anti-semitism .

ئاندانتە: andante به شىكى ديارىكراوى سوناتا كه به شيوه ي خاو
ليته درى .

ئاندرۆماک: Andromache له ميسۆلوژى يونانيدا كچى ئيتيون
و هاوسه رى هيكتور، پاش پروخانى تروى به كه نيزى برا .
شانوگه رى راسين Racine (۱۶۶۷) .

ئاندرۆمه د: Andromeda له ميسۆلوژى يونانى كچى كفيوس و

کاسیۆیه، دایکی ئه‌لێ کچی من له په‌ریانی زه‌ریا جوانتره، سکالا
ئه‌به‌نه لای پۆسیدۆن و له ئه‌نجامدا ئاندرۆمه‌د له به‌رده‌می
ئه‌ژدیه‌یه‌کدا به‌ ره‌وه‌زیکه‌وه ئه‌به‌ستنه‌وه، پرسپۆس رزگاری ئه‌کا
و ئه‌یخوازی و ئه‌بن به‌ خاوه‌نی حه‌وت کۆر و کچی‌ک.

ئان دو برۆتانی: Anne of Brittany (۱۴۷۷-۱۵۱۴) کچی دووک
فرانسوای دووهم، دوو جار شازنی فه‌رانسه، هاوسه‌ری شارلی
هه‌شتم و لویی دوانزه بوو.

نانزەلوس: angelus نزاپەكە بە یانی، نیوهرۆ یان ئیوارە لە کلیسا و بە زمانی لاتین بە شیوهی تاک یان کۆمەڵ ئەخوێتری.

ئانكل سەم: Uncle Sam هیماى وڵاتە یەكگرتووەكانى ئەمەریكایە لە كاتى جەنگى ۱۸۱۲ى نیوان ئەمەریكا و ئینگلیز، كه له ناوى سەمیۆل ویلسۆنەوه هاتووە.

ئانگلو مەنیا: anglomania نەخۆشینى ئینگلیزپەرستى .
ئانە: دایكى ئایینى godmother :: تاتە: باوكى ئایینى godfather.

ئاوارته : جياكراوه، داپراو، چه په ك، پاوانكراو.

ئاواز : دنگ، ئاوا.

ئاوباره : پردى ئاو گواستنه وه.

ئاودانه وه : ئاووگۆزىكى كىمىييه كه هېسنىك به هېسنىكى گرانبايتر

پرووكه ش ئه كهن، وهك پرووكه شكردى مس يان زيو، به زير.

ئاورپزه : valerian گىايه كه بو دهرمان ئه شى، خه وهينه ره.

ئاوردانه وه : لاکردنه وه، بو دواوه روانين .

ئاوهمه ند : ژير، تيگه يشتوو، فره زانه، فره زان، خاوهن فره هنگ،

که رده ی [ف] فره یخته .

ئاوهزى خوى دووباره نازاد بکات : ئه ماژه يه به يه کيک له

پرووداوه کانى ژيانى محهمه دى دووه مى عوسمانى له پهرتووکی

Historia turchesca نووسينى گه پرده ی ئىتاليایى Giovanni Maria

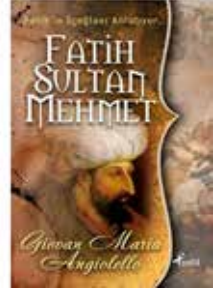
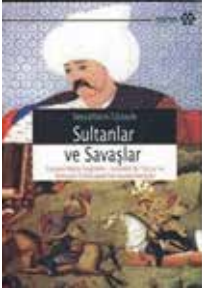
Angiolello. نووسه ر که له ۱۴۷۰ يه خسيرى تورکان بوو، ئه نووسى

پروژيکيان محهمه دى دووه م هه موو دهرباريانى کوکرده وه و له

به رچاوى ئه وان يه کيک له ژنه کانى که يوئانى و ناوى ئيرن بوو و

عاشقى بيوو، به خه نجه ر کوشت، بو ئه وه ی نه هيلی ئه و عه شقه

کار بکاته سەر کاروباری ئیمپراتۆری!

ئاوهندیاری: ئاوهنه، بۆری باریکی په یوهندی وهکو دهمارى گيا و بوونه وهر، سیسته می دهمارى .

ئاوهنیا: رهپسته، دهغلیک که زهویه که ی له پيشدا ئاو دراوه و شو کراوه و پاشان تووی لی چيندراوه .

ئاوهنه: ئاوهندیاری، بۆری باریکی په یوهندی وهکو دهمارى گيا و بوونه وهر، سیسته می دهمارى .

ئاویزه: چلچرا [ع] ثریا [E] chandelier .

ئاویهر ۱: ئاودهر، ئاوباره .

ئاويەر ۲: ناوی کينۆیکه ئه پروانی به سه ر شاری سنه دا.

ئاھۆ: په تا، درم، نه خۆشی گیرۆ، ئازار، شیتتی، لیویی، که مایه سی، فی، تاعوون :: ئاھۆیه کی زۆر ئه سته مه .

ئاھهنگ: به رنامه ، بۆنه ، داب ، پرست [ع] [ف] مراسم [E] Ceremony.

ناهنگی به خشین: Pardon (ceremony) له جه ژنه ئایینییه

هه ر کۆنه کانی ناوچه ی بروتنی Bretagne فه پراسه یه که دهسته ی

به شداران به شه قامدا ته که ونه ری.

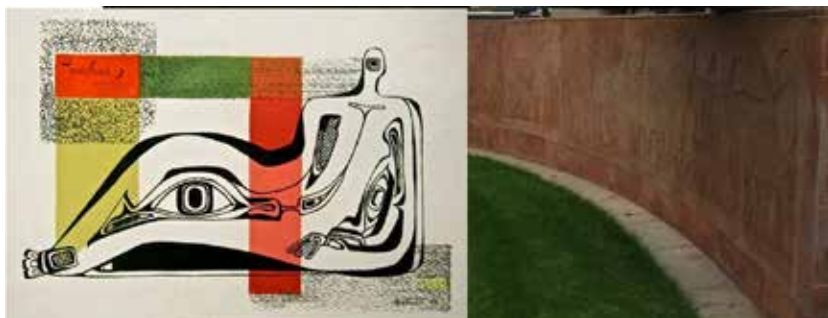
ئایاس: له Ajax ی یونانی وه رگراوه، له جه نگاهه رانی ترۆی،

کاتی که پاش کوژرانی ئاشیل زری و سپره که ی ئه ویان پینه دا، له

زۆری ئیره یی تیکچوو و خوی کوشت.

نایدیۆگرافی: ideography پېشکه شکردنی ئایدا یا به هۆی هیماى
گرافیکه وه.

ئایسمهن: Ismene یان ئیزمین، کچی ئۆدیپ، که سایه تی چهند
شانۆنامه ی سوڤۆکلیس، به تاییه تی Antigone که فیمینسته کان
زۆر ئاماژه ی بیته دهن.

ئایش: خیرته، ئەو زهویه ی له کاتی خۆی دا ئەکیلرای، زهوی
نۆره.

ئاین: مسۆگەر، یفین :: لیت ئاین ئەبی: لات مسۆگەر ئەبی.

ئایەخ: ناگرنگ، هیچ، کەمتەرخ [E] insignificant.

ئایەن: پروون، ئاشکرا، مسۆگەر :: لیم ئایەن بوو: لام مسۆگەر بوو.

ئۆبۆسوون: Aubusson ناوی کارگەیهکی پاشایەتی پەردەچینە لە

سەدە ی پانزە تا هەژدە.

ئۆبیرت رۆبیر: Hubert Robert (1733-1808) ئۆبیر رۆبیر، لە

پیشەرەوانی رۆمانتیسیزی فەرانسە، وینەگەری شوینی کەونارا و

لاواری کەلاوەکان.

نۆبڕشیلیه: Aubervilliers شارۆچکە یەکە لە نزیکى پاریس .
نۆبیرای مانۆن: Manon نۆبیراکۆمیکى نووسینی ژول ماسه نه ،
 سالی ۱۸۸۴ له سه ر بناغه ی رۆمانی مانۆن لیسکۆت ، ۱۷۳۱ .

نۆتريخت: Utrecht په یمانی نۆتريخت ، کۆتایی به جهنگی
 میراتگرانی تاج و تهختی ئیسپانیا (۱۷۱۳-۱۷۱۵) هینا . له م
 جهنگه دا هه موو هیزه گه وره کانی ئه و سه رده مه به شدار بوون .

ئۇدین: Odin له میسولۆژیی سکاندینا فایادا ئیزه دی ئیزه دان و باوکی هه موو Æsir یان ئیزه ده کانه. له په یوه ندیی ئه و ژنیک به ناوی فریگ پینج ئیزه ده به ناوی بالدرد خوی پاکی و پرووناکی، هوود خوی ناینای تاریکی و زستان، هیرموود ته ته ری ئیزه دان، تیر خوی سه رکه وتن و زوره بان و براگی خودای هوئراوه و ناسکیبزی دینه دنیاوه. له ماخوایه ک به ناوی یوورد کوپیکی بوو به ناوی توور خوی به ده سه لاتی بریسکه و تریشقه و باهووز و له گریدیش کوپیک به ناوی قیدار خودای تۆله.

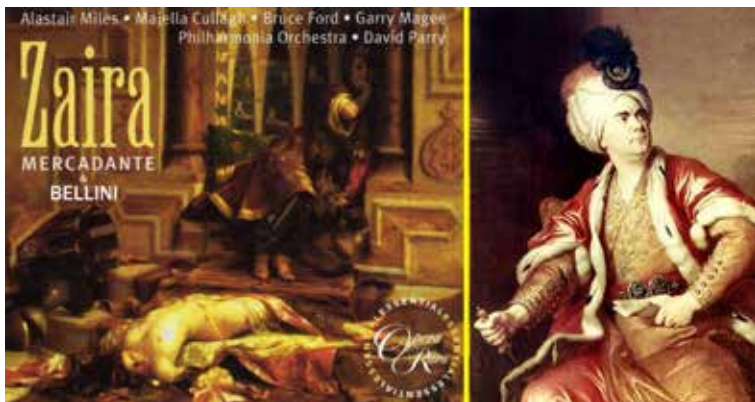

ئورتوار: Oratoire ناوی کلیسایه کی پروتستانته له شه قامی ریفولی پاریس.

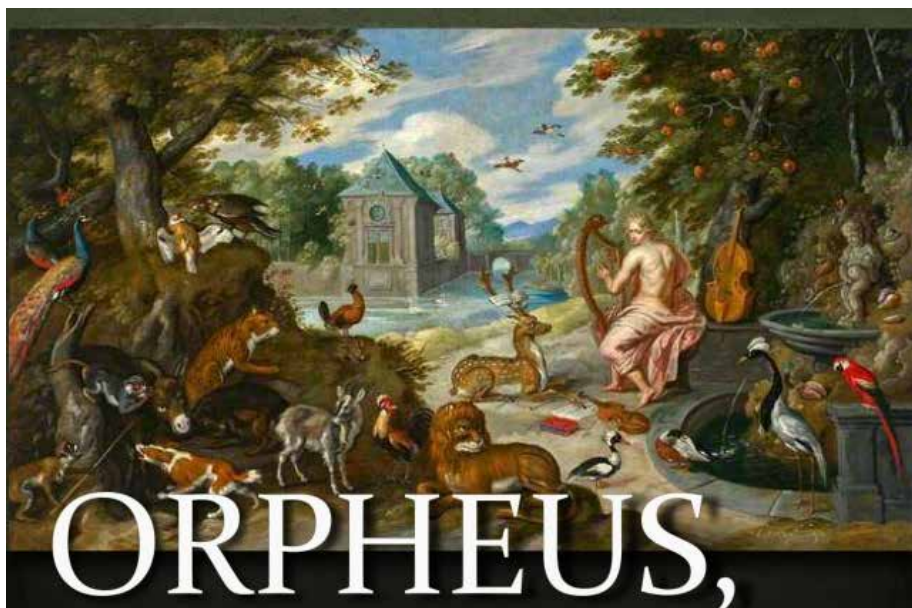
ئورتو دوکسی: Orthodox بیردۆز یان تیوری ریگه دراو و وه کو قانون چه سپاو؛ به گویره ی ریسای کلیسای عیسا.

ئۆرچيۆفانت: orgiophant خوشگوزهرانى، بهرپوهبهري كۆرى
پرابوردنى شيتانه.

ئورسمان: Orosmane كهسايهتبيهكى پياوى شانوگهرييهكى قۇلتيره
به ناوى زهبيير كه عاشقى زهبيير ئهبي پاش ئهوهى له لايهن
توركانهوه ئهگيرى.

ئورفيؤس: Orpheus له ئهفسانه و ئايىنى كۆنى يۇنانيدا موزيكران
و پهيامبه ر بووه.

ئۆرڧىتۆ: Orvieto كەندا بەردىنەكانى نىماي سەرەكىي كلىساي
ئۆرڧىتۆ لە ئىتالىيا، سفرى ئافراندىن و ئادەم و حەوا، بەرھەمى
جۇڧانى پىزانۆ.

ئۆرگۆيوز: orgueilleuse بە واتاي شانازى، دفرە.
ئۆ سۆلە ميو: O sole mio (ھەتاوھكەم) گۆرانىيەكى ناپۆلىيە كە
لە سەرانسەرى جىھاندا ناسراوھ، بەستەكەى ھىي جىوڧانى
كاپورۆيە و لە ۱۸۹۸ ھۆنىويەتەوھ.

ئۆسیان: Ossian شاعیری ئەفسانەیی ئیڕلەندی و جەنگاوەری دەستە پالەوانی فیانایە، لە سەدە ی سییەمی زاینی لە گەڵ کچی شای پەریان ئاشنا ئەبێ و ئەچی بوو دنیای وەر جاوەند، پاش گەرانه و پیر بووه و دوستانی نابینتەوه، چیرۆکی ئۆسیان لە ۱۷۶۰ لە لایەن جەیمز مە کفرسۆنەوه James Macpherson چاپ و بلاو کرایەوه.

ئۆسیانید: Oceanides سێ هەزار پەریانی کچانی تیتان ئۆسیانوس و تیتیس بوون، هەرکام لەم پەریانە سەرپەرشتی کانیهک، میرگیک، لەوه پەرگایەک، مەنداویک، چەمیک، زییەک، زریبار

و زریه ک بوون .

ئۆفیدیوس: Ovid (۳پ.ز - ۱۸ز) ھۆنەری رۆمی، لەگەڵ ھۆراس و فیژیل بە سێ چوکلە ی شیعری لاتین دانراوە. خاوەنی پەرتووکی میتامورفوسیس یان چەرخەگۆرانە کە ئەفسانە ی بەدیھاتی جیھان و میژوووەکە ی ئەگێریتەوہ.

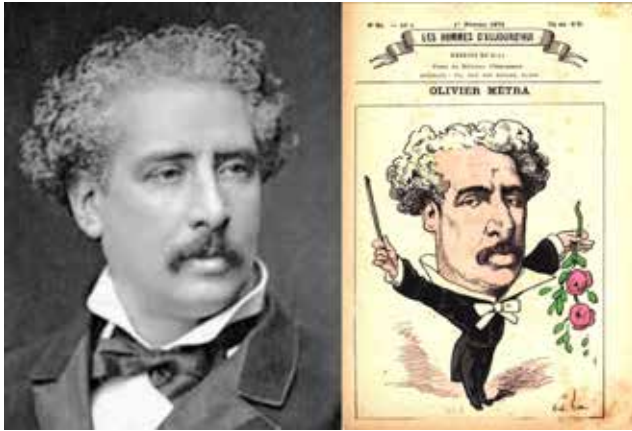

ئۆگر: خوويىنگرتوو.

ئۆگرەت: خوو، خدە.

ئۆلەي-ئۆلەي: دکتۆر کوتار وەك خووی هەمیشەیی، لێرەشدا یاری بە وشەکان ئەكات، چونکە یەكەم جار كە ئەلێ «بە شیرەو» بە فەرانسەیی ئەكاتە (au lait-ئۆلەي) و بێژەكەي لەگەڵ (ollé-ئۆلەي) ئیسپانی، كە هاواری ئافەرين و هاندانە یەكە.

ئۆلیشیه مېترا: Olivier Métra (۱۸۳۰-۱۸۸۹) مایسترو و ئاوازدانەری فەرانسەیی.

ئۆلینبۆرگ: Eulenburg بالۆیزی فیلهیلمی دووهم لە ئیەننا، سالی ۱۹۰۶ بە تاوانی هاوڕەگەزبازی دادگایی کرا.

ئوتریش: L'Autriche بێژەي فەرانسەیی Austria ئۆستریایە، خودی ئالمانییەكەي Österreich ئۆستریك، بە واتای مەلەبەندی رۆژھەلاەتە. ھەروھا وشەي نەمسا كە لە عەرەبیدا بەكارئەھێنری لە نемецкий (نیمیه تسكی) پرووسییەو ھاتو؛ Nemse نەمزە

لای ئوو رووپای رۆژهه لاتی باوه، که عه ره ب له تورکی داگیرکهری
عوسمانیان وه رگرتوو و تورکیش له ههنگارییه کان.

ئوتوکراتی: autocracy سیسته می فه رمانر ه وایی تاکه که سی.

ئوتینگن: Oettingen in Bayern شاریکی بچووکه له باقاریای ئالمان،

تا ۱۸۰۶ میرنشین بووه.

ئوردیبه ههشت: یان ئه رته وه هیشته، له ئایینی زه رده شتی دا

یه کیک له ئه مشاسپه نده کانه (حج) ئه مشاسپه ند) که له جیهانی

مینه وی دا نوینهری پاکیزه یی و له جیهانی خاکی دا پاسه وانی ئاگر

و به رپوه بهری رۆژی ئه ته وه هه شته، مانگی گولان، ناوی مانگی

دوو هه له مانگه دزراوه کانی کوردی، که میرزا سادقی دینه وهری

له سه دهی سیانزه به جوانی په لکه زیرینه هۆنیویه ته وه:

وه رینان واتهن سال دوانزه مانگهن

هه ر مانگی وینه ی ملک شش دانگهن

هه ر مانگی په ریی به نه ن وه بالاش

هه ر په ریی سه د په نگ مه نمانۆ کالاش

مانگ یه که مش مای «فه روه دانهن»

گول و وه نه وشه په ر نه هه ردانهن

مانگ دووهه مش «ئه رته وه هیشتهن»

ئای ئای کوردستان وینه ی به هه شتهن

مانگ سیومشه ن مانگ «هه روه تاته ن»

مانگ هه لاله و گه زیزه واتهن

مانگ چواره مش مانگ «تیشته رهن»

که ژ و کو و ده شت نه ی ده م وه شته رهن

مانگ په نجه مش مانگ «ئه مور تاته ن»

مانگ بی مهرگی و کام و هاواتهن
 مانگ شه شه مش مانگ «شتروره رهن»
 مانگ هه ساره و تافتاو و وهرهن
 مانگ هه فته مش هر مانگ «میره رهن»
 مانگ شایی و وهشی و به راتی میهرهن
 مانگ هه شته مش مانگ «ئاوانه رهن»
 مانگ ئاویاری دهشت و کاوانه رهن
 مانگ نۆهه مش مانگ «ئاهرهن»
 زیل جه په ژاره یه کسه ر باهرهن
 مانگ دههه مش مانگ «ده تۆشه رهن»
 هر که سی پاک بوئه و خاوه ر هۆشه رهن
 مانگ، یانزهه مش مانگ «وه همه نه رهن»
 مانگ پاکان و میردان وه نه رهن
 مانگ دوانزهه مش «سپه ندار مه زهن»
 مانگ ژنان و دویه تان گه زهن
 سادق، گو فتارت خه یلی شیرینه رهن
 بیگۆمان تانه واتهی دیرینه رهن
نورکید: گولیکی سوور و چیره ییه، گه لایه کی له دوو گه لاکه ی تری
 گه وره تره، له تیره ی سالمه، گولی گیاسالمه ﴿﴾ گیاسالمه

.orchid [E]

ئوروووسی: پەنجەرەى ئوروووسى، پەنجەرەى گەورەى سى تاك و پىنج تاكە كە زياتر بە پرووى حەوشەدا ئەكرىتەو، لە دارىك دروست ئەكرى لە سەرەدى فراكسىنۆس Fraxinus و لە درەختە گۆلدارەكانى تىرەى نەعناسانانە (سان): پاشگر بە واتاى هاوچەشن :: هاوسان، يەكسان) و جوړى وەن يان قەزوانى ئەم سەرەدىە لە كوردستان ئەروى؛ پەنجەرەى ئوروووسى جگە لە دارى ئوروووسى كە جوړىك قەزوانە، لە پەلك و دار توو و دارگوپزىش دروست ئەكرى. شارى سنە بە بە شارى ئوروووسى ناوبانگى هەيە و تا بلى وەستاي دارتاش و ئوروووسى سازى هەبوو، زۆر كوۆشك و سەراى ئەردەلانىيەكان هەتا ئىستاش لە سنە هەيە كە زۆر نمونەى هونەرمەندانە و نەخشەوى پەنجەرەى ئورورسىيان. دوو جوړ پەنجەرەى ئوروووسى زياتر لە كوردستان باو بوو، يەكيان نەخشى ئىسلىمىيە كە زياتر لە نەخشى گۆل و گيا وەرگىراو و لە نەخشى مافووورە و شىوەكارى تىرشدا سوودى لىوەرگىراو. دووهم شىوازى گرپچن، كە ئەم نەخشە سوود لە تەشكە ئەندازەيەكان وەرئەگرى و لە كاشىكارى و ئاجوركارىدا زۆر بەكار هاتوو. نەخشە سەرەكەيەكان وەكو ئىسلىمى و گرپچن، خوڤشيان نەخشى لاوەكيان هەيە و لەم ناوهدا نەخشى گۆلقولاپى گرنكى زياترى هەيە، گۆلقولاپى بە واتاى درەختى سەول و هىماى ئازارىيە، وەك مرؤفى ئازاد كە ئامادە نيە سەر دابنەوئى، مەگەر لە بەرامبەر ئەوهدا كە برۆاى پى هەيە. لەبەر ئەوئەى پەنجەرەى ئوروووسى بە زۆرى بە شووشەى رەنگنامە و بە نەخشى جياواز دروست ئەكرىن بە ئىنگلىزى پى ئەوترى Sash window كە Sash هەمان حەمبەل يان

قردیله‌ی رهنگنامه‌یه که له هه‌موو ولاته‌کان باوه و به جلی فه‌رمی
و له بۆنه‌کاندا له‌به‌ر ئه‌کری [E] Sash window.

کۆشکی ئاسه‌ف - سنه

ئوریدیس: Eurydice له میسولۆژی یونانی کچی ئاپۆلو خودای
رووناکییە، ھاسەری ئۆریفۆس بوو کہ ھەولێ دا بە موزیکی
بەسۆزی خۆی له مەرگ بیگەرینتەوہ.

ئوریمیا: uraemia میزاویبوونی خوین، بە ھۆی زیادبوونی ئوورە له
خویندا نەخۆش ژەھراوی ئەکا و ئەیکوژێ.
ئوستادانی دەنگبێژ: Meistersinger ئۆپیرای فاگنەر.

نوستادی ئاسنگەر: Le Maître de forges رۆمانى ژورژ ئۆنه،

.۱۸۸۲

نوستادی چيڭلىسى: مه به ستي ويسلره James McNeill Whistler كه

ماويه كى زور له چيڭلىسى ژيابوو، كه گه ره كيكه له له ندهن.

ئوليمپيا: Olympia، تابلوی به‌ناوبانگی ئیدوارد مانئی، سالی ۱۸۶۵ زۆر دهنگی دایه‌وه و بوویه مایه‌ی مشومر.

ئومنیډ: Eumenid یان Erinyes له ئەفسانە‌ی یۆنانیدا ماخوا‌ی توورە‌ی تۆلە‌سه‌ندنه‌وه‌ی گونا‌هه‌کانی مرۆ‌فه. به قژی بژ و مار و مه‌شخه‌ل و قامچی‌ه‌وه‌ پیشان دراوه.

ئەبدال: ۱) عەبدال، عەودال، دەرویشی گەریدە که دەستی له دنیا و مالی دنیا داشۆردوو و به دواى ونبوى دا ئەگەرێ (۲) به ژمارهیهک له پیاوچاکان (به پێی ئەم بۆچوونه ژنیان تیا نییه) ئەوتری که جیهان به وانهوه، واته به هۆی ئەوانهوه راوهستاوه و ئەوسا که یه کیک له م پیاوچاکانه ئەمری، خوا یه کیتەر له جیگه ی دیاری ئەکات بۆ ئەوهی ژماره یان که گوايه حهوت یان حهفتا کهسه وهک خۆی بمیختهوه. ئەم دهسته یه له هه موو رازه کانی سروشت و عهرز و ئاسمان شاره زان. نیشانه یان ئەوه یه که منال یان منالی نیرینه یان لی نایته وه. یه ک له مانه حهفتا ژنی هینا و منالی له هه چکامیان نه بوو. ئەوانه ی ژماره یان به حهفتا ئەزانن ئەلین چلیان له شام و سیه که ی تریان به هه موو لایه کدا بلاون. ئەوانه ش که ئەلین حهوتن برۆیان وایه هه رکام له م پیاوچاکانه دهسه لاتی یه ک هه رییم له حهوت هه ریمی جیهانی به دهسته و هه رکامه یان جیگه وه ی پیغه مبه ریکن. یه که میان جیگه وه ی ئیبراهیمی خه لیل و پارێزه ری هه ریمی یه که مه، دووه می جیگه وه ی مووسا و پارێزه ری هه ریمی دووه مه، سییه می جیگه وه ی هاروون و چواره می ئیدریس و پینجه می یوسف و شه شه میان جیگه وه ی عیسا و حهوته مین جیگه وه ی ئاده م و پارێزه ری هه ریمی حه وته مه.

ئەبولفهزل: عەباسی کوری عەلی کوری ئەبی تالیب، ناسراو به ئەبولفهزل و له بهر ئەوه ی گه نجیکی قۆز و بویر بووه له لای شیعه به قه مەری به نی هاشم ناودیرکراوه، له شه ری که ربه لا له گه ل ئیمام حسینی برای کوژراوه، به لام له بهر ئەوه ی که سه قا، واته ئاوگێر بووه و ئاوی داوه به هیزه که ی خویان، پێش ئەوه ی

بیکوژن، دهستیان پریوه.

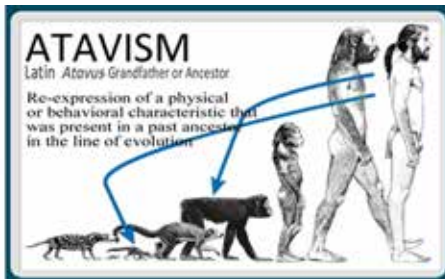
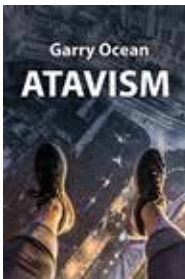
ئهبلهق بوون: مؤلهق بوونی چاو.

ئهبه نووسی: ebyony، کۆتهی رهش یان قاوهیی تال، داریکی گهرمه سیڤرییه.

ئه بیی: ئه بیسی.

ئه تاقیزم: atavism میراتی خوینی، شیوه و خو و ئه دگاری میراتی دا و باپیران.

ئه تروسکی: Etruscan شارستانییه تی ئیتالیا له ۷۰۰ تا ۵۰ پ.ز. که سه رچاوه ئه تروسکییه کان وای ده رئه خهن له کوردستانه وه چوون بو ئه وی.

ئه تهنی: له (ته نین) چنن، رایه خکردن، ته ون ته نین، به ربه کردن، ته نینی ته ونی جالجالوکه :: ته نینه وه: گیرویی (ئه و ئاهویه له ته نینه وه دایه).

ئه خه له سی: له (خه له سان)، پاریزراوی په یدا کردن :: نه خویشیک که له به رامبه ر نه خویشینه که ی توانای به رگری په یدا ئه کا [ع] مناعة، حصانة [ف] مصونیت [E] Immunity.

ئه خپورایه وه: له (خپوران ه وه) واته دلّی خه ریک بوو سوّی ئه بوویه وه، دلّی خه ریک بوو ئه توایه وه، ئه م داره ته په یوه ندی به باری ده روونی مروّقه وه هه یه، نه ک ئازاری جه سته یی.

ئه ددی: زۆر وایه؟

ئه دگار: تاییه تمه ندی. فرۆزه؛ بیچم [ف] صفت، خاصیت.

ئه دۆنیس: Adonis له میسۆلوژیی یونانیدا، نیشانه ی سروشت و بووژانه وه ی ژبانی سالانه یه. ئه دۆنیس گه نجیکی قۆز و ده زگیرانی ئافرودیت بوو که ئارهس ئیره یی پیته برد. خۆی ئه کا به به راز و

ئەيكوژى. لە خوڻى ئەدۆنىس گولالە ئەروى و ئافرۆدیت خەم
داى ئەگرى. ئافرۆدیت داوا لە برىسفونە ئەكا رىگە بدات
ئەدۆنىس ھەموو سالىک چوار مانگ زىندوو بىتتەو ھە و بگەرپتەو ھە
بۆ زەوى، لەم پروو ھە ئەدۆنىس بە نموودى ژيانە ھەى سروشت
دائە نرى.

ئەرابەى بالندە: UFO يوقۇ، جۆرە كەشتىيەكى بالندەى سەمەرەيە
كە لە ھەندى ولات ئەلېن بىنيويانە و زۆر كەس پىيان وايە لە
جىھانىكى غەوارەى دەرەكىيە ھاتوون.

ئەرامەندە: پەرىشان و داماو :: خان:

جە واتەى شىرۆ سەرەفكەندە بىن

جە سەوداى گەردوون ئەرامەندە بىن

ئەرباب: خان، خاوەن، زەويدار.

ئەرتابان: ئەرتابان Artaban ژنرالئىكى ئەرمەنى نەژادى سپاى

رۆماى رۆژھەللات يان ئەمپراتۆرى بىزەنتى لە سەدەى شەشەم

لە سەردەمى جاستىنيەن.

ئەرخايەن: بېروا بەخۆ، دلنيا :: confident.

ئەرخووت: لۆلەپەى مەشكە، دوو دارى گرۆقەرى خەراتىكراوى

لە دۆژەنگ خراو.

ئەردەكان: ناوى شارئىكە لە پارىژگای فارس، شارئىكىش بە ھەمان

ناو لە پارىژگای يەزد ھەيە.

ئەرزەنگ: دارئىكى سەختە كەمانى لى دروست ئەكەن.

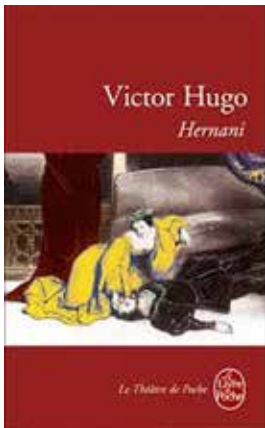
ئەرنانى ۱: Hernani درامايەكى رۆمانتىكە، نووسىنى فيكتۆر ھوگۆ.

سالى ۱۸۳۰ لە پاريس براىە سەر شانۆ، زۆر دەنگى داىوھە

و بوو بە ھۆى جەنگى نيوان كلاسىك و رۆمانتىكدۆستەكان.

ناوى رۆمانەكە لە شارى ھەرنانى لە باشوورى ھەرىمى باسك

وھەرگىراوھ.

ئەرنانی ۲: Hernani شارىكە لە ناوچەى گىپۇزكوا له Gipuzkoa له
 ھەرىمى باسك، لە لاى چەپى چەمى ئورۇمىه Urumea. ھوگۆ
 ناوى رۆمانى ئەرنانى لە ناوى ئەم شارە ھەرگرتووه.

ئەروە: François-Marie Arouet ناوى راستەقینەى فۆلتیئەر.

ئەرەستوو: Aristotle (۳۸۴-۳۲۲) فەیلەسووف و زانای مەزنى
 یونانى، بیست سالّ لە فیرگەى پلاتۆ خویندووویەتى و لە زۆر

بواری زانستی و کۆمه‌لایه‌تی و ئابووریدا نووسیویتی، دانهری زانستی لۆجیکه و ناسراوه به مامۆستای یه‌که‌م.

ئه‌ره‌کتیۆم: Erechtheum په‌رستگه‌یه‌کی یۆنانی بوو، له ٤٢١ - ٤٠٦ ی پ. ز. له‌سه‌ر گردی ئاکرۆپۆل دروست کرا، بۆ خزنی پۆسیدۆن خوای زه‌ریا و ئه‌رکسیۆس پادشای ئه‌فسانه‌یی یۆنان، به‌کۆک له ده‌ریزانه‌کانی کارباتید Cariatides په‌یکه‌ری کچانی جه‌وانه که پێیان ئه‌وتر کۆرای Korai.

نهریبالد و گیسکار: Heribald and Guiscard دوو سه‌رکرده‌ی نوورمان بوون. گیسکار (۱۰۱۵-۱۰۸۵) له دامه‌زیننه‌رانی ده‌سه‌لاتی نوورمانی سیسیل و باشووری ئیتالیا بوو.
نهرابه: عه‌ره‌بانه، که ههم گارییه بووه و ههم جوړیکی قورس و قوّلی له جه‌نگ‌دا به‌کار هینراوه.

نهمان گا: زمانه‌گا، گیایه‌که گه‌لاکه‌ی له زمانی گا‌ته‌چی، بو‌واتای «گا‌وزبان»، له فه‌ره‌نگی فارسی دیه‌خودا نووسراوه به‌کوردی پی‌ته‌وتری (ازمان‌غا) که ههمان «زمانه‌گا» یه.

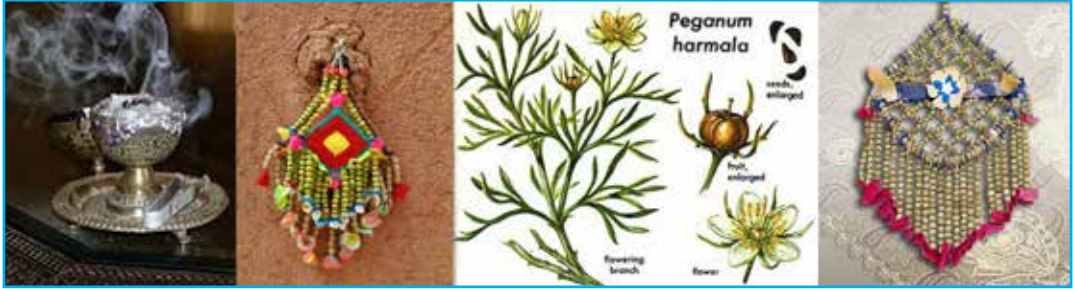
ئەژدەر: پەيكان، تير، خەدەنگ، مووشەكى بن زەريا، توريدۆ.
ئەسپادەم: يان سېنتۆر Centaur گيانەوهرىكى ئەفسانەيى نيوہ
مرؤف نيوہ ئەسپە.

ئەسپۆن: سېۆن، گياكەفە، گيايەكە لە تيرەيى chenpodiaceae گولئى
تۆپ و لقي باريك و گەلآي دركاوي وردى سوپر و ريشەي
ئەستورى هەيە. ريشەكەي وشك ئەكرئ و ئەكوتري،
ھاردراوہكەي وەكوو سابوون بۆ جالشۆردن بەكار ئەھيئري.

ئەسپەندەر: دەنكى گيايەكە خرپ بە قەد نۆكيك ئەيئ بەلام
ناوہكەي بۆشە و تەنھا چەند دانە تۆوي وردى تيدايە، بۆ چاوەزا
ئەيكەنە ناو ئاگر و زياتر ئاگرى پۆلوو، كاتى سووتان قرچەي
ليوہدئ و بۆنيكى خۆش بلاو ئەكاتەوہ :: وەك ئەسپەندەرئك

به سەر ئاگرهوه، مایهوه: هەر دەم بۆی هه‌بوو بته‌قیتهوه، خۆی
 پێ رانه‌گیرئ و دهرپه‌رپته دهرهوه، چونکه ئه‌سپهنده‌ری سه‌ر
 ئاگر له‌پر ئه‌ته‌قیتهوه.

ئه‌ستونده‌ك: كۆتره، كارپته، داری راگرتنی خپوته.

ئه‌ستئ: ئاسنیکه له به‌ردی ئه‌دهن ئاگری لئ ئه‌بیتهوه.

ئه‌ستیرك: ئه‌ستیل، حه‌وز، كه‌مه ئاو كه به‌ری بگیری بۆ
 ئاوداشتن.

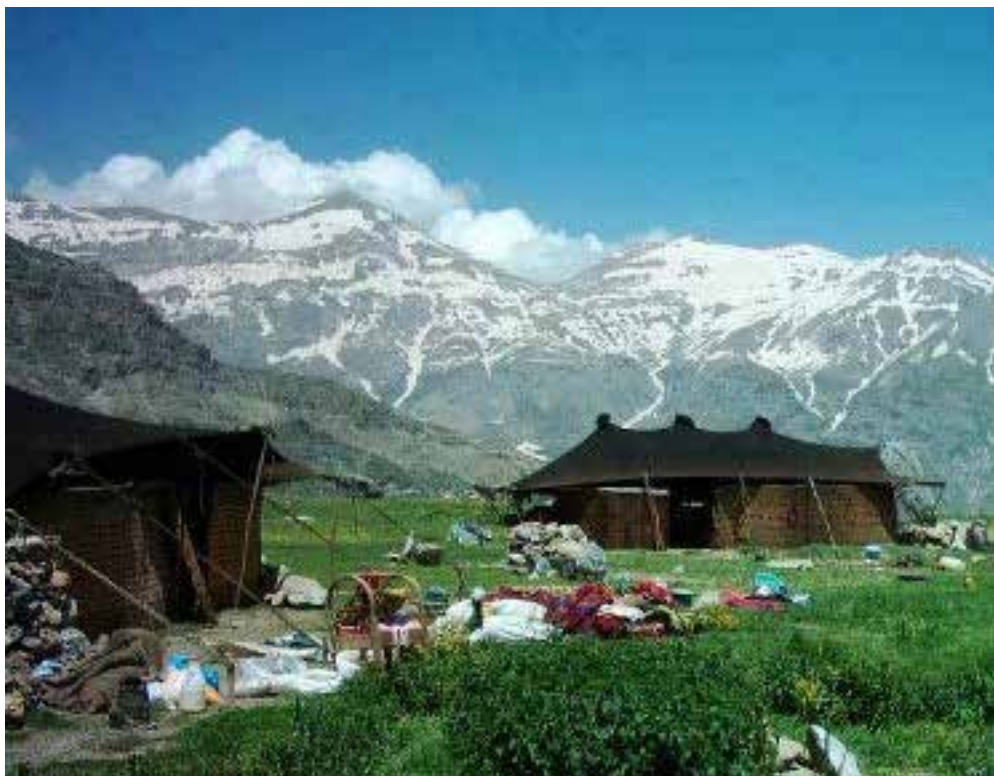
ئه‌ستیلئ به‌تسدا: Pool of Bethesda به‌یت سه‌یدا، ئه‌ستیلئكه
 له به‌شی موسولماننشینی ئۆرشه‌لیم.

ئەسكۆلاپيۆس: Aesculapius يان Asclepius لە ميسۆلۆژى يۆنانى
و رۆمى دا پالەوان و خوى پزىشكى بوو.

ئەسمەرپىچ: رەشمال، كۆن، رەشمالى جاف.

نهشتاو: له ز، په له، هه شتاو، له زاھی [E] acceleration.

نهشکۆل: شه وژهن، داری پشت ده رگا بو داخستن.

نهشکه پووس: جه نگاوه ریکی که شانی بوو، له شه پری ئیران و

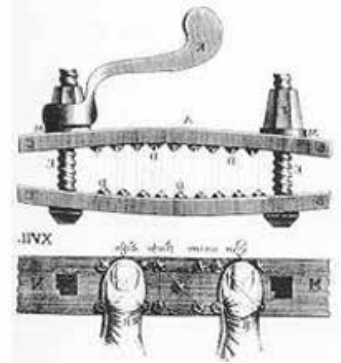
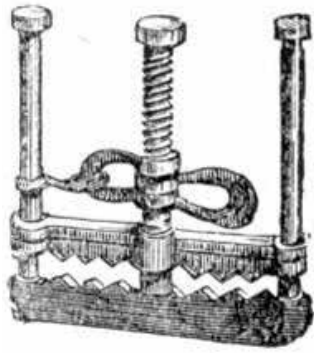
تووران یارمه تی ئە فراسیاوی توورانی کرد و له شه پری کامووس،

ئە فراسیاو ئەوی نارد بو یارمه تی پیرانی وهیسه. روسته م به

پیاده شه پری له گه ل کرد و به تیریک کوشتی.

نهشکه له ۱: ئامرازیکی جه زه به داندان قامکی تاوانبارکراویان له ناو

ده نا و به پت جه ره به بایان ده دا [E] hand crushing machine.

نهشکه له ۲: گیره و مهنگه نهی ئاسنگه ر.

نهغز: له تم، سته م، زورکاری.

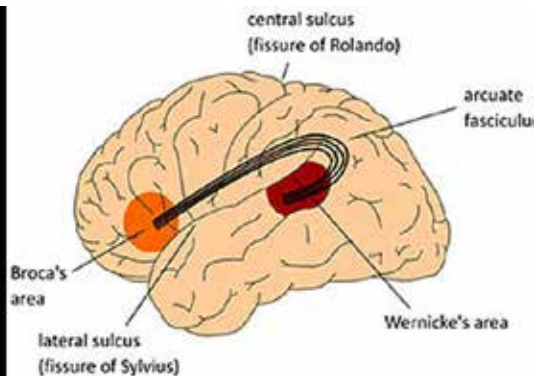
نهفاسیا: aphasia له ده ستدانی توانای تیگه یشتن یان ده برپین به

هوی جه لته ی میشکه وه [E] نووکه زمانی.

APHASIA is
when your brain holds
your words hostage.

aphasia
Broca's
area
Wernicke's
area

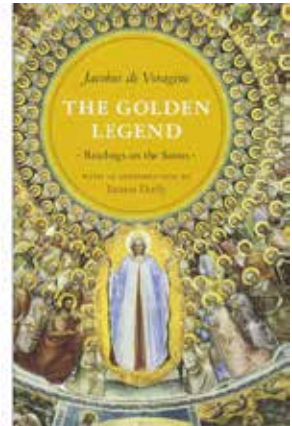
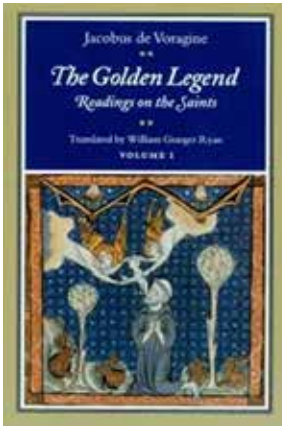

ئەفتاولان: (ئەفتاولان) مەسینە و لەگانه بۆ دەستشۆردن و زیاتر بۆ دەستشۆردنی میوان :: ئەفتاوه: مەسینە :: لەگان: لەنگان، قاپی خەری گەورە ی لێوار هەلگەراوه؛ لەگان بۆ میزیتیکردنی منال و نەخۆشە.

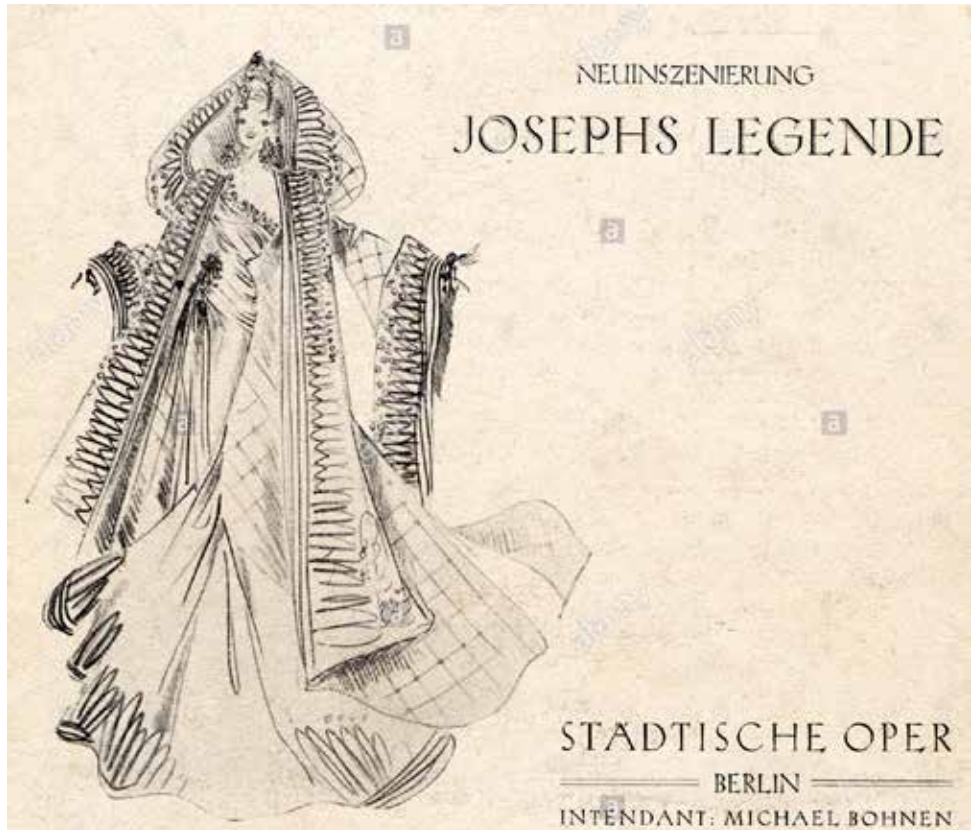

ئەفتاولەگان: ئەفتاولان.

ئەفسانەى زێرین: Golden Legend پەرتووکیکە لە سەدەى سیانزەدا نووسراوه و بەسەرھاتی زۆرەى پاکیزانی فەلەى تیدا ھاتووه.

ئەفسانەى يۈوسىف: Josephs Legende بالېتېئىكە سالى ۱۹۱۴ لە پاریس ھاتە سەر شانۆ. موزىكەكەى شتراوس داینابوو، دىكۆرى شانۆ ماریا سېرت و دیزاینى سەما ھىي كۆنت كېسلر بوو.

ئەفەرۆز: رووشكاو، دەرکراو، تەرەكراو [ع] مرفوض.

ئەقان: ئىرادە، بىرپار.

ئەفە ماریا: Ave Maria سلاو لە مریەمى پاكیزە.

ئەقرساند: ئەخەملاند :: لە قرساندن.

نهگتھری یه کهم: مه بهستی سارا بیرنارده Sarah Bernhardt که به ناسراوترین هونه ریشه دانه نری که جیهان تا ئه و کاته ناسیویتی.

نهکسیون فرانسز: Action française بزووتنه وهی راستی نه ته وهی، دژی چه په کانی فه رانسه له ۱۸۹۹، ههروه ها ناوی رۆژنامه که یان بوو.

نهگادیر: Agadir شاریکه له باکووری رۆژاوا ی مه راکۆ، له جوولای ۱۹۱۳ مهیدانی کیشه یه کی نیوان فه رانسه و ئالمان بوو که له نهجامدا رپک که وتن و جهنگ پرووی نه دا. به گویره ی ئه م ریکه وتنه، ئالمان پیی کرایه وه بو کۆنگۆ و مه راکۆ بوو به کۆلۆنی بندهسته ی فه رانسه.

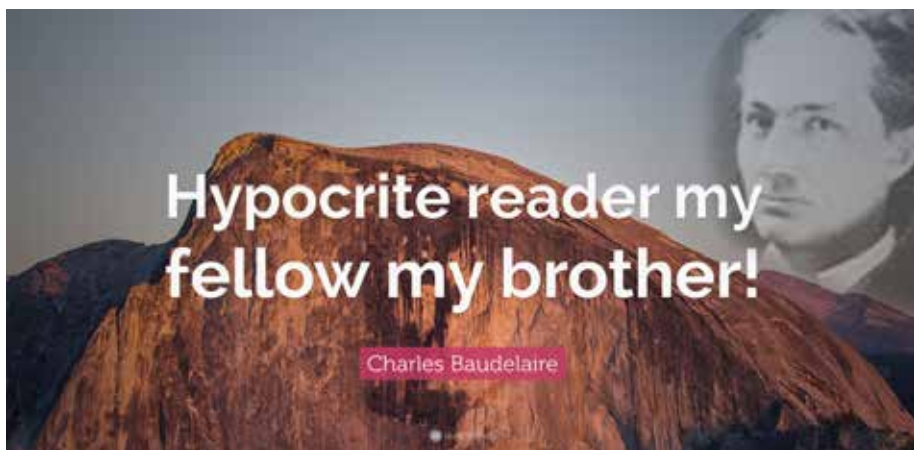

نه گريژانت : Agrigente يان نه گريجتتو، شارېکه له سيسيلياي ئيتاليا.

نه گريگاسيون: Agrégation تاقيردنه وهی وه رگيران بو خويندنی
بالا له فه رانس، ههروه ها هه لېژاردن بو پله ی يارمه تيدهری
ئوستادی زانکو.

نه گهر هيشتا ژهر: (گه ران-به رگی ٦) هونراوه ی «بو
خوينه ر» Au Lecteur، بودلير، ١٨٥٥، ئەم کوپله يه به م شيوه يه :
نه گهر ده سترېژي، ژهر، خه نجه ر و ئاگر
گه لاله ی جوانيان هه تاكو ئيستا ئاماده نيه ،
له سه ر په رده ی چاره نووسی بي به ه امان
واته كه گيانمان، مخابن، جه ربه زه ناکا

ئه‌لخه‌سیراس: Algeiras به‌نده‌ریکه له ئه‌نده‌لووسی ئیسپانیا.

ئه‌لقه‌ریز: زنجیرۆکه‌ی ده‌رگا داخستن.

ئه‌لکساندرین: Alexandrine جو‌ری کیشی شیعری ۱۲ برگه‌یی، به‌رامبه‌ر به «البحر الطویل» ی عه‌ره‌یی.

ئه‌لکارف: Algarve له (الغرب) ی عه‌ره‌یی، خواریوترین مه‌لبه‌ندی ولاتی پورتوگاله.

ئه‌مه‌ژه: هێما، ئیشاره.

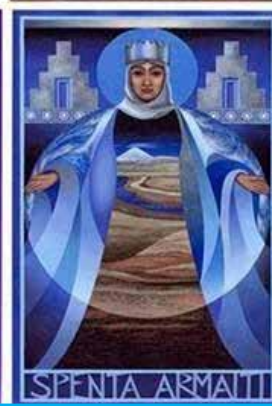
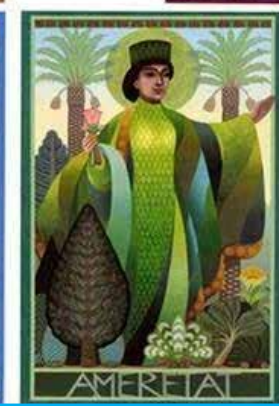
ئەمشاسپەند: لە ئایینی زەردەشتیدا فریشتە و پەرییە، بە واتای پاکیزە و **وەر جاوێند**، کە لە گەڵ مەزنی فریشتەکان حەوت دانەن، ناوی شەشیان لە ریزی ناوی مانگەکاندا هاتوو: وەهمەن، ئەرتە وەهیشت، تیشتر، سپەندار مەزەن، هەرەتات، ئەمورتات. لە سەر ووی ئەمانە و ئەهوارامە زدا یە. هەر کام لە ئەمشاسپەندان هیمای یەکیک لە ئەدگارەکانی ئەهوارامە زدان و راستە و خووش ئەو ئەرکانەیان یی پراسپێردراو تا لە پیناوی بەختە و هەری مرۆف و سروشتدا پرایپەرینن. بێرنارد گە یگری ئالمانی (Bernhard Geiger) ئەو شەش ناو بە شەش چەمکی رەهای رەوشت ئەزانن.

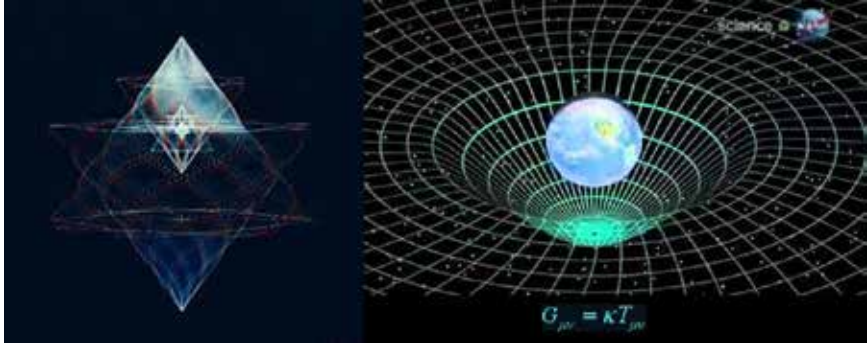
AMESHA

SPENTA

ئەندازە لە ھەوادا: ئەندازەى ھەواىيى geometry in space.

ئەندامى ھاوتا: Corresponding Member.

ئەندانتە: andante بەشى ھاو يان ئارامى سۆنات.

ئەندەروون: ھوندر، ھەناو، ناخى دەروون.

ئەندىميۆن: Endymion لە ميسۆلوژىي يۆنانيدا شوائىكى زۆر قۆزە

كە سىلينا شەيداي ئەبى و پەنجا منالى لىي ئەبى. سىلينا داوا

لە زيوس ئەكا بيباتە خەويكى ھەميشە يىهە، تا جوانيەكەى بۆ

ھەميشە ھەرجاھەند بى.

ئەنقالید: Les Invalides كۆشكىسى سەدەى جەوتەم لە ناوھەراستى
پارىس .

ئەنكىزاسیۆن: Inquisition یان ئىنكوبىزىش، بىرکۆلین، دادگای
پشکىن، وەرگرتى ددانپىدانان لە رېگەى ئەشکەنجە و
لېکۆلېنەى توندوتیژ لە لایەن کلىسای کاسۆلىک لە سەدەکانى
ناونجیدا .

ئهنگاره: étude، هیلکاری سه‌ره‌تایی، گه‌لآ له یان نه‌خشی سه‌ه‌تایی له وینه‌کیشان‌دا، پرۆژی سه‌ره‌تایی.

ئهنگران: له ئەندازه‌ده‌رچوون، له راده‌به‌ده‌ر :: ئەوه‌نده‌ی هه‌یه ئەنگراوه.

ئهنگامه: (١) گه‌نگه‌شه، هه‌لآ (٢) ئازاوه، بشیوی (٣) کۆری به‌زم، گۆقه‌ند (٤) هه‌ره‌ت، کات، جه‌نگه (٥) کاری گه‌وره و سه‌مه‌ره.

ئهنگواز: گرگاشه، فه‌رته‌نه، پرئازاوه [E] troublous tim.

ئهنگویرسا: Anguersa شیوه‌ی کۆنی Anversa و Antwerp به‌نده‌ریکه له باکووری به‌لجیکا، له سه‌ر چه‌می شیلده، به‌شیکه له فلاندر له بن ده‌سه‌لاتی فه‌رانسه‌دا بوو.

ئه‌نگیزه: ئە‌نگیز، دنده‌ره، هۆ :: ژ ره‌عنا نیرگزی‌ن ته‌ی مه‌ست و خونریز-زه‌مان بو‌عه‌هدی جه‌نگ ئە‌نگیزی چه‌نگیز «مه‌لای جزیری»

ئەنوشە: ناوی خوسرەوی نەوشیروان کۆری قوبادی یەكەمی ساسانی، بە عەرەبی كسری، كە لە ماھەكدا ئەنوشەرەوان یان نووشینرەوان بوو، لە پادشایانی بە دەسلاتی ساسانی لە سەدە ی شەشەمی زاینی كە سەردمی پادشایی ئەو شكۆدارترین قۆناخی دەسلاتداریتی ساسانیەكانە، سالی ۵۶۱ز لە پاش شكانی حكومەتی بیزانس، پەیماننامە ی ۵۰ سالە ی كۆتایی جەنگ لە نیوان دوو دەسلاتی گەورە ی ئەو سەردەمەدا واژۆ ئەكری و، ئیمپراتۆری رۆم ناچار ئەبێ بۆ ماوہ ی ۵۰ سالان بێی بە باجگوزاری نەوشیروانی ساسانی و سالانە باجی بداتی.

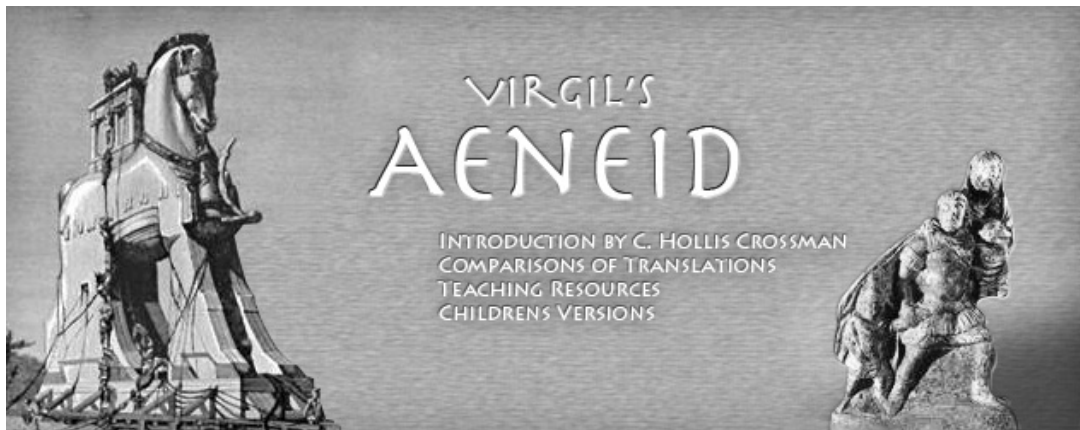

ئەنتیۆك: Antioch شاریكی كەونارای رۆماگریكی بوو، ئیستە شاری ئەنتاكیە لە باشووری توركیا لە شوینی سازكراوہ.

ئەنگواز: گرگاشە، فەرتهنە، پرتاژاوہ [E] troublous tim.

ئەنیید: Aeneid داستانیكی شیعی لاتینی نووسینی **شیریل** Virgil لە ۲۹ پ.ز. بەسەرھاتی **ئەنیاسی** Aeneas خەلكی ترو ی Troy، ئەچێ بۆ ئیتالیا و ئەبێ بە دامەزرێنەر و باپیرە ی رۆمانەكان.

ٲٲم دهقه له ٩٨٩٦ دٲر شٲعري شهش برههٲي له سه ركهٲشي
به نهجهٲي ٲٲكهاتوهه .

ٲهوتٲنگ: outing ٲٲاسه و هه ران .

ٲهوك: هه ردن ، هه روو ، قوروو .

ٲه و كاتهٲي نهٲه هه رٲا: when nietzsche wept ٲه ٲٲن نهٲه و

هاورٲكهٲي ٲاكوب هٲركهارت ، ٲوژٲك له ٲوژانهٲي مهٲي ١٨٧١ له
سه ردهٲي كوٲوٲٲي ٲارٲس كاتٲك كه دهنگوٲي ساختهٲي ٲاگرهه رٲٲٲي
كوٲشكٲي لوهرٲان بهٲسٲ ، هه ردهووكٲان ٲٲكهوه دهستهٲان كرده
هه رٲان .

ئیدن: دیسان، دیسانهوه، ئیتر.

ئیرل: Earl پلهیهکی ئارستوکراتی ئینگلیزییه بهرامبهه به کونت.
ئیرنست ئیپیر: Ernest Hébert (۱۸۱۷-۱۹۰۸) شیوهکار و
ئاکادیمیکی فهراڤسهیی.

ئیرهیی: بهخیلی.

ئیزنگ: هیزم.

ئیسکوودو: escudo سکهی زیری ئیسپانی بهرامبهه به ۱۶ ریال،
له ۱۵۳۵ لیڤراوه.

نئفهبؤس و نئفمف : Nymph and Ephebos یونانی ، له په یکه رتاشیبه
کلاسیکدا نوپنره وهی جوانیبه گهش و پاراوی ژنانه و پیاوانه ن .

نئفهبه : ephebe له یونانی کوندا ، گهنجی ۱۸ تا ۲۵ سالان که
سه ربازیان له سه ر بوو و ئه بوایه فیرکاریبه سه ربازی بهینن .

نئیکۆ تووریزم : ecotourism چه شنیکی تووریزم و گه ران که
سه رنجی بۆ لای کیشه ره سروشتیبه کانه و یارمه تی پاراستن و

دەرفەتی بینینی ژبانی سروشتی و کۆی ئاژەل و گیاش ئەدا.

ئیکۆ دو پاغی: Echo de Paris رۆژنامه یه کی پارێزخواز و ناسیۆنالیست بوو که پاشان چوو به لای سۆسیالیسته کاندای، له ۱۸۸۴ تا ۱۹۴۴ له پاریس دەرته چوو.

ئێگینا: Aegina له دورگه کانی یۆنان له کهنداوی سارۆنیک، ۴۷ کیلۆمتر له ئاسینا دووره.
ئیل گریکۆ: El Greco (۱۵۴۱-۱۶۱۴) شیوه کاری یۆنانی نیشته جیی ئیسپانیا.

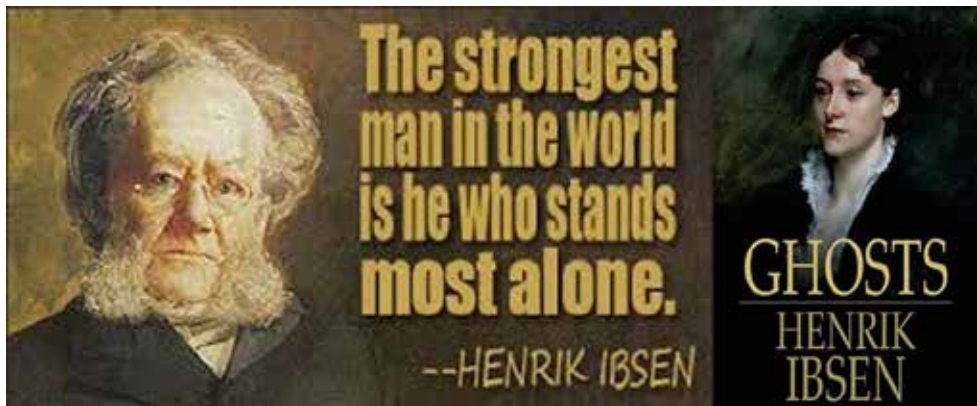
ئېلۆدى: Élodie ناوى پىرىكى سەدە ناونجىيە ، وەك چۆن لە كوردىدا
ئەوترى يا غەوسى گەيلانى .

ئىمپىرىس: empress يان impératrice ئىمپىراترىس ، ئىمپىراتورى
ژن ، ژنى ئىمپىراتور .

ئىمپىرىسى رۆمى: ئاگرىپىنا Agrippina ژنى كلاودىوس و داىكى
نېرۇن Nero .

ئىبسن: Henrik Ibsen (۱۸۲۸-۱۹۰۹) ھۆنەر و درامانوسى
نورويژى .

ئىرشىنگ: Sir Henry Irving (۱۸۳۸ - ۱۹۰۵) ئەكتەرى ئىنگلىسى
ئىرووس: Eros لە مىسۆلوژىيە يۇنانىدا خۇاى ئەوینە .

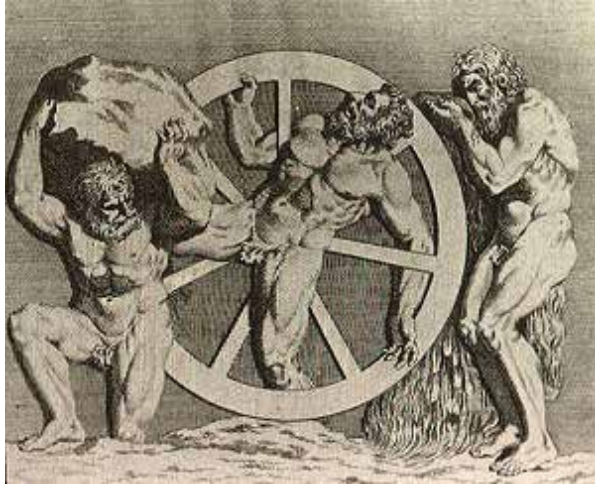
ئىزرەم: كىشىكە لە سەردەشت و سلىمانى بەرامبەر بە نيو كىلو.
ئىزمىن: Ismene كچى ئۆدپ، كەسايەتتى چەند شانۇنامەى
سۆفوكلىس، بەتايبەتى Antigone كە فېمىنىستەكان زور ئامازەى
بېتەدەن .

ئىسىپەر ۱: ether ئەترىان عەتر، تراوئىكى بۇنخۇشى بېرەنگە بۇ
سپرکردن و بېھۇشکردن بەكار دى .

ئیسیر ۲: قالای ئاسمانی سامالی دووردهست.

ئیکسیون: Ixion له میسولژی یونانیدا، پادشای تسالی بوو و به تاوانی کوشتنی خه زوورهی بهستیانه وه به چهرخیکه وه که بو هه همیشه ئه سووراپه وه.

ئیلیزه: Elysium له میسولژی یونانیدا، باخی بههشت و پیگهی گیانی پالّهوانان و زانایان بوو له پاش ژیانی سه رپرووی زهوی.

ئیلیزهیی: Elysian بههشتی :: Elysium: بههشت، پره‌دیس.
ئیلوژن: هه‌لوهسه، تراوکه، خه‌یال.

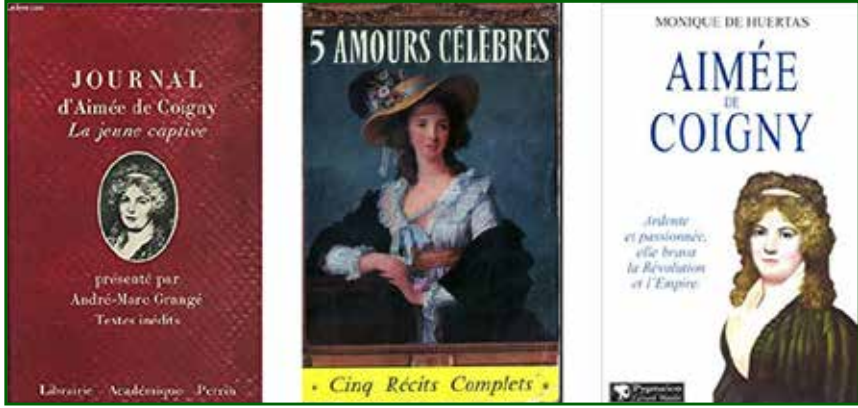

ئیمپراتۆری پیرۆز: Holy Roman Empire یان Saint-Empire
 سیستمی ئیمپراتۆری کۆنی ئالمان که شارلمانی له سالی ۸۰۰
 دایمه‌زراند.

ئیمه دو کوانی: Aimée de Coigny (۱۷۶۹-۱۸۲۰) خاتوننیک

پاریسی خاوهن کۆر بوو.

ئیمیل ئۆلیشیه: Émile Ollivier (۱۸۲۵-۱۹۱۳) دیپلوماتی
فهرانسهی.

ئیمپراتۆری رۆمای فهرانسسی: له ۱۹۱۳ی زاینی، له پاش
مهرگی لویی سییهم له تیره‌ی کارلۆفینه‌کان، کۆنراد، دووکی
فرانکۆنیا هه‌لبژێردرا به ئیمپراتۆر که تا ئه‌و کاته له‌ناو نه‌وه‌کانی

شارلمانی‌دا به شیوازی میراتی بوو، کرا به سیسته‌می
هه‌بزارده‌یی و دواتر که‌وته دهستی ئالمانییه‌کان.

ئیمپراتۆری گول: The Empire of Flora به‌رهمی نیکۆلای پوو سین
Nicolas Poussin (۱۵۹۴-۱۶۶۵). ماخوای «گول» له باخیکدا
له نیوان کۆمه‌لیک پهری و پالّه‌واندا ئەبینرئ و عه‌ره‌بان‌ه‌ی
خوداوه‌ندی خۆر له ئاسمان به‌سه‌ر هه‌وره‌وه داژۆی.

ئيميل گالنه: Émile Gallé (۱۸۴۶ - ۱۹۰۴) وڻه کيشي فه رانسه يي

سه ر شووشه .

ئينترن: Intern پزيشكى له ژږر راهښاندا.

ئينفيوسوريا: infusoria بوونه وهري يه ك شانهي له تيره ي

برژانگداران .

ئينگر: Jean-Auguste-Dominique Ingres (۱۷۸۰ - ۱۸۶۷)

شيوه كاري شيوازي نيوكلاسيكي فه رانسه يي .

ئینگلیزئاسا بۆی دەرچوون: se sauvant à l'anglaise واتە سەرداخستن و بەیئ مالاوایی بۆی دەرچوون، دەستەواژەیه که که ئینگلیزهکانیش بۆ فەرانسەییەکانیان هەیه: french leave که واتە فەرانسەئاسا بۆی دەرچوونە.

ئیس: Eos له میسۆلۆژی یۆنانیدا ماخوای کازیوہیە و هۆمیر پئی ئەلئ کازیوہی سوورپەنجە.

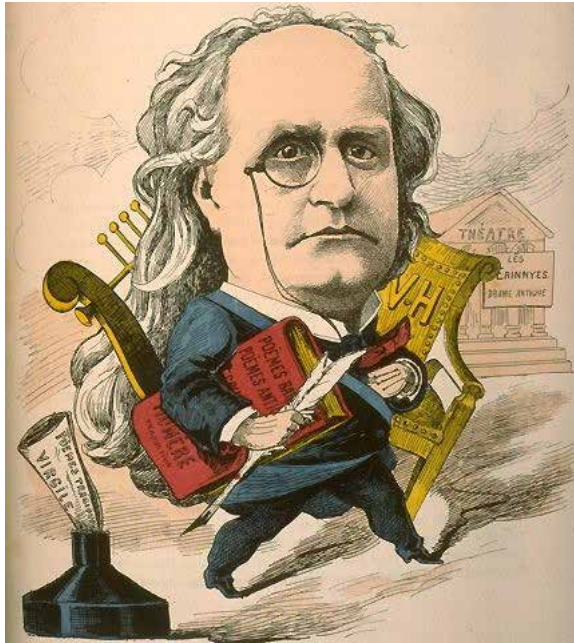

(b)

بابر: پهنا با، شوينيكه با نه يگرته وه :: سميل بابر: سميل بهري به با گرتوه، سميل زل.

بابه لوکونت: لوکونت دو ليل (۱۸۱۸ - ۱۸۹۴) Leconte de Lisle شاعيري شيوازي پارانسي فهرانسه يي.

بابتيستانه: baptistry تهو شوينه ي که فه له ي لي پيروز ته کري. له ناوي John the Baptist واته يه حياي کوري زه که رياوه هاتوه،

که فهله و موسولمان به پیغمبههری ئه زانن، مزگینیی ئایینی عیسیای هیئابوو و له چه می ئوردون خه لکی له ئاو هه لئه کیشا و پیروزی ئه کردن.

بابی ۱: به واتای ئاسایی دههری، به هایی ئه گریتته وه. له ئاخفتنی روژانه دا ئه م وشانه که م تا زۆر هاوسه ننگ و به یه ک واتا به کار ئه برین :: دههریت کردم :: کابرایه کی باییه. به لām هه ر کام له مانه ئه گه ریتته وه بوّ فه لسه فه و بنه مایه کی تاییه ت. **دههری** واته ئاته ئیست و پروابوون به سروشت و کۆنینه بوونی دنیا، بابی و به هایی به لām دینن.

بابی ۲: به و که سانه ئه وتری که په پرهوی باب واته میرزا سهید عه لی محمه د شیرازین که له سالی ۱۲۳۵ ی کۆچی مانگی، سه دهی نۆزدهی زاینی (۱۸۵۷) له شیراز له دایک بوو، هه رچه ند خۆی به زۆر شت داناوه، به لām به دانه ری دینی بابی ئه ژمیردری. ئه و خۆی به مژده ده ری ئاینیک ئه زانی که له پاش خۆی له لایه ن «من یظه رالله» وه ئه نیردری. له دوا ی **باب** زۆر که س خۆیان به «من یظه رالله» زانیوه. به هاییه کان پێیان وایه «من یظه رالله» هه مان میرزا حسه ی نه لی نووریه که ئه وان به

«بهاء الله» ی ناوٲه‌به‌ن . زۆربه‌ی بایه‌کان «بهاء الله» یان وه‌کو «من‌یظهر الله» قبول‌ کرد و بوون به به‌هایی . ژماره‌یه‌کی که‌میان «سوبجی ٲه‌زل» برای بایان به‌جیگری باب دانا . باب شه‌ش سال‌ پاش ٲه‌وه‌ی داوای ٲیغه‌مبه‌ریتی کرد به‌ فه‌رمانی **ٲه‌میر که‌بیر** له‌ ته‌وریز تیره‌باران کرا ، ته‌رمه‌که‌ی خرایه به‌ر سه‌گ ، به‌لام به‌هاییه‌کان شاردیانه‌وه و له‌ پاش شه‌ست سال‌ شاردنه‌وه ، گه‌یاندیانه ئیسراییل و له‌ کیوی **که‌رمهل** له‌ **مه‌قامی ٲه‌علا** له‌ شاری حه‌یفا ناشتیا . مه‌قامی ٲه‌علا شوینی ٲیروزی دوومه‌ لای به‌هاییه‌کان . رووگه‌ی یه‌که‌می به‌هاییه‌کان گۆری به‌هاء الله یان **ره‌وزه‌ی موباره‌که‌یه** له‌ شاری عه‌کا ، که‌ کاتی نوٲژکردن روو له‌وی ٲه‌که‌ن .

بابیلۆن: Babylon له سه ده کانی ناونجیدا، به میسر ئه و ترا بابیلۆن.
باج: ویر، خاوه، مالیات.

باجگه: toll-house رهقه بووار، شوینی وه رگرتنی باج.

باخچهی ئازهل و گیا: Jardin des Plantes باخی نمونه ی گیا و
باخچه ی ئازهل ی کونی پاریس.

باخی ئه تابهک: باخ و سه رایه که له ته وریز، ستار خانی سه روکی
مه سرووته خوازانی ته وریز کردی به بنکه ی خوی و پاشتر
رووسه کان کردیان به بالوێزخانه ی خویان.

باخی ئینگلیزی: English garden به رزی و نرمی و که ندوله ندی
سروستی و تایبه تمه ندی درژ و خورسک و ناریکی سروشت
له گهل تافگه و جوگه له و گرد و زریواریدا ئه پاریزی، له کاتیگدا
خالی دژ به باخی فه رانسه ییه که ئه ندازه یی و تهخت و کراوه و

باخی دلگوشا: یه کیکه له باخه به ناوبانگه کانی شیراز، که

خزنی سەعدی ئەکەوێتە لایەو. هەندیک ئەلین کە ریمخانی
زەند دروستی کردوو و هەندیک ئەلین لەوێش کۆنترە و هی
سەردەمی ساسانیەکانە.

بادامی: چاو بادامی: (١) ئەوانەى چاویان وەکوو ئەو مەنگول و
تەتارانەیه کە نمونەیان لە ناوچەکە ماوەتەو (٢) خوار، لار.
بادرز: درزەبا، دەروویەکی بچکۆلەیه بۆ هاتوچۆی هەوا.
بادیهەوا: خۆهەلکێش، قاپان، بەفیز و دەعیە، لەخۆدەرچوو،
لووتبەرز [E] haughty.
بارانی: raincoat جلیکی ئاودامانی نەدەلێتە، کاتی باران، بۆ
تەرنەبوون لە بەری ئەکەن.

باربه ژن: دهمبهست، تهلیسم.

باربوو: یارمه تیدانی هه ژار و په ککه و ته به پاره و مال.

باربه دین: Ferdinand Barbedienne (۱۸۱۰-۱۸۹۳) برۆنکاری

فه پرنسه یی.

باربه ژن: دهمبهست، چاوبهست، تهلیسم.

باربی دۆرشیلی: Barbey d'Aurevilly (۱۸۰۸-۱۸۸۹) رۆماننوس

و کورته چیرۆکنووسی فه پرنسه یی، کاریگه ری له سه ر زۆر نووسه ر

ههروه ها پرووست هه بوو.

بارسته: (۱) policy په پیره ویکی بنه په تی دارپژراو له لایه ن

دهسه لات، پارتی و ریخراو، دامه زراوی ئابووری یان
تاکه که سیکه وه (۲) قه باره.

بارکا: Barca بنه مالیه ک بووه له شاری Carthage ی که ونارای پوما.
بارگای: پر، ته ژی، دارمال.

بارگای ئه له کتریکی: electrical charge تایبه تمه ندی گه ردیله کانه
که وزه ی راسانی ئه له کتریکی و مه گناتسی به دی ئه هیئی به وه ی
که ئه لکترۆنی له پرۆتۆن زیاتر یان که متره، دوو جووری نه رییی
و ئه رییه و به کولوم coulomb که یه که ی پیوانی بری کاره بایه،
ئه ندازه ئه گیرئ.

بارلیتا: Barletta به نده ریکه له ناوچه ی پۆلیای ئیتالیا، له سه ر
زه ریای ئادریاتیک.

بارمه: گریو، به ئه مانه ت دانراو.

بارنامه: bill of lading لیسته ی شوناسی بار که جوړ و کیش و به ها
و شوینی سواردکردن و دابه زاندن و که رهسته ی گواسته نه ی تیدا
نووسراوه.

بارونچی: Baronci (دیکامیرون بهرگی ۲، چیرۆکی شه‌شەمی پرۆژی شه‌شەم)، بنه‌ماله‌یه‌کی به‌هره‌مەند و هه‌لکه‌وتوو له ئیتالیا، ئەم بنه‌ماله‌یه ئەوەنده خواروخیچن ئەلپی خوا ئەو کات دروستی کردوون که هیشتا فیڕی شیوه‌کاری نه‌بیوو.

بارون دانژ: (بارونیس دانژ) Baronne d'Ange ناویکی ساخته‌یه که سووزان، له کاراکته‌ره‌کانی کۆمیدیی Demi-monde ئەلکساندر دۆمای کور له‌سه‌ر خۆی داناوه، که کچیکی ئاساییه و ئەیه‌وی به‌هر شیوه‌یه‌ک بووه، خۆی بخزینیته‌ناو کۆمه‌لگه‌ ئاریستۆکراته‌وه. ئانژ هه‌روه‌ها به‌ کچیک ئەوتری دلپاک که به‌ پیچه‌وانه‌ خۆیا ئەکا.

بارون لویی: Joseph Dominique Louis (۱۷۵۵-۱۸۳۷) پامیار و وه‌زیری دارایی فه‌رانسه‌ له‌سه‌ره‌تای سه‌ده‌ی نوۆده‌.

باریر: Camille Barrere (۱۸۵۱-۱۹۴۰) له ۱۸۹۷ تا ۱۹۳۴ بالۆیزی فه‌رانسه‌ له‌ پۆما. دۆستی باوک و دایکی پرووست و

مۆدیلی که سایه تی مارکیز دو نوغپوا له گه ران دا .
باریس: Maurice Barrès (۱۸۶۲-۱۹۲۳) نووسه ری نه ته وه بی
فه رانسه بی ، رۆمانیکی هه یه به ناوی بنبرکراوه کان les déracinés .

باریزه ۱: گیایه که له که رهوز ئەکات .
باریزه ۲: تۆفی باران و هه ور تریشقه .
بازگه ی زیندانی: prisoner's base یارییه که دوو دهسته ی نو ده
کەسی له گۆره پانیکی مه زندا هه ر کام په رۆیه ک هه لئه واسی به
به ر پشتینه یدا و هه ر کهس هه ولئه دا په رۆکه له ویتر بکاته وه و
زیندانی بکا .

بازهوان: falconer که سیگ که باز په روه رده ئه کا و شاره زای پراوه بازه .
بازؤ: گه مییه کی تۆزی گه وره که چارؤکه ی هه پی، یاکت [E] yacht .

باسریشک: ریژنه، پهیلّه، به فر و باران و با پیکه وه .
باسیل: bacillus باکتریای نه خوشینی cholera یان چاوه قوولکه .
باشار: کۆنترۆل، خۆراگرتن، خۆده ربردن، له غاوه، په شمه ::
باشارکردن: کۆنترۆل کردن .
باشتین: گوندیکه لای سه بزه وار .
باشؤ: sparrowhawk بالنده یه کی پراوی پوژگه ری قه باره ناونجییه له
تیره ی باز و شهین و له توخمی زانستی Accipitridae .

بافت: هۆنه، کۆمهله شانهی له ش.

باکست: Léon Bakst (۱۸۶۶-۱۹۲۴) شیوه کار و دیکۆراتۆری

شانۆی پرووسی.

باکۆس: Bacchus له ئهفسانهی رۆمیدا کۆری ژووپیتر و خوای رهز

و شه رابه.

باگار: Cesar Bagard (۱۶۳۹-۱۷۰۹) په یکه رتاشی فه پرنسه یی.

باکەف: خشتی نیوه سووره وه کراو.

بالاپۆش: mantle جبهی ژنانهی قووچداری بیقۆل .
بالاد: ballade ههلبهستی سی بهشی که هه ر به شهی له ههشت بهند
بینکها تووه .

بالسی: Louis Balthy (۱۸۹۶-۱۹۲۶) گۆرانیبیژی کۆمیدیی کافه
کونسیرت .

بالۆره: گۆرانی پیاوه لّدانی کچ و کور له چیا که هه وایه کی تایبه تی
ههیه؛ جۆریک له سروود و پیاوه لگوتن و لاواندنه وه :: بهیت
و بالۆره .

بالیرینا: Balerina سه ماکه ری بالی [ع] راقصه باله .
بالیاریک: Balearic islands کۆمه له دوورگه یه کی ئیسپانیایه له
رۆژئاوای زه ریای مه دیته رانه .

بال: قۆل :: بالی له چک : لۆی له چک ، لفکه ی له چک :: بالی
سه لته : شاقه لی که واسه لته ، ئاته ک .

بالانی: هیسری باوک ئه سپ و دایک کهر .
بالپلاتز: Ballplatz مه بهست وه زاره تی ده ره وه ی نه مسا - هه نگاریایه
له قیه نا که تا سالی ۱۹۱۸ له وی نیشه جی بوو .

بالشمه: چوارچیوه ی ده گا و په نجه ره .
بالماسکه: bal masque فه رانسی ، له دوو وشه ی بال و ماسکه به
واتای کۆری سه ما به ماسکه وه ، هه موو جۆره ده مامکیک بۆی هه یه .

بالنج: بالگه، باليف، سهريني تهخت.

باندور: کاریگه ریټی [ف] [ع] تأثیر [E] Influence.

بانوو: بان، بۆرگه، پلاتۆ :: بانووی ئیران [ف] فلات.

بانیجه: بانی بچووک، بهرهبه یوانی سه رئاوه له ی خانوو، بالکۆن، ته راس.

باوانی: جیازیی بووک له مالی باوانیه وه.

باوباب: baobab درهختیکی گهرمه سیڤی تهنگه ئه ستوره، ماوه یه کی زۆر ئه ژی و میوه ی خۆراکی گه وره ی هه یه به راده ی شووتیه کی باش ئه یی.

باول: یه خدان، سندووقی گه وره ی ته نه که بۆ جلو به رگ یان که لوپه ل.

باولئ پھیمان: Ark of the Covenant کہ مجری گؤفانیشی Ark of the

Testimony پئوتراوه، باولئکی دارینی زہربہفتہ کہ سہرقاپہکھی
لہ قورقوشمہ و لہ پەرتووکھی سیفری کۆرہوی جوولہکان وینای
کراوہ، ئەم مجرییہ، کہ تۆمارہکانی ریسای جوولہکانی تیدایہ،
لہ لایەن ھۆزی ئیسرایلہوہ لہ سەردەمی سەرگەردانی بۆ ھەموو
شونئیک گۆیزراوہتەوہ و لہ کۆتاییدا سلیمان لہ پەرسنگھی
ئورشەلیم شار دوویہتەوہ.

باویکە: پەپوولە پایزە، شەلەمینکەرە.

باهۆ: باسک :: شان و باهۆ.

باهۆز: گهرده لوول، گزه با.

بايرۆت: Bayreuth، شارىكه له ئالمان، ناسراو به شارى ريجارد

فاگنر، له كوټايى سهدهى نۆزده ببوو به پرووگهى لايهنگرانى

مووزىك و فاگنر. كوټىكى «فانتزى» فستىقالى بايرۆت تا

ئىستاش ههيه.

بايوپىك: biopic كورتكراوهى biographical motion picture واته

فىلمى ژياننامه و بيوگرافى كه سايه تى يان كه سانى راسته قينهى

ميژووويه كه خول و كاتزمپى ژيانى تهو كه سه گرنكى تايه تى

ههيه، لهم چه شنه فيلمانه دا سوود له ناوى شوين و كه سانى

راسته قينه وه رته گيرى، ئەم چه شنه فيلمانه له سه ره تاي

سه ره له داني سینه ماوه بوو به باو.

بتون: ريكوپىك، له بار، خه مليو.

برایانی بروگلی: Broglie family مؤریس (۱۸۷۵-۱۹۶۰) و لویی (۱۸۹۳-۱۹۸۷) هردو وکیان زانایانی به ناوباگی فیزیک بوون، له بواری شه به ننگ و پهرته وی ئیکس و میکانیک شپولی و به تاییهت فیزیکی کوانتومدا کاریان ئه کرد. لویی له سالی ۱۹۲۹ خه لاتی نوبیلی وه رگرت.

لویی بروگلی له ریزی ناودارانی جیهان - ۱۹۲۷

برایانی گونکور: Edmond de Goncourt (۱۸۲۲-۱۸۹۶) و Jules de Goncourt (۱۸۳۰-۱۸۷۰) جووته برای نووسه ری ناتوریستی فه پراسه یی.

برایمی نهدهم: سالی سهدی کۆچی، سهدی حهوتی زاینی له دایک بووه، له سوْفیانی به ناوبانگه. برایمی نهدهم پادشای بهلّخ بووه، روژیک چاوی به کابرایهک ئەکهوئ له سیههری داریکا دانیشتووه، پارچهیهک نانی رهق له توربینهکهی دهر ئەهینئ، ئەیخوات و قومیک ئاو ئەکا بهسههری دا و ههر لهوئ لئ رائهکشئ. برایم به بینینی ئەو دیمه نه له خهوی سهوخان و نهزانی دائهچلهکئ و دیتهوه بهخۆی دا، دهست له پادشایی ههلهگههه و گوايه نوْ سالان له ئەشکهوتی ههوت کوول نزیکي نهیشاپوور خهله ئەکیشئ و وهک غهواره ئەههه، که ئەناسریتهوه لهوئ ئەههه و ئەههه بوْ مهکه و مهههه و له مهکه کۆچی دوايي ئەکا.

برج: بوهری، کونگرهه قوتی قهلا.

برلیان: Brilliant روژه یان هیسنی زۆر پروون و درهوشاوه.

برلیۆز: بیریۆز.

برنج: کانزایه کی تیکه له ی مس و فافۆن. ئالیاژی له سه دا ۶۰ ی

مس و له سه دا ۴۰ ی فافۆن [E] brass.

برۆنزیڤۆ: Agnolo Bronzino (۱۵۰۳-۱۵۷۲) شیوه کاری

مه نه ریستی فلۆرانسی.

بروو: church of Brou کلیسای گوتیکی بروو له ناوچهی له Ain له
 پوژهه لاتی فه رانسه، مارگریت دیترش به یادی میرده که ی فلیپیئر
 دووکی سافوی دروستی کرد، که سی سال پاش زه ماوه نده که یان
 مرد.

بریزنت: brezent پرووسی له پرسینگی presenning هولهندی،
 کووتالی ئه ستووری کونبرکراو بو سازکردنی خیهت و باریوش
 . tarpaulin [E]

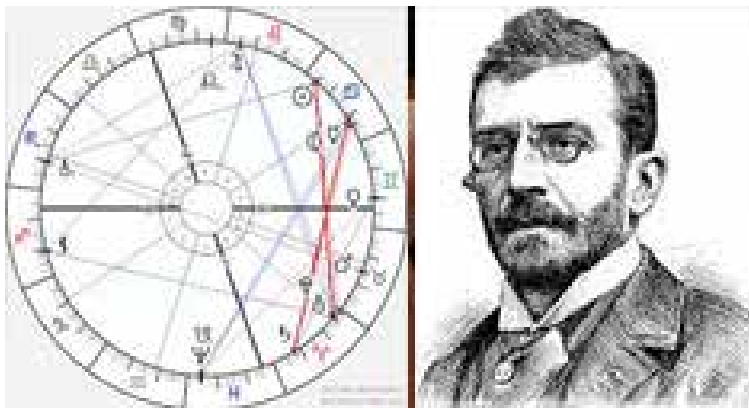
برېسانت: Jean Baptiste Prosper Bressant (۱۸۱۵-۱۸۸۶)،
ئەكتەرى كۆمىدى فەرانسە، جورىك قزى له پيشه وه كورت و
له پشته وه دريژى كرد به باو.

برېشت: هيزى برين، برس، پيت، كوز، قاش :: به برشت.
برېشت: Berthold Friedrich Brecht (۱۸۹۸-۱۹۵۶) پيرتولد
برېشت، هونەر و شانونوسى شانوى داستانى Episches Theater
سووسياليست و كۆمونيستى ئالمانى.
برنوئى: سعوتى، تۆزىكى پژمه هينەر به لووت ئەكىشىرى بۆ
سەرخۆشبوون [ف] [ع] انفيه.

برونتیەر: Ferdinand Brunetière (۱۸۴۹-۱۹۰۶) میژوونوس و
 ږه‌خنه‌گر.

بروسلیاند: Broceliande جه‌نگه‌لی ته‌فسانه‌یی له‌بریتنی فه‌رانسه،
 ۱۱۶۰ هاته ناو ویژه‌وه، گریډراوه به ږومانی ئارتوری یان
 شوالته‌گری سده‌ی ناونجی و له‌به‌ر ته‌وه‌ی له شوینیکي
 که‌سنه‌زانه، مرلینی جادووگر کردوویه‌تی به بنکه‌ی خوی.
به‌رسی: ته‌و چیوه‌ی له لووتی وشتی ته‌که‌ن.

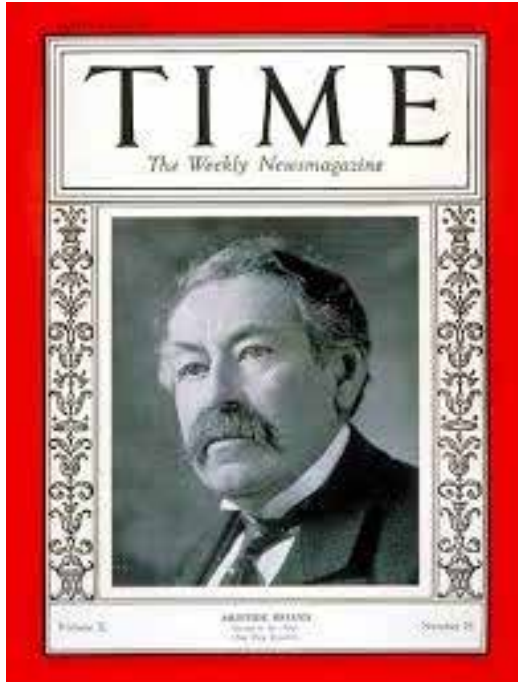
برسییه: Louis-Alexandre Berthier له سهردارانی ناپولیون بووه.
برولان: Brehan جوړیک یاری په‌ږه‌یه، بو بردنه‌وه ته‌بی سی په‌ږه
 ږیک بخړی.

Brelan

برهوخول: Breughel نازناوی بنه ماله یه کی هونه رمه ندی فلامان دیه .
فلاندرز ئیسته له نیوان فه رانسه و به لژیک و هۆله نددا دابهش
کراوه .

بریان: بریان: Aristide Briand (۱۸۶۲-۱۹۳۲) پرمیاری
فه رانسه یی، براوه ی خه لاتی نوبیلی ئاشتی سالی ۱۹۲۶ .

بریج: Contract bridge یان به کورتیه که ی Bridge یاریه کی
چوارکسی فیلاوییه به دهسته یه ک په ره ی ۵۲ ته کری، که
دوو به دوو هاوبه شن. پرۆژانه ملیونه ها که س له سه رانسه ری
جیهاندا چ له یانه و چ له ماله وه و چ ئانلین یاری بریج ته که ن و
ئه مه وای کردوو به یه کیک له پرلایه نگرترین گه مه کان بناسری .

فیدراسیۆنی جیهانی بریج (World Bridge Federation (WBF) سه‌رپه‌رشتی یاری بریج ئەکا له ئاستی جیهانیدا.

بریسانه‌وه: دره‌وشانه‌وه، بریقه‌دانه‌وه.
برینگ: دوێردی خوری هه‌لپاچین و برینه‌وه‌ی مه‌ر و بز.

برینگ به‌ده‌ست: سۆزانی و جامبازیک که به فیڵ و ده‌هۆ خه‌لک

ههله پاجی و پرووت ئەکاتهوه .

بریۆن: Aristide Bruant (۱۸۵۱-۱۹۲۵) گۆرانیبژی کاباره بوو له

پاریس ، قۆشمه یه ک بوو که به زمانی گۆرانی گه له ری له کاباره ی

«میرلیتۆن» قه شمه ری به بینه ران کردوو، پۆسته ره که ی که

له لایه ن Henri de Toulouse-Lautrec کیشر او و له شاکاره کانی

گرافیکی کۆتایی سه ده ی نۆزده یه .

برپهک: یه کانه ، نیره به راز .

بروا بهخۆ: دلنیا، ئه رخایه ن :: confident .

بز: کراوه ، داچه قاو :: چاوبز .

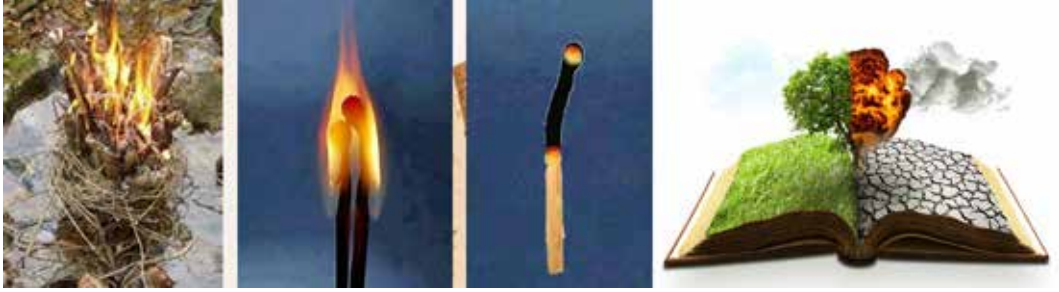
بزگور: زیوال ، تیتال ، کوت ، کوته په رۆ . تیکه ، تکه .

بزنمه: گیانه وه ری که له نیوان مارمیلك و سووسه مار . به زمان

هاویشتن نیچیری خۆی راو ئەکا .

بزووت: بسووت ، سهره بزووت ، چیلکه داری سهره باگر.

بزه باقه: دانکه ، بز مەرگی .

بزیق: bezique یارییه کی گزیلیدان به دوو دهسته په ره و له ژماره ی ۷ بو ئاس ، واته په ره کانی ۲ تا ۶ لائنه بن و به ۶۴ په ره یاری ته کری .

بگار: tract هه رییم ، بوار ، دهراو ، ده رپی [ف] مسیر [ع] المسار .

بلادون: belladonna گیایه کی ژهراوی هوشبهره .

بلچ: گوڙ، درهختیکی بچووکه له تیره‌ی گولّه‌سووران، گولّی سپی و لقی درکاوی هه‌یه، میوه‌که‌ی پایزه‌یه، وه‌ک ئیزگیل یان گوڙه مازنی وایه، ره‌نگه‌که‌ی زهرد و سووره و ناوکیکی ره‌قی هه‌یه.

بلانش دو کاستی: Blanche of Castile (۱۱۸۸-۱۲۵۲) ژنی لویی هه‌شتم و دایکی لویی نۆهه‌م بوو. له خولی سه‌رپه‌رشتی ده‌سه‌لآت توندوتیژی و زه‌بروزه‌نگی زۆرداران‌ه‌ی نواند که له میژوو و ویژهی فه‌رانسه‌دا به‌ناوبانگه

بلاوین: سازگار، فینک که رهوه، ئارامبه خش □ گوارا.
بلوف: bluff نواندنی درۆ یان هه‌لویستیکی درۆیین بۆ ترساندن
 یان سه‌پاندنی مه‌به‌ست به شیوه‌یه‌کی زیره‌کانه و پسپۆرانه، به
 تاییهت له رامیاری و یاری پۆکه‌ردا.

بلووری: مۆری، خامی سپی ساده.

بله‌ربه‌زین: چه‌توون، هاروواج، بیئارام.

بله‌رمان: پیگه‌یشتوو، له‌شگرس، گه‌له‌ن، مروی زه‌لام و که‌ته.

بلینی: Giovanni Bellini (۱۴۲۶-۱۵۱۶) شیوه‌کاری فینیزی.

بلووت: به‌له‌م، قاپی په‌لی چینی گه‌وره‌ی پلاو.

بلیز: بلیسه.

بلیسه: گر □ الو، شعله.

بنارۆ: (بن+ئارۆ) ریشه‌دار، په‌سه‌ن؛ دره‌ختیک که ریشه‌که‌ی لکی

زۆرى لى ئىتتەوھ : : ئاژۆ: لك لىيونهوهى ريشه .

بن بهست: داخراو، كۆلانى داخراو.

بنژامين گۆدار: Benjamin Godard (۱۸۴۹-۱۸۹۵) موزىكرانى

فهرانسهي .

بن كۆل: دوامنال [ع] آخر العنقود .

بن كۆلكردن: رههۆل ليدان .

بنۆتزو گۆتزولى: Benozzo Gozzoli (۱۴۲۱-۱۴۹۷) ويينه گهري

فلورانسى سه رده مى پرتسانس . بۆ وه رده كارى له به ره مه كانيدا

و وه كوو ئوستادىكى جيهانى گۆتتىك ناسراوه . له تابلۆى كاروانى

شاهانی زهردهشتی به‌گویره‌ی باوی‌ئه و سه‌رده‌مه له‌بری سوارانی
نه‌ناسراو له‌گه‌ل موغان، روخساری که‌سانی ناوداری شاره‌که‌ی
کیشاوه.

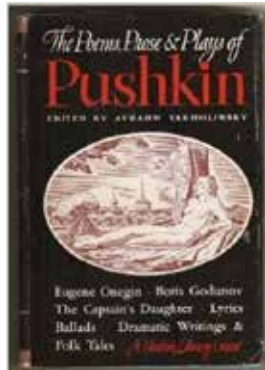
بۆترو: Émile Boutroux (۱۸۴۵ – ۱۹۲۱) فه‌یله‌سوفی فه‌رآنسه‌یی،
نووسه‌ری زانست و دین له‌ فه‌لسه‌فه‌ی هاوچه‌رخدا.
بۆت شۆمۆن: Buttes-Chaumont پارکیکه له‌ گه‌ره‌کی بیلقی‌دیری
پاریس شۆمۆن.

بۆتكە: كىيوسك ، خانووی له دار و تهنهكه ، دووكانی تهخته .
بۆرگۆندی: Burgundi ههرييمىكى دووكنشىنه ، له خاكى فهپرانسه ،
 سالى ۱۴۷۷ به مردنى كارلوشا دهسهلاى دووكى كۆتايى پيهات .
بۆرياس: Boreas له ميسولۆژيى يونانيدا نوينهري شهماله (باى
 باكوور) .

بوزخور: رى تىچوو [ع] [ف] محتمل .
بوودر: درز، قهلهش [ف] شيار .
بۆربۆن: Bourbon خانهدانى پاشايه تيبى له فهپرانسه ، به زۆرى
 لووتيان دريژ بوو .
بۆرهكه: بۆرهپياو ، مروى بهرهللا .
بۆريس گۆدوئوف: Boris Godounov ئۆپيراي مۆسۆرگسكى لهسه ر
 چامهى پوشكين .

بۆرهدار: پارچه تهخته يه كه به ستراره به په تېكه وه، كه بادراد هنگيكي گه وړه ي وه كو بۆره ي ليوه دي. بووميه كاني ئوستراليا نۆته يان بۆ دهنگه كاني داناه و ئه توانن به باداني تايبه تي په يامي پي بنيرن بۆ يه كترى [E] bullroarer, Indigenous Australians instrument.

بۆزن: زۆر بۆنكه ر، ئه و كه سه ي تواناي بۆنكردي به هيزه.

بۆزوو: گياي بۆنگرتوو كه ئازهل ناخوات.

بۆسو: پارچه په رۆي سووتاو كه ئه خريته سه ر برين.

بۆسوئ: Jacques Bossuet (1627-1704) مه تران و ئايناسي

توندره و.

بۆشناخ: (۱) به خۆی به هیز (۲) کۆک و پۆشته، به ده ماخ.
بۆش: Boche ناو نیتکه یه که فه پانسه یه کان له سه ر ئالمانییه کانیا ن
 داناوه، وه ک به واتای به دئالمانی.

بۆفون: کونت بۆفون Georges-Louis Leclerc, Comte de Buffon
 (۱۷۰۷-۱۷۸۸) سروشتناس و ماتماتیکزان، خاوه نی په رتووکی
 ۳۶ به رگی میژوو ی سروشتی.

بۆقژه: thrush مه لیکی ده نگخۆشه، به زۆری پشتی قاوه یی و
 سینهی خالخاله، له تۆره مه ی په شیشه یه ortolan (که بریتین له
 بولبول، بووکه سوور، په شیشه، کلکسوور، که له که تره، گابه له ک
 و گه رووشین).

بۆگه نڭه: گیانه وهه ریکی گوانداریکی بچکۆلانه یه، پیستی قاوه ییه کی مه یله و سووره، دهست و پای کورته و قه پۆزی درێژه، کاتی ههستکردن به مهترسی بۆنیکی ناخۆش بڵاو تهکاته وه [ع] راسو [ع] ابن عرس [E] Weasel.

بۆلانژیسم: وهه رگیرو له ناوی ژۆرژ بۆلانزه: Georges Ernest Boulanger (1837-1891) پامیار و ژنرالی زۆر خۆشه ویستی جه ماوهر، له کۆتایی سه دهی نۆزده (1889) و له پاش کزبوونی مارکسیزم به هاوپه یمانی چه پی رادیکال دانراوه.

بۆلونا: Bologna گه وهره ترین شاری هه ریمی «ئیمیلیا رۆمانا» یه له باکووری ئیتالیا.

بۆم ناکری بۆم ئەکرن: ئەم دیارده له کوردستانیش هه‌بوو، دوا چاره‌گی سه‌ده‌ی بیسته‌م، قوماشی جلوه‌رگی ژنان ناوی سه‌یری هه‌بوو، وه‌ کو کایزه، هیج، ریشی مامجه‌لال، دایدره‌ مردم و یه‌کیشیان ناوی (بۆم ناکری بۆم ئەکرن!) بوو.

بۆن کریتیهن: Bon Chrétien که ناوی هه‌رمییه‌که، به‌ واتای فه‌له‌ی دینداره‌. کونتییس دیسکار بانیاس که که‌سایه‌تی شانو‌نامه‌یه‌کی مولیبری مامۆستای کۆمیدیای سه‌ده‌ی چه‌قه‌یه‌ به‌ هه‌مان ناو، نامه‌یه‌کی له‌ جه‌نابی تیبودیه‌وه‌ بۆ دێی که نووسیویه‌تی: «... نیش وه‌ک ئەم هه‌رمیانه‌ فه‌له‌یه‌کی دیندارم، چونکه‌ خراپه‌ به‌ چاکه‌ وه‌لام ئەده‌مه‌وه‌.»

بۆهیمی: Bohemian بۆهیمیایی؛ قه‌ره‌چی، هه‌ونه‌رمه‌ندی به‌ره‌للا، کۆچه‌ر.

هه‌رکه‌نگی شاسوار

بۆیلدیۆ: François-Adrien Boieldieu (۱۷۷۵-۱۸۳۴) موزیکزان
و ئاواز دانەری فەرانسەیی.

بوار: دەرراوی پەڕینه‌وه، دەرەتانی دەرچوون و تێپەڕین.
بواز: Boaz یان بووعز، لە کەسایەتییه سەرەکییه‌کانی پەرتووکی
رووتە لە تەوراتدا.

بواسییه: Gaston Boissier (۱۸۳۳-۱۹۰۸) میژووناسی پۆمی
کۆن.

بوچینتۆرۆ: Bucintoro كەشتىيەكى تايەتە بەرپۆھەردنى ئاھەنگى «مارەپىنى زەريا» بوو كە ھەموو سالىك پۈژى جەژنى چوونى عيسا بۆ ئاسمان لە شارى فېنيزيا بەريا ئەكرا. دۆجى فېنيزيا، ئەو موستىلەي كە كاردىنالى گەورەي شار پىرۆزى كردبوو، ئەھاويشتە ناو زەرياوھ و بەم جۆرە زەرياي ئادرياتىكى لە خۆي مارە ئەپرى. كانالىتۆ Canaletto شىۋەكارى مەزنى فېنيزى وئىنەي ئەم ئاھەنگەي كىشاوھ.

بوخارا: پىنچەمىن شارى گەورەي كۆمارى ئۆزبەكىستانە. دانىشتوانى بوخارا تاجىكن و بە دەرىي تاجىكى قسە ئەكەن، ھەلوۋزەي زۆرە و ئالوۋ بوخاراي بەناوبانگە.

بوخچه: جاجم یان مهوج یان پارچه قوماشیکی گه وره بو که لویهل
تینان .

بودلیر: Charles Baudelaire (۱۸۲۱-۱۸۶۷) هۆنهر و رهخنه گری
فه رانسه یی .

بورديار: (ثاقیستایی) له سه رخۆ، هیدی، هیور، که سیک که دوخی

دژواردا خوئی نادوړینئ [ف] [ع] صبور. متحمل.

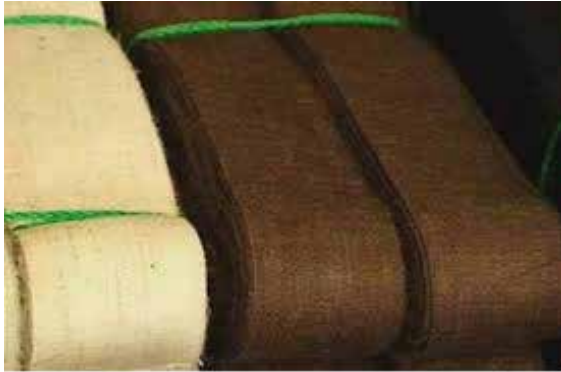
بوزخور: ریټیچوو [ف] محتمل.

بوودر: درز، قهلهش [ف] شیار.

بووره: به یار، زهوی نه کیلراو.

بورین: پسولهی لیبور دن له لایه ن میرییه وه، به لگه نامه ی
به خشران له لایه ن دهسه لاته وه.

بووزوو: شالی رانک و چوڅه له خوری و بهرگن و مهره زه.

بووژانگه: ئارامگه و دهرمانگای نهخۆشی سینگ و سیل
[ف] آسایشگاه مسلولین [E] sanatorium.

بووسی دامبواز: Louis de Bussy d'Amboise (۱۵۴۹-۱۵۷۹)
پاریزگاری شاری ئانژۆ و کابرایهکی زۆر گورخ بوو. دامبواز
قارهمانی شانۆنامهی باسی دامبوازی چورچ چاپمه‌ن و پهرتووکی
هانری سییه‌م و دهرباره‌که‌ی Henry III and his court ئه‌لکساندر
دۆمای باوکه.

بووشارد: Charles Jacques Bouchard (۱۸۳۷-۱۹۱۵) پاتۆلۆگی
فه‌رانسه‌یی.

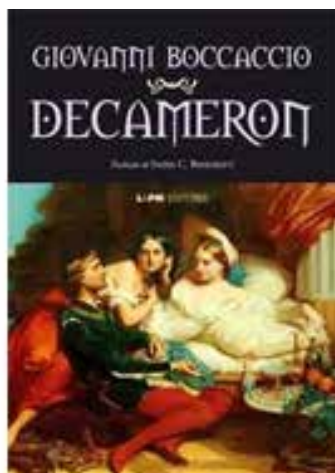
بووشه: François Boucher (۱۷۰۳-۱۷۷۰) شیوه‌کاری فه‌رانسه‌یی
شیوازی پۆکۆکۆ.

بووفه: Buffet شوینی نانخواردن له یانه و شانۆ و ویستگه کاندای. **بووښه:** Beauvais کارگه‌ی مۆبل و په‌رده له شاری بووښه له سه‌ده‌ی ۱۸ که مۆبل و په‌رده‌کانی خو‌ی به شاکاری هونه‌ری و به وینه‌ی چیرۆکه‌کانی لافوټتن ته‌پرازانده‌وه.

بووکاچیۆ: Giovanni Boccaccio (۱۳۱۳-۱۳۷۵) نووسه‌ر و هۆنه‌ر و مروّفگه‌رای ئیتالیایی سه‌رده‌می پرنسانس. نووسه‌ری دیکامیروڼ.

بوولین: رهنگی میس، رهنگی نیوان سهوز و سوور، خوْله میشیی
وهک بالی میس.

بووم ۱: زهوی :: بوومه له رزه: هه ژانی زهوی.
بووم ۲: په رۆی زبری دراو له چوارچیوه بو وینه کیشان.

بوون و ژیان و مردنی عیسا: The Birth, Life, And Death Of

Christ (ده په رجووی ته ورات - ده یه م) په رنگه به ناوبانگترین چیرۆکی په رتووکي پیرۆز له هه موو بواریکدا، له دایکبوونی عیسا یی که به زوری باسی بوونی که شتی حه وایی و غه واره ی دهره کی ته ورووژینیی. هه رچی چۆن یی، سه رچاوه ی سۆلانی ته م چیرۆکه درۆیه، چ چه شنه لیکدانه وه یه کی بو ته کړی له لای ته و که سه ی که ته یه ووی له راسته قینه ی «چالاکي غه واره ی دهره کی» تیگات له په رتووکي پیرۆزدا، ته وه نده نه یی که بریکی باش روونکردنه وه ی ده ست ته که وپسه باره ت به وه ی به دوایدا ته گه پری.

بو نمونه، مریه م بو ی دهره که وتوو که به شیوه یه کی په رجووناسا دووگیان بووه و که زیاتر له کاری یوفو و فراندن له لایه ن غه واره ی دهره کی یه وه ته چی، که تووی منالیک له پزدانی مریه مدا ته چین و پیی ته لین بلاوی بکاته وه ته وه «خوا» بووه به توانای خو ی ته و کاره ی کردوو.

ته و ته ستیره ی سی زانای زه رده شتی رابه ری ته کا بچن بو سه ردانی مریه م و عیسا، به شیکي تری ته م چیرۆکه یه که وه کو ده ستیوه ردانی غه واره ی دهره کی خو یا ته کا. ته نانه ت خودی شوناسی ته م میوانه سه مه رانه، له لای ته ستیره ناسانی کۆن ته و پرسیاره ی ورووژاندوه و بووه به ناوکی ته و تیوریه که خودی ته مانه کی بوون؟

له راستیدا، سه رتا پای ژبانی عیسا، ته گه ر که سیک بیه ووی له م پوانگه یه وه لیی بروانی، به و هه موو په رجووه سه مه ره ی که ته نجمی داوه، پر له کاریگه ری «توانای غه واره ی دهره کی» به تاییه تی غه یب بوونی له ته شکه وتی داخراوی گۆره که ی پاش

مردن و ههروههها پهیدا بوونه وهی له دواى ئه وه.

به پیز: به بار.

به تین: به گور، پرشور، به ههست.

به جوش: به خرۆش، به په روۆش، به دلّ [E] enthusiastic.

به چک: (۱) ته رح، بیچم، که سم، سه کوت؛ (۲) مندال، زارۆ،

زاوړۆ، بیچوو؛ (۳) بان مه لاشوو، به شه سه ری هاوساوی توئیل.

به خته: مه ر و بزنی دوو سالان.

به خته مام: مرۆی راست و قسه پته و.

به خته وار: به فرسه ند، به ویژدان و پراستگۆ، پاکیزه [F] درستکار.

به دخوا: دوژمن، نه یار.

به دفه رجام: ناخۆش، ناله بار. دژوار :: فه رجام: (فه ر+ئه نجام)

فەر بە واتای باش و پیروز، کاری کۆتایی باش ئەگریتەوه. هەرچەند واتاکە وەکۆ ئەنجامی لیھاتوو، بەلام کە ئەوتری بیفەر جام واتای خۆی پاراستوو: کاریک کە ئەنجامیکی باشی نەبوو، بەدچارەنوووس بوو.

بەدھەر: بەد هزر، ناجسن، بەوہی، بەوہیشوومە، نەتوو، ئاکار خراب [ف] بد اخلاق [ع] تافه [E] vile.

بەدرەلبەدوور: ناوی شازادەیی خەلکی رۆژھەلاتی دوورە لە چیرۆکی ەلادین و چرای جادوو لە کۆمەلە چیرۆکی ەزارویەک شەو.

بەدھەمار: بەفیز، بەدەعیە، لەخۆبایی، میرخاس، بەغیرەت.

بەدەو: جوان، شیک، خوشیک، لاوچاک.

بەرای: (١) بەراھی، رەوادیتن :: دلم بەرای نادا ئازاری بدەن (٢) ئوقرە :: دلم بەرای نایە.

بەر بەر: Barbary بە ولاتانی سارازینی باکووری ئەفریقا وەکۆ مەراکو و جەزایر و تونوس و لیبی و مووریشی ئیسپانیا و تراوہ لە

سده‌ی ۱۶ تا ۱۹، دانیشتوانی باکووری ئەو چوار ولّاته که به به‌رپه‌ر ناسراون له راستیدا ئامازیقین و، تا ئیسته‌ش ته‌عرب نه‌کراون، زیاتر له ۵۰ ملیۆن نه‌ته‌وه‌ی ئامازیقی به زمانی خۆیان قسه‌ ئەکه‌ن، ئالا و ئەلف و بیی تایه‌ت به خۆیان هه‌به‌.

به‌رپه‌ل: له به‌رده‌ست، له تیره‌رس [ف] در معرض قرارداشتن
 .liable [E]

به‌رپه‌لنه‌که‌وتوو: ناهروو، سرک و په‌مۆک که به‌ده‌سته‌پینانی زۆر
 دژواره [ع] متعذر [ف] دست نیافتنی [E] unseizable.

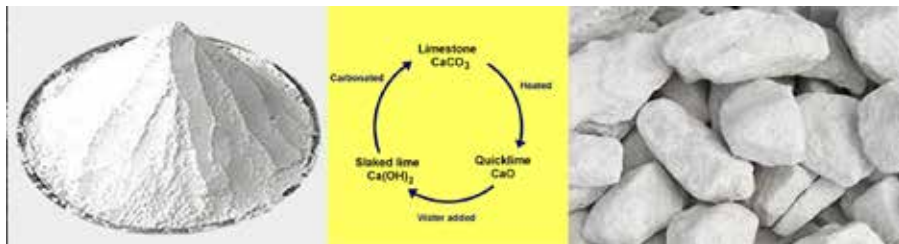
به‌ردار: fruitful.

به‌رده‌بیرۆ: (۱) به‌ردیکه بو ره‌قی و سه‌ختی نمونه‌یه :: وه‌ک
 به‌رده‌بیرۆی لیه‌تاهوه: خاراوه (۲) مامه‌خه‌مه. [ف] سنگ صبور.
 [ع] صحرة صماء.

به‌رده‌ستی کردن: له ئینگلیزییه‌که‌ی کلاوگه‌ری bowler-hatted
 نووسراوه، که کلاویکه له لبادی به‌رگنی په‌ستراوه‌ی له‌به‌دار،
 په‌نگه زیاتر له و پرووه‌وه که زۆربه‌ی خزماتکاران له و جوړ کلاوه
 له‌سه‌ر ئەکه‌ن.

به‌ردی شاهه‌ک: limestone به‌ردیکی ته‌مه‌می په‌قه، به زۆری له

که ربوناتی کالسیوم یان دۆلۆمیت به دی هاتووه، وه کو که رهسته ی خانوسازی وه کو قسل و له دروستکردنی چیمه نتۆدا سوودی لی وه رته گیرئ.

به رزا: منالی یه که م، که سی یه که م، سه رتۆپ.

به رازه: لیوی سه ره وه ی و شتر یان پاتال به رازه یه، لیوی خواره وه

شیره یه :: شیره و به رازه: لیوی سه روو و خواروو.

به راوه ژوو: هه لآ وه گیر.

به ریپکی هانا: (مافناسی) Appeal □ استیناف، تجدید نظر

□ استئاف.

به رجه وهن: دیمه ن، چا و گه، ته ماشا گه.

به رچا و گه: دوو پارچه چه رم که ئه دری له سه رکه لله ی یه کسم

له ئاستی چا ویدا بۆ ئه وی ئه ملا و ئه ولا نه یینئ و سه رنجئ

چه ق بیه ستیته به رده می. هه ندئ جار وه کو ته وس و پلار

به کار هینراوه: به رچا و گه که ی خوار دانا وه؛ یان به رچا و گه یان بۆ

دانا وه، که مه به ست ئه وه یه سننوریا ن بۆ که سیک دانا بی جگه

له وه نه یینئ، که بۆیا ن دیاری کردو وه.

به رخۆ: وریا و ئاگادار.

به رخوردار: به دهسته یانی سه رکه وتن، سووکسه :: به رخوردار بی:

واته به مراز بگهی [ع] ناجح، مفلح [E] success.

به رزکردنه وه: هه لگرتنی ژن به فیل، هه لگرتن، ره دوو خستن یان

[E] که وتن.

به رزه: (۱) قوتکه :: لیم بووه به به رزه کی بانان (۲) قیتایی له ناو

تهختایی دا.

به رزه بایی: لووتبه رزی، به رزه فیری، به رزه خوازی.

به رزه بلیس: چه وره، مشه خۆر، خۆ تیهه لقورتینه ر.

به رزه خ: purgatory زاخ له کوردیدا شاخ و، به رزاخ هه مان به رشاخ

و نیوانی دوو کیو، یان نیوانی دوو شته. له زۆریه ی دینه کاندای

به واتای شتیکه له نیوانی دوو شتدا بی. له ئایینی زهرده شتی

شوینیکه له نیوان دۆزه خ و په ره دیس، که سانیک ته چنه ته وی

که ته رازووی چاکه و خراپه یان له ژیاندا به رامبه ره، له لای

جووله که به پروونی ته ماژه ی پینه دراوه، به رزه خ لای فه له

شوینیکه هه ندی له گونا هکاران به ر له چوون بو په ره دیس له وی

گونا هکانیان پاک ته بیته وه، له ئیسلامدا به جیهانیکی ته وتری

له نټوان ئەم جیهانه و جیهانی دوايي، جیهانی گۆر ئەتوانی
 باخیکي پرەدیس یان به خەرەندیکی دۆزەخ بی.

بەرزه‌خوازی: بەرزەفەری ☐ جاہ‌طلبی.

بەرزه‌لنگ: زەنگۆلەگیا، بنجەگیایەکی بالابەرزى بۆن خوۆشی
 کویستانییە لە تیرەى پونگ و جاترە، گۆلی شین و ورد ئەگرئ.
 لە میسۆلۆژی هەورامیدا «لنگ» بە واتای خوای ئاسۆ و خوای
 بەرزایی، بەرزەلنگ واتە گیاندار یان ڕووه‌کێک کە لە بەرزایی
 ڕوئ.

بەرزه‌نگ: (١) نەخوۆشی، ناسازی (٢) نیشانەى نەخوۆشی (٣)
 ڕوودان (٤) لوگۆ، نیشانە، ئارم ☐ عارضە.

به‌رسی: ئەو چۆپۆ له لووتی وشتری ئەکەن.

به‌رسی: ئەو چۆپۆ له لووتی ورج و وشتری ئەکەن، قەمتەری دار.

به‌رفره: به‌ربلاو، په‌رده‌راو، به‌رگوشاد، پان و به‌رین.

به‌رفره‌وان: به‌ربلاو، په‌رده‌راو، به‌رگوشاد، پان و به‌رین.

به‌رگر: bearable.

به‌رگ ره‌شی: به‌رگ‌ره‌شان، ئەماژیه به‌ یارانی بزووتنه‌وه‌ی

به‌هزادانی کۆری و هنداهورموز ناسراو به‌ ئەبووموسلیمی

خوراسانی که به‌رگی ره‌شیان له‌به‌ر ئەکرد، ئەبووموسلیم له

کۆرده‌کانی راه‌ندی خوار شه‌مزینانه له‌سه‌ده‌ی هه‌شتی زاینی،

توانی نه‌ک هه‌ر خوراسان به‌لکۆو نیشتمانی کوردان، زاگ‌روس و

ئاناتۆلی و میسۆپۆتامی له‌هه‌یزه‌کانی ئەمه‌وی پاک بکاته‌وه.

به‌رگن: لوا، کۆلکه‌ی بزنی و وشتر که زۆر نه‌رم و گرانباییه و به‌شانه

لێی ئەکه‌نه‌وه.

به‌رگه: هه‌یز، وه‌، توانا :: به‌رگه‌ی نه‌گرت: هه‌یزی پێ نه‌شکا،

له‌به‌ری به‌زی :: به‌رگه‌ی دڵ: قوه‌تی دڵ، وه‌زی دڵ.

به‌رگه‌شت: reentry.

به‌رماله‌کۆل: جانمازآبکش [E] prudery.

بهره‌دان: (۱) بهره‌پندان (۲) گه‌وره‌کردنه‌وه له ئاستی پانی، پان کردنه‌وه :: بهره‌ی بده: پانی بکه‌روهه، به‌لام درێژیه‌که‌ی وه‌ک خۆی یی.

بهره‌پندان: فراوانکردن له ئاستی پانییه‌وه :: کاتی چینی کلاو به قولاب که له نووکه‌وه ده‌ست پیته‌کا هه‌ر ده‌وره‌و چهن گریه‌کی لی زیاد ته‌کری، واته بهره‌ی پیته‌دری و ته‌پیته هۆی فراوان بوون.

بهرژه‌نگ: لوگۆ، نیشانه، ئارم.

بهرهک: ۱) چۆخه‌ی دريژ له شالی بووزووی خوری و تووکی و شتر
 ۲) جبهی خوری ۳) دهلمه.

بهره‌دا: رووبه‌پوو، پروا‌پوو [ف] [ع] حضوری.

بهره‌ف: ته‌یار، ئاماده.

بهره‌لدا: ئازاد، به‌ره‌للا، به‌رئاواله.

بهره‌نگ: نه‌خۆشی هه‌ناسه سواربوون، ته‌نه‌گه نه‌فه‌سی، ئاسم

[E] Asthma.

بهره‌نگاری: هاتنه‌به‌رچاو [ع] [ف] تداعي [E] associations یان

.Evokes

به‌ریان: پيش ئاو یان بو‌با، گوزه‌ری با یان ئاو :: به‌ریانی ئاو بگه‌ره،

به‌ریانی با به‌رده.

به‌ریوان: ناوه‌ندیار، هو‌ی سازدانی نیوان دوو لایه‌ن [ف] دلال [ع]

وسيط .

بەرگه مووت: bergamot بۆنیکى چهوره له پيستی نارنج، هم
بهرامهيه و هم بۆ تامى چا به کار دى .

بهرهنگ: نهخۆشى ههناسه سواربوون، تهنهگه نهفهسى، ئاسما،
پهبوو .

بهرهرا: زانا، دهمراست .

بهرهپۆژ: ئهرووکارهى خۆر ئهگريتهوه :: بهرى بهرپۆژ و بهرى نسي .
بهرهپۆژوو: Lent (بهپۆژوووى فهله) پۆژانى ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ى مانگى
مهى خولى «Lent» يان خولى بهرپۆژوو يان خولى پۆژووگرتنى
فهلهكانه .

به‌رہ‌زا: گیایہ کی جوانہ بہ کاوانہ وہ ٹہ‌روی۔

بہ‌رینگال: پہ‌زی تیسک درٲٲ۔

بہ‌زا: خوش‌پہ‌و، خوش‌بہ‌ز۔

بہ‌زاخ: دہ‌غل، فیلہ‌باز، دووروو۔

بہ‌زاکوون: سالور، تیگہ‌یشتوو، ژیر، بہ‌ٹاوه‌ز۔

بہ‌زیپک: بہ‌پرشت، بوٲر و بہ‌وه‌ج۔

بہ‌ژمالہ: بہ‌لہ‌نگاز، لانہ‌واز، بیٲ توتوہ، رہ‌بہ‌ن، ہہ‌ژار۔

بہ‌ست: بہ‌ستی تریاک: بہ‌ٹہ‌ندازہ‌ی نوکٲک تریاک کہ لہ‌سہ‌ر

حوقہ‌ی وافوور دائئہ‌نرٲت۔

بہ‌ستن: گرٲدان، شہ‌تہ‌کدان، بہ‌ندکردن، سہ‌ھولکردن، مہ‌یین۔

بہ‌ستراو: زاوای ٹہ‌چیٹہ‌ پہ‌ردہ و گانی بیٲناکری۔

بہ‌ستین: (۱) دہ‌روو، زیخہ‌لانی کہ نار چہ‌م، تہ‌خت، بہ‌ستیئی

چہ‌م (۲) فرٲزہ‌ر، یہ‌خہ‌چال۔

بہ‌س‌شابا: Bathsheba ہاوسہ‌ری ٹووریای حیٲی لہ‌سہ‌ردارانی

داوود، که داوود شهیدای ئه‌بی و کاتیک ئه‌زانی سکی پر بووه، تیئه‌کۆشی ئووریا دوور بخاته‌وه، بۆی ناگرئ، ناچار ئه‌یکۆژی و به‌س‌شایا له‌ خۆی ماره‌ ئه‌برئ. سلیمان کورئ ئه‌م ژنه‌یه. ته‌ورات: (سمایل ۶: ۱۱-۱۳ و شاهانی یه‌که‌م ۸: ۱) سه‌برده‌ی ئه‌م ئه‌وینه‌ بۆ به‌ سه‌رچاوه‌ی سرووشی زۆر له‌ شیوه‌کارانی هه‌لکه‌وتووی جیهان وه‌ک ره‌مبراند، گوڤیتر فلینک، ویلیه‌م دۆرست، بیرناردینۆ و زۆری تر له‌ هونه‌رمه‌ندان و ویژه‌وانان.

به‌شکۆ: کومپانیای بازرگانی هاوبه‌ش :: به‌شکۆی بازرگانی : کومپانیا
یان شه‌ریکه‌ی بازرگانی.

به‌شیک له‌ نزای لاتینی چوارشه‌مه‌ی خۆله‌میش له

کلیسا: له بیرت بی له خاکیت و ئەگەر پیتته وه بو خاک .
به فرسه ند: به خته وار، به ویزدان و راستگو، پاکیزه [E] درستکار
 .bona fide

به فهر: به باش :: به فهر زانین: به باش زانین .

به لاه: سه ره تا، یه که م .

به لهک: لاکریس، تیکه له یه کی شیرینی بنیشت ئاسای رهش و سپی
 بوئداره له ریگه ی هه لماندنی ریشه ی گیاهه ی به دی دی، که
 هه م وه کو شیرینی و هه م له پزیشکیدا سوودی لی وه رته گیرئ
 [E] عرق السوس [F] شیرین بیان [E] licorice .

به له م: bellum گه مبی باریک و درێژ؛ بلووتی چینی .

به لاگه ردان: قه زاوه گیر، سه رگه رد، وه ی گیره وه، به لادوور که ره وه .

به نغ: که روو، که ره کیفه، پرک، لاکووتی .

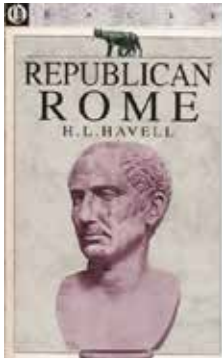
به ن: هه ودای له خوری و موو، ده زوو .

به ناسینی یه کیان هه موویان بناسه: فیرزیل، ئەنییه د،

سرودی دووه م، ئاموژگاریی ئەنه به دیدۆن بو ناسینی

یۆنانییه کان .

بهنده و کوپنجا: patricians and plebeians هه ژار و دارا، پلهییهن و پاتریسیه، بۆره پیاو و ئاغه. له رۆمای کهونارا، جیاوازی ئەم دوو دهستهیه تهنها به هۆی پینگهی له دایکبوونهوه بوو، له کاتیکدا مارکس پاتریسیهه به ئەندامی بنه ماله ی دارا و به دهسه لات دانهتی، که به سه ر بنه ماله نه داره کاندای زالن و له ریگه ی چهوسانهوه ی پلهییه نه کانهوه ژيانی سهنگین و رهنگنامه بۆ خویان دایین ئەکه ن.

بهور: tigers له سه ده ی هه ژده و نۆزده به شاگرد عه ره بانه چی ئەوترا که له پشت فایتوونه که دا بوو و ئەوه نده ی فایتوون ئەوه ستا، خۆی هه لئه دایه خواره وه و ده رگای بۆ سه رنشینه که ئەکرده وه.

بهوزه‌ره: ناشیرین، دزیو.

به‌وست: به ئه‌نقه‌ست، ئاگاهانه، به‌ئاگا، به زانین، به‌عه‌مد.

به‌هار‌به‌ند: شوپتیکی په‌رژینکراو به‌هاران و هاوینان ئه‌سپ و پاتالی تیا رائه‌گرن، گه‌ورپی سه‌ر ئاوه‌له.

به‌هار‌نارنج: توپتیکی دامتیله بو‌پازاندنه‌وه‌ی بووک یان بو‌جوانی ئه‌یدهن له‌سه‌ر [E] net veils.

به‌هایی: دینی به‌هایی، دینیکه که میرزا حسه‌ینعه‌لی نووری ناسراو به «به‌هائوللا» له‌سه‌ده‌ی ۱۹ز له ئیران دایمه‌زراند. له‌دریژه‌ی دینی بابی سالی ۱۸۶۳ به‌فه‌رمی پراگه‌یه‌ندرا. به‌هاییه‌کان به‌هائوللا به‌تازه‌ترین نوینه‌ری خوا ئه‌زانن وه‌کو زه‌رده‌شت و برایم و مووسا و عیسا... به‌هاییه‌کان ۷ ملیون و ۸۰۰ هه‌زار که‌سن و له‌سه‌رانسه‌ری جیهاندا بلاو بوونه‌ته‌وه. «ئه‌قده‌س» په‌رتووکی پیروزی به‌هاییه‌کانه؛ په‌رستگه‌ی به‌هاییه‌کان ناوی «مه‌شرق ئه‌لئه‌زکار»ه، شوپنه پیروژه‌کانیان خزنی به‌ها له‌عه‌کا یان ئاکری، خزنی سه‌ید عه‌لیمحه‌مه‌دی باب له‌حه‌یفا.

«باب» خۆی به مژده‌ده‌ری ئاینیک ئەزانی که له پاش خۆی له‌لایه‌ن «من‌یظهرالله» وه ئەنێدری. له‌ دوا‌ی باب زۆرکه‌س خۆیان به «من‌یظهرالله» زانیوه. به‌هایه‌کان پێیان وایه «من‌یظهرالله» هه‌مان میرزا حسه‌ینعه‌لی نووریه‌ که ئەوان به «به‌هائۆللاً» ی ناوئه‌به‌ن. زۆریه‌ی بایه‌ه‌کان «به‌هائۆللاً» یان وه‌کو «من‌یظهرالله» په‌ژیره‌ کرد و بوون به‌ به‌های. ژماره‌یه‌کی که‌میان «سوبحی ئەزهل» برائ‌ی بایان به‌ جیگ‌ری باب دانا.

هه‌ندی له‌ برواکانی به‌هایه‌کان:

- یه‌کێتی جیهانی مرۆیی.
- دین ئەبێ له‌گه‌ڵ زانست و ئاوه‌زیه‌ک بگرێته‌وه.
- دین ئەبێ مایه‌ی دۆستی و خوشه‌ویستی بێ.
- ژن و پیاو ئەبێ به‌رامبه‌رن.
- هه‌رچه‌شنه‌ ده‌مارگیری زه‌گه‌زه‌یه‌رستانه‌ و پرامیاری و دینی ناپه‌سه‌ند و هه‌له‌یه.
- ئاشتی جیهانی.
- په‌روه‌رده‌ی خۆپای و زۆره‌ملی.

-خۆ پاراستن له درۆ و بوختان .

-خۆپاراستن له قومار و هۆشبهه و هاوهره گه زبازى .

به هداشت : hygienics پاڤژى ، پاڤخاوينى ؛ به هه وهك له وشهى

به هدين و ، داشت به واتاى پاڤژتن :: مريشكى داشت .

به هه مه نه د : خاوه نه به هه ، به رخوردار .

به هه ره وه ر : به هه مه نه د ، خاوه نه قازانج :: وه ر پاڤژگى خاوه نه ئىتبه

وهك گه ناوه ر ، په له وه ر .

به هه ورده : هه لېژارده ، ناوازه [E] elite .

به هه تى وى له داى كې وون : posthumous هه تى وزا ، منالېك كه پاڤ

مه رگى باوك له داىك ئه بى .

به يار : زه وى نه كېلراو ، بووره .

به بې وون : گوله زو وفا ، گولې داودى [E] chrysanthemums .

به بې نه ت : ئه مه گ ، وه فا .

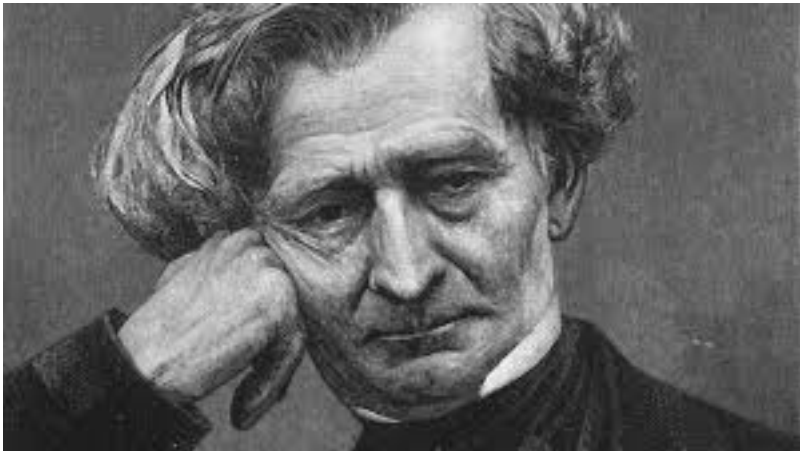
به بې نه تدار : ئه مه گدار ، وه فادار .

بى ته شه : بى ئارام ، بى ئوقره [F] بيتاب .

بیر: شوینی کۆبوننه‌وه‌ی مه‌ر و مالات.
بیرتا: Bertha تۆپی دوورهاویژی ئالمانی له جهنگی جیهانی
یه‌که‌مدا، له دووری ۱۰۰ کیلومه‌تره‌وه پارسی تۆپاران ته‌کرد.

بیرلیۆز: Hector Berlioz (۱۸۰۳-۱۸۶۹) ئاوازانه‌ری پرمانتیکی
فه‌رانسه‌یی.

بیرنارد پالیسی: Bernard Palissy (۱۵۹۰-۱۵۱۰) سرامیککار

و ئەندازبیری فەرانسەیی، توژینەوه‌کانی لە پێشخستنی هونەری
سرامیکدا سودمەند بوو.

بیرنارد گەیگر: Bernhard Geiger (۱۸۸۱-۱۹۶۴) شارەزای

ژبانی هیندوئوروپایی و بەتایبەت ئایینی زەردەشتی:

Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes

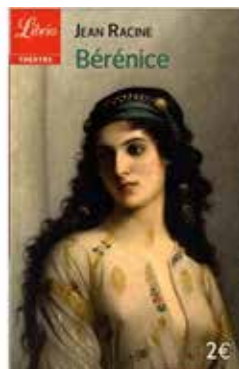
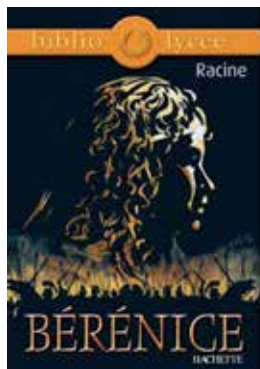
بیژناردن دو سهن پییر: Bernardin de St. Pierre (۱۷۳۷-۱۸۱۴)
گیاناسی فه‌رانسه‌یی.

بیژنه‌ایم ژۆن: Bernheim Jeune گاله‌ری و ئه‌نتیکه‌فروۆشی له
پاریس.

بیرنیس: Berenice شازادهی جووله‌که‌ی که‌سایه‌تی تراژیدی راسین، که تیتوس بردی بو پروما، به‌لام له ترسی ئه‌وه‌ی خه‌لکی بیان خوش نه‌بی ئیمپراتور ژنیکی بیگانه بخوازی، ماره‌ی نه‌کرد.

بیری: مه‌ردۆش، ئه‌و کیزانه‌ی ئه‌چن بو بیری بو مه‌ردۆشین.

بیری ئۆبه‌ک: Berry-au-Bac گوندیکه له نیوان دوو شاری لان و رینس، له جه‌نگی جیهانی یه‌که‌مدا یه‌که‌م تانکه‌کانی

دروستکراوی فه‌پرانسه له‌وی سوودیان لی وه‌رگیرا.

بیریشان: بی‌ری.

بی‌ری باسکی: basque béret کلاویکی خوری تاییه‌تی باسکه‌کانه که

له نیوان ئیسپانیا و فه‌پرانسه‌دا دابه‌ش کراوه.

بیسه: مه‌رای، زمانلووسی :: بیسه‌یی کردن: ماستاوکردن.

بی‌ک: Henry Becque (۱۸۳۷ - ۱۸۹۹) درامانوسی فه‌پرانسه‌یی.

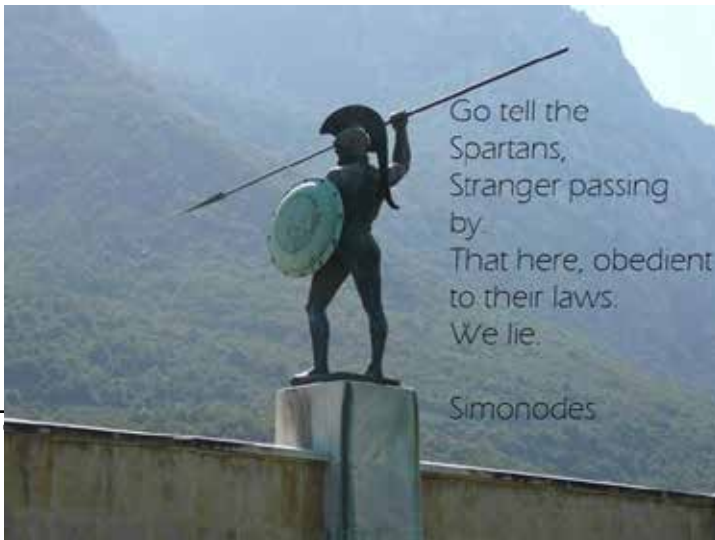

بېكمه سهر: Beckmesser که سایه تیی ئۆپیر ای دهنگیژی نۆرمیترگ،
به ره می ریچارد فاگنر، نوینه ری لیزانی ته کنیکی دژ به سه رو
و به هری هونه ری.

بېگاری: سه ریزی.

بېگانه، به سپار تا بلن: Oh stranger go tell the spartans (گه پران
به رگی ۲) به گویره ی داستانی سیمونیداسی هونه ری یونانی له
۴۸۰ ی پ. ز. لیونیداس و ۳۰۰ له یارانی که ویستویانه بهر
به له شگری خه شایارشا بگرن، کوزراون و له سهر تاشه بهردیک
له تیرمویل نووسیویانه: «ئهی غه واره که بیرهدا تینه پهری، به سپار تا
ر ابگه یه نه، نیمه لیره به پیی قانون گیانمان بهخت کرد.»

بیگم: بیته و فیر، گوینه دەر [ف] بی تفاوت [E] Apathetic.
بیلفۆر: Belfort شاریکه له باکووری رۆژهه لاتی فه رانسه، به رامبه ر به شاری ماینتری ئالمان.

بیلواری: Belloir، ناوی کومپانیایه کی گه و ره بوو که کورسی و ته پله کی ئه دا به کری.

بیلائی: به رهه یوان.

بیله کان: پیشکان.

بیمریسی: بی که یف، نااسایی، بیما د.

بیین: به رامه.

بیئفره ه: پرزوو، به برست، پشوودریژ [ف] باحوصله [E] صبور، مزاج.

بینفینوتۆ چیلینی: Benvenuto Cellini (۱۵۰۰-۱۵۷۱)

زیرپینگه ر، هیلکار، په یکه رتاش، سه ریاز و مووزیکزانی ئیتالیایی و هه روه ها نووسه ری ئوتۆبئیوگرافییه کی زۆر به ناوبانگه .

بیوازی: سست و دا هیژراو، وزه لی براو [ف] بیحوصله، سست و ناتوان [E] Bored.

بى ھەمە چيز: ناچيزە، ھىچبويچ، دەمسوور؛ ژنى دەمدامالراو.
بياتريس: Beatrice Portinari ژنىكى فلورانسى كە سرووشى دانته
تاليگىرى بوو ھە ھۆنينە ھەي ژيانى نوئى La Vita Nuova دا.

بيدو: Henry Bidou (۱۸۷۳ - ۱۹۴۳) رۆژنامەوانى Revue de Paris.
بيارنيز: béarnaise سۆسپىكە بە كەرە، ھىلكە، مەعدەنوس، بيبەرى
رەش، پيازى خليسك و تەرخون ساز ئەكرى.

بیرازکردن: دمه زرد کردنه‌وی داس و مه‌له‌غان به یارمه‌تی
کووره‌ی ئاسنگه‌ر و کوتانه‌وه.

بیرپه‌ریشی: په‌ریشانی بیر و له‌بیرچوونه‌وه [E] Mental distress.

بیرتیزی: perspicacity [E] تیزیینی.

بیرجه‌ند: ئەم شاره‌ ناوه‌ندی خوراسانی باشووره. شیعه و سونی
تیکه‌لن، مافووره و هه‌وریشم و زه‌غفه‌رانی بیرجه‌ند به‌ ناوبانگه.

بیرسا: لوجیک، شیوا [ع] [ف] منطق [E] logic.

بیرقنج: هۆشمه‌ند، خاوه‌نی بیرى ئاماده و وه‌لامی ده‌سبه‌جی
[E] Present minded.

بیرقنجی: هۆشمه‌ندی [E] Presence of mind [ف] [ع] حضور ذهن.

بیرکویری: blindness [ف] کور ذهنی.

بیره‌بیر: راپرا، وه‌سواس.

بیره وهرییه کانی نهودیو گۆر: Memoirs from Beyond the Tomb

بیره وهرییه کانی شاتۆبریانه له ۴۲ بهرگدا.

بیستۆک: گووشی تهله فوون.

بیسمارک: Otto von Bismarck (۱۸۱۵-۱۹۰۴) سه روکوه زیرانی

ئالمان که ئالمانیای یهک خسته وه و ئیمپراتۆری ئالمانی

دامه زانند.

بین: هه‌ناسه، نه‌فەس :: له بن گۆما بین ئەکێشم :: بینا‌ق‌اقا:
گەر‌وو.

بین‌زێنه: (نازاندن) foreplay ماچ و دەست‌بازی و دواندنی بەر له
سێکس [ف] هەمنوازی [ع] مداعبه.

بینگ: Siegfried Bing (۱۸۳۸-۱۹۰۵) که‌لوپه‌لی شیوه ژاپۆنی له
فهرانسه کرد به باو.

(p)

پاپا ۱: زۆر به تاسه و داواکار، ئاره زومهنده.

پاپا ۲: بايبر.

پاپا ۳: پله يه كه م له كليسا ي كاسۆليك :: پاپا، كارديناآ، مه تران، قه شه.

پاپاچينه ۱: پليكان ي كه ريژكه ن كه له ديوار هه ليئه كوآي.

پاپاچينه ۲: په يژه.

پاپۆكه: په پكه به ستن، ئالفه پيكان، ئاخله.

پاپوچ: پاپاجانه، پیتلاوی منالان.

پاپی: Infiltrator ۞ عامل نفوذی ۞ خط مائل، المتسلل.

پاتاو: کاله.

پاترنوستر: paternoster نزای خودی عیسا به تاییهت به لاتین.

پاتوا: کولوی نان، ههویری له تهنورا سووتاو.

پاتوا: کولیره.

پاتوا: کله به فری درشت.

پاتولوژی: pathology پاسؤلوژی، هوژانی، نهخوشی ناسی، زانستی

دۆزینهوهی هوکارهکانی نهخوشین به یارمهتی تاقیگه، به تاییهت

ئهو بهشهی که په یوهندی به تاقیکردنهوهی هوئهکانی جهسته له

تاقیگه ههیه به مهبهستی تۆزینهوهی له لایهن پزشکی دادهوه.

پاتهختی: شهوگه‌ری پاش په‌رده، به‌یانی پاش شه‌وی په‌رده،
روژی پاش زهماون.

پاچرا: واریان‌خواه‌ی‌خواهون‌قومارخانه.

پادشای نیفتو: Yvetot ناوی قاره‌مانی ساویلکه و میهره‌بانی
گورانیه‌کی فولکلوره.

پادشایانی ئانژو: Counts and dukes of Anjou سییه‌مین لقی سه‌ر
به شارل دو فالوا Charles de Valois, Duke of Berry برای فیلیپی
چوارهم پادشای فه‌رانسه که فه‌رمانره‌وای پارما و سیسیلیا و
ئیسپانیا بوون.

پادگان: قشله، سه‌ریازگه، سه‌ریازخانه. به واتای شوینی پراگرتن
وهک ئاترپادگان که ئاگرگه‌یه‌کی به‌ناوبانگه له ناوچه‌ی ئاتروپانگانی
مادیان ورمیی‌ئهمرو و به واتای شوینی پراگرتنی ئاگره.

پادووا: Padua یان پادوفا، ئەماژەیه به کۆمه‌لێک فرێسکۆی چاکه و خراپه به‌ره‌می جۆتۆ Giotto له په‌رستگه‌ی سکرۆڤینی له شاری پادوای ئیتالیا.

پاده‌ری: پلێکانه‌ی ناوده‌رگای پاس یان فایتوون.

پارادۆی: parody لاساییکردنه‌وه‌ی شیواز و شیوه نووسینی نووسه‌ر، یان هونه‌رمه‌ندیکی تایبه‌ت به شیوه‌ی قه‌به‌کراو یان گالته‌ئامیز.

پاراشان: ته‌یمان [E] paravento écran.

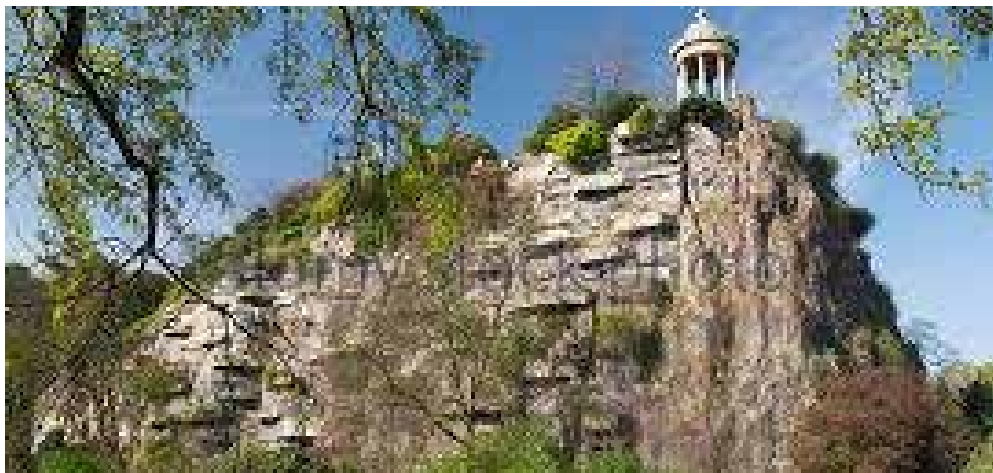
پاراو: نهخت و پوخت، تېراو، شق و تورت و لهگه شه.
پارتی: یان ئەشکانی دەسه لانداریتی ناوچه ی ماد و بانی ئیران و
 میزۆپوتامیا، له ۲۴۷ پ.ز تا ۲۲۴ ز.
پارچ: تۆنگه، سوراحی.

پارسا: به دین، له خواترس، خوپاریز، تهرکه دنیا.
پارکای: Parcae سی ماخوای میسۆلوژی یونانن به ناوی کلۆتۆ،
 لاکسی و ئاتریۆس، که چاودیژی چاره نووسی مرۆفی خاکی بوون.
 یه کیان ته شی به دهسته وهیه.

پارکی بۆت شۆمۆن: Buttes-Chaumont پارکیکه له گه‌ره‌کی
بیلقیدی پاریس هه‌ شۆمۆن.

پارمازان: Parmesan یان پارماجیانۆ جو‌ره په‌نیریکی راگیراوی په‌قی
وشکی زۆر به‌تامه وه‌کو په‌نیری پیسته و په‌نیری کووپه‌ی کوردی،
که زیاتر ته‌کری به‌سه‌ر خواردنه ئیتالیاییه‌کاندا، ناوه‌که‌ی له پارما
Parma و ریجیووه Reggio هاتووه که دوو پارێزگای ئیتالیاین و
به دروستکردنی ته‌و په‌نیره به‌ناوبانگن، هه‌رچه‌ند شیوه په‌نیری
پارمازان له هه‌موو ئوروپا دروست ته‌کری.

پارناسوس: Parnassus ناوی کیۆیکه له یۆنانی کۆن، به گۆیرهی ئەفسانه شویئی ئاپۆلون و نوۆ میوز، واته ماخوکانی سه‌ره‌شتیاری هونه‌ر و زانست و هانده‌ری ئافراندن بووه.

پارناسی: parnassianism پارناسیانیزم؛ پارناس Parnassus ناوی کیۆیکه که به گۆیرهی میسۆلوژی یۆنانی، میوزه‌کان، نوۆ خوشکانی کچانی زیۆس و ماخوای هونه‌ره‌کان (کالیۆپ Calliope، ماخوای به‌هره‌ده‌ری هۆنراوه‌ی داستانی، کلیۆ Clio، ماخوای میژوو، یوتربی Euterpe، موزیک و گۆرانی و به‌سته، ئەره‌تۆ Erato، هۆنراوه‌ی دل‌داری، میلپۆمینی Melpomene، ماخوای تراجیدیا، پۆلهیمنیا Polyhymnia، سروود، تراپسیکری Terpsichore، سه‌ما و هه‌له‌په‌رکێ، تالیا Thalia، ماخوای کۆمیدیا، یوره‌نیا Urania، ماخوای ئەستیره‌ناسی) له‌وی ئه‌ژیان. هۆنه‌رانی پارناسی برۆایان به‌وه هه‌بوو هۆنراوه چه‌مکیکی پشت به‌خۆیه که هیچ

ئامانجىكى جگە لە خەملاڭدن و گەشەپىدانی خۆى نىيە . شىۋازى
 ويژهى پارانسى لە نيوەى دووهمى سەدەى نۆزده لە فەرانسە
 بەدى ھات . پارانسىيەكان ھونەر و جوانى بە ئامانج ئەزانن .
 تيوفيل گوتىيە Théophile Gautier پارانسى بەم شىۋەيە پىناسە
 ئەكا : «ھونەر بۆ ھونەر بە واتاى ھونەرىكى ئازادە بە دوور لە
 ھەرچەشنە دلپراوكى و نىگەرانى ، جگە لە جوانى .» تيودۆر دو
 بانقىل Théodore de Banville ، لۆكۆنت دولىل Leconte de Lisle و
 ژۆزەماريا دو ھىردىا José-Maria de Heredia ، لە ناودارانى ترى
 ئەم شىۋازەن . پارانسىيەكان لە ۱۸۶۶ و ۱۸۶۹ و ۱۸۷۶ سى
 بەرگ لە ھۆنراۋەكانى خۇيان anthology ۋەك كەشكۆلى ھۆنەرانى
 پارانسى بلا و كردهۋە .

پارانسىيەكان لايان وايە ھۆنراۋە نىشانەى گىانى كەسىكە كە
 ھەستەكانى خۆى خامۆش كردهۋە . چونكە ئەم چەشنە ھۆنراۋەيە
 نايەوى ھۆنراۋە بكات بە مايەى ھىوا و ويست و ئارەزوو ، بەلكو
 تەنھا پرىز بۆ خودى ھونەر دائەنى و ئەۋەى لاي گرنگە جوانى
 شىۋاز و شىۋەى دەرپرپنە .

بەما گرنگەكانى ئەم شىۋازە برىتيە لە :

- شىۋازى دارمال ، چ لە پروانگەى دەرپرپىن و چ لە پرووى
 ھەلبىز ارنى وشەۋە .
- تىكەلنە كەردنى ھەست و گوپنەدان بە ئارمانج و ويستەكان .
- جوانى سەروا و پابەندبوون بە رىبازى «ھونەر بۆ ھونەر» .

پارنى : Évariste de Parny (۱۷۵۳-۱۸۱۴) فىكۆنت و شاعىرى

فەرانسەيى . ديوانىكى ھەيە بە ناوى شىعەرى ھەۋەساوى Poésies
 érotiques .

پاریزداری: رامان و به گشتی هونه ر و شیوازی باشارکردنی
ئەندیشه یە. پاریزداری پەرورده کردن و خوڤراهیانه بو
دهستبه سه راگرتنی ئەندیشه له ریگه ی تکنیکی دهروونپاریزی بو
گه یشتن به شادمانی ئاگاهانه و هیوری قوول و درێژخایه نه به یی
وابهسته بوون به دگه ره وه [ف] مراقبه [ع] تأمل [E] meditation.

پازار: به ردی گرانت .

پازه: به لگه ، گرؤف ، پرنوو ، سه لماندن [ف] [ع] برهان ، استدلال .

پازه هیئانه وه: سه لماندن و به لگه هیئانه وه [ف] [ع] استدلال .

پاسادان: تۆژینه وه ، لیوردبوونه وه .

پاساو: داوای لیبوردن به بادانه وه و مه رایب کردن .

پاساودان: داوای لیبوردن ، داکوکی له خو ، گه رانه وه و پاشه کشی .

پاسفهند: رزیو ، گه نده ل ، پواو .

پاسقالی: تیر ، تانه ، گالته پیکردن ، قه شمه ری .

پاسکال: Blaise Pascal (۱۶۲۳-۱۶۶۲) ماتماتیکزان و فیزیکزانی

فه رانسه یی .

پاسؤلۆژی: pathology پاتۆلۆژی ، هۆزانی ، نه خووشی ناسی ، زانستی

دۆزینه وه ی هۆکاره کانی نه خووشین به یارمه تی تاقیگه ، به تایبته

ئه وه به شه ی که په یوه ندی به تاقیکردنه وه ی هۆنه کانی جهسته له

تاقیگه هه یه به مه بهستی تۆژینه وه ی له لایهن پزشکی داده وه .

پاسه‌وانی راین: Die Wacht am Rhein سروودیکی نیشتمانیی
 ئالمانییه، له پرووی میژوووییه‌وه به هۆی دوژمنایه‌تی ئالمانی -
 فه‌رانسه‌یی به‌دی هات و له ماوه‌ی جه‌نگی فرانکۆ-پرووس و
 جه‌نگی جیهانی یه‌که‌مدا باوی هه‌بوو.

پاسی: Passy ویستگه‌یه‌کی میترۆیه له گه‌ره‌کی شانزه‌ی پاریس.

پاسیاو: پێ ره‌ش، به‌دغه‌رجام.

پاسینیانو: Domenico Passignano (۱۵۵۹-۱۶۳۸) شیوه‌کاری

ئیتالیایی قوناغی پاشتری رینسانس، یان کۆنترامه‌نی‌ریزم که له
 کۆتایی سه‌ده‌ی شانزه له فلورانس سه‌ری هه‌لدا هه‌نریم
 هه‌نریم.

پاشایه تی جولاى: سالانى پشایه تی لوی فیلیپی یه که م پاش

شورشی ۱۸۳۰ یه پرانسه، که به شورشی ۱۸۴۸ و دامه زرانى

کومارى دووم کوتایى پیهات.

پاشکوش: چاک و پاشکوی کراسی بووک [E] bridal train ::

به رکوش و پاشکوش.

پاشنوووس: ده رکه نار [E] postscript.

پاشوهن: عه گال، چوکبه ندى و شتر.

پاشه روک: پشارو، بهرماوه، میوه یان شتی به جیماو.
پاقهن: Pavane له ریشه ی ئیتالیایی، سه مایه کی دوو کهسی
 ئاریستوکراتی خاوه، له ئوروپای سه دهی شانزه، له سه رده می
 رینسانس بوو به باو.

پاکار: خزمه تکار، کریکاری شاکرد، به رده ست، نوکه ری هه میسه
 ئاماده.

پاکتاو: بیگه رد، خاوین، پاکژ.

پاکله: پایه :: پاکله ی پرد که له ناو ئاوه که له قوولایی دا چه قینراوه،
 خو ی له بهر ته وژمی ئاوه که رائه گری قورسایی پرده که له
 سه ریه تی.

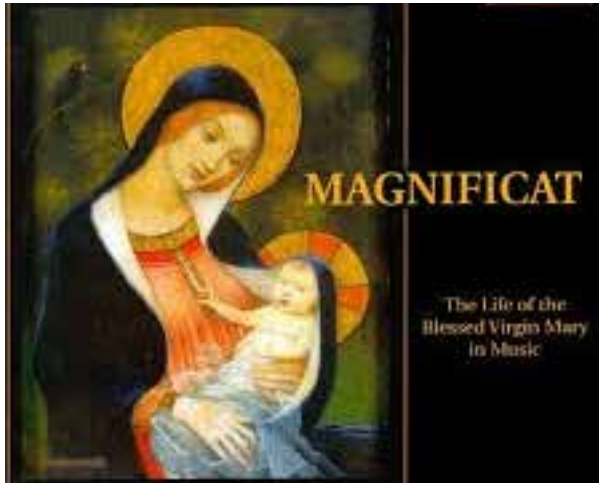
پاکنیهاد: دہروونپاک، نیہادپاک، نیازپاک.

پاکیزانی تہرزہ لوکھ: پیرانی سہ ہولبہندان (St. Mamertus, St.)

(Pancras, and St. Servatius) کہ رڳوڙانی ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ ای مہی

«Lent» واتہ بہ رڳوڙووی تہ و پیرانہیہ.

پاکیزہی مہ گنیفیکات: مریہ می پاکیزہ.

پاکیزہ: پاکیزہ، کیژی پاک و دہڙ [E] virtue.

پالاس تریٹوجینا: Pallas Tritogeneia ہمان تاسینا ہیپیاہ، کہ

مینرقاشی پیوتراوہ.

پالسترینا: Palestrina ٹوپیرای ٹاوازدانہری ٹالمانی ہانس فیتزنہر

.Hans Pfitzner

پالیت: تہختہرہنگی نیگارکیش palette □

پالیرمو: Palermo پایتہختی سیسیلیا، شاریکی میژووی ۳۷۰۰

سال بہر لہمہیہ و ژمارہی دانیشٹوانی ۱۳۴۰۰۰ اکہسہ.

پالاتین: Elector Palatine ههلبژاردهی پالاتین ئه و شازاده و کاردینالانه بوون له ئالمان که مافی ههلبژاردنی ئیمپراتوریان هه بوو.

پالانی: که ریگ که وهختی بارکردنی هاتی؛ بارگین، ئهسپی باری [ف] یابو.

پالاهوش: پاکه نه، که وشکه ن.

پاله دروینه وان، کریکاری دره وکردن.

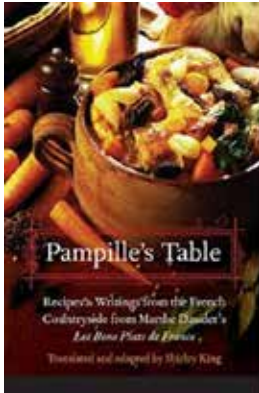
پاله وانبازی: Les Saltimbanques شانۆگه ری کۆمیدی تیفیل دو میرسانت.

پالیۆلۆگ: Maurice Paléologue سالی ۱۹۰۷ و خولی جهنگی جیهانی به که م بالۆیزی فه پراسه بوو له مۆسکۆ.

پامپلی: Marthe Daudet (۱۸۷۸-۱۹۶۰) ناسراو به Pampille

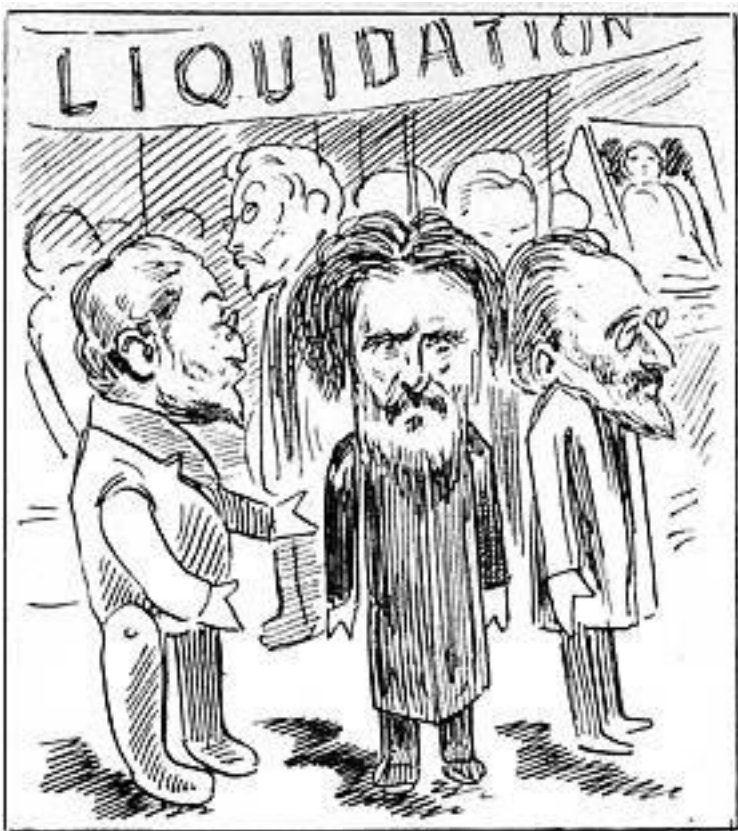
خاوهنی پەرتووکی ئاشپەزی مۆدیرنی فەرانسە Les Bons Plats de France که تا ئیساش ئەنگیزە و هاندەری ئاشپەزە بەناوبانگەکانە و بە یادی ئەم پەرتووکی پرووستەووە وەرئەگیردریت، لیبی وەرئەگیریت و چاپ ئەکریتەووە.

پان: Pan له میسۆلۆژیی یۆنانیدا خۆی شووان و رانه، که له پوخساری نیوهمرۆف نیوهئاژەلی مرۆفی سەرەتایی و بزندا پیشان دراوه، زۆر چالاکە و وازیکی سیکسیی زۆر بەهیزی هەیه. ئەچوووە بۆسە ی پەریانەووە و ئەکەوتە دوایان. ترس له پان، وشە ی پانیک (panic) بە واتای ترس و تۆقانی کتوپری بەدی هیناوه.

پانامیست: Panamist ته وانه ی له ریسوایی سالی ۱۸۹۲ ی پانامادا لایه نی فه رمانره وایی فه پراسه یان گرتبوو. کومپانیای کانالی پاناما که بو دروستکردنی کانال دامه زرابوو، سالی ۱۸۸۹ مایه پووچ بوو. رۆژنامه کانی ئۆبۆزیسیۆن نووسییان ئەندامانی پارلمان بوو په سندرکردنی قانونیک به قازانجی کومپانیا به رتیلیان وه رگرتوووه. سالی ۱۸۹۳ وه زیری پیشوی ریگه و بان به م بوته یه وه له دادگا سزا درا.

Peu de jouets nouveaux cette année ; on liquide ce qui reste du stock des poupées articulées disant : « Papa, — Nana, — Mama, — Panama ».

پانتۆمیم: Pantomime داره تی بزواندنی ماسوولکه کانی ده موچاوا
به بی دهنگ؛ شانوی موزیکالی بیدهنگ.

پانزهی ریبهندان: دکتور.

پانسیون: boarding house یا pension دامه زراویکی وه کوو هوتیل

که بو ماوهیه کی دیاریکراو و له بهرامبه ر بریکی دیارکراودا به
جیگه ی خه و و خواردن و خاوینکردنه وه خزمه تی راهینه ر ئه کا.

پاندورا: Pandora له میسۆلۆژی یونان یه که م ژنی سه ر عه رزه که

هه موو خواکان پیکه وه دروستیان کرد و هه ر کام له هونه ری خویان
بیبه خشی و هه رمس ناوی نا پاندورا، به واتای هه موو به هه ره کان.

پاندورا قوتوویه کی پیدرابوو که بیدا به مروّف و داوایان لییکا
هه رگیز نه یکه نه وه. به لام خوی له پاش شووکردن کردییه وه

و هه موو به لا و پروژره پشی لیها ته ده ره وه وه کو کار و نه خوشی
و مه رگ و، ته نها هیوای تی دا مایه وه بو دلدا نه وه ی مروّف،

قوتوی پاندورا به واتای به دب ختییه کی له چاره نه هاتوه.

پانه هیل: latitude :: دریژه هیل longitude.

وشه و پهراویز

پانىك: panic ترس و توقانى كتوپرى، پهلامارى دهمارى؛ Pan
 له ميسولۆژىي يونانيدا خواي شوان و رانه، كه له پوخسارى
 نيوهمرؤف نيوهنازله مروفى سهرهتايى و بزندا پيشان دراوه،
 زور چالاکه و وازىكى سيكسىي زور بههيزى ههيه. ئهچووه
 بۆسهي پهريانهوه و ئهكهوته دوايان. ترس له پان، وشه
 پانىك (panic) به واتاي ترس و توقانى كتوپرى بهدى هيناوه.

پاوان: قهدهغه، قورخ، ميرگ و باخ و كهوشهني تايبهتي كهسيك
 نهتوانئ سهربهخوبچئ تئئ: له باخچهي ساواي پاواني سينه -
 پهنجهم سهرگهرمى ليمؤ گوشينه «ههزار».
پاوانخواز: قورخكار، پاوانكار، كهسيكه كالايهك ئهشاريتهوه بؤ
 گران بوون [ف] محتكر.
پاوانگردن: قورخکردن.
پاوانگهر: possessive پاوانخواز، ئهدگاري خوازياري سهرنج و
 ئهويني دارمال.

پاول گونده: That struggle-for-lifer de Gondi، پاول گونده همان
کاردینال دو ریتزه Jean François Paul de Gondi – Cardinal de Retz
(۱۶۱۳ – ۱۶۷۹).

پایدوس: دهست له کار کیشانه وه؛ وازلیهینان.
پاییرونخوازی: Pailleronism نزمخوازی، لایه نگرکردن له ئیدوارد
پایرون Édouard Pailleron (۱۸۳۴ – ۱۸۹۹) که به ره می نزم و
بیئاستی هه بوو.
پراکسیتل: Praxiteles په یکه رتاشی یونانی سه دهی چواری بهر له
زایین.

پرزە: وزە و توانا، ھەناسە، ھەناسەدان، ئەمان :: پرزە ی لئ پرپوم.

پرسا: پرسینەر [E] beprsyar.

پرسگری: کیشە، ئاستەنگ، تەنگوچە لەمە.

پرسی درەیفووس: Dreyfus affair کیشە ی ئابرووبەرە ی

زیندانیکردنی ئالفرید درەیفووس ئەفسەری جوولەکە ی سپای

فەرانسە یە لە ۱۸۹۴ بە تاوانی سیخوری بۆ ئالمان و ناردنی بۆ

دورگە ی شەیتان ھەتا ۱۹۰۶ کە بیتاوانی ئەو سەلما. ئیمل

زۆلا لەسەر دزایەتی بریاری دادگا یە ک سال گرا و سالی

۱۸۹۸، سێسەد کەس لە نووسەران و پرووناکیبران بە دەرکردنی

بە یانی پڕۆشنیبران دژی بریاری دادگا بوونەوہ.

پروتایرا: Prothyraia لە خواکانی یونان.

پروتیوس: proteus لە میسۆلوژی یونانیدا خوی زەریا بوو و

ئەیتوانی خوی بگۆرئ بۆ ھەموو بیچمیک و ھەر وہا ئەیتوانی

پیشگویی داھاتووش بکات.

پرکیشی:، پیدآگر، سووربوون و پیدآگرتن له سه ر مه به ست،
 ویران، له خو رابینین :: پرکیشیم نه کرد: به خوم دا نه په رما، له
 خوم رانه بینی [ع] [ف] صریح، لجاج [E] impulsive.
پرۆتوزوا: protozoa، گیانه وهری یه ک شانه یی.
پرۆتونوگوس: Protogonos له میسۆلوژی یونانیدا، به رزای
 (یه کهم زاده) خوی زاوی و ژبانی نوی.

پرۆقه نسی: Provence ناوچه یه کی میژوو بیه له باشووری فه رانس،
 له چه می رۆن هه تا سنووری ئیتالیا.

پروڻو: Jean-Baptiste Perronneau (۱۷۱۵-۱۷۸۳) شیوه‌کاری
 فه‌رانسه‌یی، پسیپوری کیشانی پورتريت به پاستیل.

پروڻو: Pierre-Joseph Proudhon (۱۸۰۹-۱۸۶۵) فه‌یله‌سووف،
 رامیار، ئابووریزان و سۆسیالیستی فه‌رانسه‌یی، دانهری تیوری
 ئابوویی میوجوالیزم Mutualism له‌سه‌ر بناغه‌ی فه‌لسه‌فه‌ی
 ئانارشستی، که خودی پروڻو یه‌که‌م که‌س بوو خوئی به
 ئانارشست راگه‌یاند.

پروسک: مۆغەرەى پشت .

پریستیسیمۆ: prestissimo (موزیک) لیدانئىكى توند يان
به رینه وه یه کی دیاریکراوی خیرا .
پریمافیرا: Primavera واته بهار، تابلوی به ره می بووتیچیلی .

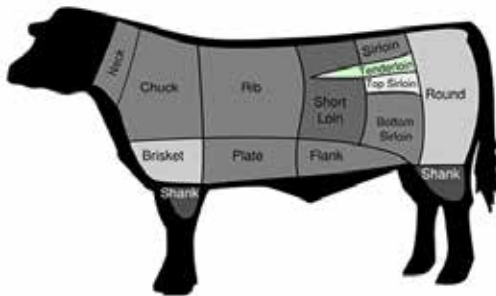
پرینس دوگال: prince de Galles نازناوی فہرانسہیی شازادہ
 ئیدواردی کوپہ گہورہی شارن فیکتوریایہ (۱۸۴۱-۱۹۱۰)،
 له ۱۹۰۱ تا ۱۹۱۰ به ناوی Edward VII شای ئینگلیس
 بوو، به شداریکردنی له کوپہکانی فابور سہن ژیرمن، گرووپہ
 شاپہرستہکانی ئەم کوپہکانی کردبوو به خاوەنی سہنگ و
 کیشہریکی میژوویی راستہقینہ.

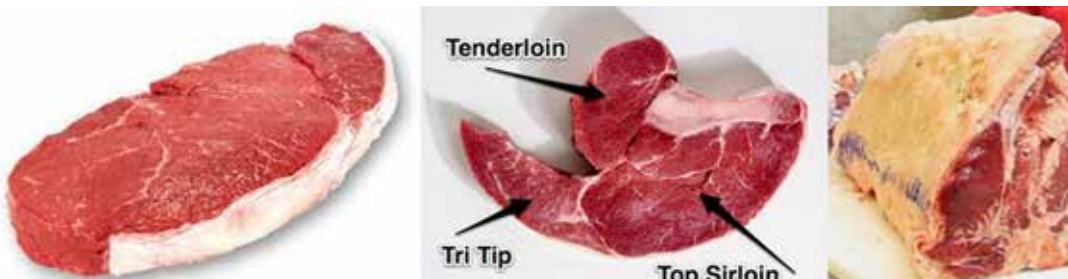
پزوو: دەرہلنگ یان ناوقەدی دەرپیی کہ کہ ژیی تیئەکن.
پ. ژ. ستال: Pierre-Jules Hetzel «P. J. Stahl» (۱۸۱۴-۱۸۸۶)
 ئیدیتور و بلاوکه رەوہی فہرانسہیی، پسپوری پەرتووکی گەنجان.
پسیشہ: Psyche له میسولۆژیی یونانیدا ژنیکی جوانہ کہ کوپیدون
 عاشقی ئەیی.
پلینی گەنج: Pliny the Younger (۶۱-۱۱۳ز) میژوونوس و
 دادوہری رۆمی.

پشتر استگردنه‌وه: به‌راستی گپران [E] تآیدکردن .
پشته‌مازه: گوشتی راسته‌ی لکاو به مازگه‌وه، خوشتین و گرانترین
 ماسوولکه‌ی تازه‌له بو برژاندن و سوورکردنه‌وه [E] tenderloin filet mignon .

پشته‌مازه‌ی راسته: sirloin یان sirloin faux filet مازه‌ی دهره‌کی،
 بریتیه له گوشتی راسته‌ی لکاو به مازگه‌وه [E] مازگه .

پشتیر: گه ور، سته پل .

پشدهری: ده رابه ی پشت په نجه ره [ع] مصراع النافذة [ف] آفتابگیر

.shutter [E]

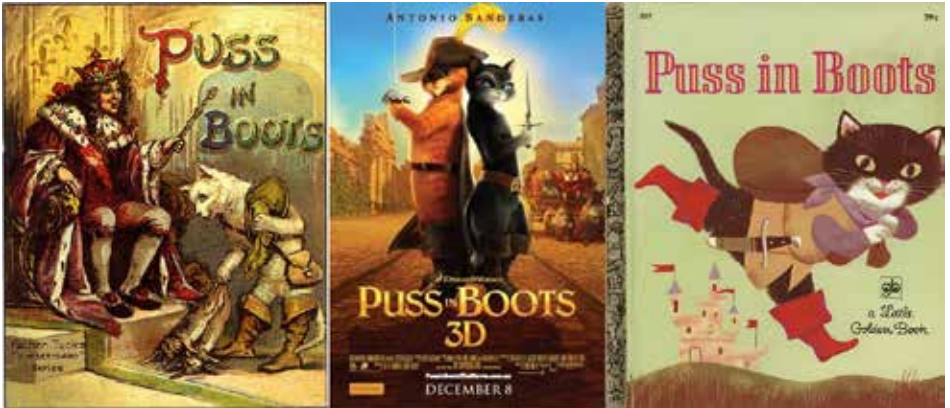

پشک: (۱) به ش، به خت (۲) تیر و پشک [ف] [ع] قرعة .

پشوووی خوا: به گوږه ی هه ندی له دینه کان خوا، له شهش روژدا جیهان دروست ته کا و روژی هه وته م پشوو ته دا و ته هسه یته وه .

پشپه شور: لسته وه ی بنی قاپ به و جوړه ی پشپه به زمان ته ی لیس یته وه .

پشپه ی پوستال له پی: Puss-in-Boots ته فسانه ی ئیتالیایی فه رانسه ییه ، له ۱۸۴۳وه به شیوه ی جوړاوجوړ چاپ کراوه .

پل سی (دهموچاو) : twitch واته شوئینکی دهموچاو له پر راده ته کیت ، لیته دا .

پلار : شتیک بو تیگرتن بشی ، داره دهستی هاویشتن ؛ پلار ته توانی همه فیزیکی و همه مینه وی بی . وهک پلاری دار ، پلای وشه و قسه ی به توئکل .

پلانته : Francis Planté (۱۸۳۹ - ۱۹۳۴) بیانۆژنی زور به توانای فه رانسه یی .

پلاوتوس : Plautus (۲۴۵ - ۱۸۴ پ. ز) شاعیری کۆمیدیی رۆمی .

پلوتینۆس : Plotinus (۲۰۴ - ۲۷۰) دوافه یله سوفی سه ر به ژیاری
یونانی کۆن .

پلووره واراننه : تیره ژه ، په لکه زیرینه .

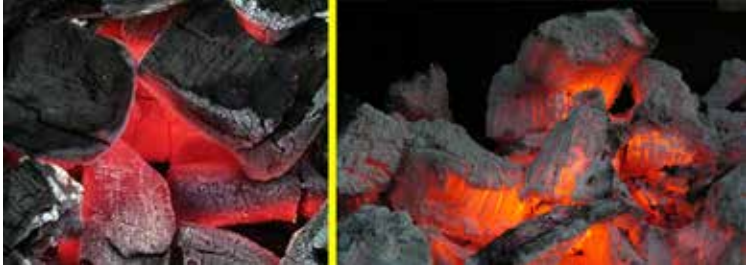
پلووس : plus کۆ ، نیشانه ی کۆکردنه وه .
پله بیهن : بۆره پیاو ، په نجدهر :: patrician and plebeian خانه دان و
بۆره پیاو .
پندار : خه یال ، گومان .

پنچک: دوهن .

پندار: خه يال، گومان .

پنگر: په رهنگ، پولوو، سکل، پن، پؤل .

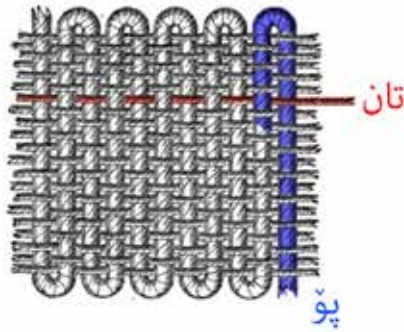

پنوو: pneu کورترکراوهی په نیوماتیک pneumatic، جوړیک ته له گراف

بوو له ریڼگه ی بورییه وه و به که لکوه رگرتن له بوښایي ته نیردرا .

پۆ: تیۆدانی تەون، هەوایی رایهۆ :: تان و پۆ.

پۆپلین: popolin سکه‌یه‌کی زیو بوو، ریک به ئەندازه‌ی فلۆرینی زیر، به‌لام به‌های تهنها دوو سۆلدی soldi بوو.
پۆپه: zenith بالترین شوین که گو یان ئەستیره‌یه‌کی ئاسمانی بیگاتی
 [ع] [ف] سمت الراس.

پۆپه شمينه: چنراوئىكى په شمينى ناسك و گرانبايه.

پۆتيل و شابۆ: Potel and Chabot دوو ئاشپهزى به ونابانگى ئه و

سه رده مه .

پۆتهن: Pierre Potain (۱۸۳۵-۱۹۰۱) زاناي نه شته رگه رى دۆ

و خاوه نى چه ندين په رتووك ده رباره ي دۆ و سى، ئه ندامى

ئاكاديىمى زانستى فه پراسه .

پۆدر لیدانی قژ: powdered hair له نیوهی دووهمی سهدهی ههژده
 پازاندنهوهی قژ له دیارده ناسراوهکانی سهردهمی رهوشهنگه‌ری
 Age of Enlightenment فه‌پرانسه و تا راده‌یه‌کی که‌متر
 به‌ریتانیاش بوو، یه‌کێک له به‌شه‌کانی ئه‌و پازاندنه‌وه‌یه لیدانی
 پۆدری ره‌نگاوپه‌نگ بوو له بسک.

پۆرتریتی چارلزی یه‌که‌م: وینه‌ی سی‌ی روخساری شای ئینگلیز
 (۱۶۰۰-۱۶۴۹) له شاکاره‌کانی ئوستادی فلاماندی ئانتۆنی
 فان دایکه.

پۆرت-رۆيال: Port-Royal روانگه يه کي ژانسنیستی له نیوهی دووهمی سهدهی حهڤده له تهوهری دهیری پۆرت-رۆيال دیشان و پاشان له پاریس بهدی هات و کاری کرده سه ر چالاکیی فه رههنگی و رۆشنییری ئه م خوله. دهیری پۆرت-رۆيال جگه له بهرهنکاربوونهوی لویی چوارده، ژمارهیه ک فیگره ی بچووکی پۆرت-رۆیالی دامه زرانده که کۆمه لیک له ناو دارانی سه رده م وه کو راسین تیندا په روه رده بوون.

پۆرفیری: (فه لسه فه) Porphyry (۳۳۴-۳۰۵) له فه یله سوفانی نۆپلاتویی فیگره ی ئه سه کهنه رییه، شاگردی پلۆتینۆس.

پۆرفیری: (زه ویناسی) porphyry، جۆره به ردیکی ئاگرینه که له ییکهاته کهیدا کریستالی گه وره له ناو ناوه ندیکی کریستالی بچوو کدا هه یه.

پۆرگ: په ترۆکه، پیستی مردووی قه تماخه به ستوو.

پۆز: (۱) لووت، دهم و لووتی ئازهل (۲) دفره.
پۆزی ریکامیه: ئەمازیه به تابلوی به ناوبانگی خاتوو ریکامیه
له سهر قهره ویله ی دریزۆکه که داوید Jacques-Louis David
کیشاوتی.

پۆسون دو ترای: Ponson du Terrail (۱۸۲۹ - ۱۸۷۱) نووسه‌ری
 فه‌رانسه‌یی ۷۳ رۆمان و به‌دییه‌نه‌ری که‌سایه‌تی رۆکامبۆل.

پۆل: ده‌سته :: پۆل و که‌رت و لق .
پۆلۆنزی: polonaise فه‌رانسه‌یی وشه‌ی Polish، سه‌مایه‌کی ژێده‌ر
 پۆلۆنی .

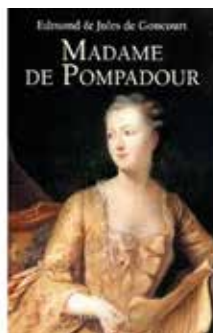
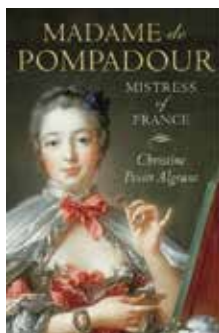
پولیا: Puglia یاں Apulia ناوچه یه که له رۆژه لاتێ باشووری ئیتالیا.

پولیپ: polypus لوییه کی ریشه داره که له ناو لوت و میزه لدان و ریخۆله گه وره ... به دی دی.

پۆمپادۆر: Madame de Pompadour یان مارکیز دو پۆمپادۆر (۱۷۲۱ - ۱۷۶۴) ئەندامی باره‌گای پاشایه‌تی و بۆ چه‌ند سالی‌ک نازیلە‌ی لویی پانزه‌ بوو، به‌لام پاش ته‌وه‌ش که هه‌ستی کرد شا دل‌ی لێ‌ی سارد بووه‌ته‌وه، هه‌ول‌ی دا باندۆری خۆ‌ی بپاریزێ و بۆ ماوه‌ی بیست سال نزی‌ک و پزاداری شا بوو، به‌وه‌ی که وه‌کو وه‌شکه‌ر کچانی جوانی جه‌وانی بۆ ساز ته‌کرد.

پۆمپه‌ی: Pompeii شارێ‌کی رۆ‌مای که‌ونارا بوو له نزی‌کی ناپۆ‌لی که سالی ۷۹‌ی زاینی بوو به ژێ‌ر چوار تا شه‌ش مه‌تر چه‌و و به‌ردی فۆ‌لکانییه‌وه.

پۆمرانیا: Pomerania به واتای **وشکی ناو ناو** ناوچه‌یه‌کی می‌ژوو‌یه له باشووری زه‌ریای بال‌تیک، دابه‌ش بووه له نیوان ئالمان و

پۆلەندا. ناوچەیهکی بەپیتە که ههزاران زیرباری تێدایه و به درێژایی میژوو کیلراوه و بههره‌ی لێ وه‌رگیراوه.

پۆنتافین: Pont-Aven شارێکه له بروتی، له باکووری پۆژاواي فهرانسه.

پۆنت دوشانتەر: Pont-aux-Chantres فه‌رمانگه‌ی وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی پرووسیا له سه‌ن په‌ترزبۆرگ.

پۆنتۆشو: Pont-aux-Choux کارگه‌ی چینیسازی، ساڵی ١٧٤٠ له پاريس دامه‌زرا.

پونته شيکیو: Ponte Vecchio پردی میژووی بهناوبانگی شاری فلورانس، که به گولی بههاری، بهتایبته سویسنه‌ی سور که بهرژه‌نگی فلورانس، ته‌پرازیته‌وه.

پونهنت: ponente (ئیتالیایی) واته رۆژئاوا و زیاتر به مه‌دیتهرانه ئه‌وترا.

پونزا: Ponza گه‌وره‌ترینی کۆمه‌له‌ دورگه‌ی که‌نداوی گایتا، نیوان رۆما و ناپولی.

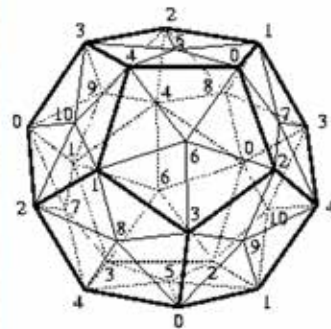
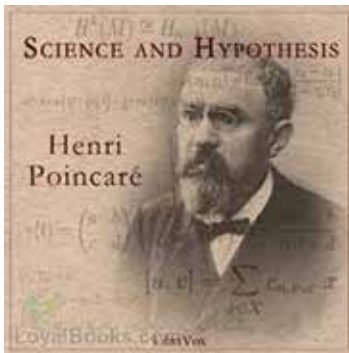
پواتۆ: Poitou پارێزگایه که له ناوه‌پراستی رۆژاواى فه‌رانسه، پواتیه ناوه‌ندیه‌تى.

پواره بلانئش: به‌سته‌نیفرۆشییه‌کی به‌ناوبانگ بوو له بولقاری سه‌ن ژێرمه‌ن له پارێس.

پواز: هۆره‌ی بچووک، پارچه‌ داریکه له درزی داری قه‌له‌شاوی ته‌ئین بۆ ئه‌وه‌ی نه‌یه‌ته‌وه‌ یه‌ک \square splitting wedge.

پوانکاره: Henri Poincaré (1854-1912) ماتماتیکزان و تیۆریسیه‌نی تیۆری رێژه the special theory of relativity تیۆری Chaos theory.

پواو: بووک، پووکاو.

پوشینگ: pushing وشه ی ئینگلیزی له ناو ئاخافتنی فه پراسه ییه که ی به کار ئه هیئنی، به مه بهستی قیرسیچمه، پرووه لماراو.

پوچینی: Giacomo Puccini (۱۸۵۸-۱۹۲۴) ئاواز دانه ری ئیتالیایی .

پوزلخ: زهنگال، به له کپیچ .

پووش: سه به ته ی حه سیر که خورما یان سنجو و شمه کی تی ئه کری
:: پووشی خورما .

پووله که: ئوییه، بریقه، تهنه که ی ناسکی خری بریقه داری ورد
ئه درئ له له چک و سه ریوش .

په تران: کۆبوونه‌وه‌ی نااسایی هه‌ر شتی‌ک له له‌شدا که ئه‌یته هۆی

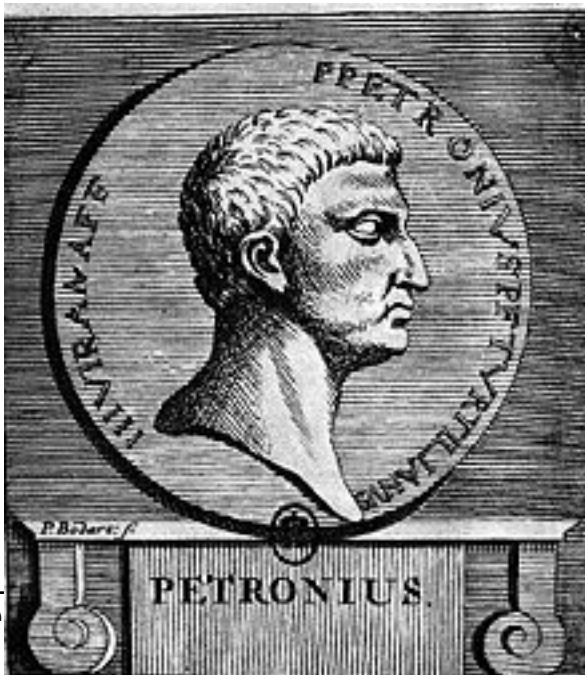
گیرانی ده‌ماره‌کانی جه‌سته [E] congestion.

په‌ترۆکه: قه‌تماغه.

په‌ترۆنیۆس: Petronius Arbitr (۲۷-۶۶) له ده‌رباریانی باره‌گای

نیروُن بوو. به‌ نووسه‌ری Satyricon دانه‌نری و لی‌ره‌دا به‌ هاوپله‌ی

سه‌ن سیمۆنی ساتیرنۆس دانراوه.

په تک: قه لاده‌ی ملی سه‌گ، قه له‌نگ.

په تهر: کاره سات، چۆرتم، که له مه، گرگاشه، نه گبه تی

مصیبت [ع] [ف] bereavement.

په تهری: په تیاره.

په چه: شوینی سه‌رگیراوی سه‌شاردانی مه‌ر و مالآت.

په رتوو کخانه‌ی نه‌مبرووزی: Biblioteca Ambrosiana di Milano

په رتوو کخانه‌یه‌کی میژووپی به‌ناوبانگه له میلانی ئیتالیا.

په رتهو: له ئوشته‌وه‌تگای ئافیس‌تادا هاتوو که چینهفت په‌رته‌و،

بردی جیاکه‌ره‌وه‌ی چاکه و خراپه و دادوه‌ری و برپاره (که بیروکه‌ی

پردی سیرات له مه وه رگراوه)، بۆ چاکه کار به ئەندازهی ۹ نێزه
 یان ۲۷ تیر پانه، بۆ تاوانکار وهک نووکی پرمب و دەمی دهبانه.
 په رتهو به واتای پرد و تیریژ و نیوتیره ی بازنه، ئافیس تایی و
 هه ورامیه؛ هه ورامان واته هه ورامه نانی زه رده شتی و هور+ئامان
 و کاتی خوره لاتنه :: له شاری زهنگانی نزکی بیجار، گه ره کیک
 هه یه به ناوی شناط که به عه ره بیکراوی وشه ی چینه ته.
په رجوی خاچی ریالتۆ: تابلۆی فیتوریۆ کارپاچیۆ، گه ره کی ریالتۆ،
 پرده پلیکانیه که ی پۆنت فیکۆ و کاردینال گرادۆ پیشان ئەدا.

په رچه م: (گیا) ئه ندامی نیرینه ی گول، کومه له ی په رچه مه کانی

گولیک پیکه وه گولیکه [E] stamen.

په رچه وت: خه مه ره [F] [G] نفخ.

په رداخت کردن: ساف و لووس کردن.

په ردوو: په رده، ژووری بووک و زاوا له شهوی بووک گوینانه وه.

په رده: په ردوو، ژووری بووک و زاوا له شهوی بووک گوینانه وه.

په رده نیگار ۱: له بری وشه ی عربی شمائل دانراوه که له فارسیش

هه مان شمایل به کار ئه هیتری. په رده یه که که نیگاری پیر

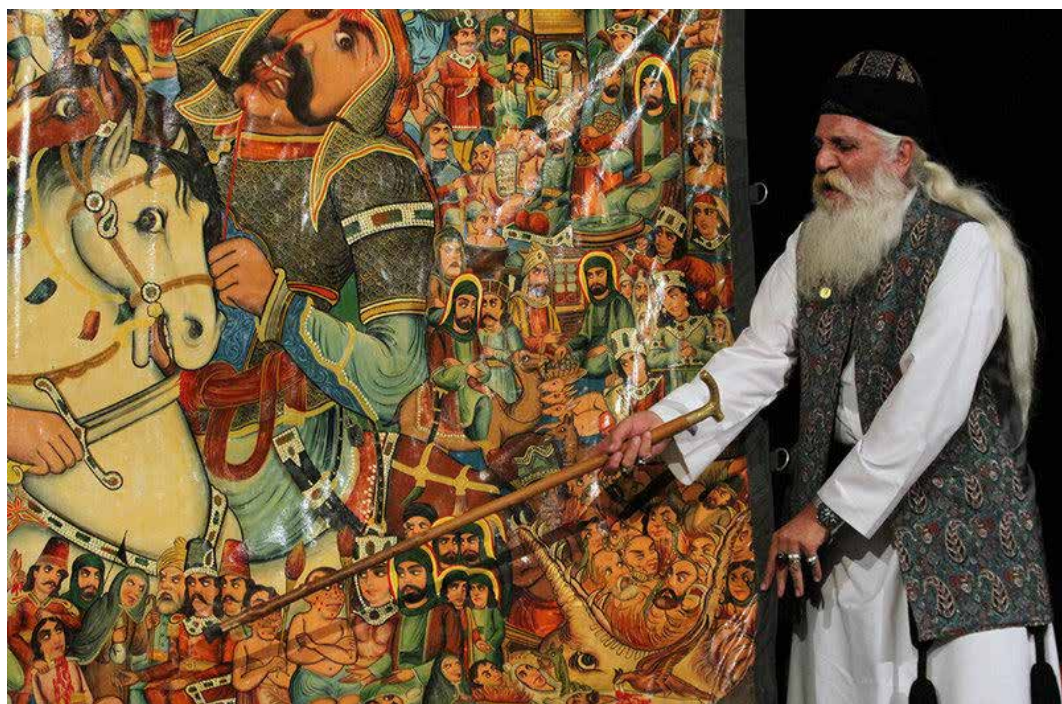
و ئیمامان یان وینه ی مهیدانی جهنگ و پالّه وانانی داستانی

له سهر کیشراره. به زوری له ناو شیعه دا باوه که ده رویش ئه و

په رده یه هه لته واسن و باسی کاره ساته تاینیه کان ئه گپرنه وه وه کوو

کاره ساتی که ره بلا و شه ره کانی ئیمام عه لی، یان داستانی وه کوو

حسین کوردی شه بسته ری و روسته م و زوراب ...

پەردەنىگار ۲: tapestries وینەى كېشراو يان بە مۆر كوتراو لە سەر
كوتالى ئەستور.

پەرژاندن: قایل بوون، قەبوولکردن.

پەرژان: بوونی دەرفەت، گوێ پێدان، خەریکبوون.

پەرژاو: خاوەن دەرفەت، سەرقال، سەرگەم، کەسێک بە شتیکەو

خەریکە :: نامپەرژى: دەرفەتم نییە :: ئەمپەرژى: دەرفەتم
هەیه.

پەرستگەى ئۆراتوار: Oratoire ناوی کلیسایەکی پرۆتستانیە لە

شەقامی ریڤۆلی پارىس.

پهرسهی بنفینۆتۆ: Benvenuto's Perseus په یکه‌ری په‌رسه که سه‌ری میدوسای به ده‌سته‌وه‌یه، ساخته‌ی بنفینۆتۆ چیلینی.

په‌رگه‌ما: کووتالی درنی به مووی بز چنراو؛ بن شیرازه‌ی بنی کلاش به مووی بز که هو‌ی لی‌ک هه‌لی‌کانی بن و پرووی کلاشه.

پەرگەمای مەسیحی: بەرەکیکە لە مووی یال و کلکی ئەسپ، بۆ ئەشکەنجە یان خۆسزادان لە بەر ئەکرا.

پەروا ١: مەترسی، سام، باک، سل، خۆف

پەروا ٢: ئاوپ، بایەخ.

پەروا ٣: هەلکردن، بەرگەگرتن، تەممولکردن.

پەرەدیس: (ئاقیستایی) بەهەشت.

پەرەم: دەستەیهکی بچووک، بەشێکی بچووک :: پەرەمیک مەر:

دەستەیهک مەری داپراو لە پان.

پەریز ١: جینگەیی دەغلی درواو.

پەریز ٢: رەبەت، بۆسەیی راوچی.

پەریز ٣: بە دزە دزە بۆ نیچیر چوون.

پەریهکانی سودووم و گومراھ: The Angels At Sodom

And Gomorrah ﴿﴾ (دە پەرچووی تەورات - پینجەم)

تیکرای رووداوی سودووم و گومراھ بۆ ئەو ئەبێ بە رووداوی

تەقینەوہیہ کی ناوکی پیشکەوتوو دابنری، کہ بہ جاریک دوو شاری «گوناهکاری» تەفروتوونا کردووہ. لە برگە ی ۲۶دا دەربارە ی ژنی لووت ئەدووی، کہ بووہ بہ «ستوونی خوئی». پاشان لە برگە ی ۲۸دا باسی ئەوہ ئەکا، برایم چۆن شارەکە ی بینی: «پروانییە سودووم و گومراہ و ئەو دەشتاییە پان و بەرینە و تەنہا تەنوورە ی دووکە لی ئەیینی کہ بەرەو ئاسمان ئەچوو، کہ وەک دووکە لی کەرنا و دووکە لکیش وابوون.» ئەم پەسنە بہ شیوہیە کی سەمەرە وەکو ئاماژە کردن بہ تەقینەوہیە کی ناوکی وایە.

ئینجا ئەگەر بہ جیا سەیری ھەندی لە برگە کان بکەین کہ باسی فریشتە کان ئەکەن، بہ ئاسانی بۆمان دەرئەکەوئی کہ باسی بوونەوہری غەوارە ی دەرە کی ئەکا کہ بہ چەکی لە پرووی تکنۆلۆژییە وە پیشکەوتوو، دابە زیونە تە خوارە وە.

پاشان لووت، فریشتە کان ئەباتە وە بۆ مالمە وە، ئەو ئاپۆرە زۆرە مالمە کە ی گەمارۆ ئەدەن و، داوا ئەکەن فریشتە کان بدری بەوان. لووت داوا لە جەماوہرە کہ ئەکا لە فریشتە کان بگەرپین و تەنانەت ئامادە ئەبی یەکیک لە کچەکانی خوئی لە جیاتی فریشتە کان بدا بەوان! بەلام ئەوہندە ی کہ جەماوہر ہاشاوی ئەھینن بچنە ژوورە وە؛ لە برگە ی ۱۰ و ۱۱دا باسی ئەوہ ئەکا کہ پەرییە کان چۆن ھێرشکەرانی گومرایان کوپیر کرد:

«بەلام پیاوہکانی ژوورە وە، فریا کەوتن و لووتیان بردوہ ژوورە وە و دەرگایان داخستە وە. پاشان ئەوان پیاوانی دەرە وە ی دەرگاکە یان بہ پیر و جەوانە وە وەھا کوپیر کرد کہ نہ یانتوانی دەرگاکە بدۆزنە وە.»

ئەگەر يېقى زۆر گەورە ھەيە كە «فرىشتەكان» چەكىتى
پېشكە وتوويان بەكار ھېتايى بۇ كۆپرەكىنى ھېرشكە ران.

پەرگەندە: پەرش و بلاو، ئازەلى لە مىگەل دوور كە وتوو.

پەراو: دەفتەر، نامىلكە، پەرتووك.

پەراوھ: رايھىنان، مەشق.

پەرگار: ئامرازى جەغزكىشان [E] compass math.

پەرگر: پەرگىر، توندرەو [F] [E] متطرف، معتزل [E] extremist.

پەز ۱: مىگەلى مەر و بزىن.

پەز ۲: يەك مەر، مى.

پەزىرە: شەومەندە، نانى كۆن كە شەوى بەسەردا ھاتىي، يان

ھەويرەكەي باش ھەلنەھاتىي.

په ژاردنه وه: كه فاره، تۆله ی تاوان .

په ردیژ: هه ل، ده رفه ت، كیس، ده رته تان .

په ژیره: (په ژیران) دانپیدانان، قبوولكردن .

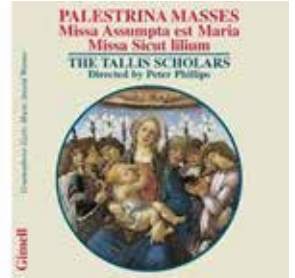
په سا: گهراوه ی ئاماده كراو بو چیشته :: په سای دۆلمه، په سای كفته شووبا .

په شمه: هه رزه، باوه، قسه ی بۆش [E] nonsense .

په كه وته: incompetent .

په لسترینا: Giovanni Pierluigi da Palestrina (۱۵۲۵-۱۵۹۴)

ئاواز دانه ری ئیتالیایی رینیسانس، ئوستادی پۆلی فونیک و له بیشره وانی موزیکه بارۆك .

په لك: (۱ لك ۲) پیلوو (۳) كلی چاو .

په لیزه: سوینسه، سووسهن، له یلانك، زه مبه قی زهرد، Orris .

په لږگر: بيانوگر، گرووگر، كه سيك كه بيانو له كاريك ټه دوزيته وه. **په لڅ:** به چكه گاميش، به چكه به راز، پان و فلچ. **په مپه:** Pompeii شاريكي رومي كه ونارا بوو له نزيكي ناپولي كه سالي ۷۹ي زايي بوو به ژير چوار تا شه ش مه تر چه و به ردي فولكانييه وه.

په موانه: تومه په موو، دهنكي په موو [E] cottonseed.

په مه تو مه: په موانه، تومه په موو.

په نابات: په ناوا، نيوه قه رانيك، ده شايي.

په نابرده: كه سيكه په نا ئه با ته بهر شوينيكي ئايني يان سه ر به ده سلا ت بو ئه وه ي خو ي پيا ريزي. [ف] بست نشسته.

په نام: پيوار، ناديار، بهر پيوار :: په نام و پيوار [ف] [ع] غايب، غيب، غيبی [E] Absent.

په نجره ي راهيل: sliding window په نجره كه له سه ر بالشمه كه ي ئه خشي به لادا [ع] نافذة منزلقة [ف] پنجره كشيوي.

په نگر: مه قاش، ماشه، گيره، پنگر.

په نه میاگ: په نه میا، ئاوسا، کوتراو [ع] ملتھب [ف] ورم کرده

[E] inflammation.

په ی بگری: شوین بگری :: په ی گرتن.

په یژه ی یاقوب: Jacob's Ladder (ده په رجوی ته ورات -

یه که م) چیرۆکی په یژه که ی یاقوب پراڅه ی زوری بو کراوه،
ئهمه ش کاتیک بووه که یاقوب ئه چوو بو هه ران Harran و که
بینی خور له داچوون دایه، بریاری دا لابدا و شه و له و شوینه
بخه وئ.

که خه وی لیکه وت، خه وی بینی «فریشته کانی خوا» که «له
دابه زین و سه رکه وتندا بوون» «پلیکانه یه کیان بو پراخت که
ئهمسه ری له زه وی و ئه و سه ری له به هشت بوو.»

خوا، فه رمانی به یاقوب دا سه ردانی «رۆژئاوا و رۆژه لات و
باکوور و باشوور» ی کرد. که یاقوب له خه و رابوو و، پرسیاری
له خوی کرد بیری کرده وه ئه و خه وه پراستی بووه: «چونکه
پهروه ردگار به مسوگه ری له م شوینه یه و، ئه وه من بووم که پیم
نه زانیوه.»

ئهمه ئه توانری وا لیک بدریته وه که فریشته کان و خوا هیی
جیهانیکی ده رکه کی بوون، که ویستویانه به یاقوب بلین هه ول
بدا له ژیانی داها تووی خویدا ناوی «خوا» بلاوی بکاته وه و

بانگه شهی بۆ بکات . بۆ نموونه گریمان و په ژیره کردنی تهوهی که
چیرۆکه که ی یاقووب راست بووی، ئایه ته توانین به راستی تهوه
بزاین کاتیک که یاقووب خهوتبوو، چی رووی داوه!؟

په یگول: tribulus terrestris دهنکی گیایه کی خوږسکه که گولیکی تاکی
زهردی ههیه، بهقه د گهنمیک ئهیی و درکاوییه، ئه لکی به تووکی
ولسات و پاتالهوه، زۆر زبر و بهئازاره.

پهیترونایزینگ: patronising دواندن به سۆزهوه بو چهسپاندنی

مهزنايه تی یان بو فریودان و هه لخراندن .

په یگه رتاشی خزنی میدیچی: هه مان میکل ئانژه که پاپا لیوئی

دههه م سالی ۱۵۱۸ داوای لیکرد، خزنی میدیچی به مه پمهری

بیتراسانتا ساز بکات .

په یمانی شینگن: Schengen Agreement له ۱۴ ی جوونی

۱۹۸۵ له لایه ن پینج ولاتی ئەندامی یه کیتی ئابووری ئووروپا

له شاری شینگن که شارۆچکه یه کی شه رابسازه له باشووری

رۆژهه لاتی لوگزه مپورگ، له بهری چه پی رووباری مۆزیل

Moselle له سه ر سنووری ئالمان و فه رانسه واژو کرا . به گویره ی

ئەم په یماننامه یه ناوچه یه کی ئورووپایی به دی هات که کونترۆلی

سنوره کان له و ناوچه یه دا هه لگیراوه و هه ماههنگی له فیزه ی

ئەم ناوچه یه دا به دی هاتوو . ژماره ی ولاتانی ناوچه ی شینگن

ئەمڕۆکه گه یشتوه ته ۲۶ ولاتی ئورووپایی و هه موو ئەوانه ی که

فیزای شینگن وه ره گرن، به ئازادی ئەتوانن هاتووچۆی هه ر

۲۶ ولاته که بکه ن . ئەندمانی ناوچه ی په یمانی شینگن بریتین

له مانه : ئیتالیا، سوید، ئیسپانیا، سلوفاکیا، سلوفاکیا، کوماری

چیک، پورتوگال، پۆلۆنیا، هۆلەند، مالتا، ئیستۆنیا، لیتوانیا،

لاتفیا، به لجیک، ئوتریش، هه نگاریا، یۆنان، ئالمانیا، فه رانسه ،

فینلاند، دانمارک و لوگزامبورگ، نوروژ، ئایسله ند .

پڻ ٺهڻي ته سهر شيڙيڪ و سهر ماريڪ: Inculcabis super

leonem et aspidem به شيڪه له نزايه كي فهله كان بؤ عيسا به

زمانى لاتين .

پڻ بهند: كه فيل (: ۱) بووه به پڻ بهندي باوكي: بووه به كه فيلي

باوكي (۲) له سه ربازي په ريبه وه له بهر ٺه وهى پڻ بهندي باوكه

پيره كه يه تي: واته كه فيلي باوكيه تي .

پڻ پيرڙه: بلا و كرده وهى خوڻ و خه وش به لاق، قاج ليڪٽالان .

پڻ په لکه: پڻ ڀڻ ڪردن له شوڻي خو، قاج به يه كا هاتن .

پڻ پيلوس: peplos جليكي هيٺ و هه رواى سه رتا پايه له يونان و

رؤماى ڪوندا باو بووه، شاليڪي له گهل بوو كه له مليان ٽالاندووه

يان داويانه به سه ردا .

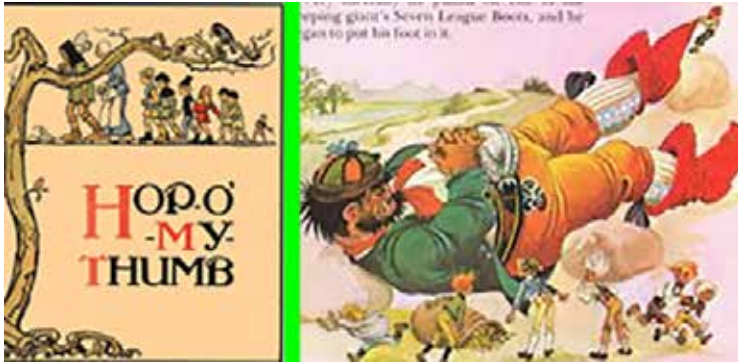

پيترارڪ: Francesco Petrarca (۱۳۰۴ - ۱۳۷۴) هونهر و مروڦه رهوهر

و سڪولارى ئيتاليابى رينسانس .

پیتی پوسه: Hop-o'-My-Thumb یان Little Poucet یان وردیله کان یه کیکه له ههشت ئه فسانه‌ی په‌ریان که شارل پیرۆ له ۱۶۹۷ بلاوی کردووته‌وه.

پینچال: قوولکه‌ی ژیر پای جوّلا، چالیکه له کاتی کارکردندا جوّلا قاچی تیدا شوپ ئه کاته‌وه و ئاسنگه‌ر تیدا ئه‌وه‌ستی؛ ئه‌و قوولکه‌یه که له یاری چالینی منالان بادامه‌که‌ی تیئه‌هاویژن [ع] حفرة الحائک والخیاط والحداد [ف] پاچال.

پیرسوننا: Persona که‌س، که‌سایه‌تی، کاراکتر، که‌ه‌ول درایی گ‌رنگی و چوئیتی و پله و ره‌وشتی پیشان درایی. **پیرم:** ره‌زاگران، خوئنتال.

پیریتولا: Peretola شاروچکه‌یه‌کی نه‌واقه‌ی فلورانسه، ئه‌که‌ویته لای باکووره‌وه و نزیکه‌ی حه‌وت کیلومه‌تر لپی دووره.

پیر: order ریکه‌وتن یان پیکهاتنیک له نیوان ده‌سته‌یه‌ک له‌سه‌ر بناغه‌ی شتی پراکتیک و ویکچوو، له ریکخراو په‌نگه‌هه‌ندی لایه‌نی که‌متر بی و له‌ولاشه‌وه هه‌ندی شتی زیاتر بی، وه‌ک پیدانی بریار و ده‌سه‌لات. تراست و کارتل په‌نگه‌شیوه‌ی تازه‌ی

پیرن له بواری ئابووری ئەمپرودا.

پیر دو فرانس: Pairie de France له نازناوه بهرجهسته خانه دانه کانی

فهراسته.

پیرک: بهرزایی خوڵ و بهردی کهوشه نی دوو زهوی بو لهسه ر

دانیشن، ستیر.

پیری سهنت ژان: Order of Saint John of Jerusalem یان پیری

میوانداران، سالی ۱۱۱۳ بو په زیرای و پاراستنی زیاره تکه رانی

ئورشه لیم پیک هات و سالی ۱۱۴۰ بوو به دامه زراویکی

سه ربازی بو به شداری له جهنگی خاچپه رستان، ئەم پیره

سالانی ۱۳۰۹ تا ۱۵۲۲ دوورگه ی پروودسیان به دهسته وه بوو،

ناوی پیری سهنت ژان یان یووحنای په بانی قودس، پاشتر

گۆرا به پیری مالتا.

پیڙی سهن فرانسیس: order of St. Francis یان فرانسیسکهن ،
 دهسته یه کن سهر به فرانسوا داسیز Francis of Assisi تائینزانی
 به نوبانگی فه له له سهدهی سیانزه دا، که پروایان به هه ژاری و
 خوټه میگردن هه بوو.

پیڙی شاسوارانی په رستگه یی: Knights Templar سالی
 ۱۱۱۹ بۆ به رگری له زیاره تکه رانی ئورشه لیم به دی هات ، له
 ماوه یه کی کورتدا سامانیکی زوری پیکه وه نا و ته نانهت دوورگه ی
 قوبرسی کړی ، پاشان به دوا ی راپه رینی دانیشتوانی دوورگه که
 فروشتیان به گی دو لوزینان . ئەم پیږه سالی ۱۳۱۲ هه لوه شایه وه
 و سامان و داراییه که ی درا به پیږی میوانداران .

پیتری مالٹا: Order of Malta له سهره‌تای جهنگی خاچپه‌رستاندا
 بیگ هات. شارلی پینجه‌م، سالی ۱۵۳۰ دوورگی مالٹا له
 زهریای مه‌دیته‌رانهی دا بهم پیتره.

پیژان: کاری پیژ :: خست پیژان، ته‌پاله پیژان.

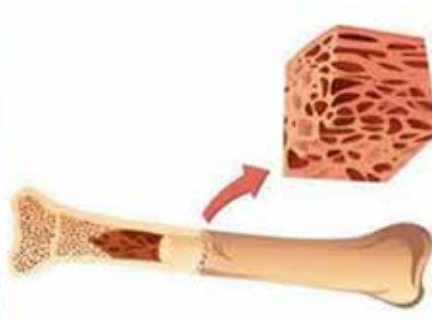
پیسترك: پلیکان.

پیشداووری: prejudice [ع] حکم مسبق [ف] پیش داوری.

پیشدهم: پیشه‌نگ، په‌یام هیئنه‌ر، دهم پیشخه‌ر، کات پیشخه‌ر.
پیش رافایلی: pre-Raphaelite گروویک له شیوه‌کارانی ئینگلیزی
 له سه‌ر بناغه‌ی تیورییه‌کانی جان راسکین له ۱۸۴۸ کۆ بوونه‌وه
 و ئه‌یانویست له شیوه‌کاریدا بگه‌رینه‌وه بو ساده‌یی و ناوه‌روکی
 ره‌وشتی پیش رافایل.

پیشگا ۱: بوون، وجود، پله، هاوئشینیی.
پیشگا ۲: شوئتی پیروژ، خه‌لوه‌تگه، نه‌هنگه‌ی ناوه‌وی په‌رستگه
 .sanctuary [E]
پیشه: ئیسک، ئیسقان، هه‌ستی.

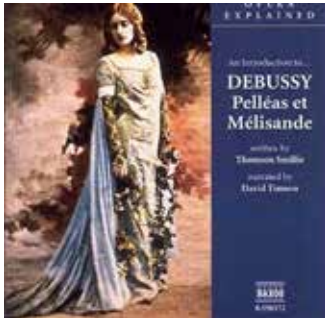

پیل‌شکین: شه‌پۆله‌وین؛ دیواری که‌نارینی زه‌ریا بو به‌رگری له

تەوژمی شەپۆل [E] مەكسر الأمواج [E] breakwater.

پېلیاس و ملیزاندا: Pelléas and Mélisande ئۆپېرای دېبوسى
لەسەر بەرھەمی مېتھەرلینک. ئارکل، شای پیری ئەلەمۆند
دوو نەوہی ھەبە بە ناوی گۆلۆ و پېلیاس. رۆژیک لە راو،
گۆلۆ کچیکى جوان بە ناوی مېلیزاندا ئەبىنى، شەیدای ئەبى
و ئەبخوازی. ئەبباتەوہ بۆ کۆشک کە برا بچکۆلەکەشى لەوی
ئەژى، کە ئەویش شەیدای مېلیزاندا ئەبى. گۆلۆ کاتیک بەمە
ئەزانى، پېلیاس ئەکۆزى و پاش ماوہیک مېلیزاندىش ئەمرى.

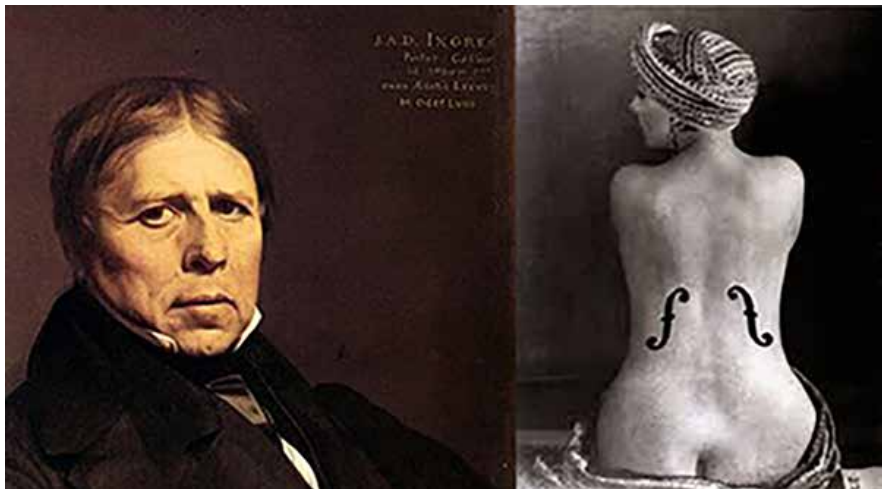

پیتوو: په لکی چاو، گرتوکا چاف [ف] پلک چشم [ع] جفن [E] Eyelid.
پن مینبر: رهوزه خوینی دووهم که بو رهوزه خوینی یه که می
 نه سینیتته وه.

پینجی مارس: Cinq-Mars له به رهه مه کانی ئالفرید دو فینی.

پینووسی ئینگر: Ingres ی شیوه کاری به توانای فه پراسه یی،
 که مانیشی زه ندوووه و باشیشی زه ندوووه، بویه که مانی ئینگر
 به ناوبانگه بو که سیک که له کاریکی دووه مدا زور لیها توو بی.
 لیره دا پرووست پینووسی له گه ل که مان گوپیوه.

پيوار: نه زانراو، په نام، ناديار، نه ديار، غه يبي :: وازا و پيوار

ف معلوم و مجهول E unknown.

پيهور: نه دازه، پيوانه ف ع شاخص، ضريب.

پياتزيتا: Piazzetta له ئيتالياييدا به واتاي مهيدانوچكه به، به لام

له فينيزيا، پياتزيتا به واتاي مهيداني بچووكي بهر كوښكي دوچ

به كار ته هيرئ و پياتزا Piazza مهيدانه گه وره كه ي ته نيشته تي كه

به رامبه ر كليسا ي مه زني سه ن ماركو يه.

پيانولا: pianola پيانويه كه كه ته توانئ كووك بكري و به سوودوه رگرتن

له لوله ي كاغه زي پيانو، به شپوه ي خودكار موزيك لييدا.

پیانیسیمو: pianissimo (موزیک) ئیتالیا، دهنگی زور نه رم.

پیتاک: باج و خه راجی ده ولت.

پیتر دهووخ: Pieter de Hooch (۱۶۲۹-۱۶۸۴) شیوه کاری

هوله ندی، هاوچه رخی فیرمیر.

پیتون: Python حه فیانیکی گه ورهیه وهک ئانا کوندا، له ئاسیا و

ئه فریقا هه یه.

پیتی: دیزی، کیتله یه کی گلی بچکولانه یه ئاوگوشتی یه ک که سی

تیا ئه کولینن.

پیتیان: Pythian ناوی ژنیکی موغ بوو له پهرستگه ی ئاپولون، له زمانی سرووشی پیواره وه وهلامی پرساری زیاره تکه رانی ته دایه وه. له سهر سپیایه دانیشتبوو و بهر له وهلامدانه وه گه شکه ته بیرده وه.

پیتیان: Pythian مه بهست ئاپولون پیتیان و ئولومپیکی چوارسال یه کجاره.

پیرانیزی: Giovanni Battista Piranesi (Giambattista) (۱۷۲۰ - ۱۷۷۸) هونه رهنه ندی دیزاینه ر و میهرازی گه وره ی ئیتالیا یی که دنیا ی راسته قینه و قه باره ی ئالوزی جیهانی خه یال تیکه ل ته کا .

پیرانی سهۆلبه‌ندان: (St. Mamertus, St. Pancras, and St.)

(Servatius) که رۆژانی ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ ی مهی «Lent» یان به‌رۆژووی ئه‌وانه.

پیرسن: ژنرال Alexandre Percin (۱۸۴۶-۱۹۲۸) به‌رپرسی سكرتاریه‌تی ژنرال لویی ئاندره، وه‌زیری جه‌نگی فه‌رانسه بوو له ۱۹۰۰ تا ۱۹۰۴.

پیرنه: Pyrenees کوپستانیکه له نیوان فه‌رانسه و ئیسپانیا، نزیکه‌ی

۵۰۰ کیلومتره دريژه.

پيروژگه پيروژ: Holy of Holies مه بهست نوپژگه ناوه وهی بهرستگه ی ئورشه لیمه که هميشه داخراوه و ته نها ره بیانانی مه زن له رۆژی کيپووردا ته توانن بچنه ژوروه وه.

پیری گۆشه‌گیر: (دیکامپرون به‌رگی ۱) وه‌ک له به‌سه‌رهاتی مارکوپولدا هاتووو ئه‌بێ ئه‌ماژه بێ به‌حه‌سه‌نی سه‌باح و به‌دانیشتوانی قه‌لاتی ئه‌له‌مووت له‌سالانی ۱۰۹۰ تا ۱۲۵۶ و **کۆمه‌له‌ی برایانی به‌نگخۆر** بێ که به‌سه‌ره‌تایه‌ترین رێکخراوه‌ ترۆریستی و بکوژه‌کان ئه‌ژمێردرئ.

(Cf. Marco Polo, ed. Yule, I. cap. xxiii)

پیزا: له‌شاره‌کانی تۆسکانی ئی탈یا، سه‌ده‌ی یانزه له‌ده‌سه‌لاته‌ گه‌ره‌کانی زه‌ریایی و بازرگانی بوو. سالی ۱۲۸۴ له‌جینوفا شکستی خوارد و ئیتر هه‌رگیز به‌وه‌ده‌سه‌لاته‌ی پێشووی نه‌گه‌یشته‌وه‌.

پیزانلوو: Pisanello (۱۳۹۵-۱۴۵۵) شیوه‌کاری ئیتالیایی
سهره‌تای ریئسانس.

پیشکان: بیله‌کان، پاچی هه‌لکه‌ندنی پیشۆک و کنگر.
پیک: چه‌کوشی قورسی ئاسن به‌ردی پێ‌ئه‌شکینری Sledgehammer [E].

پیکارد: Picard واته‌خه‌لکی بوومی ناوچه‌ی پیکاردی Picardy له
باکووری فه‌رانسه.

پینچۆ: Pincio گردیکه له باکووری ناوهندی میژوویی رۆما، ئه پروانی به سه ر بیاتزا دیل پۆپۆلۆدا.

پیهتا: Pietà په یکه ر یان وینه ی ماته مینی مریه می پاکیزه که عیسا له سه ر ئه ژنویه تی پاش ئه وه ی له خاچ دای ئه گرنه خواره وه.

پیهر کیار: Pierre Quillard (۱۸۶۴-۱۹۱۲) رۆژنامه‌وان و هۆنەر،
سالی ۱۸۹۸ له دادگا له‌سه‌ر وتاری «من تاوانبار ئەکه‌م»
داکوکی له زۆلا کرد.

(t)

تاب: tub بانیوی گه رماو.

تابشت: بین فره هی، پشوودریژی، دایاخ، ئارام، ئوقره [ف] حوصله
[ع] صبر، مزاج [E] Mood.

تاپوی کاپۆ: enfeoffed دابهسته کردن و پاوه نکردنی شمه کی به هادار
به کاپۆی فیودالییه وه به مه بهستی وه به رهینانی ئابووری.
تاته: باوکی ئایینی godfather :: ئانه: دایکی ئایینی godmother.

تاخ: گه رهک، بنه، زۆزک.

تاخورک: ئه ره بهی بی چه رخ که به سه ر به فردا رایئه یکیشن
[ف] سوورتمه [E] Sled.

تارا: سه‌رپۆشی سووری بووک؛ رۆیشت به‌ی گه‌رانه‌وه.
تارتیری: tartary ناوچه‌یه‌ک له ئاسیا و ئوروپای رۆژبه‌لات، به‌شیک له ئیمپراتۆر تاتار له سه‌ده‌ی ناوچه‌ی، که تا سه‌دی بیست وای پیته‌وترا.

تارمه: هه‌یوانی سه‌ردانه‌پۆشراو؛ لاجامه‌ی به‌ره‌ه‌یوان.
تاریفه: Tariffs باجیکی تاییه‌ته له هه‌ندی کالای هاورده و نارده وه‌رته‌گیرئ.

تازه‌باو: بابه‌تی رۆژ، نوئ داهاتگ.

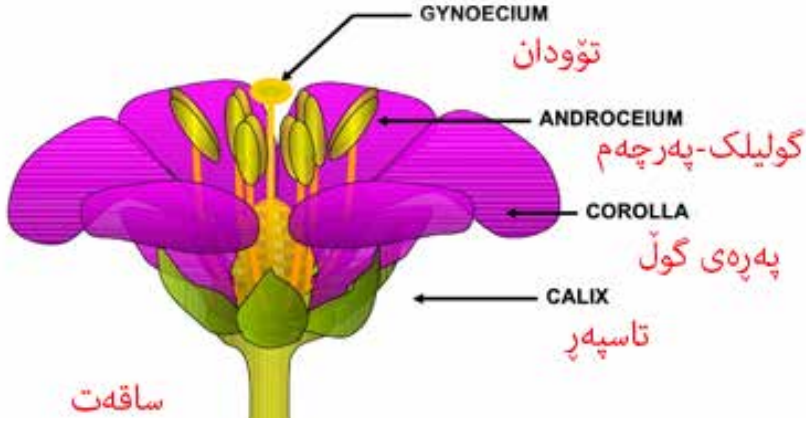
تازیار ١: باشتری و له‌پیشتری [ع] [ف] امتیاز [E] privilege.

تازیار ٢: پسه‌وله‌ی پیشه‌یی، پسه‌وله‌ی کارکردن [ع] مجوز، جواز کسب [E] رخصه‌ العمل [E] licence.

تازیمان: پرسه، سه‌ره‌خۆشی، ده‌رپرینی خه‌م و به‌ژاره بو

که سبک که کوچی دوايي کردووه، که هه ندى جار له رواله تيشدا
خوى نه نوينى، وه کو له بهر کردنى جلى پرهش، يان له خودان و
سه ردوله که خويندن.

تاس بردنهوه: واق و ور بوون، حه په سان، سه ر له گيژه وه هاتن.
تاسپه ر: په رى که سكى بنى گول کاسبرگ [E] calix.

تاسکلاو: جوړى کلاوى ژنانه ي لوله کييه که خشلى پياهه لواسراوه.

تاسیتوس: Cornelius Tacitus (۵۵-۱۱۷) میژوونووسی رۆمی کۆن .

تاشت: بهرچایی، زهمی بهیانی .

تاغ: داریکی ریشه داکوتراوی رهقی بیابانییه، به کهمترین ئاو ئهژی له بهر ئهوهی ریشه کهی زۆر به عهرزدا پۆ چووه، داریکی زۆر رهقی ههیه، ئاگری ئیژنگه کهی زۆر بهرگه ئهگری و درهنگ تهواو ئهبی .

تاف: ههپهت . جهنگه (تافی لای) .

تاف ۱: تیشکی خۆر و مانگ .

تاش ۲: ریژنه بارانی توند.

تاشل: زور زوو، هر له جی، زووبه زوو.

تاشل ۲: سانا، هیسا، ئاسان.

تاقه بهر: قولکه بهرد که باراناوی تیا کو ئه بیته وه.

تاقمانه جووت: یاری تاق یان جووت.

تاقه تکردن: شاردنه وهی شتیکی له خه لکی (سیوه کانم تاقه ت

کرد)؛ نیازیی کهینان و جییه جیکردنی کاری میوان.

تا قهرانی: یه ک قهرانی، تاک قهرانی، قهران پاره ی زیوی

سه رده می قاجار و سه ره تای په هله وی بوو، کیشه که ی ۲۴ گرم

و بهرام بهر به پریالی ئیسته ی ئیرانه.

تالما: François-Joseph Talma (۱۷۶۳-۱۸۲۶) ئه کته ری

فهرانسه یی خوشه ویستی ناپولیون. زور لای گرنگ بوو جلی خوی

و دیکوری شانوکانی له گه ل روزه ئی سه رده می شانوگه ربیه که

بگونجی.

تالمان دیریۆ: Tallemant des Réaux (۱۶۱۹-۱۶۹۲) نووسه‌ری
فه‌رآنسه‌یی.

تالیافیکو: Joseph Dieudonné Tagliafico (۱۸۲۱-۱۹۰۰)
گۆرانیبیژ و ئاوازدا نهر.

تالین: Thérèse Tallien (۱۷۷۳-۱۸۳۵) له شارنه‌کانی خولی
دیرکتوار، خاتوونیکی فه‌رآنسه‌یی سپانیازاده‌ی خاوه‌ن کۆر بوو.

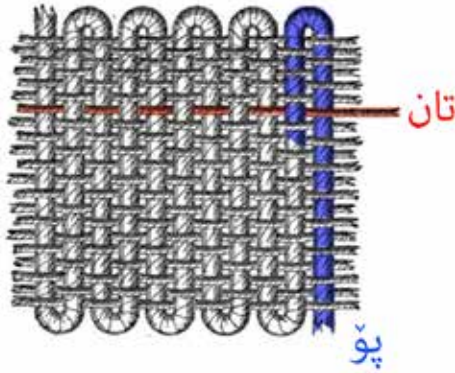
تالّاو: زۆنگ، خەم و پەژارەى زۆر.

تالووکە: پەلە، لەز.

تامەزرۆیى: حەزى دیدار، هەستى سۆز و خۆشەویستى ::

تامەزرۆ: ئارەزوومەندى دیدار.

تان: راهیلى تەون :: تان و پۆ.

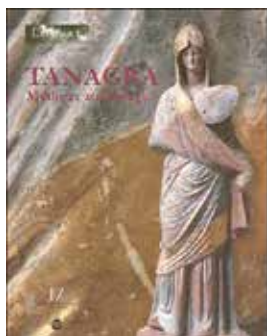

تاناتۆس: Thanatos له میسۆلوژی یۆنانیدا خوای مەرگە. لیسه:

Lethe خوای فەرامۆشیە. هایپنۆس: Hypnos خوای خەو.

تاناکرا: سالانی ۱۸۷۲-۱۸۸۰ له ناوچهی تاناکرای یونان، کومه‌لیک په‌یکه‌ر دۆزرانه‌وه که زۆریه‌یان ژن و منالّ بوون به توونیکه چیندار و ریک بو خواره‌وه. ئەم جوړه توونیکه زۆر زوو له پاریس بوو به باو.

تانهاوژیر: Tannhäuser ئۆپیرای سیپه‌رده‌یی فاگنه‌ر.

تاوان: جنایت :: که‌تن و تاوان: جنحه و جنایت.
تاوانبار: ئەو که‌سه‌ی تاوانبارکراوه، تاوانی بو هه‌لبه‌ستراوه به‌لام مه‌رج نییه کردییتی ☐ متهم.
تاوانکار: ئەو که‌سه‌ی تاوانی به‌سه‌ردا سه‌لمیتراره ☐ مجرم.

تاوان و سزا: فیودور دوستوئیسکی، وهرگیپرانی رهوف بیگهرد،
 ناوهندی غهزهلنوس، چاپی دووهم، ۲۰۱۴.

تاودانی فالکیریا: Ride of the Valkyries سهرهتای پهردهی سیی
 ئوپیرای فاگنهره.

تاو له مه: پۆلوه گه شين، پيال له كه له تيل درووست كراوه زنجيرى كى باريك كراوه به دهسكى، خه لووزى تى ته كه ن و هه لى ته سوورين تا بگه شپته وه.

تايه خو: تايه تى سه ربه خو، خاوه ن ته دگار و تايه تمه ندى ديارى كراو، دانسقه [E] distinctive.

تاي پووش و تاي به هاره: hay-fever and rose-fever نووسه ر به ئينگليزى ته م وشانه ته لى، واته ته وانهى ئالرژيان به و گولانه هه يه.

تايه ن: ره به ن، به له نگاز، بيتاوان، گوناح، هه ژار، به ژماله.

تخووب: سنوور، سنوورى نيوان دوو گوند.

ترافالگار: (جه ننگ) Battle of Trafalgar جه ننگى نيوان ۴۷ كه شتى جه ننگى برىتانىا و ۳۳ كه شتى جه ننگى فه رانسهى و ئيسپانىاى، سالى ۱۸۰۵ له ترافالگارى باشوورى روزه لاتی ئيسپانىا، كه به سه ركه وتنى ئينگليز و شكانى ناپوليون كو تاي هات.

ترافلی سپی: white truffle جوړی قارچکی میوهسای خوړاکیه که به هوی گرانی و بهله زه تییه وه ناوی نراوه پرووژی ناشپه زخانه . ترافل به زوری له نزیک ریشه ی دارانه وه هه لته توقی . نرخي کیلویهک ترافل له ۱۲ تا ۲۰ هه زار دۆلاره .

تراموای: tramway پاسی کاره بایی ناوشار، واگوئی کاره بایی .
ترووکه: پارچه یه کی ته نکی ناسکی هه رشتیک [E] flake :: ترووکه ی به فر: snowflake .

ترووکه ی به فر: دهنکی به فر [E] ندفة الثلج [F] دانه برف [E] snowflake .

تریمارا: ریژه له مارانه [E] Nightshade, Blackcurrant.

تری مارانه: ریژه له، تری ریوی، forget-me-not.

تریانۆن: Trianon تریانۆنی بچووک و گهوره دوو کۆشکن له سهردهمی

لوبی پانزه و لوبی شانزه له سهدهی ههژده له تهنشت کۆشکی

قیرسیای دروست کراون.

تریۆن: triton له ئەفسانهدا نیوهخوایه به جهستهی گهوره و کلکی

ماریچی.

تریستان: Tristan، پالهوانی چیرۆکی تریستان و ئیزۆلد، که ئەینرن

ئیزۆلد رزگار بکا و له ئیرلندهوه بگهڕینیتهوه بو شا. تریستان

و ئیزۆلد ههروهها ئۆپیرا یان دراما موزیکیکی ریچارد فاگنره

(۱۸۱۳-۱۸۸۳).

تریقانهوه: پیکهنین به دهنگی بهرز.

ترتیره: گیانداریکی دووژی بۆقئاسایه به لهشی قهلهو، پای کورت

و زۆریک لوی لک-لک وهکو بالووکه له سههر پیستیتهی [E]

العجوم [F] وزغ [E] toad.

تمتم: تمتان، بن نیشته، په گر [ع] [ف] رسوب.
تۆبۆلسک: Tobolsk شاریکه له سیریا، بنه مالّی دوا تزاری
 رووسیة له لایهن بۆلشویکیکه کانه وه له ویّ زیندانی کرابوون.

تۆبیاَس و رافایِل: Rafael and Tobias چیرۆکی یارمه تیدانی
 جه وانیک به ناوی تۆبیاَس له لایهن رافایلی فریشتهی ده رگانهی
 خوا، که له ئیسلامدا به ئیسرافیل ناسراوه و یه کیکه له چوار
 فریشتهی سه ره کی ده رگانهی خوا. ئەم سه ربرده یه له ته ورات،
 له په رتووی «تۆبیت» (۳، ۲۵؛ ۵، ۵) دا به م شیوه یه هاتووه.
 تۆبیت په یامبه ری جووله کانه، ساراگونی دووه م له ۷۲۱ی
 پ. ز ته ره ی کردووه، له نهینه وا ئە ژی. کوپر ئە بیّت و کوره که ی
 تۆبیاَس ئە بیّ بچیته وه بۆ ولّاتی ماد بۆ ئە وه ی سامانه که ی به یّنی.
 زنیکی گه ولاز له ولّاتی ماد هه یه که حه وت شووی کردووه و
 ئە هه ریمه نیّک به ناوی ئاسمۆدیۆس میّرده کانی کوشتوه. رافایلی
 فریشته له ئاسمانه وه هاتو ته خواره وه تا له رواله تی مروییدا و

له وگه شته دا یارمه تی تۆیاس بدات . که ئەگه نه ولاتی ماد و پئی
 ئەخه نه چه می ده چله وه ، ماسیه که په لاماری تۆیاس ئەدا ، که
 به یارمه تی رافاییل ماسیه که ئەگرئ و دل و جه رگ و کیسه ی
 زهرداوی وه کو ده رمان به کار ئەهینئ بۆ ئەوه ی ئاسمۆدسی
 ئەهریمه ن دوور بخاته وه ، ژنه بخوازی و چاوی باوکی چاک
 بکاته وه . باوکی تۆیاس پئی ئەلی له نهینه وا پروات چونکه ئەو
 شاره کاول ئەبئ! ژماره یه کی زۆر له هونه رمه ندان وینه ی ئەم
 به سه رهاته یان نه خشانده وه .

تۆپز: کوته کی سه ر به بزمار یان قیر تی هه لسواو :: به تۆپزی:
 به که له گایی ، به زۆره ملی .

تۆپۆنۆمی: toponymy زانستی کۆلینه وه له ناوی شوپنه کان .

تۆخ: ۱) توژیکی زۆر ناسک (۲) رهنگی تیر.

تۆخ چوون: پیست دامالران، رووشان.

تۆخ هه‌لدان: پیست هه‌لدان.

تۆر ۱: لاله په‌ته، لاله په‌تره □ الکن.

تۆر ۲: Tours شاریکی گه‌وره‌یه، که‌وتووته باشووری رۆژئاوای

پاریس، ناوه‌ندی مه‌لبه‌ندی ئاندری لواره Indre-et-Loire.

تۆراخ: ۱) ماستی ناو پیسته که قه‌زوان و شویتی تی ئەکری (۲)

خه‌سه‌تووهره‌که‌ی زۆر خه‌ستی ناو مه‌شکه که شیرى تی ئەکری

و رائه‌ژهنری بۆ ئه‌وه‌ی شیر، تامی ماسته خه‌سته‌که وهر‌بگری،

ئه‌وسا ئه‌یکه‌نه قاپ و نانی تی ئەگوشن. خواردنی شو‌انانه.

تۆرکۆس: Turcos له تپه‌کانی سپای جه‌زایر.

تۆرینۆک: زیز، بین ته‌نگ، دلناسک □ زود ره‌نج.

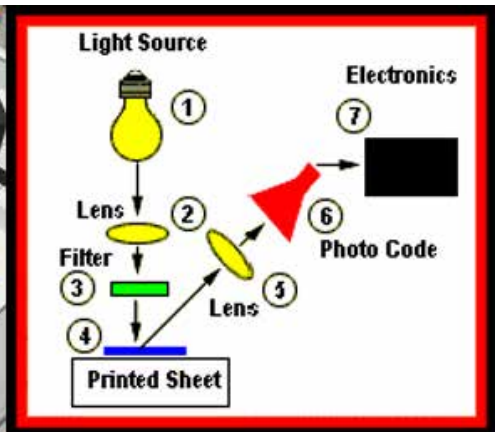
تۆفله: خونچه‌ی گه‌لادار، کیژی به‌ناز و نووز.

تۆلا ۱: پر، تۆکمه، پیکه‌وه‌نووسان و ره‌قبوونی دوو شتی زۆر ورد:

(تۆلا گه‌زۆ) □ چگال □ Density.

تۆلا ۲: قورسه، لۆک، دارشته، شمش.

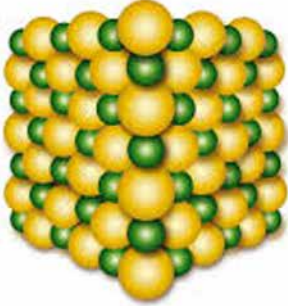
تۆلاپیو: چری پیو □ چگالی سنج □ densitometer.

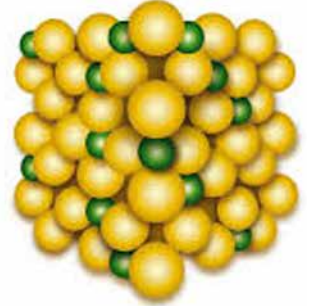
تۆلّاز: سەرسەرى، ژنباز [ف] مراهق.

تۆلّانەوہ: کپووزانەوہ.

تۆلّایی: پرى، تۆکمەيى [ع] كثافة [ف] چگالى [E] Density.

$$\text{density} \left[\begin{array}{l} \text{mass} \\ \rho = \frac{m}{V} \\ \text{volume} \end{array} \right]$$

تۆمارنووس: كەسپك كە دەفتەرى تۆمارگە و ئارشيف رائه گرى

[E] registrar :: **دادنووس:** notary.

تۆمەت: تاوانى پالدر او.

تۆنگە: شەربە، پارچى بلوورينى دەم پەلى مل باريك.

توربه کیش ۱: توربه واته کیسه و جوړه تووره که یه کی گه روره ی ته نراوه، توربه کیش به خزمه تکاری تاییه ت ووتری که رازدار و جینگه پروای خودانه که یه تی .

توربه کیش ۲: به واتای «» واته که سیک که باریو و یارمه تی بو کاندیدایه کی رامیاری، وه کو نیودیری پارلمان یان سهره ککو مار کو ته کاته وه .

توربین: تووره که، تووبه ره، توورک .

تورنیری: tournure جوړه جلیکه که چیوبه ست یان پشتی ته خه نه بنی بو ته وه ی چال و بهرزی له شی ئافره ت زیاتر پیشان بدا، ناوهراستی سه ده ی ۱۹ بوو به باو .

تویکاریی: Autopsy [ع] تشریح الجثة [ف] کالبد شکافی .

توله کی: گالته، تیتالی [ف] مسخره [ع] سخریه .

تونکه: ده ریپی کورت، شورت .

توه ندرتوو: یه ک له ناو یه کدا .

تویکنهام: Twickenham، بنکه ی کو نت پاریس له خولی یه که می ته ره بوونی له لهنده ن. پاش گه پرانه وه شی هه ر وه ک بنکه ی

پادشایخوآزانی فه پانسه بوو. سوان، له (پږمانی گه پان) دا
دوستی کونت پاریس و سازادهی جیگری ئینگلیز بوو.

توب: Taube مه بهست فرۆکه ی بۆمباوێژی ئالمانییه، که به ئالمانی
tauben به واتای کۆتره.

تور: لاله په ته، لاله په تره ف الكن .
تورخه: دهرده باریکه ی زستانه ی مه ر و بز ن.

توره که ریژ: به توره که ی خوّل شوپنیک پرکردنه وه یان به رزکردنه وه.

توکن: (گه ران - به رگی ۷) poilu یان les poilus مه به ست سه ربا زانی فه رانسه ییه.

تو میت: To meet دیدار، چاوپیکه وتن، ژوان.

توون تکاو: (توون تکان) تاره زوومه ندی چیژنه که رده و به مرار نه گه پشتوو.

توونیک: tunique فه رانسه، بلووزی دریژی ژنانه.

تەندەرتوو: چەند ژووری لە ناو یە کدا که دەرگایان بۆ یە ک هەیه ،
 واتە تۆ لەناو تۆیە :ئەشکەوتی تەندەرتوو [E] involute .

تەپکە: داو، گەمپە یان بەردیکە لەسەر چالێک بە چیلکە یە ک بە
 ئاستەم رادەگیری، بۆ ئەوەی ئەگەر باندە یە ک بجیتە ناویەو
 تەپکە که بە سەریدا بکەوی و بیگری.

تەبەکردن: نەتوانینی ھەرسکردنی چەوری، واتە کەسێک
 کە خواردنی چەوری پیناکەوی و ناتوانی ھەرسی بکات و لە
 گەرودا ھەست بە قورسی و تۆزانەوی چەورییە کە ئەکا، ئەوا
 تەبە کردووہ: :: تەبە کردووہ: گەرودی بە چەوری ھەرس
 نەکراو ئەتۆزیتەوہ.

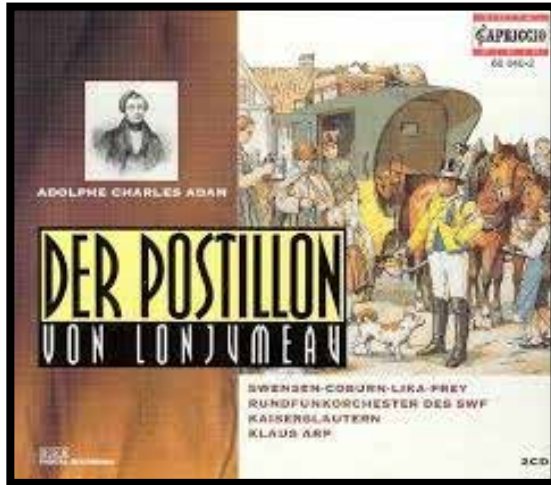
تەبەرزین: چەکیکی وەکوو تەور کە کاتی جەنگ بنی دەسکەکە
 لە زینی ئەسپ گریډراوہ و شەری پیکراوہ. دەرویش وەکوو
 سەمبولیک لەگەڵ کەشکۆڵ ھەلی ئەگرن.

تەتەر: پەیک، پۆستچی، کەسێک نامە ئەھیننی و ئەبا؛ مرۆفی
 بەلەز و خیرا.

تەتەری لۆژۆمۆ: لۆژۆمۆ شاریکی بچوو کە لە نزیکی پارێس، لە
 سەدەى شانزە مەیدانى ناکوکی نیوان پرۆتستان و کاسۆلیکەکان
 بوو. تەتەری لۆژۆمۆ Le Postillon de Longjumeau ئۆپیرا کۆمیکى

Adolphe Adam، ئاوازدا نەرى فەرانسەيە .

تەختى ديو: يان كەرەنای ديو، يان دوو كەلكيشى جنۆكە ئەو بەردانەن كە دەور يان گلە سوورە و قسل بوو و لە رەوتى رۆژگاردا خۆل و قسليان لى شوراوتەتەو و وەكوو كۆلەكە يەكى بەردىنى سامناك ماونەتەو، بە زۆرى بەردىكى گەورەى تەخت لە سەر ئەم كۆلەكانە يە و روالەتەكى وەكوو قارچكى پى ئەدا.

۲۶۵

وشە و پەراوێز

تہرت: بلاؤ، پہرڙ، پہریشان؛ لہبہینچوو، لہناودا نہماو ::
تہرتوتوونا.

تہرچک: ناسک، شینکھی تہر و تازہ.

تہرخان: کہسیک کہ لہ باجدان و تہمی کردن پاریزراو بی.

تہرزہ لۆکھ: گلیرہ، تہرزہی و ہرد [E] hailstorm.

تہرگہ: بارانی، شہ نیل، کۆلوانہ، جلیکی گوشادی بیقول کہ تہدری
بہ شاندا.

تہرہزمن و کلیف: Princess of Troezen and of Cleves و اتہ Princess
Princess of Cleves و of Troezen دوو کہ سایہ تیبی، یہ کیان لہ
تراژیدیای «فیڈر» نووسینی راسین و یہ کیان لہ «شادوتی
کلیف» نووسینی مہدام دو لافایت.

تهراد: سمت و که فله‌لی یه کسم، پیستی سه ر که له کهه .
تهربووش: fez، فینه، فیست، جوړی کلاوی سووری که لله قهندی
 سه رقرتاوی گولینگه دار له لوبنان و میسر و... باو بوو.

تهردهست: چالاک، لوتهر، گورجوگول، دهس رهنگین [E]
 .magition, Juggler

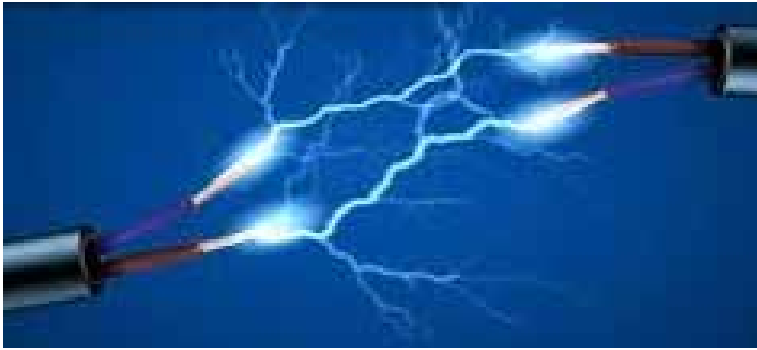
تهرکونوسی شکودار: Tarquinius Superbus (۴۹۵ ی پ.ز.
 مردووه) حه وتهمین شای روما بوو و به سه ره پړو و به فیز ناوبانگی
 هه یه .

تهرکال ۱: بهروبووی هاوینی پاش شهسته باران .
تهرکال ۲: بیستانی خه یار و ترۆزی و سهوزی هاوینه .

تەزوو: تەيار، تەيارى كارەبايى [E] current [F] جريان [G] تيار.

تەژە: كۆلەكە، ستوون، ئەستوندىك.

تەسكۆلە: زوو ھەلچوو، نازنازى - توورە و تۆسن [E] touchy.

تەشبرىق: بريسكانەوہى ترىشقە، برووسكەى ھەورە ترىشقە

[F] آذرەخش.

ته شق: توف، توفی سهرما :: به ته شق: سهرمای ته زینه ر، بلندی
ههوا :: ته شقی ئاسمان؛ توندوتیژی ههوا :: سهرما ته شقی

نه ماوه، له ته شقی گهرما چووم.

ته شقه له باز: فیلله باز، گزیکهر.

ته شک: به چک، بیچم، سیما، فۆرم :: ته شکی ئه اندازه یی.

ته شه: ئارام، ئوقره، سه بر.

ته شهر: لاتاو، تانه، تانوت، توانج، ته وس، لقووز، پلار، تیز،

ته وزه، پاسقالی.

ته شه نه سه ندن: metastasis ته نینه وه.

ته غار ۱: دۆل، سوینه، ته شتی په لی دارین و گلین و به ردین.

ته غار ۲: کیس و پیوانه ی ده خله، له موکریان ۴ ته نه که و له

باشووری کوردستان ۶۴ ته نه که یه.

ته غار او: ۱) ئاو یان باراناویکه له شوینی که م ئاو له سه ر چاله به رد

کۆ ئه بیته وه ۲) ئاوی خو شکردنی پیسته [ف] سنگاب.

تہفرہ: فریو.

تہگہر: پرؤز، ہہدانہدہر؛ بزووتنہوہ.

تہقلہ و پشتہتہقلہ: Tumbling and somersault تہقلہ

سہرمہقولاتہ بو پيشہوہ لہ حہوادا؛ پشتہ، خو ہہلدانہ بہ

دوادا و ہاتنہ خواروہ لہسہر بی [ف] معلق زدن و پشتک زدن.

تہقن: گہنکاو، گہناو، زہلکاو، شوینی پر قور و لیتہ.

ته کووز: ریکوپیگ، له بار و بئ که ماسی.

ته که لتوو: جیگهی رانی سوار له سهر زین.

ته کین: ئالپ ته کین دامه زریته ری حوکمداری تورکی غه زنه ویان

له سه دهی ده و یانزهی زاینی که خوئی له خولامانی ده رباری

سامانیه کان بوو.

ته گه: نیری، ساورین، ته جه.

ته لاس: زیاده پرهوی، سه رچلی.

ته لیس به سهر: سوالکهر و گه دا له بری کلاو و عابا پارچه

ته لیسیک ئه دن به سهر و شانین دا.

ته لپیژ: لید اپراو، جیاکار، جیاواز، انتزاعی، منتزع.

ته له زم: پارچهی ته نکی تیژی دپنی دپنی له دار و بهرد و ئاسن.

تەمار: تارمايى بەرچاۋ، رەشايى بەرچاۋ.
تەمر: tamarisk گەز، گەزۆ، دەۋەن و دارەكەشى ھەيە.

تەمراندىن: داپۆشىن لە بن خاكدا.
تەموورەدان: كۆبۈونەۋە و سەر بە يەكا كردن، ۋەك تەموورەدانى ماسى لەناۋ كۆمى ئاۋدا.

تەمەرە ۱: ئاسپو، كارەسات، بەلا، نىسكۆ [E] calamity.
تەمەرە ۲: زەبرلېدىران، زەبر بەرکەۋتن (ۋەك بە ھۆى ۋەرزشەۋە) [E] Damaged.

تەنانى: جەستەيى :: تەن: جەستە.
تەناھى: ئاسۋودەيى، خۆشى و ئارامى.

ته نایی: ته نهای، گوشه گیری، خه لوه .
ته نگز: چالووک، داریکی بالا کورتی درکاوویه، بهریکی هه یه وهک
چواله، بهلام تاله و تهیی خوشه بکری بو خواردن .

ته نگزه: نه خوشی ئازال ئهیدا له دهم و لچ و گوانی بزنی .
ته نگزه: ته نگانه .
ته نووره کیشان: لول و پیچ خواردن و بهحه واد اچوون .

ته واول: بالندان .

تهواله: که پری دوو قاتی لای مەرزه که گوڤلی لی ئه بی.

تهوجی: باریو، یارمه تیدانی به کۆمهل.

تهوخ: چه پەر، کول، په نای سه رگیراوی حه وانه وهی په ز. □ سم، جورا.

تهوزه: حه نهک، گالته پیکردن. تهوس □ satire.

تهوزینه: خه ملینه، رازه، رازینه رهوه، خه ملوان.

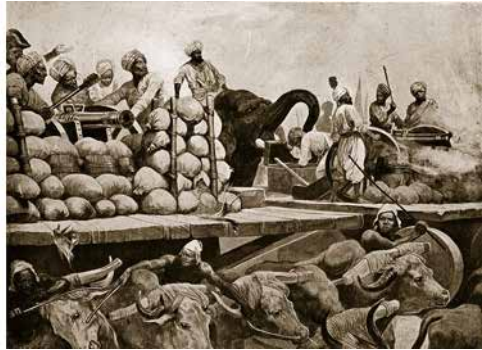
تهوژم: گوژم ، نهيم .
تهولهکن: بنه گيايه کي گول چيره يي هيشوويه له په نا جوگه و ميړگ
 ته روئ [E] اسپرک [N] reseda .mignonette

تهوهش: قه لاش ، بينرخ ، يتقهر [E] مبتدل :: ته وهشي : ابتدال .
تهوهزل: ته مهل ، له ش گران .
تهوهق: نه خوښيه کي ره شه ولاخ .
تهوهنه: کو مه له .
تهوه نه دان: کو مه له دان ، ته مووره دان .
تهيمان: په رژيني به دار و شوول که هه نديچار سواخيش ته دري .

تہیموور: Timur تہیمووری گورکانی یان تہیمووری شہل، سہدہی چواردهی زاینی، له تہتہرہکانی ئوزبہکستانہ بہلام ہہولئ داوہ کؤلکہی خؤی بیاتہوہ سہر چہنگیزی مہغول، توانی دہسہلآتی خؤی بہ کوشتوپر بہسہر ناوچہیہکی ہہرہ گہورہی ئاسیادا بسہپیئتی و حکومہتی گورکانیہکان دابمہزرنیئ کہ له سالی ۱۳۷۰ تا ۱۵۰۶ زاینی دہسہلآتیان بہدہست بوو.

تیرنؤف: Terre-Neuve یان Newfoundland دوورگہیہکی گہورہیہ له بہری رؤژھہلآتی کہنہدا، له نزیک سہرچاویہی چہمی سہنت لاورینس.

تیرنیر: Joseph Mallord William Turner (۱۷۷۵-۱۸۵۱)
 وینه‌گه‌ری ئنگلیزی، به‌که‌سیک دائه‌نری که هونه‌ری به‌رجه‌وه‌ن
 کیشانی گه‌شه پیدای.

تیکه‌له: Alloy ئاویته‌ی چهن شت پیکه‌وه وه‌کوو به‌رد و لم و چه‌و.

تیغه: ناسک، دیواری ناسک، دیواری کاتی بو جیاکردنه‌وه‌ی دوو شوین.

تیلماسک: پارچه‌ی باریک و دریز، رووبان :: shoulder- straps واته تیلماسکی سه‌ر شان.

تیمیس: Themis ماخوای زهوی و ئورانوس.

تین: Hippolyte Taine (۱۸۲۸-۱۸۹۳) پرخنه گر و میژوونوسی
فهرانسه یی.

تینۆر: tenor دهنگی بڵیند، بهرزترین دهنگی پیاوان له گۆرانپوتندا.
تیانه: مه‌نجه‌ل، قازان.

تیبۆ: Jacques Thibaut براوه‌ی خه‌لاتی یه‌که‌می په‌یمانگه‌ی موزیکی
پاریس له ۱۸۹۶دا.
تیبور: Tibur یان Tivoli شارێکه له لازیۆ، نزیکي رۆما.

تیتۆس لیفیۆس: Titus Livius (پ.ز- ۱۷ز) ناسراو به لیفی، میژوونووس، که میژووی رۆمای تا سالی نووی بهر له زاین نووسیوه.

تیجیه: پرشنگ، ترووسک، گه شه.

تیر: خهست [ف] غلیظ.

تیرئهستیره: ئەستیره ی گردار، ئەستیره ی کشاو، شو له [ف] [ع]

شهاب [E] meteor.

تیرپرس: کوټایي ټه و مه و دای که تیر ټه پروات تا بدا له نیشانه .

تیرزیاس: Tiresias پیری ناینای نیردراوی ټاپولۆ که پرۆلی ټودیپی

له کوشتنی باوکی و ټیکه لټوون له گه ل دایکی ټاشکرا کرد .

تیرۆن: Charles Thiron (۱۸۳۰-۱۸۹۱) ټه کتیری کوټیدیکاری

فه رانسه یی .

تیروو: laurel تیروی، داریکی لیره واره، ۱۰ تا ۱۵ مه تر به رزه،

قه دی لووسه، گه لای هیلکه یی و گولی سپییه، به ری به قه د

دهنکه نوکیکه .

تیره: هیلیکی راسته له مبه ر بو ټه وه به ر له ریگه ی چه قی تن یان

ته شکیک، به تاییه ت له بازنه یان گودا؛ تیره ی بازنه [ف] قطر

دائره [ع] القطر [E] Diameter .

تیره ژه: په لکه زیرینه، پلووره وارانئ .

تیره شان ۱: لاپالی کیو، لاشانی چیا .

تیره‌شان ۲: شانەى هەنگوین .

تیره‌گەشان: ملەى کێو، گۆرکى کێو، بانى کێو [ف] قله کوه [ع] سطح
الجبل .

تیزمالک: فرۆزه، رۆشنى، ئەدگارى جوان :: فرۆزەمەند: خاوەنى
راستەقینە، بىر روون .

تیسیان: Titien يان Tiziano Vecelli (١٤٧٧-١٥٧٦) وێنەگەرى
به ناوبانگى فيرگەى فېنيزيا .

تیشە: سەردەرھینانى چەكەرەى گەنم [ع] سبولة [ف] جوانه تازه
گندم [E] wheat Sprout .

تیک: twitch پل، بزووتنیکی کورت و خیرا و له پری ماسوولکه یه کی ده موچا و :: چاوفرین، لیوپه پرین.

تی-گهون: tea-gown (گه ران به رگی ۵) خاتوو سوان که حه زی له به کارهیتانی ئینگلیزیه له ناو قسه کانیدا، به (کراسی ئیواره) ئه لّی تی-گهون.

تیمانج: پیستی ئاژه لّی خوشه کراوی ده باغ دراو.

تیوتون: Teuton هۆزیککی جیرمانی کۆنن.

تیوتونیک: Teutonic ئه وهی په یوهندی به زمانی Teutons ی ئالمانی کۆنه وه هه یّ.

تیودورا: Empress Theodora ئیمپرسی بیزانس و هاوسه ری جاستینه نی یه کهم له نیوان سالانی ۵۲۸ تا ۵۴۸، پیشتەر سه ماکه ر و هونه ریشه بوو.

تیۆدۆسیۆس شا: King Theodosius ئەماژەبە بە نیکۆلای دووهم، دواین تزاری پرووس که له ئۆکتوبری سالی ۱۸۹۶ بە فەرمی سەردانی فەرانسە ی کرد.

تیۆربۆ: ئامپێریکی وهکو عووده و دەسکەکهی زۆر درێژە، سەدهی ۱۷ باو بوو [E] theorbo.

تیۆری: بیردۆز، گریمان یان کۆمهلیک بیر و ئایدیا که ئەیانەوی شتیک پروون بکه نهوه، به تایبەت له سەر بناغە ی گشتی سەر به خۆ له و شتە ی که ئەیانەوی پروونی بکه نهوه [ع] [ف] نظریە Theory [E].

تیەپۆلۆ: Giovanni Battista Tiepolo (۱۶۹۶-۱۷۷۰) یان جامباتیستا، شیۆه کار و چاپگەری فینیزی، رەنگی شاد و زیندووی بە کار ئەهینا، له ئیسپانیا و ئالمانیس کاری کردووه.

تیەر: Adolphe Thiers (۱۷۹۷-۱۸۷۷) رانیاری فەرانسەیی، له ۱۸۷۱ تا ۱۸۷۳ سەرە کۆماری فەرانسە بوو. تیەر دوژمنی تاوانکاری سەرکوتکردنی کۆمۆنی پاریس بوو که ئاماده بوو فەرانسە بفروشی، پێگە ی بیسمارک بدا پاریس بگری، ئالزاس و لۆرن بدا به ئالمان، بهس بهو مەرجه ی کۆمۆنی پاریس پانه گری.

(c)

جادووی ههینی پیرۆز: به شیکی به ناوبانگی په ردهی سییه می
ئوییرای پارسیفالی ریچارد فاگنهره.

چار: کینگهی هه لگیراو که ئاژه لی تی ئه کری.

چارسی: وه رهز، قه لس.

چاردان: قاودان، بانگه شه، هه وال بلاوکه دنه وه.

چاروو: تیکه لاوی قسلاو و خو له میس بو سواغدانی دیوار و

ئه ستیرک، که پیش دروستبوونی چیمه نتوی دستکرد، باوی

هه بوو.

جاری دهرودنیا: (۱) لاتین Urbi et Orbi، بۆ شار و بۆ جیهان (۲)
 به یام و نرای پاپا بۆ رۆما و بۆ هه موو جیهان له بۆنه ی تاییه تدا
 (۳) به واتای قاوداخستن به کار هاتوووه.

جاسپەر: Jasper به ردیکی به زۆری پیروزه ی سه وزی ره شباوه.

جاگینگ: Jogging پراکردنی به ئه سپایی.

جامباتیستا: یان تیه پۆلۆ (Giovanni Battista Tiepolo) ۱۶۹۶ -

۱۷۷۰) شیوه کار و چاپگه ری فینیزی، رهنگی شاد و زیندووی

به کار ته هیئا، له ئیسپانیا و ئالمانیس کاری کردوو.

جامباز: فیله باز، زیره ک □ ارقه، ارغه.

جامبازانی نیړین: Les Fourberies de Nérine شانۆگه ری کۆمیدی

تیۆدۆر دو بانقیله Théodore de Banville.

جامی جهم: پیاڵه ی جهمشید، جامی جیهان نما، جامی که یخه سره و

که زاناکان دروستیان کردبوو و ههوت جیهانیان تیا ئه بینن. له

ئه فسانه دا هاتوو که جامی جهم، پیاڵه ی سلیمان و ئاوینه ی

ئه سکه ندهر هه موو دنیای تیا بینراوه.

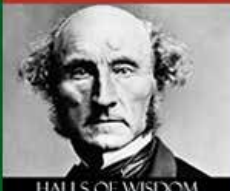

جان بؤل: John Bull به هیمای پرمیاری بهریتانیا ناسراوه و له کارتون و پوستره ری پرمیاری سوودی لیوه رئه گیری، له سالی ۱۷۱۲ د. جان ئارباتان له نامیلکه یه کدا به ناوی **قانون و** له **بنی بیره که** Law is a Bottomless Pit که سایه تی جان بؤلی ئافراند. هیمای جان بؤل به رامبه ره به ئانکل سه م Uncle Sam هیمای ولاته یه کگرتووه کانی ئه مریکا له کاتی جهنگی ۱۸۱۲ی نیوان ئه مریکا و ئینگلیز، که له ناوی سه میول و یلسون Samuel Wilson هوه هاتوه.

جان ستوارت میل: John Stuart Mill (۱۸۰۶-۱۸۷۳) فه یله سوفی ئینگلیزی.

A SYSTEM OF LOGIC
JOHN STUART MILL.

HALLS OF WISDOM

Liberty lies in the rights of that person whose views you find most odious.

~ John Stuart Mill

Utilitarianism
John Stuart Mill

جانکووش: مجیوری کلیسا، خزمه تکاری کلیسا [ع] [ف] شماس
[E] .deacon

جاوین: جوون، هارین، دداننان به شتی ره قدا، پرۆسه ی خواردن
له دهمدا.

جریوه: دهنگی چۆله کان؛ ترووکه ترووکی ئه ستیره.

جسن: بنچینه، نه ژاد؛ ره سهن و سۆلان.

جلبشۆر: داریکی پانی دهسکداره جلی بی ئه کوتن بو ئه وهی که ف
هه لبخا و چلکی لی بیته وه.

جغز: جه غز، نیوبازنه، هیلی که وانی.

جفت قۆشه: (۱) گای شاخ وه شین (۲) برتی له مرۆی شووم و
به دفه ر.

جلبخۆز: گیل و نه زان [ف] هالو.

جلبشین: bleu سه ربازی کۆماربخوازی فه رانسه یی که جلیان شین بوو.

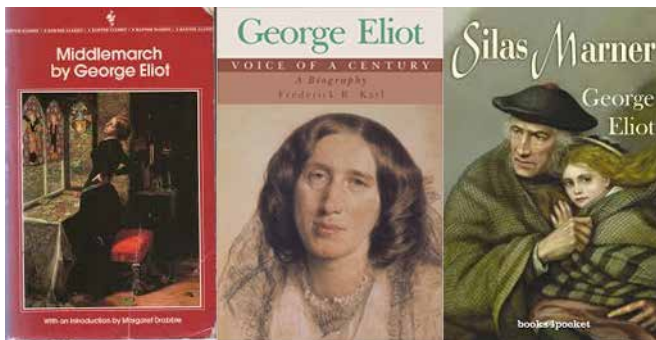
جلبفر: هه دا نه دهر و شیتۆکه.

جله: ئه خته بوت، گیانه وه ریکی ئاوی هه ش پایه له زه ریا ئه ژی.

جله‌ودار: کاروانسالار، سه‌رپه‌رشیتاری کاروان، پيشپره‌وی کاروان.
جمابوو: جوولابوو :: له جمین: جوولان، راشه‌کان، له‌رزین.
جمشت: جمدان، جوولان، بزاون.
جنسی پرووش: مه‌به‌ست نیره، به‌رامبه‌ر به جنسی ناسکی می.
جوتو: Giotto di Bondone (۱۲۶۶-۱۳۳۷) شیوه‌کار و ئارشیتیکتی
 فلورانسی.

جورج ئیلیوت: George Eliot نازناو یان ناوی خواسته‌مه‌نیی ماری
 ئان ئیفه‌نس (۱۸۱۹-۱۸۸۰) هۆنه‌ر و پرۆماننوس و وه‌رگیپری
 ئینگلیزی.

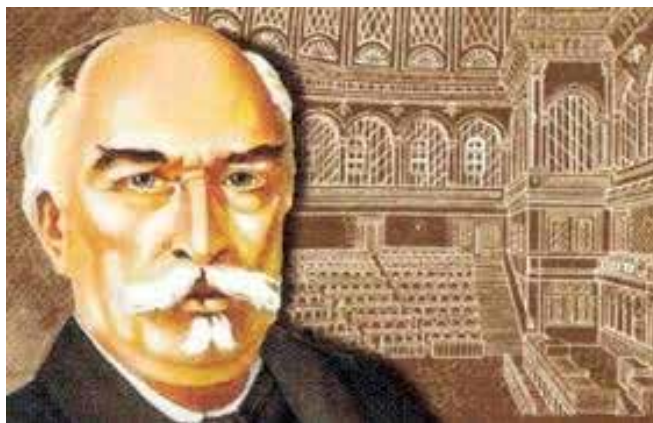

جورجونه: Giorgio Barbarelli da Castelfranco (۱۴۷۷-۱۵۱۰)

ناسراو به Giorgione شیوه‌کاری ری‌سانسی دووهم High Renaissance له فی‌نیزیا که تهنه‌سی و دووسال ژیا.

جولیتی: Giovanni Giolitti (۱۸۴۳-۱۹۲۸) له ۱۸۹۳ تا ۱۹۲۱
پینج جار بوو به سهره‌کوه‌زیرانی ئیتالیا، دووهم که‌سه له دواى
موسولینی نه‌ه‌نده مایته‌وه.

جووتبه‌نده: bondman، ره‌عیه‌ت، به‌نده، جووتیاری به‌ستراوه به
زه‌وییه‌وه [ف] رعیت [ع] تابع [E] Peasant .

جووتگه سايه تي: dual personality.

جہ بہ: جہ بہ: جياواز و تايبه تي نهک ئاساي [ع] [ف] استثنائي، شاذ.

جہ ژني پاکيزان: Toussaint يان All Saints' Day له ئاينزاي کاسولیکدا پرؤژی پرزلیتانه له هموو پيران و پاکيزان، له يه کی نوڤه مبهردا. بهرنامه ی ئەم پرۆزه نزا بۆ مردوان و سهردانی گوپرستان و خزنی مردوانه.

جہ غز: نیوبازنه، هیلی که وانی.

جہ لجه لوت ۱: کلیلی ره واندنه وهی جادوو [ع] [ف] ورد [E] spell, .epode

جہ لجه لوت ۲: نزای بن لیوان، ورته [ع] [ف] ورد، اوراد.

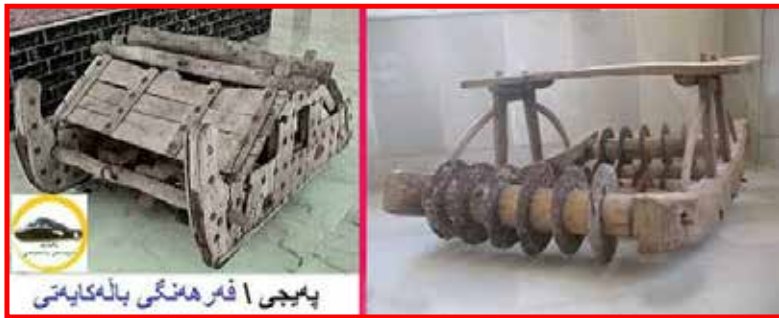
جینوفا: Genova بهنده ریکه له باکووری ئیتالیا، شاریکی خاوهن میژوو و زانستی زهریاییه.

جەنچەر ۱: چەرخى بىر كە دۆلچەى ئاوهەلکيشانى پيۆه ئەبهستن .

جەنچەر ۲: ئامرازى لە دار و ئاسن بۆ گيڭرەکردنى کلۆش .

جەندەر مە: ئەمنىە ، رۆمى ، قۆلچى .

جەنگى ئۆستەرلېتز: Austerlitz لە ۲ى ديسەمبەرى ۱۸۰۵ ،

ناپۆليون لە ئۆستەرلېتز ھيڭرەكانى نەمساي شكاند .

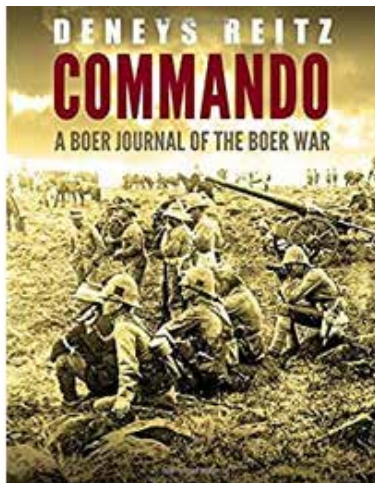
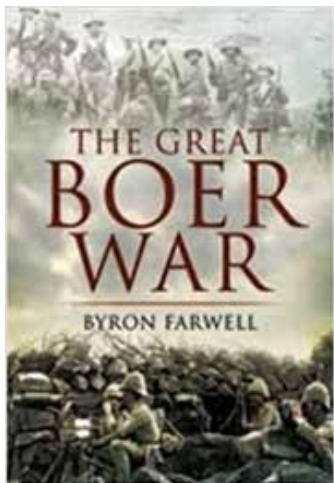
جهنگى ئولم: Ulm له ناوچەى قۇرتمبەرگ. ھىزەكانى ناپۆليون
له ۲۰ى ئۆكتوبرى ۱۸۰۵ ھىزەكانى ژنرال ماكى نەمساويان

جهنگى بالكان: بەر له جهنگى جيهانىي يەكەم دوو جهنگ له
بالكان پروويان دا، يەكەميان سالى ۱۹۱۲ و ۱۹۱۳ كە بوو
ھۆى شكانى عوسمانى و بەشى ئوروپايى ئيمپراتورى عوسمانى،
ئىنجا كۆنستانتىنوپولى لى دەرىچى، ھەمووى گەيشت بە بولگارىيا،
سەربىيا، يونان و مۆنت نىگرۆ كە له دژى عوسمانى يەكيان گرتبوو.
جهنگ لەسەر ئەم بەشە ئوروپاييە، بوو بە ھۆى جهنگىكى تر له
ھاويىنى ۱۹۱۳ لە نيوان بولگارىيا و ھاوپەيمانەكانى.

جهنگى باويرهكان: Boer war جهنگى كۆلۆنييهكانى پيشووى
 ھۆلەند دژى ئىنگلىس لە خوارووى ئەفرىقا كە سالى ۱۹۰۲ بە
 سەرکەوتنى ئىنگلىس كۆتايى ھات.

جهنگى رۆزباخ: Rosbach لە ۵ى نۆفەمبەرى ۱۷۵۷ ھیزەكانى
 فريديكى دووھم لە ناوچەى رۆزباخى ئالمان، سپاي فەرانسەيان
 شكست دا.

جهنگی پرووس و ژاپون: جهنگی ۱۹۰۴-۱۹۰۵ که به سه‌رکه‌وتنی ژاپون و شکستی پرووسیه کوتایی هات. فه‌رانسه له‌م جه‌نگه‌دا لایه‌نی ژاپونی گرتبوو.

جهنگی کان: Cannae سالی ۲۱۶ ی پ. ز. هانیبال له ناوچه‌ی کان هیزه‌کانی رومی‌های شکاند.

جهنگی لودی: Lodi جهنگی نیوان فهرانسه به سه رکردهیی بوناپارت و، نه مسا به سه رکردهیی کارل سبوتیندورف له ۱۷۹۶د.

جهنگی لوله بۆرگاز: Lüleburgaz جهنگی نیوان ئیمپراتوری عوسمانی و پاشایه تیی بولگاریا له سالی ۱۹۱۳د، که به کۆتایی شیوهی جهنگی فرانکۆ-پرووسیا و به سه رهتای جهنگی جیهانیی یه که م دائه نری.

جهنگی له پیزیک: Leipzig سالی ۱۸۱۳ جهنگی نیوان ناپولیون
وهیژه یه کگرتووکان له ناوچهی له پیزیک پرووی دا.

جهنگی واترلوو: Waterloo له ۱۸ی جونوی ۱۸۱۵ له له شاری
واترلووی به لژیک پرووی دا، بووه هوی شکانی ناپولیون له
به رامبه ر هیژه کانی ئینگلیس، هولهند و پرووس و گه رانه وهی
بوریونه کان و لویی هه ژده بو دهسه لات، که به خولی نوژه نغانی
ناسراوه.

جهوهنه : مهشكه‌ی ئاو.

جهوههر: مه‌ره‌که‌بی نووسین، له جهوی شیلە‌ی ره‌شه‌گه‌ون
ئه‌گیرئ، لی‌ره‌دا گه‌وه‌هر به واتای گۆ‌ی ئا‌هر و چه‌مکی پرووناکی
هه‌ر شتی‌ک له‌گه‌ل جه‌وه‌هری جه‌وت جیا ئه‌بیته‌وه.

جیدار: ئه‌فسه‌ری سی ئه‌ستی‌ره، دوو ئه‌ستی‌ره جیداری دووهم،
یه‌ک ئه‌ستی‌ره جیداری سی‌یه‌م [E] second lieutenant [E] ملازم.
جیرمایا: Jeremiah (٦٥٥-٥٨٦ پ.ز) یان ئه‌رمیا له په‌یامبه‌رانی
جووله‌که و خاوه‌نی په‌رتووکی جیرمایا.

جی نشینه‌کان: Regents به‌رهمی فرانس هالز Frans Hals
شیوه‌کاری هولندی.

جیوبان: جیگه و بان. لیفه و دۆشه‌که‌ی قه‌دکراو له ناو مه‌وج‌دا.

جیر: لاستیک، که‌ژ، لاسیق.

جیفه: پاره، دارایی، پاره‌ی مفت و خوږایی.

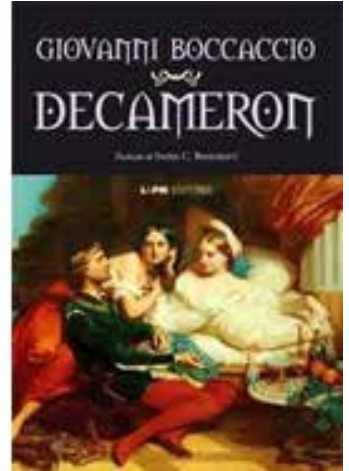
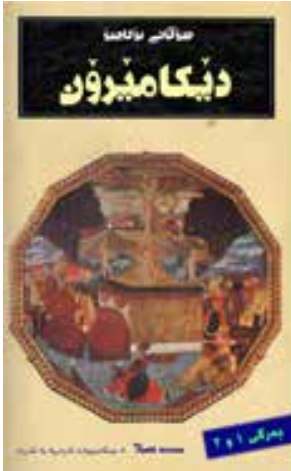
جیق ۱: هه‌ناو :: ئەولام تات و ئەملام تات - وه‌ی بابە جیقم دەرہات.

جیق ۲: دەنگی ناچارى کاتی زۆر بۆ هاتن :: پام پيانا جیقاندی؛ بجیقینی و بقیقینی پوڵ چه‌رموگم پیدای هه‌ر ئەتخۆم.

جیق دەرہاتن: ناوژگ و هه‌ناو بڵاوبوون :: رینکم گووشی جیقی دەرہات.

جینگل: گینگل، بزووتنه‌وه‌ی که‌م :: ماره‌که جینگلی ئەدا.

جیۆفانی بووکاچیۆ: Giovanni Boccaccio (۱۳۱۳-۱۳۷۵) نووسه‌ر و مروڤگه‌رای ئیتالیایی سه‌رده‌می رینسانس. نووسه‌ری دیکامیرون.

جیوه‌جیو ۱: دەنگی تیکه‌لای مه‌لانی چچووک.

جیوه‌جیو ۲: تروکه و زریوه‌ی ئەستیران.

جیهان نما: stereoscope ستیریۆسکۆپ، ئامرازیکه دوو وینه‌ی

وهک یهک له دوو گوښه‌ی جیاوازه گیراوه، له‌سه‌ری دانه‌نری،
کاتی سه‌یرکردن به‌رجه‌سته خویا ته‌کا.

(ch)

چاخ ۱: سهردهم، کات.

چاخ ۲: ساز و به که یف :: ده ماخم چاخه.

چاخ ۳: قه له و.

چاخمه: گه وی، گه وی کونی قایشی پشتیند له کانزا [ف] حلقه کوچک

سوارخ کمر بند [N] Malje [E] eyelet.

چارۆکه: چارۆک، چارۆکه، قوماشیک که ژنان به سهر شانی دا

ئه ده ن.

چاره‌که: چاروڪ، چاروڪه، قوماشيڪ كه ژنان به‌سه‌ر شاني‌دا
ٿه‌دهن.

چاره‌وا: ٿه‌سپ و ولسات و چوارپي سوا‌ري.

چاريار: جه‌ٽنيڪي يارسانه، جه‌ٽنيڪي كاكه‌يه‌كانه.

چاڪي: گوڙي پير و مه‌شاخ، گوڙي پيرؤز و پاڪيزان.

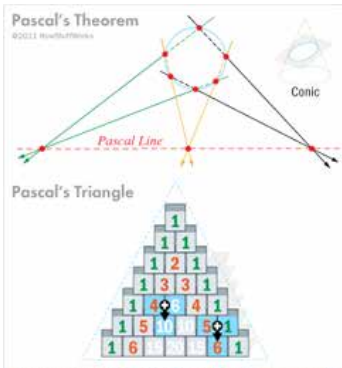
چاڪسازي: ريفورمزم [E] Reformism.

چالوڪ: ده‌ونه‌ درڪيڪه‌ گولي سبي ٿه‌گري، كاوير، ته‌نگز.

چالي پاسڪال: Pascal's gulf بله‌يز پاسڪال Blaise Pascal

فه‌يله‌سووف و زاناي گه‌وره‌ي فه‌پرانسه‌يي، هه‌ميشه‌ له‌ لاي
چه‌بي خويه‌وه‌ قوولڪه‌ يان چاليڪي قوولي بينيوه‌ و، هه‌ر له‌به‌ر
ٿه‌مه‌ش كورسيه‌كي له‌ لاي چه‌پيه‌وه‌ دائه‌نا تا دلئ ٿاسووده‌ يئ.

History of Computers

Pascaline

- Was invented by Blaise Pascal in 1642
- Can do X, /, +, -
- Wasn't reliable as the position of the machine could cause the gears to move and change the result of a calculation

چام: chum لف، وهك بلی تۆ خۆت لفی ئهوی، جووتی ئهوی.
له فه رانسیه که crack هاتوو که هه رچهند وشه یه کی فره واتایه،
به لام هه مان مه به ست ئه گرته وه.

چامه ی چوارده دپیری: سۆنیت [E] sonnet.

چاند: وشه ی culture هه م به واتای فره هنگ و هه م به واتای
چاندنه؛ چاندی کوردیش به هه مان شیوه هه ردوو واتاکه
ئه گرته وه.

چاو بادامی: چاوخوار، چاولار، ئه وانه ی چاویان وه کوو ئه و مه نگول
و ته تارانیه که نمونه یان له ناوچه که (ئه فغانستان و ئیران)
ماوه ته وه.

چاوباشقال: چاوجه رینی چاوباز.

چاودیرگه ی ئه ستیر هوانی: observatory [ع] مرقب [ف] رصدخانه.

چاو گوښپاق: چاو قه‌له‌و، چاو درشت.

چاوماره: ته‌سپه‌راگوس، شه‌فله، كه‌به‌ر، گياماران [ف] مارچوبه
[ع] نبات الهليون [E] asparagus.

چاوشۆر: شه‌رمه‌زار.

چاوه‌ش: (۱) ده‌هۆل و زورناژهن (۲) پيشه‌نگی له‌شكر و پيش‌په‌وی
كاروان.

چاونه‌زیر: پژد، چكوس، ئیره‌بیه‌ر؛ به‌رچاوته‌نگ.

چاوه‌پوو: چاوپوو، شه‌رم، فهیت، فه‌دی، حه‌یا :: بی چاوپوو:
بیشه‌رم.

چاوه‌پراو: چاوبازی، به‌چاو پراوکردن :: هه‌لنه‌كه‌وت كه‌بتگرم

به چاو، وهك لهه هۆنراوهی چاوه دا هاتووه:

به رخه مامز

ئهی فریشته جوانه کهم!
ئهی په پووله ناسکه لانه کهم!
به رخه مامزی هه واری کوردسانه کهم!
هاتمه هه واره کهت
پیم گه یشته بهر ده واره کهت
بواری لی ته نیم به جاری به ژن و باره کهت
تاوی لی چنیم سه رنجه جار به جار کهت
ئهی که نیشکه کاله کهم!
کوتری ته قله بازه چاوی تو
زور که پرت به توند و تۆلی هاتمه پراوی تو
هه لئه کهوت که بتگرم به چاو
هه لئه کهوت که بتگرم به چاو، به لام
ده وده وهی نیگا دلیره کهت
لیوه به بزه فییره کهت
زولفه قه یچی پاچه کهت
کولمه سووره جیگه ماچه کهت
وه زنی هه لئه پینه کهت
قافییهی رهوانی شیعره پیکه نینه کهت
گشتی نه خشی گیانمن
ته مپه وینی ئاسمانمن
هه ره له گویمه زهنگی دهنگه نه رمه کهت
هه ره به تینه ئاره زووی سه رنجه گه رمه کهت

گا به لار و لهنجه دیی
 رادهژینی لانکی دل
 گا ئەدهیته لانی سرکه مامزئ
 ئەمگریته بهر سه رنج و سل
 نایه لی بنووم به تاو و تیی ئەوینه وه
 هەر تلاوتلم ئەدهی به دهردی خه وره وینه وه
 شه و به سه ر ئەچیت و من
 پایه نازی توی ئەکه م حه ریری مانگه شه و
 پر به ئاسمان هه سیڤه دینمه حاجه تت
 تا به جئ نه هیلی ئاسمانی گیانه که م
 ئەی هه سیڤه جوانه که م !

هاوینی ۱۹۶۶ - چاوه

چاوی: زمانی چاوی، زمانی زه رگه ری، زمانی سه رگه ر :: زمان:
 زه زه، مه زه، ئەزه، نه زه.

چپ: (۱) دهنگی داکه وتنی دلۆپه (۲) سرته، چپه، قسه به دهنگی
 نزم.

چپک: لکی تازه دهرهاتووی ناسک.

چپوهۆر: سرته و خورته ی زۆر.

چتیر: چتوور، بزنی دووسالان

چجار: هه رگیز، هیچگا [E] never.

چراخ ۱: شاد و به ده ماخ.

چراخ ۲: تورت و تیراو.

چراخ ۳: وریا و به هۆش.

چراخ ۴: جینگه‌ی په‌نا و هانا، دالده.

چراخیا: ئەسپیک که چه‌پۆکانه ئەکا و هەر دوو دەستی بەرز ئەکاته‌وه.

چرەبەندان: ۱) له دەور یه‌ک خەریوونه‌وه، گۆرانی وتن و به‌زمگێڕان
۲) پرای، ئاپۆره.

چزلیک: به زى هه لقرچینراو.

چگور: ئامیڤیكى مووسیقایه له خیزانی تار، جوړیک ته مېوورى ساکار، دوو ژبى هه یه.

چله گه: ئه ستوندهک، چه لاکى خپوهت.

چله به نان: ره شمالي شان به شان، ریزه خپوهت که سنگیان هاوبه شه.

چناران: گوندیکه لای نەیشاپوور.

چنەیاوہ: رەوتی تیگەیشتن، پیزانین، ھەستپیکردن [ع] [ف] ادراک
[E] Perception.

چۆرتەم ۱: نەگبەتی و خەفەت و نەھامەتی.

چۆرتەم ۲: پەتەر، کارەسات، کەلەمە، گرگاشە [ع] [ف] مصیبت
[E] bereavement.

چۆر: سپیایی زۆر سپی :: بەردی وەک چۆری شیر.

چۆراو: جیگەیک ئاو بە دلۆپ ئەتکیتە خوارەوہ. گوندیک لہ دۆلی
جافەتی ھەیە بە و ناوہ، سەرچاوەی ئاویان چۆراوہ.

چۆرە: دەلاندنی ئاو بە چۆرەچۆر.

چواربۆر: Guillemot (فەرانسەیی) جووت کەوانی بچووک بۆ
نوسینی قسە وەرگیراو لہ نیوانیان دا :: ھیمای چواربۆر «».
نیشانەکانی خالبەندی:

خال ← .

جووتخال ← :

دابر ← ،

خاداپر ← ؛

خالپرس ← ؟

خاواق ← !

تهقل ← ...

کهوانه ← ()

کهوانهی گۆشه‌دار ← []

چواربۆر ← ” “ یان ← «»

چوارپیل: چوارشانه، ناوشان پانوپۆر.

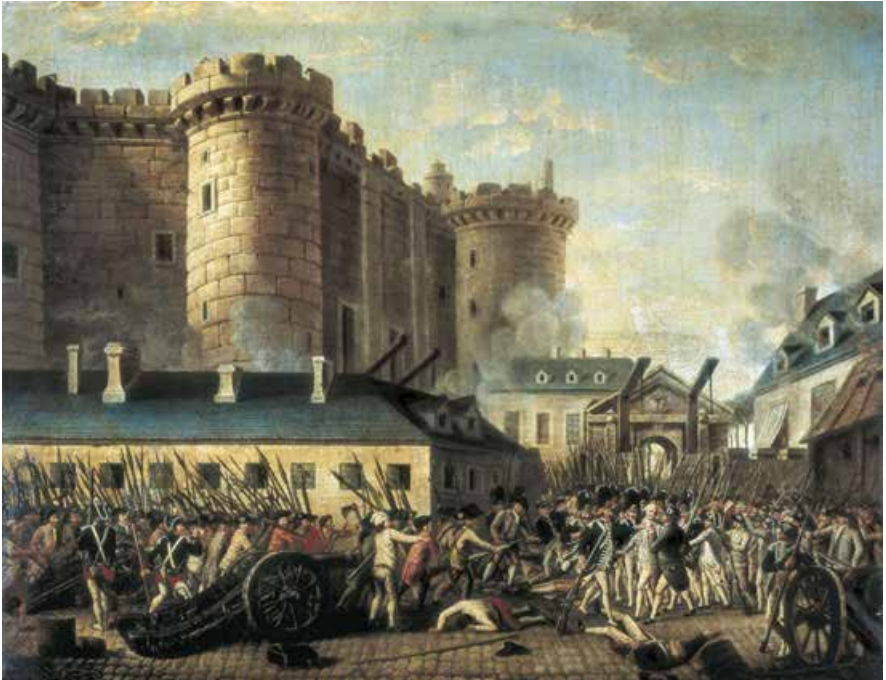
چوارده مه‌عسووم: شیعی دوانزه ئیمامی، چه‌زره‌تی محهمه‌د

و فاته‌می زه‌هرا له‌گه‌ل دوانزه ئیمامه‌که به‌ چوارده مه‌عسووم

ئه‌زانن که هه‌موویان خاوه‌نی فرۆزه‌ی عیسمه‌تن واته‌ به‌دوور له‌

هه‌له‌ و پاکیزه‌ن.

چوارده‌ی جوولای: رۆژی نه‌ته‌وایه‌تی فه‌رانسه‌یه‌.

چوار کورانی ئەیمون: یان سەن تیوفیل Saint theophile or

The Four Sons of Aymon چیرۆکیکی گەلەری سەدەى ناونجیە سەبارەت بە مەلانیی شارلمانی و چوار کوری دووک ئەیمون کە سووکایەتیان پیکردبوو. شارلمانی لیان خۆش ئەبێ بە مەرچیک بایارد، ئەسپە جادووویەکی خۆیان بدەن بەو. یەکیک لە کورەکان بە ناوی رینو، پاش تاشکردنەو وەکوو داوای لیپوردن کلیسای کۆلتی لە ئالمانیایا دروستکرد.

چوارەنگل: چوارشانه و کەتە، زیاتر بۆ ئەسپ بەکار ئەهینرێ

مەگەر ئەوێ ئەماژە بێ بە مەرۆفیکێ زەبەلاح.

چوارەى پیشکۆ: فەلەکان سالی چوار جار Ember Days یان رۆژی

پشکۆ ئەگرن. کە هەر چوار جارەکەى وەک ستایشی سروشت و

سپاسی رێژەن و بەربوومه.

چورت ۱: ئامرازی حیسابکردنی دوکانداران.

چورت ۲: سه‌رخه‌و، سووکه‌خه‌و، وه‌نه‌وز.

چویت: خم، لیلهره‌نگ، ده‌رمانیکی شینی توّخه له شیره و گه‌لای

هه‌ش به‌ره‌هم دیّ خام و به‌نی بیّ شین ته‌که‌ن.

چوونی ئه‌لیاس بوّ ئاسمان: Ascension Of Elijah (د)

په‌رجووی ته‌ورات - چوارهم) ئه‌لیاس له لایه‌ن خواوه ته‌بری بوّ «به‌هه‌شت»، ته‌ویش به «ئه‌رابه‌ی ئاگر» نه‌ک له‌وه که‌متر؛ که هه‌ندی‌ک پییان وایه ته‌م ته‌رابه‌یه نه‌ک هه‌ر ته‌رابه‌یه‌کی به پیچ و موره سازکراوی وه‌کو که‌شتی چه‌وایی بووه، به‌لکو له خویدا رفا‌ندی‌ک بووه له لایه‌ن غه‌واره ده‌ره‌کییه‌کانه‌وه. به‌لگه‌ی سه‌ره‌کی بوّ ته‌م لی‌کدانه‌وه‌یه ته‌وه‌یه که «ئه‌رابه‌ی ئاگر» له چیرۆکه‌که‌دا به‌کار هینراوه، وه‌ک بلیّی ته‌مه ته‌نها ویتا و روونکردنه‌وه‌یه‌ک بووی له لای ته‌وانه‌ی که (به‌رواله‌ت) ئاگایان له‌م رووداوه سه‌رسامکه‌ره بووه.

ته‌گه‌ر بی‌ت و ب‌روانینه ته‌وه‌موو یوفۆیه‌ی که له‌م سه‌رده‌مه‌دا بینراوه، هه‌موویان چرای زۆر رووناکی سه‌یر و سه‌مه‌ره‌یان هه‌بووه، ته‌گه‌ر ته‌نها بوّ یه‌ک سات بی‌ر له‌وه بکه‌ینه‌وه ته‌وه

پرووداوهی سهردهمی ئەلیاس، بینینی کهشتیهکی گهورهی،
 نه ناسراوی بالنده، که ئەدره وشیتته وه بووی، زۆر له و کهشتیه
 نزیکه که «ئەلیاسی له ناو گهرده لوولی تۆز و خۆلدا برد بۆ
 بهههشت». «ئینجا رهنگه ئەوانه ی چاویان لیبوه، ئەرابه یهکی
 گه وره یان بینیه که له ئاگردا سووتاهه، ئەو ئاگرهش که بینویانه
 تیشکی ئەو هیزه مۆنه بیزه بووی که کهشتیه که ی بهرز کردوه ته وه
 بۆ ئەوهی بیبا بۆ «بهههشت»؟!

چه پاوگەر: تالانگەر.

چه پخون: شه وشالآو، په لاماری شه وانہ [ف] شبیخون.

چه پەر ۱: دەرگای به هاربه ند، که پری له شوول و دار.

چه پەر ۲: سه ننگەر، سپیر.

چه پەر ۳: تهوخ، زاخه، هۆله مه پ، ژیرزه مینی گه وره له کوستان به زستان تازه لی تیته کری.

چه رخه ری: گوره پان، مه یدان، شوینی پیچکر دنه وه و سوپانه وه.

چه رخه گوران: دهعه جانین، رهوتی گوران بونه وه ریکی نه په سیو

بو ته شکینی گه ییو له یه ک یان چه ند قوناخدا [ع] الانسلاخ

[ف] دگر دیسی [E] Metamorphosis.

چەردە: پەشتالە، ئەسمەر.

چەرمسەری: دەرد و ئازار و پەنجی زۆر.

چەرمەلە ۱: سپیکەلانه.

چەرمەلە ۲: مروۆفی رەقەلە ی وشکەهلاتوو.

چەرمەلە ۳: چەرمەل، دۆکە ی میوه، شوکە [ف] سپیدک درخت و

پالیز.

چەفت: لارولەویر، ناقولاً.

چەق: (۱) ورده رهگ (۲) ناوه‌ند.

چەشناوچەشنى دوولایەنە: twofold difference جیاوازی و

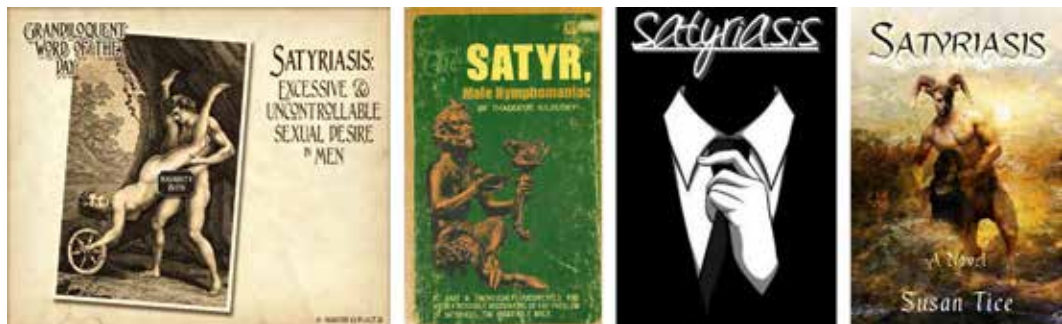
کاریگەری دووجارەکی.

چەشه: bait ئەو دانە ی راوچی بو نیچیری دائەکن بو ئەوهی پیوه

بیئ [ع] [ف] طعمە.

چه شته‌ی سی‌کس: بیاویک له سی‌کس تیر نه‌خوات [ع] الشبق
المفرط [E] satyriasis.

چه‌کمه‌بۆر: کۆنه‌خانزاده، به‌گزاده‌ی نابووت.

چه‌کمه‌ره‌ق: لاسار و بی‌گۆی.

چه‌کووس: رژد، ده‌سقووچاو.

چه‌لاوچه‌ل: ناوبه‌ناو [ف] [ع] متناوب، تناوب [E] intermittent.

چه‌له‌نگ ١: شوخ و شه‌نگ.

چه‌له‌نگ ٢: چوست و ئازا.

چه‌له‌نگه‌ر: ته‌نه‌که‌ساز، ته‌نه‌که‌چی :: چه‌له‌نگ: ته‌نه‌که‌پووتی.

چه‌لاک: ژاژ، داری درێژی میوه‌ته‌کاندن (٢) کۆله‌که‌ی خپوته.

چەم ١: چاۋ.

چەم ٢: چۆم، پرووبار.

چەم ٣: خوار، لار.

چەم ٤: مېشەلانی لای پرووبار.

چەم ٥: شېۋاز و رېكار.

چەم و خەم ١: نازونووز.

چەم و خەم ٢: پېچ و پلۆچ.

چەمەرى: يان نالەى چەمەرى (١) ھەۋاى چەمەرى ھەۋايەكى

زۆر كۆنى كوردىيە و وتراۋە لە سەردەمى ھېرشى يۆنانيەكان بۆ

کوردستان هه‌بووه، ئه‌وسا که گه‌زه‌نفوون باسی مووسیقی کورد و
 که‌لک لیوه‌رگرتنی مووسیقی ئه‌کا له لایه‌ن کورده‌کانه‌وه، ته‌نانه‌ت
 له جه‌نگیش دا ٢) هه‌وایه‌کی غه‌مگینه که دانیشتوانی زاگروس
 کاتی پرسه و کۆست که‌وتن ژهندووایانه ٣) چه‌مهری وه‌کوو
 «نوحه‌ خوانی» له ناو فارسه‌کاندایه که خۆی له «نوحه‌»ی
 ئیسلام و عه‌ره‌ب وه‌ریانگرتوه ٤) چه‌مهری نواندنه‌وه‌ی کۆست
 و په‌ژاره‌ی خه‌لکی کورده له چوارچیوه‌ی مووسیقی دا ٥)
 شیوازینکه له موزیکی بینگوته، که زۆرت‌ر له کاتی له‌ده‌ستدانی
 گه‌وره‌یه‌ک به‌ زورنا و ده‌هۆل ژهنراوه. ده‌هۆلژهن و زرپناژهن له
 به‌یانی زووی دوا‌ی پرووداو (مه‌رگی گه‌وره) له‌سه‌ر کیۆیکی به‌رز
 پروو له خۆر ئه‌که‌ن له دوا‌ی ژهندنی هه‌وای سه‌حه‌ره، هه‌وای
 چه‌مهری ئه‌ژهنن.

ناله‌ی چه‌مهری زاگروس گرده‌به‌ر

چەمى ئوقيانووس: river Oceanus لە ميسۆلۆژىي يۆنانيدا
ئوقيانووس چەمىكە بە دەورى گۆى زەويدا كشاوه و كەنارەكانى
خەلكانى ئەفسانەيى ليئە ژين .

چەو: وردە بەردى تيز و نەسواو :: چەوريز .

چەوماڤ: دۆلەساو، خاوينکردنەهەى لیتە و هەرگى بىر و كاريز .
چەوى و بورغوو: مۆرە و پيچ [E] Bolts and nuts .

چيۆپەمە: جۆرىك دارى زۆرسووك و لخيژ و لۆكەئاسايە لە تويكلى
هەندى درەخت بە ئەندازەى جۆراوجۆرى لۆلەكى دروست

ٲهكرين و بو داخستني سهري بتل و ههندي شتي له و چهشنه سوودي لي وهرئهگيري.

چيوشهق: دارشوق، داري بن ههنگلي قاچ شكاو.
چياكو: Ciacco (ئيتاليائي) به واتاي په لڅه به راز، به چكه ي مالوس.
چياگ: رچاو، سارد له چيژدا :: ئاوي چياگ: ئاوي ته زي cool [E]
 .after warmth

چيپهنل: Thomas Chippendale (1718-1779) موبلسازي ئينگليزي.

چیت: کووٹالیکى ناسكى لۆكه يه به گولّى ورد يان درشته وه.

چىچكان: قنچكان ، هه لئرووشكان .

چىرۆك: سه بربرده آوسنه .

چىقىلارى: Civillari له چه په لئترين گه ره كه كانى فلورانس ، كه هه رچى زبله فرى ئه درىته ئه وى كه سيش دژايه تى ناك .

چىمه نتۆ: يان چه مه نتۆ cemento بيژه ي ئىتاليائى وشه ي cement له زمانى ئىنگليزىدا؛ ههروهها ئه و لىته خهسته چه سپئاساى له نيوان چىمه ندا هه يه و وه كو سمىنت وايه له كوردىدا پى ئه وترى چىمه نتۆ .

چیناوی ۱: به توی، لاله سه رلا .

چیناوی ۲: جوړه کووتالیکه .

چینچيلا: chinchilla گیانداريکی قرتینه ره، له سموره بچو وکتره،

پیستی ته کری به فهرو .

چینچیلیونه: Cinciglione مه یخوریکی به ناوبانگی سه رده می بوکچیو

بووه که له په رتووکي قالاو Il Corbaccio یشدا ناوی هیناوه .

چینچیلیونه و سکولایو: Cinciglione and Scoliao (دیکامیرون)

دوو مه یخوری به ناوبانگی سه رده می بوکچیو بوون .

چینخ: برینی پووک و پیست .

چینک: پرچی سه ر لاجانگ .

چینو دا پیستویا: Cino da Pistoia (۱۲۷۰-۱۳۳۷) هونەر و مافناسی ئیتالیایی.

چیوتاتسا: Ciutazza بریتیه له ناوی (Ciuta+azza) که ناوهکه (Ciuta) خۆی واتایه کی نزمی ههیه وئه و پاشگره (azza) ئه وهندهی تر واتاکه ی ناشیرین ئه کا، زیاتر واتای ئازهلّه، شاخدار و بی شاخ، وه ک گوپره که و ههم که رویشک.

(h)

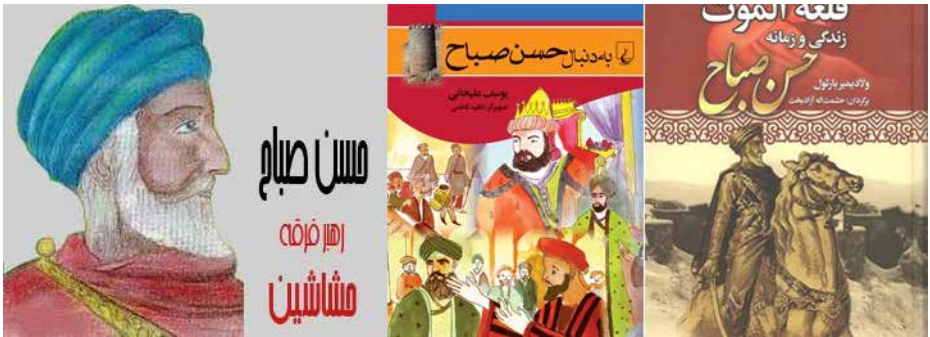
حوسه‌ینا: له شاعیرانی چوارینه‌بیژی نه‌زور کۆنی باشووری خوراسان که زۆریه‌ی چوارینه‌کانی بو دلداره‌که‌ی به‌ناوی دلارام وتوو. شیعره‌کانی ده‌ماو‌ده‌م گه‌پراوه.

حه‌جمان: به‌رگه، تاقه‌ت، گریک.

حه‌زناله: هاوارکردن و نالین به‌حه‌ز و خو‌شیه‌وه له‌کاتی شادمانی یان له‌کاتی دلداری‌کردندا.

حه‌زیا: شامار، ئەژدیها، حه‌فیان، زه‌ها.

حه‌سه‌نی سه‌باح: سه‌باح.

حه‌فیان: شامار، ئەژدیها، حه‌زیا، زه‌ها.

مه نسووری چه لاج: له عارفانی سه دهی سییه می کوچی، نویه می زاینیه. له گرنگترین سوڤیه کانی سه رده می خووی بووه و له کاتی کیشهری عیرفانی دا «انا الحق» ی وتوووه و له لایه ن پیشره وانی دینه وه سه ره تا به «کفرییز» و پاشان به قهرمه تی **قهرمه تی** یان ئیسماعیلی **سه باح**، تاوانبار کرا. پاش هه شت سالان بریاری کوشتنی درا؛ له به غدا، به رده باران کرا، به لام نه مرد، لووت و گوئیان کرد، به لام هه ر خه ریکی نزا کردن بوو تا زمانیان بری که ئاسمان رووی گرژ کرد و ئاوی ده چله هه لسا و کاتی که خو له می شه که یان کرده ناو ئاوه که، ئاوی راساو دامرکایه وه. ئه وسا که چه لاجیان ئه برد بو کوشتن لیی پرسرا راستی، واته چه حق چیه که تو ئه لیی «انا الحق»؟ چه لاج له وه لام دا وتی: ئه مرپو و به یانی و دووبه یانی خو تان ئه یینن؛ ئه مرپو کوشتیان، به یانی سووتاندیان و دووبه یانی خو له می شه که یان دا به دهم باوه.

ANA L HAQ

I AM THE TRUTH

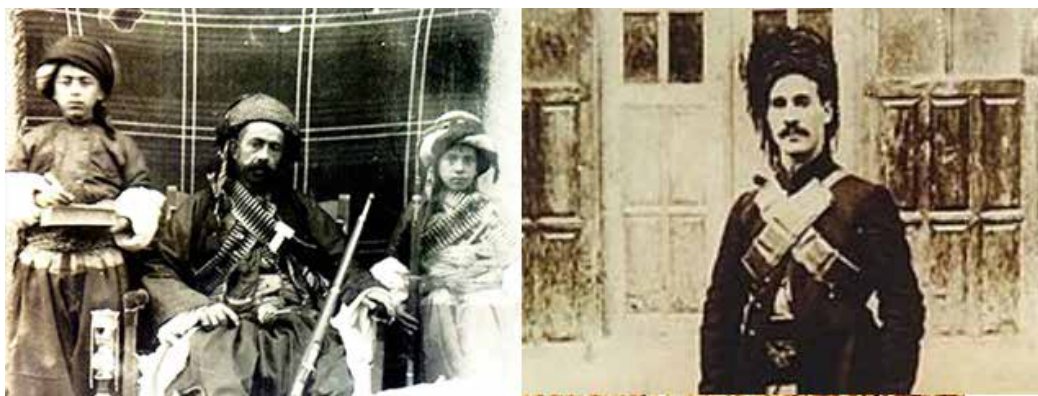
مه نسووری چه لاج نه ههنگی زه ریا
دهنکی گیانی له په موانه جیا کرده وه
ئه و روژه ی که ئه و ئه یوت ئه نه له حق
مه نسوور له کوئی بوو؟ خوا بوو خوا

چه لیم: خواردنیکه له گه نم و گوشت که کاتی کو لان به رده وام لیکی ئه دن تا ئه و کاته ی گوشت و ساوهر تیکه ل ئه بی و خه ست ئه بیته وه. کاتی خواردن رو ن و دارچینی ئه که ن به سه ردی دا. چه لی می شاری سنه به ناوبانگه که هه ندی چی شتخانه ی تاییه ت

له مه‌نجه‌لی مه‌زندا لیی ئه‌نن و به‌که‌وچکینکی گه‌وره‌ی دار
مای ئه‌هینه‌وه.

حه‌مه‌ه‌ل: تا‌قمی را‌ست و چه‌پی فی‌شه‌کدان، قردیله‌ی سه‌رشانی
ف‌حمایل.

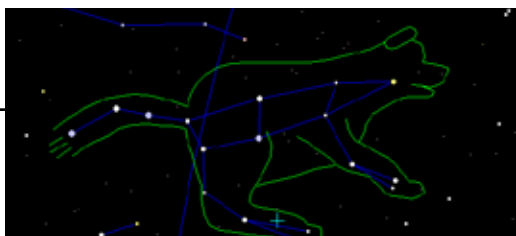

حه‌نه‌ک: ساتایر، گه‌پجاریی، ته‌وزه، ته‌وس [E] satire.

حه‌وا: گشیوش، بو‌شایی، فالایی [E] ف‌فضاء.

حه‌وته‌وانه‌ی که‌لان: حه‌فت ئه‌وره‌نگ [F] دب‌بزرگ [E] الدب

الاکبر (the great bear) ursa major.

حهوته وانهى گچكه : هفت ئه ورهنگ [ف] دب كوچك ، [ع] الدب الاصغر [E] (The Little Bear) ursa minor .

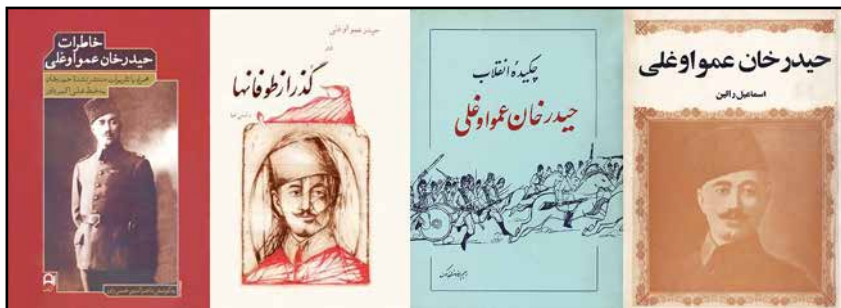
هفت ئه ورهنگ : هوته وانهى [ع] بنات النعش [ف] هفت اورنگ .Big Dipper [E]

هوشه مهر : په چهى مهر، خه لان، شوپنى كار و به رخ .

ههدهر خان : ههدهر عه موو ئوغلۆ، سالى ۱۸۸۰ ز له شارى سه لماس له داىك بووه. له گورجستان بووه به ئه نذازيار

و ئەندامی پارتی سووسیال دیموکراتی رووسیە، هاوپی و هاوخەباتی لنین بوو. دامەزێنەری یەكەم پارتی كۆمونیستی ئێرانە لە جوونی ۱۹۲۰ زاینی دا. حەیدەر خان توانی لە گەڵ میرزا كووچك خانی جەنگەلی رێ بكهوێ و لە ماوهی حەوت مانگی كۆتایی بزووتنەوه كه، نەك هەر خۆی بە لكوو بە چەك و تەقەمەنی یارمەتی بزووتنەوهی جەنگەلی دا. كێشە ی نیوان سەر كردهی تی بزووتنەوهی جەنگەل بوو بە هۆی كوژرانی .

حەیزەرەن: قامچی یان چۆتالیمی دەستی ئەفسەرەن، حەیزەرەنێکی ناسكە و بە سیرمە ی چەرم چنراوه و دوو گەلا چەرمی ناسك وا بە نووكە كه یه وه .

(x)

خاپوور ۱: ویران، کاول.

خاپوور ۲: ناوی چه میکه له کوردستان.

خاپینراو: فیل لیکراو.

خاپینۆک: له (خاپاندن) خاپینه، فریوده، [ع] [ف] مکار، محیل [E]

. trompeuse

خاتوو ئاناستازیا: Anastasia واته دهزگای سانسۆری فهراڤسه،

ناتۆرهیهک بوو له سهردهمی جهنگی جیهانی یهکه م لهسه

دهزگای سانسۆری فهراڤسه دانرابوو.

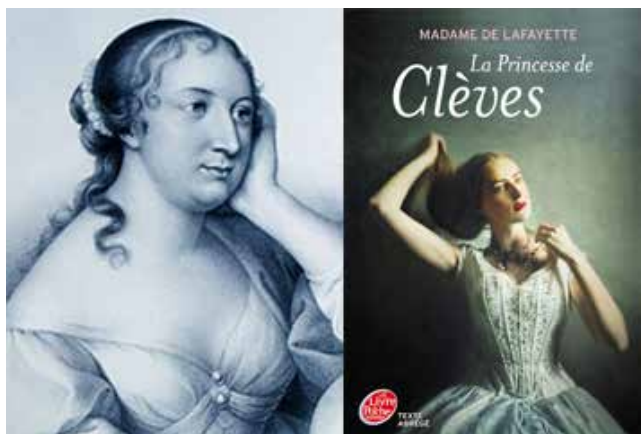

خاتوو تالین: de Tallien هاوسهری یهکیک له ئەندامانی

کونفانسیۆن.

خاتوو دو پراسلین: هاوسه‌ری Gabriel de Choiseul دووکی پراسلین که سالی ۱۸۲۴ به دهستی می‌ده‌ده‌کی کوژرا و می‌ده‌ده‌کی خوی کوشت.

خاتوو دو لافاییت: Madame de La Fayette (۱۶۹۳-۱۶۳۴) پ‌ماننوسی فه‌رانسه‌یی و نووسه‌ری شازاده دو کلیف، یه‌که‌م پ‌مانی میژوویی فه‌رانسه، که یه‌کیکه له پ‌مانه ویژه‌یه‌کانی سه‌ره‌تای پ‌ماننوسی.

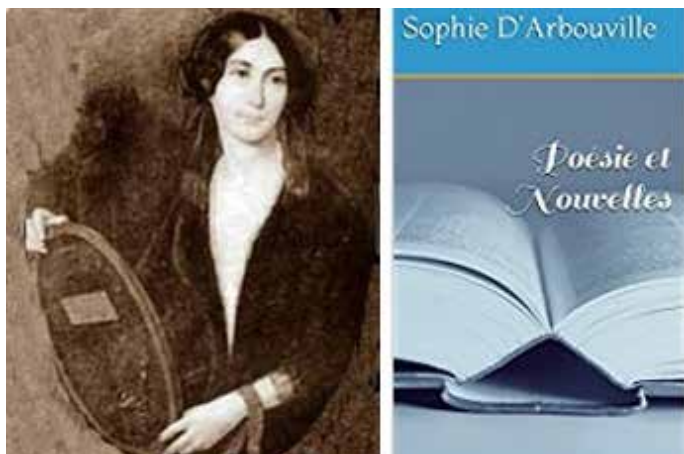

خاتوو پرودوم: Prudhomme که سایه‌تی شانوگه‌ری شکو و پروخان، جه‌نایی ژوزیف پروودوم، نووسینی هانری مؤنییه.

خاتوو داربۆفیل: Sophie d'Arbouville (۱۸۱۰-۱۸۵۰) رۆماننوس

و دۆستی نزیکی سهنت بیث بوو.

خاتوو دو باری: Jeanne Bécu, comtesse du Barry (۱۷۴۳-۱۷۹۳)

گراوی و نازیلهی لویی پانزه، له بهرکه وتوووه کانی رژیمی تیرووری
سه رده می شوپشی مه زن.

خاتوو دو بوانی: Comtesse de Boigne (۱۷۸۱-۱۸۶۶) نووسه ر و

ئاریستوکراتی فه پانسه یی. کۆریکی له پاشایه تیی جوولای به پریوه

ٲه برد و بیره وه ریه کانی له ۱۹۰۷دا بلاء و بوویه وه.

خاتوو دو تیّب: Mme. de Thèbes (۱۸۶۵-۱۹۱۶) ژنیکی

دهستبین و فالگره وهی به ناویانگ بووه.

خاتوو دو سه بران: de Sabran گراویی فیلیپ دورلیان.

خاتوو دو شاتیله: Émilie du Châtelet دۆستی فۆلتیر بوو.

خاتوو دو گرینیان: کچی خاتوو دو سیقینه بوو. خاتوو دو سیقینه

ره خنه له کچه که ی ٲه گری بۆچی نووسیه تی «جه نایی باوکت»

و بۆ نهینووسیه «باوه گه وره م»، جا ٲه میس ٲه لئ بۆ نووسیه ته

«دايكت» و نه تنووسيوه «دایه گه ورهم»!

خاتوونه: ماسیبه که شینه، ماسیبه کی بچوکه خالی سووری پیوهیه،

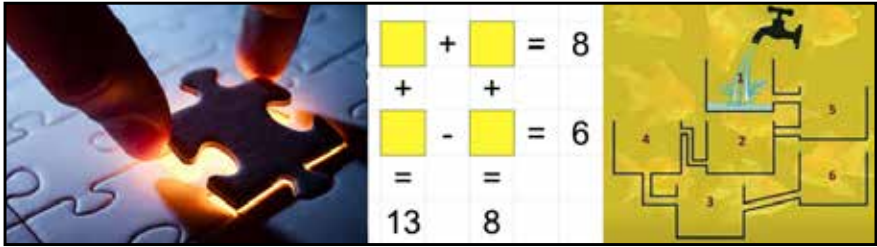
له ئاوی شیرینی چه مدائنه ژی و گوشتیکی به چیژی ههیه [ف] قزل

آلا [E] trout.

خاچ تیروانین: راسته وخۆ و به مۆره وه تیروانین.

خاچه پرس: puzzles وینه مه ته ل.

خاراو: راهاتوو له گه ل کار، دنیا دیده، به رگه گری سه ختی.

خازه لۆک: گه دا، سوال که ر.

خاسۆک: فیلباز، گزیکار، گه رباز، ته شقه له.

خاک و پاک: (۱) ئاشت و تۆراو (۲) خاک بوون دارهتی تۆران و

پیکهوه نه دوان، پاک بوون دارهتی ئاشتی و پیکهوه دوانه ::

خاکی کرد له گه‌لی: لیی تۆرا و قسه‌ی له گه‌ل دابری.

خاکه‌پرای: مل به کوین بوون، بی ده‌ماری [E] تواضع.

خالایی: لاکه‌له‌که.

خالپرس: نیشانه‌ی پرسیارکردن (؟).

خان ۱: نازناوی پیاوی ده‌سه‌لاتدار.

خان ۲: کاروانسه‌را، موئیل، له کۆندا شوینی لادان و حه‌وانه‌وه‌ی

ریبوار و ولساته‌که‌ی بوو.

خانه‌بیزار: له مال خۆی بیزار [E] gadabout.

خانه‌زاد: نوکه‌ر و کاره‌که‌ر که له مالی خودان له‌دایک بووبی.

خانه‌گومان: دلپیس، بیرخراب، دل چه‌په‌ل.

خاواق: exclamation (!) نیشانه‌ی سه‌رسوورمان، نیشانه‌ی واق‌مانی

ئه‌ندیشه.

خاوبه‌ستن ۱: خاوکردن و به‌هه‌له‌دا بردن

خاوبه‌ستن ۲: کلاو سه‌رنان، فیل لیکردن، هه‌ل‌خه‌له‌تاندن ::

خاوی تۆیان به‌ستوو.

خاو: پرز و کولکه‌ی شال و مافووره.

خاودار: کولکن، کولکه‌دار.

خاوه ۱: پیتاکی میری.

خاوه ۲: که‌رانه، قه‌ره‌بووی مامه‌له‌په‌شیمانی.

خاوه ۳: سه‌رانه بو‌گه‌له‌گا و زۆردار.

خاوه ۴: لکی تازه‌رواو له‌لق.

خاویار: sturgeon (ماسی) ماسیه‌کی گه‌وره‌ی پۆله‌که‌داره، له

زهريا و چه می یوورپوئاسیا ئە ژى ، بۆ خاویار و گوشته که ی بهای
بازرگانی هه یه .

خرت: نیری ، بزنه نیری دووسالان .

خرش: به دەل ، ئەلته رناتیف ، مته ، زپ .

خزن: گوڤی پیر و مه شایخ ، گوڤی پیروۆز و پاکیزه .

خلیج: درهختی که ستانه [ع] غار [E] Chestnut ، bay-tree

خلته: رسوب .

خمگەر: رهنگریژ ، وهستای رهنگریژ ، وهستای پهنگکردنی بهن و

کووتال [E] dyer .

خۆبانی: ناؤمید بوون، دلسارد بوونهوه، دستخه پرۆیی [ع] تثبیط، احباط [ف] سرخوردگی، disappointment.

خۆت و بهخت: لۆتۆ [ع] یانصیب [ف] بخت آزمایی [ع] lottery.

خۆتهی دهپیان: lampreys جوړیك مارماسییه كه دهمیكي وهك

بۆری ههیه.

خۆچهن: له حاندی خووه، له ئاستی خووه به رهو پیشه وه، ریک و راست [ع] [ف] مستقیم [ع] straight.

خۆرا: بۆ خواردن شیاو.

خۆرامان: خهرامان، هاتنی به له نجه و لار، وهك ئه وهی خۆر هاتی.

خۆرا: (۱) لاسار، كه سیك كه به قسهی خۆی ئه كا (۲) دوای وشه ی له، به واتای بیخود، به لاش.

خۆرانان: خۆده رخستن و خۆگیفکردنه وه.

خۆسزادان: penance تۆبه و خۆسزادان له ئه نجامی ههستکردن به په شیمانی؛ تۆبه کردن به خۆتهشكه نجه دانه وه، پارێز و ریازه تکیشان.

خۆشمنه‌ند: دلشاد، شادمان :: له‌سه‌ر كیچی هۆشمه‌ند، دلمه‌ند،
سه‌رمه‌ند، سیامه‌ند.

خۆماک: خۆرسک، غه‌ریزه.

خۆماکی مه‌رگ: مۆرتیدۆ [ع] غریزة الموت [E] Mortido.

خۆیا: دیار، ئاشکرا، ده‌رکه‌وتن و نواندنی بیچم و که‌سم.

خۆیان: کا و گه‌نمی تیکه‌ل پێش شه‌ن کردن.

خواجهانه: دوو سه‌کۆ له‌ هه‌ر دوو به‌ری ده‌روازه.

خواجه: پیاوی خه‌سینراو، پیاوی گون ده‌رهاگ.

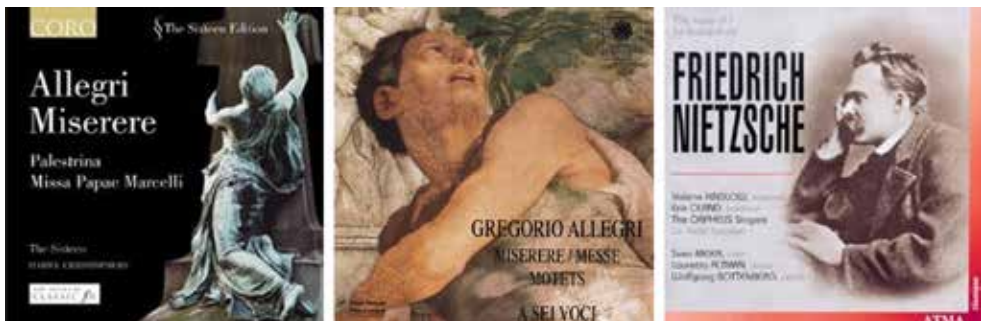
خوازه: metaphor شیوهی ده‌رپرین یان به‌کارهینانی چه‌مک و
ده‌سته‌واژه‌یه‌ک له‌بری یه‌کی دی که زۆر له‌یه‌ک ته‌چن.

خوایه به‌زه‌یی: Miserere نزای سالمی ۵۱ (Psalm) که به «خوایه

به‌زه‌یی» ده‌ست پێئه‌کا، نزا که هه‌ی داوودی په‌یامبه‌ره و
پارانه‌وه‌یه بو به‌زه‌یی خوا، چونکه داوود شه‌یدای به‌س‌شایا:

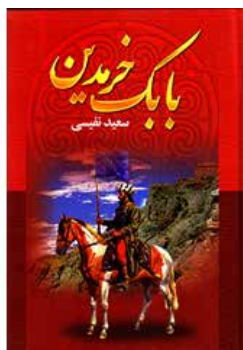
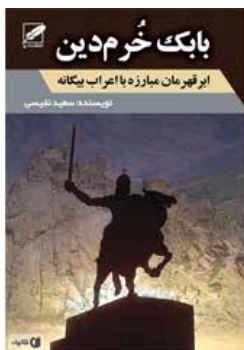
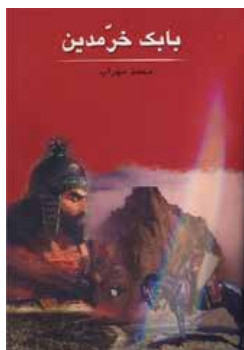
Bathsheba هاوسه‌ری ئووریای حیتی له‌ سه‌ردارانی خۆی ته‌بێ،
کاتی که ته‌زانێ به‌س‌شایا سکی پر بووه، تێئه‌کوشتی ئووریا دوور
بخاته‌وه، بۆی ناگرێ، ناچار ته‌یکۆژێ و به‌س‌شایا له‌ خۆی ماره

ٲهٲری. سلیمانی نهی کوری ٲم ژنهیه. ٲهورات: (سمایل
 ۱۱:۶-۱۳ و شاهانی یهکه م ۸:۱) قهشهکهی له مهٲر ٲیمهش
 هه مان ٲاوانی داوودی ٲه نجام داوه.

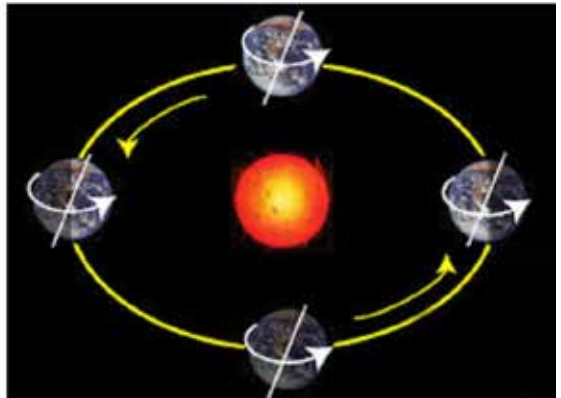
خودان: خٲو، خاوهن.

خوپره مدین: بابه کی خوپره مدین، سه دهی نوٲی زاینی، له
 ناوچهی ٲه رده بیل، سه رکردهی شوٲشی رزگار یخوازانهی
 دژی عه باسبه کان بوو که ماوهی بیست سالان به رده وام بوو.
 خوپره مدینان به **به رگسور** به ناوبانگن به و جوٲهی که به ٲیره وانی
 ٲه بووموسلیمی خوراسانی به به رگ رهش ناسراون. ٲایینی
 خوپره مدینان که خوٲی به واتای به هدینه، ٲاوٲته یه کی زه رده شتی
 و مه زده کی بووه.

خوشین: خزین و ریکردنی مار.

خولانهوه: خولانهوه، خولانهوهی شتیکه به دهوری خویدا. هەر تهنیک چهقی خووی ههبوو و، خولا بهدهوری خویدا ئهوه خولانهوهیه؛ زهوی به دهوری خویدا ئهخولیتتهوه، به دهوری خویشدا ئهسووریتتهوه :: سوورانتهوه، سوورانتهوهی شتیکی کهسیکه به دهوری شتیکی تردا؛ هەر تهنیک چهقی خالیکی دیاری کراو بوو و سوورا به دهوریدا، ئهوه سوورانتهوهیه؛ ئهوتری: برۆ بیخولیتتهوه، ئهگینا به دهوری تۆدا ئهسووریتتهوه (پیشینازی ئهکبهر حهسهن و هیمن حامید).

خولگه: تهوهری سوورانتهوه [E] Orbit [E] مدار.

خوله خهخووش: Gros-Jean ژانی لۆژهندهر یان simple Jack جهکی ساویلکه، له چیرۆکی ۱۰ی پهرتوکی ههوتهمی چیرۆکهکانی لافونتین به ناوی شیرفرۆش و کووزووی شیر: «جا جهماوهر، خووشی ئهویم، ئهمهکن به شا و تاج لهسههر سهرم دائهنین، ئینجا له پڕ رووداویک ئهمهینتتهوه به خویدا و، ئه بمه به ههمان

خوله خه و خووش که بووم.»

خولیا: تامه زرۆیی، که لکه له، هه وهس و ئاره زووی فراوان،
گیرۆدهیی [ع] [ف] و سوسه [E] Obsession.

خولی دیرکتوار: Directoire ته نجومه نی راپه راندنی پینج که سی
به پپی ده ستووری سالی سییه می شو رشی مه زنی فه رانسه، له
۱۷۹۵ تا ۱۷۹۹. شیوازی دیرکتوار له هونه ری رازاندنه وه و
پوشاکدا له فه رانسه و به شیکی ئورووپادا رهنگی دایه وه.

خومار: که سی که دوا ی نه شه بوون و سه ر خووشی سه ری ئیشی.
خومخوم: دهنگی ئاو که به رووبار و جوگه دا ئه پروا (۲) شوخ و

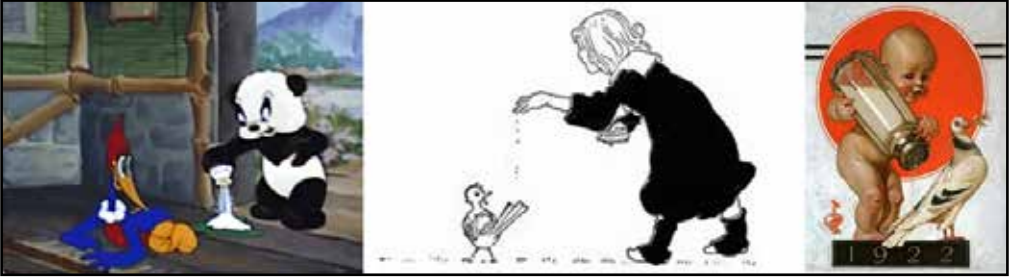
شەنگ.

خوہ: xiwe خوھ، لیژک، ئارەق. تراویکی زەلّال و سوپرە لە لووی

ئارەقپێژی پێستی گوانداران ئەدەلێ.

خوێکردن بە کلکی مەلدا: Salting a Bird's Tail پەندی پێشینان،

لە زۆر زوووە ھەیه و ھەر نەبێ لە سەدەیی شانزەھەمەوہ
ئاماژەیی پێدراوہ. ئەتوانی مەل بگری بەوہی کہ خوێ بکە
بە کلکید، چونکە خوێ باربەژەنی ھەیه و مەلەکہ تەلیسم ئەکا؛
بەلام لە راستیدا واتاکەیی ئەوہیە کہ، ئەگەر بتوانی ئەوہندە لە
مەل نزیك ببیتەوہ کہ خوێ بکە بە کلکید، ئەشتوانی بیگری
و نەھیلێ لە دەستت دەرچێ.

خوینبایی: ئەو برە پارە یان کالای کہ ئەیدەن بۆ ئەوہی گیراویان

بارمتەیک وەربرگرنەوہ [ع] [ف] فدیہ [E] blood money.

خویندنه وه بۆ هه موان: Lectures pour tous گۆفاریکی وینهداری
 فهپرانسهیی بوو که فیکتۆر تیسۆت له ۱۸۹۸ دایمه زراند و تا
 ۱۹۴۰ درێژهی هه بوو.

خووده: helmet هیلمت، کلاوئاسن، کلاوزرپی پاراستنی سه ر.

خه پره کردن: لیک ئالآن و به ناو یه کدا هاتن و چوونی مه ر و بز ن،
 کاتیکه به هۆی دیارده یه کی سروشتی وه کوو با و تو ز و برووسکه و
 ورده بارانه وه قه لّس ئه بن.

خه رابات: وشه ی خه رابات، واتایه کی بالای هه یه و ئه ماژه ی بۆ
 یه کبوونه، ئه و شوپنه ی وا عارف تییدا خه ریکی گه پرا نه و بۆ پله ی

بالای ون بوون، کالبوونهوه، نهمانی ههموو نهخش و روالته ته
 روالته تی و نا خوداییهکان تی ئەکۆشی. له فهرههنگهکان دا ئەم
 واتانهی بو نووسراوه: مهستی بی تاگا، سهرخۆشی باده، مهستی
 مهست، مهیخانه، دنیای کهلاوه، کاولستان، دنیای بیوهفا.
 شاعیره مهزنه کلاسیکیهکانی کورد شارهزای فهلسهفه و چه مکی
 خهرابات بوون و له شیعرهکانیان دا باسی خهراباتیان کردووه:
 ئەحمەد موختار جاف:

له عهشقی خووبروویان مهنعی من هه رگیز مه که واعیز
 به دهستی خۆم نییه به خوا ئەمه دهردیکی زگماکه
 به لێ بازاری دههره وا یه کێ سۆفی یه کێ شیخه
 یه کێ جیگهی خهراباته، یه کێ بی هۆشی تریاکه
 دیسان ئەحمەد موختار جاف:

زاهید وه ره ناو به زمی حه ریفانی خهرابات
 لاده له ریا و سه رزه نشی قوور و خهرافات
 یه که جورعه بنۆشه له مهیی بی غهش و گولپهنگ
 ئەسلەن مه که تو به و پرپوچانه موبالات

مه حوی:

شوکر هۆشیاره مه حوی، تیدهگا دنیا خهراباته
 که به دمهستی بکا ئەهلی، خراپه ی بوچی لی دهگرم

دیسان مه حوی:

شوگری حه ق بهر ده ری هه ر فهقره ئیقامه تگاهم
 بهر ده ر و باری نه سولتان و نه شا نیمه مه لازل
 به لکه له و رییه وه من په ی به مه عیمرانی به قا
 مه حویا غهیری خهراباتی فه نا نیمه مه لازل

شامی کرماشانی :

خهراڤم کرد خهراڤات خهیاآت
وه دهس چود عمقل و ئیمانم، و آم که
وه بادهی تهآخ جام زندهگانی
دهمآ مهست و غهزهآ خوانم، و آم که
له شیعری فارسی دا، حافزی شیرازی یه کیکه له و که سانهی
خهراڤات و هه مو رههه ند و لایه نه گانی ئه م دیارده عیرفانیه
پیکه وه ئه نوینیتته وه :

یادی ئه و یاره پیاله ی هه ئه ندا له به زمی یاران
یادی ئه و به زمه من و یار و، خوا به آم لامان بوو
یادی ئه و کاته خهراڤات نشین بووم و مهست
ئه و شته ی لیڤه له مزگهوت که مه لام، لامان بوو

ديسان حافز:

من به یادی لیوی ئه و چوومه خهراڤات دویشه و
دیم ههشی مه ی دلی پر خوین و له ژیر پیی گل بوو

خهروار : کیشیکه به رامبه ر به سیسه د کیلو.

خهروآ : له خوآ بایی، دفره، خوآده رخه ر :: دهسته روآ: فریودراو، فیآ
لیکراو.

خهروآبوون : له خوآ بایی بوون، له خوآ ده رچوون.

خهره ند : قوولکه ی دریزی له زه مین هه لکه ندراو [ع] خندق

.Ditch [E]

خه زيمۆك: گۆله مروارى، به يپۆن، daisy.

خه سه رهو: يان خه سه رهوى نه وشيروانى دادگه ره پادشايانى به دهسه لاتی ساسانى سه دهى شه شه مى زاینى ڤه ټه نوو شه.

خه سه تهووره گه: ماستى له كيسه كراوى ټاوه چنكراو.

فه رگه نگی شاسوار

۳۴۸

خه‌شاپارشا: Ahasuerus، کور و جیگری داریوشی مادی، له تهورات یان په‌یمانی کۆن له په‌رتووکي ئیستر و دانیال و ئه‌زرا، ۳۲ جار ناوی هاتوو که پاشایه‌تی ۱۲۷ ساتراپی کردوو له هینده‌وه تا حه‌به‌شه. له په‌رتووکي تووبیت به هه‌وه‌خسه‌ته‌ره‌ی مادی دانراوه که نه‌ینه‌وای گرت.

خه‌فتیان ۱: سارده پایز.

خه‌فتیان ۲: چله‌ی زستان که تووی تیدا ناروی.

خه‌لان: کۆز، په‌چه‌ی مه‌ر، خه‌ل، سه‌رگیپر، شوینی کار و به‌رخ، هه‌ویژ، هه‌ویس.

خه‌له‌ساو: (له چاوگی خه‌له‌سان) پارێز په‌یداکردن :: نه‌خۆشیک که له‌به‌رامبه‌ر نه‌خۆشینه‌که‌یدا توانای به‌رگری په‌یدا ئه‌کا و ئیتر

تووشی ئه و نه خوشییه نایته وه [ع] مناعة، حصانة [ف] مصونیت
Immunity [E].

خه لاتی سهنت ئه ندره ی: Cordon of Saint Andrew نیشانیکی
رووسیه که پیته ری گه و ره سالی ۱۶۹۸ دایمه زراند.

خه لخال: که تا کو تایی رژیمی په هله وی پی ئه و ترا هیرۆئاوا، له
شاره کانی پارێزگای ئه رده وینله که زنجیره چیا ی تالش له ده ریای
مازنده ران جیا ی ئه کاته، دانیشتوانی به زمانی ئازهری و تاتی و
کوردی قسه ئه که ن، به تایه تی شارۆچکه ی له مبه ر و گونده کانی
ده و روبه ری که هه موویان کوردن.

خەم ۱: كەسەر، پەژارە.

خەم ۲: ران :: رانی راست، لنگی راست.

خەم ۳: چەم، چەماو، پیچ.

خەمبارە: شتیک که پر یی له خەم :: خەمبار کەسیکە باری خەم

یی و خەمبارە، شتیکە وەکوو ھۆنراو و پەخشان دەربارە ی خەم و کەلیلان.

خەمشە: کوز، ئەندامی زاوژی مینە.

خەملاو: (خەملاندن) گۆترەپر، بەراوھردیی [ع] التقديرية

[ف] تخمينی [E] Estimated.

خەملین: maturation پەسکان و پیگەیشن و کاملبوون.

خەنازیر: کوانی زل که له مل دی، دمەلی گەورە.

خەنجەری مالایی: Malayan kris خەنجەریکی قۆرتداری مارئاسایە.

خەنەبەردیلە: کەژا، کەز [E] Moss.

خەنیم: ھاوتای کەسیک له زۆرەبان و رکابەرایەتی و پیسپەریکی دا.

خهواره: له داوی خه و که وتن :: شهواره: له داوی پروونکی که وتن .
خهوتوو: یان پراکشاو، له سهدهکانی ناونجیدا په یکه ری
مردوو که یان له داره تی خهوتوو و گهنج و شهنگ و ته نانه ت
نیوه پروت ته تاشی و ئەم په یکه رانه که هه ندیکیان له شاکاره کانی
په یکه رتاشی جیهانن، ناویان پراکشاو (به فه پراسه gisant و به
تینگلیزی recumbent) بوو، له سه ر گوژی مردوو که دائه نران .

خهور: لیل، ته ماوی .

خه وگهر: سامنامبۆلیست، ئەو که سه ی له خه ودا ئەروا به ریډا

﴿خاوبگرد﴾ السائر النائم، المسرّم السائر أثناء النوم ﴿﴾

.sommnambulist, sleepwalker

خه‌ونی یاقوب: ته‌ورات، سیفری ئافراندن، به‌شی ۲۸، به‌ندی ۱۲ تا ۱۴: یاقوب له‌ په‌وتی هه‌لاتنی له‌ دهستی عیسوی برا لفه‌دوانه‌که‌ی، خه‌ون ته‌بینی به‌ په‌یژه‌یه‌که‌وه‌ که له‌ عه‌رزه‌وه‌ گه‌یشتوه‌ته‌ ئاسمانی حه‌وته‌مه‌ین یان به‌رده‌رگای به‌هه‌شت، که فریشته و په‌ریان هاتووچۆی پیندا ته‌که‌ن و له‌وسه‌ری په‌یژه‌که‌ یه‌هوه‌ دانیشته‌وه‌ که به‌لین به‌ رۆله‌کانی یاقوب ته‌دا بیانکا به‌ خاوه‌نی سه‌رزهمینی که‌نعان. یاقوب ته‌و شوینه‌ی خه‌وه‌که‌ی لی بینوه‌ ناوی ناوه‌ مالی نیل یان خانه‌ی خودا.

خیرته: زه‌وی به‌یاری هه‌رگیز نه‌کیلراو.
خیزره: چیلکه و چه‌والیکه له‌سه‌ر قامیشه‌ندی خانووه‌وه‌ داته‌نری.
خیسه: مۆره، به‌ گوشه‌ی چاو پروانین به‌ تووره‌یی.
خیشاندن: ته‌مه‌لی کردن، دواخستن، وه‌ده‌رنگ خستن.
خیله‌وخوار: کاتیکه که‌ خیلاتی پایزان له‌ کوپستانه‌وه‌ ته‌چن بو گه‌رمیان.

خپله وژوور: کاتیکه که خیلاتی له هاویندا ئه چن بو کوپستان.

خپو: خودان، خپوهند :: خپوی ئاگر؛ خپوی زهريا [ع] اله او آلاهه
[E] .deity

خپورانوه: توانه وه، سوئی بوونه وهی دل، ئه م دارته په یوه ندی
به باری دهر وونی مروقه وه هه یه، نه ک ئازاری جهسته یی.

خیا ۱: یخ.

خیا ۲: یخ دانی و شتر.

خیره: فالگره وه، فالپیژ، دستگره وه، دستبین، ئه وهی که به هوئی
ژیگ یان هه لدانی زاری تاییه ت یان ورده به رد ئه یه وئی پازی

سه‌ربه‌مۆر ئاشکرا بکات و داهاتووی که‌سینگ پیشینی بکات

ف [ع] رمال [E] fortune teller.

(d)

داپرانى: كيبه ركى له گوريس كيشان داف [E] مسابقه طناب كشى [E]

شد الحبل [E] Tug of war.

دابزان: شاره زای داب و نه ریتی کومه لایه تی [E] social convention.

دابزانى: شاره زابون له داب و دهستووری کومه لایه تی.

دابه زینى سه ربه ره ووژیر: diminuendo دابه زینى له سه رخۆ.

دا پراتۆ: da Prato واته خه لکی شاری داپراتۆ، سه ربه داپراتۆ.

داتۆره: datura گیایه کی بوومی باکووری کیشوهری ئەمريکایه،

ئه لکولی زه هراوی یان هۆشبه ری هه یه، مرۆف تووشی ساویر و

ئیلوژن ئەکا.

داته‌کاو: بریتی له والابوونی کیسه و شه‌لته به هۆی راه‌شان‌دنه‌وه و له هه‌مان مایه‌دا واته له‌ر و لاواز بوون و گوشت به له‌شه‌وه نه‌مان و هه‌لوه‌رین .

داچوون: به‌ره‌خوارچوون، دانه‌وین، ئاوابوون، داقویان .

دادگای هانابردن: Appeal Court [ف] دادگاه‌استیناف، [ع] محکمة استئناف .

داخۆیان: راگه‌یاندن، نووسراوی ییودان و ریۆشوین بۆ جه‌ماوه‌ر [ف] بیانیه .

دادان: (١) تاشینی پینووس (٢) فیرکردن :: «وانه‌دان» (٣) پیشاندان :: «سه‌رمه‌شق دادان» (٤) سه‌ره‌تا دامه‌زراندن :: «تۆ‌گۆره‌وییه‌که‌م بۆ داده‌من ئه‌یچنم» (٥) کون و که‌لین به‌تۆپه‌له‌قور گرتن «دیواره‌که‌م دادا» (٦) ده‌ستپیکردنی بارش :: «باراب‌دایدا» (٧) ده‌لاندن «گوزه‌که‌دایداوه» (٨) به‌ردانه‌وه‌ی په‌رده (٩) داخستنی ده‌رگا و په‌نجه‌ره (١٠) ده‌ست له‌سه‌ر زه‌وی نان :: «هه‌ردوو ده‌ستی دادابوو .

دادنووسی: که‌سیک که‌ده‌سه‌لاتی ئه‌نجامدانی کاروباری قانونی هه‌یه، به‌تایبه‌ت له‌بواری مۆرکردن و پشتراستکردنه‌وه‌ی ریککه‌وتننامه و به‌لگه‌نامه‌ی قانونی [E] notary .

داد و تۆلهی یهزدان له بهواداچوونی تاواندا: تابلوی

پرودۆن Pierre-Joseph Proudhon (۱۸۰۹-۱۸۶۵) پرامیار و شیوهکار و یهگهه ئانارشیهستی فهرائسهیه، که زۆر لهو دیمه نه ئهچێ که لیڤه دا (گه ران- بهرگی ۳) باسی ئه کری.

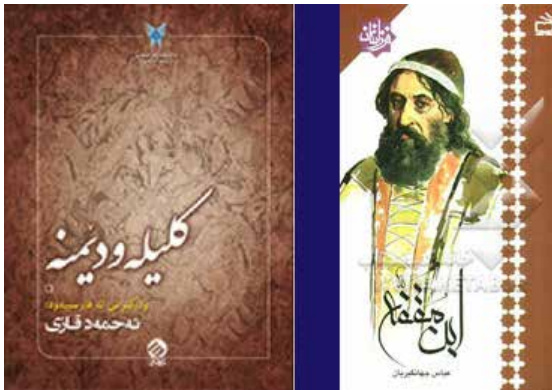
دادوهر: Judge سه روکی دادگا :: دادیار: Prosecutor پارێزه‌ری قانون و کۆمه‌ڵ.

دادوهری بهرلین: فرانسوا ئاندريۆ (Françoise Andereau) له چیرۆکه شیعیکیدا ئه گێڕێته وه که له ئه فسانه دا هاتووه فریدریکی دووم، شای ئالمان، ئاشه وانیکی بانگ کرد بو دادگا، چونکه ئاشه که ی به رجه وه نی ئه وی کویر ئه کرد. به لام دادوهرانی بهرلینی هه قیان

دا به ئاشه‌وانه‌که .

داده‌ویییه: رووزییه کوری دادویییه ناسراو به ئیبنی موقه‌ف‌ه‌ع له نوینه‌رانی بیرکردنه‌وه‌ی زانستیه له سه‌ده‌ی هه‌شتی زاینی، خه‌باتی ته‌کرد بو سه‌رکه‌وتنی زانست و مرؤف دژی خو‌ر‌فاتی دینی، که ئامیریکی گرن‌گه بو یه‌خسیر کردنی گیان و بیری جه‌ماوهر، گومانی له هه‌موو ئاین و ئاینزاکان هه‌بوو. هه‌ر ته‌م ئازاد‌یخو‌ازی و جه‌ربه‌زیه‌ی له ده‌رپ‌رینی بیر و باوهر‌دا بووه‌ هو‌ی ته‌وه‌ی مه‌نسووری عه‌باسی به‌ناوی کافر و زهنده‌قه، فه‌رمانی کوشتنی بدات .

دادیار: Prosecutor پارێزهری قانون و کۆمه‌ل :: دادوهر: Judge

سه‌رؤکی دادگا.

دارا: یان داریووشی سییه‌م، کوری داراب، نه‌وه‌ی داریووشی دووهم، دوا پادشای ماد، سه‌ده‌ی چواری زاینی داریووش.

دارد: Damn، به واتای قوزه‌لقورت، دهرد، ژان، ژه‌هری مار، نه‌فره‌ت که زیاتر منالّ به یه‌کدی ته‌لین.

دارمال: ته‌واو، کامل.

دارانه‌وه: بوورانه‌وه، حال لیّه‌اتن [ع] خلسه.

داروازی: سه‌مای یاریکردن به دار.

داروپهردوو: لاور، بهرد و دار و هه لاشی خانووه رووخاو ☞ آوار.

داره بن ۱: داره پرای خانوو.

داره بن ۲: داری قهزوان.

دارهت: دۆخ، ژیوار، حال، حالهت :: ئه و دارهتهی بهسهرم هاتبوو، له دارهتیک دا بووم.

داری سیسه م: شیشه م، درهختیکی گه ورهیه وهک گوپز و بهروو له پاکستانه وه تا بووتان ئه پروی، دارهکهی سهخت و توکمهیه و بوگرۆقهری و موبل و قه رهویله به کار دی. میوه کهیشی بو ده زمان به کار ئه هینری :: سیسه م به واتای قه رهویله له زمانی کوردیدا، له وه وه هاتوو که له داری سیسه م دروستکراوه ☞ Rosewood.

داریل: دهرم، بهرمیلی تهخته‌ی گه‌وره، کوپه‌ی داری سه‌رگراو.

داریووش: داریووشی مه‌زن، له پادشایانی به ده‌سه‌لاتی ماد. سه‌ده‌ی شه‌شمی پیش میلاد. فارس، به پادشای هه‌خامه‌نشی ناوی ئه‌با، له کاتی‌کا خۆیان دان به‌وه‌دا ئه‌نین که هه‌خامه‌نشی درپژه‌ی ماده. بایره‌ی داریووش ناوی هه‌خامه‌نش یه‌کیک له سه‌دان سه‌رداری ماد بوو. به‌لگه‌ بو ماد بوونی داریووش، یه‌کیک له کۆنترین سه‌رچاوه‌کان، **ته‌وراته**. له ته‌ورات دا زیاتر له سی جار ناوی ماد و داریووش هاتوو و، ته‌نها جاریکیش باسی هه‌خامه‌نشی تیا نییه. به تاییه‌ت له لایه‌ن دانیالی نه‌بی که خۆی کاربه‌ده‌ست بووه له داموودازگای داریووش دا. ته‌ورات، کتیپی دانیال نه‌بی، به‌شی ٦، برگه‌ی ٣١ ئه‌لی: «**داریووشی مادی** ئه‌وسا که سی بیست و دوو سال ته‌مه‌نی بوو، خاکی که‌لدانی گرت و بوو

به پادشای ئه وی. « هه مان سه رچاوه به شی ۹، بر گه ی ۱ ئه لّی: «له یه که م سالی ده سه لاتی داریووشی کووری ئه هاسووریووس له **تووی ماده کان**، که بوو به پادشای خاکی که لدانیان. « جا ئه گه ر داریووش ئه گه ر فارسه، بو پئی نالین له تووی فارس؟ هه مان سه رچاوه، به شی ۱۱، بر گه ی ۱ ئه لّی: «**داریووشی مادی** و...» ئه گه ر حکومه تیک له ئارادا بووایه ت به ناوی هه خامه نشی دیاره پیویست نه بوو بلین داریووشی مادی، چونکه وه ک فارس ئه لّی ئه وه سه د و ئه وه نده ساله ماد تیاچووه، بو ئه ی بنووسن ماد و مادی. ئه ویش که سانیک که خوین راسته وه خو کاریان بو داریووش کردووه و زانیویانه کاریان بو کئی کردووه. هه روه ها ئه وه ش ئه زانین پادشاکان و حکومه ته کان چه نده سوورن له سه ر ناو و نیشان و بنه چه ی خوین.

دارمانی خودایان: Götter Dämmerung به شی چوارهمی ئوپیرای
ئالقهی نیبلونگ The Ring of the Nibelung ی فاگنهره.

داژدار: لایه نگر، پشتیوان، پاریزهر [ف] هوادار، جانبدار [ع] انصار، معجب.

داستان: چیرۆکی پالەوانی و میژووویی [E] Epic [ع] ملحمه [ف] حماسه.

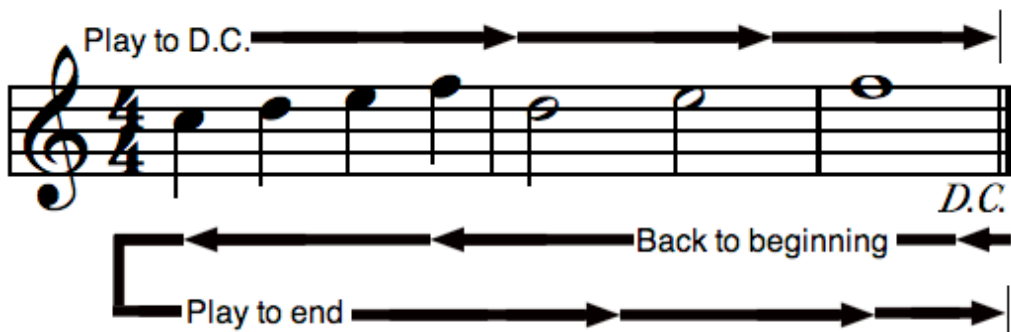
داسووکه: قه لاس، دهسک، گۆله گهنم که له دهمی داس دائه که وی.

دانشدیار: بناوان، کەسیک کە ئاگای لە مالت ئه‌بێ [E] Housekeeper.
داتیۆ: Gabriel Davioud (۱۸۲۴ - ۱۸۸۱) له سالی ۱۸۷۸ کۆشکی
 ترۆکادرۆی بۆ پیشانگهی جیهانی پاریس دروست کرد.

داکا پۆ: da capo ئیتالیایی، به واتای سه‌رله‌نووی، پاته بیهته‌وه. له
 موزیکدا به واتای ئه‌وه‌یه له سه‌ره‌تاوه تا ئه‌و شوینه‌ی که ئه‌م
 نیشانه‌ی لێ دانراوه، پاته بیهته‌وه. به چه‌شنیک په‌رهبه‌ویکردنه
 له قانونی چه‌لاوچه‌لی.

داکردن ۱: کردنه ژووره‌وه‌ی ئاژهل و پاتال :: «پاتاله‌کانم داکرد».

داکردن ۲: دابارینی باران .

داکردن ۳: خهله کردنه ناو چال .

داگرتبۍ: شاردیبتهوه :: خوداگرتن : خو شاردنهوه .

دامه زراوی کاراگایی: firm of inquiry agents یان وهک ئه مپرو

ئهلین Detective Agency، واته بنکه‌ی پشکنین و لیکولینهوه که

(کار ئاگان) واته ته زانن چوئن توژینهوه بکه‌ن .

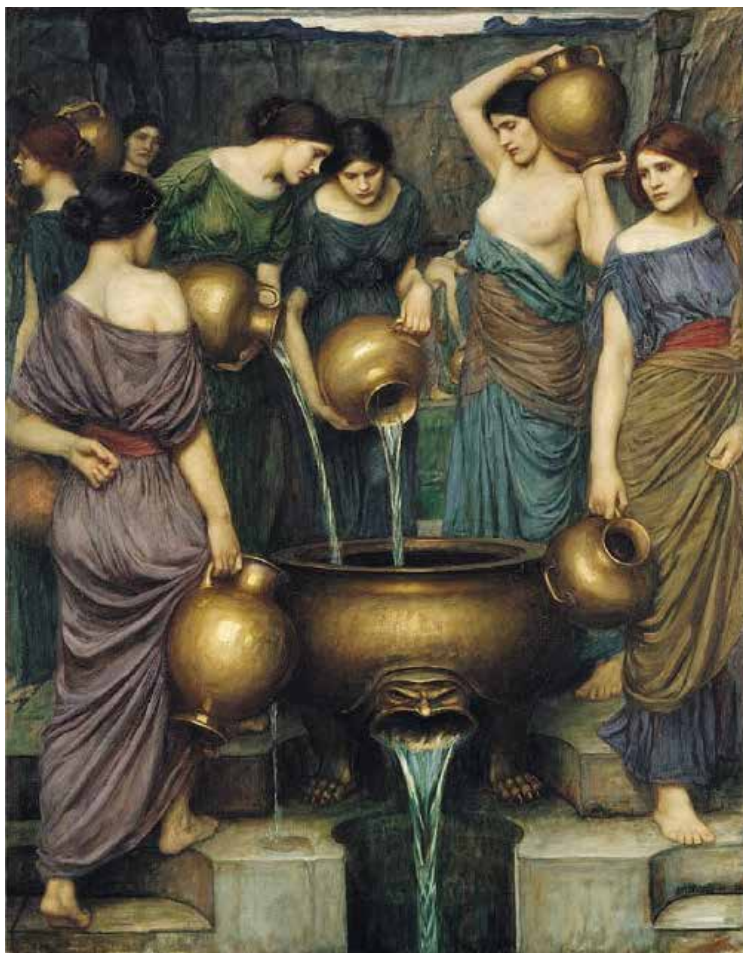
دانار دانار: زبر (کاغه‌زی زبر)؛ لیک جیابوون و دهنک دهنک بوون .

دانان بووقیرت: Dagnan – Bouveret (۱۸۵۲ – ۱۹۲۹) شیوه‌کاری

ناتورالیستی فه‌رانسه‌یی .

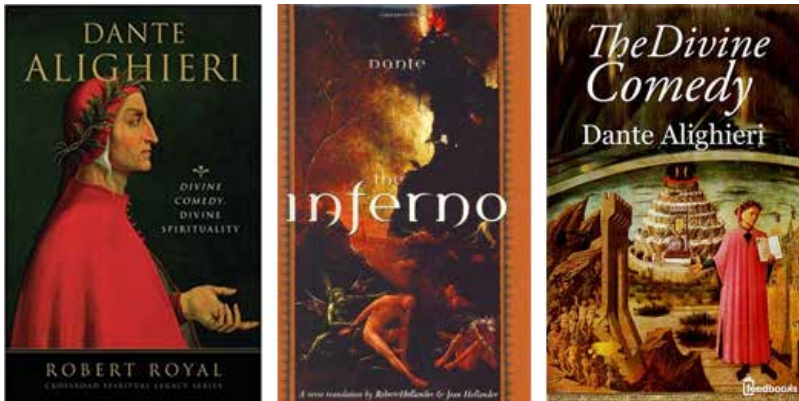

دانایید: Danaid له ئەفسانەى یۆنانیدا، داناییدەکان، کچانى دانوس، بە تاوانى كوشتنى مێردهكانیان، سزا دران بەوہى كە بەردەوام گۆزەى كون پڕ بکەن لە ئاو.

دانته ئالیگییری: Dante Alighieri (۱۲۶۵-۱۳۲۱) ھۆنەر و نووسەرى پرامیاری ئیتالیایی، لە گرنگترین ھۆنەرانى كۆتایی

سەدەى ناونجى و خاوەنى ھۆنراوەى دلداری زۆر، وەك
 كۆمیدىای یەزدانى و ژيانى نوێ.

دانشیف: Les Danicheff شانۆگەرى كۆمیدى ئەلكساندر دۆمای
 كور، ۱۸۷۶.

دانكە: ھاوڵەى ئاژەل كە جەرگى دائەپزىتى.
دانەكیپری: دانەچپیپەرە.

دانیشاندن: نیشانندن، کپینه‌وهی ئافره‌تی له‌شفرۆش و کردنی به سووتلی یان ماره‌برینی.

داوید: (ژاک-لویی) Jacques-Louis David (۱۷۴۸-۱۸۲۵)
شیوه‌کاری نیوکلاسیکی فه‌رانسه‌یی.

داوید دانژی: David d'Angers (۱۷۸۸-۱۸۵۶) په‌یکه‌رتاشی
فه‌رانسه‌یی.

داوود و گۆلیات: David and Goliath له قورئاندا به جالووت ناوی هاتووه، به پیی ده‌قی ته‌ورات، فه‌له‌ستینی و جووله‌که له به‌رامبه‌ر یه‌کدا ڕاوه‌ستان و گۆلیاتی فه‌له‌ستینی که زۆر زل و زه‌به‌لاح بوو هاته‌ پێشه‌وه و که‌وته هاشوه‌ووش و له‌ دوای ئه‌وه‌ی

ماوهی چل پروژ ئه م کاره‌ی پاته کرده‌وه، داوود لیبی چووه پیشه‌وه
و به قه‌لماسک به‌ردیکی دا له ناوچاوی و کوشتی.

داوودی پیر: شای دلّی رهش pique داووده، هه‌روهه‌ها شای دلّ پیتی
ئه‌وتری شارلمانی، شای خشت ژولیوس سیزار، شای گشنیز
ئه‌سکه‌نده‌ری گه‌وره.

داوود

شارلمانی

ئه‌سکه‌نده‌ری گه‌وره

ژولیوس سزار

داهیزراو: (داهیزان) سست و بیواز، وزه لئی پراو، شهکته و ماندووی سالان، له شگرانبون به هوی تایان گه رماوه.
دایان دو پواتیه: Diane de Poitiers (۱۴۹۹-۱۵۶۶) نازیلهی هانری دووهم.

دایانا شیرنه: Diana Vernon کیژی شهنگی رۆمانی میژوویی
 قاتله رسکات له ۱۸۱۷ که راب رۆی شهیدای تهیی.

دایکی خوا: Ancilla Domini وهلامی مریه می پاکیزه به و فریشهی
 که مژدهی ههلبژاردنی بو هیناوه وهکو دایکی ده رژی عیسا،
 که ئه لئی: Ancilla Domini ئامازه به تابلویهک بهم ناوه،

به رهه می دانته گابریه ل پروستی Dante Gabriel Rossetti (۱۸۲۸ - ۱۸۸۲) شیوه کاری ئینگلیزی.

دایگروٹایپ: daguerreotype وینه یه ک که به شیوازیکی کونی به ره یه کی زیوین به جیوه و هه لمی یؤد گیرایی.

دایه سمیتا: mater semita (گه ران - به رگی ۶) واته دایکی سامی. رهنگه بیرخستنه وه یه ک پئیوست بی که: سهن - لوو له کاتی برسی دره یفوس لایه نگرایی لیئه کرد و ئه یانوت رهنگه رهگی جووله که ی هه بی، له ولاشه وه ژیلبیرت ماوه یه ک خوئی به کچی فورشوئیل ئه ناساند و ئه یشارده وه که کچی سوانی جووله که یه، به لام ئیسته که ئه ییوست شوو به سهن - لوو بکا، دیسانه وه

ئاماژەى بە بنه‌چهى جووله‌كهى باوكى ئەدات .
دخۆ: كوئخا، قیخا .

ددان له چیره‌وه هیئان: ددان چیر کردنه‌وه .
درامای مایسه‌نى: Mycenaean drama مایسه‌نییه‌كان هبى
هه‌زاره‌ى دووه‌مى پ . ز . یۆنانن كه نژیارفانى و درامای شیعری
و شه‌رابخستن و فه‌لسه‌فه له‌وان كه‌وتوه‌ته‌وه .

دره‌ختى ژه‌قنه‌بووت: دره‌ختیکه به‌ره‌كهى وه‌كو ژه‌هرى مار تالّه
و به (شجرة الزقوم) چوئینراوه كه له قورئاندا ئەماژەى پیدراوه،
له دۆزخ ئە‌پروى و ئاگر نایسووتینى و به‌ریكى تالى وه‌ك كه‌كره‌ى
هه‌یه بو ئە‌شكه‌نجه‌ى كافر و نافه‌رمانان . به‌لام ژه‌قنه‌مووت،
(snapdragon) یان (Snapdragon flower skull) نییه، كه‌ جوهره‌كانى
گولّه مه‌یموونه یان زاره‌گا یان سه‌ره ئە‌ژدیهان، هه‌روه‌ك خودى
عه‌ره‌به‌كان له ئینگلیزییه‌كه‌ى (شجرة الزقوم) له ویکىپیدیا
نوسویوانه: (Zaqqum) 𐤆𐤁𐤍 گولّه مه‌یموونه .

درهختی سیسهم: داری شیشه‌م، ده‌رختیکي گه‌وره‌یه وه‌ک گويز و به‌پروو، له پاکستانه‌وه تا بووتان ئه‌پروئ، داره‌که‌ی سه‌خت و توکمه‌یه و بوگروقه‌ری و موپل و قه‌ره‌ويئه به‌کار دی. میوه‌که‌یشی بو ده‌رمان به‌کار ئه‌هینری: سیسهم به واتای قه‌ره‌ويئه له زمانی کوردیدا، له‌وه‌وه هاتوو که له داری سیسهم دروستکراوه .Rosewood [E]

درژ: (١) تووره، گرژ، لیکه‌لا و (٢) مات و کر.
درکه: گوته‌ی سه‌ره‌تایه‌ک له نهیته [E] [E] کنایه.
درم: ئاهو، په‌تا، نه‌خوشی گیرۆ.
درۆپ: drop دلۆپ (به‌هه‌ولیری درۆپ) [E] [E] قطره.

درۆزن: Le Menteur شانۆگه‌ری پییر کۆرنی له ۱۶۴۳ به‌سنی پاریس له په‌رده‌ی دووه‌مدایه .

درۆمۆنت: Édouard Drumont (۱۸۴۴-۱۹۱۷) رۆژنامه‌گه‌ر و

خاوه‌نی رۆژنامه‌ی ئانتی سمیتیکی La Libre Parole.

دریخ: ئەفسووس، تاسه، ئەسه‌ف.

دراپ: drop فریدان، وازلیه‌یه‌یان.

دردۆنگ: دوودل، به‌گومان.

درنی ۱: زبر و درکدار :: تۆسی یان درکه‌خه‌نجهر Echinops گیایه‌کی درنییه .

دِرَنی ۲: بۆنی گرانی له ش .

دِرَنی ۳: بۆنی ته گه له کاتی تیبهردان دا .

دِرَنی ۴: بۆنی ماسی .

دزگین: دزیو، نه شیواو، مه راش .

دزولیه: Antoinette Deshoulières (۱۶۳۸-۱۶۹۴) هۆنه ری

فه رانسه یی .

دزه پیکراو: ئاشکرا بونی نهینیه ک که که سانیک به شوینیه وهن ،

که ووتته دهروه [ف] لو رفته [ع] تسریت [E] Leaked .

دزخیم: مرۆی ربه فتار دشت و دزیو، ئه شکه نجه گهر، ناقولای

ترسناک :: خیم: بناغه، ره گه ز، په چه له ک .

دش: خوشکی میرد :: «هیوه ر: برای میرد» .

دشت: دزیو، کریت، که سن .

دفره: له خوبایی، لووت به رز، خه رۆ، غوروور .

دكتور: ئەماژەيە بە دكتور تەقى ئەرانى كە ۱۹۰۳ى زايىنى لە تەوريز لەدايك بوو. ئەرانى دوكتوراي شىمى لە ئالمان، كومونىست، ئەندامى يەكەم حيزبى كومونىستى ئيران بە سەرۆكايەتى حەيدەر عەموو ئوغلوو، ئەندامى بەرجەستەى گروويىك بوو كە سالى ۱۹۳۶ لە تاران گيران و زىندانى کران. ئەو كەسانە هەرچەن پيش گرتنيان پەيوەنديان پيکەو نەبوو بەلام لە زىندان بە گروويى پەنجا و سى كەس ناوبانگيان دەرکرد. گوڤارى دنيا يەككە لە بەرھەمەکانى خەباتى ئايدىلوژيکى ئەرانى. روژانى دە تا پانزەى ريئەندانى سالى ۱۳۱۸ى كۆچى بەرامبەر بە مانگى يەكى ۱۹۳۹ى زايىنى ئەرانى نەخۆش كەوت و روژى پانزە بە شيوەيەكى گوماناوى لە زىندان كۆچى دوايى کرد. ئەرانى دەرمانخوارد كرابوو و ريگە بە دكتورى زىندان نەدرا تيمارى بکات. **بوزورگى عەلەوى** ھاوپي ئەرانى پەرتووکيکى بەناوى «پەنجا و سى كەس» نووسيوه. **شاملوو**، شيعيرىكى دريژى بەناوى «چامەيەك بۆ مرؤفى مانگى ريئەندان» لە پەسنى ئەرانى دا ھۆنيوہ تەوہ.

دگەر: بيگانە، نامۆ، غەوارە، نامەحرەم.

دگه رشيپوه: دهعه جانين ، شيپوه گوران ، په رهسه نندن ، metamorphosis ،
وهک گوراني که وچکه قوله بو بوق .

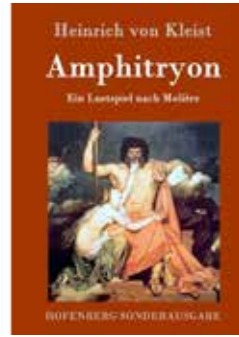

دلآوا: به خشنده ، دهسکراوه .

دلآوه دان: به هوش ، وريا ، زورزان .

دلچهرين: خوشگوزهران [ع] [ع] عياش .

دلداري نولمپي: له ميسولوزي يونانيدا تامفيتريون Amphitryon
ته ويندار و هاوسهري ثالكمه نه ، که دا يکي هيرکول بوو .

دل کرمول: دل کرمي ، به دگومان .

دلمه ند: دلگران ، دلشواو .

دلکپي: جه لته ي دل ، وه ستاني کتوپري دل [ع] نوبه قلبية [ع] سکته
قلبي [E] Heart attack .

دۆبلون: doubloon سکه‌ی زېږی کۆنی ئیسپانیا بهرامبه‌ر به ۲ ئیسکودۆ، یان ۳۲ ریال و، کیسه‌که‌ی ۶,۸۶ گره‌م بووه. له ۱۳۹۱هـ و به دوو ئیسکودۆ ناسراوه.

دۆج: Doge دادوه‌ری یه‌که‌م له کۆماری فینیزیا و جینوفا.
دۆخه‌وا: دۆکولیو، سووپ، ئاشیکه به لووشه و سووره‌بنه، له‌گه‌ل ماست و برنج و له‌تکه‌نۆک لیته‌نری. بۆ ئه‌وه‌ی ماسته‌که به‌رووسقی له‌سه‌ره‌تاوه تا هاتنه کۆلی ماسته‌که ئه‌بی مای به‌یتریه‌وه.

دۆش: دژ، مات، کز.

دۆشدامان: دژدامان، مات و كز بوون.

دۆشداماو: دژداماو، كزومات.

دۆشهكله: مه ندهر، دۆشهكي پچكۆلانه.

دۆگانا: dogana ئىتاليایى، فهپرانسه بيه كهى douane يه و له عه ره بى

بووه به ديوانه، به واتای گومريك، به پيۆه به ريتى ديارى كردن و

وه گرنتى تاريفه و باجى كالا customs.

دۆل 1: دۆلى دهسك، ده فرى گه نم كوتان بۆ ساوار.

- دۆڭ ۲:** گەلى ، شيو ، دەرە .
- دۆڭ ۳:** كيسەى چەرمين بۆ ئاو ، بۆ دۆ .
- دۆڭ ۴:** پارچە زەوى تەخت و راست .
- دۆڭ ۵:** دەھۆڭ .
- دۆڭ ۶:** خلۆر ، گلار .
- دۆڭ ۷:** گاسنى سەرچەماو .
- دۆڭ ۸:** وشەى دنەى منالى ساوا بۆ ميژکردن :: دۆڭ ، دۆڭ .
- دۆڭ ۹:** سوپتە ، تەغار ، كەديتە .

- دۆڭلەش:** ئاوبارە ، پلوسكى ئاوبەر .
- دۆلكە:** كەپوولە ، كىل ، گۆزەلە .
- دۆلسينا:** Dulcinea دلبەرى دۆن كيشوت .

دۆلمى گەلا: سارمه.

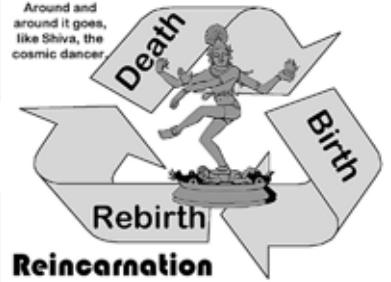

دۆله ساو: چهومال، خاويتكردنه وهى كاريز.

دونا: زور زانا، زور ليزان.

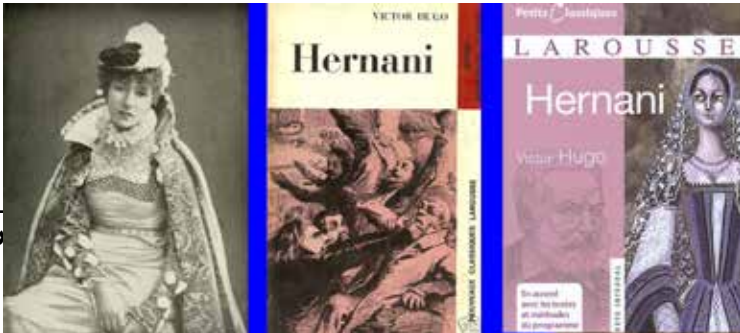
دونادون: گيان گورپينه وه، پروا به رابوونه وه و ئالوگوري گيان

له به ريگي تردا [E] ف تناسخ [E] reincarnation.

دونا سول: Dona Sol كه سايه تيبى شانوگه رى ئه رنانى Hernani

فيكتور هوگو، كه زهماوه ندى دوناسول و ئه رنانى ئه گاته كوتايى و ميوانه كان ئه روڤ، دهنگى كه رهنا وا له ئه رنانى ئه كا خوڤى بكوژى.

دۆنگی: ههست، زی، ههشک، سهه :: دردۆنگی: دوودلی،

ههستی گومانای [ع] [ف] حس، احساس [ع] sense.

دواکهوت: (ئابووری) contango دارهتیکه که بههای وهستاوی

پازهکانی کۆمپانیایهک له داهاتوودا ئهکهوئیه بن بههای

ئیستهیهوه [ع] التأجیل.

دوانبێژ: رافهکار :: ههوالبێژی فووتبال [ف] مفسر [ع] معلق

[E] commentator.

دوانزه ئیمام: شیعی دوانزه ئیمامی برۆیان به دوانزه ئیمام

هیه که ئهمانه: علی، ههسهن، حسین، سهججاده، محهمده

باقر، جهعفهری سادق، موسای کازم، رهزا، محهمده تهقی،

هادی، ههسهنی عهسکهری، حوجهت کوری ههسن.

دوبۆف: Edouard-Marie-Guillaume Dubufe (۱۸۵۳-۱۹۰۹)

شیوهکاری پۆرتریتی فهرانسهیی.

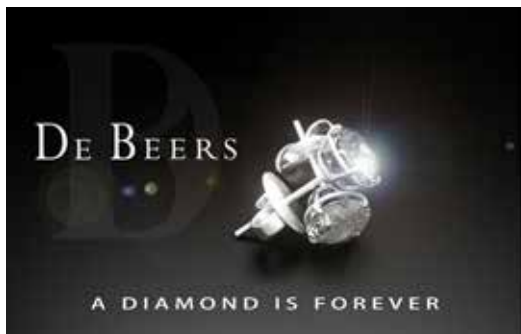

دو بیرز: De Beers کۆمپانیای پرووژهیه، سالی ۱۸۸۸ له لایهن

سیسیل پرووژیهوه دامهزرا، سهرمایهکهی خوی له پینج میلیارد

دۆلار ئهدا و ههتا ئیستهش له گهورهترین کارتیلهکانی پرووژهیه

له جیهاندا. ناوهندهکهی له لۆگزامبۆرگه.

دو پاتی دو کلام: du Paty de Clam له و یه کهم که سانه ی به توندی دره یفوسی تاوانبار ته کرد.

دودان: Ximénès Doudan (۱۸۰۰-۱۸۷۲) زیمینیس دودهن، رۆژنامه فانی فه رانسه یی.

دو بوانی: Adèle d'Osmond de Boigne (۱۷۸۱-۱۸۶۶) خاتوونیکه لیبیرالی ئاریستۆکرات و نووسه ر بوو.

دو بۆرنیه: Henri de Bornier (۱۸۲۵-۱۹۰۱) هۆنه ر و دراماتیستی فه رانسه یی.

دو بوسی: Jacques-Bénigne Bossuet (۱۶۲۷-۱۷۰۶) کاردینالی مۆ Meaux، له له ی کوری لویی چوارده، بۆ خۆی ئاریستۆکرات

نه‌بوو، به‌لام جه‌نایی دو گورمانت به په‌پره‌وی له نه‌ریتیکي سده‌ی حه‌فده له فه‌رانسه، به دانانی (de) له پی‌شی که‌وشه‌نی کاردینال‌نشینه‌که‌ی، داره‌تیکي ئاریستوکراتیی پی‌ته‌دا.

دوتای: Édouard Detaille (۱۸۴۸-۱۹۱۲) شیوه‌کاری ئاکادمیستی دیمه‌نی سه‌ربازی، له تابلوی زینده‌خه‌وندا سه‌ربازه‌کان باپیرانی خۆیان له کۆماری یه‌که‌می فه‌رانسه له خه‌ودا به سه‌ر سه‌ربانه‌وه ئه‌بینن.

دوت: کچ، یار، خۆشه‌ویست.

دوخمان: بیټه، غاین و بیټمهگ، ناپاک.

دودونا: Dodona شاریکی کهونارا له یونان، په رستگه ی زیوسی لیبوه، له تهنیشتیه وه جهنگه لیک هه بووه که پیران و کاهینان ووژهی بایان له ناو دارهکاندا به دهنگی خوا زانیوه و له سه ر بناغهی ئه وه پیشگوئیان کردوه.

دو دیفیان: Marie Anne, marquise du Deffand (۱۶۹۷ - ۱۷۸۰)

خاوهن کۆری دیدهنکه و پشتیوانی هونه ر، کۆره که ی مه کوی پرووناکبیران بوو.

دورگه: جزیر، ئاد، وشکانیهک که هر چوار دهوری ئاوی [ع] [ف]

جزیره [E] island.

دورگه کانی ئوقیانوسیه: Oceania Islands یان دورگه کانی

پاسیفیک، ۲۰ تا ۳۰ ههزار دورگه له ئوقیانوسی ئارام. به شی

هه ره زۆری له خولگهی قرژال به ئهوشنیا یان ئوقیانوسیه

ناسراوه.

دوزنه: سیسته م، پرژیم، کوئندام، سه رجه م داموده زگای

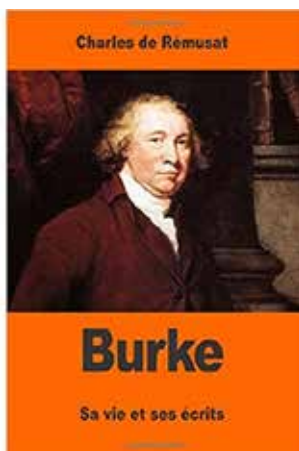
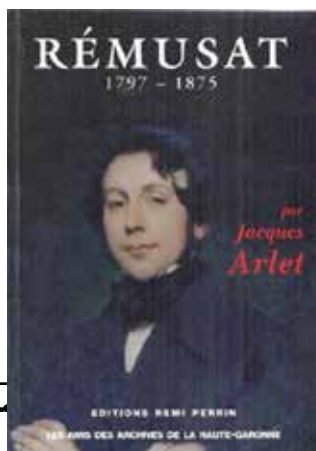
رامیاری و کومه لایه تی :: دوزنه ی سه رمایه داری.

دورگه کانی پاسیفیک: Pacific Islands یان دورگه کانی

ئوقيانوسىيە، ۲۰ تا ۳۰ ھەزار دوورگە لە ئوقيانوسى ئارام. بەشى ھەرە زۆرى لە خولگەى قرژال بە ئەوشنيا يان ئوقيانوسىيە ناسراوہ.

دو پموزا: Charles de Rémusat (۱۷۹۷-۱۸۷۵) پراميار و نووسەرى فەرانسەيى.

دوزنه: سیسته، پزیم، کوئندام، سه‌رجه‌م داموده‌زگای
 رامیاری و کومه‌لایه‌تی :: دوزنه‌ی سه‌رمایه‌داری.
دوژمنکام: که‌سیکه لاواز بوونی و بار و دوخی به‌دلی دوژمن بی
 (۲) به کامی دوژمن.
دو سالقاندی: Narcisse de Salvandy (۱۷۹۵-۱۸۵۶) رامیاری
 فه‌رانسه‌یی.

دوسیمیان: Pauline de Simiane (۱۶۷۴-۱۷۳۷) کچه‌زای مه‌دام
 دو سیقینه.
دوشیسی دوپراسلین: Duchesse de Praslin (۱۸۰۷-۱۸۴۷)
 که پیشتر فانی سییاستیان دیلا پورتا کچی ژنرال هوراس
 سییاستیان بوو، سالی ۱۸۴۷ به ده‌ستی می‌رده‌ک‌هی، فیلیپ دو
 شوازول دووکی پراسلین کوژرا، بویه خاتوو دو فیلپاریزی دلی
 بوی نه‌سووتی.

دوشیپس دو ساگان: Anna Gould (۱۸۷۵-۱۹۶۱) هاوسه‌ری
دووک دو ساگان.

دوشیپس دو شاتووروی: یان Marie Anne de Mailly گه‌نجترینی
پینج خوشکانی نیسل که چواریان بوون به گراوی لویی پانزه‌ی
فه‌رانسه.

دوشیپس مؤنپانسیه: Marie Louise Élisabeth d'Orléans
(۱۶۲۷-۱۶۹۳) ناسراو به گراندهدمؤزیل کچی گاستون
دورلیان، له شورشی فرۆند رۆلی چالاکي هه‌بوو.

دوشیپس دو مونمورانسی: Duchesse de Montmorency

ماری فلیس ٹورسینی (۱۶۰۱-۱۶۶۶) هاوسہری ہانری دو مومؤرانسی کہ سالی ۱۶۳۳ بہ تاوانی لایہنگری لہ گاستون دؤرلیان دژی لوی سیانزہ ملیان پہراند. پاش تم پروداوہ دوشیس دو مومؤرانسی بوو بہ تارک دنیا.

دوفل: زمانگپر، دووزمان.

دوکاز: Decazes (۱۷۸۰-۱۸۶۰) وهزیری لوی ههژده، به لیبرال

ناسرابوو.

دوکاستری: de Castries (۱۷۵۶-۱۸۴۲) که سایه تپی

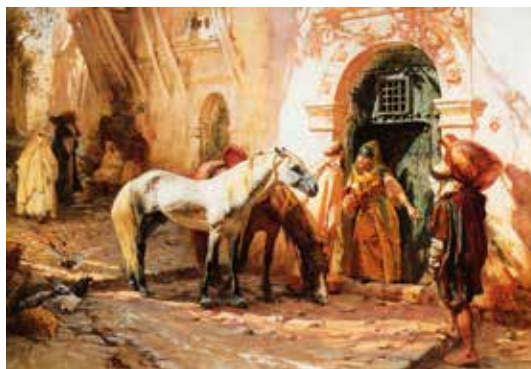
ئاریستوکرات.

دوکام: Alexandre-Gabriel Decamps (۱۸۰۳-۱۸۶۰) شیوه کاری

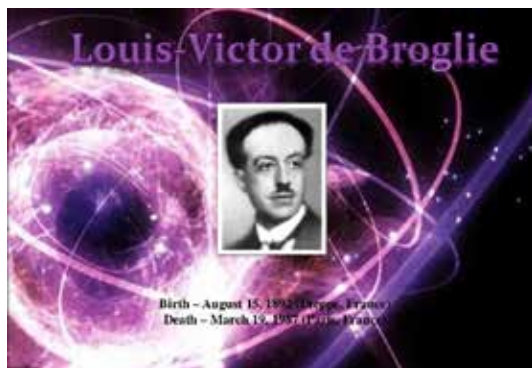
فه پرنسہ بی له گهل یوژن دولاکروا Eugène Delacroix له

به رجه سته ترین نوینه رانی رۆژه لاندوستی پرمانتیک له

شیوه کاری فه پرنسہ دان.

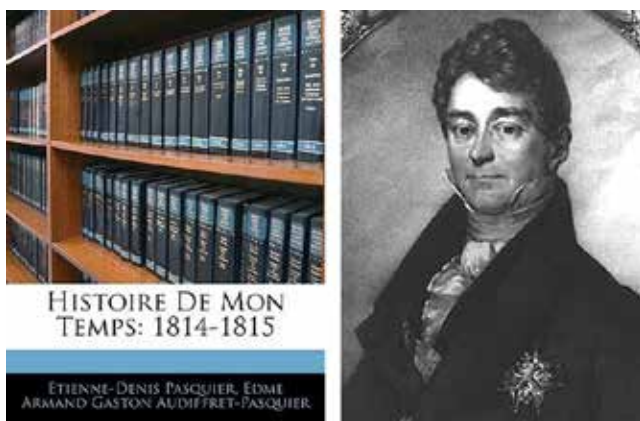

دوک دو بروولی: Victor de Broglie (۱۷۸۵-۱۸۷۰) وهزیری
دهروهه و سه‌رهک وه‌زیرانی فه‌رآنسه (۱۸۳۲ تا ۱۸۳۶).

دوک دو بره‌ی: Duc de Berri کورپی دووه‌می شارلی دهه‌م، سالی
۱۸۲۰ کوژرا.

دوک دو پاسکی: Étienne-Denis Pasquier (۱۷۶۷-۱۸۶۲)
نوسه‌ر و رامیار.

دوک دو بۆرگونی: Duc de Bourgogne شازاده‌ی جیگری فه‌رآنسه،

نه‌وهی لویی چوارده و باوکی لویی پانزه، که خوی به لویی فه‌رانسه
Louis of France ناسراوه .

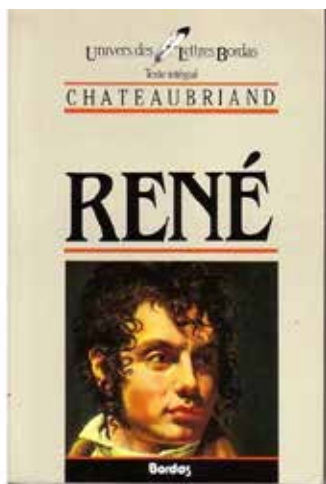
دوک دو گیز: Henri I. de Lorraine, duc de Guise (۱۵۵۰-
۱۵۸۸) له که سانی جه‌نگی کاسولیک و پرؤتستانی فه‌رانسه،
وه‌کو سه‌ر کرده‌ی کاسولیکی توندره و داوای پاشایه‌تیی کرد، به‌لام
هانری سییهم بانگی کرد بو کؤشکه‌که‌ی خوی له شاری بلوا و
کوشتی .

دوک دو نووای: Paul de Noailles (۱۸۰۲-۱۸۸۵) دیپلومات و میژوونوسی فه رانسه یی، دۆست و پشتیوانی سهنت بیف بوو.

دوکلیف و ریئه: Princesse de Clèves رۆمانی دولافایت (۱۶۳۴-۱۶۹۳) بهرداشتییکی کلاسیک و ئاریستوکراتی عه شقه، له کاتیکدا که ریئه ی René شاتۆبریان (۱۷۶۸-۱۸۴۸) وهک به کیک له باشتیرین نمونه ی ئه وینی رۆمانتیک ناسراوه.

دوگوای ترۆیهن: René Duguay-Trouin (۱۶۷۳-۱۷۳۶)

کشتیه‌وان و ژنرالی فه‌پرانسه‌یی، له قاره‌مانانی جه‌نگه‌کانی
لویی چوارده دژی ئینگلیز و هولهندها.

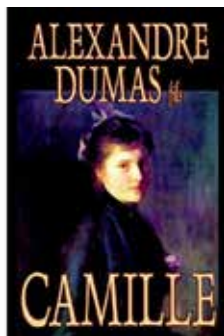

دو لئیناس: Jeanne Julie Éléonore de Lespinasse (۱۷۳۲-
۱۷۷۶) شایهنه‌ی مه‌دام دو دئیغیان بوو و پاش جیابوونه‌وه خوی
هۆلکی گرنگی دامه‌زراند.

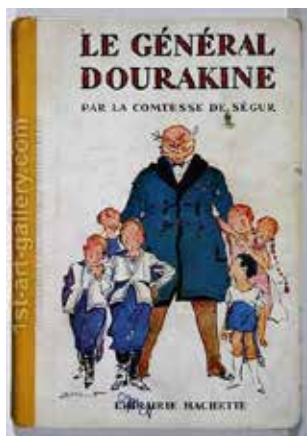

دوما: Alexandre Dumas, fils (۱۸۲۴-۱۸۹۵) دوما‌ی کور، کوری

ئەلیکساندر دومای باوک، نووسەر و شانۆنامەنووسی فەرانسەیی.

دوراکین: Dourakine کەسایەتی رۆمانیکە ھەر بەم ناو، نووسینی کۆنتیس دو سگۆر Comtesse de Segur، پیرئیکی قەڵەوھە، جار پێتەکنی و جار تووڤرە ئەبی.

دویرد: دواردی، مقەست، قەیحی.

دوئل: Duel جهنگی تن به تن، به زۆری به دهمانچه و به پئی ریسیایه کی دیاریکراو، بۆ قهره بووکردنه وهی سووکایه تی یان کپینه وهی پرومهت. دوئل دیاردهیه کی ئوروپاییه، هه چهنده وینه ی تری له ولاتانی تریشدا هه بووه. دوئل ئه مپروکه له زۆربه ی ولاتاندا ناقانونیه.

دووباد: پرسی دوولۆی دووجار بادراو، ئهستور :: هه وریشمی دووباد.

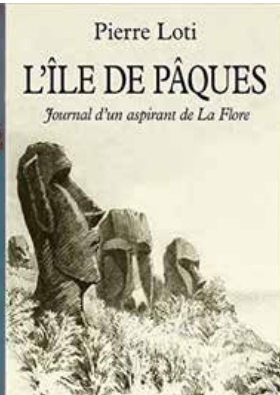
دووباو: دووبهر، دووباد، چنراوی دووبهر (بهه به واتای پروو: بهه و پشت) ی ناوازه که پشته کهشی وهکو پروو چنراوه :: خاولی دووباو: خاولیه که پشته کهشی وهک پروو یان وهک بهه ره ی چنراوه.

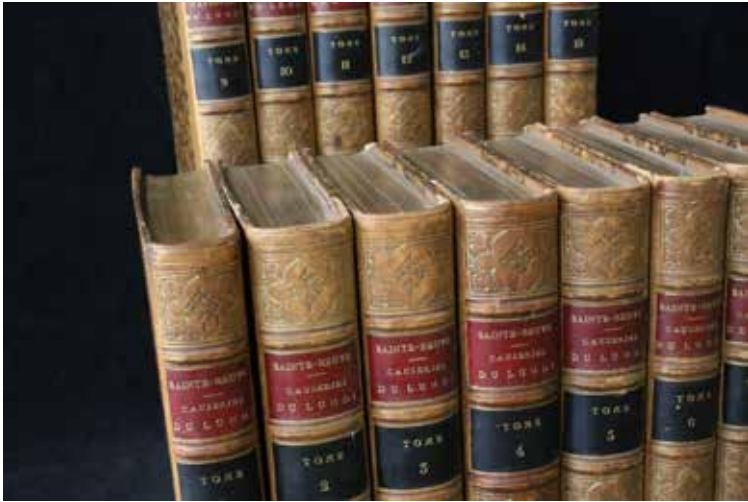
دوتای: Édouard Detaille دوتای .

دودان: Ximènes Doudan (۱۸۰۰-۱۸۷۲) ژۆژنامه‌گه‌ری
فه‌رانسه‌یی دودان.
دوورگه‌ی هۆرم: Ile du Rêve ئۆپیرای سی پهرده‌یی، هۆنراوه‌ی
بیهر لۆتی، موزیکی رینالدۆ هان، ۱۸۹۷.

دووشه ممان: Causeries du Lundi وتاره کانی سهنت بیټف که به ناونیشانی گه پی دووشه ممان له ۱۸۴۹ تا ۱۸۶۹ له چند رپوژنامه‌ی فه‌پرانسه بلاو ته‌کرانه‌وه. ته‌م نووسینانه له دووتوئی ۱۵ به‌رگ و ۱۳ به‌رگی پاشکودا چاپ کراون و هه‌ر له سه‌رده‌می لاتینی ئوگوستوسه‌وه تا سه‌ده‌ی نوژده، وتاری ویزه‌یی و باسی ویزه‌وانان ته‌گریته خوئی. پرووست ره‌خنه‌یه‌کی له‌سه‌ر ته‌م نووسینانه نووسیه به‌ناوی دژی سهنت بیټف که پاش دوزینه‌وه‌ی له ۱۹۵۴ دا چاپ کراوه.

دوو که سایه‌تی: dual personality .
دوو که ځان: smoking-room ژووری تاییهت به جگه‌ره و قه‌ننه‌کیشان .

دوولست: Maurice Le Sage d'Hulst (۱۸۴۱-۱۸۹۶) کاردینال و
نوسەر و دامه‌زینهری ئینستیتۆی کاسۆلیکی پاریس.

دوومان: تەم و مژی سەر کیوان، توومان.

دە پەر جووی تهورات: دە پەر جووی نووسراو له تهوراتدا ههیه که
رهنگه کاری یوفۆ UFO یان غه‌واره‌ی دهره‌کی بووی. زۆر کهس
لایان وایه ئەگەر تهورات به هه‌ته‌ر وه‌ربگیری ئەتوانی به زۆر
شیوه لیک بدریته‌وه. زۆر له ئەستیره‌ناسانی که‌ونارا لایان وابوو
که نووسه‌رانی تهورات ئاشنایان له‌گه‌ڵ یوفۆ UFO و غه‌واره‌ی
دهره‌کی هه‌بووه؛ تهنانه‌ت خودی چیرۆکه‌کانی تهورات بووه به
سه‌رچاوه‌ی زۆربه‌ی پروا و بۆچوونه‌کانیان. ئەگەر تهنه‌ئا
پرسیاره له خۆمان بکه‌ین: «ئایه به‌راستی دا و باپیرانی ئیمه
ئاشنایان له‌گه‌ڵ بوونه‌ری هۆشمه‌ندی وا هه‌بووه که له جیهانیکی
جگه له خۆمان بوویتن؟» ریگه به‌وه ئەدا چهند خالیکی له‌مانه
بخریته به تۆزینه‌وه. وه‌کو ئەم ده‌نموونه‌ی له تهوراتدا هاتوه:
یه‌که‌م: ☞ په‌یژه‌ی یاقووب؛
دووه‌م: ☞ سیفری ئافران‌دن؛

سپهه م: ﴿﴾ سيفرى كۆرهو؛
 چوارهم: ﴿﴾ چوونى ئەلياس بۇ ئاسمان؛
 يېنجەم: ﴿﴾ پەرييه كانى سودووم و گومپراه؛
 شەشەم: ﴿﴾ كورانى خوا؛
 حەوتەم: ﴿﴾ زەكەريا و تۆمارى بالئەندە؛
 هەشتەم: ﴿﴾ قاشكردنى زەرياي سوور؛
 نۆهەم: ﴿﴾ فرفرۆكەي ئەزكياىل؛
 دەهەم: ﴿﴾ بوون و ژيان و مردنى عيسا.

دەچلە: Tigris رووبارى دىچلە.

دەخەسى: دەرووندا، نەيئىنېر ﴿﴾ تودار.

دەخەسى: خۆراگر، دەرووندار.

دەدەرى: سەربەردە، جيوەلەك، يارەمەز، مالانگەر ﴿﴾ ھەرجايى.

دەربايىس: پەروۆش، گرنگى :: دەربايىس نايەت: لاي گرنگ نىيە.

دەربىچە: دەلاقە، وەنەدى.

دەردەست: accessible ﴿﴾ متواجد ﴿﴾ دست يافتنى.

دەركەنار: كەسىك لە ناو خۆيدا بى، گۆشەگىر و دوورەپەريز

﴿﴾ ﴿﴾ خصوصى ﴿﴾ private person.

دەرگاي خزن: the funeral gate ھۆنراوھى فيكتۆر ھۆگۆ.

دەرماى: بەردەرھانە، ئاستانە.

دەروو: (۱) رەھۆل و رىچكەي دەرباز بوون (۲) دەرگاي خىر و خوشى.

دەرووندەر: دەربەدەر، ئاوارە.

دەرووندەرى بەراوھژوو: ئاوارەي خاوەن جىگە، خاوەن جىگەي

بىپايە، دامەزراوى جىنەگرتوو، جىگرتووى دانەمەزراو.

دەروونگرژيى: psychosis، psychoses، دارەتتىكى تىكچوونى توندى

دەروونی که ئەندێشه و سۆز تووشی کێشه و ئالۆسکان ئەبن و
پەيوهندی کهس له گهڵ جیهانی دەرەوه دائه بێدری.

دەروونناسی سێ پەهەندی : three – dimensional psychology .
دەروونناسی له کاتدا : psychology in time .
دەرووننه خۆشناسانه : psychopathological .
دەرووننه خۆشناسی : psychopathology .
دەرەلنگ : دەلینگ، ئەو بەشه له شهروال که به له کی پا
دائە پۆشی .

دەریزان : ئاستانه ، ئاستانهی دەرگا .

دهژ: maiden، کچ، کيژيک که پياوی نهينيوه، دهست ليته دراو
ع) عذراء ف) باکره.

دهستخاله: دهسکاله، جوړيک داس.

دهستليته دراو: شتيک ناتواني دهستی ليیده ی [E] intangible.
دهستم لي مهده: Noli me tangere «دهستم لي مهده»، له
نينجیلی کوردی، یوچه ننا، بهشی بیست، ۱۷ ادا هاتووه: «مهم
گره! هیشتا نه پرؤیشتووم بو لای باوک، به لام پرؤ بو لای براکانم
و پییان بلی: من دهچم بو لای باوکم و باوکتان، خودام و
خوداتان!» یه که م قسه ی عیسیایه به مریه می مه گده لین.

دهسته جلّهو: په تی له غاوی ولسات .
دهستهک: دهفتهر، دهفتهری گهوره (۲) ئالوودار (۳) ریزه دیراویک .
دهسته کهوشه: دهستگیره ی ئاموور له جووتکردن دا .

دهسته له: گۆزه له، گۆزه ی بچووک .
دهسته نده خور: ئه و کهسه ی به بهرتیلیکی سووکه له و که مبایی خوی
 ئه فرۆشئ، مروثی چرووکی چاوبرسی [ع] [ف] مرتشی [E] Venal .
دهسته وا: شت به شتی وهک خوی گۆرینه وه؛ به راوه ردکاری .
دهسته واره: باری دووده ست :: دهسته واره یه ک نانی هیئا
دهسته وهره: دهسته به ره، ناوه ی قورکیشان، برانکاری نه خوش
 گواستنه وه [ع] نقالة [ع] برانکار [E] stretcher .

دهستهی دووکهکان: ئەو بەشەى ئەندامانى ئاکادیمیای فەرانسە

کە پیگەى ئاریستۆکراتییان هەبوو.

دهسخەرۆ: خەلەتاو، فریودراو.

دهسرۆکه: چارۆکه؛ دەسپرى بچووک.

دهسک: ئەو گۆلە گەنم و جۆیهى له دەمى داس هەلئەوهەرى،

قەلاىس، داسووکە :: دەسکچن، دەسک چنینهوه، دەسکەوان.

دهسکهوان: قەلاىسچن، ئەو کەسانەى بەدواى دروینەوان دا گۆلە

گەنم یان جۆى له داس بەجیماو، واتە دەسک یان داسووکە

کۆئەکەنەوه.

دهسهنده: بەخشش، قەززانەوه بە بەش بەش :: بەرتیلی

سووکەلە و کەمبایی.

دهسهندهخۆر: ئەو کەسەى بە بەرتیلیکی سووکەلە و کەمبایی خۆى

ئەفرۆشئى، مەرۆقى چرووکی چاوبرسى [ع] [ف] مرتشى [E] Venal.

دهشو: دەمههراش، تینەوهستاو.

دهق: یەخە و کووتالی کە تیرەلیدراوی ساف و بئى چرچ و لۆچ.

دهقاق: ئاش، گيراوهی نشاسته و که تیره یان جهوی که ئهدری له قوماش یان کاغەز، رەپ و لووسی ئەکا.

دهقل: تم تمان، زهوی رەق.

دهگ: mast کاریتە یان دیرهکی چارۆکهی کهشتی.

دهگه: فیڵ، گزی :: دهگه لیدان: له پشته وه خه نجه ر لیدان، فیڵکردنی ناجوامیترانه.

دهلمه: بالاپۆشی پیش ئاوه له، جبه، عابا.

دهلی: دهلوو، دهلو، دهلو، ديوانه.

- ده لپ:** فره وان، هیل و هه راو، گه وره تر له ئه ندازه ی پیوست.
- ده لک:** خه ز، قاقوم، جوړی گیانداری خه زداره پیسته تووک
نهرمه که ی ئه کرئ به فره و.
- ده ماخ پروا و:** په ست بوو، زور وه ره ز و جار پس.
- ده مبر:** چه قوی بینه چی، گو تره.
- ده مبین:** ده مبه ست، ده مامکی ده می گا و ئه سپ کاتی گیره کردن.

دهمخه نده: خه نده و پيکه نيني زۆر کورت .
دهمچه پله: که سي که خيرا قسه ئەکات و دەم به يه کدا ئەدات .
دهمسور: شه راني، جينگن (٢) بوپر (٣) پيداگر له سه ر کار .
دهمنه: دار جگه ره، مۆدنه .
دهموکانه: mistletoe گيايه که له تيره ي هه لاله، گوله که ي به نه وش
 و سپي هيشوويه .

دهمه زهرد: نوژن کردنه وه، بيرازکردنه وهی کردنه وهی داس و مه له غان به يارمه تي کووره ي ئاسنگه ر و کوتانه وه .

دهمه سات: ساته وهخت، ده ميکي تپپر و که م ماوه، سات و ده ميک .

دهمه وهر: زمانره وان، زمانپاراو، قسه ره وان، په وانبيژ .

دهمه لاسکي: لاسايکردنه وه [ف] ادا درآوردن [ع] تقليد

[E] .mimicry

دەمەوهران: Catechumens کڵیسیای وتارییژان، ئەوانە ی بۆ وتاردانی دەمی پەروەردە ئەکرین، زمانپەرەوان، زمانپاراو [E] کۆسە الموعوظین .

دەندی: Vincent d'Indy (۱۸۵۱ - ۱۹۳۱) ئاوازدا نەری فەرانسەیی .

دەنووکە: پیژن، زەخمە، ئەو بزمارە ی تارى پى لیئەدەن [E] مضراب [E] ریشة العازف [E] Plectrum .

دەوون: پنچک .

دهون به ئاش: کیشهی بی سوود .

دهونی ئاگرین: Burning bush دهوه نیکی ئاگرینه له چیاى هۆره ب Horeb له سیفری کۆره و (۱:۳-۱۷:۴) وینا کراوه، به پئی سه ربرده که دهون ئه سووتی به لام بلیسهی نییه، واته تهورات ئه م ناوهی بو ئه و شوینه به کار هیناوه که موسا له لایه ن ئادونای خوای جووله که وه دیاری کراوه که ئیسراییلیه کان له میسر ده رباز بکات و بیانپه رینیتته وه بو که نعان .

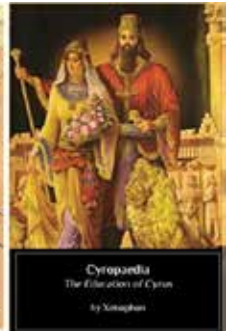
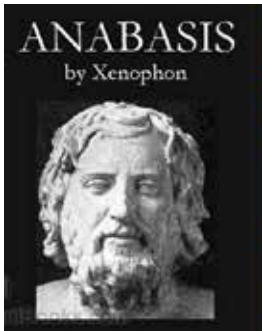
دهوئیل: سیرمه، شیپی قامچی، ریشالی چه رم :: سیرمه ی به ستنی

ملی مهشکه، سیرمه‌ی بنی کلاش [E] strap.

دهویت: گه‌واد، ماسکه‌ش، وهشکه‌ر، قه‌لته.

دهه‌زار گه‌س: ئاماژه‌یه به پاشه‌کشیی دهه‌زار سه‌ربازی به‌کریگراوی یونانی بو پشتیوانیکردنی کوورشی بچووک له دژی براگه‌وره‌که‌ی ئه‌رده‌شیری دووهم له په‌رتووک‌ی ئه‌ناباسیس نووسینی زهینه‌فون، له حه‌وت په‌رتووک‌دا، سالی ۴۰۱ پ.ز. له کوناکسا که کوورش دهشکی و ده‌کوژری.

دهی: Day ماخوا‌ی رۆژ.

دهیری بنه دیکتی: Benedictine monastery یان Order of Saint

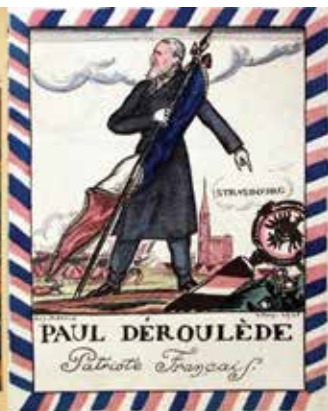
Benedict که پریازیکی چاکسازی مه سیحی بوو، له سه دهی ده و یانزه، په پرهانی سنت بنه دیکت نرسیا، پروایان به ملکه چی، بیدهنگی، خاکه پرابی و کولنه دان هه به. سه دهی ناونجی هه موو، ئوروو پای گرته وه و نهک هه ر کاری کرده سه ر ئایینی عیسایی، فرههنگی ئوروو پاییشی خسته بن کاریگه ریه وه.

دیبهر: رۆژه جووتیکه له زهوی.

دیرولد: Paul Déroulède (۱۸۴۶-۱۹۱۴) نووسه ر و پرمیاری

فه رانسهی، دامه زینته ر و سه روکی یه کیتی نیشتمانپه روه ران.

دیکوئیل: له ناوی Paul Decauville (۱۸۴۶-۱۹۲۲) پيشه‌سازي

فه‌رانسه‌يي به‌رهمه‌ينه‌ري پيداويستي شه‌مهنده‌فه‌روهه‌هاتووه،

بو‌نموونه‌راهيلى ئاسني ۵۰۰ ميليمه‌تر و ۶۰۰ ميليمه‌تر.

دیکولته: decollete کراسيکی شان و سينگ پرووته.

دیکادن: decadent به واتای لادهر، ئەندامی شیوازی سهر به

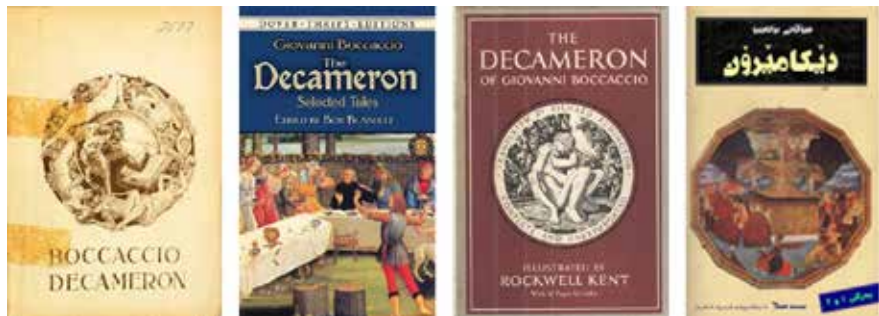
بزووتنه‌وهی هونه‌ری Aesthetic Movement له کۆتایی سه‌ده‌ی

نۆژده، واته‌پروای به‌هونه‌ر بو‌هونه‌ر هه‌بوو و به‌پيوستي

نه‌ئزانی هونه‌ر ئامانجیکی کۆمه‌لايه‌تی یان ره‌وشتی هه‌ی.

دېكامېرۆن: The Decameron نووسىنى جيوڤانى بووچاچيو، له ۱۰۰ چيرۆك پيکھاتووه، جگه له نوابانگى ويژه يى وهک به لگه نامه يه کى سازه ي ژيان له سده ي چوارده وايه که زور له نووسه رانى گه وره له به ره مه کانى خوياندا سووديان لى وه رگر تووه.

دېلاکروا: Eugène Delacroix (۱۷۹۸ - ۱۸۶۳) شيوه کارى رومانتىکى فه رانسه يى.

دېلفت و هارلم: Delft and Haarlem دوو شارن له هولهندياى ولاتى گول.

دېلفى: Delphic Oracle دېلفى شارىک بووه له يونانى کون له ليژايى پارناسوس و، ئوراکلى دېلفى له ميسولوزى يونانى دا پاکيزه ژنيکى

په یامهینه ره له لایهن ئاپۆلوه بو تهوانه ی داوای ئاموژگاریان کردووه و، په یامه کهش به زوری ناروون و فره واتایه، سه مبولی دیلفی ته لای که هه موو شت دژ به یه کن و ئافراندنی پیاو و ژن بو ته و په به رامبه ر به یه ک بوهستن، نه ک پروو له یه ک وه رگیزن و به ریگه ی پیچه وانهدا لیک دوور بکه ونه وه.

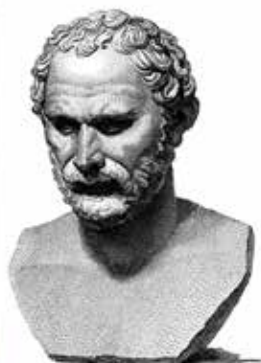

دیلکاسه: Théophile Delcassé (۱۸۵۲-۱۹۲۳) پرامیاری

فه رانسه یی.

دیمۆستین: Demosthenes (۳۸۴-۳۲۲ پ ز) رامیار و وتاریژی به توانای ئاسینایی، که زمانی پسک بوو، کاتی وتاردان دهنکه زبخیکی ئه خسته بن زمانی بو ئه وهی بتوانی به رهوانی وتار بدات.

دیوه ره: چه چی.

دیوه زمه: میرده زمه، غولی بیابان.

دیوانه: شیٔ، شهیدا و سه رگه ردان، دهرویشیک که عاشق و سه و داسه ری پیری ری بازه که ی بی ۲) دیوئاسا.

دیابۆلۆ: Diabolo له یستۆکیکه له دوو قۆچهک پیک هاتوو که سه ره کانی لکاون به یه که وه و به دوو داری هاوته ریب که به په تیک به ستراون به یه که وه، یاری به قۆچه که کان ئه که ن و هه لیه دهن به حه وادا. له سه رده می لویی چوارده دا باو بوو و ۱۹۰۷ په یدا بوویه وه.

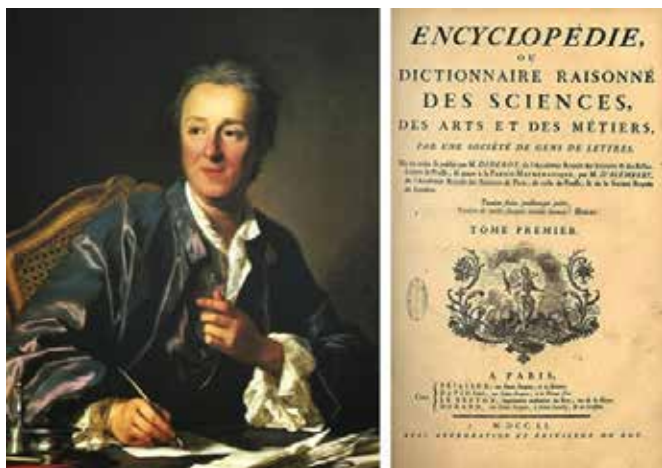

دیاردہ‌ناسی: زانستی دیارده، وه‌کو شتیکی دوور له سروشتی ههستی، وه‌ک ئیڊمۆند هوسیرلی فه‌یله‌سووف ئه‌لی: دیاردہ‌ناسی بیژانینه به بینراوه‌یی ته‌و دیاردانه‌ی که ده‌سبه‌جی تییانته‌گه‌ین، به‌یی په‌نابردنه به‌ر تیۆری زانستتی یان فی‌رکاری له پیشه‌وه .phenomenology [E]

دیتبار: بینراوه‌یی [E] .visual

دیتنی ناکاو: بینینی که‌سیک یان شتیکی به شیوه‌ی چاوه‌پروانه‌کراو [E] [F] مواجهه [E] .encounter

دیدرۆ: Denis Diderot (1713-1784) فه‌یله‌سووف و دانهری ئینسایکلۆپیدیا.

دیدگا: روانگه، رۆشنینی، فراوانی دید؛ ویناکردنی دیارده، به‌رجه‌وه‌ن [E] .perspective

دیدۆن: Henri Didon (1740-1800) نووسهر و پیشگۆی دۆمینیکه‌نی.

دیده‌نگه : شوینیک که زور سهردان و دیده‌نی لی ته‌کری.

دیده‌وان : boy scout [ع] کشاف [ف] پیشاهنگ .

دیرکتوار : Directoire ته‌نجومه‌نی راپه‌راندنی پینج‌کەسی به‌پیی

دهستووری سالی سییه‌می شوپشی مه‌زنی فه‌رآنسه، له ۱۷۹۵

تا ۱۷۹۹. شیوازی دیرکتوار له هونه‌ری رازاندنه‌وه و پۆشاکدا

له فه‌رآنسه و به‌شیکی ئورووپادا ره‌نگی دایه‌وه.

دیزه‌له : قولایی بان سمت .

دین ۱ : شیته، دیوانه، لیوه .

دین ۲ : ئایین .

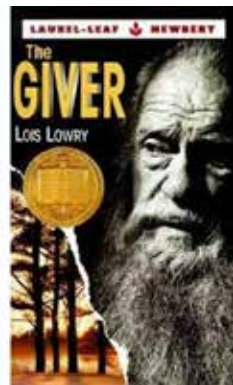
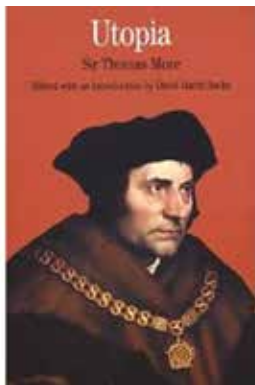
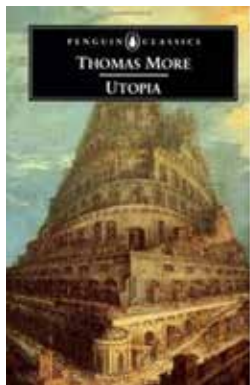
دیره‌گ : mast ده‌گ، کاریته یان دیره‌کی چارۆکه‌ی که‌شتی [ف] دکل .

دیرهگی ریژهن: Mât de cocagne کۆلهکهیهکی بهرز یان قەدی داریک که له سەردەمانی زوو له ئوروپا، له جەژن و ئاهەنگە گشتییەکاندا، خواردنیان پێدا هەلواسیوه و یهکیک له بەرنامەکانی جەژنەکه ئەوه بوو که هەرکەس گەیشته ئەو سەرە یان زووتر گەیشته، لهو خواردنانه بخوات.

دیسٹۆپیا: dystopia کۆتایی سەدە ی هەژدە، له پیکهاتنی دوو وشە ی (dys- 'bad' + utopia) بەدی هاتوو، به واتای مەلبەند یان فەرمانرەواییەکی گریمانەیی له ئایندهدا، که هەموو شت تێیدا ناخۆش و نادادگەرانه یی، وهک پزیمیکێ تۆتالیتەر و سەرەرپۆ :: (پرومانی ۱۹۴۸، جورج ئورویل) :: **یوتوپیا:** utopia به واتای ولاتی ئارهزوو، له ناوه‌پراستی سەدە ی شانزه له‌سەر بناغە ی (‘ou ‘not’ + topos ‘place’) ی یونانی، سالی ۱۵۱۶ له پەرتووکی Utopia، له لایەن سێر تۆماس مۆرەوه بەکار هێنراوه).

دیكا: Dike ماخوای داد و په‌وشت، له میسۆلۆژی یۆنانیدا.

دیكایۆسینه: Dikaioyne سه‌ر به دایک یان دیكا ماخوای داد، گیانی دادگه‌ری و په‌وامه‌ندی.

دیلوّس: Delos په‌کیکه له گرنگترین دورگه ئه‌فسانه‌یی و میژووی و ئارکیۆلوژییه‌کانی یۆنان که به زادگه‌ی ئاپۆلون و ئارتمیس ناسراوه.

دیلوک: دیلانی، هه لپه پکی.

دیم: روخسار، روالهت، روومهت :: دیمانهت به خیر: شادم به
بینینی روخسارت :: دیمهن: ئەو رووگه و رووبه رهی له به ره گهی
روانیندایه.

دیواندر: زۆر قسه زان.

دیواندهر: کون بوو له ههر دوو دیوهوه.

دیوانه: له dogana ی ئیتالیا یی، فه پانسه ییه که ی douane یه و
له عه ره بی بووه به دیوانه، به واتای گومریک، به پرتو به ریته
دیاریکردن و وه رگرتنی تاریفه و باجی کالا [E] customs.

دیولافوا: Jane Dieulafoy (۱۸۵۱-۱۹۱۶) نژیارخان، گه پیده،
پروماننوس و ژورناله گه ری فه پانسه یی و ژنی مارسیل ناگوست
دیوفوی.

دیۆمەد: Diomedes له ئەفسانەی یۆنانیدا ناوی شایەکه که
ئەو بیگانانەی ئەچوونە ولاتەکەی، ئەیخستنه بەر ئەسپه
مرۆفخۆرهکانی، بەلام سەرەنجام هیراکلیس ئەوی کرد بە
خۆراکی ئەسپهکانی خۆی.

دیوهرژەن: dust storm تەپوتۆزی زۆر و زەبەند.

(r)

راب رۆی: Rob Roy MacGregor قارهمانی رۆمانی میژوویی قالدتهر
سکات له ۱۸۱۷ که شهیدای دایانا قیرنهنی Diana Vernon
شهنگ ئه بی.

رابه ر: پیرستی پینموونی شار و ولاتان [ف] راهنما [ع] مرشد
[E] guide.

رابه ری سویسری: بهو که سانه ئه و ترا که به رپوه بردنی کلیسا
له ئه ستۆی ئه وان بوو، واته ههم رابه رانی ئاسایش و ههم
زیره فانی کلیسا له نیوان سویسییه کان هه لئه بژێردرا.

رابوونه وه: جه ژنی زیندوو بوونه وه ی عیسا، مه سیحیه کان لایان
وایه عیسا پاش ئه وه ی له خاچ درا، زیندوو ئه بیته وه و هه موو

سالیك له نيوان ۲۲ى مارچ تا ۲۵ى ئاپريل جه ژن ته گرن، له دابه كانى ته م جه ژنه په ننگردنى هيلكه يه كه له لايه ن كه رويشكه وه له ناو گول و گياى حه وشه داشاردراوه، منلان ته يدوزنه وه و، ته ماژهى به تواناى مه سيحه كه ته يتوانى په ننگى جله كان بگورئ [ع] عيد الفصح [ف] عيد پاك [E] Easter.

راپسودي: rhapsody پارچه موزيك يان چامه يه كى داستاني زور هه سته كى .

راپه رينى شووانرى: Chouannerie راپه رينى پاشايخوazan بوو له دژى شوړشى فه رانسو و كوئفانسوون له ۱۷۹۳ تا ۱۸۰۰ .

راتلہ کانندن: ٲاوهشانندن به توندى .
ٲرادان: خاوين كرنهوه :: گهوپر ٲرادان .
ٲارٲا: دٲدوٲنگ، وااوازى، ههردهببر، دوودل؁ ببرهببر [ف] وسواس .
ٲازدار: كهسٲك كه ٲراز و نهٲنى ئهٲارٲزى :: قهشهى كاسوٲلك
كه كاسوٲلكهكان لهلاى ئه و ددان به گوناوهكانى خوٲاندا ئهٲن
[ف] اقرارنوش [E] Confessed priest .

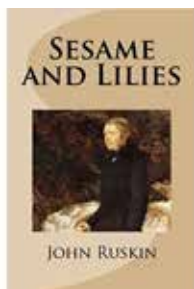
ٲازيار: هاودهى نزك؁ دؤستى ٲازدار؁ دؤست و يارى جٲگه
متمانه .
ٲاژٲن: (موزك) variations ههلسان و نشتهوه يان گوران له
ئاستٲكهوه بو ئاستٲكى تر .
ٲاسٲارده: دوا گوته و بٲرارى كهسٲك ٲش مردن؁ ٲاسٲٲرى
[ف] [E] وصٲت [E] will .

راسپای: François Raspail (۱۷۹۴-۱۸۷۸) کیمیازان و پزشک و سوسیالیستی فه‌رآنسه‌یی.

راسکین: John Ruskin (۱۸۱۹-۱۹۰۰) له پیش‌ره‌وانی ئینگلیزی هونه‌ری په‌خنه له خولی فیکتوریادا.

راسین: Jean Racine (۱۶۳۹-۱۶۹۹) درامانوسی فه‌رآنسه‌یی. له‌گه‌ل مؤلییر و کورنی به سئ چوکلە‌ی درامانوسانی سه‌ده‌ی هه‌فده‌ی فه‌رآنسه‌ دانه‌نرین.

راسین و پرۆدۆن: (گه‌ران - به‌رگی ۳) مه‌به‌ست له دوو لایه‌نه‌بوون و هه‌فیازی بۆچوونه‌کانه، ئیفیگنیا کچی ئاگامنۆن و چیرۆکی قوربانیکردنه‌که‌ی به‌چه‌ندین جۆر کیشراوه و نووسراوه. جۆزێف پرۆدۆن خه‌نیمی راسینی نووسه‌ری فیدر، شانۆگه‌رییه‌کی هه‌یه‌ به‌ ناوی فیدر و هېپۆلیت، که‌ سالی ۱۶۷۷ هاوکات له‌گه‌ڵ فیدری راسین بۆ یه‌که‌م جار برديه‌ سه‌ر شانۆ. سالی ۱۷۷۹ ئۆپیرای ئیفیگنیاي گلوک Gluck و شانۆی ئیفیگنیاي پيچینی Piccinni سالی ۱۷۸۱، لایه‌نگرانی کرد به‌ دوو به‌ره‌ی دۆستداری ئەم یان ئەو موزیک، هه‌ر وه‌ک هه‌ردوو فیدر لایه‌نگری خۆی هه‌بوو، لایه‌نگرانی پيچینی ئیتالیایی لایه‌نی به‌سته‌یی و موزیکی کاره‌که‌ی و لایه‌نگرانی گلوکی ئالمانی داره‌تی سروشتی گفتوگۆکان و هه‌ژانی چیرۆکه‌که‌یان پێ جواتر بوو.

راشیل نهوسا که خوا: له ئۆپیرای یه کدهنگی هه ره به ناوبانگی

La Juive «جووله که» دانانی فرۆمینال ئالیفی Fromental Halévy

(۱۷۹۹ - ۱۸۶۲) ئاوازدانه ری فه پراسه یی .

رافاییل: Raphael (Raffaello Sanzio da Urbino) (۱۴۸۳ - ۱۵۲۰)

شیوه کاری ئیتالیایی، میهرازی پرتسانس .

رافایل و تۆبیاس: Rafael and Tobias چیرۆکی یارمه تیدانی

جه وانیک به ناوی تۆبیاس له لایه ن رافایلی فریشته ی ده رگانه ی

خوا، که له ئیسلامدا به ئیسرافیل ناسراوه و یه کتکه له چوار

فریشته ی سه ره کی ده رگانه ی خوا. ئەم سه ره برده یه له ته ورات،

له په رتووکي «تۆبیت» (۳, ۲۵; ۵, ۵) دا به م شپوهیه هاتووه. تۆبیت په یامبهری جووله کانه، ساراگونی دووم له ۷۲۱ پ. ز ته ری کردووه، له نهینهوا ئه ژی. کوپر ئه بیټ و کورپه که ی تۆبیتاس ئه بی بچیته وه بو ولاتی ماد بو ئه وه ی سامانه که ی بهینتی. ژنیکی گه ولاز له ولاتی ماد هیه که حهوت شووی کردووه و ئه هریمه نیک به ناوی ئاسمۆدیوس میرده کانی کوشتوه. رافایلی فریشته له ئاسمانه وه هاتو ته خواره وه تا له رواله تی مرویددا و له و گه شته دا یارمه تی تۆبیتاس بدات. که ئه گه نه ولاتی ماد و بی ئه خه نه چه می ده چله وه، ماسیه که په لاماری تۆبیتاس ئه دا، که به یارمه تی رافاییل ماسیه که ئه گری و دل و جهرگ و کیسه ی زهرداوی وه کو ده رمان به کار ئه هینتی بو ئه وه ی ئاسمۆدسی ئه هریمه ن دوور بخاته وه، ژنه بخوازی و چاوی باوکی چاک بکاته وه. باوکی تۆبیتاس پیی ئه لی له نهینهوا پروات چونکه ئه و شاره کاول ئه بی! ژماره یه کی زور له هونه رمه ندان وینه ی ئه م به سه رهاته یان نه خشان دووه.

راقه: پاژ، په سن [ف] [ع] وصف، توصیف.

رافیل: Maurice Ravel (۱۸۷۵-۱۹۳۷) ئاوازدا نەری فەرانسەیی.

رافینا: Ravenna شاریکە لە نزیک کەناری زەریای ئادریاتیک لە باکووری پۆژەهەڵاتی ئیتالیا، کە کلیسای زۆر لیبووە و جەژن و یرسەیی هەراکام لە پاکیزانیان لە کلیسایە کدا گرتووە.

رافییۆلی: ravioli جۆره نانه هەرشتهی بچووکه که قیمه و پهنیر و سهوزی تیايه.

پراکشاو: یان خه وتوو، له سده کانی ناونجیدا په یکه ری مردووه که یان له داره تی خه وتوو و گه نج و شنگ و ته نانه ت نیوه پرووت ته تاشی و ئەم په یکه رانه که هه ندیکیان له ساکاره کانی په یکه رتاشی جیهانن، ناویان پراکشاو (به فه پراسه gisant و به ئینگلیزی recumbent) بوو، له سه ر گوړی مردووه که دائه نران.

پاکینگ: rocking کورسی جو لانه.

پاگوزار ۱: پریباز، ریگه ی هاتووچو.

پاگوزار ۲: ریپوار، که سیک که به ریگه دا ته پرهوا.

پاگهش ۱: قوشمه، حه نه کچی، قسه خو ش.

پاگهش ۲: نازونووزکه ر.

پام: Rum جوړی عاره قی دلۆپینراوه که له شیله ی قامیشی شه کر یان راسته وخو له خودی قامیشه که ئە یگرن. ئەم عاره قه به زوری له

ولآتانی کاریبی و ئه مریکای لاتین دیته به رههم.

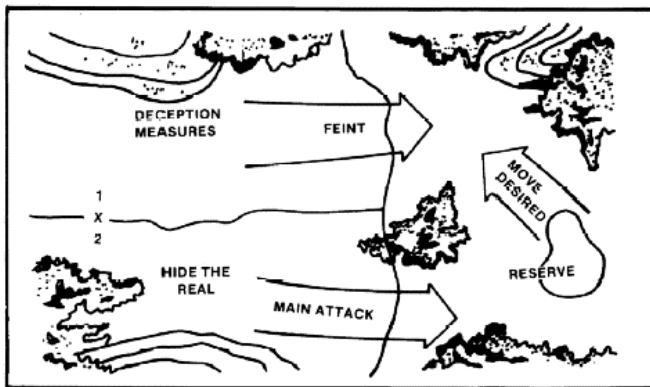

رانفالو: Ranavalona III (۱۹۶۱-۱۹۱۷) پرنافالوی سیهم،
دواشاژنی ماداگاسکار له ۱۸۸۳ تا ۱۸۹۷، فه پرناسه ییه کان
گرتیان و تهره یان کرد بو جه زایر.

رانان ۱: پیشانی جه ماوهر دان، نمایشکردن [ف] به نمایش گذاشتن
[ع] عرض، استعراض :: پرنانی چه واشه: شانوگه ری ساخته و
به درؤ.

رانان ۲: پراوکردن و ده سبه سه راگرتن، پراوه دوونان.
پرنانی چه واشه: شانوگه ری ساخته و پیشاندانی ته گه ری هیرش
به تاییه ت له جه نگدا [ف] وانمودکردن [ع] هجوم مخادع [E] feint.

راواندن: ورینه کردن، له بهر خووه قسه ی هه لیت و په لیت کردن.
راوشکار: شوپ هه لگرتن، یافت گرتن [ف] [ع] تعقیب، مطارده،
 قنص [E] Chase.

راهیشتن: شیخون.

راهینانی دهر بهست: dress rehearsal دوایر ژفه ی شانۆ که شانۆکه
 له سه ره تاوه تا کوتایی نمایش ته که ن.

راهیژاندن: چه پخوون، شه وشالآو، په لاماری شه وانه [ف]
 شیخون.

راهی: رزگار بوون، په ها بوون.

رایشت: رایشت، کۆیی، له بهرگیراو، له بهر نووسراو [E] رونوشت

[E] نسخة طبق الأصل [E] .copy

رایشتاگ: Reichstag په رلمانی ئالمان له ۱۸۷۱ تا ۱۹۱۸.

رایشنبرگ: Suzanne Reichenberg (۱۸۵۳-۱۹۲۴) ئه کتهری

به ناوبانگی کومیدیی فه رانسز، شاره زای پۆلی ژنی ساویلکه.

رایه له: لاپه ره، ته خته، تانی تان وپۆ [E] planes.

رزگاریدەر: Saviour مه بهستی عیسا مه سیحه .

پست: داب و نه ریت .

رفحه: رهفه، تاچه ی زۆپ .

رفوو: هڤیز، دوورینه وهی و چینه وهی پسیپۆرانه ی کوتال یان

مافووره ی گرانبا یی که تالکیش بووی یان سووتایی به شیوه یه ک

که شوینی دوورینه که ی دیار نه یی . [E] darn .

رند: جوان، شوخ و شەنگ، خانومان.
رۆباتی: pastry Rebattet شیرینیفرۆشییەکی بەناوبانگ بوو لە شەقامی فابۆر سەنت ئۆنۆرە ی پاریس.

رۆبنشتەین: Anton Grigorevich Rubinstein (۱۸۲۹-۱۸۹۴)
 بیانۆژەن و ئاوازدا نەری رووسی، دامەزرتەری کونسیرفاتیۆری سەنت پترزبۆرگ.

رۆبیان: له پێست په قانی ئاوزییه وه کولابستر و قرژال، سه چاوهیه کی باشی خۆراکییه هه م بوگیانه وه رانی زه ریا و هه م بو مرۆف، ته ژری کالسیۆم و یۆد و پرۆتینه و ههروهها هه ر دانهیه ک رۆبیان بری ۱۲۲ تا ۲۵۱ میلی گره م کۆلۆسترۆلی هه یه و به هۆی کاریگه ری له سه ر سیستمی گه پری خوین به خواردنیکی سازگار دانه نری [ف] میگو [ع] جمبری، برغوٹ البحر [E] shrimp.

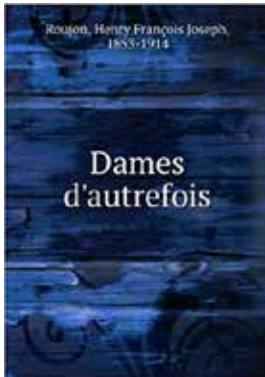
رۆزی زیڕین: دیاری پاپایه که سه ده هایه وه کو ریز و سۆزی باوکانه ئه یدا به کهسانی به رجهسته و کلێسه و زیوه و زیاره تان.

رۆژنه: رۆژن، پۆچنه، کولاکه، دهلاقه :: کلاو پۆژنه ی سه ربان.

رۆژۆن: Henry Roujon (۱۸۵۳ - ۱۹۱۴) رۆماننوسی فه پرنسه یی.

رۆژهف: واقع.

رۆشیو: Revue له فه پرنسه یی به واتای گوڤار، که شکۆلی شانۆ،

چەشنیک شانۆگەری پەخنەگرانی تیکەلە ی سەرگەرمی و موزیک و سەما و دیکۆرە. ریشە ی ئەم چەشنە میلۆدراما ئەگە پێتەووە بۆ سەدە ی نۆژدە، بەلام لە سالانی ۱۹۱۶-۱۹۳۲ گەشە یەکی فراوانی کرد.

رۆشیه: Maurice Rouvier (۱۸۴۳-۱۹۱۱) پامیاری فەرانسەیی و سەرۆکوەزیر. تاماژیه بە ناکۆکیی ئالمان و فەرانسە لەسەر مەراکۆ لە سالانی ۱۹۰۵ و ۱۹۰۶.

رۆژی بەری: رۆژی بی سەرەتا، رۆژی ئەزەل.
رۆژی سەن شارلمانی: Saint-Charlemagne جەژنی سالانە ی

فیرگه و ناوه‌ندییه‌کانی فه‌رانسه بوو.

رۆژی مردوان: Souls' Day رۆژی دووهمی نۆقه‌مبهره و هالۆمه‌س
Hallowmas جوړیکي تری رۆژی مردوانه که شکسپیر به‌کاری
هیناوه.

رۆک: Pierre Roques (۱۸۵۶-۱۹۲۰) ژنرال و به‌دیپینه‌ری هیژی
 هه‌وایی فه‌رانسه.

رۆکامبول: Rocambole پالّه‌وانی چه‌ند رۆمانی نووسه‌ری فه‌رانسه‌یی
 پۆسون دو ترای (۱۸۲۹-۱۸۷۱).

رۆکۆکۆ: Rococo شیوازیکی هونه‌ری پازاندنه‌وه‌ی سه‌ده‌ی هه‌ژده،
 له‌گه‌ڵ په‌رسه‌ندنێ بورژوازی له فه‌رانسه‌ سه‌ری هه‌لدا،

هونه ریکي گهشه و پره له ژيان و خوژگه.

رُونیاس: بنی گیایه که بو پرهنگی بهن به کار دیت، پرهنگیکی چیرهیی

توخی هه یه [ع] فوّه [ف] روناس [E] Ronos.

رۆنیاسی: رهنگی بهمهیی تۆخ ۱۰ رنگ صورتی تیره ۱۱ لون الوردی الغامق.

رۆنی سهن ژان: st john oil رۆنی سهن ژانی ریش زیرین، که سمیلّی پئی چهور ئه کهن، هه مان پارهی و، سمیلّ چهورکردن به واتای بهرتیل دانه. خودی سهن ژان (۱۵-۱۰۰) یان یۆحه نناى ئینجیلی یه کیک له یارانى مه سیح بوو که په رتووکى ئینجیلی یۆحه ننا هیی ئه وه. سهن ژان که خۆشه ویستی خوا بوو، سزا درا به وهی که له رۆنی قرچاودا بیسووتینن. به لام که خستیانه ناو رۆنی قرچاوه وه، نه سووتا و به تهندروستی له رۆنه که هاته دهره وه، که ئه لاین ئه مه په رجووی خوا بووه.

رۆوان: Rohan بنه ماله یه کی ئاریستۆکراتین له ناوچهی بریتنی فه رانسه.

رۆیالیتیز: royalties شا و شازادان.

رۆینه ۱: جوړیک هه لپه رکئ.

رۆینه ۲: ویرغه.

رواله تناسی: لیکۆلینه وه له تایبه تمه ندى رواله ت یان چۆنیتتی بیچم وه کو نیشانه و هیمای که سایه تی یان نه ژادی ۱۱ قیافه شناسی

ع علم الفراسة E physiognomy.

روبنس: Peter Paul Rubens (۱۵۷۷-۱۶۴۰) شیوه‌کاری فله‌مه‌نگی شیوازی باروک که به راده‌ی قه‌به‌کردنه‌وه ورده‌کاری و بزواتن له تابلوکانیدا پیشان ئه‌دا.

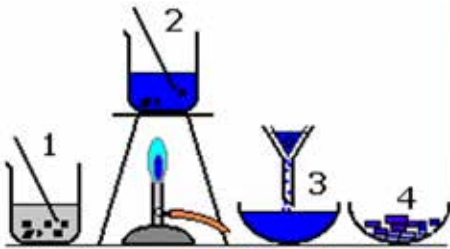

روخ: Roc بالنده‌ی ته‌فسانه‌یی ناو چیرۆکه‌کانی هه‌زارویه‌ک شه‌وه.

پروخسان: له (پروخسان) مه یی .

پروخسان: crystallisation پروخسان یان پروخسکردن یان گه پړانه وه ، پرؤسه ی گه پړانه وه یان (کریستالیزه بوون و به بلوربوون) ی شه کره له شپله وه بو دانار یان کریستال یان بلوور :: روخسی کردووه : کریستالیزه بووه ، گه پړاوه ته وه (ته گه ر مره با بی خراب بووه) .

پروپینی: مه رایي ، خوښامایي کردن ، ماستاو کردن .

پروپیدان: پړز لیگرتن ، قه درگرتن .

پروپیو: که سیک که زهوی له گه ز ئه دا [E] Surveyor .

پروتال ۱: پرووتهن ، قاقړ ، زهوییه ک گیای لی نه پروایی .

پروتال: دهموچاو گرژ ، نه مرچ .

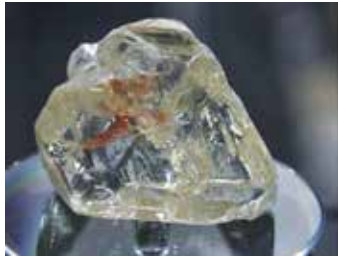
پروودن: Odilon Redon (۱۸۴۰-۱۹۱۶۹) یان پړودن ، شیوه کاری

سه مبولیستی فهرانسه یی ، که چندین ئه فسانه ی ئایینی فهله ی

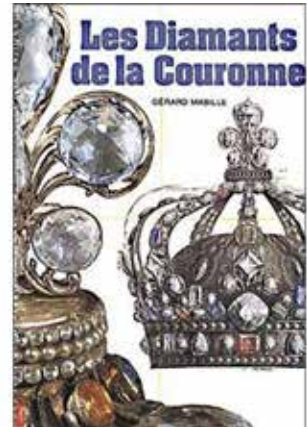
کیښاوه وه کو ئاپوکالیپسی یوحه ننا ی پاکیزه .

پروژە: ئەلماس، بەردیکی بەھادارە، لە تەشکی کریستالی پروون و بە زۆری پێرەنگ لە کاربۆنی سۆلان، پەرەتەرین هێسنە لە سروشتدا.

پروژەى تاجى شا: Les Diamants de la Couronne ئۆپېرا كۆمىكى دانىەل ئۆبېر.

پرووش: تۆرىنۆك و پەرەتارەلس، مەروى توورەى نەگونجاو [ف] پرخاشگر، تندخو [E] Aggressive.
پرووشە: Les Rochers قەلاتى پرووشە لە برووتنى، مەلكى خاتوو دو سېقىنە.

پرومیت: ئابروو، پڙ، سه خەر، هه ڤیازی مینه وی [ع] [ف] احترام،
قدر، اعتبار، شرف [E] honor.
پرووک-گیانه وهر: zoophyte گیانه وهریک که له پرووک ته چئ.

رہبہت: حہشارگہ، چاودیرگہ، سپیہ، بوسہ، کہوشہنی خو
حہشاردان [E] ambuscade.

رہبہن: (۱) بہلہنگاز، رہوال، ژار، کاسو، بی تووتہ، بی دہر،
لامیسک، بی ٹہنوا، پرووت، زوار، ہناسہسارد، کولہوار،
ہہژار، ہہلہودا، سہرگہردان، ٹاوارہ، نازشیواو، لانہواز،
لاکہوتہ، بیدہرہتان، رہبیان (۲) بیژن.

رہبہق: ٹہبسترہکت، موئلہق، دارمال، تہواو، کامل.

رہپ و راست: بی رووینی، راستہوخو.

رہتہوہ: تۆرہمہ، بہرہ، نہژاد.

رہختہ ۱: خوگر، توکمہ.

رہختہ ۲: پۆشتہوپہرداخ.

رہخشان: درہوشاوہ، تیشکدہر، بریقہدہر.

رہخنہ ۱: ہہلسہنگاندن، بہراوردکردن.

رہخنہ ۲: تہئسیر، کارتیکردن [F] نفوذ [E] influence.

رہخنہی ٹاوہزی بیخہوش: Critique of Pure Reason یان رہخنہی

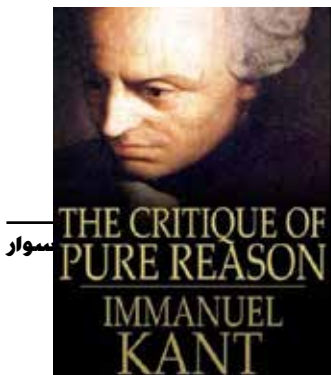
یہکہم، پہرتووی یہکہمی سیانہی فہلسہفہی رہخنہگرانہی

ٹیمانویل کانت Immanuel Kant (۱۷۲۴-۱۸۰۴) دہربارہی

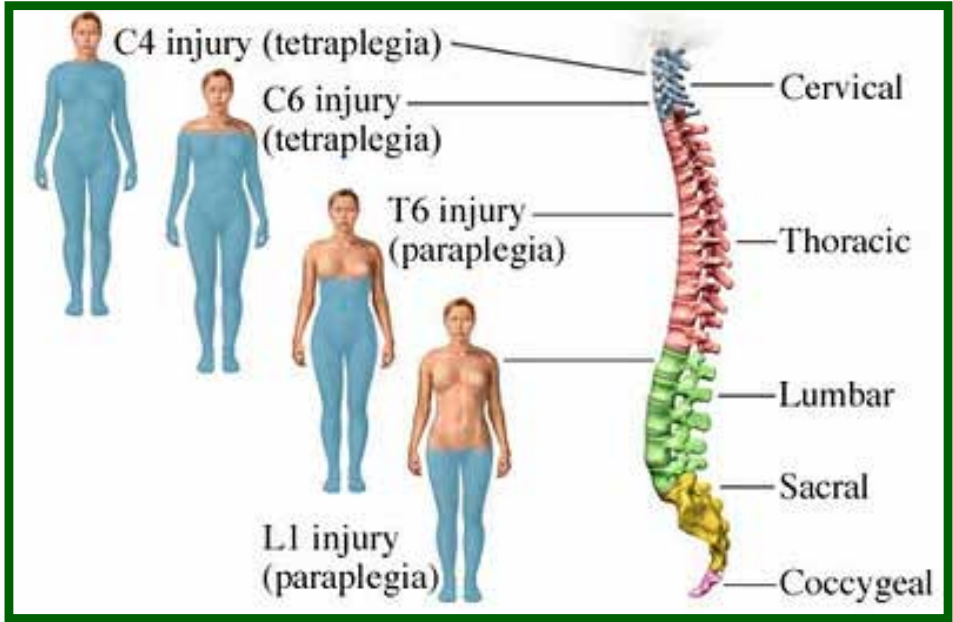
تایبہتمندی ٹاوہز و توانای لہ ناسینی میتافیزیکدا (۱۷۸۴).

پہرتووی دووہم رہخنہی بنہمای ٹاوہز و پہرتووی سیہم

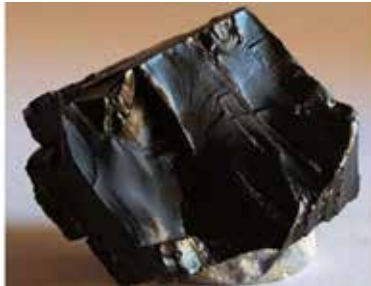
رہخنہی داوہریہ.

رەزا شا: سەردار سپا.
رەزا شای پەهلەوی: سەردار سپا.
رەزلە: مۆغەرە پەشت.

رەژوووی پرووژە: jet بەردەخەلۆوزیکی زۆر رەشە بۆ دروستکردنی خشل بەکار دێ.

رژیمی په هله وی: سهردار سپا

رہسید ۱: متمانه، کریدیت.

رہسید ۲: Bill پسرولہی وەرگرتنی پارہی خواردن له ریستوران، فاکتورا.

رہشمه: گوریسی باریک، ههوساریک له سهرکه للهی ولساتی وهکو هیسر و چارهوا ته خری.

رہشمیو: زورہس [E] currant-bush

رہشوکی ۱: مته، خرش، زر، نه به راستی، به دهل، ئالترناتیف.

رہشوکی ۲: بازاری، نرم، شتی که منرخ [F] مبتدل.

رہشه که: خووه لکیشی هیچ کاره [F] لاف زن.

ره شیشه: بالنده به کی سترانیژی بچکۆله ی رهنگامه یه [E] ortolan.

رهفت: رویشتنی به له زی یه کسم.

رهقف: به ردچن، سه نگچنکردنی ریگه.

رهقه بوار: ۱) بواری دژوار :: بوار: دهراوی په پینه وه (۲) ئه و بواری په پینه وه ی لی ئه کری به لام به دژواری، رهقه بوار به و شوینانه ئه وتری پرس و جو ی لییه و باج وه رگرتن هیه، ئه و باجه ی کاروانچی کورد له توانای دا نییه بیدات، بو وینه پرسگه ی باج وه رگرتن کاتی هاتن بو ناو شار (۳) دهروازه ی ریگه ی بانه بو ناو شاری سه قز ناوی رهقه بواره.

رهقه له بهستوو: رهقه له، کهشکه ژنویه و رهقه له بهستوو ئه وه یه که

به هۆی چلکه‌وه رەق و وەشک بوو.

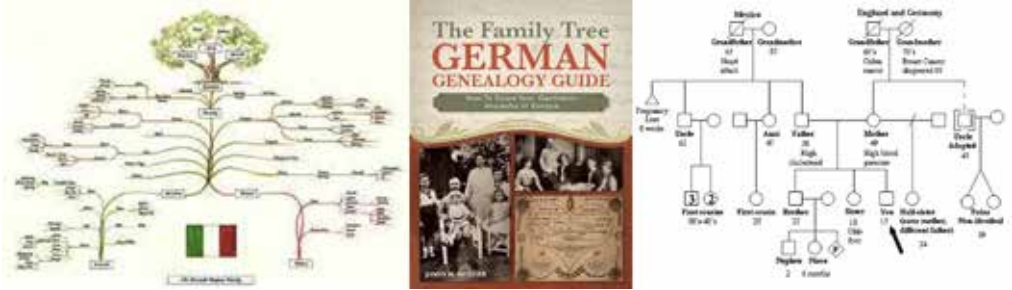
رەگیژە: وردە رەگ، وردە دەمار.

رەگەزنامە: کۆلکە و بنەچه، نوانە و گەڵالە‌ی شیۆ‌ی پە‌یوهندی

تۆرەمەکانی بنەمە‌له‌ یان نوانە‌ی نواندنه‌وه‌ی شیۆ‌ی پە‌یوهندی

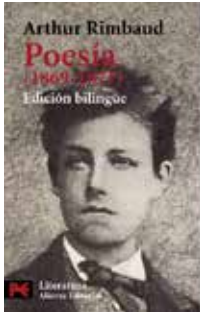
نیوان پاژگە‌لی گە‌ڵالە‌یه‌ک [ع] شجرە‌نامە [ع] شجرە‌ العائلة

[E] Family Tree

رەمبۆ: Arthur Rimbaud (۱۸۵۴-۱۸۹۱) هۆنەری فە‌رانسە‌یی،

کە زۆرتە‌ین کاریگە‌ری لە‌سەر وێژە و هونەری مۆ‌دێرن هە‌بوو.

رەمەن: سرک، سل، رە‌قۆک.

رەند: مێ‌رخاس، خانە‌دان، بە‌هیممە‌ت، بویر، جەر‌بە‌زە.

رەندۆ‌ل: (۱) ئاودە‌ری گوشاد (۲) دۆ‌لچە‌ی ئاوکی‌شان.

رهنگمایه: pigment تۆنی رهنگ و هیسنی بناغهی و گهوههری
رهنگ.

رهوا: حهلال :: نارهوا: حهرام.

رهواداری: لیبوردیهی [ف] [ع] تحمل [E] tolerance.

رهواز: ریبازی دورودریژ.

رهوزه: گپرانهوهی سهبردهی ئایینی و بهتاییهتی بنهمالهی عهلی

کوری ئهبوو تالیب و تراجیدیای کهربهلا و کوژرانی حسین و یارانی به شاعر و پهخشان وهکوو سهردۆلکه، بهتاییهتی لهناو شیعهی ئیراندا، له مانگی محهپهم و روژانی تاسووعا و عاشوورادا، کهچی له ههمان روژانی نو و دهی محهپهم له ولاتی وهکوو مهغریب ئاگری شادمانی ئهکرپتهوه و منالان جهژنانه وهرئهگرن، ئهمه له کاتیکا که به گوپرهی زهگهزنامهی بنهمالهی پاشایهتی عهلهوی مهغریب، شای مهغریب محهمهدی شهشهم به ۲۸ پشت ئهگاتهوه به حهزهرتی عهلی.

رهوزهخوین: ئه و کهسهی رهوزه ئهلی.

رهوشهنگهریی: چاخی رهوشهنگهریی، Age of Enlightenment، یان

به تهنها Enlightenment بزوتنهوهی میژوووی روشنبیری سهدهی ههژده، پهپهروی دیکارت و ئازادئهندیسی ئاوهز وهک بناغهی

ئىستاتىكاي بەپرشت و پەروشت و فەرمانرەوايى و لۆجىك رىگە بە فىلسوفەكان ئەدا پراستەقىنەى جىهان و پۈژەف بدۆزنەوہ. ئەم خولە هېشتا بە واتاي بەدېھاتنى پراكتىكى تازادى و مافى ھاولارىبون نىيە، بەلكوو خولى سەرەتاي چرۆکردنى زانست و ئامادەيىہ بۆ پرزگارىي لہ رىگەى ناسين و زانستەوہ. دىدېرۆ، فۇلتېر، رۇسو، مۇنتسكىو، كانت و ساد لہ فەيلەسووفانى ئەم چاخەن.

رەوہند: ۱ رەوہن، ھەوارگە بە مرؤف و ئازەل و پاتال و ولساتەوہ
۲ خىلى گەرمين و كوستانكەر، خىلەكى.

پرهات: رووداو، کارهسات.

پرهۆل: تونیل، کونکردنی کێبوو دروستکردنی پریگه و نزیککردنهوهی

ماوهی هاتوچۆ، کونکردنی بن عهرز بوو کاریز و تاوه پړۆی مالان [ع]

دهلیز [ع] الرواق.

پهه نهبینی: دیدگا، پڕۆشن بینی، فراوانی دید؛ ویناکردنی

دیارده، بهرجهوهن [ع] perspective.

پههیله: لیژمه، پڕیژنه، پههیله، شهسته، تاوه باران.

رهات: پرووداو، کارهسات.

رهینارد: Jean-François Regnard (۱۶۵۵-۱۷۰۹) شانۆنۆوسی

کۆمیدى. که سایه تى شانۆگه رى **میراتگر**، پیره میردىكى
گیانکه نشته.

رهیناک: Joseph Reinach (۱۸۵۶-۱۹۲۱) نووسه ر و رامیاری

فه رانسه یی.

رېبازى سھنت بنه دىكت: Benedictine monastery یان Order

of Saint Benedict که رېبازىكى چاكسازى مھسىحى بوو، له

سەدەى دە و يانزە، پەپرەانى سەنت بنەدىكت نرسيا، پروايان بە ملکہچى، بیدەنگى، خاکەپرايى و کۆلنەدان ھەيە. سەدەى ناونجى ھەموو ئورووپاي گرتەوہ و نەک ھەر کارى کردە سەر ئايىنى عيسايى، فەرھەنگى ئورووپايىشى خستە بن کارىگەرئىيەوہ.

رېجيو: Reggio گەورەترين شارە لە باشوورى ئىتاليا.
رېزال: کوتى بچکۆلانە؛ قردیلە، پارچە کوتالى باريک وەکو ھەودا ::
 رېزال رېزال: کوت کوت، پارچە پارچە.

رېزانە: پاداشت، بەخشش لە بەرامبەر کارى چاکەدا.
رېزخو: عزت نفس.
رېزوئو: risotto خواردنیکى ئىتاليایيە بە برنج و سەوزى چاک

ٲهكرى؁ ځواردنٲكه له نٲوان شله و پلاودا.

رٲژان: Gabrielle Réjane (١٨٥٦ - ١٩٢٠) هونه رٲيشه ٲه تواناى شانوى فه رانسه و فيلمه بٲدهنگه سه ره تاييه كان.

رٲژه ١: parade رانان و رٲويشٲنى دهسته ٲه ربارزان به به رده مى سه ردارانى له شكر له بٲنه ٲه فرمى و نيشٲمانيدا.

رېژه ۲: شېوازی په یوه ندى: رېژه ۴ به ۳، رېژه ۱ خوښه ران... .

رېژه ۳: قالبى دارستن .

رېژه ۴: خاكي شووشه .

رېژه دان: (سهربازى) به ريز پړوښتنى دهسته ى سهربازان له

به ردهم شا و سهرداره وه؛ (نزيارقانى) په تى شاولى و ئاسووى

كار كړدى وه ستاى خانو كړدن (ئيتيمولوى: رېژه رېژه رېژه رېژه،

خزمه له گهل چچه، وهك چچه بهستن به واتاى ريز بهستن).

رېژن: فراوانى، به ركه ت .

رېژينس: La Régence يان رېژينسى ۱۷۱۵ تا ۱۷۲۳، كه لوبى

پانزه منال بوو و ليژنه يه ك به ناوى رېژينس به سه رو كايه تى

فيلپ دورليان Philippe d'Orléans ولا تى به ريوه ئه برد .

رېسا: قانون و دهستور، نه ريت .

رېسا گهرا: law-abiding، قانون گهرا، قانون خو شه ويست .

رېساى دابزانى: قانونى داب و دهستور و هه لسوكه وتى شياوى

كومه لايه تى [E] social regulation .

رېساى په يامبه ران: ئينجىلى كوردى مه تا (۴۰): ۲۲ جا

شه ريعه ت و پيغه مبه ران هه موو به م دوو راسپارده يه به ندىن .

رېساى پيغه مبه ران: رېساى په يامبه ران، ئينجىلى كوردى

مهتا (٤٠): ٢٢ جا شهريعت و پيغمبهران هموو بهم دوو
پاسپارديه بهندن.

ريكار: شيوازی کار ڪار شگرد ڪار trick.

ريكاميه: Juliette Récamier له ژناني پرووناكبير و خاوهن ڪوري
پاريس، كه له سهرتاي سدهي نوزدهدا داڌاراني ويژه و
رامياربي راكيشابوو بو ڪوره كه ي. دوستي شاتوبريان بوو.

ريكور: بن بهست، ريگه يه ك كه تا سهر نابات.

ريگولوس: Marcus Atilius Regulus (٣٠٧ - ٢٥٠ پ. ز) سهرداري
رومي به له خوبوردوويي و پهيماندروستي بهناوبانگه، كه هر هم
همه گدارييه بووه هو ي تهوه ي له ڪوتايي ژياندا بگيري و له بن

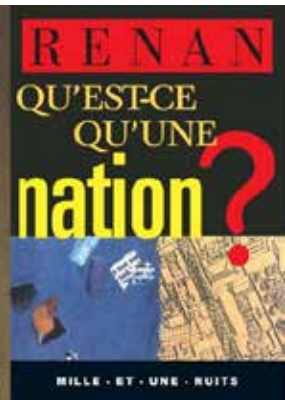
ئەشكەنجەدا گیانی لە دەست بدات.

رینگە پاست بگرە: زەبووری داوود یان Psalm بە زمانی لاتین، بەشی ۱۰۷ بەندی ۸ ئەلی: ئەوان پەنگە بچنە شارێک و ئەو رینگە پاستیان پشان بدا.

ریلاسی: نەسەلار، گوستاخ، بی ئەدەب، دەمسوور، کەلپەزە.

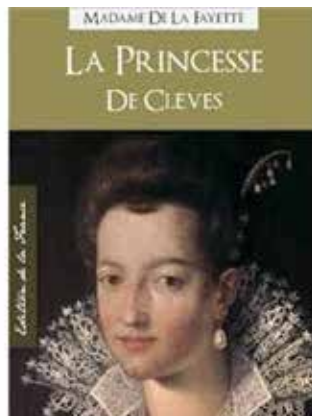
رینان: Ernest Renan (۱۸۲۳-۱۸۹۲) فەیلەسووف و نووسەر و زانای ژیار و زمانە کۆنەکانی پۆژھەلاتی ناوھەرپاست. تیۆری پامیاری رینان لەمەر شوناسی نەتەواپەتی زۆر گرنگە.

رینس: Reims Cathedral کلیسای ئارشیدوکنشینی پرنس که شای فہرآنسہ لهوئی تاج له سہر ئهنی، له شاکارهکانی گوتیکه، له ماوهی جهنگی جیہانی یه که مدا زیانی زوری پیگه یشت.

رینہ: René ی شاتوبریان (۱۷۶۸-۱۸۴۸) له لای هندی پره خنہ گر به باشترین نمونہی عه شقی رۆمانتیک ناسراوه، له کاتیگدا شازاده دوکلیشی Princesse de Clèves دولافایت (۱۶۳۴-۱۶۹۳) به بهرداشتیکی کلاسیک و ئاریستوکراتی عه شق دانراوه.

رېوار: راستگو.

رېواس: rhubarb گیاه کی مینه ره، لاسک درېژ و باریکی گولینگه دار، کهسکی کال و ترشه، بو خواردن ئه شی :: (مینه ره): (گیاناسی) persistent به گیاه ک ئه وتری له دوو سال زیاتر بمینی).

رېوان: ئاگاداری رینگه، پاریزه ری رینگه.

ریال ۱: شيله، شیلو و گوشرا :: ریالی ههنگوین: شيله ی ههنگوینی
قالکراو [ع] [ف] عصاره.

ریال ۲: real یان reale ریالی ئیسپانیا، له سدهی چوارده لیدراوه،
۳۲ ریال یه ک دۆبلوون بووه و، کیچی یه ک دۆبلوون ۶،۸۶ گره
زیږ بووه.

ریتوگۆمینۆل: rhinogomenol رۆنیکى ئیسیرییه، بۆنیکى توندی
کافووری ههیه.

ریچارد شتراوس: Richard Strauss (۱۸۶۴-۱۹۴۹) مایسترو
و موزیکزان.

ریچه: پیکه نینی دهستکرد که ددانه کان لیک ئه ساوری.

ریستوری: Adelaide Ristori (۱۸۲۲-۱۹۰۶) له هونه رهنه نده
ناسراوه کانی شانوی تراژیدی ئیتالیا له سه دهی نۆزده دا.

ریشوو: گولینگ، بادراوی هه لوه شاهوی که ناری قوماش .

ریگی: Righi کوپستانیکه له سویسرا بۆ سه یرکردنی بهرجه وه نه کانی سه رئه که ون بۆ لوتکه که ی .

رینگال: ئاوی میوه، شه ریه ت .

رینگه : بۆلّه بۆل، پرتته پرت .

رپوهله : petty-foggery دادوهرى رپوهله، دادوهرىكى قانوننه زانى

بى كه سايه تى و فيله باز .

رپيهت : rilette جوړيك كوليره به قيمه يه له گوشتى به راز يان قاز

ساز ته كرى .

(z)

زاخون: کول، که ویل، زاخه، ئەشکه وتی قوول.

زارهگا: به فه پانسە Pensées نووسراوه که جوړیکه له snapdragon، به کوردی ئەکاته زارهگا یان گۆله مهیموونه. گۆلکی رازینه و نه ژهراوییه، هه چهند له پوولهدا له کهله سهه ئەچی و به سههری ئەژدیها چوینراوه، به لام پیناچی په یوهندی به ژهقنه مووتوه هه بی که ههندی جار به و واتیه دانراوه. وشه ی (snapdragon) یان (Snapdragon flower skull) به واتای گۆلی سههه ئەژدیها، جیاوازه له و وشه ی (شجرة الزقوم) له قورئاندا که به واتای ئەو درهخته یه که کهله سههری شهیتانانی پیاهه لواسراوه. ژهقنه مووت به شتیکی تالی وهک ژههری مار و تراوه، له کاتیکا گۆله مهیموونه ته نه پوولهدا بههری پروهه که که ی پاش وشکبوونه وه له کهله سههه ئەچی. داری ژهقنه مووت په نگه بکاته (شجرة الزقوم)، به لام (شجرة الزقوم) ناکاته (snapdragon)،

ههروهك خودى عه‌به‌كان له ئینگلیزییه‌كه‌ى (شجرة الزقوم) له ویکپیډیا نووسیویانه: (Zaqqum) داری ژه‌قنه‌مووت.

زاغ: مه‌یدانى دروینه.

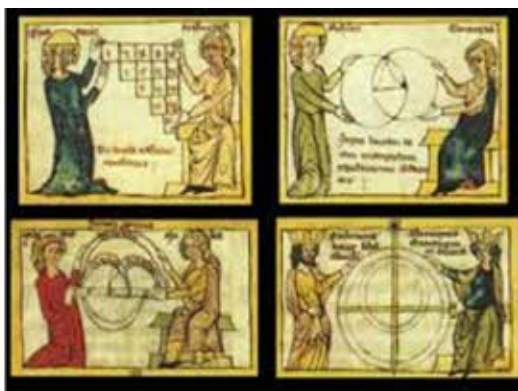
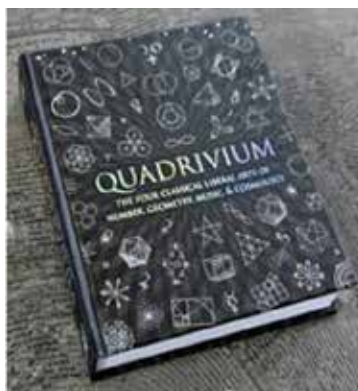
زاكوون: پرسیا، قانون.

زائگه: پاسگه، بنكه.

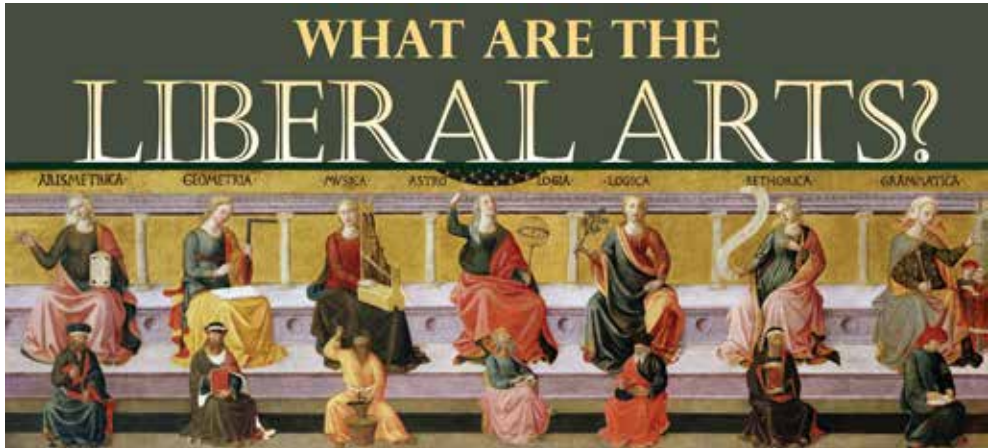
زاله: داد و هاوار له دهستی كه‌سیك، گله و داد :: له‌دهستی وه‌زاله هاتبوو.

زاله‌چوون: ترسان و تۆقان، زراوچوون.

زانستی چواره: Quadrivium به‌شى دووه‌می زانستی چه‌وته: ژماره و ئەستێره‌ناسی و موزیک و ئەندازه.

زانستی چهوتہ: Liberal Arts له ئورووپای سەدە ناونجی ئەو حەوت زانستە بوو کە ئەبوا بخوینرایەت، بە دوو بەشی سیانە: پرێزمان و پەوانبێژی و لۆجیک و بەشی چوارە: ژمارە و ئەستێرناسی و موزیک و ئەندازە بوو.

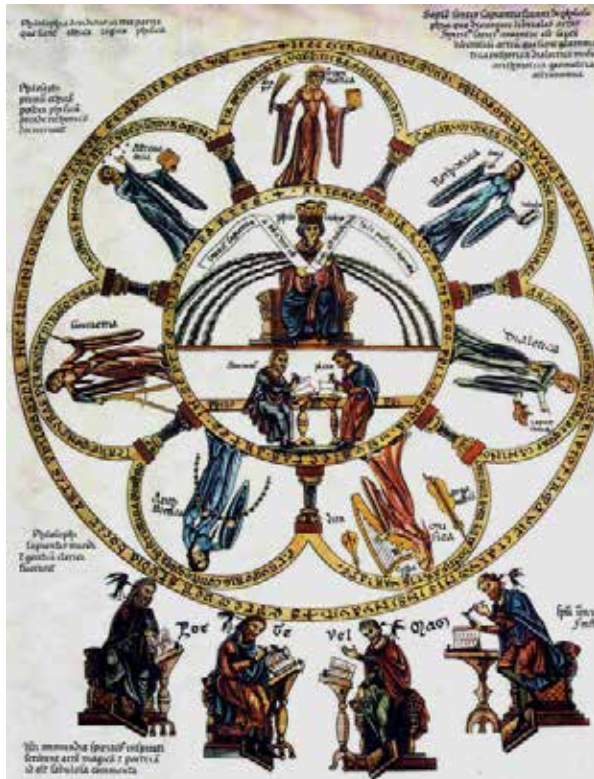

★★★★ "FUNNY AND CHARMING"

LIBERAL ARTS

زانستی سیانه : Trivium به شی یه که می زانستی هه وهه : پریمان و ره وانبیزی و لوجیک (Grammar, Logic and Rhetoric).

زانکۆی ئەفسهریی سهن سیر : Saint-Cyr Military Academy له زانکۆ سه ره که یه کانی ئەفسهریی فه رانس هیه ، که وه وه ته باکووری پۆژئاواوه .

زاویربون: orgasme ئیرزایوونی ژن له پرووی جنسییه وه ::
کاژربون: ئیرزایوونی پیاو له پرووی جنسییه وه.

زایه له: دهنگدانه وه، ئاوازه، دهنگی شیوهن و گریان [E] .echo.

زریزه: زنجیری زۆر باریک.

زفتی: پیاوی داروغه، فه‌رمانبه‌ری شاره‌وانی.

زکۆ: زبر و در و قه‌به.

زگورد: سه‌لت، ره‌به‌ن، پیاویک که ژنی نه‌هینایی.

زگله‌وه‌رین: لاکووتی، پارازیت، قارچک؛ چلیسی خازه‌لۆکی خواردن.

زلحۆرت: زلحو، زلی حه‌پۆل.

زمانه‌په‌ریشی: aphasia زمانه‌گلاندن و زمانه‌په‌ریشانی و ته‌ته‌له‌کردن.

زمانه‌چه‌ورکردن: دایکی ئایینی چه‌ورکردنی گیانکه‌نشت به‌رۆن

یان مه‌ره‌م [ع] [ف] تناول القربان [E] extreme unction.

زمانه‌گیر: کوله‌فیتنه، دووزمان.

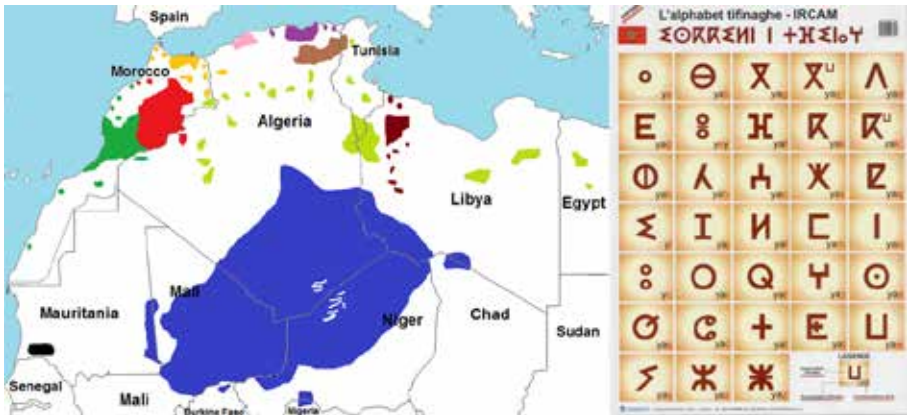
زمانه‌گا: ئه‌زمان گا، گیایه‌که‌گه‌لاکه‌ی له‌زمانی گا ئه‌چی، بۆ واتای

«گاوزبان»، له‌فه‌ره‌ه‌نگی فارسی دێه‌خودا نووسراوه به‌کوردی

پیی ئهوتری (ازمان غا) که هه مان «زمانهگا» به .

زمانی ئامازیغی: زمانی زیاتر له ۵۰ ملیۆن نه ته وهی ئامازیغی به ، که له سه دهی ۱۶ تا ۱۹ له لایه ن ئوورووپاییه کانه وه به به ره به ناوئه بران ، که نه یان توانیوه ته عربیان بکه ن و له نیشتمانی خویان وه کو مه راکۆ و جه زایر و توونس و لیبی و مووریشی ئیسپانیا نیشته جین . ئامازیغیه کان هه روه ها ئالا و شیوه نووسینی تایبته به خویان هه یه .

زمانی به ره به ری: یان ئامازیغی زمانی زیاتر له ۵۰ ملیۆن نه ته وهی ئامازیغی به که نه یان توانیوه ته عربیان بکه ن و له نیشتمانی خویان

وهكو مهراکو و جهزایر و توونس و لیبی و مووریشی ئیسپانیا
نیشتهجین. ئامازیغیهکان ههروهائالا و شیوه نووسینی تاییهت
به خویان ههیه.

زمه‌ریز: سه‌رمای زۆر سه‌خت که ئه‌که‌وێته چله چکۆله‌ی
زستانه‌وه.

زنار: شاخ، به‌ردی گه‌وره، کۆمه‌له‌ به‌رد [E] cliff.

زۆرخاخ: دۆلی ئاش .

زۆرگ: زورگ، زورب، زهوی ههلهت و چال و بهرز، زنجیره تهپۆلکه

☐ ماهور ☐ mound .

زۆزان: زستانهوار، ئیلاخ :: ئاران و زۆزان .

زۆلا و دادگا: Émile Zola (1840-1902) پڕۆماننوس و

پۆژنامهگهري فهپرانسهیی، كانیدای نۆبلی وێژهیی . لهسه ر کێشه ی درهیفوس و نامه ی کراوه ی «من تاوانبار ئەکه م...!» دادگایی کرا و سالیکی زیندانی پیدرا . پرووست له ۷ تا ۲۳ ی فیبریوه ری ۱۸۹۸ له دانیشتنه کانی دادگادا به شداری کرد . راپۆرتی ئەم دانیشتنانه له ژان سهنتۆی Jean Santeuil دا هاتوه .

زوا: وشک، قاق .

زورم: تریشقه، تهندهر .

زوجه ناح: واته خاوهنی دوو بال، له فهرهنگی رهوزه خوینی دا ناوی ئەسپه کهی ئیمام حسینە که به سواری ئەو ئەسپه چووہ بو شەری که ربه لا . زوجه ناح ریزیکی تایبه تی له لای شیعه ههیه و به نازناوی «بُراق» ئەسپی تیژپه ر ناوبانگی ههیه .

زوجه وشهن: (شمر بن ذی الجوشن) شمري کوری زوجه وشهن، له هۆزی «بهنی کلاب» سه رهتا له یارانی عهلی ئەبی تالب بووه و پاشان چووته ریزی خه وارچ . زۆربهی په پیره وانی ئاینزای شیعه، شمر به بکوژی راسته و خوئی ئیمام حسین ئەزانن .

زورر بوونهوه: مۆرپوونهوه.

زورره: بهرده زورر، ههسانی زبر.

زوررهس: پيش كات، بهديهاتن و پينگه يشتنى شتيك بهر له كاتى
دياريكراو :: خانه نشينى پيشوهخت :: تړي زوررهس .

زه بوور: زه بوورى داوود، په رتووكى سروودى ئاينى [E] Psalm يان
. psalter

زه بهلاج: مه بهست نووسينى colossal به شيوه ئالمانيه كهى واته
. kolossal

زه بهند: زور، فراوان :: زور و زه بهند.

زه خمه: دهنوكه، پيژهن، ئه و بزمارهى تارى پي لئ ته دهن
[F] مضراب [E] plectrum .

زهرك: قايى ئاوخواردنهوه، قايى قوول.

زهرگال: پیلای له موو چندراو (۲) گۆرهوی تا بهر ئه ژنۆ (۳) زهریا.
زهرنده: سامناک، بسههم، ههتهر و بهمهترسیی :: بهراز
گیانهوهریکی زهرندهیه؛ کالهکه مارانه.

زهری: جوانی سپی پیستی ئامال زهرد، سهوزهله.

زهریاگهستن: تیکچوون کاتی گهشت به کهشتی [E] seasickness.

زهریاگهستوو: کهسیک کاتی گهشت به کهشتی تیک ئه چی.

زهربهفت: کوتالی گرانبایی که داوی زیپری تیدا به کار هیئرابی.

زهرق: ترووسکه، بریقه.

زهركهتاف: ههتاوی زهردهپهپر.

زهركهفت: به زیپر و به داوهدهزووی زیپر نهخشینراو.

زهركهف: دهزووی زهردی زیپرین، پۆدری زهردی ورده، ورکه زیپر.

زهركهفکاری: پازاندنهوه به زهرکهف، ئاوی زیپر دانهوه.

زه‌فیرۆس: Zephyrus له میسۆلۆژی یۆنانیدا نوێنەری سیاوایە (بای رۆژاوا).

زه‌که‌ریا و تۆماری بالدار: Zechariah—The Flying Scroll

﴿ده په‌رجووی ته‌ورات -حه‌وته‌م﴾ له ب‌رگه‌کانی سه‌ره‌تای به‌شی پینجی په‌رتووک‌ی زه‌که‌یا له ته‌وراتدا وینای شتیکی بالنده کراوه که «دریژییه‌که‌ی بیست باسک و پانییه‌که‌ی ده باسک» له شیوه‌ی ویناکردنی جوړه یوفۆ و ئه‌رابه‌ی بالنده وایه. ئەم شته به «تۆماری بالدار» دانراوه (هه‌ندی) له ده‌قه‌کان به «تۆپه کاغەزی بالنده» وینایان کردوو، ئینجا وا پینجی له هه‌ردوو داره‌ته‌که‌دا زۆر به خیرایی ده‌رکه‌وتوه - «که ئاو‌پرم دایه‌وه، ده‌سه‌به‌جی تۆماریکی بالدار له به‌رده‌مدا بو» - و به جوانی له‌به‌ر چاویدا بووه.

هه‌رچه‌ند په‌نگه‌ چواندنی تۆمار به یوفۆ له سه‌ره‌تاوه‌ دژوار بی، به‌لام ئەمه وه‌کو ویناکردنی یوفۆی شیوه‌ سیگار وایه (که ژماره‌یه‌ک له و چه‌شنه‌ بینراوه و تۆمار کراوه، هه‌موو سالیکیش زیار له‌و شیوه‌یه‌ راپۆرت ئه‌کری) و، زۆر له‌وه‌ ئه‌چیی که ئه‌و «تۆمار»‌ه‌ی

باسکرا نموننه یه ک له و یوفوږیه بی . سه ره پرای ته وهی که ته و شته
به پراستی چی بووه ، ته و نه ندازه ی که نووسراوه ، به مسوگه ری
ته ماژه به شتیکی گه و ره ته کا که له تاسماندا فریوه .

زهل : قامیش .

زه لان : قامیشه لان .

زەلّال: رەوانى بۆ دەنگ و ئاواز (۲) روونى و سافى بۆ ئاۋ.

زەمزەمە: گۆرانى خويىندن لەبەر خۆۋە. دەنگى بلاۋيىن.

زەناۋ: زەنە، زەنە، نزاڧ، ئاۋى دزراۋ، ئاۋى دەلاۋ، گۆلاۋى ئاۋدزى

بچوۋكى مەندى كەنار زى و زىيار، كە ئاۋەكەى دلۆيىنراۋە و بە

تەۋاۋەتى پالڧتە بوۋە، زەلّال و روونە ۋەك چاۋى قرژال، زيخ

و زيۋەرى بنەكەى جوان ديارە :: زەنە بە واتاى (سكون) لە

زمانى عەرەبىدا لەم واتايەۋە ۋەرگىراۋە كە زەنە ئاۋيىكى مەندى

بيىجوۋلەيە.

زەندىك: كۆش، دامىن :: زەندكى كراس.

زەنگن: پاچ، قولىنگ.

زەنگۆ: ئاۋزەنگى، ركىف.

زەنە ۱: (سكون) لە زمانى عەرەبىدا (سەر و ژىر و بۆر و زەنە).

زەنە ۲: زەنە، نزاڧ، ئاۋى دزراۋ، ئاۋى دەلاۋ، گۆلاۋى ئاۋدزى

بچوۋكى مەندى كەنار زى و زىيار، كە ئاۋەكەى دلۆيىنراۋە و بە

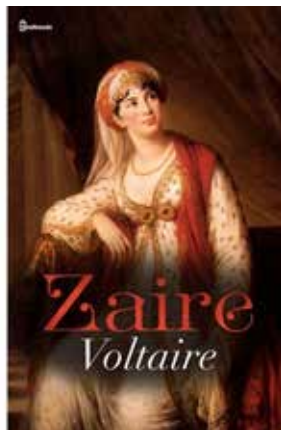
تەۋاۋەتى پالڧتە بوۋە، زەلّال و روونە ۋەك چاۋى قرژال، زيخ

و زیوه‌ری بنه‌که‌ی جوان دیاره :: زنه به واتای (سکون) له
زمانی عه‌ره‌بیدا له‌م واتایه‌وه وه‌رگیراوه که زنه ئاوێکی مه‌ندی
بی‌ج‌ووله‌یه .

زه‌هاو: درزی باریک که بای پیدا ته‌گه‌ری .

زه‌یسان: ژنیک که تازه منالی بووه .

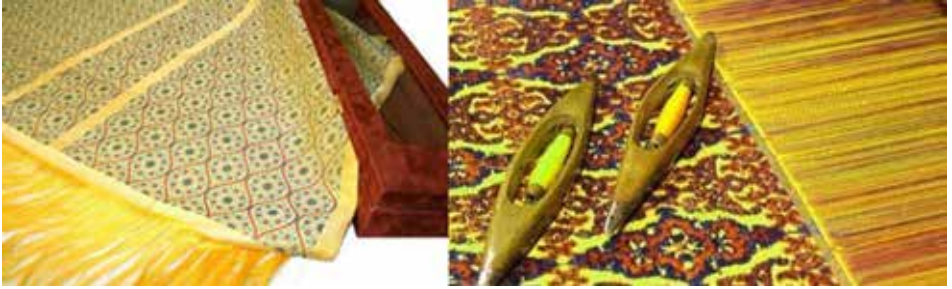
زه‌ییر: Zaire که سایه‌تییه‌کی ژنی شانوگه‌رییه‌کی فۆلتیر به‌م ناوه،
ته‌که‌ویته ده‌ستی تورکان و شازاده‌یه‌ک به ناوی ئورسمان
شه‌یدای ته‌بی .

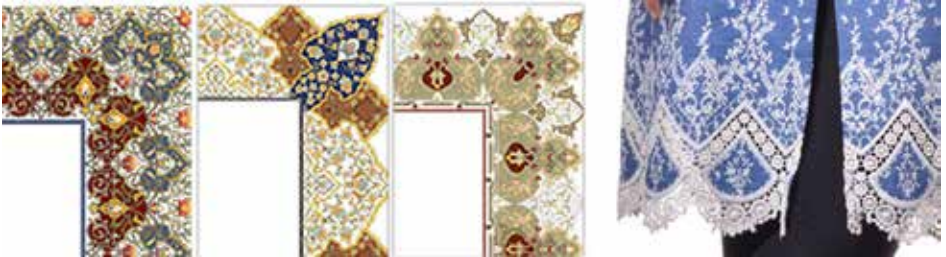
زیپلین: Zeppelin چه‌شنیک فرۆکه - بالۆن که ئالمانییه‌کان له جه‌نگی
جیهانی یه‌که‌مدا بو بۆردومانی پاریس و له‌نده‌ن سوودیان لی
وه‌رته‌گرت .

زیربفت: به زیر چنراو.

زیل: زیلی، دل، ناوه پراستی هه رشتی :: ناوه زیل.
زیوا: دلخواز، دلگر، خوش؛ ته کووز، دهلال، چه له نگ، که لان.
زیوار: زیوار، په راویزکاری، که نار نه خشینراوه :: زیوار زیو: شتیک
که که نار که ی به زیو نه خشینراوه [ف] حاشیه بندی [ع] ته میس
[E] Marginalize.

زیوه: خزن، قسن، چاک، زیاره گه، زیاره تان.

زی: هستی ده‌ستلیدان [ع] [ف] لمس [E] touch.

زیانم‌ند: زیان‌دیده.

زیان‌ه‌وین: گه‌زن‌گاز: بی‌ه‌رگه، به‌رگه‌نه‌گر [ف] آسیب پذیر

[E] vulnerable.

زیت: intuitive که‌سیک که توانای زانینی ناخی شتی هه‌یه ته‌نها

به بینینی پروآله‌تی شته‌که، به‌یی نیاز به سه‌لماندنی به‌لگه‌دار

[E] [ع] بصیر.

زیتی: intuition توانای زانینی ناخی شتیک ته‌نها به بینینی پروآله‌تی

شته‌که، به‌یی نیاز به سه‌لماندنی به‌لگه‌دار [ف] [E] فراست.

زیگفرید: Siegfried پآله‌وانی به‌شی یه‌که‌می سروودی ئآلمانی

نیبلونگی Nibelungenlied سه‌ده‌ی سیانزه، که زیگفرید به‌کوشتنی

ئه‌ژدیها، هم‌ئه‌یی به‌خاوه‌نی گه‌نج و هم‌کریمه‌یلد پرزگار

ئه‌کات. دراما موزیکآله‌کانی ریچارد فاگنر ده‌رباره‌ی نیبلونگه‌کان

له ۱۸۷۶د، جاریکی تر ناوی زیگفریدی بلاو کرده‌وه.

زیندانی فرین: Fresnes Prison هه‌تا ئیسته‌ش دوه‌مین زیندانی

گه‌وره‌ی فه‌رانسه‌یه، ۱۲۰۰ ژووری هه‌یه، که‌وتووته ناوچه‌ی

فرین له باشووری پاریس .

زینده خهون: خه یالی نیوان خه و بیډاری [E] day-dream .
زیانه خرو: زیاتر مه بهستی که سیکه له سهر ورگی خه لکی ته ژی
[E] detrimental .

زیانه وین: گه زهنگاز: بیبه رگه، بهرگه نه گر [E] آسیب پذیر
[E] vulnerable .

زیاره تان: سهرقه بران، گوپستان .

زیفوورا: Zipporah یان Zéphora یان سهفوورا ژنی مووسا بووه که له
به کیک له دیوار نیگار هکانی نوپژگه ی سیستین دا وینه ی کیشراوه .

زیل: دهنگی تیژی باریک .

زینده خهون: خه یالی نیوان خه و بیډاری .

زیره: که موون .

زیگ: ژینگ، پەرتووک یان زانستی ریسای ریکخستنی ئەستیره و لیکۆلینەوه لە گەر و ناوەندی هەسارە و ئەستیره و دارپشتنی روژژمیر؛ سەرەتا ژێ بوو و ژێ واتە دەزوو و، ژێ که تان و پۆی کووتالی پیکهیناوه وەکوو خشتهی نهخسه له کارگهی چنیدا بەکارهینراوه. ژینگ یان زیگ لهوێوه به واتای خشتهکانی ریسای ئەستیره ناسی و تراوه. سەبارەت بە ژینگ یان زیگ لەو زمانە ی فارس پێی ئەلین پەهلەوی یان فارسی ناوہ پراست، **هیچ** ئەمازەیه ک بو ژینگ نەهاتوو و ئەم گۆرانکاریانە هەمووی لە سەر دەمی کوردی ساسانی دا رووی داوه. زیگی گەورە یان ژینگێ شالیار، لە سەر دەمی نەوشیروانی ساسانی، سالی ۵۵۵ی زاینی بەرھەم هینراوه. عەرەب ژینگێ کردوو بە زیج. ژینگ چوووەتە ناو زمانی یۆنانی و لاتینی سەدەکانی ناونجی و بوو بە زیگ یان ئەزیک. هەرۆهەا هۆزیکێ کوردان هەیه بە ناوی **زیگ** که تا ئیستاش لە ناوچە ی کوه کیلویە ی لای شیراز ئەژین [ف] [ع] الاسطرلاب، ابراج [E] Astrolabe.

زیما: کورتکراوهی Azzimare یه به واتای به شکۆ و لیوهشاوه.
زیندان: prison شوینیکه بو ڤاگرتنی تاوانکار (مجرم) که دادگا
ڤریاری لهسه ر داوه و سزای بو ڤریوهتهوه و به تاوانکاری دادناوه؛
jail شوینی ڤاگرتنی تاوانبار (متهم) که بو لیکۆلینهوه بانگکراوه له
ماوهی بهر له دادگاییکران، یان ئهوانه‌ی ماوهی گیرانه‌که‌یان
کورته.

زینده‌خهون: خه‌یالی نیوان خه‌و و بیداری daydream ☒.
زینه: دڤکه‌زی، زی، دڤکیکه‌ئیکه‌ن به ڤه‌رژین ☐ خاربن.
زیوا: دلخواز، دلگر، خوش؛ ته‌کوز.
زیوال: تیتال، بزگور، کوته‌په‌رۆ.
زیانه‌خرو: detrimental زیاتر مه‌به‌ستی که‌سیک که له‌سه‌ر ورگی
خه‌لکی ئه‌ژی.

زیوس کرونیون: Zeus Kronion خوای خواکان و باوکی مرۆف و
فه‌رمانره‌وای ئولۆمپۆس، به‌و شیوه‌ی باوک بنه‌ماله‌ ئه‌با به‌رپوه.

زیوا: گولّه زیوا، زه‌مبه‌ق، له‌یلانک [E] iris.

زیوار: زیوار، په‌راویزکاری، که‌نار نه‌خشی‌تراو :: زیوارزیو: شتیک
که که‌ناره‌که‌ی به زیو نه‌خشی‌تراوه [F] حاشیه‌بندی [E] ته‌میش
[E] Marginalize.

زیواره: ئیواره، عه‌سرۆجه [F] [E] عصر.

زیور ۱: زیخ و به‌ردی دره‌وشاوه‌ی بن ئاو و زه‌ناو.

زیوهر ۲: که ره‌سته‌ی دره‌وشاوه‌ی پازاندنه‌وه.
زیوه‌زیو: جیکه‌جیکی جووچکه‌مه‌لان پیکه‌وه.

(j)

ژاژ ۱: چهلاکی مازووته‌کاندن، داریکی دریژ و باریکه گوپزی پی
ئه‌ته‌کینن.

ژاژ ۲: ژاژی، گیاهه کی بونخوشه ئه یکه نه ناو په نیر و شیرژ.

ژاژ ۳: چیت، چیتک، قامیش، زهل.

ژاکوبین: jacobin یانه یه کی دیموکراتی، سالی ۱۷۸۹ له پاریس

دامه زرا، که له رادیکالترین و بیبه زه بیترین دهسته رامیاریه کانی
ناو شوپړشی فه پانسه بوو. له گه ل پروبسیپر بوونه مایه ی ترپوری
سالانی ۱۷۹۳-۹۴ فه پانسه. ژاکوبین ئیسته به کوماریکی
چه قبه ستوو له لایه ن کابینه یه کی نه ته وه یی ئه وترئ.

ژاکه: Gustave Jean Jacquet (۱۸۴۶-۱۹۰۹) شیوه‌کاری
 فه‌رآنسه‌یی.

ژاله: لووریل laurel [E].

ژان ژاک بارتلومه: Jean-Jacques Barthélemy (۱۷۱۶-۱۷۹۵)
 نووسه‌ر و سکه‌ناسی فه‌رآنسه‌یی.

ژانسنیسم: Jansenism په‌یره‌وی Jansenius (۱۵۸۵-۱۶۳۸)

ثاينزانی هولهندي، كه پيی واپوو تا خوا راي لينهيی، مرؤف
 رزگار نايی. ژانسينست بهرامبه ره به توندره و بيروشك.

ژانسينيوس: Cornelius Jansen (۱۵۸۵-۱۶۳۸) قهشي
 هولهندي فلاندر و دامه زرينه ري بزوتته وهی ژانسينسم.

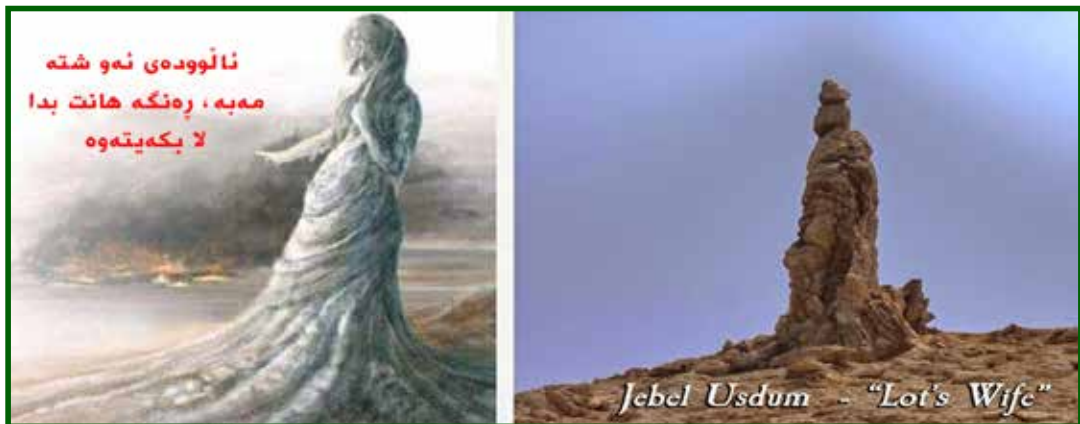
ژرونته: Geronte كه سايه تبي شانوگه ري سكاپيني قولپر، نووسيني

مولییر. ژرۆنته له یۆنانییهوه، له کۆنهوه هیمای پیره که گهوج
ئهی و کلاو ئهچیته سهری.

ژنهقیف دو برابان: Geneviève de Brabant ژنهقیف و گۆلۆ له
کهسایهتییهکانی ئهفسانهیهکی سهدهی ناونجین. ژنهقیف
چهندین ساله شوی کردووه و هیشتا منالی نهبووه. بهلام
همان ئه و رۆژهی که میردهکهی ئهروا بۆ جهنگ، سکی لی پیر
ئهی. گۆلۆ باشگزیڕ، پاش ههولدانیکی زۆری سهرنهکهوتوو
بۆ تهفره دانی ژنه، قاو داتهخا که ژنه بهدکارهیه. ژنهقیف خۆی
له بهرامبهر ئه م بوختانه دوخمانییهدا پیراناگیری و ههلدی بۆ
لیپهوار و لهوی خۆی ئهشاریتهوه. ماوهیهکی دوورودریژ لهگهڵ
منالهکهی له ناو دارستان به شیری ئاسکیک ئهژین. پاش
ئهوێ شووهکهی ئهگهپریتهوه له کاتی راودا ئهیدۆزیتهوه. بۆ
سپاسکردنی رزگاربوونی ژن و منالهکهی کلیسایهک بۆ مریهمی
پاکیزه دروست ئهکا. ئه م چیرۆکه بووه به مزاری زۆر شیعر و
شانۆگهری و ئۆپیرا.

ژنی لووت: Lot's wife هاوسه‌ری «لووتی په‌یامبه‌ر» که دژی می‌رده‌کهی ئه‌بیته‌وه و به تاوانی ئه‌وه سزا ئه‌دری. له ته‌ورات، په‌رتووکي ئافران‌دن هاتوو‌ه که ئه‌و ژنه‌کرا به په‌یکه‌ریکی خوئی، پاش ئه‌وه‌ی ئاو‌ری دایه‌وه و پروانییه سوودووم که به‌ر رقی خوا که‌وتبوو.

ژنی جووله‌که: La Juive ئۆبیرای فرۆمینتال ئالیفی Fromental Halévy (۱۸۳۵).

ژوزوف پرىدومم و بانوو: M. and Mme. Joseph Prudhomme دوو
 کاراکترى کارتونی بۆرژواى گالته و قهشمر بوون که هانرى
 نۆنيه (۱۷۹۹-۱۸۷۷) بهدى هينان.

ژۇسيو: Antoine de Jussieu (۱۶۸۶-۱۷۵۸) گياناسى بهناوبانگ
 که بنه ماله کهشى بۆ هه مان مه بهست ناسراوه.

ژۆفرن: Marie Thérèse Geoffrin (۱۶۹۹-۱۷۷۷) یارمه‌تی

ئینسکلۆپیدیای دیدیرو و دالامبیری دا. ریکامیه: Juliette

Récamier (۱۷۷۷-۱۸۴۹) دوستی شاتۆبریان بوو. دو بوانی:

Adèle d'Osmond de Boigne (۱۷۸۱-۱۸۶۶) خاتوونیکي لیبرال

• بوو

ژۆرژ بۆلانژه: Georges Ernest Boulanger (۱۸۳۷-۱۸۹۱) له

کۆتایی سه‌ده‌ی نۆزده‌دا (۱۸۸۹) که بۆلانژیسم له پاش کزبوونی

مارکسیزم به هاوپه‌یمانی چه‌پی رادیکال دانراوه.

ژۆفر: Joseph Césaire Joffre (مارشال ژۆفر سالانی ۱۹۱۴ و ۱۹۱۶

فهرماندهری گشتی سپای فه پراڻسه بوو.
ژول فیرى: Jules Ferry (۱۸۳۲-۱۸۹۳) پرامیار و کوماریخوآزی
 فه پراڻسه یی .

ژوانگهی پابواردن: houses of assignation [ف] عشرتکده [ع] بیوت
 الدعارة.

ژوبیر: Joseph Joubert (۱۷۵۴-۱۸۲۴) نووسه ری فه پراڻسه یی .

ژورس: Jean Jaurès (۱۸۵۹-۱۹۱۴) سەرۆکی پارتی سۆسیالیستی
فهرانسە .

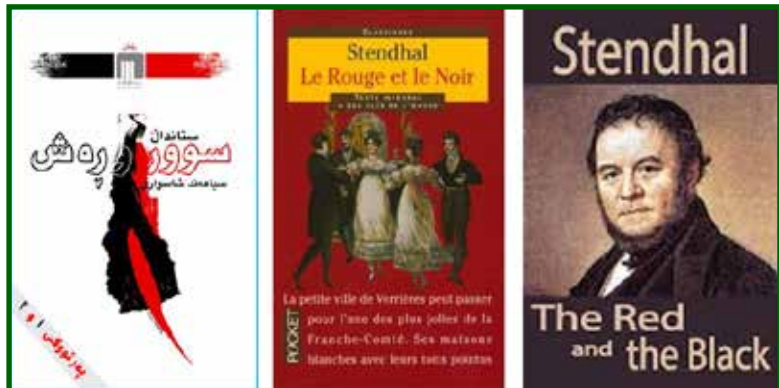
ژونو: Juno له میسۆلۆژی یونانیدا ماخوای پارێزەری ولات، کچی
ساتۆرن، خوشک و هاوسەری ژوپیتهەر، له زۆریه ی نه خشه
کۆنهکاندا تاوسیکی له لاهیه .

ژوپیتهەر: Jupiter له میسۆلۆژی پرۆمیدا خوای خویان یان پادشای
خوایان و ههروهها خوای ئاسمان و خوای برووسکه بوو. هاوشانی
زیۆس خوای خویانی یۆنان بوو له پانتیۆن .

ژولیهن سوڤریل: پالەوانی پڕۆمانی سوور و رەش The Red and the Black نووسینی ستاندال Stendhal وەرگێڕانی سیامەند شاسواری، له بلاوکراوەکانی ناوەندی رۆشنبیری ئەندێشە، ۲۰۱۳.

ژووی: Jouy جوڤریک کوتالی چاپکراوی کەتان لە سەدەیی هەژدە. **ژەقنەبووت:** شتیکی زۆر تالی وەک ژههری مار کە وەک وشەیی توورەیی و جۆیناوی بەکار دێ.

ژیدەر: پەگەز، بنەما، بنەچه، پەگەزی وشە [ف] منشاء، مصدر. **ژیرار دو نیرقال:** Gérard de Nerval (۱۸۰۸ – ۱۸۵۵) نووسەر و هۆنەر.

ژیرۆم: Jean-Léon Gérôme ژان لیۆن ژیرۆم (۱۸۲۴-۱۹۰۴)

شیوه‌کار و په‌یکه‌رتاشی ئاکادیمیستی فه‌رانسه‌یی، ژیرۆم دژی

شیوازی ئیمپریشنیزم بوو.

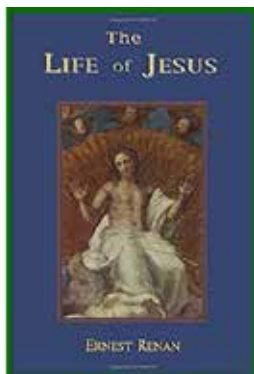
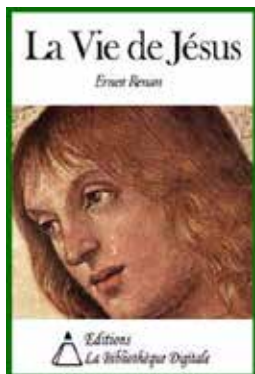
ژیه‌رگرتن: گونجاندن، لیئانین [ع] [ف] اقتباس [E] adaptation.

ژیار: ژیانی شارستانی، شارستانیته‌ت.

ژیانی عیسا: Vie de Jésus نووسینی Ernest Renan (۱۸۶۳) که

له‌روانگهی میژووپی زانستییه‌وه نووسرابوو، له‌لایه‌ن کلێساوه

پاوان کرا به‌هۆی له‌به‌رچاونه‌گرتنی دیارده‌ی بانسروشتی.

ژیانی گیایی: vegetal existence بوون و ژیانی بیج‌ووله و چالاکی.

ژیانی: ئەو شته‌ی مایه‌ی مان و بوونه [ع] [ف] حیاتی [E] Vital.

ژیگ: زیگ، پەرتووک یان زانستی ریسای ریکخستنی ئەستیره و لیکۆلینه‌وه له گەر و ناوه‌ندی هه‌ساره و ئەستیره و دارشتنی رۆژژمیر (٢) سه‌رەتا ژێ بووه و ژێ واته ده‌زوو و، ژێ که تان و پۆی کووتالی پیکهیناوه وه‌کوو خشته‌ی نه‌خشه له کارگه‌ی چنینه‌دا به‌کارهینراوه. ژيگ یان زيگ له‌ویوه به‌ واتای خشته‌کانی ریسای ئەستیره‌ناسی وتراوه. سه‌بارهت به‌ ژيگ یان زيگ له‌و زمانه‌ی فارس پێی ئەلین په‌هله‌وی یان فارسی ناوه‌پراست، **هیچ** ئەماژیه‌ک بو‌ ژيگ نه‌هاتوه و ئەم گۆرانکاریانه هه‌مووی له سه‌رده‌می کوردی ساسانی‌دا رووی داوه. زیگی گه‌وره یان ژيگی شالیار، له‌سه‌رده‌می نه‌وشیروانی ساسانی، سالی ٥٥٥ی زاینی به‌رهه‌م هینراوه. عه‌ره‌ب ژيگی کردووه به‌ زیج. ژيگ چووته‌ ناو زمانه‌ی یۆنانی و لاتینی سه‌ده‌کانی ناونجی و بووه به‌ زیگ یان ئەزیک. هه‌روه‌ها هۆزیک کوردان هه‌یه به‌ ناوی **زیگ** که تا ئیستاش له‌ ناوچه‌ی کوه‌ کیلویه‌ی لای شیراز ئەژین [ع] [ف] الاسطرلاب، ابراج [E] Astrolabe.

ژیگولو: gigolo گه نجی لووسکه ی ته پووش که ئه بی به دوستی ژنی دارا و له ریگه ی ئه وانه وه خو ی به خیو ئه کا.

ژینوفیل: gynophile ژنپه رست، که سیک، چ ژن چ پیاو که هزی له ژن بی :: ههروه ها **ئه ندرؤفیل:** androphile پیاوپه رست، که سیک، چ ژن چ پیاو که هزی له پیاو بی.

(s)

سایپته: لای هره بلیند.

سادیست: sadist که سیک که پروای به سادیسم، واته په یوه ندی نازادی جنسی ههیه و حزی له ئه شکه نجه و نازار و سوو کایه تیکردن کردن به بهرام بهره که یه تی. سادیسم له ناوی Marquis de Sade هوه هاتووه که زیاتر له ۳۰ سالی ژیانی له به ندیخانه دا بوو و چهن دین په رتووکي له م باره یه وه نووسیوه، ژوستین Justine له رومانه به ناوبانگه کانی ساده، که ده رباره ی هه وهس و درژی جنسی و دستدریژییه.

سارا بېرنارد: Sarah Bernhardt هونه ریشهی زور ناسراوی
فه رانسه یی.

سارازین: Saracen ناویکه ئوروپاییه کان له سده کانی ناوجیدا
له سهر عه ره ب و موسلمانانیاں دانا بوو.

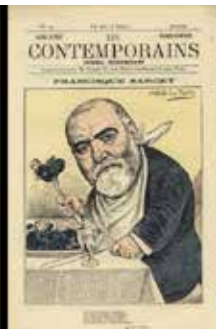

ساردو: Victorien Sardou (۱۸۳۱-۱۹۰۸) درامانوسی میژووی
فه رانسه یی.

سارده سیئر: کوپستان، به رامبه ر به گهرمه سیئر، ناوچه ی سارد و
به سته له ک :: گهرمه سیئر و سارده سیئر.

سارسی: Francisque Sarcey (۱۸۲۷-۱۸۹۹) ره خه گری
فه رانسه یی.

سارمه ۱: گیاسالمه، گیایه که بنه که ی بو ده قی چیت به کار دی.

سارمه ۲: نه خشی ته قه لدر ووی زین.

سارمه ۳: گولینگی ئاوریشم و تاله زیو.

سارمه ۴: قوژاخه ی په موو

سارمه ۵: دولمه ی گه لا.

سارنج: یه خچال، ژیرخانی سارد ۴ یخچال ۴ ثلاجه ۴

.Refrigerator

سازشیت: سازان، رینککه وتن یان ئاشتکرانه وهی نابه دل.

سازه کاری: تکنیکی به دیه پینان، دامه زراندن.

سافو: Sappho (۶۳۰ - ۵۷۰ پ.ز) هونهری یونانی له خه می

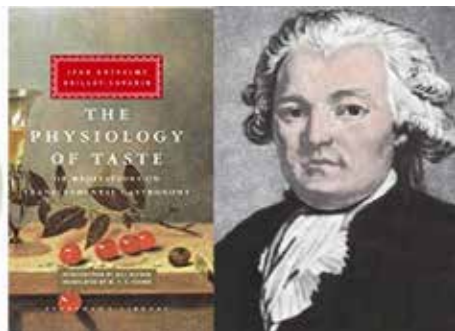
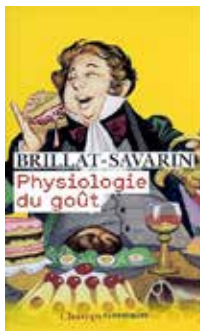
ئه ویندا خوی هه لدا یه ناو ئاو و خنکا.

سافیزم: sapphism هاوواتای له زییه نه. سافیزم له ناوی هۆنه‌ری به‌سته‌وان سافۆوه هاتوو که له سه‌ده‌ی چه‌وتی پێش زاین له دورگه‌ی لیبۆ Lesbos ژیاوو.

سافارین: Jean-Anthelme Brillat-Savarin (۱۷۵۵-۱۸۲۶) رامیار و پارێزه‌ری فه‌رانسه‌یی، به‌بروای ماتریالیستی ئیپیکۆری و زانستی خۆراکناسی به‌ناوبانگ بوو.

سافۆنارۆلا: Girolamo Savonarola (۱۴۵۲-۱۴۹۸) قه‌شه‌ی دومینیکی ئیتالی، چالاکفانی رینسانسی فلۆرانس، به‌هۆی دژایه‌تی کلیسای کاتۆلیک له‌ئاگردا سووتیتر.

ساقۆل: باسک و قۆل.

ساقهت: لاسکی نه‌مام، قه‌دی داری باریک.

سالفیاتی: Antonio Salviati (۱۸۱۶ - ۱۸۹۰) شووشه‌گه‌ری

فینیزی.

سالۆر: تیگه‌یشتوو، ژیر، به‌ئاوه‌ز، به‌زاکوون.

سالوته: Santa Maria della Salute کلیسایه‌کی کاسۆلیکی شیوازی

بارۆکه، سالی ۱۶۸۷ له‌سه‌ر کانالی مه‌زنی شاری فینیزیا

دروستکراوه.

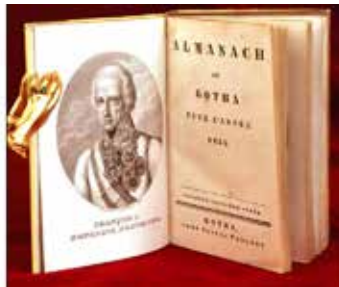
سالوومہ: Salomé شانۆگه ریی ئۆسکار وایلد، شتراوس ۱۹۰۹ کردی به موزیک.

سالیرنۆ: Salerno شاریکه له خوار رۆما نزیکه گایتا.

سالنامهی گۆتا: Gotha ده رباره ی چالاکیی دیپلۆماتیکیی ده رباری و کۆلکه و بنه چه ی ئاریستۆکراتی، له سالی ۱۷۶۳ وه له شاری گۆتای ئەلمان به زمانی ئالمانی و فه رانسهی چاپ ئە کرا.

سامانسا: سامان و لووسبوونی عهرد به بهفر و داپوشانی عهردی رهش له بن بهفر.

ساموئراس: Samothrace په یکه‌ری ماخوایه‌کی بالداری یی سه‌ره، سالی ۱۸۶۳ له دورگه‌ی ساموئراسی یونان دوزرایه‌وه. ئیسته له مووزه‌ی لوفری پاریسه.

سامیوئل بیئرنارد: Samuel Bernard (۱۶۵۱-۱۷۳۹) دارا و

سه‌رمایه‌گوزاری فه‌پرانسه‌یی، پسیپۆری ئابوویی فه‌پرانسه‌یی و کوۆنتی کووپیتر که لووی چوارده و پانزه به بری گه‌وره قه‌رزبان لی وه‌رته‌گرت.

سان ۱: پریژه، سه‌ردان و به‌سه‌رکردنه‌وه‌ی سپا له‌لایه‌ن سپاس‌لاره‌وه.

سان ۲: سولتان.

سان ۳: ستان، پاشگر به واتای جیگه.

سان ۴: پاشگر به واتای هاوچه‌شن :: هاوسان، یه‌کسان.

ساناتۆلۆژی: Thanatology یان مردن‌ناسی له یۆناییه‌وه هاتوو که

ساناتۆس Thanatos که سایه‌تی مه‌رگه. لیکۆلینه‌وه‌ی زانستی

ده‌رباره‌ی مه‌رگ و ئه‌و شیوانه‌ی په‌یوه‌ندی پیوه‌ی هه‌یه، وه‌کو

گۆرانی جه‌سته‌یی و خولی پاش مردن و، هه‌روه‌ها ئه‌و لایه‌نه

ده‌روون‌ناسی و کۆمه‌لایه‌تییه به‌رفره‌ی په‌یوه‌ندی به مه‌رگه‌وه

هه‌یه. بۆ نمونه‌ی نیاز و پید‌او‌یستییه‌کانی نه‌خۆشانی شی‌په‌نجه

و بنه‌ماله‌کانیان.

په‌لانی مردن

سانبیین: به سه رکدنه وهی دهسته ی سه ربازی له لایهن سه رکده
یان بالآدهسته وه، ریژه ی سه ربازی [ف] رژه [ع] استعراض
عسکری [E] parade.

سانتا چچیلیا: Saint Cecilia فریشه ی پاسه وان ی موزیکوانان.

سانتا ماریا نوچیلا: Santa Maria Novella کلیسایه کی سه ده ی
سیانزه یه له فلورانس .

ساواز: بئى شەرم، روودامالراو.

ساوازه: شەرم، حەيا، شوۆ :: ساوازهى شكا: رووى كرايهوه، شەرمى شكا.

ساورمه: دارى وشكى زۆپه، ئىزم.

ساورين: سابرين، نىرى تهگه.

ساوير: ههلوهسه، ساو [ع] [ع] توهم، موهوم، وهم، ابهام.

سايثيريا: تابلووى سهردانى سايثيرا the pilgrimage to cythera

به رهه مى واتۆ، ۱۷۱۷ كيشاوئيتى، جه ژنى ئهوينى fête galante

ئاريسئوكراتيه له خولى رېژئنس Régence (۱۷۱۵ تا ۱۷۲۳

كه لوبى پانزه منال بوو و ليژنه يهك به ناوى رېژئنس ولاتى

به پړوه ټه برد. له پاش دوا ساله خه مباره کانی پاش مه رگی لویې
چوارده وه کو خولی ریکه وتن و چیژ و ناشتی.

سایکلهمن: cyclamen گیاهه کی ئورو پاییه ، گولی سوور و په مه یی و
سپی ټه گری و به زوری گولی ناو گولدانی زستانه ی مالانه .

سایمه: نه خوشی ئاژهل.

سبادره: پیش کازیوه :: نه سبادره نه به ره به یان.

سپارنشت: له چاوگی سپاردن، به واتای راسپاردن و داوا و داخوازی و به واتای (order) ی فه رمانی کرینی شت، کوردییه، له فارسیدا (ته عربیکراوه کهی) به کار ته هیئری نیشانه ی ته وه یه که سپارشتی کوردی چوو ته عه ره بی و بووه به سفارش و سفارشات، ته وسا له عه ره بییه وه هیئراوه بو فارسی، چونکه ته گهر فارسی بوایه ت فارس به سپارشت به کاری ته هیئا نه ک سفارش. ئینجا ته گهر سه یر بکه ی وشه ی سفارش له فارسیدا چاوگی نییه، وشه ی بی چاوگ هیی ته و زماند نییه! نووسیویانه له چاوگی سپاردن هاتوووه، به لام ئیمه ش ته زانین و ته وانیش ته زانن که سپاردن کوردییه و فارسی نییه. وه ک له کوردیدا هالسپاردن

و داسپاردن و پاسپاردن پاسپارده و ههروهه ههلهپهساردن ههیه، که واتایهکی تری جگه له ههلهسپاردنی وهرگرتووه، که تهمیگردن و سزادان بی. له ۱۰۰۰ پهرتووی فارسیدا یهکجار وشه ی سپاردن نادۆزیتهوه، ئهویش کی ئهنوووسی له چاوگی سپاردن؟ تهنها دیهخودا، که خو ی تورکی قهزوینه و ههرجی وشه ی کوردیهه دزیویهتی و ناوی ناوه فارسی! بو خو ی بدزیایهت جیی گلهیی نهبوو.

سپری: Spree چه میکه به ناو شاری بهرلیندا ئه پروا.
سپلی لاورگ: بریتی له گرانجانی دهست ههلهنگر.
سپیده هنا: کازیوه.

سپیناریۆ: lo spinario درک له پی، پهیکه ری کوریکه له رۆما که خهریکه درکیک له پیی ده رتههینی.

۵۱۷

وشه و پهرا

سپیاوژ: سپیواش، سپات، رهنگی زهردی ئامال سپی.

سپههی: جوان، خویشیک، شهنگ، قهشهنگ.

سپی هه لگه پران: رهنگ پی نه مان، رهنگ پیوه نه مان.

ستار ۱: داپوشین.

ستار ۲: ئارامی، ئوقره.

ستار خانی: جوړیک که وای پیاوانه ی نیوقه د.

ستار گرتن: ئارامگرتن، هیوربوونه وه.

ستاف: سایه ی په نا خوړه تاو.

ستاری سهردار: ئەماژیه به ستارخان که له سهردارانی

مه شرووته خوازی ته ورپز بوو و له سهردهمی محهمه د عهلی

شای قاجار، له سهره تای سهده ی بیستی زاینی خه باتیکی زوری

دژی دوژمنانی مه شرووته کرد.

ستاماتی: Camille – Marie Stamaty (۱۸۱۱ – ۱۸۷۰) ئاواز دانه ری

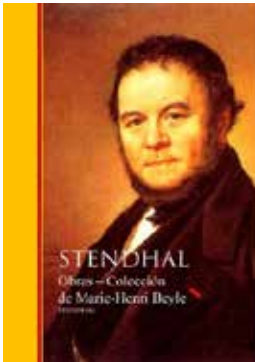
فه رانسه یی.

ستاندال: Marie – Henri Beyle (۱۷۸۳ – ۱۸۲۴) رۆماننوسی

فه رانسه یی که به نازناوی Stendhal ئەینوسی و، له یه کهمین

ریالیسته سه ره تاییه کان بوو.

ستایر اکسی: styrax گیاهی کی لاسک شوپره، گولیکی بونخوشی په پر سپی هه یه به په رچه می نووک زهرده وه.

ستایش: confiteor (لاتین) به واتای دانپیدانان، له نزاکنی ثابینزای کاسولیکه له نویژی کومهل؛ کاتیک که دیندار ته لئی خواجه توؤ هم دنیا بهت دروستکردوه، هم ددانپیدانان و هم ستایشه.

ستایشی زانا: The Adoration of the Magi به گشتی ره نگدانه وهی له دایکبوونی عیسایه له هونه ردا، له ئینجیلی کوردی، به شی

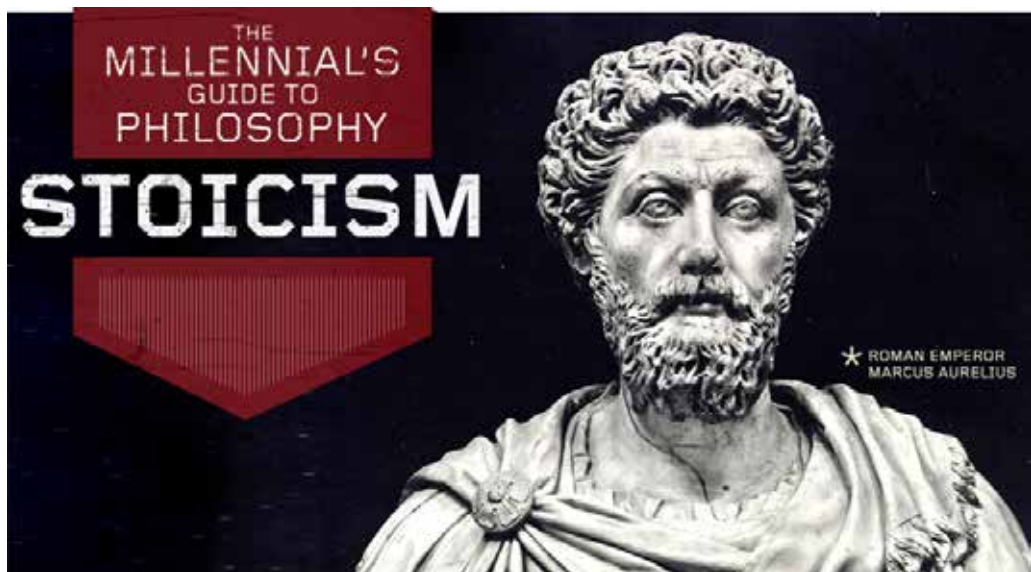
مه‌تا (٢) : ١١ نووسراوه : «چوونه ژووره‌وه، مند‌آله‌که و مریه‌می دایکیان بینی، دانه‌وین و کړن‌نوشیان بۆ برد و گه‌نجینه‌کانیان کرده‌وه و زېر و بخورد و مؤریان پیشکەش کرد. ئینجا خودا ئەستیره‌ناسه‌کانی ئاگادار کرده‌وه نه‌گه‌رینه‌وه لای هېرۆدۆس، ئەوسا ئەوانیش به‌رینگایه‌کی دیکه‌گه‌رانه‌وه بۆ ولاتی خویان.» جگه‌له‌لوینی ئەم‌بابه‌ته‌له‌لایه‌ن زۆر هونه‌رمه‌ندی گه‌وره‌وی وه‌کو دافینچی و بووتیچیلی و دیل‌پیدرۆ و زۆری تره‌وه‌کیشراوه. Magi به‌گویره‌ی ئینجیلی مه‌تا (٢) : ١ زانای پوژه‌ه‌لاتیه‌که‌کاتی له‌دایکبونی عیسا دیاری بۆ هینا. ئیرانی و عه‌ره‌بی نووسیویانه پادشای مه‌جووسی، نورویژی ئەلی Vismann که‌هه‌مان زانایه.

ستراگانوف: Beef Stroganoff جوړه خواردنيكي پرووسيه به پله گوشتي پشته مازي گا ساز ټه کړي و له سه دهی نۆزده وه له هه موو جيهاندا بلاو بووه ته وه، ناوه که ی له ناوی بنه مالهی به ده سه لاتی ستراگانوفه وه هاتوه.

ستویسیزم: Stoicism خوږاگرتن له بهرامبه ر ئیش و سه ختی به یی کاردانه وهی به رهه ست و گله یی و بناشت.

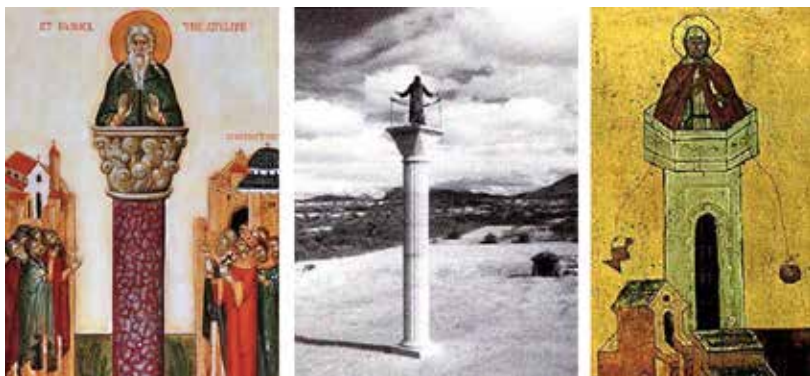

ستوونی ئاگر: له تهورات په رتووكي سفرى كۆره و Exodus به شى
 پينجه م ۱۳:۲۱ و ۱۳:۲۲ هاتوه: ئينجا خوا به رۆژ به ستوونی
 هور و به شه ویش له رواله تی ستوونی ئاگر دا له پيشيانه وه
 ئه رۆیشت بۆ ئه وهى بتوانن به شه و و به رۆژ برون به ريگه دا و،
 ستوونی هور به رۆژ و، ستوونی ئاگرى به شه و له به رده م هۆزه كه
 هه لئه گرت.

ستوونشینی: stylite saint خه لوه كيشی گاور ئه چيته سه ر
 ستوونيكی به رز و بۆ ماوه يه كى دريژ خايه ن و رهنگه هه موو ته مه نى
 له و سه ره دائه نيشی، له دنيا دائه پرى و پيوستى به هيچ
 نايی، مه گه ر ئه وهى خيره ومه ندان ناوبه ناو هه ندی خواردنى بۆ
 هه لده نه ئه و سه ره. سيمون عاموودى يه كيك بووه له و كه سانه
 كه له سه ر ستوونيكی ۱۵مه ترى ژياوه و كليساكه ي له ناوچه ي

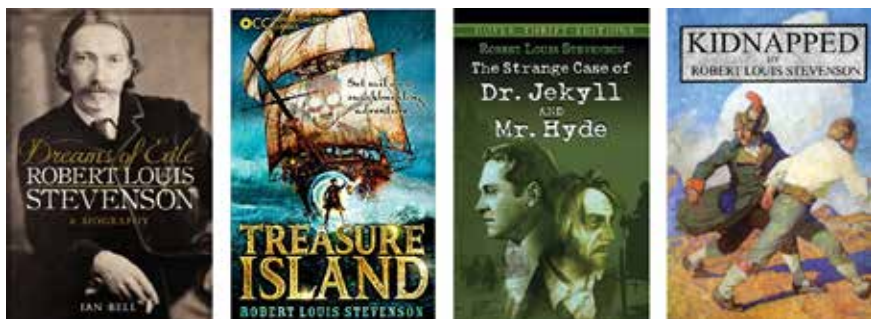
حه‌لب له شوپنیکى ستراتیجیکه که له سه‌رده‌مى سه‌لاحه‌دینى
 ئەیووبى گیراوه و تا ئیستاش به سه‌ر پیوه وه‌ستاوه .

ستیر: پێرک، به‌رزایى خوڵ و به‌ردى که‌وشه‌نى نیوان دوو زه‌وى .

ستیفینسن: Robert Louis Stevenson (1850-1894)
 پڕۆمانئوس و هۆنهر و گه‌ریده‌ی سکا‌تله‌ندى .

سەرژ پانینی: Serge Panine شانۆگه‌ری جۆرج ئۆنی Georges Ohnet

له ١٨٨١.

سەرشی: که‌سیک که له رووی سیکسیه‌وه سروشتی سارد بێ

[E] frigid.

سەرک: سلۆک، ره‌میو، سل که‌ره‌وه، گیانه‌وه‌ریک که زۆر خیرا سل

ئه‌کاته‌وه.

سهرمیچ: سه‌رمیچ، بنمیچ [E] سق‌ف.

سرووت: لاسکی گه‌نم و جۆ، کلۆش که له کۆندا ئه‌یانکرده ناو

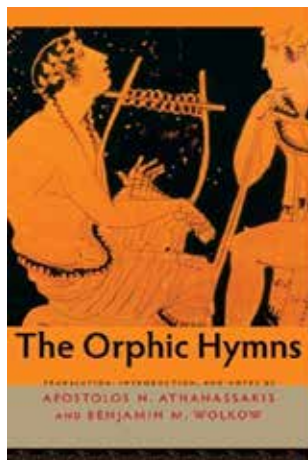
دۆشه‌کی خه‌وته‌وه.

سروودنامه: antiphonal کۆمه‌لیک به‌سته‌ی فه‌رمیی نزاکردنه له

بۆنه‌ی ئاییندا.

سرودى ئورفەيى: Orphic hymns كۆمەلە ھۆنراھى كۆنى يۇنانى .

سرودى ۱: دەنگى پېۋار، دەنگى لە غەيبەوہ .

سرودى ۲: لە ئافىستادا بە واتاى فرىشتەى پەيامھېنەر و پەيكى

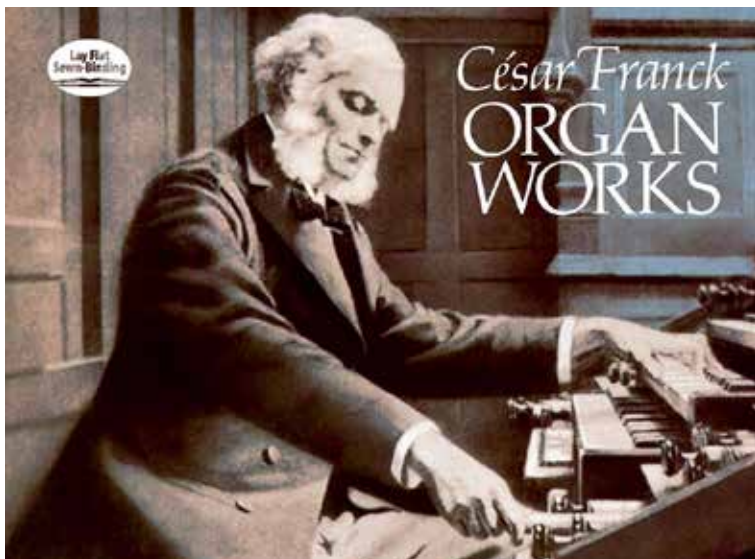
ئەھورامەزدا ھاتوہ .

سرودى دەروونى: سەرۆپەك كە بە ھەناوى مرۆفدا ئەگەرى

□ تلقين □ ع □ الإيحاء □ E □ auto-suggestion .

سزار فرانك: César Franck (۱۸۲۲-۱۸۹۰) ئاوازدا نەرى
 فەرانسەيى، سۇناتەكەي فرانك ئۆلگۈۈي پرووست بوۈە بۆ
 ئافراندى سۇناتى فەنتۇي .

سزاور: (سزا+وار) شياۈ، سزابار :: وەك بەختەۋار، ئاسەۋار،
 خويندەۋار، شەۋار، بەندەۋار ﴿ **ۋار:** ۱) پاشگرىكە لە ناۈ،
 ئاۋەلناۈ دروست ئەكا وەك خويندەۋار، بەندەۋار ۲) وشەيەكى
 كوردمادىيە بە واتاى مالّ و بە گشتى بە واتاى شوپن و جيگە
 دى .

سفرى كۆرەۈ ۱: exodus دەرچوونى ھۆزى جوۈلەكە لە ميسر لە
 ريگەي زەرياي سوورەۈە كە مووسا ئاۋەكە شەق ئەكا و خەلگەكەي
 پىدا ئەپەرتتەۈە . سفر وشەيەكى عيبرييە و بە واتاى پەرتووك و
 نامىلكە يان «سورة»ى عەرەبى :: وە كو Genesis واتە سفر يان

بهرتووکی پهیدا بون له تهوراتی جووله کهدا.

سیفری کۆرهو ۲: The Exodus (ده په رجوی تهورات -

سییه م) تیکرای چیرۆکی سیفری کۆرهو، به سهبردهی دهونی
ئاگرینیشه وه Burning bush زۆر برگی تیدا یه که ئه توانری به
دهستیوهردانی وزهی بان- مرۆبی له کاروباری مرۆفدا دابنری.
ستوونی دووکه ل بهرۆژ و ستوونی تیشک به شهو، که بوو به
رینموونی ئیسرایلییه کان له تپه پرین به بیابانی بیکۆتادا، هندی
جار ئه وتری که رابه ریکی له جۆری بیگانهی دهره کی بووی،
ههروه ک چۆن «ماشین» بو به دیهینانی «مانا Manna»،
واته ئه و خوراک و پیره نهی له ئاسمانه وه ئه بارى، سوودی
لی وه رگراوه. دیاره ئه وهش و تراوه که باولی په یمان Ark of
the Covenant نه ک هه ر ئه فسانه نییه، به لکو راسته قینه یه و
پاته کردنه وهی هیلکارییه کی بان- زه مینی یه.

پاش گه یشتنی ئیسرایلییه کان به کیوی سینا، موسا ئه چیته
سه ر لووتکه ی کیوه که و چاوی به خوا ئه که وی و، دیسانه وه
ئه ستیره ناسه که ونارا کان ئاماژه به وه ئه دن که چاویکه وتن و

تیکه لای له نیوان مروف و غه واری هه ندرانیدا هه بووه. به م
 پییه دیدار و چاوپیکه وتن له گه لّ خودا یان غه واره ی جیهانی
 دهره کی بوته هوی ته وهی که مووسا ئه و بهرده ی دستبکه وی
 که (ده فرمان) ه تیانووسرا بوو.

سقل: گرفت، سهردل، نه خوشینی خواردن نه تواندنه وه.
سکاپن: Scapin که سایه تیی کۆمیدی فیلبازانی سکاپن، نووسینی
 مولییر.

سکارۆن: Paul Scarron (۱۶۱۰-۱۶۶۰) هۆنەر و شانۆگر و

پۆماننوسی فهپرانسهیی. میردی خاتوو دومهنتنۆن که پاش مه‌رگی ئەو شووی کرد به لویی چوارده. له بیرهوه‌ریی سه‌ن سیمۆن‌دا هاتووه، پۆژیک پراسین له‌به‌رده‌م شا و شاژن په‌خه‌ له سکارۆن ئە‌گرئ، ئەو کاته شا هیچ به پراسین نالئ، به‌لام له‌وه‌به‌دوا نه‌شا و نه‌ماده‌م دومهنتنۆن ئیتر قسه‌له‌گه‌ل پراسین ناکه‌ن و نایینن.

سکالای مه‌گدالین: Complaint of the Magdalen هۆنراوه‌یه‌کی

سکالایه‌که‌ شینگێپری مریه‌می مه‌گدالینه‌بو‌ عیسا :: مریه‌می مه‌گدالین: Mary Magdalene له‌ یاران‌ی عیسا‌یه‌که‌ له‌گه‌لئ گه‌راوه‌ و وتراوه‌که‌ له‌خاچدان و رابوونه‌وه‌ی عیسا‌ی بینووه‌ مریه‌می مه‌گدالین.

سكڻ: پشكۆ، پۆلوو، پنگر.

سكور: ئەستۆ، مل، گەردن.

سكورد: ئەستۆ، مل، گەردن.

سكووولا: Schola Cantorum فیرگهی کۆرآل و موزیکى ئایینی و تاییهت به کلیسا.

سكۆلا کانتروم: Schola Cantorum فیرگهی کۆرآل و پهیمانگهی موزیکى ئایینی و کلیسایى.

سلۆک: سرک، ره میو، سل کەر وه.

سمکۆلان: سم به زه ویدا کوتانى ئەسپ، سمکۆ، سمکۆل.

سمل: hyacinth گیایه که له بنه مالهی شلیر و سوینسان، گولی تۆپی

وردی بۆنخۆشی ههیه، به زۆربهی رهنگهکان ههیه.

سمیرنا: Smyrna شاریکی کۆن بوو له کهناری رژئاوای ئاسیای بچووک، له شوینی ئەزمیری ئیسته.

سناب: snobbery و snob ههندیجار به خۆپهرست و له خۆبایی دانراون، بهلام سنابری ئەبێ وهک بۆچوونیک چاوی لیبکری که برۆای به هاوکیشهیهک له نیوان مرۆف و باری پرۆژهفدا ههیه، ئەوهی له خوارهوهی کۆمهڵدایه ئەبێ وای، سناب گرنگیهکی زۆر به سامان و پلهی کۆمهڵایهتی ئەدا، کپنۆشبهری له خۆی

بالآتره و به چاوی سووک ئه پروانیته خوارتر له خوئی.

سنابی: snobbery 📖 سناب.

سنابیگه‌ری: snobbery په‌فتاری لووتبه‌رزانه و خو به‌زل دانان،

که‌سایه‌تی خو به «سناب» زان. 📖 سناب.

سندم: کۆت، به‌ند، پیوه‌ند.

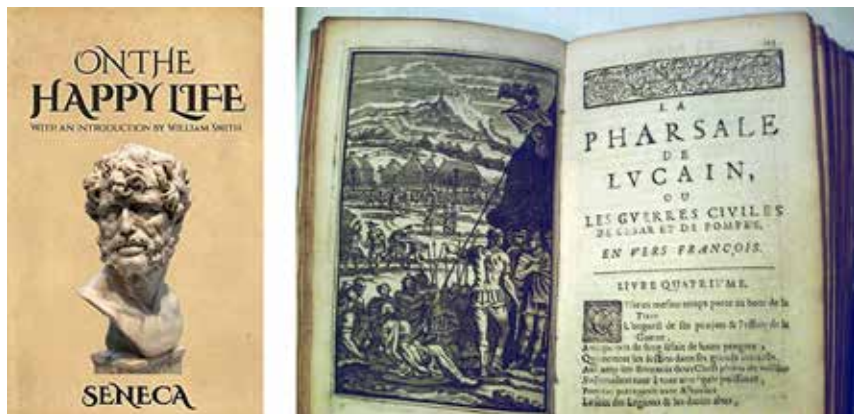
سندۆل: هاوه‌نی به‌ردی گه‌نم کوتان.

سنگه‌به‌ر: شوینی سنگ لێ‌داکوتر او بۆ به‌ستنه‌وه‌ی پاتال.

سینیکا: Marcus Annaeus Seneca (پ. ۵۴ ز. - ۳۹ ز) ره‌وانبیز و نووسه‌ری رومی، ناسراو به سینیکای مه‌زن، باوکی سینیکای جه‌وان، فه‌یله‌سووفی ستوئیک .stoic.

سوته: فاسق، گونا‌ه‌بار، بیدین.

سوربون: College of Sorbonne سه‌ده‌ی سیانزه دامه‌زراوه و وه‌ک کولیه‌ی مافناسی، هونه‌ر، پزشکی و ئایینناسی، به‌کیکه له ۱۳ به‌شی سه‌ربه‌خوی زانکوی پاریس.

سوزانی: (۱) کچه کاولی (۲) به واتای ئافره‌تی خراپ و بی شه‌رتوشو

به کار ته هیئری.

سۆزمانی: سۆزانی، له بنزاراوهی کرماشانی «قرشمالی سۆزمانی»

ههیه به واتای بیچه یای سۆزانی.

سۆسه ١: گومان، گیز، پرویز، مه رسه، تیروانینه ک ئه رخایه ن

نه بی [ع] [ف] حدس، ظن، تصور [E] guess.

سۆسه ٢: ههستی تایبهت که توانای ناسینی ههیه به بی به لگه و

سه لماندن [E] Intuition.

سۆسی بیارنیز: Béarnaise sauce سۆسیکه به که ره، هیلکه،

مه عده نووس، بیه ری رهش، پیازی خلیسک و ته رخون ساز

ئه کری.

سۆسی مووسلین: mousseline sauce سۆسیکه به هیلکه و

قه یماخ و که ره ی بیخوی دروست ئه کری.

سۆك: چىنچكە، كوتوھشاندىن لە كاتى سىكسدا.

سۆلان ۱: رەسەن [ف] [ع] خالص.

سۆلان ۲: داھىتراو، تازە، نوئى، نفت [ع] [ف] بديع [E] Exquisite.

سۆلان ۳: سۆلین، گولەسو، گياپەكى گەلا گەورەى ساقەت بوشى

بوئخوشە كە گەلا و دەنكەكەى وەك بەھارات سوودى لى

وەرئەگىرى [ع] حشيشة الملاک [ف] گلپر [E] Angelica.

سۆلاندىنەوہ: تۆزاندنەوہ، كزاندنەوہ.

سۆلدى: Soldo يان Soldo سكه يەكى زىوى ئىتاليانى بوو لە سەدەى

دوانزە، بىست سۆلدى ئەيكرده يەك فلورىنى زىر و دوو سۆلدى

بەرامبەر بوو بە يەك پۆلىنى popolin زىوو.

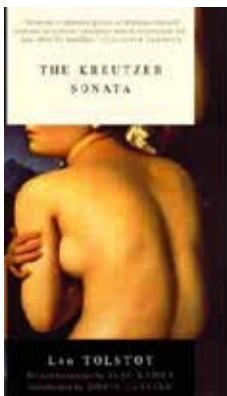

سۆمور: Saumur شارىكە لر فەرانسە، كە زانكۆي ئەفسەرى بەناوبانگە.

سۆناتا: sonnet چامەي چوار دىرى.

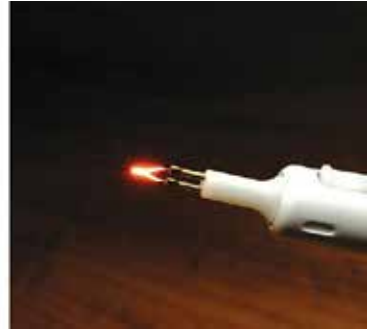
سۆناتاي كورۆيتزىر: Kreutzer Sonata رۆمانى لىۆ تۆلستۆيە كە ناوەكەي لە سۆناتاي كورۆيتزىر بتهوۆن وەرگرتووه. وەرگىر ئەمىن گەردىگلانى كردوويه بە كوردى. ئەم رۆمانە زياتر لە دە جار كراوه بە فيلم.

سۆنگە: بەهۆي، هۆكار.

سۆيەر: cautery ئامپىرىكە بۆ سووتاندن يان ئامرازىكە بۆ داخردن

و که واندن.

سوا: وهستا، وهستاکار.

سواژ: جهنگ، شهر و ههرا، دژایه تیکردن.

سوالهت: گلینه (۲) گۆزه و دیزه و کیتله و شتی دهوستکراو له گله سووره که سووره وه کرابی.

سودووم و گوپراه: له شاره کانی فه له ستینی کۆن، له دهشتی

سدیم له که ناری چه می تۆردون و خوارووی که نعان بوون، له و شارانهن له تهورات و ئینجیل و قورئاندا ئاماژه یان پیکراوه، سالی ۱۹۰۰ ی پ.ز به هۆی بوومه له رزهوه به تهواوهتی کاول بوون و هه ندیک به به ره نجامی تووره بی خوی ئه زانن که گوناھی (لواط) یان (سودوومی) واته هاوجنسبازی له وی به فراوانی

باو بووه. ئەو دیواره کهونارا ۱۰ مەتریانەیی لە ناوچەیی تەل
 حەمام لە ئوردۆن دۆزراوەتەو لەگەڵ ئەو وێنای لە تەوراتدا
 هاتوو، یەک ئەگریتەو. هەرەها سالی ۲۰۰۸ خەرە سوالەتیکی
 سەمەرە دۆزراوەتەو لە شیۆهی ئەو بەردە ئاسمانیانەیی که
 ۵۰۰۰ سال لەمەوبەر سودووم و گومپراهیان خاپوور کردوو.
 کۆمەلیک لە زانیان لایان وایە زۆر لە پەرچوو یان پروداوەکانی
 ناو تەورات (۱-بەیزەیی یاقووب ۲-سیفری ئافراندن ۳-
 ۴-چوونی ئەلیاس بو ئاسمان ۵-سودووم و گومپرا ۶-کوپرانی
 خوا ۷-زەکهاریا و تۆماری بالئە ۸-قاشکردنی زەریای سوور
 ۹-فرفرۆکەیی ئەزکیال ۱۰-بوون و ژیان و مردنی عیسا) بە
 هۆی یوفۆ UFO و غەوارەیی دەرەکییەو Alien ئەنجام دراوە نەک
 خوا، که وەک ئەیینین یەک لەوانە سودووم و گومپرا.
 سودووم، عیبرییه و بەم جۆرە نووسراوە: SDUM (Sdum) بە
 سودووم و سودووما و تەنانەت بە سیدیم Siddim هاتوو؛
 گومپرا، عیبرییه و بەم جۆرە نووسراوە: AMAR ('amar) هەرەها
 بە شیۆهی ئامپرا، ئەمرا، عەموورە، عاموورا، گۆمارە، گۆمۆر...
 هاتوو، بو ئەو شارەیی که:

شەیتان چووە ناوی (Matthew ۱۰:۱۵, Romans ۹:۲۹, Jude
 و (۱:۷)

شاری گومپراهیی و لادان بوو (Genesis ۱۸:۲۰ ; Romans ;
 و (۹:۲۹)

لە ئاگرادا سوتینرا (Genesis ۱۰:۱۹ ; ۱۳:۱۰ ; Genesis ۱۹:۲۴
 (Genesis ۱۹:۲۸)

نزیکتترین واتا و شیۆهی نووسین لە زمانی کوردی دا، هەمان وشەیی

گومراھ) ی کوردییە، که به پئی شیوه نووسینی ئینگلیزیه که ی (Gomorra) به (rr) و ههروهها (h) کۆتایی و خودی تهورات که له برگه ی (Deuteronomy ۲۱:۱۴ and ۲۴:۷) دا به شیوه ی (ئامرا - لا مراهاتوه و، ئەلّی له ئەو وشه یه زمانه کانی تر دا هیه، پئی تیئەچّی ئەبّی وشه که چوو بیته ناو زمانی عبیری و (گ)ه که ی سوابی و سووک کرابی؛ ههروهک له کوردیدا گومرا و گومراه یه ک وشه ن.

سودوومی: به واتای نێرباز، سودووم له شاره کانی فهلهستینی کۆن، له دهشتی سدیم له کهناری چه می ئۆردون و خوارووی کهنعان بووه، لهو شارانه یه له تهورات و ئینجیل و قورئان دا ئاماژه ی پیکراوه،، سالی ۱۹۰۰ ی پ.ز به هۆی بوومه له رزه وه به تهواوه تی کاول بووه، هه ندیک به به رهنجامی تووره یی خوای

ئەزانن كە گوناھى (لواط) يان (سودوومى) واتە ھاوجنسبازى
 لەوى بەفراوانى باو بووہ .
سوفلە: soufflés كە يىكىكى سووكەلەى سفەنجىيە بە سپىنە ھىلكە
 ساز ئەكرى .

سونگە: دەرفەت، ھەل، پەردىژ [ف] فراغت .
سووتك: پاشماوھى شتى سووتاو :: سووتكە جگەرە .
سوورەماسى: ماسى ئازاد، ماسى سەلەمۆن [E] Carp [ف] ماھى
 كپور [E] الشبوط .

سووتلى: Mistress قەپاتمە، ژنى بى مارهى راکرتن بۆ رابواردن .

سوئېچوونەوہ: سست بوونی دل بهووی ئازاری زۆرەوہ، غەم خواردن بۆ کہ سیک .

سوینە: دۆلەکە، تەشتی سوالت، تەشتی گلینە .

سوو: sou سکه یه کی فه پانسه یی به رامبه ره به یه که له سه ره بیستی فرانکیک .

سووپرفرۆشی دۆقال: ریستۆرانتی هه رزانبا یی بوو، پیتر دۆقال دایمه زرانده بوو و کارمهنده کانی هه موو ژن بوون .

سوورپانهوہ: سوورپانهوہی شتیک، که سیکه به دهوری شتیکی تردا؛ هه ر ته نیک چه قی خالیکی دیاری کراو بوو و سوورا به دهوریدا، ئەو هه سورانهوہیه؛ ئەوتری: برۆ بیخولینه رهوہ، ئەگینا به دهوری تۆدا ئە سوورپانهوہ: خولانهوہ: خولانهوہی شتیکه به

دهوری خویدا. هر ته نیک چه قی خوئی هه بوو و، خولا به دهوری خویدا ئەوه خولانه وهیه؛ زهوی به دهوری خویدا ئەخولیتته وه، به دهوری خویشدا ئەسووریتته وه (پیشنیازی ئەکبه ر حه سن و هیمن حامید).

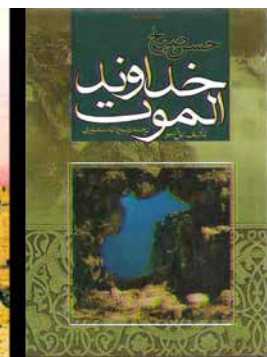
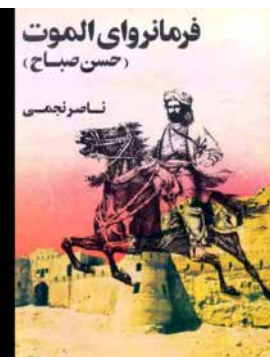
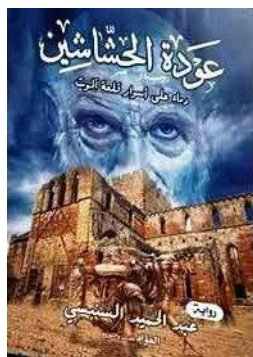

سووسه: به گومان دۆزینه وهی راز و نهیئی.

سووسه کردن: سوڤاگر کردن.

سه باج: حه سه نی سه باح، که بو دلر هقی و تۆله سه ندنه وه به نمونه ئەیهیننه وه، له خیلئی «حمیر عرب» باوکی خه لکی یه مهن بووه. دامه زرینه رى ئاینزای صباحیه یان ئیسماعلیه بوو، له سه ر بناغه ی ئیمام بوونی نزاری کورپی موسته نسه ر له سه ده ی دوانزه ی زاینی، له قه لای ئەله مووتی به ناوبانگ له نیوان قه زوین و گیلان نیشته جئ بوو که به هوی به رزبوونی شوینی قه لاکه پیی ئەموترئ «ئاله مووت»، به واتای هیلانه ی هه لۆ؛ چونکه ئاله، هه لۆیه و ئامووت هیلانه. سه باح ئەیوت: «خواناسی به ئاوه ز و زاین نیبه به لکوو به فیکاریه کانی ئیمامه.» سه باح مروقیکی دلر هق و بروای ته وای به ترۆر هه بوو و له ماوه ی ژبانى سه د ساله ی دا هه زاران ترۆریستی په روه رده کرد. نیزامه لمولک سه رداری ئەو هیزه ی چوو بوو بو گرتنی قه لای ئەله مووت،

بنکە ی سەباح، بە خەنجەری سەباحیەکان کوژرا، هەرۆهە دوو کۆرەکە ی نێزامە لمولکیش یەک لە بەغدا و یەک لە نەیشاپور تێرۆر کران. هەر کەس دوژمنایەتی ئیسماعیلیە ی بکردایەت بە خەنجەری تێرۆریستەکانی سەباح ئە کوژرا. تەنانەت سولتان سەنجەر، کە خەنجەریان لە عەرزی رەقی ژووری خەوێکە ی، چەقاندبوو و نووسیویان: **ئەو خەنجەرە ی لە عەرزی رەق رۆچی، سینگیش کون ئەکا، لیان ترسا و لەگەلیان ریککەوت.** سەباح تەنانەت دوو کۆری خۆشی کوشت کە پێی وابوو بەدلی ئەو پەیرەوی لە دین ناکەن. بۆ ناسینی سەباح پێویستە «قەلای ئەلەموت □ قلعە الموت» بخوێنرێتەو.

سەبەلان: كۆپىكى بەرز و بە ناوبانگە لە پارىزگاي ئەرديهيل،
باكوورى رۆژاواي بەناو ئيران.

سەدهى مەزن: سەدهمى دەسەلاتدارى لوبى چوارده و گوايه
خولى زىپىنى ئارىستوكراسى كه گورمانتهكان بهيى ئهوهى خۆيان
بيانهويى، ئه و شيوه رەفتاره ئهكەن به نمونەى هەلسوكهوتى
خۆيان.

سەراسا: لە ئەندازە بەدەر، سەير [E] extraordinary.
سەراسى: سەراسۆ، سەرىشه، پالەپهستۆ و گوشارى ژيان.
سەرده: جنس، جيندهر [E] gender, genus.

سەر بڼه گهون: قزنی قز بژ .

سەر به خۆیی پشت به خۆ: سی چاره که سه دهه دروشمی ئیتالیا

سەر به خۆ ئه بێ په نا به خۆی (Italia fara da se) ی مازینی درێژهی هه بوو، جۆزیه گاریبالدی شۆرشگیر، سالی ۱۹۴۸ کردیه وه به دروشمی سەر به خۆیی و یه کگرتنه وهی ئیتالیا به دهستی ئیتالیا. ههروه ها کارلۆ ئالبیرتۆ له شۆرشگیرانی بزووتنه وهی ژیا نه وه ئه م پرسته یه ی وتوو « Dio che con si meravigliosi impulsi pose »
« l'Italia in grado di fare da sé » (خوا توانای به ئیتالیا داوه به سه ر پیی خۆیه وه رابوهستی!) بۆ ئه و که سانه ی خولیا ی سەر به خۆیی کوردستان، زانینی میژووی نوپی سەر به خۆیی و یه کگرتنه وهی ئیتالیا زۆر به سووده. رۆمانی «میشه که رانه» Europe: A»
«History» له و با به ته ن...

سەر به رده: جیوه له ک، یاره مه ز، مالانگه ر [ف] هرجایی.

سهر تیپ: له بری په لی سه رگورد هاتوو له سپای ئیران دا. سه ر تیپ له هیژی پیشمه رگه ی کوردستان دا په یه که هاوتای سه رگورده.

سهرتەرم: poêle يان به ئینگلیزی pall پەردەپەك كە ئەیدەن بەسەر تابووتدا و كەسانیک گولینگەکانی بە دەستەوه ئەگرن . هەرەها كۆتەر ، لە كاتی مارەبرینی كاتۆلیکی ، باو بووه پەردەپەكی هەر بەو ناوہیان بەسەر سەری بووك و زاواوه پرائەگرت .

سەرچەلە: (١) پێشەنگ (٢) سەرەتا .

سەرچا: بەهەلە و لەز و بینەكەرەوه .

سەردار سپا: رەزا قەزاق ، رەزا ماكسیم ، كە بە یارمەتی ئینگلیس كوودتای لە قاجارەكان كرد ، بە ناوی رەزا شای پەهلەوی پاشایەتی پەهلەوی دامەزراند . لە ١٩٣٥ تا ١٩٤١ ی زاینی . رەزا قەزاق كە هەتیو بوو و بە هەژاری گەرە ببوو ، هیچ ناو و نیشانیکی نەبوو . راویژكارەکانی بە باشیان زانی ناویکی بۆ هەلبیژێرن شیای پادشا بێ . بۆ نموونە رەزا پالانی واتە كورتاندرووین كرد بە **رەزا پەهلەوی** گواپە كۆلكە ی بگاتەوه بە ئەشكانیەكان . چار درا كی پەهلەوییە بێ ناوی خۆی بگۆڕی ، ئیتر كەس بۆی نییە پەهلەوی بێ ! یەكێك لەو كەسانە ی چیرۆكەكە ی دەنگی دایەوه **مەحمودی پەهلەوی** نووسەری بەناوبانگ و خاوەنی پەرتووکی هەشت بەرگی **میژووی پەیوەندی رامیاری ئێران و ئینگلیز** بوو .

کاتیکه ناوه که یان لی سەندەو، وتیان ناویکی تر هەلبژێرە. ئەویش وتی جا که ناوی خۆم بە کەله گایی لیبسین و نەتوانم هیچ بکەم، دیارە بەس مەحموودم و لەو زیاترم شیوا نییە. لەو پڕۆژە بە دواو، مەحموودی پەهلەوی، بوو بە **مەحموود** **مەحموود!** رەزا خان که تەنها خۆی و کورەکی محەمەد رەزا پادشایان کرد و، کورەکەشی هەمان چارەنووسی خۆی هەبوو، واتە سەرەتا دایان نا و پاشان لە ولات دەریان کرد، گەورەترین زیانیان لە فەرەهنگی ناوچەکە دا و نەک هەر ناسنامەی خەلکیان بە ئاشکرا دزی، میژوووشیان سەر لە نوێ نووسیهوه. وشە ی ئێران که تا سالی ۱۹۳۵ ز بو ناوی ناوچەکە و نەتەوه ئێرانیەکان بە تاییەتی کورد و ماد بەکار هینرابوو، نەک بو سیستمیکی حکوومەتی، دزیان و حکوومەتەکی خۆیان ناو نا ئێران. لە دەیان هەزار سکهی زێر و زیو و ئاسن که دۆزراو تەوه تەنها یەک دانەیان، لە هیچ سەردەمیکدا، وشە ی ئێران ی لەسەر نەنووسراوه. ئەوسا که وتە نووسینی میژووی ۲۵۰۰ ساله، ئەو زنجیره حوکمداریانە ی تورک و تەتەر و غوز و ئوزبەک و مەنگول و گوورکانی و سلوکی و هەموو جوړیکی تیا، فارس نەیی. ئەم پڕۆسە یە تەنها لە بواری ناسنامە و میژوو دا نەبوو. رەزای هەتیو که هیچی نەبووه و بە منالی، لەبەر نەداری، نەخۆش ئەکەوی و لەسەر ریگە فرپی ئەدەن و خیرەومەند هەلی ئەگرنەوه، لە ماوه ی ۱۶ سال پاشایەتی خۆی دا، تا ئەو رۆژی که هەمان ئینگلیس کاری پینی نەما و نەک هەر شاربەدەر بە لکوو ولات بەدەری کرد، **هوت هەزار گوندی** لە دەس خاوەنەکانی دەرھینا و کردنی بە ناوی خۆیەوه. ئەمە جگە لە سەدان کۆشک و کارگە

و دامه زراو ... داریووش .

سهردانی دیرۆلد: ئاماژه به سهردانی گۆری دیرۆلد له لایه ن
باریسه وه له ۱۹۱۷، ههروهها خویشاندانی بهردهم پهیکه ری
شاری ستراسبۆرگ له مهیدانی کۆنکور د و نامه ی ناره زایی
۱۹۱۹ سه بارهت به پرووخاندنی کلێسای رینس له لایه ن
ئالمانییه کانه وه .

سهردۆلکه: سهروه، شینگپری و بهندی به مردوو هه لگوتن و
په سنی مردوو به دهنگی گۆرانی .

سهرده: (ئافێستایی) جنس، جندر [E] gender، genus .

سهردهن: ده رخۆنه ی کووبه :: سه رده نشت به واتای سه رکوتانه وه یه .

سهررشته: (۱) لیزانی، پسپۆری له کار و له رشته یه کدا (۲)

سهره داو، سهرتال [ف] [ع] تخصص [E] specialty.

سهرپيژنه: سه ليقه، زهوق [E] Taste.

سهرزه نشت: سهرده نشت، لومه، تهري تکرده وهی يه کيک له

پرووی ئاموژگار ييه وه :: سهردهن : دهرخونهی کوپه . سهرده نشت

به واتای سهر کوتانه وه يه .

سهرژمیری به يته للهيم: The Census at Bethlehem تابلويه کی

پرونه که هونه رمه ندی فلامندی سهرده می پرنيسانس پيتهر

بره خوئی گه وره سالی ۱۵۶۶ کيشاويتی .

سهرسام: يه که م کومیدی مولییره، سالی ۱۶۵۵.

سهرسپیری: په يمانی فه رمانبه ری، راژیری، ئه مه گداریی

بنده ستانه [ع] بیعة [ف] بیعت [E] Allegiance.

سه‌رفرازی: سه‌ریلندی، ئاسووده‌یی و به‌خته‌وه‌ری prosperity.

سه‌رکار: گه‌وره‌ی خزمه‌تکاران، باتلەر [E] butler.

سه‌رکاغەز: سه‌رنامه [E] letterhead.

سه‌رکەش: گورڤڤڤ، گورڤ [F] ماجراجو [E] Adventurer.

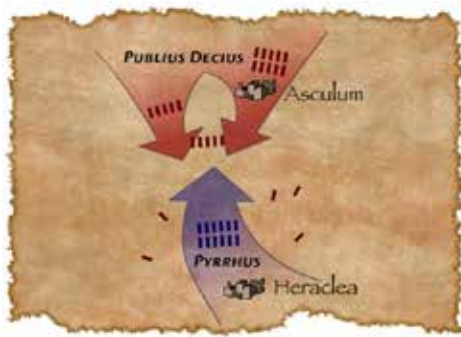
سه‌رکەوتنی پرووسی: واته‌ جه‌نگڤڤ که سه‌رکەوتن به زیانی

گه‌وره به ده‌ست بڤڤ؛ ئاماژه‌یه به سه‌رکەوتنی پرووس، شای

ئڤڤڤڤڤ، له ۲۷۹ پ.ز به هڤڤرشیکی کتوپڤڤ، به سوودوه‌رگرتن له

بیلانی جه‌نگی، به زیانیکی یه‌کجار زۆروه‌ه له جه‌نگی ئه‌سکۆلووم

Battle of Asculum به‌سه‌ر رۆمانه‌کاندا سه‌رکەوت.

سه‌رگه‌رد: قوربانی، گۆری، فیداکراو.

سەرگەشتە: نارازی، بئىمەیل، حەيران.

سەرگيڭر: كۆز، حەوشەمەر.

سەرمەند: سەرسوورماو، واق ورمماو [ف] شگفت زده.

سەركار: گەورى خزمەتكاران، باتلەر [E] butler.

سەرنەشىن: ئەوەى لە كەرەستەيەكى گواستەنەوهدا دائەنىشى ::

نەشىن: پاشگىرى جىگەى دانىشتن (خواجانەشىن، مەرنەشىن، شانەشىن) ھەرەوھا كەسەك كە لە جىگەكەيەك دائەنىشى (دەنەشىن، كرانەشىن، سەرنەشىن).

سەرنۆگە: سەرىپاسەوان، سەرۆكى حەسحەس، دارۇغە.

سەرۆ: سەرووش، گۆوار، بەدلداھاتن، دەم [ف] [ع] الھام.

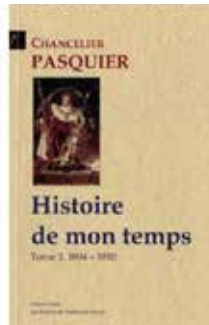
سەرۆبەخەش: ئەلھامبەخەش :: سەرۆ: ئەلھام، گۆوار.

سەرۆكى نووسەنگە: (گەپران-بەرگى ۶) دەنىس پاسكى Le

chancelier Étienne-Denis Pasquier (۱۷۶۷-۱۸۶۲) راميار،

سەرۆكى نووسەنگەى پەپر و ئەندامى ئاكادەمى، دۆستى خاتوو

دو بوانى بوو.

سەرۆه: سەردۆلکە، لاواندەوێی مردوو بە شیعەر و ئاواز.
سەرۆبەچک: سەرۆسەکوت، سەرۆسێما، سەرۆپۆتەلۆک :: بەچک
 واتە (١) یچم، کەسم، پڕوالەت، سەکوت.
سەرە: خۆبەشت زان، پینگەیشوو :: سەرەژن، سەرەپیاو.
سەرەپرشت: ئەو پارچە بچووکانەیی کووتال کە کاتی بڕین زیاد
 ئەبێ و ئەمینیتهووە و بەرگدروو فریانی ئەدا.

سەرپیل: Maurice Sarrail (١٨٢٥ - ١٩٢٩) ژنرالی فەرانسەیی لە
 جەنگی جیهانی یەکەم.

سەری دنیا و بنی دنیا: ئەو گلەبیکردنە، ئەماژیه بەوێی کە

سالانی ۱۳۰۸ تا ۱۳۷۷ باره‌گای پاپا له شاری ئافینیۆنی Avignon فه‌رانسه بوو، نه‌ک له رۆما.

سه‌ری ژۆناتان: ئینجیلی کوردی، مه‌تا به‌شی ۱۴ بره‌گی ۳-۱۲، له جه‌ژنی له‌دایکبونی هیروڈیس دا، سالوومه سه‌مای بو کرد و شادمانی کرد. هیروڈیس وتی چیت ئه‌وی. سالوومه‌ش له‌سه‌ر ئامۆژگاری دایکی، وه‌ک ده‌ستخۆشانه داوای سه‌ری ژۆناتانی پیروژکه‌ری John the Baptist کرد. سه‌ری جان یان ژۆناتان یان یه‌حیایان، له‌ زیندان بری و له‌ سه‌ر سینی هینایان بو سالوومه.

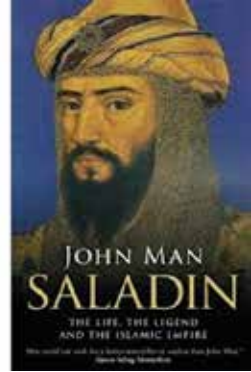

سه‌کرستیا: sacristy ژووریکی بچووکه له‌ کلیسا که قه‌شه‌ خۆی له‌وی ئاماده‌ ئاکات و هه‌روه‌ها جلوبه‌رگی فه‌رمی و شمه‌کی پیروژ له‌وی دانه‌نین.

سه کوت: بیچم :: سه روسه کوت .

سه لاهه دین: Saladin ته بوو موزه ففهر یووسفی کوری ته ییووب ناسراو به سه لاهه دینی ته ییووبی (۱۱۳۷-۱۱۹۴) کوردیکی سه ره لشکری موسلمان و دامه زرتنه ری فه رمانه وایی ته ییووبی بوو له میسر. له دژی فاتیما و له دژی خاچهرستان جه نگی کردووه، لیبوره بووه به رامبه ر به دوژمنه کانی.

سه لار: به ته دهب. (بی ته دهب: ریلاس، نه سه لار).

سه لت: زگورد، ره بن، پیاویک که ژنی نه هینایی.

سه لته: سه رچلیک له سه ر که وای تاو د امینه وه له بهر ته کری.

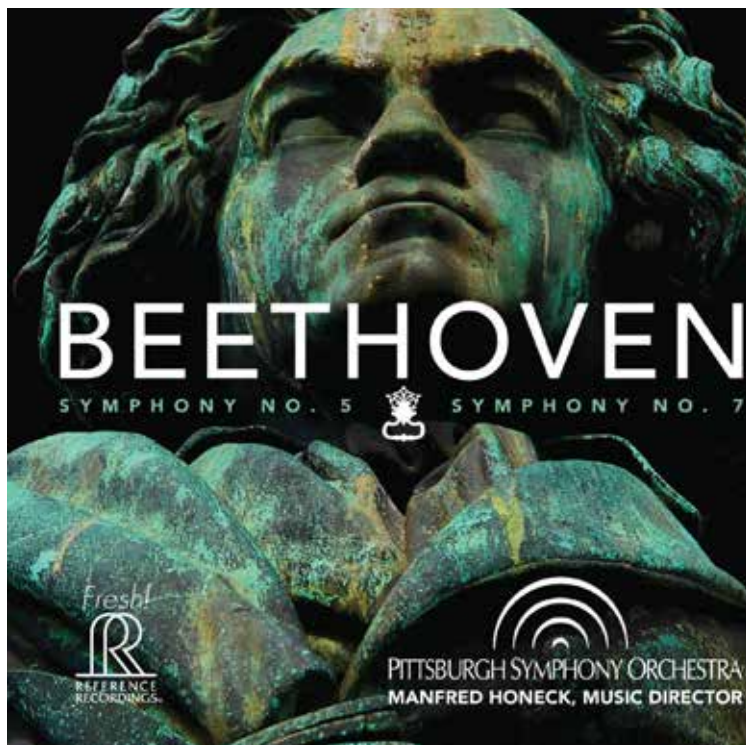
سه‌مای ته‌پله‌سهر: scalp dance ئاماژه به نه‌ریتیکي کۆنی سوورپيسته‌کاني ئەمه‌ريکا که پارچه‌یه‌ک له پيستی سه‌ری دوژمنی شکسته‌خواردووین به تووکه‌وه له به‌زمیکی سه‌مادا ئەگوورا.

سه‌مای شازاده ئیگۆر: ئۆپیرای ئەله‌کساندر بۆرۆدینه Alexander Borodin

سەمفونىيە دو مینۆر: C Minor Symphony سەمفونىيە پىنجەمى
بېتھوفن .

سەمک: تۆپەلە.

سەمەد خان: ناسراو بە مومتازوسەلتەنە (۱۸۶۹-۱۹۵۵) لە سەرەك وەزیرانی پاش مەشرووتەى ئێرانە. لە پاش شەرى چوار رۆژەى تەوریز لە سالى ۱۹۱۱ى زاینى كە مەشرووتە خوازەكان شاریان بەجى هیشت، رووسەكان سەمەد خانیان كرد بە حاكمی تەوریز. سالى ۱۹۱۸ بوو بە سەرەك وەزیرانی حكومەتى قاجار.

- سه‌مه‌ره ۱:** که‌لله‌ی کورتان، قه‌لپۆزی زین .
سه‌مه‌ره ۲: رووداوی دلته‌زین .
سه‌مه‌ره ۳: دیارده‌ی سه‌یر و عه‌جیب .
سه‌مه‌نده‌ر: خه‌جوکه، ئاگرخۆر؛ گیانه‌وه‌ریکی ئه‌فسانه‌یه که به پروای پیشینان له ئاگردا ئه‌ژیا.

سه‌مه‌نی: گه‌نم و نیسکی رووای سه‌ر ده‌وری یان به ده‌وری بتله‌وه که دوو حه‌فته پیش نه‌ورۆز ئه‌یچینن و دوو حه‌فته پاش نه‌ورۆز واته رۆژی سیانزه‌به‌ده‌ر به هه‌لدانی بۆ ناو چه‌م به‌سه‌ر سه‌ریاندا

وہیشوومہی پی راوٹہ نین .

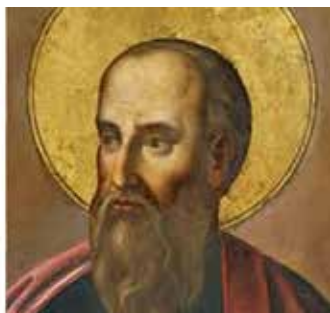
سہن بارنوم: Phineas T. Barnum بہ پڑوہ بہ ری سیرک و نووسہ ری
ٹہ مریکایی چہ ند پہرتووکی ژیانامہ و چوں ٹہ بی بہ ملیوئیر .

سہن بیئرنارد: Bernard of Clairvaux (۱۰۹۰-۱۱۵۳)
دامہ زرینہ ری کلیسای دوکلرفو، بنکہ ی ریباری بندیکتی
ناسراوی سیستریکان، ہہ لایسینہ ری خولی دووہ می جہنگی
خاچہ رستان، ہہ رچہ ند گواہ پہ پرہ وانی ہہ موو کاتی خوین بہ
نوئز و خویند نہ وہی ٹینجیل و کارہ وہ خہ ریکن .

سەن پاول: Saint Paul (۵-۶۷ ز) لە یارانى عیسا، گوايه ئەویش چوارسەد سال له دوای گەزەنفۆن، سەردانى ئەو شوینانەى رۆژەهەلاتى ناوەراستی کردوووە که میژوونوسی یۆنانی بینونی .

سان پیه‌ترۆی چیل دۆرۆ: San Pietro in Ciel d'Oro دەیریکی بنیدیکتی بووه له شاری پاڤیای ئیتالیا، که قەشەى خۆی هەبووه .
سەنت-ئاندرەى-دوشان: Saint-André-des-Champs ناوی کليساىه که ئەکەوێتە بەرى میژەگلیزی که مبره‌یه‌وه (گەپان بەرگی ۱) :: رەفتاری «سەنت-ئاندرەى-دوشان» ی وه‌کو رەفتار و خووی ناوچه‌یه‌کی تاییه‌ت، بۆ وێنه رەفتاری پارێسی .

سەنت ئورسۇلا: St Ursula پاكيزەيەكى پۋمانۆ-بريتيش بووہ
 كه ئەفسانەكەى ئەگەپرېتەوہ بو سەدەى چوار و پېنجى زاینى،
 كچى شاریارى بروتنى فەرانسە بوو، شای ئینگلیز خواستی بو
 كۆرەكەى. ئورسۇلا كه ببوو بە فەلە، داواى لە دەزگیرانەكەى
 كرد ئەویش ببی بە فەلە و بو ئەم كارە بچن بو زیارەتى پۋما.
 وایان كرد و لە گەرانەوہدا كاتى گەمارۆى شارى كۆلن كوژران.

فەرگەنگى شاسوار

سهنت بلاندين: Saint Blandina كۆيله يه كي گنجي مهسيحي
 بوو سالي ۱۷۷ز له سه رده مي ماركوس ثورليوس له شاري ليون
 خرايه بهر درنده .

سهنت بيټف: Charles Sainte-Beuve (۱۸۰۴-۱۸۶۹) ره خننگري
 ويژه يي فه رانسه يي .

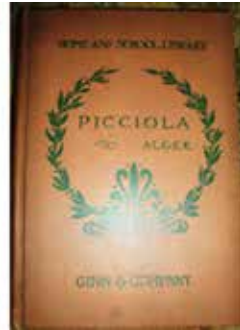
سهنت ماري ديل فيرو: Santa Maria del Fiore كليساي مه زني
 شاري فلورانس، سه ده ي چوارده و پانزه دروستكراوه، ثم

کلیسایه له جوانترین نمونه کانی خولی گوتیکی ئیتالیا په .

سه نته نه: ده بده به ، شکو و دره وشانه وه .

سه نته ن: Xavier Boniface Saintine (۱۷۹۸-۱۸۶۵) شانۆ و
رؤمانووسی فه رانسه یی .

سه ن تیوفیل یان **چوار کورانی نه یمون:** Saint theophile or
The Four Sons of Aymon چیرۆکی گه له ری سه ده ی ناونجیه

سه‌بارهت به مملانی شارلمانی و چوار کوری دووک ټیمون که سووکایه تیان پیکردبوو. شارلمانی لیان خوش ټی به مه‌رجیک بایارد، ټه‌سپه جادووییه کی خویان بدن به و. یه‌کیک له کوره‌کان به ناوی پرنو، پاش ټاشترک‌دنه‌وه وه‌کوو داوای لیبورن کلیسای کولنی له ټالمانیا دروستکرد.

سه‌نج: ټامیریکي موسیقایه.

سه‌ندیکا: له پړومانی (که‌پران) دا ریڅخراوی لایه‌نگرانی دره‌یفوسه و قاسه، ټه و پاره‌یه که بو ټه و کوټه‌کرایه‌وه.

سه‌ن زینو: saint zeno of verona ټه‌ماژیه به نوټزگی کلیسای سه‌ن زینو له شاری فیرونای ټیتالیا، کاری ټاندریا مانټینیا‌یه.

لای سهره‌وهی ئەم به‌رهه‌مه هیش‌تاش له شوینی خۆیه‌تی به‌لام
 ئە‌ویتی ناپۆلیۆن بردی بۆ فه‌رانسه و له مۆزه‌خانه‌ی لووثر و
 توور دانراوه.

سه‌ن ژانی ریش‌ زی‌رین : St. John Goldenbeard مه‌به‌ست سه‌نت
 ژانه که نیگاری وینه‌که‌ی له سه‌ر سه‌که‌ی فلۆرینۆی زی‌ر golden
 florin یان fiorino d'oro فلۆرانسی ئە‌و سه‌رده‌مه هه‌لکه‌نرابوو،
 واته‌ پشکنه‌ر په‌یره‌وی زی‌ره.

سه‌ن سه‌باستیان : Saint Sebastian ئە‌فسه‌ریکی رۆمی بوو که ب‌روای

به عیسا هینا و له ئەنجامی ئەم هه‌لۆیسته‌یدا گیرا و کوژرا،
 بۆیشه بووه به یه‌کیک له هه‌ماکانی «شه‌هیدی ئەشکه‌نجه» له
 فه‌ره‌نگی مه‌سیحی‌دا و، له تابلۆ و په‌یکه‌ره‌کاندا به جه‌سته‌ی
 تیراژن کراوه‌وه وینا کراوه.

سه‌نسۆفینۆ: Jacopo Sansovino (1486 – 1570) له مه‌زنترین
 نژیارقانانی ئیتالیای خولی رینسانس.

سه‌ن سوۆلپیس: the place saint sulpice مه‌یدانیکه له پاريس،
 به‌رامبه‌ر به کلێسیاه‌ک به‌م ناوه، کۆگاکانی ئەو ناوه ورتکه‌وپرتکه‌ی

ٹایہ خیان ٹہ فروشت .

سہن سیٹھرینا: لہ کہ سایہ تیبہ کانی رۆمانی «دہیری پارما» ی ستاند الہ .

سہن سینۆد: Holy Synod فیرگہ یہ کی ٹایینی لہ رپووسیہ ی بہر لہ شورشی ٹوکتۆبری ۱۹۱۷ .

سەن فەرمین: Saint Fermin of Amiens لە پاکیزانی فەلەی
سەدەى سییه م.

سەن کلوو: Saint cloud – Paris لە پوژاواى پاريس و
یه کیکه له دهوله مەندترین گەرەکه کانی فەرانسە.

سەنگەرەکانی خاتوو دو سیڤینه: Marquise de Sévigné
خاتوون له نامەى ۲۷ ئاپریلی ۱۶۸۹ بۆ کچەکهى
grignan، ئەماژەى به شوینیک به ناوی پیکینی Picquigny له
نزیکی ئامیین داوه و، ئەنوووسی: «چاره که فرسه خیک دووری
ئیره له شکرگایه کی سزاری لییه که هیشتا سەنگەرەکانیان

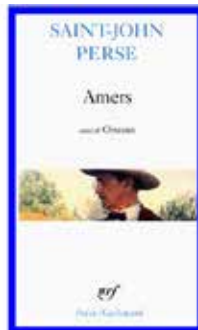
پاراستووه.»

سهنگهک: جوړه نانیکه له ناو فرنی به خره به ردی بچکوله
فه رشکراودا ته برژینری.

سهنگهلا: بزووتنی به هر دووک لای راست و چه پدا؛ لوژه،
لهره، هاتوچو، له پ له پ، هه لوور، ته مه لی [ف] نوسان.
سهن لیژه لیژه: Saint-Léger Léger یه کیک له ناوه خوازراوه کانی
تالیکسیس لیژه (1887-1975) Alexis Leger هونه ر-پرمیاری
فه رانسهی، که ئیسته به سهن ژون پیرس Saint-John Perse
ناسراوه. سالی 1960 خه لاتی نوبلی ویژهی پیبه خشرا.

سهوخان: خافلان، گوی نهدان به ئهرك.

سهول: داری سهرو.

سههۆلی نیوانیان توابوووه: The ice once broken واته ئیتر

بیون به برادره.

سهههنده: لاسار، بیهوده، بهتال، چهوت، ههوانته [E] vicious.

سهیره: مهلیکی دهنوووک کورتی خوشچری وهک چولهکهیه

[E] goldfinch.

سهیزان: سهرداف، سیاچال، ژیرخانی شهراب و سرکه [E] [E]

سرداب [E] wine cellar.

سهيزوو: سبهی، سۆزی، بهیانی، (سهيزوو)ی ئاڤیستایی هه مان (سبهی)یه که تا ئیستهش به فراوانی له ناوچهکانی سهقز و ههوشار و خورخوره و سهرشوو و فهيزلابهگی و دیواندهره و تيلهکو و ههروهها له شیوازی (سۆزی) له سنه و کامیاران و تا باجلانیش... باوه.

سهيزوو شهو: بهیانی شهو، سبهی شهو.

سهیوان: سایه بان، سابات.

سهیبه رهۆ: نۆبه تی، نهخۆشینی بی خۆری و دووربوون له تیشکی ههتا :: هه رکهس سهیبهرم لیڤگری، سهیبه پڕۆ بگری.

سهیبه ره: باوهشینه، بارپیزه، به رهزا، قزی که نیشک، نیرووک، گولداروو، که رهوزه کیویله، پهلی سیاوهشان، پشی پیره مه پران، گیایه کی پایای گه لا گه وهی بی ددانه، خالگه لی وردی بریقه داری زهرد له ژیردایه، نزیکهی ٦٠٠٠ جۆری ههیه

ف [ع] سرخس [E] fern.

سپیهک: سپیایه‌ی مه‌شکه.

سیت بلۆق: ژنی ئیشتیا له گان، حه‌شهری سه‌ نیمفومه‌ینیاک.

سیدان: Sedan شارنکه له ناوچه‌ی ئاردنی فه‌رانسه، ۲

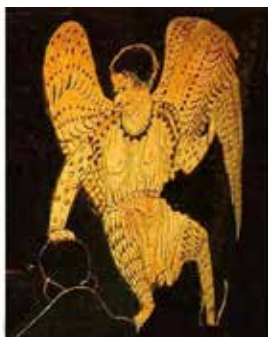
سپتته‌مه‌بری ۱۸۷۰ ناپولیۆنی سییه‌م له‌و شوینه‌ خۆی پاده‌ستی
هیزه‌کانی پرووسیا کرد. ئەمه‌ پرووخانی ئیمپراتۆری فه‌رانسه‌ بوو.

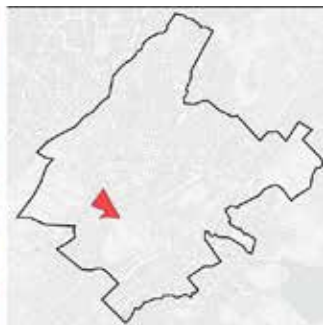
سیدہری: پہنجرہی سی تاک، ژووری سی پہنجرہ.

سیپراس: Cérés یان Keres یان Ker له میسولوژی یونانیدا ماخوای
مه‌رگ و ژیانه.

سیرامیک: Ceramic یان Kerameikos یان Ceramicus گه‌ره‌کیک
بووه له ئەسینا، که کێله‌به‌ردی سه‌ده‌ی چواره‌می پ.ز. تیدا
دۆزراوه‌ته‌وه. یه‌کیان که زۆر به‌ناوبانگه‌ کێله‌به‌ردی هه‌ژسوو
Hegeso، وینه‌ی دوو ژنی گه‌نجه‌ یه‌کیان دانیشتوووه و ئەوی تریان
مجریه‌ک ئەدا به‌ ده‌ستیه‌وه. 🏺

سن سال بېگاری: له ټاگوستي سالی ۱۹۱۳ ماوهی خزمه تی

سهریازی له سپای فه پرنسه، له دوو ساله وه کرا به سې سال.

سپینه: Marie de Rabutin–Chantal, marquise de Sévigné

(۱۶۲۶-۱۶۹۶) خاتوننی ټاریستوکراتی فه پرنسه یی، به هوئی

نامه کانییه وه ناسرواوه که گهش و زیندوو و فراویژ بوون و به

یه کیک له ټایکونه کانی ویژه ی فه پرنسه دائه نرین.

سیلتیک: Celtic گروهی پره گه زی هیندو ټوروپیه به ټیرلند و

ویلز و سکاټلند و برتون و هی تریشه وه؛ له بواری ټاین دا به

بوچوونیک ټه وتری که ټه یه وئی بنه مالهی سیلتیک زمان له بن

کلیسایه کی سه ربه خو له کلیسای کاسولیک یه ک بخت.

سپلست: Céleste له زمانی فه پراسه به واتای ئاسمانیه.

سڻ موغ: یان سڻ پادشای زه رده شتی، زانایانی سپیانه له رۆژه لاتوهه، له ئینجیلی مهتا، به شی ۲ ته ماژهی پیدراوه: «دوای له دایکبوونی عیسا له بهیت له حمی یه هوودا له سه رده می هیرۆدسی پادشا، هه ندی ئه ستیره ناس له رۆژه لاتوهه هاتنه قودس، پرسییان: پادشای له دایکبووی جووله که له کوئیه؟ ئیمه له رۆژه لاتوهه ئه ستیره ی ئه ومان بینی، هاتووین کپنۆشی بۆ بهین.» ئینجیلی کوردی.

سیاگان: نه خوشیه کی ئاژه له که گوانی ئه په نه می.

سیانزه به دهر: رۆژی سیانزه ی پاش نه ورۆز خه لکی له شار ئه چن بۆ سه یرانگه کانی دهره وهی شاره کان، هه لئه په پرن و گۆرانی ئه چرن و ئه خۆن و ئه خۆنه وه. یه کیک له بهرنامه تاییه ته کانی

سیانزهبه‌دهر ئه‌وه‌یه که گه‌وره و بچووک سه‌مه‌نی پِیش نه‌ورۆز به‌سه‌ر سه‌ری خۆیان‌دا حه‌وا ئه‌ده‌ن بۆ ناو چه‌م و به‌و جو‌ره شوومی و وه‌یشوومه له خۆیان دوور ته‌که‌نه‌وه و گه‌نجانی کچ و کوپ جگه له‌وه‌ش به‌فریدانی سیانزه به‌ردوچکه به‌سه‌ر سه‌ریان‌دا بۆ ناو ئاوه‌که و هه‌رواها گریدانی سه‌وزه خۆزگه‌ی به‌خته‌وه‌ری و به‌مرازگه‌یشتن بۆ خۆیان ئه‌خوازن.

سیاوا: په‌شه‌با، بای رۆژئاوا.

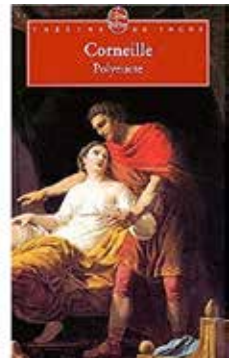
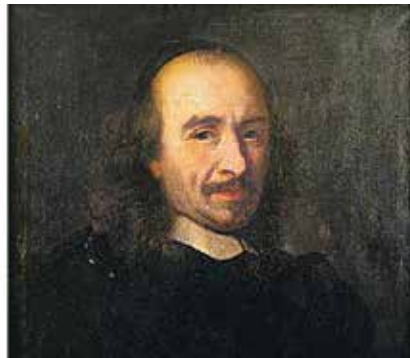
سیاوه‌ش: یان سیاوه‌خش کوپ‌ی ئازا و پال‌ه‌وانی که‌یک‌اووس، له که‌سایه‌تیه‌ بێ به‌خته‌کانی شانامه‌ی فیرده‌وسیه.

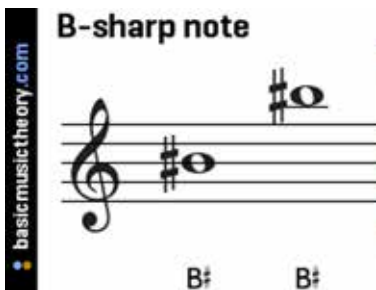
سیپ: ۱) گای شەش ساله (۲) سندووقی تهخته سیلا :: سیپی چای.

سیپه: ره‌بەت، حەشارگە، چاودێرگە، کەوشەنی خۆ حەشاردان.
سید و پۆلیۆکت: شانۆگەری پییر کۆرنی Pierre Corneille ن، سالانی ۱۶۳۷ و ۱۶۴۱ نووسراون.

سی دیەز: si dièse یا B sharp نیشانەیه‌کی موزیکه که فه‌رمانی نیو پەرده سەرکەوتن ئەدا.

سیر: کیشیکه به رامبه به هفته و پینج گرم.
سیرسه: Circe جادوگری دورگه‌ی ئایای له ئودیسهدا.

سیرمه: شیپی قامچی، ده ویل، ریشالی چه رم.

سیرۆکه: مووسلی، سیری عه‌جه م :: سیرموکه: سیری کیویه [ف]
 موسیر [ع] القفلوط الكراث الأندلسی [E] shallot.

سیریس: Ceres له میسۆلوژیی یونانیدا ماخوای ریژهن و کشتوکار

• بوو

سیستان: ناوی ناوچه‌یه‌کی میژووویه ئەکه‌وێته سێ سنووری ئێران

و ئەفغانستان و پاکستان. سیستان و بلوچستان ناوی پارێزگایه‌که

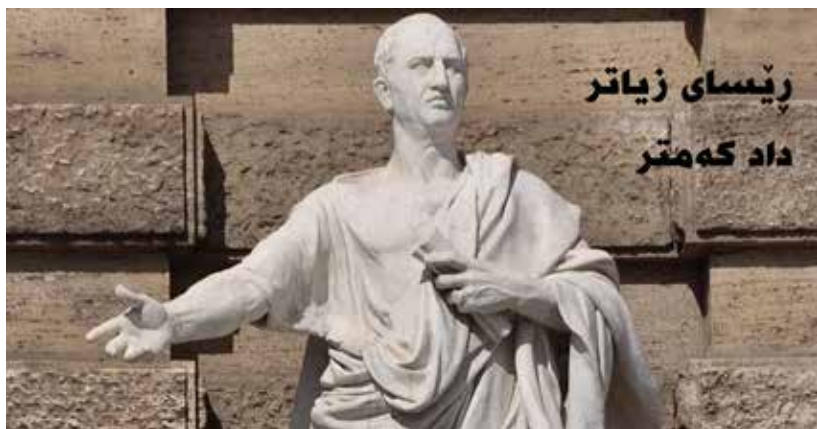
له باشووری رۆژه‌لاتی به‌ناو ئێرانی ئێسته.

سیسرک: سفره‌بره [ف] جیرجیرک [E] Cricket.

سیسرو: Marcus Tullius Cicero (۱۰۶ - ۴۳ پ. ز) ناسراو به تالی
 Tully، دهمه‌ور و پامیار و نووسه‌ری به‌ناوبانگی پښمى .

رېسای زیاتر
 داد که متر

سیسهم: شیشه‌م (Dalbergia sissoo سیسۆ، سیشه‌م)، دهرختیکی
 گه‌وره‌یه وه‌ک گوئز و به‌روو بالای تا ۳۰ مه‌تریش به‌رز ته‌ی، له
 پاکستانه‌وه تا بووتان ته‌پوئ، داره‌که‌ی سه‌خت و توکمه‌یه و بو
 گروقه‌ری و موپل و قه‌ره‌ویله به‌کار دئ. میوه‌که‌یشی بو دهرمان
 به‌کار ته‌هینری :: سیسهم به واتای قه‌ره‌ویله له زمانی کوردیدا،
 له‌وه‌وه هاتووه که له داری سیسهم دروستکراوه .

سیسه‌مبهر: گیاه‌کی بۆن خووشی گه‌لا پانی ددانه‌داره له خیزانی نه‌عنا.

سیفری ئافراندن ۱ : genesis ته ورات، بهشی نۆزده، بهندی ۱
 ئەلّی: دوو فریشته هاتنه خوارهوه و لووت له دهروازهی شار
 دانیشبوو، بردنیهوه بو مالهوه...

سیفری ئافراندن ۲ : genesis ﴿ده﴾ په رجوی ته ورات -
 دووهم) بهو شیوهی که ته ورات له سیفری ئافراندن باسی
 «دروستکردنی» مرۆف ئەکا، سهرنجی ئەستیره ناسانی که ونارای
 بۆلای خۆی راکیشابوو که مرۆف دهستکرد و ئافه ریدهی خودایی
 نه بووه، به لکو به هۆی سازاندنی ژنتیکی له لایه ن ئەو بوونه وهره
 پێشکه و توانه وه بهدی هاتووه که هیهی ههساره نزیکه کانی لای
 خۆمان نه بوون.

وشه ی وهکو «ئیمه» و «خۆمان» له م سیفره دا که ئەلّی: «رینگه
 بدهن با مرۆف له وینه ی خۆمان دروست بکهین» واییان

کردووہ کہ «دووکہ لّی گومان» لہم جوّره دہقانہ بہرز بیٲتہوہ۔
ئہم دہقانہ ئہماژہ بہ «ئافرینہر» یک ناکہن، بہ لکو کوّمہ لّیک
«ئافرینہر بہ کو» دہستنیشان تہکەن و، وای دہرئەخەن
کوّمہ لّیک بوونہوہری شیوہ مرؤف بوویٲتن، ئہگەر ریک وەکو
ئیمہ نہ بوویٲتن۔

ہەرچەند سہ لماندنئ ئہم بوچوونہش ہەر بہ ئەندازہی ئہوہی
یہکەم ئہلوی، بہ لّام ئہم بوچوونہ ئەفسانہیی و راستەقینانہ بہ
دریژایی میژوو ہاتوونہتہ ئاراوہ و ئہوہتا لہ دوایین فیلمہکان
وہکو (Prometheus) باسی ئہم بابہتہیہ و ہەرچەند جوانیترین
فیلمہ کہ تا ئیستا لہم بارہیوہ دروستکرایٲ و ہەرچەند
راستہوخو ئاماژہ بہوہ ئەدا کہ: «ئہوان ئیمہیان دروستکرد.»
بہ لّام لہگەل ئہوہشدا ئہوہندہ فیلمیکی قلی بلی و ئالۆز و تیکەل و
پیکەل، ئہگەر نووسەر و دہرہینہر و بہرہمہینہرہکانئ دابنیشن
و سہیری بکەن، سہریان لہوہ سوور ئہمینئ کہ چییان وتووہ!

سیفتون: Gabriel Syveton نوینه‌ری ناسیونالیستی به‌رله‌مانی
فه‌رانسه .

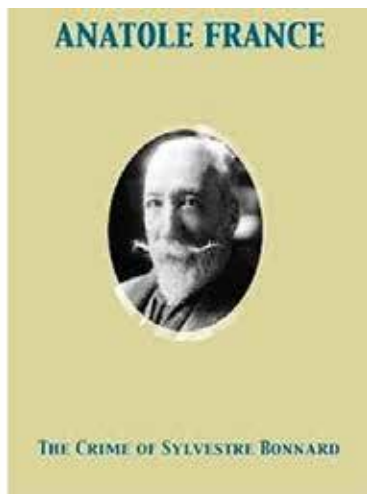
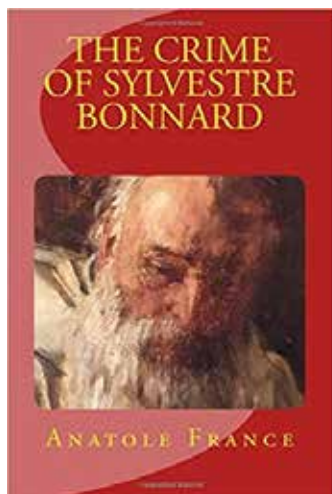

سیکبوون: نه‌داربوون، ئاس و په‌لاس، که‌سیک که هیچ هیچی
نه‌مینی، ئەلین سیک بووه :: واته که‌سیک که ئەسپی له‌گیرفانیدا
تاقمانه‌جووت ئەکا :: سیکي کردم: هه‌مووی لی‌بردمه‌وه. ئەبی
له‌ وشه‌ی سیکي هیندییه‌وه هاتبی که له‌گه‌ل ئینگلیز هاتوون بو
کوردستان و هیچکامیان هیچی پینه‌بووه، بووه به‌باو به‌خوبه‌کانی
که نه‌یووین، بلین ئەویش سیکه .

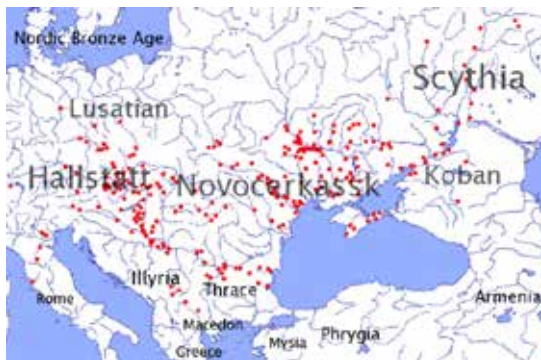
سیلفید: Sylphides بالیتیکی رۆمانتیکه به‌ کاریوگرافی فیلیپۆ
تاگلیونی، ۱۸۳۲ .

سیلڤیستر: Sylvestre پالّهوانی رۆمانی تاوانی سیلڤیستر بۆنارد
 The Crime of Sylvestre Bonnard ی ئاناتۆل فرانس .

سیمیری: Cimmeri هۆزی کۆچهری هیندوئوروپایی که سه دهی ۸ و ۷ پ. ز ئاسیای بچووکیان داگیرکرد.

سیمیریان: Cimmerian له میسۆلۆژی یۆنانیدا دانیشتوانی ولاتی بیههتاون و له پههۆلی بنعهرزدا ژیاون، که هه مان هۆزی کۆچهری هیندوئوروپایی له سه دهی ۸ و ۷ پ. ز ئاسیای

بچووکيان داگيرکرد .

سيمورگ: قهقنهس، مهليكي رهنگاوپونگ و زور خوش ئاوازي
ئهفسانهييه. ئەلپن ههزار سال ئەژي و كه ئەگاته سالي ههزار و
كوٽايي تهمني، لهسهركينوئكي بهرز ئيزنگيكي زور كوٽهكاتهوه و
لهسهرى دائهنيشي، دهس ئەكا به خويندن و بال راوهشاندن كه
له ئەنجام دا سهرخوش ئەبي و پزيسكهيهك له باليهوه ئەكهويته
ناو ئيزنگهكه، ئاگريكي گرهمهشخهلان ساز ئەبي و سيمورگ
خوشي لهو ئاگره دا ئەسووتى. له ژيله موى بن خو له ميسه كهى
هيكهيهك بهدى دى و سيمورگيكي تر. سيمورگ يان قهقنهس،
يان [ع] عناق جوتى نيبه و ئەلپن مووزيك له ئاوازي قهقنهس
وه رگيراهه.

سینیگالیا: Sinigaglia بهندهریکی ئیتالیایه له کهناری زهریای ئادریاتیک، که سه‌ردهمی بۆکاجیۆ به میښوولهی مالاریا و ئه نه‌خۆشینه ناوبانگی هه‌بوو.

سینه‌پالوو: به‌ره‌زام، ژان و برک له‌سه‌رماوه.
سینه‌نا: Siena له جواتترین شاره‌کانی ئوروپایه له تووسکانی ئیتالیا، ژماره‌یه‌کی زۆر له‌به‌ره‌مه‌کانی نژیارڤانی و شیوه‌کاری به‌ر و دوای رینسانی لییه.

(sh)

شا: (گه‌ران - به‌رگی ۶) مه‌به‌ست لویی پانزده‌یه، که خاتوو دو باری
Jeanne Bécu, comtesse du Barry له نازیله‌کانی بوو و له شو‌رشی
مه‌زنی فه‌رانسه‌دا سه‌ری خرایه به‌ر گیوتین.

شاپرییه: Emmanuel Chabrier (۱۸۴۱ - ۱۸۹۴) ئاوازدانه‌ری
فه‌رانسه‌یی.

شابه‌نادر: کونسول، به‌رده‌ستی بالوئیز له ولاتی بیگانه.
شاپلین: Charles Joshua Chaplin (۱۸۲۵-۱۸۹۱) شیوه‌کاری
 فه‌رانسه‌یی.

شاتۆ بریان: François-René de Chateaubriand (۱۷۶۸-
 ۱۸۴۸) نووسهر، رامیار و دیپلومات، سالانی ۱۸۲۸ و ۱۸۲۹
 بالوئیزی فه‌رانسه بوو له رۆما، واته له کاتی پیکهاتنی لیژنه‌ی
 کاردیناله‌کان که پاپا پی هه‌شته‌میان Pope Pius VIII یان Pape
 Pie VIII هه‌لبژارد، له‌م شاره بوو. هه‌روه‌ها دووک پییر بلاکاس
 دوڵپ Pierre de Blacas d'Aulps (۱۷۷۱-۱۸۳۹) که ئه‌ویش
 نوپته‌ری فه‌رانسه له ناپۆلی بوو، له کاتی پیکهاتنی لیژنه‌که له
 ناپۆلی بووه.

شادوت: سازاده‌ی مینه.

شادوت دیلوم: (گه‌ران - به‌رگی ۶) دوشیس دو گورمانتی جه‌وان و تازه‌بووکه.

شادوتی تهره‌زن و کلیف: Princess of Troezen and of Cleves

واته Princess of Cleves و Princess of Troezen دوو که‌سایه‌تی، یه‌که‌میان له تراژیدیای «فیدر» نووسینی راسین و دووهم له «شادوتی کلیف» نووسینی مه‌دام دو لافایت. که تهره‌زن شاروچکه‌یه‌که له باکووری شارستانی پلوپونیزی یونان و کلیف شاروچکه‌یه‌که له خوارووترین ناوچه‌ی راین له باکووری پروژئاوای ئالمانیا، نزیک سنووری هو‌له‌ندا.

شاردن: Jean-Baptiste Chardin (۱۶۹۹ - ۱۷۷۹) شیوه‌کاری فه‌رانسه‌یی.

شارستان: شاری گه وره به گوند و ناوچه کانیه وه.

شارکو: Jean-Martin Charcot (۱۸۲۵-۱۸۹۳) پزیشک و

نورۆلۆگی به ناوبانگ که تۆزینه وه کانی سه بارهت به نه خوشییی

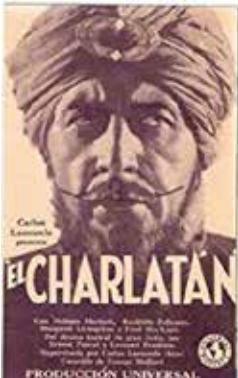
دهمار به ناوبانگه. مامۆستای فرۆید بووه. نوورۆلۆجی.

شارگر: دهسته واژه یه که له یاری چاوشارکی دا.

شارلاتان: Charlatan (فه پراسه یی له ئیتالیایی کۆن) فیلباز،

قۆلته چی، سووتار، چه قاوه سوو، گه فرۆش، شهلاتی، گزیکار.

شارل سان تیر: Charles Sans terre شارلی بی زهوی.

شارلمانی: Charlemagne یان Charles the Great (۷۴۲-۸۱۴)

یان کارلی مهن، یان کارلوس ماگنوس، پادشای فرانکهکان، دامه‌زینهری ئیمپراتوری پیرۆزی رۆما و به باوکی ولاتانی فه‌رانسه و ئالمان دانه‌نری، که جه‌نگی زۆری کرد و زۆر له هۆزه‌کانی کرد به سه‌رسییری خۆی.

شاری فه‌ره‌نگ: peep show سه‌یرکردنی وینه‌ی ناو قوتوو له ریگه‌ی لینز یان کونیکه‌وه، که به سه‌رگه‌رمی دانه‌نرا. هه‌روه‌ها سه‌یرکردنی مرۆفی پرووت له کونیکه‌وه. ئه‌مه‌رۆکه شاری فه‌ره‌نگی ئان-لاینیش هاتوو.

شاروخ میرزا ۱: یان شاروخ شا یان شاروخی ئه‌فشار (۱۷۳۴-)

۱۷۹۶) کوپری رهزاقولی میرزا، جیگری نادرشا، چوارهمین پادشای ئه فشاریه‌کان، سه‌دهی ۱۸ ی زاینی.

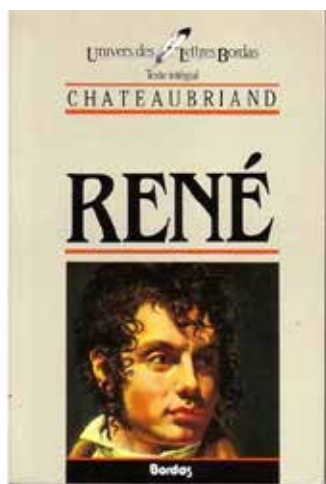
شا روخ میرزا ۲: یان شاپروخی گوورکانی (۱۴۰۴-۱۴۴۷) چوارهم کوپری ته‌یمووری گوورکانی، جیگری ته‌یموور و له شاکانی ته‌یمووری. له پاش ته‌یموور، هه‌رکام له کوره‌کانی ده‌سه‌لآ تیکیان پیکه‌وه نا، به‌لام شا روخ به‌سه‌ر هه‌موویاندا زال بوو.

شازاده پالاتین: Princess Palatine Elisabeth Charlotte (۱۶۵۲ - ۱۷۲۲) ژنی فیلیپ دۆرلیان، برای لویی چوارده.

شازاده دوکلیف: Princesse de Clèves له لای هندی پره‌خنه‌گر
 رۆمانی دولافیت (۱۶۳۴-۱۶۹۳) به‌رداشتیکی کلاسیک و
 ئارستۆکراتی عه‌شقه، له کاتیکدا René شاتۆبریان (۱۷۶۸ -
 ۱۸۴۸) به‌باشترین نمونه‌ی عه‌شقی رۆمانتیک ناسراوه.

شازاده ماتیلد: ماتیلد لیتیزا بوناپارت Mathilde-Létizia

Bonaparte (۱۸۲۰-۱۹۰۴) کچی ژرۆم بوناپارت و کاترین دو وهرتمبرگ، له سالی ۱۸۴۸ تا پرووختی ئیمپراتۆری دووهمی فهرانسه له کۆشکی ئیلیزه دانه نیشته. دیوهخانهکهی کۆری ئاریستۆکرات و هونهرمه‌ندان و نووسهران له وانه سهنت بۆو و فلووبر بوو.

شازاده دو مارسسیاک: Boulangist de Marcillac

مارسیاک ههمان دو لارۆشفووکۆ نووسه‌ری په‌رتووکي پرسیاه و بۆلانژیسم شیوازی بیرکردنه‌وهی ژنرال بۆلانزه، هاوپه‌یمانی مارکسیزم و چه‌پی رادیکاله.

شازاده دو موناکو: prince de Monaco ثالبیرت گرمالدى
 (۱۸۴۸-۱۹۲۲) ئوقیانووسناسى به‌ناوبانگ و دامه‌زینه‌رى
 «رینکراوى ئوقیانووسناسى پاریس».

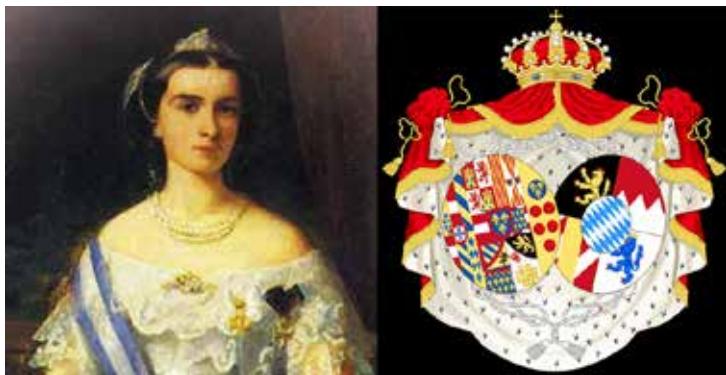

شازده: ۱) به وه‌چه‌ی شائوترى لهو كه‌نیزانه‌ی له ده‌ربار كار
 ئەكه‌ن و، به ته‌وسه‌وه پێیان ئەوترى شازده واته شازاده‌ی
 نارپه‌سه‌ن (۲) لووسكه، لووس و پووس [E] bastard :: رۆمانی
 میژووی (The Bastard) نووسینی جان جه‌كس، ۱۹۷۴، یه‌كه‌م
 به‌رتووكی ئەو زنجیره‌ رۆمانه‌یه‌ كه‌ باسی بنه‌ماله‌ی كینت كرۆنیکل
 و شوپشی ئەمريكا ئەكات.

شاژنی ناپۆلی: Maria Sophie of Bavaria (۱۸۴۱-۱۹۲۵)

دواشاژنی فهمانره‌وایی دوو سیسیلیا بوو، که سالانی ۱۸۱۶ تا ۱۸۶۰ له یه‌کیتی سیسیلیا و ناپۆلی له سنووری ئیتالیای ئیسته‌دا پیک هاتبوو. خوشکی ئیمپرسی نه‌مسا بوو و سالی ۱۸۹۸ له ژنیف به دهستی ئانارشیستیکی ئیتالیایی کوژرا.

شا سمایل: دامه‌زینهری پاشایه‌تی تورکی شیعه‌ی سه‌فه‌وی، سه‌ده‌ی شانزه‌ی میلادی، زیاتر له ۲۲۰ سال ده‌سه‌لانیان به ده‌س بوو.

شاسوار: knight سوارچاکی خانه‌دان له سه‌ده‌کانی ناونجی که له

لايهن پادشاهه پله‌ی شانازی پي ٿه به خشرا .

شاکون: sceptre داری زیرینی دهستی پادشا و مه‌زنانی ٿایینی .

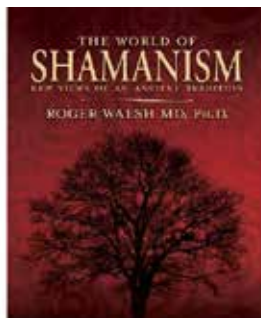
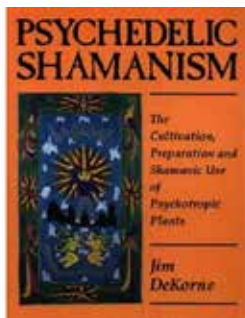
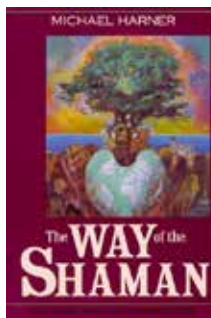
شالووز: ریاباز، مه‌راییکه‌ر [ع] [ف] متملق .

شام: Levant به واتای پروژه‌لآت، مه‌لبندی شام، که پروژه‌لآتی مه‌دیتهرانه ٿه‌گریته‌وه به ولآت و دوورگه‌کانیه‌وه .

شامان: جادووگه‌ری پزیشک، پزیشکی جادووگه‌ر [E] Shaman
شامانیزم .

شامانیزم: shamanism ديارده يه کي ئاينيه که شامانهکان، واته پزیشکاني جادو و گه ر پي هه لئه سن. شامانيزم زياتر ديارده يه کي سييري و ئاسيای ناو هندی و نه ته وهی يه که مه له ئه مريکا. شامانيزم له ناو سينتوگاني ژاپونيشدا باوه.

شامبۆر: Comte de Chambord (1820-1883) برازای شارلی دهیهم، دوئه ندای خانهدانی پاشایه تی بۆرۆن له فه رانسه.

شامیسۆ: Adelbert von Chamisso (1781-1838) هۆنه ر و گیاناسی ئالمانی، به هۆی چیرۆکی «سه برده ی سه مه ره ی بیته ر شله میل» به ناوبانگه. ئەم پۆمانه له لایه ن وه رگێر چه مه

که‌ریم عارفه‌وه به ناوی **ئهو پیاوهی سیبهری خوئی فروشت** کراوه

به کوردی . وه‌رگێرانی ئینگلیزییه‌که‌یشی ئەم ناوه‌ی هه‌یه : Peter Schlemiel: The

.Man Who Sold His Shadow

شانزه‌ی مه‌ی : (گه‌ران - به‌رگی ۶) رۆژی ۱۶ی مه‌ی ۱۸۷۶ مه‌ک

ماهۆن سه‌رۆک کۆماری فه‌رانسه‌، ژول سیمۆنی سه‌ره‌کوه‌زیرانی کارکه‌نار کرد و برۆلی Victor de Broglie کرد به‌ به‌رپرسی پیکه‌ینانی کابینه‌. به‌ره‌ی چه‌بی یه‌گرتوو ده‌نگی نه‌دا به‌ کابینه‌ی برۆلی که‌ به‌ کابینه‌ی ۱۶ی مه‌ی به‌ناوبانگه‌ و مه‌ک‌ماهۆن په‌رله‌مانی هه‌لۆه‌شانه‌وه‌. مارکیز دو نوغپوا که‌ له‌ کابینه‌ی میانه‌ره‌ودا بالۆیز بوو سه‌ره‌رای گۆرانکاری رامیاری به‌رده‌وام له‌ پله‌ی خۆیدا مایه‌وه‌.

شانۆی وهویلە : puppet-theatre .

شانیه شهکی: شانەوشان، دیلانی .

شای باقاریا: King Ludwig II of Bavaria (۱۸۴۵-۱۸۸۶)

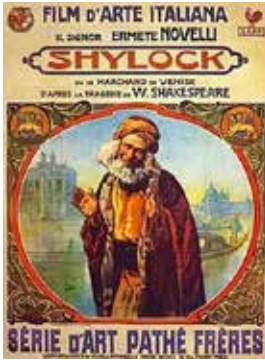
شەیدای فاگنەر بوو، تەلاری شانۆی بایرۆیت بە فەرمانی ئەو دروست کرا .

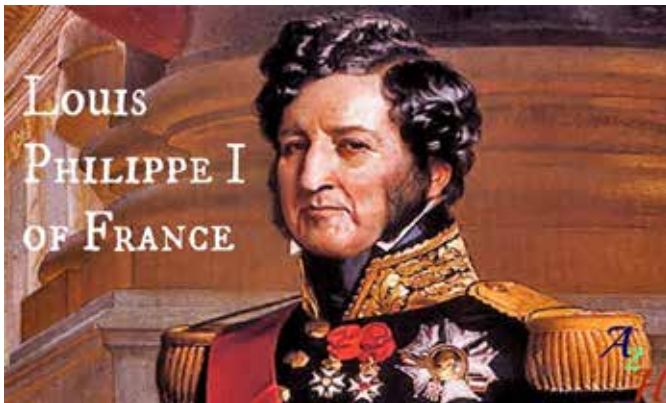
شایلاک: shylock جووله کهی سووخورى شانۆگه رى بازرگانی

فەرگه نگی شاسوار

شینیزی، نووسینی شکسپیر.

شای هاوولاتی: لویی فیلیپی یه که م Louis Philippe I (۱۷۷۳ - ۱۸۵۰) سەرۆکی پارتی ئۆرلیان له ۱۸۳۰ تا ۱۸۴۸ پادشای فه رانسه بوو.

شایه نه: که نیزی رازیار، که نیزی بهرکار، که نیزی هاوده م [E] [F]

ندیمه [E] maid of honour.

شایی به خو: پروا به خو، شادمان له کار و کرده وهی خو، که سیک

که شانازی به کار و کرده‌وی خوئی ئەکا :: به‌چا و پرووانه و شای به‌خو، بو پیشه‌وه‌هنگاو ئەهاوین.

شتی هزری: cosa mentale لیوناردو دافینچی له نامیلکه‌ی «ده‌بارهی شیوه‌کاری» ئەلی: «شیوه‌کاری هزریه... کاتیگوریه‌کی هزریه.» پرووستیش له «دژی سه‌نت ییث» ئەلی ئەتوانین چه‌مکی «شتیکی هزری» دافینچی که ده‌بارهی شیوه‌کاری و توو به‌تی، سه‌باره‌ت به‌ه‌موو به‌ره‌مه‌هونه‌ریه‌کان به‌کار به‌یین.

شکارته: به‌شیکی چکۆله، به‌شی مه‌ره‌زه‌ی گۆخڵ.

شلۆ: لیڤ، شلوئی [ف] مکردر.

شلوئ: شلو، لیڤ [ف] مکردر.

شمشاد: داری شمال، درهختیکی همیشه سهوزی رازینه‌ییه، گه‌لای سهوزی توخی بریقه‌داره و چپوه‌که‌ی پته‌وه و له پیشه‌سازیدا سوودی لی وه‌رئه‌گیری. بالای تا هه‌شت مه‌تر به‌رز ئه‌بی.

شۆ ۱: چه‌یا، ئابروو: شهرم و شو.

شۆ ۲: ئاش، ده‌قی پارچه‌و کووتال، گیراوه‌ی نشاسته و که‌تیره یان جه‌وی که ئه‌دری له قوماش یان کاغه‌ز، ره‌پ و لووسی ئه‌کا.

شۆپ: شوینه‌وار و شوین پا، یافت.

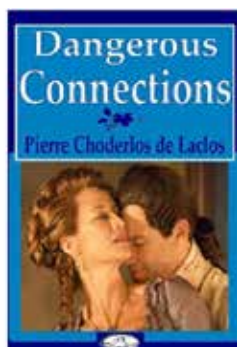
شۆپاژۆ: رانه‌ر، راه‌و دوونه‌ر، ئه‌و که‌س یان ده‌سته‌یه‌ی ئه‌که‌وئته شوین که‌س یان که‌سانیک. □ تعقیب‌کننده.

شۆدار: ئاشدار، ئاهاردار، شو یان ئاش گیراوه‌ی نشاسته و که‌تیره یان جه‌وییه که ئه‌دری له قوماش یان کاغه‌ز، ره‌پ و لووسی ئه‌کا.

شۆدرلوۆس دو لاکلوۆ: Choderlos de Laclos (۱۷۴۱-۱۸۰۳)

پۆماننوس، ژنرال و فەراماسۆنی فەرانسەیی.

شۆردنی دایانا: Diana And Her Companions تابلۆیکە لە سالی

۱۸۷۶، لە پاريس، کاتی فرۆشتنی کولکسیۆنی نوڤیل گۆلدشمیت

کردرا. سەرەتا بە بەرھەمی نیکۆلاس مەیس (۱۶۳۲-۱۶۹۳)

دائەنرا، بەلام لە سالی ۱۹۰۷-هەو بە هی ڤیرمیر ئەژمیردری.

شۆرەبى: شەنگەبى، جوړيکه له بى که لکه کانی شوړ ټه بنه وه.

شۆرەمل: ملوانکه ی دريژ، گهردانه، گولوهن.

شۆش: ههست، شعور.

شۆفلۆرى: Choufleury ناوی که سیك که له ئۆپه ریت یان ئۆپه ریتی

ژاک ئۆفنباخ دا به ناوی جهنابی شۆفلۆرى ۲۴ ی جانیوهری له مال

نه بی. ئەم ئۆپه ریته سه بارهت به میوانیه کی سه رنه که وتوو، که

خاتوو سوان وه کو ئاماژه یه کی باو به کاری ئه هیئتی.

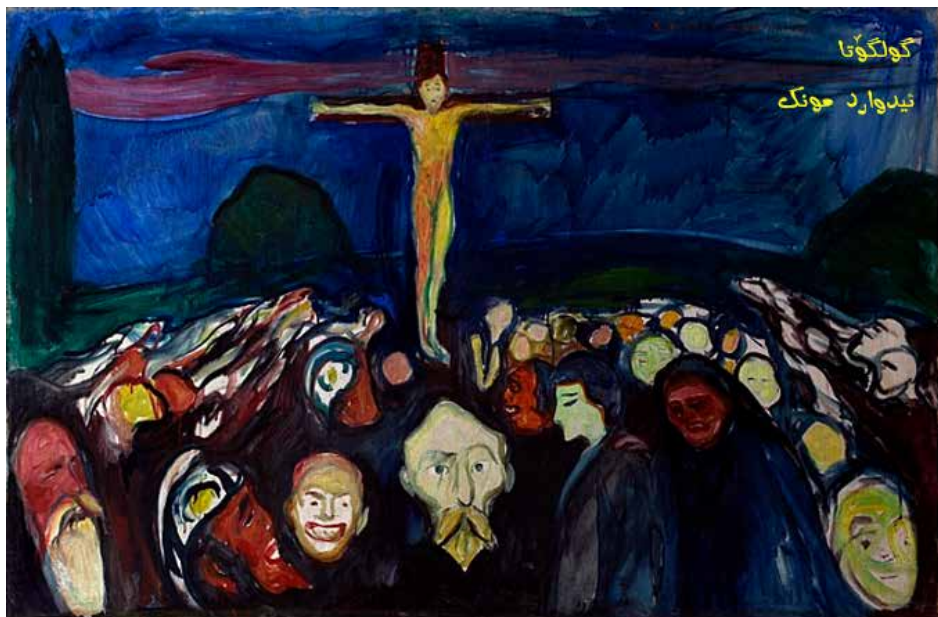
شۆك: شوکه، گه زۆی مازوو، دۆکه، به لایه که گه لای میو سپی
هه لته گیڤی.

شۆله: تیرئه ستیره، ئه ستیره ی گردهار، ئه ستیره ی کشاو [ع] [ف] [ع]
شهاب [E] meteor.

شۆمۆن 1: Chaumont هه مان وشه ی گۆلگه تايه Golgotha به عه ره بی
جه لجه تا، واتای وشه که به عیبری ئه کاته «گردي که لله سه ر»
و به لاتین Calvus Mons هیه. شۆمۆن ناوی ئه و گرده یه که رۆژی

ههینی پیروژ، عیسا له وێ له خاچ درا.

شۆمۆن ۲: Chaumont کۆشکێکه له شۆمۆن سورلوار - Chaumont
sur-Loire له ناوه‌راستی فه‌رانسه، له سه‌ده‌ی ده‌یه‌دا دروست
کراوه.

شومیله: دانه ویله یه ک که ئازهللی پی قهله و ئه بی.

شۆن: په یمان و ئه مه گ و شهرم و حه یا.

شۆنآقار: Paul Chenavard (۱۸۰۸-۱۸۹۵) شیوه کاری

فه پراسه بی، لایه نگری پیشکه وتنی کومه لایه تی و نواندنه وهی

له شیوه کاریدا بوو.

شۆوان: chouan جووتیاری پاشاییخواز له ۱۷۹۳ تا ۱۸۰۰، له

ناوی سه رکرده که یانه وه به ناوی ژان شۆوان، له وشه ی chat-

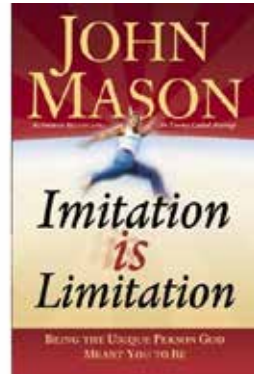
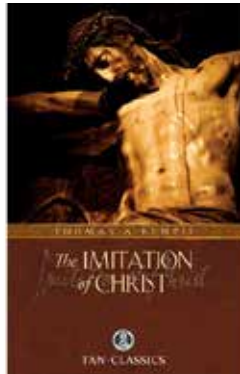
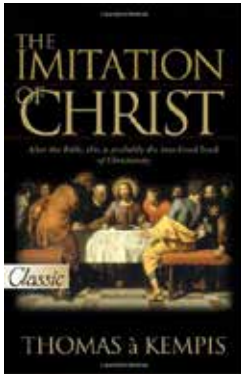
huant به واتای کونده بوو هاتوو.

شونبرون: Schonbrunn کۆشکیکه له نزیکه ځیه نا.

شونه‌رای: Imitation په‌یره‌ویکردن و چاولیکه‌ری له عیسا، په‌رتووکینکی عیرفانیی فه‌له‌یه، سه‌ده‌ی پانزه‌ی زاینی نووسراوه.

شونه‌ما: شونه‌ت، به‌ره‌نجام، کاردانه‌وه [ف] پیامد [ع] عواقب.
شوازۆل: Choiseul له بنه‌ماله ئاریستۆکراته ناسراوه‌کانی فه‌پرانسه‌یه له سه‌ده‌ی ده‌هه‌می زاینیه‌وه.
شوربه‌لیه‌هود: شه‌راب خواردنه‌وه‌ی جووله‌که و مه‌به‌ست

شەراب خواردنەوہیہ بە نہیّنی، چونکہ وہک لە غیاسوللوغاتدا
ہاتووہ، جوولہکہ لە ترسی موسلمانان بە نہیّنی شەرابیان
ئەخواردوہ [ف] شُرب الیہود.

شنوئاس: ناسنامہ، پیناس، راستہقینہی بوونی کہس و کہسایہتی

یان شتیك [ع] [ف] ہویت، Identity.

شووورہ: دیوار و بارووی بہرز.

شووش ۱: باریکی ریک و جوان، بالاجوان.

شووش ۲: تاڤگہ و تاوہہ لڈیر.

شووش ۳: بیروہووش.

شووش بهستن ۱: هه لمسان، ئاوسان، په نه مین، هه لسان.
شووش بهستن ۲: راستبوونه وه، قنچ بوون، وهک شیش
 وهستان.

شه بهستهر: شاریکی زۆر کۆنه و مانناکان له وی حکومیان به دهست
 بووه و ئەمڕۆ به یه کییک له شاره کانی تازه ریا جانی رۆژه لات
 دانه نرئ، نزیک ته ورزیه. چیرۆکی **حسین کوردی شه بهستهری** له
 پالەوانانی شوانکاره ی سه رده می شاعه باس به ناوبانگه .

شه پله: (شه پله لیدان)، گۆچبوون به هوی که وتنه ناو خولگه ی
 کاره بایی ههروه برووسکه وه، که ئه و لیدانه ئه گهر که سه که
 نه کوژئ، دهست یان قاچی به جوړیک گۆچ ئه کات که دهسه لاتئ
 به سه ریاندا نامینئ و به بی ئه فان رایان ئه وه شینئ.

شەپلى شەپان: مووشەبازى ، Juggle،Juggling.

شەپۆل و شەپۆلدانەو: flux and reflux وهك كار و كاردانەو.

شەخەل: دەون جار، بيشەى دەم پرووبار.

شەرا: ئاورنگ ، پزىسكە؛ دارەت .

شەرابى ليۆفيل: Léoville wine يەكك له شەرابە بەناوبانگەكانى

ناوچەى بۆردۆى فەرانسەيە .

شەروال شىر: sans-culotte شۆرشگىپرى توندرەوى سەردەمى

شۆرشى فەرانسە ، بۆرەپياوى نائارىستوكرات .

شہراژۆ: شہرانی، بہدکار [ف] شرارت بار.
شہفتوولی: لار، خوار [ع] [ف] مایل، مورب.
شہفہلہ: گیاماران، ئەسپہراگۆس [ف] مارچوبہ [ع] نبات الہلیون
 [E] asparagus.

شہقامی ئەبووقیر: Rue d'Abou-kir لە شہقامہ
 جوولہ کہ نشینہ کانی پاریس.

شہقژن: دەنگی شہققە ی بآلی بەلدار.
شہقلی رەسەنی: شہقلی رەسەنایە تی و سۆلانبوون [E] mark of
 the authenticity [ف] مەر اصالت [ع] طابع الأصالة.

Mark of Authenticity

شہ قہ بی: راستہ بی.

شہ قہ لہ بہ ستن: لہ چلکا رھق بوون وھک بہ رھ لہ بئینہ و تھ قہ لہ کہ
چلک و عارھق رھق تھ کا.

شہ لاتی: Charlatan (فہ رانسہ ی لہ ئیتالیا بی کون) فیل باز، قو لہ ر،
قو لہ چہ، سوو تار، چہ قاوہ سوو، گہ رفروش، گزیکار.

شه لاف: شالووز، زمانلووس، ماستاوکه ر.

شه لکه: نه خوښه کی سمی تازه له.

شه لووره: گوره ویچنه، مه لیکي جوان و چه ند په نگه هیلانه که ی

وه کو گوره وی نه چنی [ف] چرخ ریسک [E] titmouse.

شه لیاو: شه لیای، مالدزراو، رووته وه کراو.

شه ماله: شه مالی، گوینگرتنی ژنان به شه و له قسه ی خه لک بو

بخت تاقیکردنه وه [ف] فالگووش [ح] شه میله.

شهماله: بلیسه، کلپه، گرپه، گوشه، سوله.
شهمامه بهندی: گولکاریکردن و گولدۆزی کردنی سه‌رپه‌نجه‌ی
 کلاش و گیوه به به‌نی رهنگاورنگ و هه‌کوو شه‌مامه.

شه‌مانی: geranium، عه‌تر چای، گوله ساردۆنیا.
شه‌ماییل: په‌رده‌نیگار؛ په‌رده‌یه‌که که نیگاری پیر و ئیمامان یان
 وینه‌ی مه‌یدانی جه‌نگ و پالّه‌وانانی داستانی له‌سه‌ر کیشراوه.
 به زۆری له‌ناو شیعه‌دا باوه که ده‌رویش ئه‌و په‌رده‌یه هه‌لئه‌واسن
 و باسی کاره‌ساته ئاینیه‌کان ئه‌گیرنه‌وه و هه‌کوو کاره‌ساتی که‌ربه‌لا
 و شه‌ره‌کانی ئیمام عه‌لی، یان داستانی و هه‌کوو حسین کوردی
 شه‌بسته‌ری و رۆسته‌م و زۆراب...

شه‌مزاندن: تۆراندن، دلپشاندن.
شه‌مشه‌له: شه‌مشه‌مه‌کویره.

شهموز: تووش، له چهر.

شهمه ترینکه: Apis Florea هه نگیکی باریکه له ی پرشی ورده له ناو درک و گهون شاننه هه لئه به سستی، هه نگوینه که ی زۆر خۆش و زۆر گرانباییه، زیاتر له ناوچه ی قهسر و که لار و دهر به ندیخان هه یه.

شهمه ند: له بار، پیکه وتوو، بیچم جوان [ع] [ف] شکیل.

شهمیله: (شهمیله ی ژنان) شهماله، چوارشهمه سووری یان کۆله چوارشهمه ی کۆتایی سالی ژنان له سووچی کۆلانیان و په سیوی بانان خۆیان دائه گرن و ئه وه ی له ریپوارانی ئه بیسن به فالی ئه گرنه وه [ف] فالگوش ایستادن.

شهنی: کریت، خوینتال، ئیسک گران.

شهنیل: Šinjelj له رووسی، پالتاویکی بی قۆلی سینه ئاواله یه
ئه درئ به شان دا و له دهوری مل گری ئه درئ. نیکۆلای گۆگۆل
رۆمانیکی ههیه بهم ناوه، ئاران موهه ندیس به ناوی پالتۆ
کردوو به کوردی، وهشانی غهزه لنوس بلاوی کردوه ته وه..

شهوار: تهنگی بهر له شیوان، پاش ئیواره :: به یانی، نیوه رۆ،
ئیواره، شهوار، شیوان ۱۶ غروب ۱۵ dusk.

شهوالوو: nocturnal شهوه کی، دیارده یه ک به شه و روو ئه دا ::
وهک خه والوو.

شه‌ویپدار: هیزی به‌رگری، ئه‌و که‌سانه‌ی به‌دزی ده‌سه‌لآته‌وه یارمه‌تی قانون ئه‌ده‌ن و دژی به‌دکاران خه‌بات ئه‌که‌ن .Vigilante [E]

شه‌وپه‌ره: شه‌مشه‌له، شه‌مشه‌مه‌کویره.

شه‌ودیز: ناوی ئه‌سپه‌که‌ی خه‌سره‌وی نه‌وشیروان بووه که نه‌خشی خۆی به‌سواری هه‌مان ئه‌سپه‌وه له‌تاق وه‌سانی کرماشان له‌سه‌ر به‌رد هه‌لکه‌نراوه. تاق وه‌سان به‌تاقی شه‌ودیزیش ناوبراوه، شه‌ودیز که به‌واتای ئه‌سپی ره‌ش و له‌ره‌نگی شه‌و هاتووه، له‌بری وشه‌ی تورکی قه‌ره‌ئات واته‌ ئه‌سپه‌که‌ی مارال دانراوه که کورته‌کراوه‌که‌ی شه‌وه‌یه.

شه‌وژهن: کیلونی ده‌رگا داخسن به‌شه‌و.

شەوشان: پەرۆش، پەرىشان.

شەوسین: رەتلدان، لەتردان، سەرسم دان، پێ هەلەنگووتن.

شەول: دەشتایى نێوان چیا، قوولایى و تەختایى نێوان دوو چین.

شەوئخوونى: شەوئیدارى و نەخەوتن، جا بۆ شادى یان پەزارە.

شەوہ: ١) یاقووتى رەش، کارەبای رەش ٢) شەوئیزى ئەسپەکەى

مارال.

شەهەرزاد: scheherazade ئۆپیرای بەرھەمى رېمسکى کورساکوڤ

.Rimsky-Korsakov

شني: زهردي مهيله و سوور (۳) سپي په له سوور، رهش به سي هيلي
سپيه وه :: ته سپه شي .

شيخ خه زعمل: ناسراو به سهردار ته قدس فرمانپه وای
خووزستان بوو. پاش ته وهی براکهی خوئی ته کوژی،
موزه فروسه لته نه له بری ته و ته یکا به حوکمرانی موحه موره یان
خورره مشاری ئیسته و پلهی ته میر توومانی ته داتی. توومان
وشه یه کی مه غولیه، واته ده هزار. سالی ۱۹۳۶ زاینی له بن
چاودیری پولیسی ره زاخان دا ته مری.

شيخ نه عمه توللای وهلی: یان شا نه عمه توللای وهلی ماهانی
کرمانی که به ره چه له ک کورده، هه رچهن دیوانیکی گه وره ی

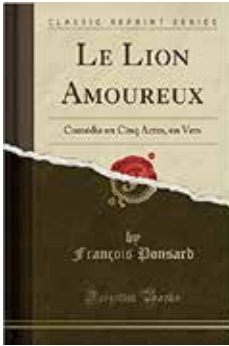
به زمانی فارسی ههیه بهلام **نوخشانه** یا «پیشگوئی شاه نعمت الله» راسته و خو له پیشبینیه کهی **عیل بهگی جاف** ئه چئ؛ شا نه عمه توللا له شاعیران و عارفانی سه دهی پانهی زاینیه، ریبازیکی نوئی له سوڤیگه ری دا داهینا و به پیری دهرویشانی نه عمه توللایی ئه ناسرئ.

شیربۆرگی گهوره: great Cherbourg به ندهری نورماندییه که کۆشکی راسپلیری لیوو، دۆنکرکی بچووک کۆگایه کی بازرگانی، نزیک له مالی قیردۆرینه کانه له پاریس.

شیری ئهویندار: The Lion in Love کۆمیدی میژوویی نووسینی فرانسوا پونسار François Ponsard.

شیف: (1) وەرد ۲) کیتلانەو، کیتلان بۆ جاری دووهم .
شیما: نموود، نما .

شینگن: Schengen شارۆچکەیه کی شەرابسازە لە باشووری رۆژھەڵاتی لوگزمبۆرگ، لە بەری چەپی رووباری مۆزیل Moselle لە سەر سنووری ئالمان و فەرانسە . ئەم شارە گرنگییە کی تایبەتی ھەیه سەبارەت بەو ھێی که پەیمانی شینگن Schengen Agreement لە ۱۴ی جوونی ۱۹۸۵ لە لایەن پینج ولاتی ئەندامی یەکیتی ئابووری ئوروپا لەم شارە واژۆ کرا . بە گوێرە ی ئەم پەیمانامە یە ناوچە یە کی ئوروپایی بەدی ھات که کۆنترۆلی سنوورەکان لەو ناوچە یە دا ھەلگیراوه و ھەماھەنگی لە فیزە ی ئەم ناوچە یە دا بەدی ھاتووه . ناوچە ی شینگن ۲۶ ولاتی ئوروپایی ئەگرێتە و ھەموو ئەوانە ی که فیزای شینگن وەرئەگرن ، بە ئازادی ئەتوانن بۆ ھەر ۲۶ ولاتە که بچن که بریتین لەمانە : ئیتالیا ، سوید ، ئیسپانیا ، سلوفاکیا ، سلوفاکیا ، کۆماری چیک ، پورتوگال ، پۆلۆنیا ، ھۆلەند ، مالتا ، ئیستۆنیا ، لیتوانیا ، لاتفیا ، بەلجیک ، ئوتریش ، ھەنگاریا ، یۆنان ، ئالمانیا ، فەرانسە ، فینلاند ، دانمارک و لوگزامبۆرگ ، نوروێژ ، ئایسلەند .

شیۆه: فیل، تاکتیک، تەردەستی.

شیۆه گۆران: metamorphosis چەرخە گۆران، دەعەجانین، پەرسەندن، وەک گۆرانی کە وچکە قوڵە بۆ بۆق.

شێ وەرد: کیلان، کیلانەوێ زەوی بەراو.

شیۆزی گریگۆری: Gregorian chant شیۆزیکى مۆنۆفونیکى پیرۆزە، سەر بە کلیسای کاسۆلیکی رۆما، لە سەدەى نۆیەمەو، کە ئەبەنەو بۆ پاپا گریگۆری.

شیۆه کارى مانتووا: نازناوى Mantuan painter، «شیۆه کارى

مانتووا» له ویوه هاتووه که ئاندريا مانتینیا ساله کانی کوتایی ژیانی له دهبراری دووک مانتووا ژیا.

شیوه لیډان: فیل لیکردن، پاشقول لیگرتن، تاکتیک به کارهینان، ته ږدهستی نواندن.

شیوی غه ریبان: شهوی خه لکانی غه ریب و له که سوکار دوور. له شיעردا زور ته ماژهی پیکراوه:

ژینم له ناو پرچی لاولوت ته زانی چونه وه ک شهوی غه ریبانی رووت و ئاتاجه

شیانست: شیاو، شایسته، له بار.

شیاوی ئه ندامه تی: Dignus est intrare لاتین به واتای شیانستی چوونه ژووره وه، ئاماژه به ئه ندامه تی له ریزی پزیشکاندا.

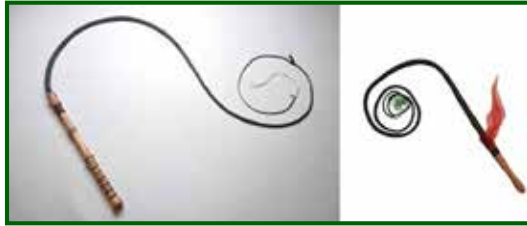
شیپ ۱: پهت، قهیتان، سیرمه ی قامچی، ده ویل، ریشالی چه رم.

شیپ ۲: گشته ک یان سیرمه په رۆی به داریکه وه به ستراوه و

منالان شه للاق یی ته خولینه وه.

شیپ وه شین: ۱) ئه و کهسهی کاتی ریکردن به شلپ و هوپ
 ئه پروا به ری دا و به تاییه ت ژن که دامینی کراسه کهی وه کوو
 شیپی شهلاق خولاندنه وه رائه وه شینئ ۲) به ژنی سووک و
 چرووک ئه وترئ.

شیتال کردن: ونچر ونچر کردن. دراندن.

شیرا: مهر و بزنی شیردهری مناله بهر.

شیره: شیرهی تریاک. سوختهی تریاک، پاشماوهی تریاک که
 جاریکی تر به کاری ئه هیئن و ئه یکیشن.

شیشیارد: Camille Chevillard (۱۸۵۹-۱۹۲۳) ئاوازدانه ری

فه پراسه بی.

شیلان: شیلاندهشتی، دارچلیکی گهلا پینج یان حوت پهری گول
تاک یان کویه [E] hollyhock.

شیلدبیر: Childebert (سهدهی پینج و شهشی ز) له شاهانی
فرانکی خانهدانی میروؤقه نزی.

شیللر: Friedrich von Schiller (۱۷۵۹-۱۸۰۵) فهیله سووف و
هونه ر و میژوونووس و ئاوازدانه ری ئالمانی.

شیله و گهرم: شله تین ، ساردو گهرم .

شیمانی: گرمانی احتمالی Probable .

شیوکردن: جل شووردن .

(Æ)

عهبدال: ١) عه‌وداڵ، ئە‌بدال، ده‌رويشي گه‌ريده كه ده‌ستي له دنيا و مالي دنيا داشۆردوووه و به دواي ونبووي دا ئە‌گه‌په‌ري ٢) به ژماره‌يه‌ك له پياوچاكان (به پيئي ئە‌م بۆچوونه ژنيان تيا نيه) ئە‌وترئي كه جيهان به‌وانه‌وه راوه‌ستاوه و ئە‌وسا كه يه‌كيان ئە‌مري خوا يه‌كيتر له جيگه‌ي ديارى ئە‌كات بۆ ئە‌وه‌ي ژماره‌يان كه گوايه‌هوت يان هه‌فتا كه‌سه وه‌ك خۆي بمينيته‌وه. ئە‌م ده‌سته‌يه له هه‌موو رازه‌كاني سروشت و عه‌رز و ئاسمان شاره‌زان. نيشانه‌يان ئە‌وه‌يه كه منال يان منالي نيڤينه‌يان لئ نايته‌وه. يه‌ك له‌مانه‌هه‌فتا ژني هينا و منالي له هه‌چكاميان نه‌بوو. ئە‌وانه‌ي ژماره‌يان به هه‌فتا ئە‌زانن ئە‌لئين چليان له شام و سبه‌كه‌ي تريان به هه‌موو لايه‌ك‌دا بلاون. ئە‌وانه‌ش كه ئە‌لئين هه‌وتن بپروايان وايه هه‌ركام له‌مانه‌ده‌سه‌لاتي يه‌ك هه‌ريم له هه‌وت هه‌ريمي جيهاني به‌ده‌سته و هه‌ركامه‌يان جيگه‌وه‌ي پيغه‌مبه‌ريكن. يه‌كه‌ميان جيگه‌وه‌ي ئيبراهيمي خه‌ليل و پاريزه‌ري هه‌ريمي يه‌كه‌مه، دووه‌مي جيگه‌وه‌ي مووسا، سبيمه‌مي هاروون و چواره‌مي ئيدريس و پينجه‌مي يووسف و شه‌شه‌ميان جيگه‌وه‌ي عيسا و هه‌وته‌مين جيگه‌وه‌ي ئاده‌م و پاريزه‌ري هه‌ريمي هه‌وته‌مه.

عه‌ريف: سه‌رگرووبان □ استوار.

عه‌زه‌ت: تامه‌زرۆيي، هه‌ز، هه‌لچوون.

عه گال: پاشوهن، چۆکبه ند.

عه لی نه گبه ر: کوری ئیمام حسین، ئیمامی سییه می شیعه کان و له یلا ئه بی مه ره یه، له مه دینه له دایک بوو و له که ره به لا کوژرا.
عه ودال: عه بدال.

عه یار: عه یار به بوچوونی هه ندی هه مان ئه ی یار ه. عه یاران خاوه نی ره وشت و بنه مای تاییه ت بوون له ژیان و خه بات دا. یارمه تیدانی هه ژاران و به خشه نده بی و جوامیریان کردبوو به ئامانجی خویان. ریشه ی جوامیری له لایه ن عه یاران سی بنه ما بوو: ئه وه ی که ئه یلی ئه نه جمای بده، جگه له راستی مه لی و سه بر و ئارامی بکه به پیشه ت. به لام ئه و خالانه ی که عه یاران له ماوه ی ژیانی خویان دا پیبه ندی بوون، بریتی بوو له رازداری، راستگویی، یارمه تیدانی داماوان، داوین پاک، خو به ختکردن، دۆستی دۆست بوون و دوژمنی دوژمن، بیبکی، په یمانداری، سویند راگرتن، دووزمانی نه کردن و ده سبلاوی. یاقووبی مسگه ر له م ده سته یه بوو و به یارمه تی عه یاران حوکمرانی سه فاریانی له خوراسان دامه زراند. عه یاری پاشان له گه ل سو فیکه ری تیکه لاو

بووه و بووه به فوتووهت (فتوت). حافز و مهولانا و عهتاری
نهیشاپووری پهسنی ئەدگاری عهیارانیان کردووه:
حافز:

چ باک ئەو زولّفه چین چینه ستهمکار و به لا هیّنه
له بهند و کوّت نهترساوه ئەوهی عهیاره له م شاره

مهولانا:

به گیانی هموو مهستان که مهستم
بگره ئەی دلّبهری عهیار دهستم

عهتتار:

سه ر له رپّ دانان وهکوو عهیاران
گیان لهبهری دهست له دهرگای یاران

عهیار داوهر: دادگه‌ری جوامیر.

عهیار داوهریی: دادگه‌ری جوامیرانه.

عیرفان: ریازی گه‌پشتن به خواجه له ریگه‌ی هه‌ستکردنی قولی
خوا له ناخی خوڊا و سه‌ردانه‌واندنی به دلّ و گیان بوّ ئەو
عه‌شقه. عیرفان ناسینیکه له ریگه‌ی دۆزینه‌وه و هه‌سته‌وه نه‌ک
به‌لگاندن و پشکنین، بوّیه‌شه به زانستی ویژدانی ناوبراوه.

به پیره وانی عیرفان، به عارف ناوئه برین .
عیسا یان کایزه: ئەماژیه به وهی که ئیمپراتۆر فیلهیلمی
دووهم Kaiser Wilhelm II سالی ۱۸۹۱ له دهفتهری زیپینی
شاره وانی شاری میونیک نووسی: «**فرمانی ئیمپراتۆر له سهروو**
قانونه وهیه!»

(qh)

غووژ: داماو، دژ، کزۆله.
غهزراو: غهزريو، زۆر تووپره :: ئەلّی بهرازی غهزريوه.

غهزريو: زۆر تووپره :: ئەلّی بهرازی غهزريوه.
غورد: پاتالی خۆش ههلبهز و دابهز.

(f)

فابریس: Jean-Henri Fabre (۱۸۲۳-۱۹۱۵) Entomologist واته زانای
میرووناسی فه پانسه یی .

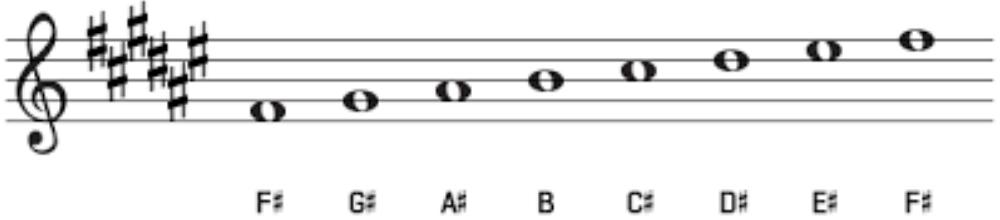

فابریس: Fabrice یان Fabrizio del Dongo پالہوانی پڑمانی
دهیری پارما، نووسینی ستاندال، که له بهرزایی په نجه ره
زیندانه که یه وه ته پوانیته کچی وه ردیانه که ی و شهیدای ته یی .

فادیهز: fa dièse یا ف sharp به ئینگلیزی F sharp که بیتھوئن، سترافینسکی و شوپرت و شوپن و زوری تر سوناتا فادیهزی پیاڻویان نووسیوه.

F-sharp major key signature

فافار: Charles-Simon Favart (1710-1792) درامانوسی
فه رانسهی.

فاق: ۱)nock قهلهشی بنی تیری کهمان، قهلهشی په پرموچ و قهلهم قامیش (۲) حچه واته دوولک (۳) قهلهش (۴) جورئ پارچهی رهش بو چارشوی ژنان (۵) لکی دار (۶) جورئ داوی

بالدار گرتن (۷) چه مان :: (سوڤي له فه قر و فاقه وه کو فاقه فاقی دا - ته زیځی دام و دانیه پښی دوو فاقی فاق) «نالی» .

فالوویژ: که سیک که بهخت ئه خوینته وه .

فالبیژ: فالوویژ ، بهخت خوینته ره وه .

فال شه کرن: خیره خویندنه وه له لای فالگره وه .

فالکونه: Étienne Maurice Falconet (۱۷۱۶ - ۱۷۹۱) په یکه رتاشی

فه رانسه یی ، شاسواری په ترزیورگ به ناوبانگترین به ره همیه تی .

فانتن لاتور: Henri Fantin-Latour (۱۸۳۶-۱۹۴۰) شیوه‌کار و
لیسوگرافی فرانسوی.

فایتون: عه‌ره‌بان‌هی دوو ئه‌سپه.

فرا ئانجلیکو: Fra Angelico (۱۳۹۵-۱۴۵۵) له شیوه‌کاره
پینسانسه سه‌ره‌تاییه‌کانی ئیتالیا، جو‌رجیو فاره‌سی هونه‌رمه‌ند
و میژوونووس، فرا ئانجلیکو‌ی به‌خاوه‌نی به‌هره‌ی بیخه‌وش
و ناوازه‌ناو بردوووه، یه‌کێک له‌تاییه‌تمه‌ندییه‌کانی به‌کاره‌یتانی
په‌نگی زه‌ردی زی‌په‌رین بوو.

فرا بارتولوميو: Fra Bartolomeo (۱۴۷۲-۱۵۱۷) شیوه‌کاری
ئیتالیایی ریئسانسی بوری دین.

فراز: (۱) وشک و رووتەن (۲) گوشاد (۳) بلند، له گەل سەر ئەوتری:
(سەرفراز).

فرازۆبوون: فراژوو بوون، بە خۆدا هاتنەوه، پرسکان، پیگە یشتن،
بووژانەوهی له سیسی و کزییه‌وه، گەشەکردنی ئابووری [ع] توسعه
[ع] الانماء [ع] development.

فراژی: (۱) هاراش، پیگە یشووی بەخۆدا هاتوو (۲) بووژانەوه، له
سیسی و کزییه‌وه سازبوون.

فراک: frac ئیتالیایی جوۆره جاکه تیکی ئاتەک درێژه بۆ میوانی
فەرمی له بەری ئەکەن.

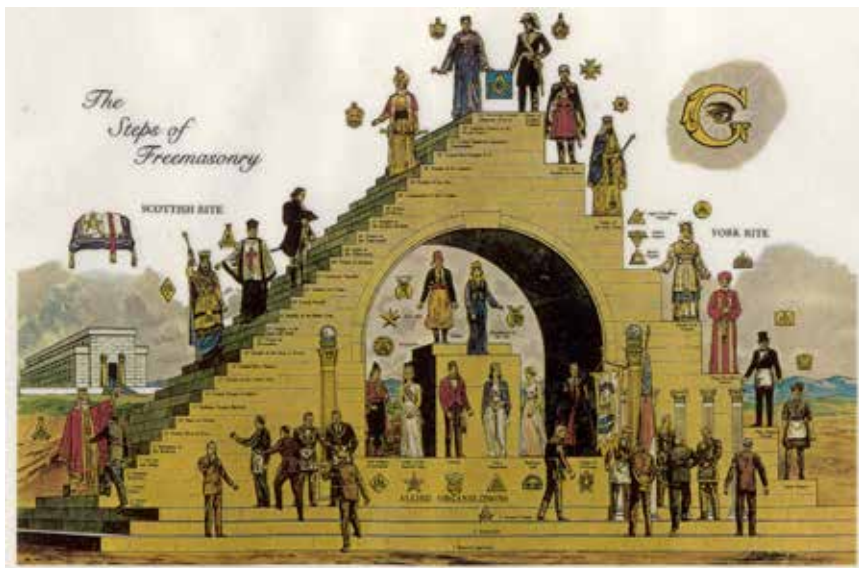
سوار

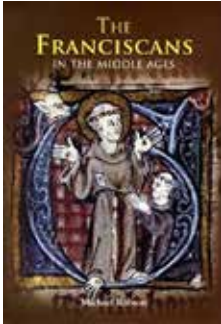
۱۳۸

فراماسۆن : Freemason بزووتنه وهیه کی لیبرال بوو له سه ر بناغه ی

گنۆستیسیسم (دنیا ی گیان به جیهانی پرووناکی و دنیا ی هیسن به جیهانی تاریکی ته زانن) له خولی پاش ریفۆرمی ئوروپا سه ری هه لدا. دروشمیان «یه کسانی، به رابه ری، برایه تی» بوو و پۆلی گه وره یان له شوپشی وه کو ته مریکا و شوپشی مه زنی فه رانسه و شوپشی مه شرووته ی ئیران و بزووتنه وه ی دژی کۆلۆنیالیزمی ئیسپانیا له ته مریکای خواروو هه بووه. بنکه ی چالاکیی فراماسۆن نای (لۆژ-Loge)؛ فراماسۆنری کۆی لۆژه کانی جیهانه. فراماسۆن رهنگه له freestone mason به واتای ئەندازیاری ئازاد هاتبی، ته ویش دیسان رهنگه مه به ست ئەندازیاری مه زنی گه ردوون بی.

فرانسیسکان: Franciscans یان Friars Minor ٹایینزایه که سهر به فرانسوا داسیز Francis of Assisi ٹایینزانی به نوابانگی فه له سدهی سیانزه‌دا، که بروای به هه ژاری و خۆته‌میکردن هه بوو.

فرانکۆنیا: Franconia ناوچه‌یه که له باقاریای ئالمان.

فراو بۆش: Frau Bosch خاتوو ئالمانی (خاتوو به‌دئالمانی).

فراو قۆن دهن بۆش: Frau von den Bosch خاتوو ئالمانی.

فراویژ: گالته‌جار، هه‌زه‌لی، absurd.

فرسه‌خ: فرسه‌ق، یه‌که‌ی پێوان به‌رامبه‌ر به‌ شه‌ش کیلۆمه‌تر.

فرسه‌ند: داد، په‌روایی :: به‌فرسه‌ند: دادوهر، به‌ئینساف

انصاف [E] impartiality.

فرشک ته‌نگ: که‌م جیکه‌ل‌دان، که‌م پشوو.

فرشه: فرچه، فلچه، تۆپه‌مووی به‌ داردا کوتراو بو په‌نگکردنی شت

و خاوینکردنه‌وه‌ی جلک؛ سیواکی مووی.

فرۆزه: ئەه‌دگار، تاییه‌تمه‌ندی [E] [E] وجهه، صفت، خاصیت.

فره‌وه‌ر: فه‌ره‌وه‌ر، به‌شکۆ، مه‌تین و به‌هه‌بیه‌ت، جیاواز.

فریدریکی یه‌که‌م: Frederick I (۱۱۲۲-۱۱۹۰) هه‌روه‌ها ناسراو

به‌ فریدریکو بابرۆسا، له‌ سالی ۱۱۵۵ هه‌تا مردن ئیمپراتۆری

رۆمای پیروز بوو.

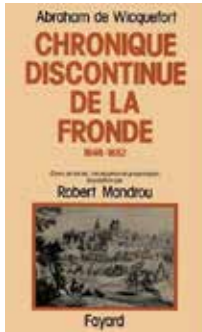

فرۆزمه‌ند: هۆشمه‌ند و خاوه‌ن بی‌ری رووناک، خاوه‌نی راسته‌قینه.
فرۆمه‌نتین: Eugène Fromentin (۱۸۲۰-۱۸۷۶) شیوه‌کار و نووسه‌ری فه‌رانسه‌یی.

فرۆند: Fronde راپه‌رینی سالانی منالیی لویی چوارده له نیوان ئاریستۆکراته‌کانی فه‌رانسه‌دا به مه‌به‌ستی دژایه‌تی له‌گه‌ڵ پاشایه‌تی سه‌ره‌رپۆ. فرۆند ئه‌بێ به دوو به‌شی خولی پارلمانی (۱۶۴۸-۱۶۴۹) و فرۆندی شازاده‌کان (۱۶۴۹-۱۶۵۳) و له کۆتایی ئه‌و کیشه و ته‌نانه‌ت پروداوی خویناویدا لویی چوارده به

دهسه لاتیکی زیاتره وه چوه سه ر تهخت .

فرهوه ر: بهشکو، مه تین و به هه ییهت، جیاواز، متمایز.
فرههات: Euphrates پروباری فورات .

فریدریک لومیتتر: Frédéric Lemaître (۱۸۰۰-۱۸۷۶) ئه کته ری
فه رانسه یی .

موار

، ۴۳

فریدریکی سیسیلیا: Frederick II (۱۲۷۲-۱۳۳۷) یان
فریدریکی دووهم، جهوانترین کوری پیتری سییه می ئاراگۆن.

فریز: frieze که ندای سهر بهرد یان دار :: فریسکو: کیشرای سهر
دیوار.

فریسکو: له وشه ی ئیتالیا یی Fresco کومه له شیوازیکی وینه ی
له سهر گهچ و دیوار و بنمیچ، فریسکو به واتای تهر و تازه،
سهردهمی رپنسانس و پیشر به کار هیئراوه.

فریگولی: Leopoldo Fregoli (۱۸۶۷-۱۹۳۶) هونه ریشہ و گورانییژی ئیتالیا، ئهیتوانی به خیرایی پروالته تی خوئی بگورئی و رۆلی پیاو یان ژن بینئی.

فرین: Fresnes هه تا ئیسته ش دوه مین زیندانی گه وره ی فه رانس هیه ، ۱۲۰۰ ژووری هه یه و وا له فرین ، باشووری پاریس .

فراندنی ئوروپا: the Rape of Europa تابلوی فرانسوا بووشه

.François Boucher

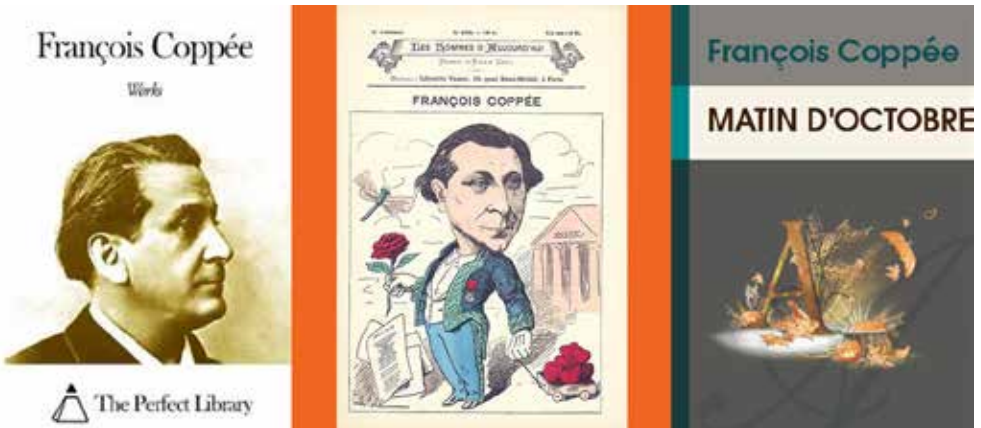

فرېباز: زماندریژ، پلارهاویژ، گالته.

فرلیدان: فن لیدان، له زۆرانبازی دا.

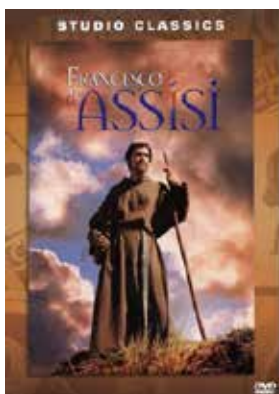
فرانسوا کوپه: François Coppée (۱۸۴۲-۱۹۰۸) هۆنەر و

نوسه‌ری فه‌رانسه‌یی.

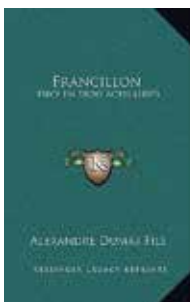
فرانسوا داسیز: Francesco d'Assisi (۱۱۸۱-۱۲۲۶) قەشە يەككى

كاسۆلىك بوو كە كارىگەرىيەكى قوولۇ لەسەر ئاينىزنى و
فەلسەفەى پۇژئاوا دانا، دامەزرىنەرى پىرى سەن فرانسىس،
پروايان بە هەژارى و خۆسزادان و خۆشويستنى گيانەوەر هەبوو،
بەلام ئەوينى مرويان بە ئاوى قوراوى دائەنا و لايان وابوو
كە ئەوينى راستەقىنە تەنھا ئەوينى نيوان خوا و مروقه لەسەر
بناغەى سۆز و بەبى چاوهروانى پاداشت. ﷻ فرانسىسكەن.

فرانسىيۆن: Francillon شانۆگەرى بەرهەمى ئەلكساندر دۆماى

كوپ (۱۸۸۷)، لە پەردەى دووهم باسى دروستكردى زەللاتەى
ژاپۇنى تىدايه.

فرانسی کونته: Franche-Comté پاریزگایه ک له سنووری فه رانسه و سویسرا، سه رده می لویی چواردههه م له سالی ۱۶۷۸، که وته زیر دهسه لاتی فه رانسه وه.

فرایژ: فرباز، دهم به گالته.

فرباز: زماندریژ، پلاره اوژیژ.

فرپروکهی ئەزکیال: Ezekiel's Wheel (ده په رجوی

تهورات-نویه م) هه ندی برگه له په رتوکی ئەزکیالدا هه یه که به مسوگه ری وه کو ئەزموونی یوفو یان تاسی بالنده وایه. په نگه ناسراوترینی ئەم نموننه یه، فرپروکهی ئەزکیال بی، که ئەلی شتیکی ئاسنی له ئاسمانه وه هات. یه که م برگه، بو نموننه، ئەلی: «ئاسمان کرایه وه و تیشکی نموودی خوام بینی.»

برگه ی شانزه وینای شتیکی دره وشاوه ئەکا که وه کو «چه رخیکی له ناو چه رخ» دا وابوو. زور نموننه ی بینرانی یوفو له م سه رده مه دا راپورت کراوه که وه کو ده زگایه کی چه رخ له ناو چه رخدا وابوو - که هه ندیجار به پیچه وانه ی ئاقاری یه کدیدا سووراونه ته وه - و زور توژهری گه یاندوه ته ئەو برپرایه که ئەمه جوړیکه له سیسته می چه رخی مۆنه بیژ.

لێكدانهوه و ڕاڤه كردنى ئەوهى كه ئەزكیال بینیبوه تی و له پەرتووكه لهیدا باسى ئەكا، له ڕوانگه ی یوفۆ له تهوراتدا، ڕهنگه زۆرتىن سه رنجى ڕاكیشاوه و مشتومپى له سه ر كراوه. سالى ١٩٤٧ یه كێك له فه رمانبه رانى پایه به رزى ناسا به ناوى جۆزىف بلمورىك، سه رسام بوو به و شتانه ی كه ئىرىك قۆن دانىكن له پەرتووكه كهیدا به ناوى **ئه رابه ی خواكان**، وتبوى. خودى نووسه ر هیلكارى زۆر تىروته سه لى ده رباره ی تاسى بالنده یان فرفرۆكه ی ئەزكیالی له پەرتووكه كهیدا كیشابوو. ئەو ته نانه ت نه خشه و هیلكارى وردى ئە رابه كه ی كیشابوو كه ئەزكیال وینای كردوو و، بڕواى به وه پهیدا كرددبوو كه گوته كانى راستن. قۆن دانىكن ره خنه ی زۆرى لیگىرا و بۆچوونه كانى به رپه رچ درایه وه.

فرین: ۱) په‌رپن، لیدان، په‌رپه‌کانی لووتی ته‌فړی: په‌رپه‌کانی لووتی لیان‌ته‌دا، ته‌له‌رزین، ته‌له‌رینه‌وه: چاوفرین: له‌رینه‌وه‌ی پیلوه‌کان (۲) له‌بروای کورده‌واری‌دا باوه‌ته‌لین چاوفرین شتیکی به‌دواوه‌یه: چاوم ته‌فړی پاره‌چه ناینکم خسته‌سهری، نان هیمای ریژنه و پیروزه و هیوای وایه چاوفرینه‌که‌ی ته‌نجامی خراپی به‌دواوه‌نه‌یی.

فلامندی: نیشتمانی فلاماند و ته‌و زمانه‌ی له‌فلاندرزی به‌شی هۆله‌نددا قسه‌ی پیته‌که‌ن، یه‌کیکه‌له‌دوو زمانه‌ی فه‌رمیی به‌لژیک، فلاندرز ئیسته‌له‌نیوانی فه‌رانسه و به‌لجیک و هۆله‌نددا دابه‌ش کراوه E Flemish.

فلاندرز: Flanders یان فلاماندی، نیشتمانی فلآماند و ئه و زمانه‌ی له فلاندرزی به‌شی هۆڵه‌نددا قسه‌ی پیئه‌که‌ن، یه‌کیکه له دوو زمانه‌ی فه‌رمیه‌ی به‌لژیک، فلاندرز ئیسته له نیوانی فه‌رانسه و به‌لجیک و هۆڵه‌نددا دابه‌ش کراوه.

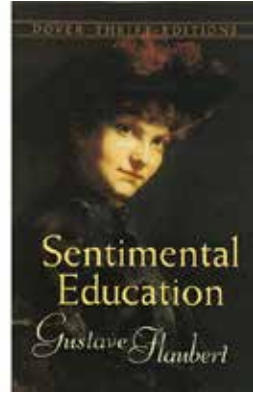
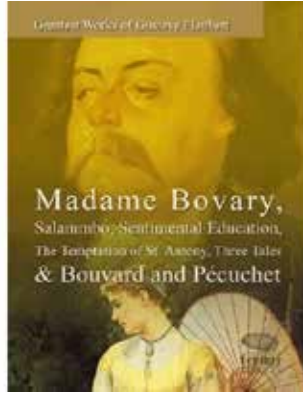
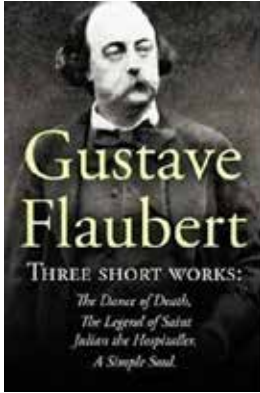

فلانیل: flannel قوماشیکی ده‌لپ و فشه له خوری و که‌تان.

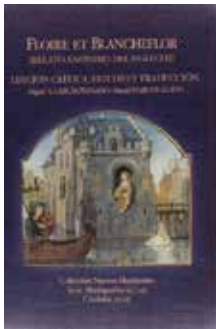

فلوئیر: (گه‌پان-به‌رگی ۷) Gustave Flaubert (۱۸۱۰-۱۸۸۰) نووسه‌ری کارای فه‌رانسه‌یه‌ی و له پێشپه‌وانی ریا‌لیزمی وێژه‌یه‌ی، که باوکی به‌رپۆه‌به‌ر و گه‌وره نه‌شته‌رگه‌ری نه‌خۆشخانه‌ی شاری

روون Rouen بوو .

فلوريس و گولې سپی: Floire et Blancheflor به ټينگليزي
Floris and Blancheflor رومانتيكي دلدارييه به زماني فهرانسه
نوسراوه، له سالاني ۱۱۶۰ له ناو تاريسټوكراتي فهرانسه دا
دهركوت و له ۱۲۰۰ تا ۱۳۵۰ له پرخوينه رترين رومانه كاني
ټوروپا بووه .

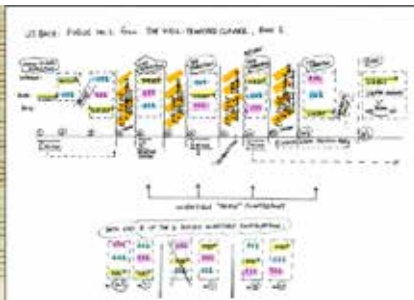
فلورين: florin يه كه م سكه ي زيږي ټوروپايه، له سالاني ۱۲۵۲
تا ۱۵۳۳ له فلورانسې ټيټاليا ليټه درا، كيشه كه ي ۳:۵ گرم و،
به رامبه ر بوو به ۲۰ سولدي .

فۆرتۆنى: Mariano Fortuny y Madrazo (۱۸۷۱-۱۹۴۹)
 دیزاینه‌ری مۆدی ئیسپانیایی که زۆربه‌ی ژیا‌نی له فینیزیا ژیا.

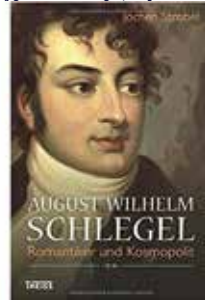
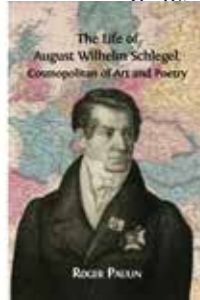
فۆرستیری: (ئیتالیایی) forestieri خه‌لکی هه‌نده‌ران، هه‌نده‌رانی.
فۆگ باخ: Bach fugue شیوازیکی ئالۆزی ئاوازدا‌نانه که با‌هت و وه‌لامی گرتووته‌ خۆی، له خولی بارۆک له سالانی ۱۶۰۰-
 ۱۷۵۰ په‌ره‌ی پیدرا.

فوئلد: Achille Fould (۱۸۰۰-۱۸۶۷) دوو جار بوو به وهزیری دارایی فه پرنسه.

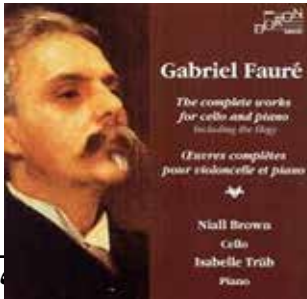

فون شلگیل: August Wilhelm Schlegel (۱۷۶۷-۱۸۴۵) هؤنه ر

فواره: کولکوله، کوفاره.

فووره: Gabriel Fauré (۱۸۴۵-۱۹۲۴) ئاوازدانه ری فه پرنسه یی.

فووری: Furies له ئه فسانه‌ی رۆما، فووریاکان، سی فریشته‌ن که دوای تاوانباران ئه‌که‌ون.

فووستین: La Faustin رۆمانیکه له نووستینی ئیدموند گونکور، ۱۸۸۲.

فووکه: Jean Fouquet (۱۴۲۰-۱۴۸۱) شیوه‌کار و زیرینگاری مینیاتورستی فه‌رانسه‌یی.

فوولی برژر: Folies-Bergères کاباره موزیک هۆلیکی به ناوبانگی پاریسه. ۱۸۹۰ تا ۱۹۳۰ خولی ناوبانگ و برهوی بوو. مانئ تابلوی باره‌که‌ی کیشاوه.

فه‌دی: شه‌رم، فه‌یّت، حه‌یشۆ، چاوورپوو، پراڤ.
فه‌راگه‌رد: نه‌واقه، ده‌وربه‌ر، ناوچه.
فه‌رتوت: زوره‌ان، به‌سالآچوو [E] Senile Hoary.
فه‌رتاش: بوون [ع] وجود [ف] هستی.
فه‌رجام ۱: فه‌رگاڤ، ئاکام، ئه‌نجام، کوّتایی :: بی فه‌رجام:
 بی‌ئاکام، ناکام، چاره‌په‌ش، دواپوژ ره‌ش.
فه‌رجام ۲: (فه‌ر+ئه‌نجام) فه‌ر به واتای باش و پیرۆز، کاری کوّتایی باش ئه‌گریته‌وه. هه‌رچه‌ند واتاکه وه‌کو ئه‌نجامی لیّه‌اتووه، به‌لام که ئه‌وتری بیّه‌رجام واتای خوئی پاراستووه: کاریک که ئه‌نجامیکی باشی نه‌بووه، به‌دچاره‌نووس بووه.
فه‌رزانه: فره‌زانا، فره‌زان، ژیر، فه‌یله‌سووف، له‌دنیا‌زان ::
 (واژه‌نامه ئازاد) که فه‌ره‌نگیکی فارسییه نووسیویتی ئه‌م وشه‌یه کوردیییه و (فه‌ر+زان+ه) فه‌ر به واتای فره و زۆر + زان به واتای زانین.
فه‌ره‌ماندار: له سه‌رده‌می پاشایه‌تی په‌هله‌وی به‌ریرسی یه‌که‌می

شار بوو. واته فهريماندار له لايهن شاهه دائه نرا، به لام سه روکي
شاره واني به هه لېژاردن بوو، فهريماندار دهسه لاتي له سه روکي
شاره واني پتر بوو.

فهريمانفهريمان: فهريمانه وای هه رييم Governor [E] [E] والي .
فهريمانی ئيمپراتور: ئيمپراتور فيلهيلمی دووهم سالی ۱۸۹۱ له
دهفته ري زيړيني شاره واني شاري ميونيك نووسي:
«فهريمانی ئيمپراتور له سه روو قانونهويه!»

فهريمانی مؤسکو: Ukase به فهريمانی راگه يه نراو له لايهن
تزاری پرووسيه ئه وتری؛ ليړه دا مه به ست Décret de Moscou
واته فهريمانی واژوکراوی دامه زرانده وهی شانوی «کوئيدی
فهريمانه» يه له لايهن ناپوليونه وه له سالی ۱۸۱۲ که له پرووسيا
بوو.

فهروی دهسپوش: muff جوړی خهزه که ته کرپته دهست.

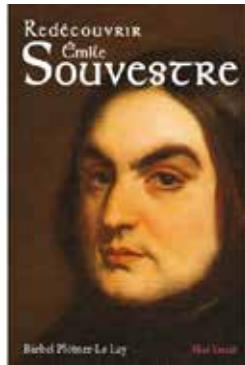
فهرههر: بهشکو، مهند، مهتین و به هه ییهت، جیاواز.
فهگیگ: Figuig فیگیگ به ته مازیغی ئیفیی Ifiyey شاریکی یانزهه زار که سیه له ته نیشته میرگی خورما oasis of figuig سازکراوه، دانیشتونانی ته مازیغین له رۆژهه لاتی مهراکو، له سه ر سنووری جه زایر نزیک کوپسیانی ته تلّه سی.

فهوج: کۆمه لیکى زۆر له مرو: فهوجى ژن هاتن ٢) به شیک له سپا له ههزار کهس که متر نه بى، هیز.

فهچیت ریدفیرن: Redfern fecit (گه ران بهرگی ٢) خاتوو سوان که بهردهوام ئینگلیزی و ئیتالیایی تیکه ل به قسه کانی ئەکا، له وهش تیته په پری و ئەمجاره یان به زمانی لاتین ئەپرسی: کاری ریدفیرنه؟

فهیه سوفی ناو هه وره بانه که: Un Philosophe sous les toits نووسینی ئیمیل سوڤیستر (١٨٠٦ - ١٨٥٤).

فیدر: Phèdre یان Phaedra تراژدیای پینج په رده بی له سهه کیشی ئەلکساندری alexandrine دوانزه بره گی بی نووسینی ژان راسین. فیدر، له میسولوژی یونانیدا، فیدر، کچی مینوس و پاسیفا و هاوسه ری سیسوس، خوشکی ئاریادن و دایکی دیموفون و ئاکاماسه.

فیدورا: Fedora شانۆگه‌ری، له نووسینی فیکتۆرین ساردۆ Victorien Sardou نووسه‌ر و شانۆنووسی فه‌رانسه‌یی.

فیرارا: Ferrara شارێکه له باکووری ئیتالیا له هه‌ریمی «ئیمیلیا رۆمانا».

فیرگه‌ی بێرلیتز: Berlitz Corporation فیرگه‌یه‌کی جیهانیی خۆبۆندنی زمانه‌، ساڵی ۱۸۷۸ له لایه‌ن مه‌کسیمیلیان بێرلیتز له

پرۆقیدینسی ئەمەریکا دامەزرا.

فیزانساک: Fezensac کۆمۆنیکە لە باشووری رۆژاواى فهرانسه.

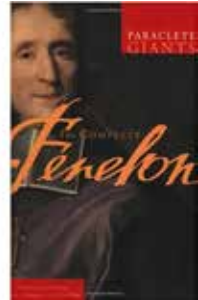
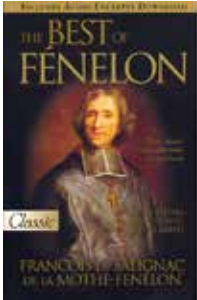
فێست: fez فینه، فیس، جوړی کلاوی سووری کهللهقهندی سه رقرتاو له لوپنان و میسر و... باو بوو.

فیله سوو: فیله باز [ف] [ع] مکار.

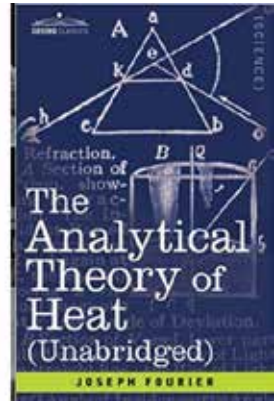
فینلۆن: François Fénelon (۱۶۵۱-۱۷۱۵) مه تران و شاعر و

ئايناسی فه پرانسه یی.

فیوریه: Joseph Fourier (۱۷۶۸-۱۸۳۰) زانای ماتماتیک و

فیزیکی فه پرانسه یی.

فیگیگ: Figui به ئەمازیغی ئیفیی Ifiyey شاریکی یانزهه زار که سییه

له تەنیشت میڤرگی خورما oasis of figuig سازکراوه، دانیشتوانی

ئەمازیغین له رۆژهه لاتی مه راکۆ، له سه ر سنووری جه زاير نزيك

کوئیسانی ئەتله سی.

فیزار: قوئده‌ره‌ی نالچه ئاسن.

فیلیپی بیباک: Philip the Bold له ۱۲۷۰ تا ۱۲۸۵ پادشای
فهرانسسه بوو.

فیلیپی ههوتهم: Philippe VII ناویک بوو که کونت پاریس وه کوو داواکاری تاج و تهختی پاشایه تی فهرانسه له خوی نابوو، چونکه دوا شای هاو ناوی ته و فیلیپی شه شه می فالوا (۱۲۹۳ - ۱۳۵۰) بوو.

فینستر: Finistère ناوچهی برتانی فهرانسه له سهر ئوقیانوسی ته تلهس. مه بهستی لوگراندین جگه له شوینی جوگرافی ناوچه که، ته گه پرته وه بو پیشهی ناوه کهش که وشه ی فینستر به واتای «کوَتایی زهوی» شه.

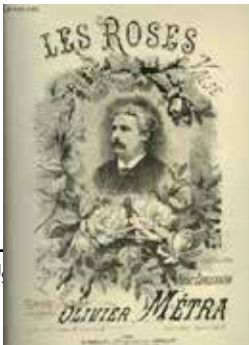
(v)

فاتیل: François Vatel (۱۶۳۱-۱۶۷۱) خوانسالاری شازاده لویی کوندهی گه‌وره Louis, Grand Condé سهررداری فه‌رانسه‌یی له سهرده‌می لویی چوارده بوو. له میوانیه‌کدا که بو لویی چوارده به‌ریا کرابوو، ماسی به‌ئندازه‌ی پیویست نه‌بوو، فاتیل ئه‌مه‌ی به‌مایه‌ی شهرمه‌زاری زانی و به‌شمشیر خوی کوشت.

فالتسی گوله‌باخ: waltzes Les Roses به‌ره‌همی Olivier Metra (۱۸۳۰-۱۸۸۹).

فَالْوَا: Valois ناوی لقیک له خانه دانی پاشایه تی فهرانسه .
فَالهَی نُولوو: Vallée des Loups واته دۆلی گورگان، شوپنیکه له
 دوروبه ری پاریس که شاتۆبریان یان «رپتی» له ۱۸۰۷ -
 ۱۸۱۴ له ویی ئەژیا.

فَالِیریان: valerian درۆپیکه له گیای فالیریان ئەگیری، ئارامبه خش
 و یابره .

فَالکیریا: valkyrja له نورویژی کۆن به واتای ههلبژادهی گیانبازان
 و ههروهها به په رستگه ی ئۆدن و تراوه، فالکیریا له ئەفسانهی
 سکاندینافی ماخوای شهنگی نادیدهن که له جهنگه کاندای
 به شداری ئەکهن. له خزمه تی ئۆدن خودای خویاندان. ئۆدن

پيويستی به جهنگاوهري كوژراو ههبوو بو پراگناروك يان پوژي
سه رهنجام و فالكييريكان دليترين جهنگاوه رانيان ئه دوزيه وه و
بو قالهالا يان به ههشتي تودن يان ئه بردن ، تا خويان بو جهنگي
كويتايي پوژي پراگناروك ئاماده بكن.

شان دايك: Anthony van Dyck (۱۵۹۹-۱۶۴۱) شيوه كاري
شيوزي باروك.

ڦايٽولا داگامبا: viola da gamba به سازي کهماني و ۶-۷ ژي
ټهوتری، سهدهی پانزه له ئيسپانيا سهري هه لدا، له سهردهمی
رینسانس و باروکدا باو بوو.

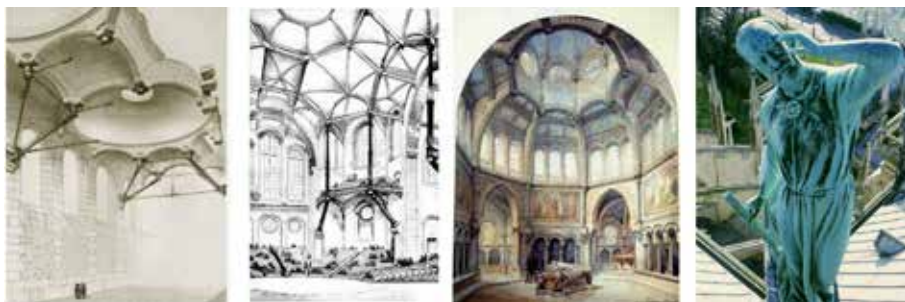

ڦايٽولا دامور: Viola d'amore سازيکی ۷ يان ۶ ژييه زياتر
له سهردهمی باروک (۱۶۰۰ تا ۱۷۵۰) باوی هه بوو و وهکو
کهمان ټه ژهنری.

شاپۆله لو دووک: Eugène Viollet-le-Duc (۱۸۱۴-۱۸۷۹)

میهراز و تیوریسیه‌نی فه‌پرانسه‌یی، شیوازی نوژنه‌کردنه‌وی به ناوی خۆیه‌وه ناسراوه، مه‌به‌ستی پرووست ئه‌وه‌یه که ئه‌و شیوازه تونده‌په‌وانه‌یه و ئه‌پانه‌وی شوپنه‌واره میژووویه‌کان وه‌ها نوژنه بکه‌نه‌وه که به تازه‌بیش مه‌گه‌ر ته‌نهما ماوه‌یه‌ک ئه‌وه‌نده ته‌کووز بوویتن (گه‌ران به‌رگی ۱).

شۆکوا: Vauquois گردیکه له ناوچه‌ی فیردۆن له باکووری پرۆژه‌لانی

فه‌پرانسه، ۱۹۱۵ مه‌یدانی جه‌نگیکی خویناوی و به‌کاره‌ینانی مین بوو.

شۆلابیلی: Achille Tenaille de Vaulabelle (۱۷۹۹-۱۸۷۹)

میژوونوس و وهزیری پهروهدهی فهرانسه له ۱۸۴۸.

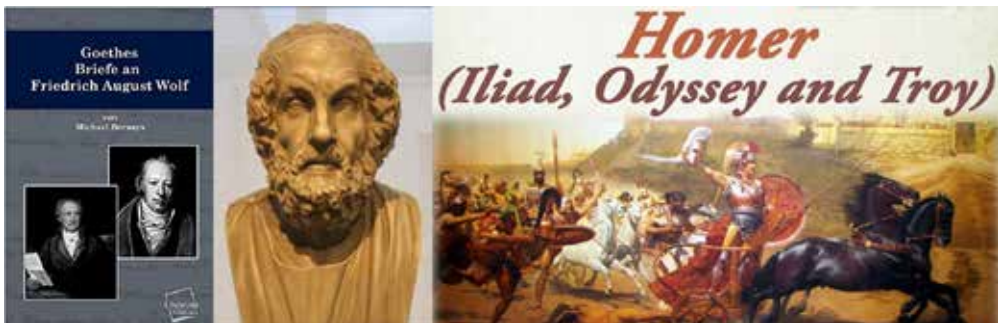

مؤلاپووک: Volapuk زمانیکی دهستکردی داریژراو بوو، سالی ۱۸۷۹ جان شیلیر بهدیی هیئا، له سهدهی بیست زمانی ئیسپرانتو Esperanto جیگه‌ی گرت‌وه.

مؤلف: Friedrich August Wolf (۱۷۵۹-۱۸۲۴) زمانه‌وان و په‌خنه‌گری ئالمانی، پیتی و ابوو که ئیلیاد و ئودیسه نه کاری که سیک و سه‌رده‌میک، به‌لکو پیکهاتوو و لیکگردراوی کومه‌له نووسه‌ر و نووسراویکی سه‌رده‌مه جوراوجوره‌کانه، که سه‌ره‌تا به

شیوهی ده می و وهکو گپرانه وهی داستانی پالّه وانی بووه.

قوازینۆن: Claude-Henri Voisenon (۱۷۰۸ - ۱۷۷۵) درامانوسی

فه پرانسهیی، شانۆگه‌ری و هۆنراوه و په‌خشانى دژى په‌وشتى هه‌یه. چیرۆکی ناپه‌سهندى له ناو کۆمه‌لی ناسراوانیدا بڵاو ته‌کرده‌وه و هۆنراوهی به‌شان و بالای مادام دو بۆقاری هه‌لته‌به‌ست، هه‌ر وه‌ک پیشتر بۆ مادام پۆمادۆریش هۆنیه‌بوویه‌وه.

Voisenon
Le sultan Misapouf
et la princesse Grisemine

قهرمیه‌ر دو دیلفت: Vermeer de Delft. Johannes Vermeer

شیوه‌کاری به‌ناوبانگی هولهندى، که پرووست زۆر حه‌زى له کاره‌کانى بوو و له چه‌ند شوپنیه‌ی پۆمانی «گه‌پران» دا ته‌ماژه‌ی راسته‌وخۆ و ناراسته‌وخۆی پینته‌کا (۱۶۳۲ - ۱۶۷۵).

شهن دهر موولن: Adam van der Meulen (۱۶۳۲-۱۶۹۰)

شیوه کاری فہرآنسہ یی.

فیتیشیر: vétiver له ریشہ ی تامیلی فیتیشیرۆ، ناوی گیایہ کی ہندیہ

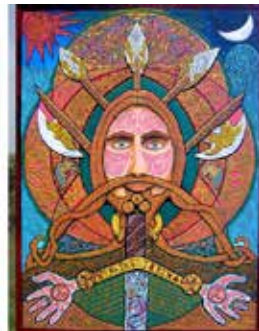
کہ له ریشہ کہ ی بونیک ٹہ گرن ہہر بہ و ناوہ.

فیرژوو: Verjus جوړی به رسيله يه که هه رگيز به ته واوه تی ناگا و نایی به تری.

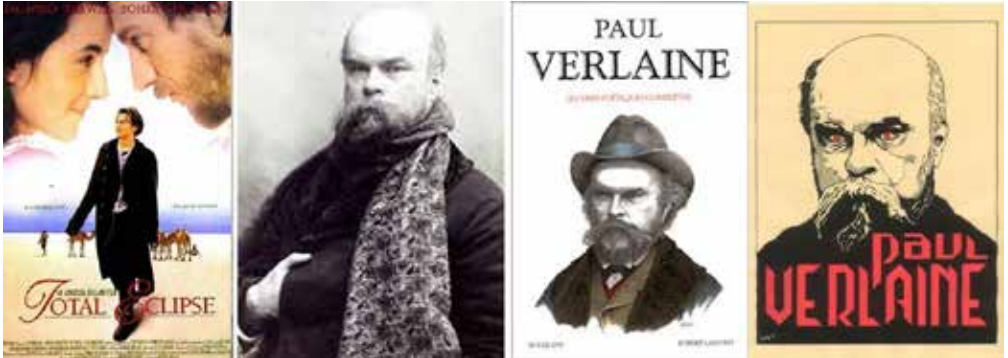

فیرسان ژیتوریکس: Vercingetorix ناوی سه رکردهی «گول» هکان بوو له (۷۲-۴۶ ی پیش زاین) که سه رکردایه تی هیزه یه کگرتووه کانی خوین بوو له دژی هیزه کانی ژولیوس سزار. پرمییه کان گرتیان و بردیان بو پوما و له وی کوشتیان. ناوی فیرسان ژیتوریکس تیکه ل بووه به ئه فسانه و کراوه به که سایه تیه کی داستانی.

فیرلن: Paul Verlaine (۱۸۴۴-۱۸۹۶) هونه ری سه مبولیستی فه رانسه یی، له هاوکارانی بزووتنه وهی دیکادنت Decadent

Fin de siècle movement بوو. به يه کيک له گرنگترین نوينه رانی نوينه رانی
 يان کۆتايی سده دائه نرئ. ئه و هانی په مېوئ دا له ۱۸۷۳
 هات بو پاریس. په مېو و فيرلن کراوه به فيلم.

فیرناچا: vernaccia يان فیرناچا، شه رابی سپی ترئ ناوچه ی سان
 جیمینانوی ئیتالیا که شیرین و وزه به خش و که فداره، هه روه ها له
 سه ردینیا به ره هم ئه هیئرئ.

فیرناچا کۆرنیلیا: Vernaccia Cornelia شه رابی هه رمی ناوچه ی
 کۆرنیلیا له مه لبه ندی لیگۆریا له سه ر زه ریا ی مه دیته رانه، که
 له تۆسکانیه وه تا سنووری فه رانسه کشاوه. له کۆندا لیگۆریا تا

ئوقيانووسى ئەتلەس درېژەى ھەبوو.

ڤېرنى: verni جوړيک که تيرهيه بو بريقه دارکردن و پاراستنن له تهرى ئهدرى له چهرم و ههروهها شيوه کاران مانگيک پاش ته واوبوونى تابلو لىي ئهدهن بو ئه وهى بريقه بداته وه، هم به واتاى varnished واته په رداختکراو و جهلادراو هاتووه و، هم به جوړى پيلاوى بريقه دار ئه وترى که ڤيرنى لي دراوه.

ڤيرونا: Verona شاريکه له بهشى باکورى ئيتاليا، له نيوان ڤينيزيا و ميلانو، ناسراوه به هوى جوليهت و روميوى به ناوبانگ و، ههروهها مهيدانى ديلى ئه ربي piazza delle erbe يه وه.

فیرونز: Veronese's women واته ژنی فیرونایی، که Verona شاریکه له باکووری پروژه‌ه‌لای ئیتالیا، هه‌روه‌ها به ژنی په‌خته و سه‌ره‌ژنیش ته‌وتری.

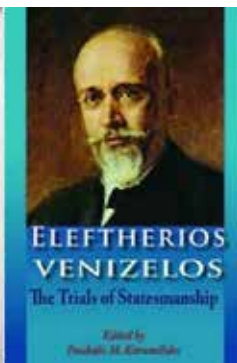
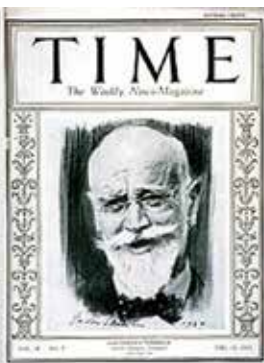
فیرونیزی: Paolo Veronese (۱۵۲۸-۱۵۸۸) شیوه‌کاری ریښناسی ئیتالیایی.

فیزۆشپهس: Vesuvius بورکانىكى زىندووه نىكى شارى ناپولى،
سالى ۷۹ى ز. دوو شارى په مپه ى و هيركولانيومي به لافاوى
ئاگرين سووتاند و فهوتاند.

شېنيزلوس: Eleftherios Venizelos (۱۸۶۴-۱۹۳۶) چەند جار
به سهرهكوه زيرانى يونان ههلبژيردرا، له جهنگى جيهانى يه كه م
(۱۹۱۴-۱۹۱۸) ولاته كه ى هينايه ريزى هاوپه يمانان.

شيا دولوروزا: via dolorosa (عبرى ויה דולורוזה) به واتاى
شه قامى ئازار، ناوى ئه و شه قاميه له ئورشه ليم كه رۆژى
له خاچدانى عيسا به و ريگه يه دا برديان تا جه لجه تا و له وى له

خاچيان دا، ته ویش له کاتیکدا خاچه که به شانیه وه بوو، لیبان
 ئه دا و سووکایه تییان پیته کرد.

فیسکونتی فینوستا: Visconti-Venosta (۱۸۲۹ - ۱۹۱۴)
 رامیار، چهند جار بوو به وهزیری کاروباری دهره وهی ئیتالیا.

شیشیانی: René Viviani (۱۸۶۳-۱۹۲۵) له سەرۆکانی پارتي سۆسیالیسی فهرانسه، هم وهزیری کار و هم سهرهکوهزیران بوو.

شیکتور ماسه: Victor Massé (۱۸۲۲-۱۸۸۴) ئاوازدانهری فهرانسهیی، ئۆپیرای شهویکی کلیۆپاترا دوا بهرهمی بوو که سالیک پاش مردنی هینرایه سهرشانۆ.

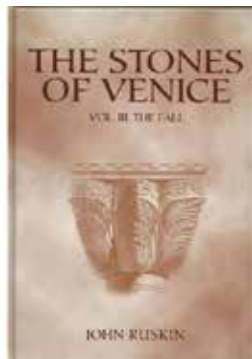
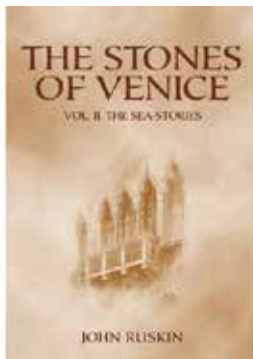
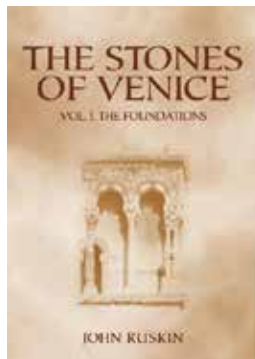
شیلاسکز: Diego Velázquez (۱۵۹۹-۱۶۶۰) شیوهکاری ئیسپانیایی بارۆک، خولی زێرین، کارهکانی نمونه بوون بوو ریالیست و ئیمپریشنیستهکان.

شیلِت: Villette گه‌ره‌کیکی پاریسه که له و سه‌رده‌مه‌دا کوشتارگه‌ی لیبوو و شوینی ته‌راتینی لاتولووت و گه‌نجانی به‌ره‌للا بوو.

فینایز: Stones of Venighe (گه‌ران به‌رگی ۲) ناوی په‌رتووکه‌که به هه‌له‌ئه‌خوینیته‌وه و مه‌به‌ستی له‌فینایز، venice واته‌فینیزه، که نازانی بیژه‌ی بکات و (i) کردوو به (ai).

ڦيبر: Jehan Georges Vibert (۱۸۴۰-۱۹۰۲) شيوه‌کاري
 ٺاڪاڊيمڪي فه‌رانسه‌يي.

ڦيشياني پهري: fairy Viviane ياري مه‌رليني جادو وگه‌ره له چيروڪي
 ٺارتوور شا که چهندين فيلم و زنجيره‌ي لئ دروست کراوه.

ڦيڪونٽ: يان ڦايڪونٽ viscount پله‌يه‌کي ٺاريسٽوڪراتي ٽينگليسي
 له سه‌روو باروون و له خوار ٿيڙل ه‌وه. هيرارشي ٺاريسٽوڪراسي
 يان نوپيٽي يان خانه‌دان بوون گرنگيه‌کي تايه‌تي له ڙياني
 ٺورووپايه‌کان به تايه‌ت له سه‌ده‌کاني ناوه‌پاستدا هه‌بوو و له
 پله‌يه‌که‌وه بو پله‌يه‌کي بالآتر جياوازيه‌کي يه‌کجار زوري له
 پروانگه‌ي باري کومه‌لايه‌تي و دارايي و ده‌سه‌لايه‌وه هه‌بوو.

پله کانی خانهدان بوون له فه رانسه :

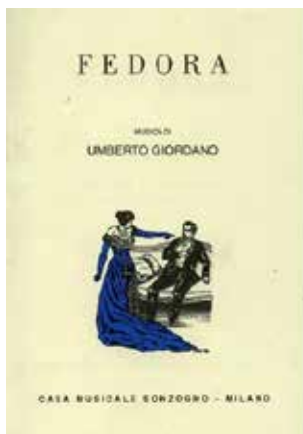
دووک، پرينس، مارکيز، کوونت، شيکوونت، باروون.

هی بریتانیا :

دووک-دوشیز، مارکيز-مارشینز،
ئیرل-کوونتیس، فایکوونت-فایکوونتیس،
باروون-باروونیز، لورد-لهیدی.

فيكتورين ساردو: Victorien Sardou (۱۸۳۱ - ۱۹۰۸) نووسەر و شانۆنوسى فهرانسه يى .

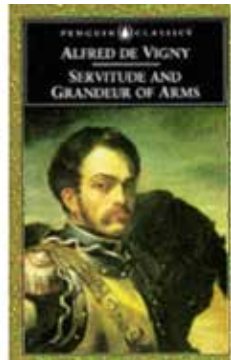
فيلهيلم شتراسه: Wilhelmstrasse شه قامپكه له بهرلين، تا ۱۹۴۵ و دوو ئالمان، به ناوه ندى فهرانزه وايى ئالمان ناسرابوو، بالۆيزخانه ي فهرانسه له و شه قامه بوو.

فینووسى ميلو: Venus of Milo په يکه ريکى فینووسه سالى ۱۸۲۰ له دوورگه ي ميلوى يونان دۆزرايه وه. ئيسته له مووزه ي لوقره .

ڤینی: Alfred de Vigny (۱۷۹۷-۱۸۶۳) هۆنەر و پڤماننوس و شانۆگه‌ری فه‌رانسه‌یی.

(q)

قاپان: خۆهه لکیش، بادیهه وا، لووتبه رز، به فیز و ده عیه [ع] متبجح

[ف] متظاهر، لافزن [E] boastful.

قازان: شه لووف، مه نجه لّی زۆر گه وره.

قاسه: سندووقی پولا، گاو سه ندووق.

قاشکردنی زهريای سوور: The Parting Of The Red Sea

﴿ده په رجووی تهورات-هه شتم﴾ بهر له وهی موسا بتوانی ئیسرایلییه کان بیه پرنیتته وه که له لیسته که دا نووسرابوو، ته بوايه ئاپوره که له کویله داره میسرییه کان دوور بخاته وه و به شیکی چیرۆکه که ته وه یه که زه ریای سوور شق ئەکات، که ئەمه دهرفت به ئیسرایلییه کان ئەدا به بیوهی بگه نه ته وه بهری زه ریاکه، بهر له وهی ئاوه که بیته وه یه ک و سه ربازانی میسری نوقم بکات.

زۆر له زانایانی کۆنی ئەستیره ناسی لایان وایه که ئەم په پینه وه و ئەم کۆپروه به یارمه تی غه واره ی هه نده رانی هۆشمه د ئەنجام دراوه، بۆیه هیچ دوور نییه وا لیک بدریتته وه که ئەوانه به شدارییان هه بووی له ژيانی مرۆڤدا و له شه قکردنی ئاوی زه ریای سوور و له ریگه دان به موسا که ئیسرایلییه کان به بیوهی بیه پرنیتته وه. ئاماژه ی روون به وهی که عیسا دهستی رادیرا و به مه «ئاوه که کشایه وه و قاش بوو، وه ک بایه کی به هیزی پۆژه لاتی قاشی کردی،» ئاسانه له وه تینگه ین که بۆچی هه ندی که س ئەو رووداوانه به کاری غه واره ی دهره کی یان تکنۆلۆژی پیشکه وتوو ئەزانن.

ههروهها، زۆر میدیای جوراوجۆر به تازه یی هه ندی بیروکه پیشنیاز ئەکه ن سه بارت به وهی که ئەم رووداوه تۆبلی چۆن پرووی دابی؟ به زۆریش له سه ر بناغه ی ئەو بۆچوونه ی که رهنگه که شوهه وایه کی شیتۆکه بوویته هوی روودانی ئەو رووداوه. ئینجا ئەبێ ته وهش بوتری که **پۆی وایات** Ron Wyatt له دهه ی حه فتادا رایگه یاند پشکنین و تۆزینه وه له ناوچه که ته وی گه یاندوته ته و بهروایه که پاشماوه ی ئەرابه کان و فوسیلی مردووه کان له و ناوه ماوه.

قاف: کیوی قاف، کیویکی ئەفسانەیی بەرزە و گوایه دەوری زەوی گرتوو و خۆر لە پشتیەوه هەلدی و شەوانەش لە چالێک لە پشت ئەو کیوێ لێی راکەشی. پیشینیان کیوی قافیان بە گولمێخی زەوی زانیو و وتووینە لە پیرۆزیە و شینایی ئاسمان تاودانەوهی رووناکی پیرۆزیە، ئەگینا ئاسمان بۆ خۆی لە عاج سپی تره. کیوی قاف بە سەرچاوهی ئاوی ژیانیش ناوبراوه و لە وێژەدا بە واتای دوورترین شوینی جیهان هاتو، هەمیش بە جیگەهی قەقنەس زانراوه.

قافر: زهوی رووتەن، بیابان، کەویر.

قال: (۱) تاواو (۲) لەکاردرههاتوو، پراهاتوو لە کار (۳) خاوەن
ئەزموونی ژیان (۴) چەقەق (۵) پووش، چیلکە: (قرش و قال).
قالکردن: دارێژان، لە قالب دان :: گورگی قالینکن: شەریکە
بەشن، هاوکار و هاوییالەن :: قالکردنی هەنگوین.

قالکردنی هەنگوین: جیاکردنەوهی ریاڵی هەنگوین لە مۆمهکە
لە رینگە ی گەرمکردن و تواندەوه.

قالماسكه: بهرده قانى، قوچە قانى، كههينك، دارلاسيك.

قالنگه: بهنى هه لكر او به شيوه يه كى تاييه تى راست و چهپ له په نجه گه وره و په نجه تووته ده تالينرى و پاشى ته وهى ناوقه د به ره وژوورى ته به سترى جه مسه ره كهى ترى له په سا ته كرپته كار به بى ته وهى بلا و بيته وه، له كاتىكا گلۆله ته گهر جه مسه ره كهى بگرى و بهرى بدهى، تل ته بيته وه و ته پروات.

قالوره: ساقه ته گىاى ناوبوش و ناوه روک ناوبه تال :: وهك قالوره: وهكوو زهلى ناوبه تال.

قالهک: تاویاوهی زیپر و زیو [E] Melted gold.

قام: ۱) مه قامی مووسيقا، گۆرانی ۲) ئاکار ۳) بلندایی بالای
مرۆف ۴) دهرفهت ۵) وزه، هیژ و توانا ۶) له بیچم و کهسکدا
وهک یهک.

قامک: پهنجه، ئهنگوست، تپل، کلک، کلکه وانه: ئهنگوستیله.

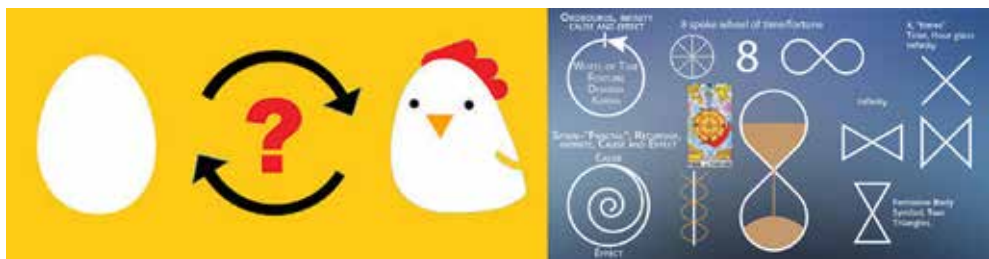
قانگ: قان (۱) دووکهآ، دوو (۲) ئهسپهندهر (۳) قان، دهرفهت بوؤ دووباره ياريکردن (۴) تريي بي ناوک.

قانگدان: دهريپرانندن به دووکهآ، دهرکردن به دووکهآ :: قانگداني ميش ههنگوين.

قانووني هوپهتي: law of causality قانووني پهيوهنديي نيوان هوؤ بهرهوؤ قانون السببية □ قانون عليت.

قاهوتونی سهر چیمهن: déjeuner sur l'herbe دوو تابلوی

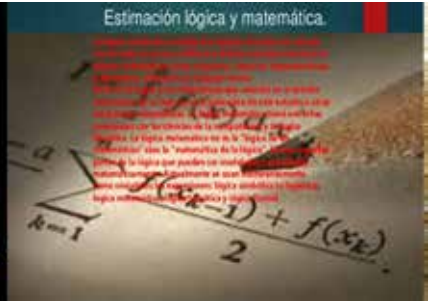
به‌ناوبانگ هه‌یه به‌م ناوه، یه‌کیان هیی مانئ Edouard Manet و
ئه‌وی تریان تابلویه‌کی سئ له‌ته و هیی مؤنیه Claude Monet که
ته‌نها دوو له‌تی ماوه.

قدوئش: شووم، پئی رهش، نهحس.
قردیله: پرووبان، قهیتان، بهنووک، پاپیوون.

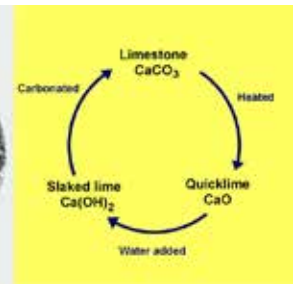

قرساندن: خهملاندن □ تخمین زدن.

قسر: (1) نهزوک، تهستیور (2) داری له بهرکهوتوو (3) قسل،
 ئاههک.

قسل: ئاههک. هیسنیکی بازی سووتینهری سپی که ئوکسیدی
 کالیومی تیا به و له ریگهی گهرمکردنی بهردی ئاههکهوه
 بهدهست دی.

قشله: پادگان ، سه‌بازگه ، سه‌بازخانه .

قلمکردنه‌وه ۱: سه‌ره‌ونخوون کردنه‌وه .

قلمکردنه‌وه ۲: دهنگی پزانی ئاو له ده‌فری مل باریکدا .

قلمکردنه‌وه ۳: فه‌وتاندن ، له‌ناو‌بردن .

قنچکان: چیچکان ، هه‌لترووشکان .

قنه‌لاشک: قنگه‌لاشک ، په‌لک و گه‌لای وشکه‌لاتووی کنگر به‌دهم

باوه .

قۆپان: گیاجاری تایبه‌تی بۆ له‌وه‌ری ئازهل .

قۆتک: وه‌ستانی می‌شک [ع] [ع] سکتە .

قۆج: به‌ران .

قوچاخ: زیرهک، وشت، وریا، بزۆز، چالاک، لهش سووک، بهیئ.

قوچهک: کوپاره، بهرزایی پشتی و شتر.

قوچی قوربانی: scapegoat ئه و بزنه ی که خاخامی جووله که

هموو تاوانه کانی خه لکی دا به کوئیدا و له بیابان بهرهلای کرد

(تهورات، لاین، پهرتوکی سییه م، ۱۶).

قورتم: رووداوی ناخووش.

قوزاخه: شکوفه ی گه یشتووی په موو.

قوشمه: مروی زیرهک و قسه خووش و حه نه کباز :: قه شمهر: مروی

پوودار و نهسه لار و گالته چارپ.

قۆقز: زەق، زۆپ، کوور [ف] محذب .

قۆلا: رېك، پەختە و شياو، لەبار، گونجاو :: ئەم پېنەيە ناقۆلايە،
كابرايەکی ناقۆلايە .

قۆلتەش: بېشەرم و پروومەت، لەشفرۆش [E] trollop .

قۆلچى: پۆليس .

قوباد: قوبادى يەكەم كورى پيروۆز، پادشاي ساسانى كه دوو جار
چووہ سەر تەخت (٢) قوبادى دووہم يان شيرۆيە كورى خوسرەو
پەرويز پادشاي ساسانى (٣) كه يقوباد يەكەم پادشاي كيانىەكان
بوو .

قوتار: رزگار :: بە فەركە لە دەستى قوتار بووم؛ رزگار بوو، خەلاس
بوون، بپرانەو، تەواو بوون :: ئاردمان قوتار بوو .

قوتوى پاندورا: Pandora's box لە ميسۆلۆژيى يونان يەكەم ژنى
سەر عەرزە كه هەموو خواكان پێكەوہ دروستيان كرد و هەركام
لە هونەر و رېژەنى خويان پېيەخشی و هەرمس ناوى نا پاندورا،

به واتای کۆی بههره‌کان. پاندۆرا قوتووێه‌کی پێدرابوو که بیدا به مرۆف و داوایان لێبکا هه‌رگیز نه‌یکه‌نه‌وه. به‌لام خۆی له پاش شووکردن کردییه‌وه و هه‌موو به‌لا و پرۆژه‌په‌شی لێهاته ده‌ره‌وه وه‌کو کار و نه‌خۆشی و مه‌رگ و، ته‌نها هیوای تێدا مایه‌وه بو دلدانه‌وی مرۆف، قوتووی پاندۆرا به واتای به‌ده‌ختییه‌کی له‌چاره‌نه‌هاتووه.

قورسه: تۆلا، لۆک، دارشته، شمش.

قورسی: میزیکي قاچ کورته له ناوچه‌ی سارده‌سی‌ری کوردستان

لیقه ئه‌دهن به سه‌ریدا و مه‌نگه‌لی پشکو ئه‌خه‌نه بنی، خوین له سه‌رمای زستان ئه‌پاریزن.

قورقوشمخانه: پیومی Piombi زیندانیکه له بن کۆشکی دۆجه‌کان له قینیزیا که زۆر به‌ناوبانگه و هه‌روه‌ها پیی و تراوه قورقوشمخانه له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که سارنج و ژیرخانه‌کانی قینیزیا به (پیومی) واته قورقوشم کونبر ئه‌کرا که ئاو دزه نه کا بو ژووره‌وه. جیوڤانی کازانوفا توانی له سالی ۱۷۵۶ له‌م زیندانه رابکات، که سه‌برده‌ی هه‌لاتنه‌که‌ی له ۱۷۸۷دا بلاو کرده‌وه.

قورم: هیس، دووکه‌لی نیشتوو، دووکه‌لی چر [ف] دوده [ع] السخام

قورقور اچکه : قورقور اگه .

قوشقى : سلّ ، تووره ، وه رهز .

قول : دهستكيكى بچكولانه ؛ چهند قول يهك گهستانه ، چهند

گهستانه مهلّويهكه ، سى مهلّو باخهيهكه ، چهن باخه لّودهيهك ،

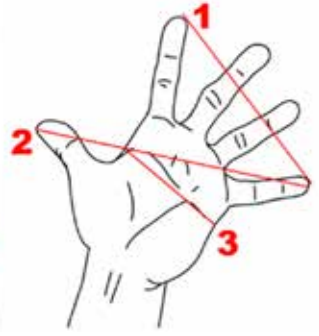
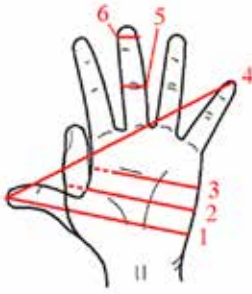
دوو لّوده بارىكه ، چهند بار گيشه يان شارا و كۆي گيشه ي دووراو

خهرمانه :: قول ، گهستانه ، مهلّو ، باخه ، لّوده ، بار ، گيشه يان

شارا ، خهرمان .

قولاج: بست، بنگووس، بهکه‌ی دريژايي که ته‌کاته سه‌ری تووته تا سه‌ری قامکه گه‌وره به بلاوی، نزیکه‌ی ۲۵ سه‌نتیمه E.

قولور: نه‌پور، ناقولا.

قول ۱: کورت.

قول ۲: تازه‌لی کلک په‌ریو.

قول ۳: جوشیک له ئاوی سه‌ر ئاگر.

قولاخ: (۱) قوڭزاخه په موو (۲) جيگه ي ټاو دابه شکردن له مه روزه (۳) به لگه ي ټاڙه لي ونبوو که شوان ټه بي پيشاني بدا (۴) له سهر هه ست :: گو ي قولاخ به .

قولپ: (۱) گرياني له پر :: له قولپي گرياني دا (۲) دهنگي جو شيني ټاو له سهر چاوه (۳) دهنگي ټاوي کولاتوو له سهر ټاگر (۴) دهسک و هه ننگلي ده فر (۵) ناوچه يه که لاي ټامپدي .

قولته شي: سووکا يه تي پيکردن :: به قولته شي: به سووکا يه تي پيکردنه وه .

قولده ز: گه نه ده ز .

قولته: مه ليکي گه رمياني زور جووله يه ، له چوله که ټه کا ، چه ريکه ي زه لال و رهنگي پشتي خوله ميشي مه يله و که وه يه ، زيرسکي سپي ، بو دواوه پاشوي رهنگي (له تکه نوکيه - زه ردي کال) يان وه ک رهنگي به پروي وشک (خاكي - قاوه يي) ، له سهر دره خته کان يان کو و که مهر (تاشه به رده کان) ده ژي و هيلانه ي قورينه له ناو مه زرا بو خوي دروست ټه کا . سهر ي گه وره يه ، دهن دوکي زور به هيژه ، پيکاني کورته و چرنوکه کاني دريژ و به هيژه ، هيلتيکي رهش چاوه کاني داپوشيوه له پشت دهنوکه وه تا گه رده ني رو شتوه ، باله کاني خر و کورت ، کلکي کورت ، به شيويه کي

گشتی وهک بالندهیه کی خړو به هیڅ دیاړه. قولته بالندهیه که کوچ و رهوناکات، به دریزایی سال له هیلانه که ی خویدا له هه مان ناوچه ته ژی. له سه رانسه ری جیهاندا نریکه ی ۲۸ جوړه قولته هه یه، که به پیی دابه شبونی جوگرافی (ئاوازی خویندن و پړنگ و قه باره و شیوه یان) که میک ته گوړی. به لام هر هه مویان له تیره ی قولته sittidae و په گه زی nuthatch، که ووره ترین قولته دریزئی نریکه ی ۲۰سم و کیشی ۳۶-۴۷ گره مه، بجو کترین قولته دریزئی ۱۰سم و کیشی ۱۰ گره مه که پیی ته وتری قولته ی بچوک (قه زهم) [ف] کمرکولی [ع] خازنات البندق - کاسرات الجوز [E] Nuthatch ناوی ته و جوړه ی له ئاسیا و ئوروپا ته ژی: Eurasian nuthatch ناوی زانستی: .sitta europaea

قونته: کوله، قوله.

قووج: سه رکلاو، کلاوی لکاو به بارانی یان تراکسووتهوه [E] hood.

قه بارهی سروشتی: پیوه ری سروشتی [E] life-size.

قه بهرغه ۱: برک، ته راد، لاکه له که، له ته سپدا ته که ویتته بن ته که لتوو.

قه بهرغه ۲: نیوانی هر دوو شان که قورسای بی بار ته که ویتته سه ری [F] گرده.

قه پاتمه: گراوی [E] [F] معشوقه.

قه پکه ن: به قه پ هه لچراو.

قه پۆشکه : هیلکه شه یتانوکه [ف] [ع] حلزون [E] Snail.

قه دهغی هاتوچۆ : [ع] حظر التجول، منع التجول [ف] حکومت نظامی.

قه راخی بهرۆژ : که ناری ئه و پرووکارهی خۆر ئه یگریتته وه :: بهری بهرۆژ و بهری نسی.

قه ردار : خاوهن قهرز، کهسیکه قهرزی داوه [ف] طلبکار.

قه رزار : وام لهسه ر، کهسیکه قهرزی لهسه ره [ف] بدهکار.

قه رقه شان : nebula په لههه وری گهردوونی له ده ره وهی دووری حه وا.

قهرمه تی: قهرمه تیان، له گرووپه توندپه وه کانی شیعه، له سدهی دهی زاینی له باتنیه یان ئیسماعلیه جیابووویه وه. ناوی قهرمه تی له «حه مدانی ئه شعب ناسراو به قهرمه ت» له دامه زرینه رانی قهرمه تیه، وه رگیراوه. قهرمه تیان برپوایان وایه له پاش جه عفری صادق، ئیمامی شه شه می شیعه چون کوره که ی، ئیسماعیل، پيش خوی مردووه ئیمامه تی ئه گا به «حه مه د کوری ئیسماعیل» بویه به **حه وه تش** ناوبراون. برپوایان به راپه رین هیه به شمشیر و کوشتوبری نه یاران (۲) ئه گهر ئه و نه یاران ه موسلمان و له ئاینزاکانی تری ئیسلامیش بن. زیاره تی گوپستان و ماچکردنی به ردی که عبه لایان حه رامه. تا ئه و راده یه ی که هیرشیان کرده سه ر که عبه، حاجیه کانیان تالان کرد و فرپیان دانه ناو بیری زمزم، ده رگای که عبه و «حه جه ره لئه سه وه د» یان له گه ل خویان برد. هه ندی له میژوونووسان رایان وایه دامه زرینه رانی قهرمه تیان برپوایان به ئیسلام نییه و هه ولیان بو تیا بردنی ئیسلام و ژیاننده وه ی دینی زه رده شتی، چونکه ئه وانه مه جووس (به عه ره بکراوی موغ واته زه رده شتی) و له بهر ئه وه ی ناویرن به ئاشکرا رای خویان ده ربیرن، ئه و ریگه یان هه لئز اردووه. قهرمه تیان برپوایان

به خوی دوانه، واته خوا و گیان هه یه که، ئیزهدان پیکه وه
 دنیای حه وته (حه وت ئه مشاسپه ند) به پۆه ئه به ن. هه روه ها
 ماره پرنی که سی مه حره م و خواردنه وه ی شه راب لایان ره وایه .
 هه ر که س ئاگر بکوژینیتته وه دهستی بپه پرن و هه رکه س به فوو
 بیکوژینیتته وه، زمانی بقرتینن .

قه ره چی: قه ره ج، کاو لی .

قه ره قوژ: punch-and-judy وه ویله، بووکه شانۆ [ف] خیمه شب
 بازی [ع] مسرحة الدمی .

قهرهنتو: خه یال، تارمایی، تاپۆ، شه بهنگ.

قهرهویله: تهختی له سهه ر نووستن.

قەزاق: Kazakhs نه ته وهی قه زاقی دانیشتوی قه زاقستان یان کاراخستان و هه ندی شوینی ئاسیای ناوه راستن. به لام قه زاق ههروه ها به و گوندییانهی باشووری روسیه و ئوکراین و پۆلونی ئه وترا که له دهس ئاغه کان هه لاتیوون و له قه راخ چه مه کانی دان و دنپیر ئه ژیان. ئەم گرووپانه ورده ورده خۆیان ریکخست و له لایه ن دهسه لاتدارانی ئه و ناوچانه ئه رکی سنوره وانیان پێ سپێردرا. کاتی هیرشی ناپلیۆن بۆ روسیه قه زاقه کان به جهنگی تهق و ره و ترسیان هاویشتبویه دلّی سه ربازه فه رانسه ییه کان. یه که ی قه زاق تا کۆتایی حکومه تی تزاری له سپای روسیه دا هه بوو. ناسره دین شای قاجار پاش گه شتی ئووروپا بریگادی

قهزاق یان یهکه ی قهزاقی له ناو سپای قاجار دامه زرانده. رهزا
قهزاق (رهزا شا) له م یهکه یه دا خزمه تی ئه کرد.

قهزوان: وهنه تهق، بهری داره بن.

قهشان: ئه سپی ناوچاو سپی.

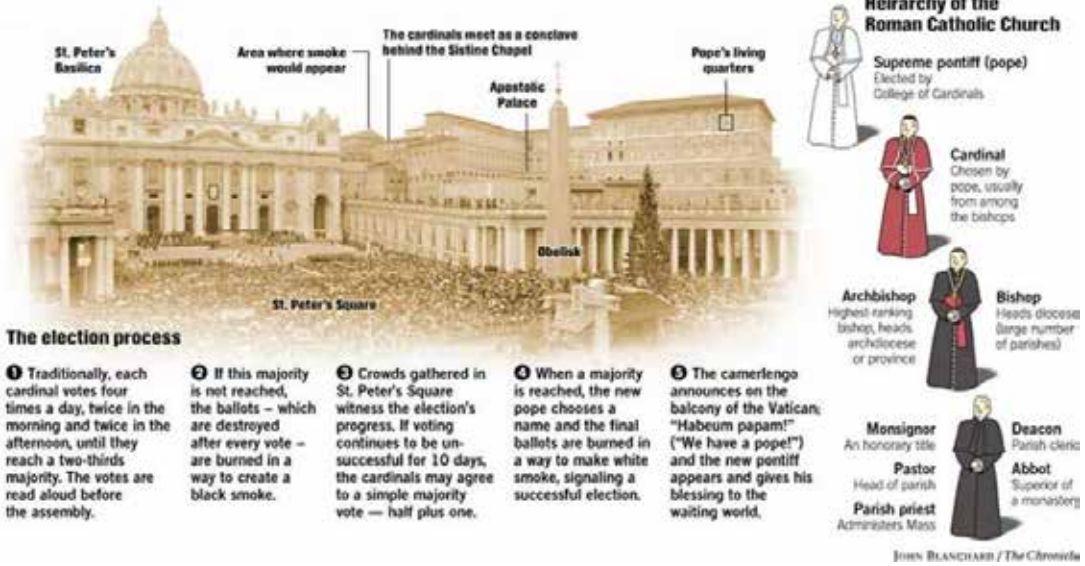
قه شقه : شووم ، نه حس .

قه شمه ر : مرؤی پروودار و نهسه لار و گالته جار :: قوشمه :

مرؤی زیرهک و قسه خووش و هه نه کباز .

قه شه ۱ : پلهی پاش پاپا و کاردینال و مه تران له ئایینی مه سیحیدا

:: پاپا ، کاردینال ، مه تران ، قه شه .

قه شه ۲ : (ماسی) خاتوونه ، ماسییه که شینه ☐ قزل ئالا ☐ trout .

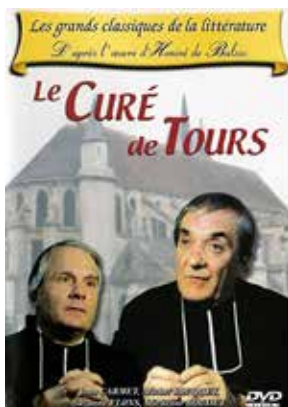
قه‌شهی کلونی: Abbot of Cluny قه‌شهی ده‌یری بنه‌دیکنیه

که ریازی چاکساری مه‌سیحی بوو به ناوی زیازی سنت بنه‌دیکت، له سده‌ی ده و یانزه، په‌پره‌انی سنت بنه‌دیکت نرسیا، پروایان به ملکه‌چی، بیده‌نگی، خاکه‌پایی و کولنه‌دانه. ئەم ئاینزایه واته Order of Saint Benedict، سده‌ی ناونجی هه‌موو ئوروپای گرت‌ه‌وه و نه‌ک هه‌ر کاری کرده سه‌ر ئاینی عیسانی، فه‌ره‌ه‌نگی ئوروپاییستی خسته بن کاریگه‌ریه‌وه.

قه‌شهی شاری توور: Le Curé de Tours نووسینی ئۆنۆره دو

به‌لزاک (۱۸۳۲).

قهقنەس ۱: (کەلیدەر بەرگی سییەم) شتیک بە تەواوەتی سووتای، سووتاونی بە تەواوەتی، وەک شتیک کە ئەسووتی و ئەبێ بە خۆلەمیش، قهقنەس لە دوای ئەوێ بە تەواوەتی ئەسووتی ئەژبەتەو.

قهقنەس ۲: یان سیمورگ، مەلیکی رەنگاوپرۆنگ و زۆر خۆش ئاوازی ئەفسانەییە. ئەلین هەزار سال ئەژی و کە ئەگاتە سالی هەزار و کۆتایی تەمەنی، لەسەر کێویکی بەرز ئیزنگیکی زۆر کۆ ئەکاتەو و لەسەری دائەنیشی و دەس ئەکا بە خۆبندن و بال راوہشاندن کە لە ئەنجام دا سەرخۆش ئەبێ و پزیسکەیکە لە بالیەو ئەکەوێتە ناو ئیزنگەکە، ئاگریکی گەرەمەشخەلان ساز ئەبێ و قهقنەس خۆشی لەو ئاگرەدا ئەسووتی. لە ژیلەمۆی بن خۆلەمیشەکە ی هیلکەیکە بەدی دی و قهقنەسیکی تر. قهقنەس یان سیمورگ یان [ع] عَنقا جووتی نییە و ئەلین موزیک لە ئاوازی قهقنەس وەرگیراوە.

قەلبەرین: بڕینی قەلی بڕژاوی ساخ بە قاشی ناسک ناسک

به تاييهت له جه ژنه كاند، وهك جه ژني سپاسداري thanksgiving له ئه ميريكاي باكوور، كه قهل له ناو فرن ئه برژينن .

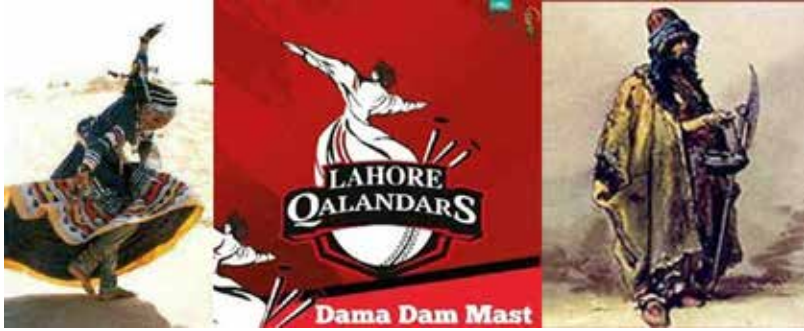
قهل فری، ئه فری: (گه پان به رگی ۲) پرووست یاری به وشه ئهكا وهك دوو وشه ی (ville) و (vole) كه له زمانی فه پانسه دا، یهك بیژه پان هه یه و به دوو واتای شار و فرین، كه وشه ی فرین له یاری قهل فری به رده وام پاته ئه بیته وه. قهل فری یاریه كه كۆمه لیک منال پروو له شاره وان دائه نیشن، شاره وان په نجه یئامازه ی دائه نی و هه موو چاویان له وه كه ئه لی: فری فری، قهل فری، میس فری، په رتووك فری... و بو هه موو په نجه ی هه لدینی. منالان ئه بی بو ئه وه ی ئه فری په نجه هه لیه نین و بو ئه وه ی نافری ده ستیان نه بزوی، هه ر كه س لی ی تیک بچی، ئه سووتی .

قهله مناری: یاریه کی کوردیه له شیوه ی به یس بالی ئه میریکی .

قہلن: قالان، شیربایی.

قہلہ ندر: (۱) کہسی کہ گوپی لہ داب و نہریتی کومہ لگہ نیہ،
کہسی سہلت و لہ دنیا دابراو، دہرویشی تازاد و گہریدہ (۲)
کہ متہ رخہم، کہ کہلا.

قہلاتی عاج: ivory tower [ع] [ف] برج عاج.

قہلاخ: داری لہ سہر یہ ک قہلاکراو، چہن لیژنہ داری لہ سہر یہ ک
کوما کراو.

قه لاس: داسوکه، گوله گهنم و جوئی له داس هه لوه ریو، پرزه ی
گوله گهنم و جو.

قه لاش: تهوش، مروی سووک و بیکاره.
قه لاسچن: دهسکچن، دهسکه وان، ئه و منال و مه زانانی قه لاس
واته گوله گهنمی هه لوه ریوی پاش دروینه وان کو ئه که نوه.

قه لاش: تهوش، مروی سووک و بیکاره.
قه لاشک: گه ل، پپرا، گه لاداری له سه ریه ک هه لچنرا و وه کو گومه ز.
قه لپوز: به رکۆ، که لله ی زین، به رزایی پیشه وه ی زین.

قهلتاس: قهلاس، قهلاس، پرزه‌ی گوله گهنم و جو، توپکلی نوک و پاقله.

قهلهنگ: قهلاده‌ی ملی سه‌گ، په‌تک.

قهمتەر: خه‌زیمی لووتی ورج و وشر که به‌نی تی‌ئه‌خری، ده‌مبینی پاتال، مه‌هار :: **به‌رسی:** قه‌متەری دار.

قه مچ: موو به قه چچی پاچین؛ په رتاوتنی سار.
قه مچگردن: نیشان کردنی مه ر و بز ن به هه لپاچینی هه ندی کولکه.
قه ندیله: چرا پلته.

قه نهفه: کورسی درېژوکه ی سی چوار که سی، نیوکه ت.

قه ننه: سه بیله، نیرگه له، قلیان.
قه نهوس: قه نهوز، خامه ک، کووتالیکی بریقه داره.

قهوال ۱: پله‌ی شه‌شه‌مه له ئایینی ئیزه‌دی له پاش ئه‌میر و بابه‌شیخ و شیخ و پیر و فه‌قیر، له دوای ئه‌ویش چکۆله و مورید دی. قه‌وال که‌سیکه که سرووده ئایینییه‌کان له جیژنه پیرۆزه کاندایه‌ خوینی. زۆربه‌ی قه‌والان هۆنه‌ری ناوچه‌یین و وه‌ک ئه‌لین «شه‌خ ئادی» ئیزنی هالبه‌ستنی چامه و پیداهه‌لگوتنی پیداون و ئه‌وانی بۆ پاراستنی نه‌هینیه‌کانی ئایین و رووداوه‌ میژووویه‌کان هه‌لبژاردوووه، هه‌روه‌ها شانازی هاوده‌می له‌گه‌ڵ مه‌له‌ک تاووسی پێبه‌خشیون. راسپارده‌ی کۆکردنه‌وه‌ی نه‌زر و گه‌سکدان‌ی مه‌رقه‌دی پیرۆز و جلو به‌رگ و جی و ری زیاره‌تکه‌رانیشن له‌ ئه‌ستۆی ئه‌وانه و ئه‌مه‌ش به‌ میرات بۆیان ماوه‌ته‌وه. مندالی خۆیان فی‌ری سه‌مای ئایینی و ده‌ف لیدان و زۆرنا و شمشال زه‌نی و وتنی چامه و سروود ئه‌که‌ن. مروّقی ئه‌م زنجیره‌ ته‌نها له‌گه‌ڵ زنجیره‌ی قه‌والان ژن و ژنخوازی ئه‌که‌ن.

قه‌وال ۲: ده‌نگ خۆش.

قه‌وال ۳: جوړیک تفه‌نگی کۆن.

قه‌وال ۴: شه‌بابه، جوړیک بلویر.

قه‌واله: به‌لگه، به‌لیننامه، په‌یماننامه :: قه‌واله‌ی خانوو.

قه‌وچ ۱: ده‌م خوار :: قه‌وچه‌قه‌وچ: واته‌ ده‌مت خوار مه‌که‌ره‌وه.

قه‌وچ ۲: گیلۆکه، ناتیکه‌یشتوو، گه‌مژه.

قىرقاچ: خوارەوخوار، لارەولار، قرژالى.

قىسب ۱: لقەدارى باريك و دريژ ئەكرى بە خيژەرەى خانوو.

قىسب ۲: قۆرت و چۆرتەم.

(k)

کاپادوکیه: Cappadocia یان کاپادوکیا، ولایتیک بوو له باشووری
پوژه لاتی ئاسیای بچووک، له نیوان چه می فره هات و زه ریای
پهش واته له کوردستان، له یه که م ناوه نده کانی فه له گه ری بوو.

کاپسا: Capsa یان گه فسا Gafsa شاریکه له تونوس، ناوه که ی
پیشه ی لاتینی هه یه و ئه گه پرتیه وه بو ژیا ری نیوه به ردینی
Mesolithic کاپسیه کان.

کاپو: مه‌لبنديکي دياریکراو که فه‌رمانفه‌رمای مه‌لبنده‌که به‌پړوهی
 ټبا و باج و تاريفه‌ی وه‌رته‌گری [E] قطاعة [F] تيول [E] bailiwick.

کاپووله و مونتيگۆ: Capulets and Montagues دوو بنه‌ماله‌ی
 دوژمن له درامای رۆميۆ و ژوليتي شکسپير.

کاپيت: Capet (سه‌رداريپۆش) نازناوی هووگ کاپيت Hugh Capet
 شای فه‌رانسه، دامه‌زرينه‌ری خانه‌دانی «کاپيته‌کان» ی
 فه‌رانسه، له ۹۸۷ تا ۱۳۲۸.

کاپیتۆل: Capitol حەوت گەرد بوو لە دەوری شاری رۆما،
پەڕستگەهێ ژووپیتر لەسەر بچووکتەری گەرد دروستکرا بوو.

کاپید: Cupid لە ميسۆلۆژی یۆنانیدا خۆی ئەوین و ئارەزوو.

کاتلیا: کاتیلیا، ئۆرکیدهی گەرمەسپیری ئەمریکایی [E] cattleyas.

کاتالان: Catalan واتە خەڵکی کاتالۆنیا که هەریمی ئۆتۆنمی باکووری پۆژھەلاتی ئیسپانیایە، ناوەندەکە ی بارسیلۆنا و چوار پارێزگای ھەییە بە ناوی بارسیلۆنا، خیرۆنا، لریدا و تاراگۆنا. بزووتنەوہی پزگاری نیشتمانی کاتالۆنیا لە پەرەسەندایە بەرەو پراگەیاندنێ سەر بەخۆیی.

کاتی: Cathay یان خەتا، ئەو ناوہی که ئورووپاییەکان لە سەدە ی ناونجی بۆ ولاتی «چین» بە کاریان ھیناوە.

کاتنامه‌ی نزا: Book of hours په‌رتووکي نوټز و نزاى فه‌له له سده‌کانى ناونجى که به‌سهر کاته‌کانى پوژدا دابه‌ش کرابوو.

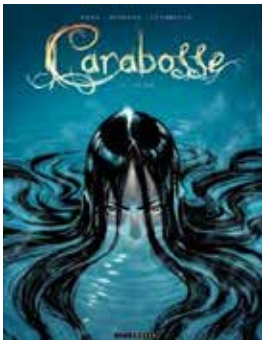

کاتوونگن: Catogan به جوړه گريه‌ک ته وتری که قزی پشت سهرى پى ته به‌ستن و له ناوى زنرالیکى ټینگلیسى سده‌ى هه‌ژده‌وه هاتوو.

کادوو: دووکه‌لى کا، دووکه‌ل.

کاراباس: Carabosse که سایه‌تیی چیروکیکی فولکلوری نوروپاییه به ناوی زردایکی دلره‌قی په‌رییه که Wicked fairy godmother.

کاراگا: detective لیژان و پسیۆری پشکنەر و لیڤۆلەر که له دامه‌زراویکی کاراگایی private investigator agency کار ئەکا.

کارپاچیۆ: Vittore Carpaccio (1465-1526) شیۆه‌کاری ئیتالیایی، خاوه‌نی داستانی سەن ئۆرسولا، هه‌روه‌ها خواردنی «کارپاچیۆ» که له جیهاندا نوابانگی هه‌یه له ناوی ئەوه‌وه گیراوه به هۆی به‌کارهێنانی ره‌نگی زه‌قی سوور و سپی له تابلۆکانیدا.

کاردا: کاری سوودمه‌ند، به‌هره‌ی کار، کاری کراو [ف] عملکرد .function [E]

کاردار: فه‌رمانبه‌ری نووسینگه [E] Clerk.

کاردارێ دادگا: به‌شی ئارشیف و کاروباری نووسینگه‌ی دادگا [E]

.Clerk's office

کاردینال : Cardinal پلهی پاش پاپا :: پاپا، کاردینال، مهتران،
قه شه .

کاردینال پریگور : Charles Maurice de Talleyrand-Périgord
(۱۷۵۴-۱۸۳۸) ناسراو به تالیران، کاردینال، رامیار و
دیپلوماتی فه پرنسه یی. له سه رده می لویی شانزه، شوږشی
فه پرنسه، ناپولیونی یه که م، لویی هه ژده و شارلی ده هم پلهی
بالای له دهسه لاتدا هه بوو؛ ئینجا ئه لین خاین بوو به رامبه ر
هه مووشیان!

کاردینال لابلو : Jean La Balue (۱۴۲۱-۱۴۹۱) وهزیری لویی

یانزه، به تاوانی به شداری له پیلانیک له قه لای لووش خرابوویه
قه فهسه وه.

کارستان: کاری گه وره و مه زن و شاکار :: کاریکی کردووه کارستان:
کاریکی مه زنی ته نجام داوه.

کارکردن بو شای پرووس: به واتای بیگارییه، بیگاری بو
بیگانه، به تایبته له کاتی جه نگدا.

کارکه ناری دیلکاسه: (گه ران، به رگی ۵) ئامازهیه به کیشهی
ته نجه (أزمة طنجة ۱۹۰۵) که بووه هوی جهنگ له نیوان
ئالمانیا و فه رانسه دا، تیوفیل دیلکاسه له ۱۸۹۸ تا ۱۹۰۵
وه زیری دهره وهی فه رانسه بوو. به هه ولدانی ئهو، یه کیتی
فه رانسه و پرووسیا (۱۹۰۰) و هاوکاری فه رانسه و ئینگلیس
(۱۹۰۴) به هیژ بوو، له ۱۹۰۵ به هوی گوشاری فیلهیلمی دووم
و بو خو پاراستن له جهنگی ئالمانیا، دیلکاسه ی وه زیری دهره وه
به ناچار کارکه نار بوو.

کارلی ناپۆلی: Carlo I d'Angiö (۱۲۴۸-۱۳۰۹) پادشای ناپۆلی
و ئالبانیا.

کارلسباد: Carlsbad شاریکه له بوهمیای کۆماری چیک، گه‌راوی
ئاوی گه‌رمی هه‌یه.

کارماین: په‌نگی کارماین، سووری کارماین، خوپی ئالۆمینۆم و
ئه‌سید کارمینیک که په‌نگمایه‌یه‌کی سووری گه‌شه Carmine E.

کارمز: کارانه، مزی کارکردن، مووچه.

کارمن سیلشا: Queen Carmen Sylva ناوی خوازراوی شازن
ئیلیزابتی رۆمانی (۱۸۴۳-۱۹۱۶) یه که هۆنراوهی تههۆنیهوه
و چیرۆکی تهنووسی.

کارناقالی چلهی پاریز: carnival Lenten چل رۆژ بهر له جهژنی
رابوونهوه خولی پاریز و رۆژووگرتنی فهلهکانه، له زۆربهی
ئابینزاکاندا له چوارشه ممهی خۆله مییش تا پینجشمه میه فرمان
یان تا جهژنی رابوونهوه دریزه ی ههیه. له زۆربهی کولتورهکاندا
کارناقال له خولی چلهی پاریزدا بووه به باو.

کارنۆ: Lazare Carnot (۱۷۵۳-۱۸۲۳) ناسراو به ریکخهری

سەرکەوتن، رامیار، ئەندازیار، فراماسۆن و ماتماتیکزان بوو.

کارووس: ئامۆژگاری دینی، مهوعیزه، وتاری ئاینی [ع] [ف] موعظه [E] elevation, homily.

کارهبا: کههروبان، جیوهی داریکه زهرد و سووک و گرانابی به زۆری پاژیک له لهشی میروویهکی تیایه، ئەکرۆی به بهرمووڕ و تهسبیح، ههروهها هیسنیکی بنیشتیه که له کهنارهکانی زهریات بلتیک ههیه، لهبهر ئهوهی له تیرهی هیدرۆکهربونه و ئەلکتریستهی ستاتیکی تیایه، ئەگەر بهینین به کووتالیگدا، یان ئەگەر دهستی پێدا بهینین، ئەتوانی شتی سووک بو لای خۆی رابکێشی [E] Amber ۳) کارهوا، ئەلکتریسته.

کارینای: دهکارکریاگ [ف] مستعمل، مصرف شده.

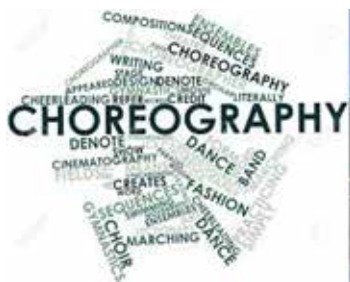
کارینەر: کارهین، کهسیک که بو کاریک ئه چیته شوینیک، یان لای
پسپۆرینک [ع] زبون [ف] ارباب رجوع [E] client.

کاریتان: کهندوو، کهنوو، کواره.

کاری کراوه: کۆلهی کوتراوه :: ههتا یاد ئه کهم، ئاوه به وهرمه
بهردینه کاری کراوه (سواره، خهوه بهردینه).

کاریۆگرافی: choreography هونهری دزاینکردنی جولانی فیزیکی
جهسته و ههنگاوهکانی سهما.

کاریهر: Eugène Carrière (۱۸۴۹ – ۱۹۰۶) شیوه کاری سه مبولیست.

کاژره: کاسه‌ی سهر.

کاژیربون: ئیرزایبونی پیاو له پرووی جنسییه‌وه :: زاویربون (بو ژن).

کاژیرکردن: ئیرزاکردنی پیاو له پرووی جنسییه‌وه :: زاویرکردن : ئیرزاکردنی ژن له پرووی جنسییه‌وه.

کاست: Caste کاست به واتای په‌گه‌ز و نه‌ژاد، جوړیکي سیسته‌می چینایه‌تییه، که تییدا به‌رژه‌وه‌ندیی کومه‌لایه‌تی له سهر بناغه‌ی رۆلی به‌ده‌سته‌هاتووی ناو کومه‌ل دابه‌ش ئه‌بی. ئه‌ندامانی چینیک ناتوانن بگوینه‌وه بو چینیکي تر و ئه‌بی مه‌رجی تاییه‌ت له هه‌لسوکه‌وتی خویان به‌رامبه‌ر به ئه‌ندامانی چینه‌کانی تر په‌چاو بکه‌ن. کاست له نیوان ئاریاییه‌کانی هینددا هه‌بووه. له ئه‌فریقا و رۆژه‌لاتی ناوه‌راست و رۆژه‌لاتی دووریش هه‌بوو.

Brahma and the origins of caste

کاستبه زانندن: loss of caste لادان له چین و کاست، پشتکردن له په گه ز.

کاسته ری نیس لروود: Nesselrode pudding یان کاسته ری دیپلومات، که جوړیک کاسته ری به سته نییه رازاوه به میوه و له قالبیکې فانتزی دا، ناوه که ی له ووه هاتووه که یه که م جار سالی ۱۹۰۸ له کوپونه وه یه کی رامیاری له بوسنیا درا به میوانه کان و زوریان به دل بوو. گوايه نیس لروودی دیپلوماتی پرووسی پیشنیازی ناوی کاسته ری دیپلوماتی کردووه؛ هه روه ها ئه وتری ئاشپه زیکی کارامه ی فه رانسه یی سالی ۱۸۱۴ ته م جوړه کاسته ری یان بوودینگه ی بو نیس لروود داهیناوه.

کاسولان: casolan هه ندیک نووسیویانه په نگه مه به ست کاسولی Casoli لای ناپولی بی، به لام کاسولان له دورگه ی مالتا هیه که ته که ویته خواروو ئیتالیا.

کاسیدرال: cathedral کلیسای مه زنی کاردینال نشین .

کاسیس: cassis پهنگالیکی شیرینی توخه له تریمارای پرهش
ته گیری، هیی ناوچهی کاسیسه، له لای مارسهی له باشووری
فهرانسه .

کاشوی گولف: گۆچانی گولف golf-club .

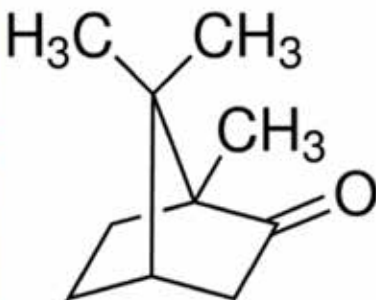

کافور: کاپور (۱) داری کافور؛ ناوی دوو جوړه داره که ناوقه دیان

ئەقەلەشېنن و ماكى كافورىيان لىئەگرن (۲) ماكىكى سىپىيە
 بە بۆنىكى تايپەتەوہ کہ زوو گر ئەگرئ و ھىندىک ژەھرىيە،
 لە پزىشكى و پىشەسازىدا زۆر کہلکى ھەيە [E] ف كافور
 .kamfer [E]

كافورى: كاپورى، بە پرهنگى سى سۆلان و بىخەوش ئەوترى کہ
 گەردەي كافور سىپىيەكى زۆر پوون و سۆلانە [E] Camphor.

كافهرمان: چەقۆي دەلاكى.

۷۳۳

وشە

کافه دو لا په : Café de la Paix ریستوران تیکی که شخه و به ناوانگه له مهیدانی ئوییرای پاریس، سالی ۱۸۷۰ کرایه وه و تا ئیساش ههیه.

کاشلیه : cavalier سوارچاک، ههروهها به واتای لقی سهما له میوانییهکاندا.

کافریولا : Cavriuola به ئیتالیایی واته بزندهکیوی.

اسوار

۷۳۴

کاشینیاک: Jacques Cavaignac (۱۸۵۳-۱۹۰۵) له ۱۸۹۸ وهزیری جهنگ، دره یفوسی به تاوانبار ئه زانی و له «لیزنه ی نیشتمانی فه رانسه یی» چالاک بوو.

کاکوشنیک: kakochnyk پازاندنه وهی قژه به تاج له لای ژنانی رووسییه ی تزاری.

کلان: بهرگی شمشیر و خه نجهر.

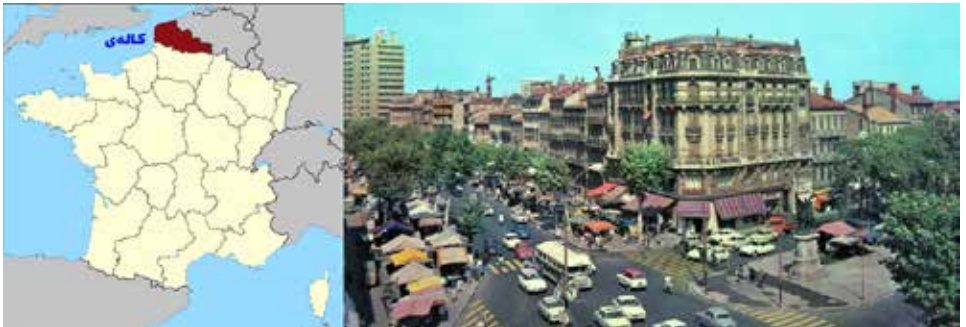
کالانه: چالی چاو، ٹیسیکی دهور چاو.

کاله: ۱) پیلاوی چهرمینی گوندیان له تۆفی سارد و سهرمادا (۲) گالۆش، جوریکی له لاستیکه و بهسه ر پیلاودا له پیی ئه کری :: کاله و پیلاو (۳) پیلاوی که تانی وهرزشی.

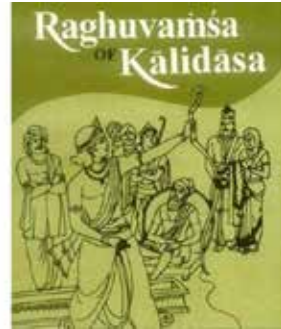
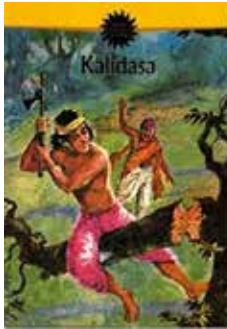
کالی: Calais باکووری ترین بهندهری سه رهکی که شتیه وانی فهرانسه بهرامبهر به بهندهری دۆفری ئینگلیز.

کالھی شہمامہ بندی: گولکاریکردن و گولڈوزی کردنی
سہرپہنجھی کلاش و گیوہ بہ بنی رنگاورہنگ و ہکوو شہمامہ.

کالیداسا: Kalidasa (سہدھی ۵) شاعیری ہیندی خاوهنی
درامای ٹایجناسا کونتا لام. ٹہم ہونراوہیہ سہدھی نوزدہ کرا بہ
فہرانسہیی و چاپ کرا.

کالیدوسکوپ: kaleidoscope لوولہی ویتہنما.

۷۳۷

وشہ و پھراوٹیز

کام: ثاوات، ئاره زوو، ویست، هه وهس.

کامبرمر: Cambremer، کامبرمر وهکوو لیكدراوی دوو کورترکراوهی «بۆندار»ی merde و cambronne، یان دووپاته بوونه وهی وشه ی به که مه. فه پراسییه کان به مه به ست و ئه نگیزه ی جوړاوجوړ وشه ی merde (پیسایی) به کار ئه به ن، هه ندی جار بو به رگری له ده میسی و به زیک وشه ی cambronne به کار ئه هینن. ئینجا Cambronne که ناوی ژنرالیکی فه پراسییه، له گه ل merde ی کورترکراوهی تیکه ل بووه و لیكدراویکی سه ری بدی هیناوه. ژنرال Pierre Cambronne (۱۷۷۰-۱۸۴۲) له جهنگی واترلوو، فه رمانده ی به کیک له تییه کانی «چوار به ره»ی گاردی کون بوو، ئه گپرنه وه له وه لامی دوژمندا که داوای پراده ست بوونیان لیکردبوو وتی: «گارد ئه مرئ به لام پراده ست نایی!» هه ره ها ئه لین به وشه یه کی به ناوبانگ وه لامی داوه ته وه که له وه به دوا تیکه ل به ناوه که ی بووه. گپرانه وه یه کی قاره مانانه ی تیروته سه لی ئه م بابه ته له Les Misérables لانه وازانی فیکتور هوگودا هاتووه.

کامپوسانتۆ: Camposanto (ئیتالیا یی) گوړستان.

کامیۆ: cameo شیوازی هه لکه ندنی به رجسته له سه ر به رد و گه وه ره؛ جوړه به ردیکی گرانبه هایه.

كانكان: Cancan جۆره سه مایه کی به جۆشه به تاییهت له قریوه کیشان و قاچ هه له پیناندا، له هۆله کانی موزیکی پارسی سه دهی نۆزده باو بوو؛ له (رۆمانی گهران) نازناوی جه نابی دو کامبرمری زاوای جه نابی لوگراندینه.

کانیژه: گیاه کی ئورووپاییه زیاتر به گۆلی شینه وه، بۆ ده رمان ئه شی .cornflower [E]

کاو: (١) جووله، گهران، کایه، وازی (٢) جوولان له شه ترنج و دامه دا.

کاوز: Cowes به نده ریکه له دورگه ی ئینگلیزی وایت، که له کۆتایی

سەدەى نۆزدە، ناوەندى گەورەترین پېشپركىي گەمىەوانىي
ئوروپا بوو.

كولى: قەرەچى، دۆم.

كاویر: چالوك، تەنگز.

کاهوور : سه‌ره‌نیزه، قه‌مه، سیکارد.

کایزه‌ر : Kaiser سیزار، ئیمپراتوری ئالمان یان ئوستریا.
کایمپرا : chimera که‌میره، خه‌یالی بی‌هوده، خه‌ونیک که‌ نایه‌ته‌دی؛
له‌ ئه‌فسانه‌ی یونانیدا گیانداریکی میینه‌یه، ئاگربه‌دهم، سه‌ری
شیره، جه‌سته‌ی بزن و کلکی ماره.

کایو : Joseph Caillaux (۱۸۶۳-۱۹۴۴) پرامیار، سالانی ۱۹۱۱ و
۱۲ سه‌ره‌کوه‌زیرانی فه‌رانسه‌ بوو، سالی ۱۹۱۷ تاوانبار کرا به
سیخوری بو دوژمن.

کایه: مه‌یدان، گۆره‌پان (۲) وازی، یاری.
کتوپر ۱: مافه‌ته، نه‌خۆشیه‌که ئه‌دا له ئازهل گێژ ئه‌بیته و لووتی دائه‌ژنی.
کتوپر ۲: له ناکاتدا [E] surprisingly.
کچی پۆلان: the daughter of Roland درامای داستانی نووسینی
 هانری دوپۆرنیه (Henri de Bornier) (۱۸۷۵).

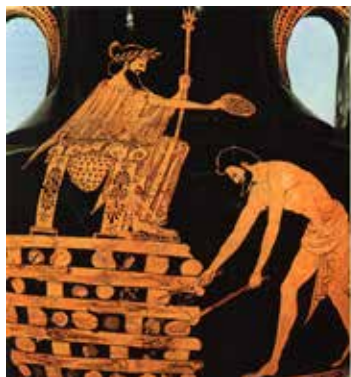

کچی سروشتی: کچی چه‌رامزاده له ژنی ماره‌نه‌پراو، شازده
 [E] natural daughter.
کرتان: نیره‌گامیچی خه‌سیو.

کرووزۆسی: Croesus (۵۹۵-۵۴۷ پ.ز) پادشای لیدیای Lydia که
 به هۆی سامان و به‌خشین و ده‌سبلاوی به‌ناوبانگ بوو و، تا

سدهی پینجی زاینی وه ک که سایه تیه کی ئه فسانه یی لیها تبوو، هندی جار به قاروونی برای مووسا دانراوه که ئه ویش زور دهوله مند بووه و، به نه فرینی مووسا، خوئی و خه زینه که یی عهرز قوتی داون.

کریپوون: Claude Jolyot de Crébillon (۱۷۰۷ - ۱۷۷۵) رومانووسی
فه رانسه یی، رومانی گه ناوهری هه یه.

کریپ: crêpe یاں crape کووتالیکی هه وریشم یاں په شمینه. کووتالی
کریپ زیاتر به کووتالی شینگیری و تاسه باری (Voile noir)

ناسراوه .

کریپ دوو شین: crêpe-de-Chine کراسی هه وریشم، جلی فه رمی
سه ره به پانیان .

کریف: ناوبرا، زرکوپر، زرکچ ۴ پسر تعیدی، دختر تعمیدی .
کرینامه: به لئینامه ی نیوان دوو لایه ن بو به کریگرتی خانوو، زهوی
و خزمه تگوزاری بو ماوه یه کی دیاریکراو ۵ lease .

کریسمس: Christmas به فہرانیسی نوئل Noël جہڑی له دایکبوونی عیسا، که له دوی جہڑی رابوونہ وه گہورہترین جہڑی ٹایینی فہلہکانہ؛ له شہوی ۲۴ی دیسامبره وه دست بیئہکا تا رۆژی ۲۵ی دیسمبر.

کراڻ: قافر، دهغلی تهنک.

کراڻک: گیایه کی درکاوییه به تۆپه ل تہ پروئ.

کراکش: ملومو، لیگه ران، وهشکیان ۱۶ جستجو ۱۷ البحث فی.

کرکره: پشدهری پلاستیک، جوړیک په رده به له پلاستیکی باریک

و دريژ به دهرزوو گريډراون به یه که وه.

کروسیک: ههرمی کیویله :: هه لبت له باکور به ههرمی ئاسایی

ئەوتىرى كرۇسكا؛ تىخى كرۇز و ژەنگرتوو.

كرۇيتزەر: Kreutzer Sonata سۆناتاي كەمانى ژمارە ۹ى بتهؤفنه.
ليؤ تۆلستۆي رۆمانىكى بەم ناوہ هەيە، كە ئەمىن گەردىگلانى بە
ناوى «سۆناتاي كورۇيتيزير» كر دوويه بە كوردى.

كروكاشى: كۆكردنەوہى گولەگەنم و گزۇگيا.

كروى ۱: برىنى گەدە [ع] فُرحة [ف] زخم معده [E] Ulcers.

كروى ۲: درمىكە ئەدا لە ميوہ.

كرووز: پرچن، سەر بنەگەون، قژن.

کرهک: inanimate نه جوول، بیجوهوله، بهرامبه ر به زیندوو و رووهک

ف] جامد، بیجان ع] جماد.

کزیر: دهلالی بوّسه E] broker، stockbroker.

کسپه ۱: راجه نینی دل :: کسپه له دلمه وه هات.

کسپه ۲: دهنگی ئاو به ئاگردا کردن.

کسپه ۳: ژانیک که له پر ئارام ئه گری.

کست: ته نیشته، لا، ئالی.

کسکه ۱: کرۆله.

کسکه ۲: رهنگی چاوی پشيله و گیانه وه ری کیوی له شه ودا.

کسکه ۳: درهوشانه وهی رهنگی فوسفوری.

کسوک: سهگ؛ تووتکه سهگ.

كسكيانهوه: تۆزانهوه، كسكيان، سووتانهوهی پيست.

كشتش: كوژران.

كشتوكنار: دهو روبه، فهراگهرد.

كشتيل: ئهسكو، ئهسكو، مهلاك، چه مچه.

كلا: فهرمانه به جيا بوونهوه و لادان، له چاوگی كلا بوون: جيا بوونهوه.

كلاپسون: Louis Clapisson (1808-1866) ئاوازدانهری

كۆمیک و گهلهری فهرانسهیی.

كلاریس: Clariss به شیکه له کۆمهله کورته چیرۆکی Tendres Stocks

نووسینی پاوڵ مۆران Paul Morand، سالی 1922 چاپ بوو و

پرووست پيشه کبی بو نووسیوه.

کلاوسن: Clavecin یا Harpsichord جو ریڳ چهنگی وه ک پیانوئه .

کلیل به بهرۆک: کچی عازهب، کچی وه خته شوو، به ربه خت .

کلاوسور ۱: یان کۆلوانه سوور، کیژۆله ی ناو چیرۆکی فۆلکلوری

تالمانی Rotkäppchen زۆر به ناوانگه که ئه چی بۆ سهردانی
دایه گه وره ی و گورگه شوینی نه نکی گرتوو و ئه په وی بیخوات .

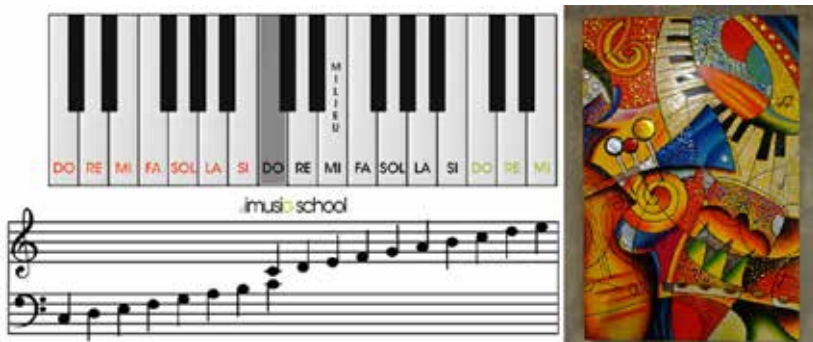
Charles Perrault له ۱۸۹۶ بلاوی کرده وه .

کلاوسور ۲: Le Bonnet rouge رۆژنامه‌ی ئانارشستی به‌ره‌ی چه‌یی
توند‌ره‌ی سوئسیالیست بوو له ۱۹۱۳ تا ۱۹۲۲.

کلاویه: clavier (فه‌پرانسه‌یی) کلیل، ته‌خته کلیل وه‌ک هی پیانو و
که‌مپیوتر، له‌ کوردی زیاتر مه‌به‌ست کلیلی پیانوئه.

کل دان: کلا کردن، لادان، ناردن.
کلدان: کلتور، ده‌فر یان کیسه‌یه‌که که کلی تێئه‌که‌ن.

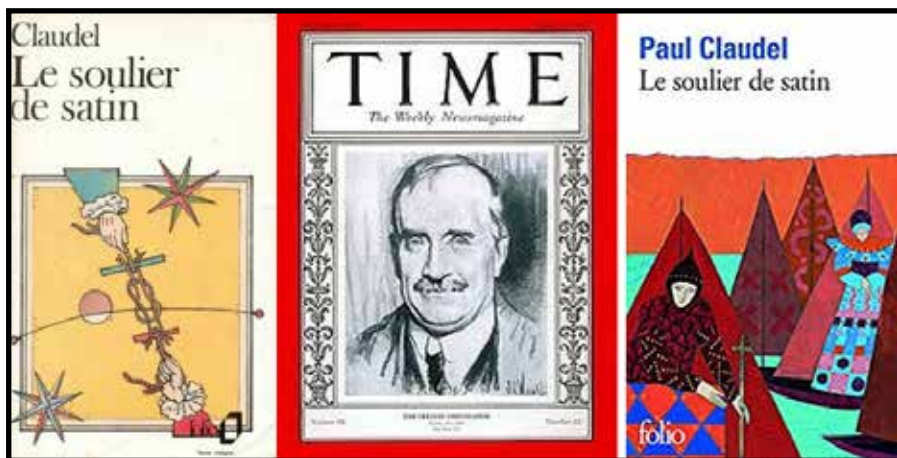

کلکه سووتی: کلک راته کاندنی سه گ بو که سی که خوشی ئه وی.

کلکه سووتی ۲:

کلودیل: Paul Claudel (۱۸۶۸-۱۹۵۵) رامیار و شاعیری

فه رانسه یی .

کلویی: Chloe به واتای سهوز و گهش، له ناوه کانی ماخوا دیمتری

Demitri یونانی خوارنی دحل و دان و پیزهن و رۆزییه؛ ناوی

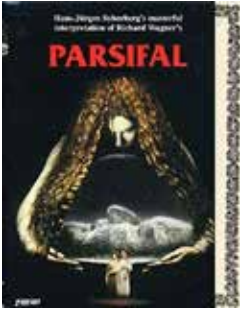
کچانه، ئاماژه یه به گهنج .

کلیته: کۆلۆز، سه‌رکلاوی به‌ن.

کلینگسۆر: Klingsor جادووگه‌ری ئۆییرای پارسیفالی ریچارد فاگنه‌ر.

کلاوبۆره: کۆلۆز، کلاوی لباد، ده‌وستکراو له ته‌حتی.

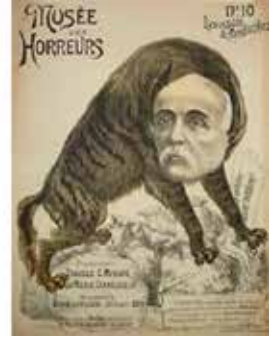
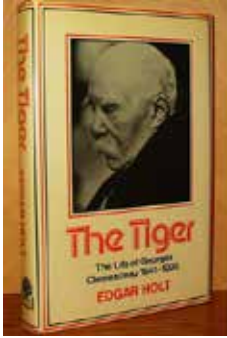

کلاوی لۆله کی: Flosshatt, Top hat.

کلۆج: جۆر، شیوه، شیواز.

کلیمه نسو: Georges Clemenceau (1841-1929) فیزیکنان و رۆژنامه وان و رامیار، سه ره کوه زیرانی فه پانسه له جهنگی جیهانی یه که مدا.

کلیمه: قه لاندوش، نیوان شان و پیل.

کلیمه: له هه موو لاهه گه مارۆ دراو [ع] [ف] محصور.

کلیمه: کلر، کونی جی کلیل له ده رگادا.

کلیسا: کلیسه، کلیسه، کلیسه، جی خواپهرستی گاوران.

کلیه: پرنو، پرنه به فری هه رهس.

کلیم: به ره، سپیال، رایه خی ته نک و که مبابی.

کلیو: Clio له میسۆلوژی یۆنانیدا ماخوای میژوو بوو.

کلیسا: کلیسا، کلیسه، کلیسه، جی خواپهرستی گاوران.

کلیسای سالوته: Santa Maria della Salute on the Grand Canal

کلیسایه کی کاسۆلیکی شیوازی بارۆکه، سالی ۱۶۸۷ له سه ر

کانالی مه زنی شاری قینیزیا دروستکراوه.

کلۆ: وردی بیکه وه لکاو :: کلۆقهنده ، کلۆگل ، کلۆبهرد .

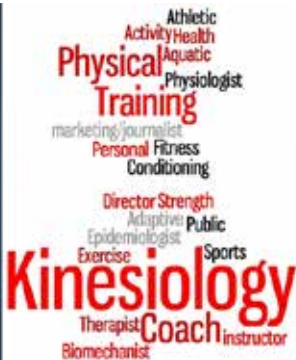
کلۆز: کلۆی لباد ، کلۆی دهوسترکراو له تهحتی .

کلۆسای ئامیهن: cathedral of amiens له شاری ئامیهن ، له باکووری فهرانسهیه .

کنیزیۆلۆجی: زانستی میکانیزمی جوولانی لهش [E] kinesiology.

کۆبۆرگ: Coburg یان ورچی کۆبۆرگ، ورچیکی له یستۆکی زۆر گرانباییه، ساڵی ۱۹۱۳ له لایهن ئارتوور و ئادیله و مهکس کۆبۆرگی ئالمانییهوه دروستکرا و له ساڵی ۱۹۲۰ پاش جهنگی جیهانی یهکه م، کارگه که یان فراوان کرد و به ره مه که یان به هه موو جیهاندا بلآو کردهوه.

کۆت 1: داری ئهستووری قاچی زیندانی کۆتکراو.

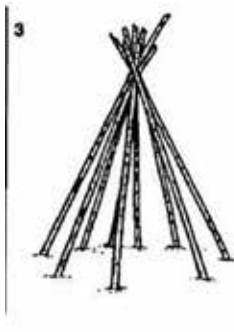
کوټ ۲: Pierre Auguste Cot (۱۸۳۷-۱۸۸۳) پیهر ټاگوست کوټ ،

شیوه‌کاری فہرانسہ یی ټہندامی ہونہری ټاکادمیک Academic art

ہونہری ټاکادمیک .

کوټرہ: ټہستوندہک ، داری راگرتنی خیوټ ، کاریتہ .

کوټرہ: ۱) قہدی دار ۲) بارستی ټہستورایی دہوری ہہر شتیکی

۳) بزووت ۴) بالندہی بالکراو .

كۆتەل: ئەو ئەسپەيە لە كۆتەلگىرىدا ئەيگىپن .

كۆتەلخوين: ئەو كەسەيە لە ئاھەنگى كۆتەلگىران سەردۆلكە و شىنگىپرى ئەخوينتەوہ :: كۆتەل: ئەو ئەسپەيە لە كۆتەلگىرىدا ئەيگىپن :: كۆتەلگىران: ئاھەنگى شىنگىرى كە دەستە ئەكەووتە رىگە و بە خويندنى سەردۆلكە سۆزى خۇيان بۆ كۆچكردوو پيشان ئەدەن :: سەردۆلكە: بەندى بە مردوو ھەلگوتن و پەسنى مردوو بە دەنگى گورانى .

کوته لگپران: ئاھەنگی شینگیری که دەستە ئەکەوئتە رینگە و بە خوئندنی سەردۆلکە سۆزی خویان بو کۆچکردوو پیشان ئەدەن.

کوته نتن: Cotentin نیمچەدورگە یەکی گەشتیارییە لە باکووری فەرانسە.

کۆچەک: بەچکە ی وشر :: کۆچەکە وشر :: پەلخ: بەچکە ی گامیش.

كۆدان: به سه ره نجامگه ياندن، ييگه ياندن [E] [F] تكميل، مكممل .to complete [E]

كۆراو: سه رچاوه يه ك كه ته نها به هاران تاوى هه يه .
كۆراي: Korai په يكه رى كۆنى ژنى يۆنانى به كراسى ده لپى دريژوه وه .

كۆرباچيۆ: Corbaccio (1355) رۆمانىك له نووسىنى جيوڤانى بۆكاچيۆ، وشه ي كۆرباچيۆ له زمانى ئىتاليايى به واتاى قه لى به دفه ره و لي ره دا مه به ست ژنى ناجسنه .

كۆر به لا: قالاوى ته واو ره ش و بى خال .

کۆردۆبا: شاریکه له ئیسپانیا، چهرمى کۆردۆبا به ناوبانگه.

کۆرلارهين: Cours-la-Reine شه قامیکه له پاريس، هاوتهريی

چه می سین.

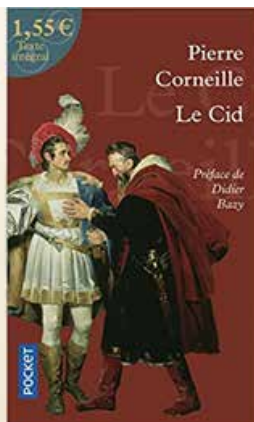
کۆرنیتی: Corinthian په یوه نیدار به ژیاى شارى کۆرتتى یۆنانى و

هاوولاتى و کولتوره که ی.

کۆرنه ی: pierre corneille (۱۶۰۶-۱۶۸۴) شانۆ و تراژیدینووسى

فه پرائسه یی. له گه ل پراسین و مۆلییر به سى چوکلهى درامانوسانى

سه ده ی حه قده ی فه پرائسه دئه نرین.

کۆرۆ ۱: نهخۆشی گهنم که دهنکه که ی رهش هه لئه گه پری.
کۆرۆ: Jean-Baptiste-Camille Corot هونه رمه ندی وینه گه ری
 فه رانسه یی (۱۷۹۶-۱۸۷۵).

کۆرهدار: تیله که پووشکه، لیژنه ی دار و چیلکه.
کۆریزاند: Diane d'Andoins دایان داندوان ناسراو به کۆریزاندی
 شهنگ la belle Corisande، گراوی هانری چواره می شای
 فه رانسه بوو.

كۆرپەندى: شوپن يان كۆرپان مېديا يەك كە بېر و بۆچون سەباەت
 بە بابەت يىكى تايبەت بخىرئە بەر مشتومر و لىكۆلئەنەوہ [ع] مئندى
 [ف] دىوانخانە [E] Forum.

كۆرپە-مىوانى: le banquet لە كۆرپەكانى پلاتون كە مشتومر لەسەر
 ئەوئىنى ئافرەت بۆ پىياو ئەكا.

كۆرپە: دەنگى خورپىنى ئەسپ.
كۆرپەدار: جەنگەلى چر و چوغر.
كۆز: پەچەى مەر، خەلان، خەل، سەرگىپر، شوپنى كار و بەرخ،
 ھەوئز، ھەوئس.

کۆزەرە: چەتی خەرمان، درشتهی له گیره‌دا نه‌هاردراو، گۆله‌جۆ.

کۆشکی باربرین: Palazzo Barberini کۆشکی سەده‌ی حەفده‌یه
له رۆما، کراوه به گالیری نیشتمانی هونه‌ری که‌ونارا.

کۆشکی بلوا: Château de Blois کۆشکیکه له شاری بلوا له باشووری پاریس، سهدهی سیانزه تا سه قده دروستکراوه، ژینگه‌ی چهند پادشای فه‌رانسه بووه. هه‌روه‌ها ئه‌و شوپنه‌یه که ژاندارک له ۱۴۲۹ چوو بو ئه‌و‌ی تا له لایه‌ن مه‌ترانی پرمس‌ه‌وه پیرۆز بکری و بچی بو جه‌نگی رزگاری فه‌رانسه له دژی ئینگلیز.

کۆشکی پیشه‌سازی: Palais de l'Industrie له‌به‌ری چه‌بی شه‌قامی شانزه‌لیزه بوو.

کۆشکی ترۆکادرو: Trocadero ئالییه‌که له پاریس که سالی ۱۸۷۸، دافیو Gabriel Davioud کۆشکی ترۆکادرو‌ی بو پیشانگه‌ی جیهانی پاریس له‌و‌ی دروست کرد. هۆلی جه‌ژن و موزه‌خانه‌ی

بەيكەرى تىدا بوو.

كۆشكى دۆجەكان: Palace of the Doges كۆشكى شيواز گۆتىكى دادوهرى بالآ له فېنيزيا.

كۆشكى سەنت جەيمز: St. James فەرمانگەى وەزارەتى دەرەوہى ئىنگليز.

کۆشكى شۆمۆن: Chaumont کۆشكىكه له شۆمۆن سورلوار
 Chaumont-sur-Loire له ناوهراستی فهرانسه، له سهدهى
 دهيهما دروست كراوه 🏰 شۆمۆن.

کۆشكى فارنيزى: Farnese Palace يه كيكه له جوانترين كۆشكهكانى
 سهدهى شانزهى ئىتاليابه له شارى رۆما. بهرهمى هونهرى
 سانگالۆ، دالاپورتا و ميكل ئانژه، بالۆيزخانهى فهرانسهيه له رۆما.

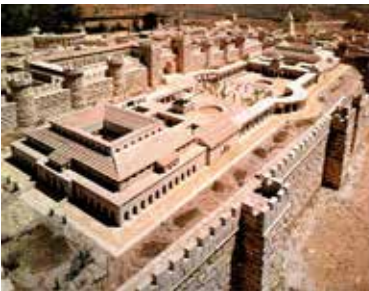
کۆشكى مۆنتهچيتوريۆ: Palazzo Montecitorio تا سالى ۱۸۷۰
 فهريمانگهى وهزارهتى داد بوو و پاشان پهريمانى ئىتاليا
 گويژرايهوه بۆ ئهوى.

کۆشکی ههتاو: Sun palace Crete به فه‌رمانی مینوس له دوورگهی کریتا ساز کرابوو.

کۆشکی ههپرۆد: Herod's palace له کۆتایی سه‌ده‌ی یه‌که‌می پ.ز له ئۆرشه‌لیم به فه‌رمانی ههپرۆدی یه‌که‌م دروست کراوه. گوایه له سه‌ده‌ی دووانزه‌دا دوو ستوون له کۆشکی ههپرۆده ههینراون و له پیا‌تزی‌تای به‌ر کۆشکی دۆجه‌کانی فینیزییا دانراون و، ناویان لێ‌نراوه ستوونی سه‌ن مارکۆ و ستوونی سه‌ن تیۆدۆر.

کۆفک: ماسته‌رگ، په‌حه‌تی [ف] قیف [ع] قمع [E] Funnel.

کۆکلن: Benoît-Constant Coquelin (1841-1909) ئە‌ه‌ه‌ته‌ری

فه‌ر‌انسه‌یی، ده‌ر‌باره‌ی و‌تر‌اوه: یه‌کی‌ک له‌ مه‌ز‌ن‌ترین په‌رس‌ونا‌ژه‌کانی

سه‌رده‌می خۆی.

کۆک و کوران: Messrs. Thomas Cook and Son's دامه‌زراویکی
گه‌شتیاری بوو له ئینگلس.

کۆلاف 1: رایه‌خ له په‌ستاوتووی به‌رگن.

کۆلاف 2: کلاوی په‌ستاوتووی به‌رگن.

کۆلاشه ۱: بیتاقت و بیتوان.

کۆلاشه ۲: کار له دهست نه هاتوو.

کۆلبیر: Jean-Baptiste Colbert (1619-1683) پرامیاری

فه رانسهیی، وه زیری دارایی لویی چوارده و دامه زینتهری

په هیمانگه ی زانستی نوئی French Academy of Sciences.

کۆلون: Colonne کۆمۆنیکه له پارێزگه ی ژوررا له رۆژهه لاتیی

فه رانسه.

کۆلکه و تاپۆ: (به رپۆه به ریتی) ثبت سجل و اسناد ڤ تسجیل

اسناد و عقار.

كۆلۆز: كلیته، كلاوی له بهن چندراو.

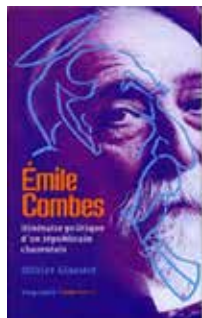
كۆلۆو: بنجی تالوو كه ئەستورە و بۆ سووتاندن ئەبێ.

كۆلهوهژ: دارێكى درێژه ئاگرى تهنورى پێخۆش ئەكەن.

کۆمب: Émile Combes (۱۸۳۵-۱۹۲۱) سه‌رۆکوه‌زیرانی فه‌رآنسه و چالاکوانی دژی کلیسا. په‌رتووکیکی هه‌یه به ناوی خه‌باتی سکۆلار (۱۹۰۲-۱۹۰۳)، که ئاناتۆل فرانس پێشه‌کیی بو نووسیوه.

کۆمبۆرگ: Combourg کۆمۆنیکه له ناوچه‌ی بروتنی فه‌رآنسه.

کۆمپیا له: Promissory note [ف] سفته [ع] سند آذنی.

کۆمۆنارد: communards ئەندام یان پشتگیرانی کۆمۆنی پاریس له ۱۸۷۱.

كۆن: رهشمال، خيوت.

كۆنترالتۆ: contralto دهنگى زىلى ژن.

كۆنت دو شامبۆر: Comte de Chambord (۱۸۲۰-۱۸۸۳)

برازى شارلى دهيم، دوائه ندامى خانه دانى پاشايه تىي بۆر بۆن
له فه رانسه.

کۆنترامه نهریزم : Counter-Mannerism به شیوازیك له هونهری

شیوه کاری ئیتالیایی ئهوتری که له کۆتایی سهدهی شانزه وهک بهرچه کرداریک له دژی ئه دگاره دهستکردهکانی مه نهریزم Mannerism سهری هه لدا و، گه رانه وه بوو بو پروونی و سادهیی له هونه ردا .

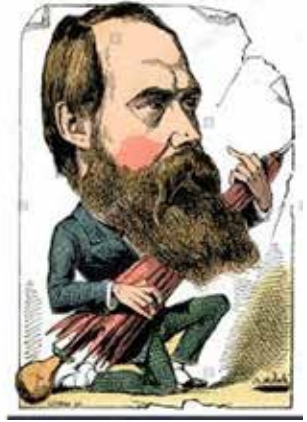
کۆنتریکسیقیل : Contrexéville گه راویکه له ناوچهی قوژی Vosges

département له فه رانسه و خه لکی کۆمونه کهش به کۆنتریکسیقیل بانگ ئه کرین . له سالی ۱۸۶۴ ه وه وهک ناوه ندیکی ته ندروستی ناوبانگی په یدا کرد ، به هۆی ئاوی گه راوه که یه وه .

کۆنتی پاریس : Louis Philippe Albert d'Orléans, Count of Paris

(۱۸۳۸-۱۸۹۴) داواى پاشايه تىي فەرانسەي ئەکرد، سەرەتا
بۆ ئالمان و پاشتر بۆ ئىنگلىز دوور خرايه وه.

كۆنستانىن گىس: Constantin Guys (۱۸۰۵-۱۸۹۲)
لەدايكبووى هولەند، ھەوالنىرى جەنگى و شىوھكارى ئاوپرەنگ.
ژيانى كۆرە بورژوازيەكانى ئەكېشايەوھ و بودلېر بە شىوھكارى
ژيانى مۆدېرن ناوى ئەبا.

كۆنستانىن ئۆپۆل: Constantinople پايتەختى ئىمپراتورى
رۆماي رۆژھەلات يان رۆماي بىزەنتىن Byzantine Empire

بوو. رومیه‌کان پاش چند جار شکست له ساسانیه‌کان، له سرده‌می کونستانتینی یه‌که‌م، له سالی ۳۳۰ پایته‌ختی خویان له روم‌اوه گواسته‌وه بو شوینیک به ناوی بیزانتینوم و ناویان لینا کونستانتینوپول، هه‌زار سال پاش ئه‌وه له ۱۴۵۳ دا ئه‌واوه گورا به ئیستامبول.

کونفیدراسیونی سه‌رانسه‌ری کریکاران: CGT یه‌که‌مین و گه‌وره‌ترین سه‌ندیکای چه‌پی کریکارانی فه‌رانسه، له ۱۸۹۵ه‌وه: General Confederation of Labour (CGT)

کۆنگره‌ی ڤیه‌ننا: Vienna Congress کۆبوونه‌وه‌ی بالۆیزه‌کانی ئوروپا

بوو، له نوۆقه‌مبری ۱۸۱۴ پاش له‌سه‌رکارلابردنی ناپۆلیۆن ساز
کرا و ده مانگی خایاند.

کۆنیگسبهرگ: Königsberg به‌نده‌ریک بوو له باشووری رۆژژه‌لاتی

زه‌ریای بالټیک. تا ۱۹۴۶ هه‌ی پرووسیا و ئالمان بوو و ئیسته
هه‌ی پرووسیا‌یه.

کۆنکور: concours (فه‌رانسه) تاقیکردنه‌وه‌ی وه‌رگرتن بۆ زانکۆ.

کۆیزه‌ڤۆکس: Antoine Coysevox (۱۶۴۰ - ۱۷۲۰) په‌یکه‌رتاشی

ئیسپانیایی.

کوارتیتی پانزہ: ۱۵ String Quartet No ۱۵ یان Quartet in A minor

ہی بتھوٹنہ، ۱۸۲۵ بلا و کرایہ وہ۔

کوان: دمہ ل، دوومہ ل۔

کوچک: بہرد، کہ فر :: کوانووی سی کوچک: کوانووی سی بہرد،

کوانووی سی قاچ، کوانووی سی سووچ۔

کوخت: مالی ہہ ژارانه ☐ خرابہ، کلبہ۔

کوردوبا: Cordoba یان Cordova شاریکه له ناوچه‌ی نهنده‌لووسیای باشووری سپانیا، که چه‌رمه‌که‌ی به‌ناوبانگه. سه‌ده‌ی ده و یانزه پایته‌ختی نهماره‌تی نهمه‌وی کوردوبا بوو.

کورژان: چرچبوون.

کورژاندن: چرچتیختن.

کورک: کولکه‌ی ورد.

کورۆ: Jean – Baptiste – Camille Corot کورۆ، هونه‌رمه‌ندی وینه‌گه‌ری فه‌رانسه‌یی (۱۷۹۶ – ۱۸۷۵).

کورانی خوا: The Sons Of God (ده په رجووی تهورات -

شه شهم) په ننگه یه کیچ له و به لگانه ی که زورترین دنیایی ته دا که مروؤ و غه واره ی دهره کی په یوه ندیان هه بووه، چوار برگی سهره تایی به شی شوشی سیفری ئافراندنه:

کاتیچ که پیانو له سهر زهوی له زیاد بووندا بوون، کچانی زهوی له بهر ئه وان له دایک بوون، کورانی خوا، ئه و کچانه یان بینی و لایان جوان بوون. ئه وسا ئه و کچانه یان وه کو هاوسه رانی خوین هه لبارد.

ئهم برکانه پاشان باسی ئه وه ئه که ن، ئهم کچانه، چوون ئهم «نه فلمه زه به لاجانه Nephilim» به «کورانی خوا» ئه زانن.

له کاتیچدا زور کهس وای دانه نیی که ئهم «کورانی خوا» له غه واره دهره کییه کان بن، هه ندیکی تر به ساده یی به «سیس Seth» له روؤله کانی ئادم و حه وایان دانه نیی. سهره پای لیکنده وهی راست، ئهمه یه کیچکه له و بناغه تیوریانه ی ئه ستره ناسه کونه کان پشتیان یی به ستوه بو سه لماندنی ئه وه ی که غه واره ی دهره کی له کاروباری مروییدا نه خشیان هه بووه.

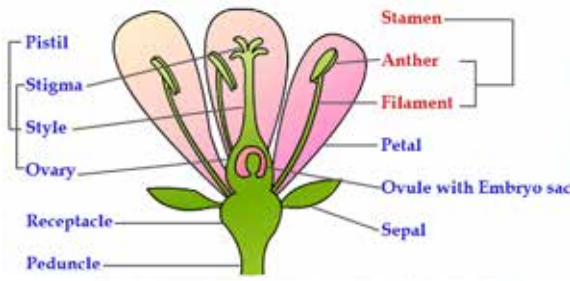
کورشه: سیخوار، زوقم و به فروکه و بهسته لۆک.

کورهدار: داربهست داره میوه، داربهستی دارمیو.
کوفاره: فواره، کولکوله [ع] [ف] نافوره، فواره [E] fountain.

کولیک: بهشیک له میینهی گول که گهردهی له سه ر ئه نیشی
 [ف] کلله [ع] المیسیم [E] Stigma.

کول و کهسه: دهردوئازار، خهم و بهینهت [ف] سوز و گداز .

کولوش: کولوش، درواوی دانه ویتله.

کوفارهی پیشانگا: کومه له کوفارهی پیشانگه‌ی جیهانی ۱۸۸۹ی
پاریس، که له دیارده گرنگ و سه رنجر اکیسه کانی ته م پیشانگه‌یه
بوون.

کولواکه: کلا و پوژنه.

كولمه: گونا، پارچه گوشتی بی ئیسک :: كولمه ی مه مک، كولمه ی سمت، كولمه ی ران.

كول: به دزیه وه گوئی له قسه ی خه لک گرتن :: كولگرتن: خو له بۆسه نان بۆ گوینگرتن.
كولگرتن: خو له بۆسه نان بۆ گوینگرتن و سیخوری.

كویت: ئەسبی سووری ئامال پهش.

کونت نشین: Duchy یا County یه که یه کی کارگپری و رامیاری که به هوی کونتیکه وه به پړوه ئه چي، که زیاتر هبی خولی ده ره به گایه تییه .

کونتريکسيثيل: Contrexéville یا کونتريکسيثيل، گه پراويکه له ناوچهی فوژری Vosges département له فه پانسه و خه لکی کومونه که ش به کونتريکسيثيل بانگ ئه کرين . له سالی ۱۸۶۴ ه وه وهک ناوهنديکی ته ندروستی ناوبانگی په یدا کرد، به هوی ئاوی گه پراوه که یه وه .

کوینتیت: quintet دهستهی مووزیکی پینج که سی :: کوینتیت کلارینیت: پارچه یه ک مووزیک بو دهسته یه کی پینج که سی به کلارینیت بیژهنن .

کونتیس ئیدموند دو بورتالیس : Louise Sophie Mélanie

Renouard de Bussière (۱۸۳۶-۱۹۱۴) که زیاتر به ناوی
هاوسه ری comtesse Edmond de Pourtalès ناسراوه، له ئیمپراتوری
دووهمی فه رانسهدا یه کیک بوو له «شادوته کانی پاریس».

کونجی و سویسنه : Sesame and Lilies په رتووکیکه له پیشه کیه ک

و دوو وانه وتار پیک هاتوو (پاشتر وتاریکی خراوته ته ک).
کونجی ده باره ی ئه و گه نج و به هره یه ئه دوی له په رتوو کدا هه یه
و به خویندنه وهی ده ستمان ئه که ووی و سویسنه باسی ژن ئه کا
وه کو پارزهر و جوانیبه خشی جیهان و ئه وهی که په روه رده ی ژنان
ئه بی چون بی تا بتوانی ئاماده یان بکات بو هه ستان به و ئه رکه .

کونسول: Consulat به واتای کونسولخانه دی، به لام لیره (پرومانی گه‌ران) مه‌به‌ست حکومه‌تی پاش کوده‌تای ۱۸ بررومی‌ره، که له دوای دهسه‌لاتی دیرکتوار هاته سه‌ر کار و له سالی ۱۷۹۹ تا ۱۸۰۴ دهسه‌لاتی به دهسته‌وه بوو. په‌رتووکی هه‌ژده‌ی بررومی‌ری لویی بوناپارت نووسینی کارل مارکس سالی ۱۹۸۳ له لایهن سیامه‌ند شاسواری‌یه‌وه کراوه به کوردی، له بلاوکراوه‌کانی کومه‌له‌ی ره‌نجده‌رانی کوردستان.

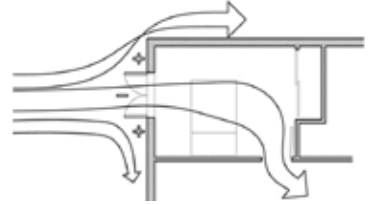
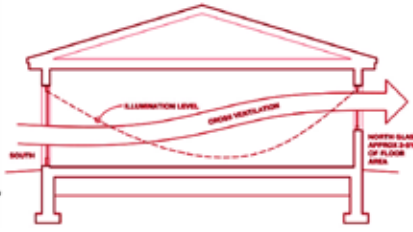
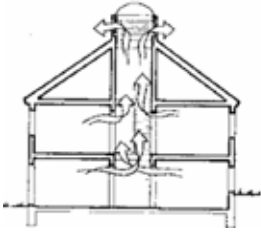

کویریناله: Quirinale مه‌به‌ست «ده‌رباری پروما»‌یه. یه‌کیک له حه‌وت گردی سه‌ره‌کیی پروما، سه‌ده‌ی پانزه‌ کوشکی پاپا بووه، ۱۸۷۱ تا ۱۹۴۶ کوشکی پاشایه‌تی و ئیسته‌ فه‌رمانگه‌ی

سەرەكۆماری ئىتالىيا.

كۆوران: cross ventilation قوولايى، گەپانى ھەوا لەمبەر بۆ ئەوبەر
بە تىپەپىنى بەناو قوولايىدا :: كۆورانى پامىارى: رەوت و
گەپانى كاروبارى پامىارى.

كۆورانى پامىارى: رەوت و گەپانى كاروبارى پامىارى.
كۆوراھى: قوولايى، بارىان چۆنپەتى قوولپوون.
كۆول: ئەشكەوتى فراوان و درىژۆكە وەكۆو ھۆدە :: كۆولى
خەسرەوخان لە سەرشىوى سەقز.

که بېس ۱: ژېر خاککردنی لکي دار بو پرهگ داکوتان.

که بېس ۲: رهنج دان و شه کت بوون.

که بهر: گیاماران [ف] مارچوبه [ع] نبات الهليون [E] asparagus.

که بهند: ، که مان، په تی دريژی سهر به تالقه بو گرتنی نازه لی
رهوه ک.

که بیسه: leap year (سریانی) سالی پر، ئه و ساله ی که ۳۶۶ روژ
بی.

که پک: پیشکو، که لپه شاخی ده ریه ریو له کیودا [ف] دماغه [ع] رأس
.cape [E]

که پکه ۱: که لپه شاخی ده ریه ریو له کیودا [ف] دماغه [ع] رأس
.cape [E]

که پکه ۲: پیشکو، که پک، پیشه وهی که شتی [ف] [ع] عرشه

.prow [E]

که پکهی ئومیدی نیک: Cape of Good Hope [ع] رأس الرجاء الصالح [ف] تنگه امید نیک.

که پۆ: لووت، بیقل.

که تن: جنحه :: که تن و تاوان: جنحه و جنایت.

که تنکەر: ئەو کەسە ی بە هۆی که تن کردنەوه له دادگا مه حکووم کراوه.

که چه ١: تەحت، پرایه خ له به رنگی په ستر او.

که چه ٢: فەرنجی بیقول.

که چه ٣: پیشگر، به واتای کۆنه و بیبایه خ :: که چه که وش، که چه به ره، که چه کلاو، که چه ده وری.

که چه ٤: ئازەلی شاخ شکاو.

كەچە شاخ: شاخدارىك كە شاخىكى شكايى.

كەچىل: كەحلان، رەسەن، سۆلان، نەجىب.

كەدوون: جەرەي ئاۋ.

كەدە: نەناسياۋ، يىگانە، غەۋارە.

كەدەر: كەسەر، مەينەت، پەژارە.

كەدپنە: زەركى سۈۋالەت، لىۋانى كاشى، پەرداخى سىرامىك.

كەرپوۋچ: خشتى سوور، ئاجوور.

كەرمەلى: Carmelites پېرى كەرمەلى، ئاينىزايەكى كاسۆلىكى

رۆمانىيە سەدەي ۱۲ لە ئۆرشەلىم دامەزرا، ناۋەكەيان لە

كۆيى كەرمەل لە باكۈورى حەيفاۋە ھاتوۋە. بىروايان بە ئەلىاس

بېغەمبەر و مەرىمەي پاكىزە ھەيە.

که پروبی پارسپارده: Archangel به واتای مه لایکه و پیری و فریشته، مه به ست جبره یله.

که پهنا: (۱) دووکه لکیشی سه ماوهر و مه نگه ل (۲) جوړیک شه پیووری زل و دريژ.

که سایه تی وازوازی: ع شخصیه هاجس ف شخصیت وسواس

.obsession character [E]

کهستهک: قور، که رسهک، تۆپه له قور، قوری وشکه وه بوو.

کهسهک: (۱) شینکه ی بهاران (۲) ژنی زماندریژ.
کهسم: بیچم، سه روسیما، روالهت.

کهسمۆک: ره بوو، ئاسم، به رههنگ [E] Asthma.

وسه و پهراویز

که سن: کرپت، ناپه‌سه‌ند، ناشیرین، دشت.

که سنه ویس: pariah که سانیک که وهک قیژه‌ون له کومه‌ل ته‌ره
کراون.

که سه‌خ: (۱) به‌ره‌ک، چۆخه‌ی دریز له شالی بووزووی خوری و
تووکي وشتر (۲) جبه‌ی خوری (۳) ده‌لمه.

که سیره: ته‌زیو له سه‌رمان.

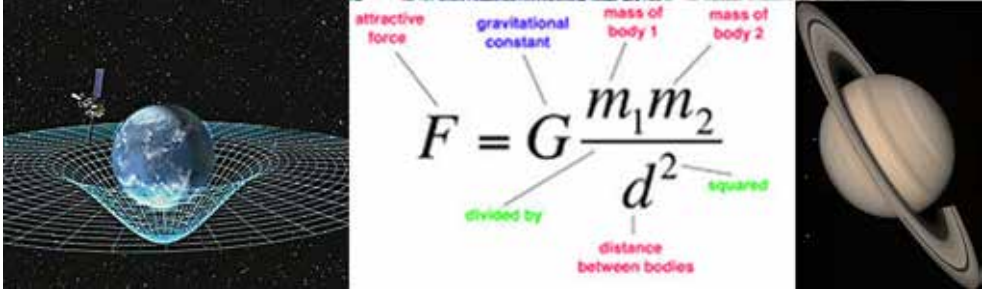

كەش ۱ : نەپكان .

كەش ۲ : سنوور ، بارودۇخ .

كەش ۳ : كېشەر ، رايكشەر [ع] [ف] جاذبه [E] gravity, attraction .

كەش ۴ : ھەسارەي زوحەل يان ساترن .

كەش ۵ : قەلس ، كەللەگەرم [ف] عصبى [E] nervous, neurotic .

كەشكەي ئەژنۆ : كەشكەژنۆ ، كەشكەزىراني ، ئېسكى خرى ئەژنۆ

[E] patella .

كەشەف : كەشەفە ، سىنى درىژۆكە بۆ پيالە و ئىستكان .

که شهنگ: شه کهت، ماندوو، هیلاک [E] fatigue.

که فتهیی: نه خوشی گرانه تا [E] typhoid.

که شور: Camillo Benso, Count of Cavour (۱۸۱۰-۱۸۶۱)

رامیار و سه روکوه زیرانی ئیتالیا و سه رکرده یه کگرتنه وهی به شیکی ئیتالیا.

که کره: گيايه کي زور تاله، له تاليدا به زههري ماري ته چوئين.

که کري مار: زههري مار.

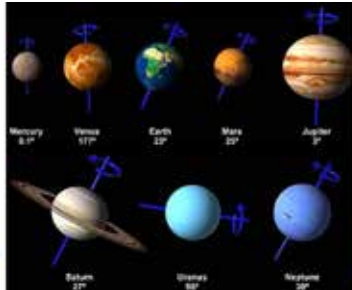
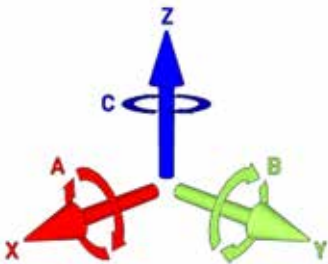
که لاجو: فريودهه، دهسپر، کلاباز [E] swindler.

که لان: زينا، دهلال، جوان، شهنګ، چه لنگ :: **که لان:** گه وره، مه زن.

که لايي: که ره لايي، ته و که سه ي بچي بو زياره تي که ره لا پيي
ته وترئ که لايي، وه ک ته وه ي که چوه بو زياره تي مه که، پيي
ته وترئ حاجي.

که لوو ۱: Axis ته وهر، هيټيکي گريمانه ييه که ته نيک به ده وريدا
ته سوورئ، يان به ده ور خويدا ته خولته وه [E] [F] محور.

که لوو ۲: قولفه ي تي په لکيشي ته و ستانه ي به شيش ته چنرين ::

گۆرهوی که لووچن .
که لوو۳ : برجی ئاسمان [E] zodiac .

که لوو۴ : کلوی کولکه و په موو .

که لوو۵ : پروار، قه دی چیا .

که له جانی : به زۆر، به زۆره ملی، زۆر له خۆکردن به لām که متر له که له گایی .

که له خ : له ش، جهسته ی مرۆف .

که له سته : به دهنه، جهسته، قه دیوژ .

که له ش : چالاک، چابوک، چوست، چه له ننگ، زره ننگ، زیت، گورجوگۆل، تاشک .

که له ندهر : ماله غان، که ره متوو .

که له واژی: دشت، ناحه ز [ف] [ع] مستهجن .

که ییلان: سو، سوئی، تاسه، داخ و عه زهت [ق] حسرت، افسوس
[E] .Alas

که لآن: گه وره، مه زن :: **که لان:** زیوا، ده لال، جوان، شهنگ،
چه له ننگ .

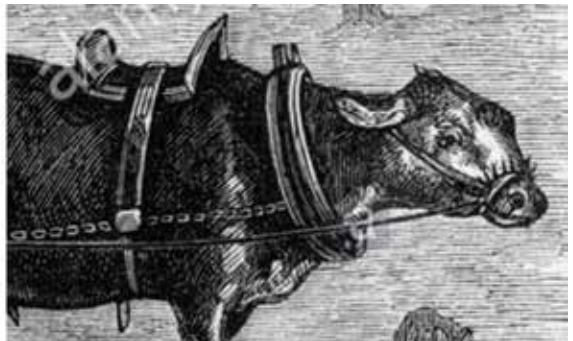
که لکه له: خولیا، وه سو هسه، نیگه رانی، ئه نیش، هه راس
[ف] دغدغه .

که لوت: که فه ل .

که له ک: Bac که له س، چه په ری سه ر کونده بو په رینه وه؛ گه می،
به له م، کایاک .

که له مه: ته وقی ملی گا، چه له مه .

كەلەش: جوان چاك، قۆز، بوير.

كەلەش: تەرم، جەندەك، لاشە.

كەما: گيايەكى بەرزى گەلا دەرزىيە :: لۆ و كەما :: قرچكى كەما
لە ھەموو قرچىك باشتەرە :: قرچك: قۆلەكراس و ئانگۆچك و
لق و لاسكە.

كەمانچە: rebeck ئامېرىكى مۇسقىي كۆنە سى ژى ھەيە [ع] رباب.

كەمبەرۆك: دەوھنېكى دېكاويە كە ميوەى ھەيە.

كەمبەرۆك ۱: چمە، دىمەلان، دىنەلان.

كەمبەرۆك ۲: قارچ، قارچك.

كەمپەر: رېكەبەرى، خۆرانان لە حاند يەكئى تر.

كەمپەراندىن: رېكەبەرى كردن.

کهمپرله : Quimperlé کیمپرله، کۆمۆنیکه له بریتنی له باکووری پۆژئاوای فهرانسه له نیوان دوو چه می خرۆشانی ئیله و ئیزۆل، کلێسای کۆلۆمبان و سهنت میشلی به ناوبانگه . .

کهمتهرخ : ئایهخ، بیبهها، نارهبواج .
کهموۆل : cask کووپه ی شه راب [ف] بشکه چووین [ع] برمیل خشی .

کهموون : زیره .

که مەرە: پەرانپەر، دەقەر، ژینگە، بازنە [ف] محیط [E] Circle. **که مەندکیش:** سرووش، دەنگی پیوار، دەنگی له غەیبه وه (۲) ملکه چی و سەرسپاردن له بەرامبەر که سیکی تردا (۳) یەخسیری داوی ئەفین و خوڤه ویستی.

که میرە: chimera کایمیرا، خەیاڵی بیهودە، خەونیک که نایە تە دی؛ له ئەفسانە یۆنانی گیانداریکی مینەیه، ئاگر بە دەم، سەری شیرە، جەستە ی بزن و کلکی مارە.

که ندرا: هەلکەندراو له کانزا یان بەرد یان قور [E] [ف] حکاکی .

که ندوڤ: کۆلەر، وهستای هەلکۆلەری سەر تەختە و مس و گەج [E] [ف] حکاک [ف] کەندەکار.

که نوو: که ندوو، کوار، شوینی پاراستنی دانەوێلە، سایلۆ ی گەنم

- که نهفت ۱:** زور په ریشان، که له لا، کز و لاواز، لاره مل.
که نهفت ۲: به نه حله تکر او له ټایینی ټیزه دی.
که نیره: incense جوړیک داری بخوور.

که نی: ټافره ت، ژن :: که نیشک: که نی بچووک واته کچ.

که نيزهک: odalisque له فه پراسه و ئه ویش له odaliq تورکی
 (۱۶۶۰هـ کان) به واتای شایه نه و خزمه تکاری ژووری ناو
 حه رههه [ع] [ف] جاریه .

که نیسه: Synagogue یان که نشته، دهیری جوله کانه و کلیسا هیی
 فه له یه .

که نیشک: کچ، کناچه، ئافره تیک که شووی نه کردیی .

که وانندن ۱: خستن .

که وانندن ۲: داخ کردن .

که وپوار: ریگه ی گه رمین و کوستان کردنی که و .

که وشوون: Cauchon کاردینالی سه روکی ئه و دادگاهی ژاندارکی

له ۱۴۳۱ دادگایی کرد ناوی پییر که وشوون Pierre Cauchon بوو که

بیژهی ناوه‌که‌ی له‌گه‌ڵ وشه‌ی کوشۆن cochon به واتای مالۆس زۆر لێک نزیکه .

که‌وشه‌ن ١ : سنوور، هیلێ جیاکه‌ره‌وه .

که‌وشه‌ن ٢ : سنووری ده‌سه‌لآت .

که‌ولۆس : که‌له بێددان، که‌سیک ددانی پێشه‌وه‌ی نه‌ی .

که‌ونارا : زۆرکۆن، دێرینه [ع] عتیق [ف] باستان [E] Ancient .

کهوگ: خوږله میښی ، بوړ.

کهوهمار: گورمار [ع] [ف] ټه فعی .

کهوی ۱: تی کهوی :: تی کهوتن .

کهوی ۲: داخ ، گهرم داگیرساو .

کهوی ۳: رنوو ، کلیله ، گلپړه وه بوو .

کهوی ۴: پام ، دهسته مۆ .

کهویار: یاری به له نجه ولار ، یاری شیرین و شیانست ، یاری خوښ

له نگیڼ .

کهویر: قاهر، زهوی بی تاو و رووتهن و شوهرزار.

کهیبانوو: گهوره بانوو، شازن، خاوهن شکوؤ :: کهی (ثافستایی) به و اتای شا :: که یقوباد، که یخه سرهو.

کهی دورسهی: Quai d'Orsay بارئه ندازی بهری چه پی چه می سین، ناوی شه قامه که شه و وه زارتهی دهره وهی فه رانسه له و ییه. بیرتراند تافیرنی Bertrand Tavernier سالی ۲۰۱۳ فیلمیکی کومیدی دروست کردوه به مناو.

وسه و پیر ویر

کیشسان: وه کو کیش ، وه کو که ژ، شتیک که کیشی بی [E] elastic
 [F] انعطاف پذیر.

کیشه: بارکیشان ، گواستنه وهی کولوش له شاراوه بۆ سه ر خه رمان
 :: گیره و کیشه .

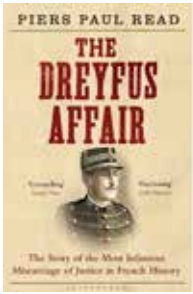

کیشهر: راکیشهر، جه زبه [E] attraction.

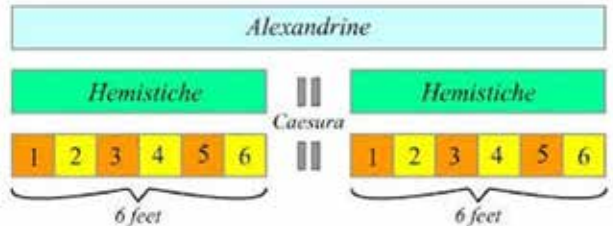

کیشهی دره یفوس: Dreyfus affair کیشهی به دهنگ و
 هه رای زیندانیکردنی ئالفرید دره یفوس ئه فسه ری جووله که ی

سپای فەرانسەییە لە ١٨٩٤ بە تاوانی سیخوڕی بۆ ئالمان و دوورخستنی هەوی بۆ دوورگەیی شەیتان، هەتا ساڵی ١٩٠٦ کە بێتاوانیی ئەو سەلما. ئیمیل زۆلا لەسەر دزایەتی بریاری دادگا یەک ساڵ گیرا و لە ساڵی ١٨٩٨، سێسەد کەس لە نووسەران و پرووناکیبان بە دەرکردنی بەیانی ڕۆشنبیران دژی بریاری دادگا بوونەووە.

کیشی ئەلکساندری: Alexandrine کیشیکی بڕگەیی ھۆنراویە دوانزە بڕگەییە کە ئەبێ بە دوو کوتی نیۆدێرپیەو، لە سەدەیی ١٧ تا ١٩ زۆر لە ھۆنراوی فەرانسەیییدا برەوی ھەبوو، کاریگەری لەسەر زۆر لە ھۆنەرانانی ئوروپایی ھەبوو. بەرامبەر بە «البحر الطویل» ی عەرەبیە.

کیلوون: ئەشکوۆل.

کپوی قاف: کپویکی ئەفسانەیی بەرزە و گواپە دەوری زەوی گرتووە و خۆر لە پشتیەووە هەڵدی و شەوانەش لە چالیک لە پشت ئەو کپووە لێی راتەکشێ. پێشینیان کپوی قافیان بە گۆلمیخی زەوی زانیووە و وتووینانە لە پیرۆزەپە و شینایی ئاسمان تاودانەووەی رووناکی پیرۆزەپە، ئەگینا ئاسمان بۆ خۆی لە عاج سپی ترە. بە سەرچاوەی ئاوی ژیانیش ناوبراو و لە ویژەدا بە واتای دوورترین شوینی جیهان هاتووە، هەمیش بە جیگەیی قەقنەس زانراوە.

کیتەلە: دیزەیی چکۆلە.

کیرکردنەو: چیرکردنەو، جیرکردنەو.

کیساندن: شاردنەو، شیش کردن.

کیس کردن ۱: په‌نه‌مانی پووک [ف] آماسیدن لته.
کیس کردن ۲: پیش خواردنه‌وهی قه‌لسی و تووره‌یی [ف] خشم
 را فروخوردن.

کیسه لی‌دان: شو‌ردنی مروّف به‌یارمه‌تی کیسه و نیمه‌شو‌ره بو
 ئه‌وهی چلکی لی بیته‌وه، پاشان به‌لفکه و سابوون. هوک‌ه‌شی وا
 پی ئه‌چی دره‌نگ دره‌نگ بو‌گه‌رماو چوون بووی، هه‌رچه‌ند به
 جوړیک وه‌ک ماساژدانی پیست وایه.

کیل ۱: کیل، کیله، ئایه‌ره، په‌یمان‌ه.

کیل ۲: Kiel به‌نده‌ریکی سه‌ریازییه له باکووری ئالمان.

کیله: کیل، پټوانه، ټایه‌ره‌ی پټوانی ده‌خَل و دان.

کیله‌ر: کولپن، جیگه‌ی ټازووقه.

کیم: چَلک و پیسایي ناو کوان.

کیمپرله: Quimperlé کومونیکه له‌بریتنی له باکووری رۆژئاوای

فه‌رانسه له نیوان دوو چه‌می خرۆشانی ټیله و ټیزۆل، کلیسای

کۆلۆمبان و سه‌نت میشلی به‌ناوبانگه.

کیمخوا: قوماشیکی ټاوریشمه.

کیمونۆ: kimono کراسیکی ناومالی هیټل و هه‌راوی پشتینداری

ژاپونیه.

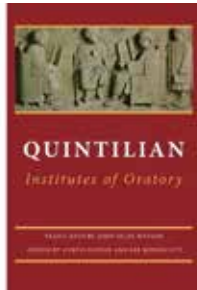
کینتۆسکۆپ: kinetoscope یان bioscope که تامس ټیډیسۆن له

سالێ ۱۹۸۳ه‌وه ناردیه بازار و ټه‌وانرا فیلمه‌کانی ټامیری

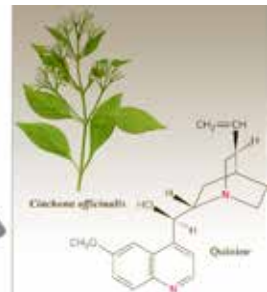
کینتوگرافی دانه دانه یی سه‌یر بکری که به یه‌که‌م کامیرای فیلم
 هه‌لگرتن ناسراوه .

کینتیلیانوس: Marcus Fabius Quintilianus (۲۵ - ۱۰۰) ده‌مه‌وه‌ر
 و فه‌یله‌سووف و ویزه‌وانی پړومی، به فراوانی له نووسراوه‌کانی
 سه‌ده‌ی ناونجی و سه‌رده‌می پړنسانیدا ئاماژه‌ی پیکراوه .

کینین: quinine دهرمانیکی زور تاله بو چاره‌سهری مه‌لاریا به‌کار
 دیت .

کینیہ: Louis Cuignet (۱۸۵۷-۱۹۳۶) ته فسه ری فه پراسه یی و پرامیاری پراسی توندپوهو، (گه پان به رگی ۳) هه رچه ند به لگه ساخته کانی هانری، به قازانجی دره یفوس ئاشکرا کرد، به لام خوئی هه ر دژی دره یفوس مایه وه.

(g)

گابار: کاروانیک که چیل و گایان بار کردووو..
گاباره: شکیر، قه‌له‌شه‌شاخ.

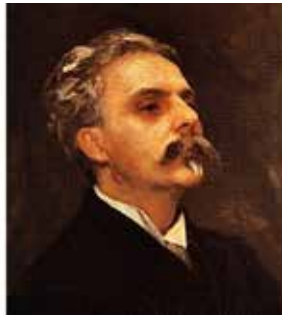
گابریه‌ل: Ange-Jacques Gabriel (۱۶۹۸-۱۷۸۲) نژیارفانی
فه‌رانسه‌یی. به‌ناوبانگترین ته‌لاره‌کانی مه‌یدانی کۆنکورد له
سه‌ره‌تای شانزه‌لیزه هینی ئه‌وه.

گابریه: گیایه که که وهک زهل له ناو تالاودا ئه پروی.
گابریهل دو سهنت ئۆبن: Gabriel de Saint-Aubin (۱۷۲۴ - ۱۷۸۰)
 نیگارکیش، شیوه کار و کهندۆخی فه فرانسه یی.

گابریهل فوره: Gabriel Fauré (۱۸۴۵ - ۱۹۲۴) ئاوازدانه ری
 فه فرانسه یی.
گابنه: ئه و گایه که ئه که ویتته ناوه پراستی گیره وه و له پراستی خوی
 ئه سوورپیتته وه.

گادفری دو بویون: Godfrey de Bouillon (۱۰۶۰ - ۱۱۰۰) یان
 گادفری پینجه م، دووکی لۆرنی خواروو له ۱۰۸۹ تا ۱۰۹۵ له
 جهنگه سه ره تاییه کانی خاچپه رستان فه رمانده ی سپا بوو. پاش
 گرتنی خاکی پیروژ، کرا به پادشای ئورشه لیم، به لام گادفری که

عیسای به پادشای راسته‌قینه‌ی ئورشه‌لیم ئەزانی، وتی من شا
نیم و خۆی به «بریکاری ئورشه‌لیم» دائه‌نا.

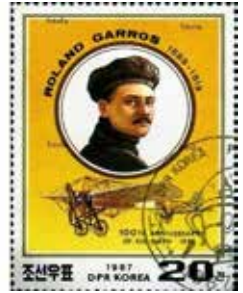
گارس: هه‌رزن، گایه‌که له تیره‌ی گه‌نم به ده‌وه‌نی بچوکه‌وه،
ساقه‌تی کورت و ناسکه، دانه‌ویله‌که‌ی ورد و زیاتر بۆ خۆراکی
بالنده‌یه، ئارده‌که‌ی نانی لیئه‌کری.

گرمون: ئامیریکی موسیقای رووسی له خیزانی ئاکاردیون، له
رووسییه‌وه بۆ گورجستان و قه‌وقاز و له‌ویشه‌وه چووه‌ته ئیران، له
موزیکی ئازهری‌دا به زۆری سوودی لی‌وه‌رته‌گیرئ.

گارۆس: Roland Garros (۱۸۸۸-۱۹۱۸) له پێشڕه‌وانی فرۆکه‌وانی و یه‌که‌م که‌س که سالی ۱۹۱۳ به فرۆکه به سه‌ر زه‌ریای سپیی ناوه‌راستدا تیپه‌ری.

گازن: gazelle گویزه‌ل، چاوگه‌ش [ع] [ف] غزال.

گازه‌نگ: زه‌نگۆله‌ی گه‌وره، ئه‌که‌ریته ملی و شتری پێشه‌نگ که زه‌رنگانه‌وه‌یه‌کی به‌هیزی هه‌یه.

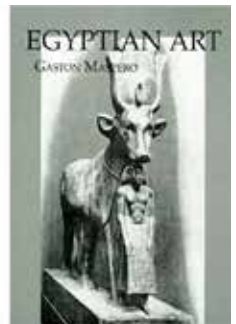
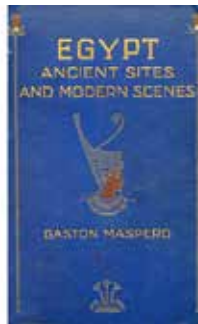
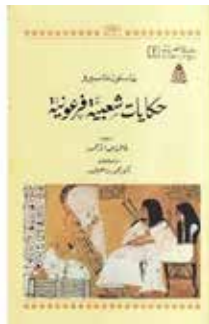
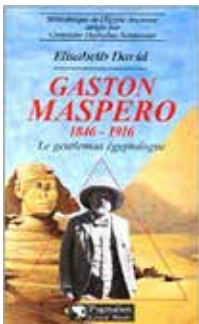
گاسار ۱: کۆلکەى ميو که له پاش برين ئەمىنى.
گاسار ۲: دارى دوو حاچەى سەرى گويىسى بەستن.

گاستۆن لۆمەر: Gaston Lemaire (۱۸۵۴-۱۹۲۸) ئاوازدانەرى
 فەرانسەيى.

گاستۆن ماسپېرۆ: Gaston Maspero (۱۸۴۶-۱۹۱۶)
 ميسرناسى فەرانسەيى. له پەرتووكى رامسس و ئاشوور بەنيپال
 باسى پراوكردى شای ئاشوور و پينج گەنجى پراوچى ئەكا که
 لەگەلى بوون.

گاسکۆنى: Gascony بەشیکە لە باشووری فەرانسە کە ناوھەکی لە گاسکۆنی یان باسکەکان وەگرته، لە نیوان کویستانی پیرنە و ئوقیانوسی ئەتلەس و چەمی گارۆن لە خوارووی شارى تۆلۆز.

گالاتیا: Galatea لە ئەفسانەى ئەسیس و گالاتیا، نووسینی ئۆفید، پیگماليۆنى Pygmalion پەیکەرتاش پەیکەرێک ئەتاشی و خوێ شەیدای ئەبێ و ناوی ئەنێ گالاتیا. فینۆس کە ئەمە ئەزانێ، گیان ئەکا بە بەریدا کە پیگماليۆن بتوانی لەگەڵی بژی.

گالیفە: Gaston Gallifet وەزیری جەنگی فەرانسە و بکوژی کۆمۆناردەکانی پاریس.

گالیک: Gallic فەرانسەیی ، سەر بە ولاتی فەرانسە .

گالی ماریه: دەنگبێژی ئۆپیرا .

گالینۆس: Galen یان Aelius Galenus (۱۲۹-۲۰۰) پزیشک و

نەشتەرگەر و فەیلەسووفی یۆنانی .

گالی و ئەنگالی: دوو گۆرانیبێژی ئۆپیرا بوون کە دکتۆر یاری بە

ناوەکانیان ئەکا .

گالۆش: پیللۆئیکی لاسیقی ناسکە کاتی تەرۆتووشی بەسەر پیللۆدا

لە پێی ئەکەن .

گامبیتا: Léon Gambetta (۱۸۳۳-۱۸۸۲) رامیاری کۆماری

سیپهەمی فەرانسە .

گاوانی ۱: مزى شوان و گاوان.

گاوانی ۲: ریشولّه، سیرو.

گاوکردن: لکاندنه‌وی چینی شکاو به تیل و هیلم.

گاوهناسی: داره‌تیکه کهف له ده‌می گا دی و ماتى ئەکا.

گاهەزی: شیمانی [ف] [ع] احتمالی.

گایا: Gaia له‌میسۆلۆژی یۆنانیدا، دایکی زهوی و ماخوای ئاژاوه.

گرامونت کادرؤسی: Armand de Gramont- Gramont یان Caderousse (۱۸۷۹-۱۹۶۲) ئاریستوکراتیی زانستخواز و پیشه‌سازی، دؤستی نژیکی پرووست.

گرانند کونده: Louis, Grand Condé (۱۶۲۱-۱۶۸۶) جه‌نه‌رالی فه‌رانسه‌یی و به‌ناوب‌اگترین که‌سایه‌تی بنه‌ماله‌ی کونده له خانه‌دانی بؤربؤنه‌کان. هه‌روه‌ها له که‌سایه‌تییه ناسراوه‌کانی راپه‌پینی ئاریستوکراتی «فرؤند».

گرانکانده دیلا سکالا: Cangrande della Scala (۱۲۹۱-۱۳۲۹) خانه‌دانیکی خه‌لکی فیرونا بوو، که دانته ئالیگری له به‌هشتی

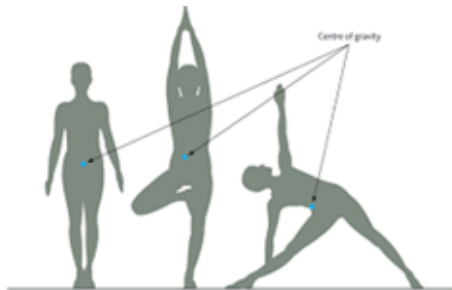
کۆمپیدی خودایی و ههروهها زۆر له نووسه رانی تریش په سنی به خشندهیی و ده ستاوه له یی ئه ویان کردوو ه .

گرانموژن: Charles Grandmougin (1850-1930) شانۆنۆسی فه رانسهی .

گرانته تا: نه خۆشی که فته یی [E] typhoid .
گرانیه گه: چه قی قورسایی، سه نته ری گرانی :: گران: قورس [E] [F] مرکز نقل [E] Center of Gravity .

گراوی: دلّز، داشت، ماشقه [ع] [ف] معشوقه [E] Mistress.

گراو: ۱) گراو، ديل، يه خسير ۲) ئه ويندار، بريندار به تيرى
عه شق.

گرتنگه ي كاري زوره ملي: ئوردو و گاي زوره ملي [ف] اردوگاه كار
اجباري [ف] معسكر اعتقال [E] concentration camp.

گرتووخانه: jail به زوري شويني پراگرتني تاوانبار (متهم) كه
بو ليكوليينه وه بانگكراوه له ماوهي بهر له دادگاييكران، يان
ئه وانهي ماوهي گيرانه كه يان كورته؛ زيندان prison شوينيكيه بو
پراگرتني تاوانكار (مجرم) كه دادگا پرياري له سهرداوه و سزاي
بو بريوته وه و به تاوانكاري دادناوه.

گرژینه‌وه: نهرمه خه‌نینه‌وه [E] chortle.

گرس: پایه‌به‌رز؛ رسکاو؛ به‌قه‌واره، ئه‌ستور.

گرسان: رسکان، خوگرتن، مه‌یین :: نه‌گرسابوو: نه‌مه‌ییوو، خوئی
نه‌گرتبوو.

گرشه: شه‌ماله، بلیسه، کلپه، گره، سوّله.

گرشه‌دار: به‌بریسکه وه‌ک بلیسه‌ی ئاگر.

گرگاشه: په‌ریشانی میشک، به‌لا، نه‌نگواز، فه‌رته‌نه، سه‌خت و
دژوار [E] distraction.

گرگن: ورگن، سکزل.

گرگین: دزیوی تووره و توّسن، دژهیم.

گروپیتۆ: gruppetto سى – چوار نۆتەي پازاندنەو بەر يان لە دواي نۆتەي سەرەکی .

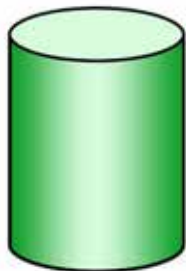
Le Gruppetto :

Ornement rapide qui consiste à ajouter trois notes de broderie autour de la note principale en commençant soit par le haut, soit par le bas.

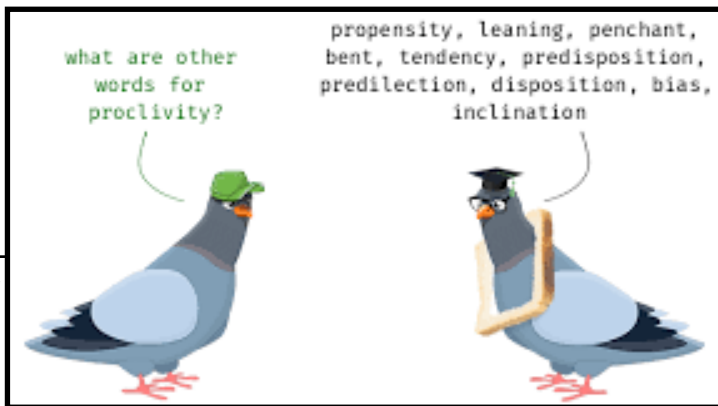
*Je ne verrai plus l'amante que j'adore – Rep Gardon Frères
Musique Du Cœur – Recueil de l'académie du tambourin n°11*

گروشمەر: لۆولەك، گليل، خپرى لۆولەي [E] cylinder.

گرووشت: واز و ويست بۆلاي شتيك يان بۆلاي چه شنه پهفتاريكي

تايهت [E] اتجاه [F] گرايش [E] proclivity.

گریم: grimage (فهرانسه) گۆرینی روخساری ئەکتەر به مه‌کیاج و
که‌رسته‌ی تایه‌ت.

گریمالدی: Grimaldi له بنه‌ماله ئارستۆکراته‌کانی جینۆفان، به‌لام
باسی ئەم ئەرمینۆیه له میژووی بنه‌ماله‌که‌یاندا نییه.

گریمان: شتیك كه وا داته‌نری پاست بی یان پروو بدات، به‌بی
ئەوه‌ی سه‌لمینرای ئع اف فرض ع Assumption.

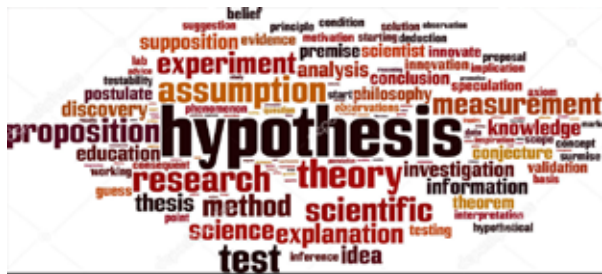

**Assumption
is the mother of all
screw-ups**

گریمانه: تیۆری، گریمان یان پیشنیازیک له‌سه‌ر بناغه‌ی

سه لماوه كان وهك سه ره تايه ك بؤ ليكؤلينه وهى زياتر [ع] [ف] فرضيه

.hypothesis [E]

گريمكار: ئه و كه سهى گريم ئه كا Maquillage artiste.

گپ نه ستيره: ئه ستيرهى گپ دار، ئه ستيرهى كشاو، شوله [ع] [ف]

شهاب [E] meteor.

گپ سوؤز: جوړيک چرا لامپا كه فتيله كهى خپ بوو.

گرکه مارانه: گرکه تال، شووتی مارانه.

گرۆز: وړنگر، کهسی بیانووگر.
گرهمه شخه لان: گری به کلپه و بلیسه و به پرووناکی زور.

گزگل: ۱) به ریکی دارمازوه ۲) به مروقی پیسه که ی له پ و لاوز
ته گوتری و زیاتر بو منال به کار ته بری.

گزهون: گزیکهر.

گزیچار: تهره شوولی دهوهن که بو ته می کردن به کار نه هیتره.

گزم: خه مبار؛ خه م، خه فته - نه خوشی هه ناسه سواربوون.

گشت: بادراو، باوخواردوو.

گستاندن: گشتیکردن [ع] [ف] تعمیم.

گشتهک: بهنی گشت، بهنی کلاش چینین، بهنی پینهچی.

گشیوش: گه شیوهش، حهوا، بویشای، فالایی [ع] [ف] فضاء

[E] Space.

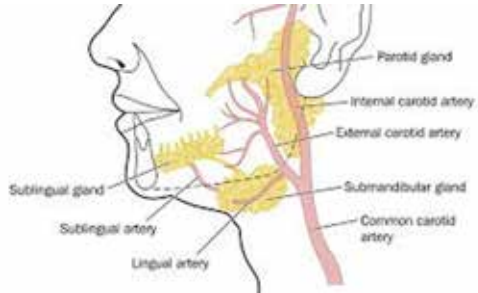
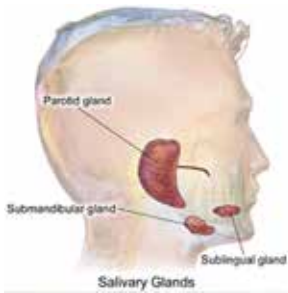

گلاکونوم: Glauconome له میسۆلۆژیی یۆنانیدا پەریزادی

گولخەندەران، یەکیکە لە پەنجا نەرید Nereid یان پەری زەریایی.
گلاوکۆ لە زمانی یۆنانی بە واتای سەوزی مەیلەوزەرد و، یاری
شەپۆل و گۆرانی پەنگەکان لە بن تیریژی خۆرەتاوا وەکو سەمای
پەریانی زەریایە لە دوورەو.

گلاندی ئاوی: salivary glands.

گلۆریا: قاوەی گلۆریا، جۆری قاوەیە کە ئەلکولی تیئەکرێ.

گلیر: Charles-Gabriel Gleyre (۱۸۰۶ - ۱۸۷۴) هونه رهنمندی شیوه کاری سویسری.

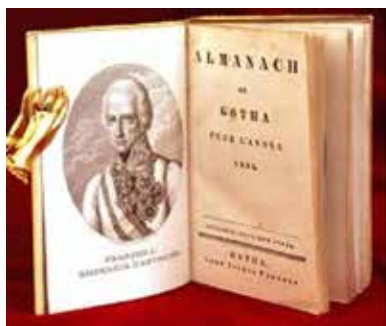

گله خورکه: کرمی گلی، کرمه سوورکه.

گو: (۱) ناخفتن (۲) هست و پیزانینی ئەندام.

گوټا: Gotha سالنامه‌ی گوټا، گوټاریکی سالانه ده‌برابری چالاکیی دیپلوماتیکی ده‌برابری و کۆلکه و بنه‌چهی ئاریستوکراتی، له سالی ۱۷۶۳ وه له شاری گوټای ئەلمان به زمانی ئالمانی و فه‌رانسه‌یی چاپ و بلاو ئەکرایه‌وه.

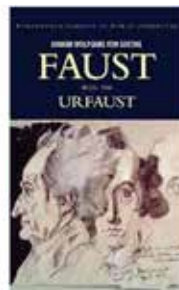
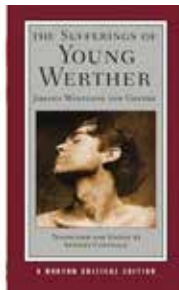
گوتھا: Gotha فرۆکەى گوتھا، فرۆکەى بۆمبھاروێژى ئالمانى، يه کهم جار سالى ۱۹۱۸ کهوتنه بۆردوومانى پاريس.

گوتره: بى کيشانه و پيوانه، مه زهنده نه کراو، ئايه خ [E] imponderable.

گوته: Johann Wolfgang von Goethe (۱۷۴۹-۱۸۳۲) نووسه ر و ديپلوماتى ئالمانى. گوتهى ئالمانى و شکسپيرى ئینگلیسى و هومهرى يونانى و دانتهى ئىتاليایى به چوار چوکلهى وێژهى ئوروپا دانه نرين.

گوتیهەر: Pierre Gouthière (۱۸۱۳ - ۱۷۳۲) كانزاكارى فهرانسه یی .

گۆچانى نوقل: نوقلىكى رى رى سى و سوور يان رهنگنامه يه له
شيوهى گۆچان .

گۆچيو ئيمبراتا: Guccio Imbratta گۆچيو زهرده زيره .

گۆچيو بالينا: Guccio Balena گۆچيو نههنگ .

گۆچيو پوركو: Guccio Porco گۆچيو بررهك، كه بررهك ههمان

به راز و يه كانه يه .

گۆخل: مه ره زه وان .

گوندى بهرده بهل

گۆرک: ناوگۆرگ، پانایی [ع] [ف] صحن :: صحن دادگاه: گۆرکی دادگا.

گۆرمار: کهوهمار، ئهفعی.

گۆروپچنه: مهلیکی جوان و چهند رهنگه، شهلووره [ف] چرخ ریسک [ع] .titmouse

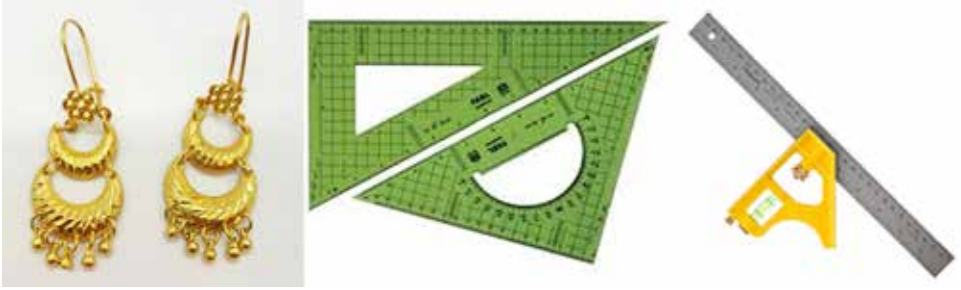
گۆری: سهرگهرد، فیداکردن، خو به قوریان کردن.

گۆشپاق: ژیرپالّه، پيشدهستی، زیره، قاپنکی پهلی تایبه ته گوشت یان شیرینی تئ ئه کری.

گۆشەوارە ۱ : گوارە .

گۆشەوارە ۲ : گۆنيا ، ئامرازىكى ئەندازىيىرى تەخت و سى سووچە
كە بۆكىشنى هىلى شاولى يان راستگۆشە سوودى لى وەرئەگىرى .

گۆشا : گۆقان ، گەواھ ، شايەت [E] Witness .

گۆشان : گەواھ ، شايەت [E] Witness .

گۆشاننامە : شايەتنامە ؛ بەلگەى نووسراوى كاركراو ، پروانامە

[F] استشهاد محلى ، كارنامە [E] affidavit .

گۆشانى : شايەتى ، ئاگابى دان لە دادگا ، ئاگابى دان لە كارىكدا

[E] شهادت [E] testimony .

گۆشانينامە : شايەتنامەيەكى نووسراوى واژۆ و مۆركرا لە لايەن

دەسەلاتەو ، بۆئەوھى وەكوبەلگە لە دادگا سوودى لى وەرېگىرى

[E] affidavit .

گولف: Guelphs و گیبیلین Guelphs and Ghibellines به پریز دوو به ره ی لایه نگری پاپا و ئیمپراتوری پیروزی پروما بوون که له سه ده کانی ۱۲ و ۱۳ له شاره کانی باکوور و ناوهندی ئیتالیا دامه زران. مملانی نیوان ئه م دوو ریکخراو یان پارتیه بووه هوی به دیهاتنی یه کیک له بزووتنه وه پامیارییه کانی سه ده کانی ناوجی ئیتالیا. گهنگه شهی دهسه لات سالی ۱۰۷۵ دهستی پیگرد و سالی ۱۱۲۲ کۆتایی هات، هه رچهند تا سه دهی پانزه هه ندی جار له ملا و له ولا هه ر مابوو و سه ری هه لئه دایه وه

گهنگه شهی دهسه لات.

گولگه تا: Golgotha به عه ره بی جه لجه تا، ناوی ئه و گرده یه که پروژی هه یینی پیروژ عیسا له وی له خاچ درا. واتای وشه که به عیبری «گردی که لله سه ر» ه و به لاتین Calvus Mons ه یه و له فه رانسه ییدا بووه به Chaumont.

گولڊو: Golo، باش گزيرى مالى ژنه فيف دو برابان .
گومه ته: قونه، بازداني كه رويشك و ئاسك و بزنه كيوي .
گونگ ۱: نه زانراو، نامو، ناروون، ونگ، ليل .
گونگ ۲: گونجه ي ئاوهرؤ، گونجه ي زيراب .
گونيا: له يوناني، گوشه واره، ئامرازيكي ئەندازياري تهخت و سي
سووچه كه بو كيشاني هيلي شاولي يان راستگوشه سوودي لي
وهرته گيري .

گويا: Francisco Goya (۱۷۴۶-۱۸۲۸) شيوه كاري رومانتىكي
ئىسپانى .

گويار: ئيشكگري قه لا .
گويز: aubepines يان hawthorn درهختىكي بچووكه له تيره ي

گولەسووران، گۆلى سىيى و لىقى دىرگاوى ھەيە، ميوەكەي پايزەيە، ۋەك ئىزگىل يان گويژە مازەنى واىە، رەنگەكەي زەرد و سوورە و ناوكىكى رەقى ھەيە، لە ناو كلىساي كاسۆلىك بۆ پىرۆزى ئەچىنن .

گواردى: Francesco Guardi (۱۷۱۲-۱۷۹۳) شىۋەكارى ئىتالىيى
فېدووتا Veduta بە واتاي زۆرتىن وردەكارى لە كىشانى
دىمەنەكاندا.

گودىلە: كاكۆل.

گورپ: (۱) تۆپەل، كروشمە كر دوو (۲) بە فرى پەستاوتووى بى سەھۆل بەستن .

گورپ كردن: (۱) پيش خواردنەو، بە مۆنى خۆ گرمۆلە كردن (۲) تۆپەلبوونى لۆكە .

گورداف: (گەران-بەرگى ۷) كورتكراوى گوردانى ئەفرىقا، كە يەكە يەكى سەربازى بە كرىگىراوى ئوروپايى بوو لە كۆلۆنىيە كانى پيشووى فەرانسەدا .

گورگچاواو: كە سىكە گورگ تۆقاندىتى ، وەك مارانگەستە .

گورگە لۆقە: جوولان و بزوانى خىرا و بە پەلە، تاكتىكى جىگۆركى كردن لە شەردا [۱] جنگ و گرىز .

گورپىن: قەساو، سەربى ئازەل [۲] [۳] سلاخ .

گورەشە: ھەرەشە و بە قسە ترساندن .

گوزارە: predicate (رېزمان) بە شىكە لە رستە كە ھەوايىك دەربارەى نىھاد ئەدا و ھەمىشە ئەكە و پتە دواى نىھادەو، وشەى بنچىنەى بە شى گوزارە فرمانە :: نىھاد Subject بە شىكە لە رستە كە ھەوايىك دەربارەى ئەدرى و ھەمىشە ئەكە و پتە پيش گوزارەو . وشەى بنچىنەى لە بە شى نىھاد بكەرە .

كابتراكى دوپنە، ئەم نامەى بو ھىنا بووم .

گوزارە

نىھاد

گوژم: تەكانى بە تەوژم، ھىرش، پەلامار .

گوست: تهنگوست، تپل قامک، په نجه.

گوستاخ: دهمسوور، که لپه زه، ریتلاس [ع] وقح [ف] گستاخ، پررو

[E] insolent.

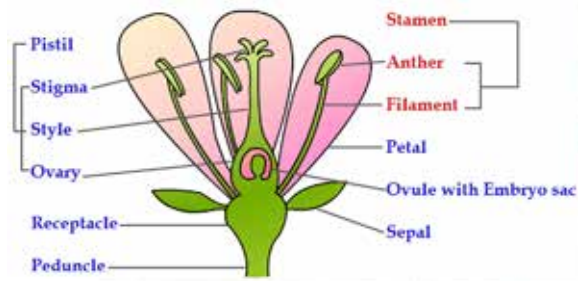
گوستاف مۆرۆ: Gustave Moreau (۱۸۲۶-۱۸۹۸) شیوه کاری

سه مبولیستی فه پرنسه یی که وینه کانی ئینجیل و ته فسانه ی
ته کیشایه وه و کاری کرده سه ر ته ندیشه ی کومه لیک نووسه ر و
هونه رمه ندی سه مبولیست.

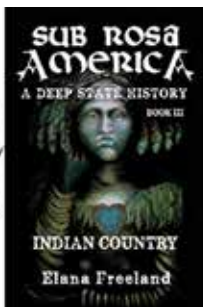

گولیلک: (گیا) کومه له ی په رچه مه کانی گولیلک پیکه وه؛ گولا له و گول
:: **په رچه م:** (گیا) ته ندامی نیرینه ی گول، کوی په رچه مه کان
بی ته وترئ گولیلک :: کولیلک: به شیک له میینه ی گول که

گهردہی له سهر ئه نیشی [ف] کلاله [ع] المیسم [E] Stigma ..

گول به سهر: sub rosa دهسته واژهیه کی لاتینییه و ئه ماژیه به نهریتیکی کون، که میوانه کانی کوریک گولیکی سووریان به نیشانهی رازداری به سهر سهریانه وه هه لئه واسی و به ریزی ئه و گوله وه به پرپرس ئه بوون ئه وهی له و کوره دا ئه وتری و ئه کری له هیچ کوی باس نه کهن و نه درکینن.

گولپینه: کونیکه بو بابویری و گر خوش بوونی تهنوور له بنه وه دروست کراوه.

گوئڤار: په مهي، چيره يي .

گوئڤهن: تووني گه رماو .

گوئگه زي: ئامال سوور .

گوئميخ: بزماري گه وره ي سه رپان .

گولون: ملوانکه، خشلی تهستو، شوړه مل.

گولہ بهاره: گولیکي زهرده له میړگ ته روئ و به گیاکه له دانه نرئ [E] گل اشرفی [F] buttercups.

گولہ پایزه: Autumn crocus گولیکه له پایزدا ته پشکوئ.

گوئە پېئون: rhododendron دەوھنە گۆلکە گۆلی تۆپى گەورە و پر
ئەگرى .

گوئە چەرمەئە: گىياھە كى گۆل سېيە گۆللىكى ناوھراستەكەى زەردە
.peony [E]

گوئە خەنجەرى: درەختىكى لاسك درىژى گەلا وردە، گۆلى
رەنگنامەى هېشووېى هەيە و دارەكەى رەقە [F] گلايول
.hornbeam [E]

گولہ زستانه: په روانيش، گولې ساف و گه لای به وريشه ی هه یه ،
 هم بؤ جوانییه و هم له پزیکیدا به سووده [E] periwinkle flower .

گولہ مووروو: دوهو نیکی ئه مریکای باشووره، گولې خر و نارنجی و
 زهرد و سووری هه یه و بؤ جوانییه nasturtiums [E] الکبوسن أبو
 خنجرف [E] لادهن .

گولہ مهیمونه: به فه رانسه Pensées نووسراوه که جوړنیکه له
 snapdragon مو، به کوردی ئه کاته زاره گا یان گولہ مهیمونه .
 گولیکې رازیتنه و نه ژه هراوییه، هه چرچند به ره که ی پاش
 وشکبوونه وه به پروالته له که لله سهر ئه چڼی و به سهری
 ئه ژدیها چوینراوه، به لام پیناچي په یوه ندی به ژه قنه مووته وه

هه‌بێ که هه‌ندی جار به‌و واتایه دانراوه. وشه‌ی (snapdragon) یان (Snapdragon flower skull) به‌ واتای گۆلی سه‌ره ئه‌ژدیها، جیاوازه له‌و وشه‌ی (شجرة الزقوم) له‌ قورئان دا که به‌ واتای ئه‌و دره‌خته‌یه که که‌لله سه‌ری شه‌یتانانی پیاهه‌لواسراوه. ژه‌قنه‌مووت به‌ شتیکی تالی وه‌ک ژه‌هری مار و تراوه، له‌ کاتی‌کا گۆله مه‌یموونه ته‌نها رواله‌تی به‌ری روه‌که‌که‌ی پاش وشکبوونه‌وه له‌ که‌لله سه‌ر ئه‌چی. داری ژه‌قنه‌مووت په‌نگه بکاته (شجرة الزقوم)، به‌لام (شجرة الزقوم) ناکاته (snapdragon)، هه‌روه‌ک خودی عه‌ره‌به‌کان له‌ ئینگلیزیه‌که‌ی (شجرة الزقوم) له‌ ویکیپی‌دیا نووسیوانه: (Zaqqum) داری ژه‌قنه‌مووت.

گۆلی پۆیه‌که‌له‌شیر: گۆلیکه شیوه‌ی له‌ پۆیه‌ی که‌له‌شیر ئه‌چی

گل تاجخروس [ع] [E] cockscomb.

گوئی زاره‌گا: به فه‌رانسه Pensées که جوړیکه له Snapdragon، به کوردی ئه‌کاته زاره‌گا یان گوټه مه‌یموونه. گوټیکی رازینه‌ر و نه‌ژه‌هراوییه، هرچه‌ند له رواله‌تدا له که‌لله‌سه‌ر ئه‌چی و به‌سه‌ری ئه‌ژدیها چوینراوه، به‌لام پیناچی په‌یوه‌ندی به ژه‌قنه‌مووته‌وه هه‌بی که هه‌ندی جار به‌و واتایه دانراوه. وشه‌ی (Snapdragon flower skull) یان (snapdragon) به واتای گوټه مه‌یموونه، جیاوازه له‌و وشه‌ی (شجرة الزقوم) له قورئان‌دا که به واتای ئه‌و دره‌خته‌یه که که‌لله‌سه‌ری شه‌یتانانی پیا‌هه‌لو‌اسراوه. ژه‌قنه‌مووت به شتیکی تالی وه‌ک ژه‌هری مار و تراوه، له کاتیکا گوټه مه‌یموونه ته‌نھا رواله‌تی به‌ری پرووه‌که‌ه‌ی پاش و شکیبونه‌وه له که‌لله‌سه‌ر ئه‌چی. داری ژه‌قنه‌مووت په‌نگه‌بکاته (شجرة الزقوم)، به‌لام (شجرة الزقوم) ناکاته (snapdragon)، هه‌روه‌ک خودی عه‌ره‌به‌کان له ئینگلیزیه‌که‌ی (شجرة الزقوم) له ویکیپی‌دیا نووسویانه: (Zaqqum) داری ژه‌قنه‌مووت.

گومان ۱: سوټسه، گیز، مه‌رسه، ق‌رساندن [E] conjecture, estimate,

.gauge, guess, imagine, suspect

گومان ۲: مرواری .

گومان ۳: همدان، دردۆنگی . دوودلی .

گومانگه رایي: scepticism هه وڵدانه بوّ به دهسته یانی وهلامی به هیتر و نیکتر له راسته قینه که خودی راسته قینه به پێژه یی ئەزانی، نه په ها.

گومریک: Customs له یونانی، ئەو باجە ی له کالای هاورده و ناردە وه رته گیری .

گومپراھ و سودووم: له شاره کانی فهلهستینی کون، له دهشتی

سديم له كهناری چه می ئوردون و خوارووی كه نعان بوون، له و شارنه ن له تهورات و ئینجیل و قورثان دا ئامازه یان پیکراوه، سالی ۱۹۰۰ ی پ. ز به هوی بومله رزهوه به تهواوهتی کاول بوون و هندیك به بهره نجامی تووره یی خوی ئه زانن كه گوناھی (لواط) یان (سودوومی) واته هاوجنسبازی لهوی به فراوانی باو بووه. ئه و دیواره كه ونارا ۱۰ مه تریانه ی له ناوچه ی تهل حه ممام له ئوردون دوزراوه ته وه له گه ل ئه و وینای له تهوراتدا هاتوه، یه ك ئه گریته وه. ههروه ها سالی ۲۰۰۸ خپه سواله تیكي سه مه ره دوزراوه ته وه له شیوه ی ئه و به رده ئاسمانیانه ی كه ۵۰۰۰ سال له مه و به ر سودووم و گومپراهیان خاپوور کردوه. کومه لیک له زانایان لایان وایه زور له په رجوو یان پروداوه کانی ناو تهورات (۱- په یژه ی یاقووب ۲- سیفری ئافرانندن ۳- سیفری کوره و ۴- چوونی ئه لیا س بو ئاسمان ۵- سودووم و گومپراه ۶- کورانی خوا ۷- زه که ریا و توماری بالنده ۸- قاشکردنی زه رای سوور ۹- پرفرۆکه ی ئه زکیال ۱۰- بوون و ژیان و مردنی عیسا) به هوی یوفو UFO و غه واره ی دهره کییه وه Alien ئه نجام دراه نه ک خوا، كه وه ك ئه بینین یه ك له وانه سودووم و گومپراه.

سودووم، عیبرییه و به م جوړه نووسراوه: ΔΙΤΟ (Sdum) به سودووم و سودووما و ته نانه ت به سیدیم Siddim هاتوه؛ گومپراه، عیبرییه و به م جوړه نووسراوه: ΛΑΜΡ ('amar) ههروه ها به شیوه ی ئامرا، ئه مرا، عه مووره، عامورا، گوماره، گومور... هاتوه، بو ئه و شاره ی كه :

شهیتان چووه ناوی (Matthew ۱۰: ۱۵, Romans ۹: ۲۹, Jude

و (۱:۷)

شاری گومراهیی و لادان بوو (Genesis ۱۸:۲۰ ; Romans

و (۹:۲۹

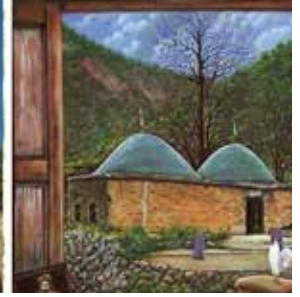
له ئاگردا سوتینرا (Genesis ۱۰:۱۹ ; ۱۳:۱۰ ; Genesis ۱۹:۲۴

Genesis ۱۹:۲۸)

نزیکنترین واتا و شیوهی نووسین له زمانی کوردی دا، هه مان وشه ی
(گومراه) ی کوردیه، که وه ک شیوه نووسینی ئینگلیزیه که یه،
واته (Gomorra) به (rr) و ههروهها (h) ی کۆتایی، له خودی
تهورات له (Deuteronomy ۲۱:۱۴ and ۲۴:۷) دا به شیوه ی
(ئامرا - لاמר) هاتوو، که ئه لّ له زمانه کانی تردا هه یه واته ئه بی
چوو بیته ناو زمانی عیبری و (گ) ه که ی سووک کرابی؛ ههروه ک
له کوردیدا گومرا و گومراه یه ک وشه ن.

گومەت: گومەز، قوبە.

گومەز: گومەت، قوبە.

گوندەبیژ: قسەزلی بە هاشوھووش.

گوندەن: گالتە جاپ.

گونگ: گیاکەڵە، گیای هەرزە، گیای بژار.

گوپچکە مەلە: گویمشکە، ئالفە گیایەکی بۆنخۆش بە گۆلی بچووکی

سپی یان ئال، گەلای رینکی هیلکەیی و سەرلقی گۆلدار کە بۆ

دەرمان ئەشی [ع] مردقوش [ف] مرزنگوش [E] marjoram.

گوران: (۱) رسکان (۲) گیان به بهرداهاتنی پیزه یان پیزۆکه (۳) له پیست دهرهاتن.

گوراو: رسکاو، له توئیکل دهرهاتوو.

گه پچارپی: گالته جاری.

گه پی دووشه ممان: Causeries du Lundi ناونیشانی ئه و وتارانه

بوو که سهنت پیف له ۱۸۴۹ تا ۱۸۶۹ دووشه ممان له چه ند

پۆژنامه ی فه رانسه ییدا ئه ینووسین، ئه م وتارانه پاشتر له

دوو توپی زیاتر له بیست بهرگدا چاپ کراو.

گه داجۆش: حه وجۆش، کتری ئاسنی رهش.

گه ده: منالیکه ئه خریته بهر کارکردن له مالان □ نوکه ر.

گه رده لوول: باهۆز، گژه با.

گهرده نیشی: لهسه رخۆیی، پشوودرێژی .
گهرک: شوول و داری درهختی گهز :: شوول بۆ سه به ته و دار بۆ دهسکی که ره متوو .

گهرماوهز: وه رزی گهزما .
گهرمه برین: بریتیه له که سیک که تازه به تازه خهفه تیکی قورسی تووش بووی .
گهرمه سیئر: گهرمیان، به رامبه ر به سارده سیئر :: گهرمه سیئر و سارده سیئر .
گهرهنگ ۱: داریکی دوو په له تا په لکی تفاق له سه ر دائه مه زرینن .
گهرهنگ ۲: جاریک، که ره تیک .

گەرەو: بارتمه :: ئەم کاتژمىرە با لە گەرەوی تۆدا یی، تا دەینی خۆم

ئەدەمەوہ [ع] [ف] رهن .

گەرپانەوہ ١: تیکچوونی شەراب کە ئیتر بەکاری خواردنەوہ نەیت .

گەرپانەوہ ٢: پیریوون .

گەرپانەوہ ٣: هاتنەوہ .

گەرپانەوہ ٤: جوړی هەلپەرکی .

گەرپاو: mineral water چاوهی ئاوی گەرم و سویر، کە بریکی زۆر

کانزای سروشتی تیاہ و بو چارەکردنی هەندی نەخۆشی وەکو

بیست و رۆماتیزم سوودمەندە .

گەرپناس: بویر، ئازا لە شەردا .

گەرپنال: چام، زەنگۆلەیی گەورە، زەنگی کلپسا .

گهړه-سهردان: سهردانی دهوره یی :: وهک گهړه-لاوژه: گورانی

وتنی به دهور.

گهز: گزیچار (۲) گهزؤ (۲) پیوه ریکه به رامبه ر به سهد و چوار

سانتی مه تر (۲) شوکه ی دارودره خت.

گهزک: جوړه چه قویه کی نووک تیژه وه کوو کیږد که تیغه که ی به سهر

دهسکه که ی دا نانوشتیته وه.

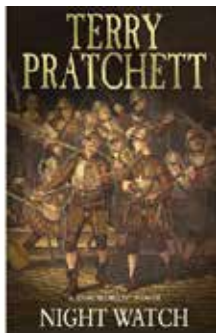

گهزمه: پاسه وان.

گهشتاور: بریار، ته ما، لیبران؛ زهر [E] determination.

گهشتی شهوانه: Night Watch به شاکار و لوتکه‌ی هونه‌ری
 په‌مېراند داته‌نری.

گه‌شکه: تاسبردنه‌وه و له‌خوږونه‌وه له خوښيان، داره‌تیکه له
 وشياری که جه‌سته له ئارامی یان له له‌شئارامی ته‌واوه‌تیدایه
 و هزریش ئاگا و بیداره [ف] خلسه [ع] نشوه، ابتهاج [E] Ecstasy.

گه‌شپوهش: گشپوهش، حه‌وا، بوښایی، فالایی [ع] [ف] فضاء
 [E] Space.

گەلبېزار: Le Misanthrope شانۆگەرى بەستەيى كۆمىدى، نووسىنى مۆلېير.

گەلوپز ۱: مينا، توپىرى تواۋەي شووشە لەسەر كانزا يان سوآلەت، كە ھەم بۆ جوانىيە و ھەم ئەيىتە بەرپەستى تەواۋەتى شى و تەرپوتوۋشى [ع] الصيقل [ف] لعاب [E] Glaze.

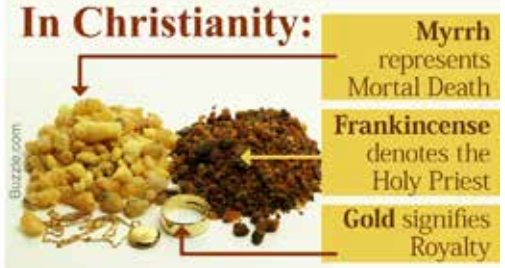

گەلوپز ۲: ميناى خۆراكى، شىلەيەكى جەلاتىنيە لە شير و ھىلكە بۆ جوانكارى ئەكرى بەسەر كەيك و خواردندا [ع] الصيقل [ف] لعاب [E] Glaze.

گه له خهن: وهلامی بيمه بهست و به خورايی .

گه له ی: myrrh گوليکی سپیی بونخوشي په رچه مداره، دره خته که ی
جيوه یه کی ژه هراوی بونخوش بهدی دینی که له بهرامه و دره مان
و بخور سازیدا سوودی لی وهرته گیریت [ف] گل مرمکی [ع]
شجر المر.

گه له ن: پیگه یشتوو، له شگرس، بله مان .

گه له ی: گه لی، دول، دهره، شیو .

گه لاپه ژم: رۆزماری، گیواوه نانه شان، بنه گیایه کی گه لا وردیله ی

بونخوشه [ف] اکلیل کوهی [ع] اکلیل جبل [ع] Rosemary .

گهلاڻه: پيشنوسى پروڙه و بهرنامه [ف] پيش نويس [ع] المسوده [E] draft.

گهٺوازه: چنراوى رنگاوپرنگ به زنگيانه و مهليله و مووروو که به سهر بييشکه و شتى وادا هه لئه واسرى.

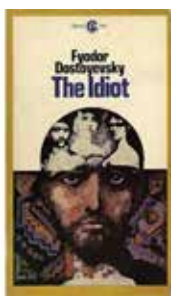
گه مار: پهست، خوږى، تهرهس؛ چلک [ف] [ع] رذيل.
گه مار بهرى: خاوينکردنه وه به دهرمان بو له ناوبردى باکتريا [E] Disinfect [ف] ضد عفونى کردن [ع] طهر.

گه مارۆی گهیتا: Siege of Gaeta جهنگی نیوان ساردینییه کان و دوو سیسیل بوو که له ۱۸۶۱ شار کهوته دهستی گاریبالدی و کوتایی به پاشایه تیی خانه دانی دوو سیسیل هات.

گه مژه: (رۆمان) فیۆدۆر دۆستۆیفسکی، وه رگپرانی: همه که ریم عارف، ده زگای چاپ و په خ شی سه رده م.

گه ناو: ئاوی وه ستای بۆگه نگر دوو.

گه ناوهر: ده عبا، ده عباى ورديله [ع] [ف] حشره.

گه نهجه: گه نهجینه قاسه، سنۆقی پۆلا [ف] گاوصندوق [ع] خزنة

حديديّة [E] strongbox, safe

گه نجه نه ۱: په په ی یاریکردن .

گه نجه نه ۲: یاریه کی په په له سه رده می سه فه ویه کان بووه به باو، ثم یاریه به شیوه ی یاری «**حوکم**» ه که ته مړه باوه و، پی ته چي له یاری «**حوکم**» «**Court piece**» ی ثوروپاییه وه وه رگیراییت که یاریه کی چوار که سییه و دوو به دوو هاو به شن، به دهسته یه ک په په ی ۵۲ مانی کایه ته کری، که هم بهخت و هم لیژانی له بردنه وه دا کاریگه رییان هیه .

گه نخوری: خواردنی خوراکي ناساز و خراب، خواردنی خوراکي گه نیو و که مبابی .

گه ندولا: gondola به له میکی بچکولانه یه له کاناله کانی قینیزیا به کاری ته هیئن، هه ردوو سه ره که ی به رز بووه ته وه و به سه ولیک

لیته خوردری.

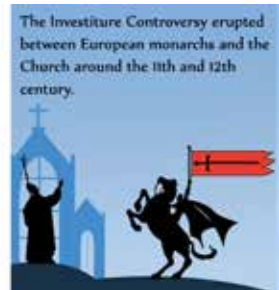
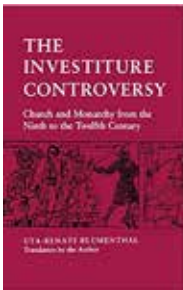

گه نده لی: کاری نارهوا و دژ به کومه لّ نه نجام دان وهک به رتیل

خواردن [ع] فساد [ف] تباھی [E] corruption.

گه نگه شهی دهسه لات: Investiture Controversy کی شهی دانی

تازیاری سه رمایه داری یان کونفره نسی دهسه لات پیدان، له گرنگترین کی شه کانی مملانیی دهسه لات بوو له نیوان کلیسا و فه رمانره واییه کانی سه دهی ناونجی. له م کونفره نسه دا که به پیش نیازی پاپا گریگوری چه وته م گیرا، بر یاردرا که پادشاکان له مهر هه لّ بژاردنی پاپا و کاردیناله کان دهسه لاتیان نه مینی، که نه مه له سه دهی ۱۱ و ۱۲ بووه هوئی جه نگی دوورودریژ له نیوان پاپا و فه رمانره واکان.

گهو ۱: ٿالھه .

گهو ۲: بهندی په نجه و قاميش و لهو بابته ته .

گهو ۳: گاو، تيلي له شڪاو به ستر او :: تبلي گاو ڪردن .

گهو ۴: زنجي سهرنه گيراو پو ٿاڙهڻ .

گهو ۵: گا .

گهواره: گه والھ، په لھ ههور [ف] ابرپاره .

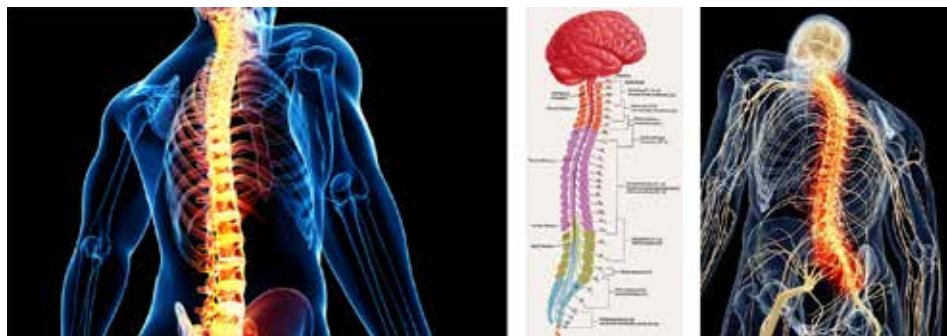
گهواشه: ڪوول، ٿه شڪهوتي فراوان و دريڙو ڪه وه ڪوو هوڏه .

گهوالھ: گهواره، په لھ ههور [ف] ابرپاره .

گهوبه‌ند: مازگه، مازه، ناوه‌پراستی پشت، مؤغهره، پپرپه‌ی پشت
 [ف] ستون فقرات [E] spinal cord :: پشته‌مازه: گوشتی پراسته‌ی
 لکاو به مازگه‌وه [E] tenderloin, filet.

گه‌وشت: تابه‌ت، که‌سی [ف] [ع] خصوصی، اختصاصی، شخصی
 [E] private.

گه‌ولاز: پیاو یان ژنیک که چه‌ندین جار هاوسه‌رگیری کردی.
گه‌ون: بنجه گیاهه‌کی درکاوییه که تیره و گونده و جه‌وی ئه‌بی و بو
 سووتاندن به‌کار دی :: سه‌ر بنه گه‌ون: قژنی قژ بژ.

گه‌وه: ناوقه‌دی شاخ، به‌روار.
گه‌وهند: سه‌رسه‌ری، پنتی، بی‌شه‌رم.
گه‌یتا ۱: Gaeta شاریکی ئیتالیا یه ۱۲۰ کیلومه‌تر له خوار پرؤما.

گهیتا ۲: Gaeta گایتا، گه مارۆی گهیتا، جهنگی نیوان ساردینییه کان و دوو سیسیل بوو که له ۱۸۶۱ شار کهوته دهستی گاریبالدی و کۆتایی به پاشایه تیی خانه دانی دوو سیسیل هات.

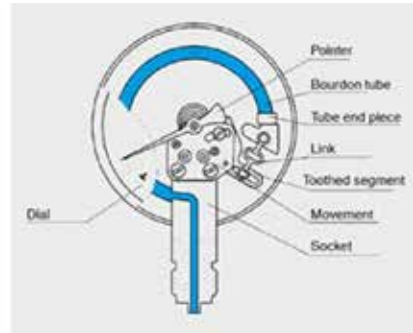
گیپهره: ملی پۆستال، ساقه تی پۆستال.

گیتۆ: ghetto به شیک له شارێک، به تایبەت له ناوچهی هه ژارنشین، که که مایه تیه کی نه ته وه یی یان ئایینی لێی نیشته جئ بی. له رووی میژووویه وه به گه ره کی جووله کان و تراوه گیتۆ. سالی ۱۵۳۶ به فه رمانی پاپ جو له که ی شاری فینیزیان ناچار کرد له ته نیشت کارگه یه کی گه وره ی دارشتنی ئاسنی جۆش که به ئیتالیا یی پپی ئه و ترا getto نیشته جئ ببن، بۆیه به م گه ره که یان ئه وت گیتۆ و، ناوی گیتۆ له مه وه هاتوه. گیتۆی جووله کان سالی ۱۹۴۱ له پۆلۆنیای داگیرکراو به دی هینرا، بۆ ئاسانی تالان و کاری زۆره ملی.

گیچ: ئامیری پیشاندهری فشار [ع] مقیاس الضغط [ف] نشان دهنده فشار [E] Pressure gauge.

گیز و سوۆسه: ههستی تايهت که توانای ناسینی ههیه بهی بهلگه و سهلماندن [E] Intuition.

گیزه لووکه: باهۆز، گه رده لوول، گیزه له.

گیاسالمه: گیاسارمه، گیایه کی یهک له په ییه که جوړه کانی تیره ی سارمه پیک ئه هینن، گه لاپانه و گولێ چیره یی و سپی و ریشه یه کی گریداری ههیه، ماکی ناو گری پیشه که له ئاشپهزی و شیرینیسازیدا بوۆ خه سترکردنه وه به کار دئ وهک هه وینی به ستهنی، ههروهها وهک که تیره بوۆ ده فکردنی چیت به کار دئ [E] سمرقیة (به سحلبیش دانراوه) [F] سلمه، سلمک

.Chenopodiaceae [E]

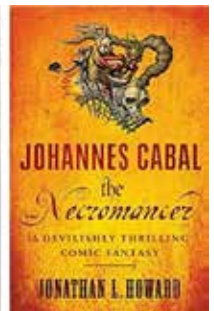

گیاسره: گیاه که هاوینان له گۆزه‌ی ئاوی ده‌تالینن به فینکی رای
ئه‌گری.

گیاکولیو: tisane چای گژوگیا.

گیان بانگردن: necromancer جوړیک جادووگه‌ری و بانگکردنی
گیان، که گوايه له‌گه‌لیان ئه‌دوین و ده‌رباره‌ی ئاینده لینیان
ئه‌پرسن.

گیانگه نشت: سه ره مه رگ، ده می گیانده رچوون.

گیانناس: spiritual healer.

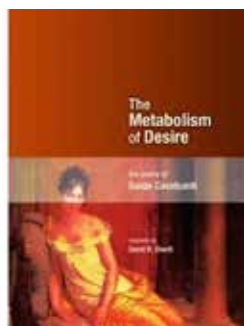
گیانه سهر: بیواز، جازز، وه ره زکهر، په که ری [E] Bore.

گیبلین: Ghibellines گولف و گیبلین به ریز دوو به ری لایه نگری

پا و ئیمپراتوری پیروزی پروما بوون که له سه ده کانی ۱۲ و ۱۳ له شاره کانی باکوور و ناوه ندی ئیتالیا دامه زران. مملانی ئیوان ئه م دوو ریکخراو یان پارتیه بووه هوی به دیه اتنی یه کیک له بزووتنه وه رامیاریه کانی سه ده کانی ناونجی ئیتالیا. گه نگه شه ی ده سه لات سالی ۱۰۷۵ دهستی پیکرد و سالی ۱۱۲۲ کۆتایی هات، هه رچه ند تا سه ده ی پانزه هه ندی جار له ملا و له ولا هه ر مابوو و سه ری هه لئه دایه وه گه نگه شه ی ده سه لات.

گیدو کافالکانتی: Guido Cavalcanti (۱۲۵۰-۱۳۰۰) هۆنه رو
 ئاوازدا نه ری ئیتالیایی له دوستانه دانته .

گیرۆ: قه گر، درم، ئاهۆ ف [ع] مسری [E] contagioso، epidemic.
گیسکار: Guiscard سه رکرده ی نوورمان (۱۰۱۵-۱۰۸۵) له
 دامه زینه رانی ده سه لات ی نوورمانی سیسیل و باشووری ئیتالیا
 بوو.

گیشه: چهن بار گیای دووراو ه مه لۆ.

گیلیرموی دووهم: Guglielmo II (۱۱۵۳-۱۱۸۹) گیلیرموی

سیسیلیا، وهک پیئه چی له سالانی ۱۱۵۴ تا ۱۱۶۶ فه زمانه وایی کردووه. Guglielmo بیژهی کورسیکایی Corsican وشهی گیوم Guillaume یان فیلهیلمه، که فیلهیلمی دووهم ئیمپراتوری ئالمان بوو له سالانی ۱۱۵۹ تا ۱۱۹۴. ناوی لیکچووی وهک ئه ناوه، زیاتر به:

و (Guglielmo II di Germania)

و (Guglielmo ii di Prussia)

و (Guglielmo II da Verona)

(Guglielmo ii di Sicilia) لیک جیا ته کرینه وه.

گیوم دو کابستان: Guilhem de Cabestaing (۱۱۶۲-۱۲۱۲)

بهسته وانی به ندیژی فلورانسی.

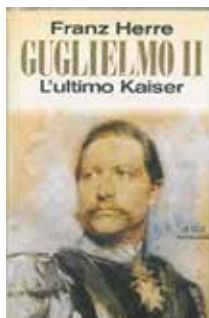
گیومهن: Armand Guillaumin (۱۸۴۱-۱۹۷) شیوه‌کاری

ئیمپرسیونیستی فه‌رانسه‌یی .

گیومی دووهم: Guillaume II ته‌شکی فه‌رانسه‌یی ئیمپراتوری

ئالمان، ویله‌یلمی دووم (۱۸۵۹-۱۹۴۱) .

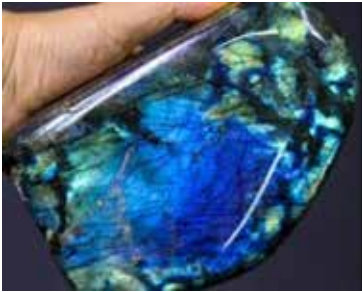
(1)

لاباشه: نانی ته نکی ساج .

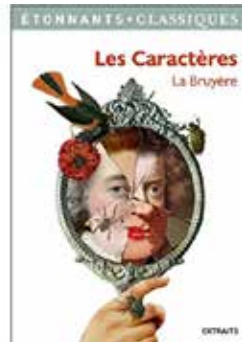
لابرادور: labradorite به ردیکی نیوه گرانبه های ئامالّ شینه له تیره ی

به رده چه خماخه ، له زۆریه ی به رده گرکانییه کانداهه یه .

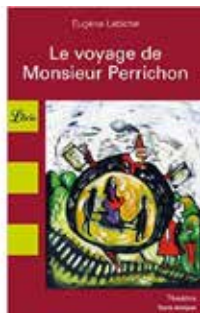

لابرویر: Jean de La Bruyère (۱۶۴۵-۱۶۹۶) ره وشتناس و

فه یله سووفی فه رانسه یی .

لابیش: Eugène Labiche (۱۸۱۵-۱۸۸۸) شانۆنۆوسی فه پانسه یی، له شانۆگه رییه کانیدا ره خه نگر ی بورژوازی تازه بیا که وتوو و به ده سه لیه یه .

لابیی ئۆبوا: l'Abbaye-aux-Bois کۆشکی خاتوو دو ریکامیه Juliette Récamier بوو که شاتۆبریان له وی ریزی زۆری لیته گیرا و به ره مه کانی ته خوینده وه .

لاپر: نه ناس، بیگانه .
لاپره: سه مه ره، نامۆ، که سه نه ناس [ف] [ع] غریب، عجیب .
لاپره سه ن: که سه نه ناس، لاپره، خو تیه له قورتینه ره، لاپواز [ف] [ف] فضول، لاقید .
لاپواز: لاپار، خو تیه له قورتینه ره، بوازیکی بچوکه له و سه ری

قهله شای دار نه خری.

لاپه‌ی: La Paix به واتای ناشتی و ئاسووده‌یی که له گه‌ل که شه که دیته وه.

لاپیرۆز: Jean-François de La Pérouse (1741-1788) ده‌ریاوان و گه‌پرده‌ی فه‌پرانسه‌یی، سالی 1788 له ئوقیانووسی ئارام ون بوو و ساله‌ها دیار نه‌بوو. سالی 1826 ده‌ریاوانیکی ئینگلسی شوپنه‌واری ئه‌وی له دورگه‌ی فانیکۆرو له سانتاکرووز دۆزییه‌وه، سالیک پاشتر دۆمۆن دۆرقیل، یافت و دوو که‌شتیه‌که‌ی دۆزییه‌وه.

لاتاو: تانه، تانوت، تواج، ته‌وس، لقووز، پلار، ته‌شهر.

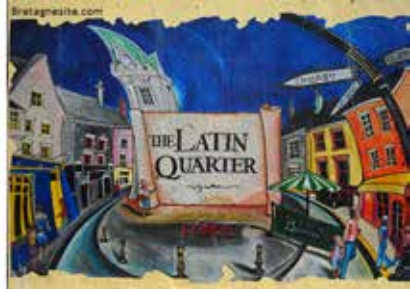
لاتوور: Maurice Quentin de La Tour (1704-1788) شیوه‌کاری پاستیلکار.

لاتراسکه ۱: تل خواردن.

لاتراسکه ۲: لادانی باره‌به‌ر له ریڼه بو له‌وه‌ر.

لاتین کارتۍ: Latin Quarter گه‌ره‌کیکه له به‌شی ۵ و ۶ ی پاریس.

لاجامه: محاجره، داری که‌نار عه‌ره‌بانه، نه‌رده‌ی پلیکان

.banister [E]

لاچه‌ژ: مره‌با [E] jam.

لادهری: له تی دهرگا، له ته دهرگای دووکان که له چوار پینج پارچه بیکهاتی.

لارسهنگی: ناقولایی [ف] نامتجانس [ع] غیر متجانس [E] disproportion :: لاسهنگی: بارخواری Imbalance.

لاروشفووکۆ: La Rochefoucauld Family له بنه ماله خانه دانه هه ره ناسراوه کانی فه رانسه له ۱۰۱۹هـ، و هه، خاوه ن سه رناوی دووک.

لاړه‌شنه : تاعون [E] plague.

لازاروس : Lazarus ټه و کابرای که عیسا چوار پروژ پاش مردن

زیندووی کرده‌وه.

لاساړ : چهوت ، هه‌له ، لادهر [E] Perverse.

لاسامه ۱ : شه‌سته ، ریژنه ، ره‌هیله ، تاوه‌باران.

لاسامه ۲ : سیلاو ، لاپاو ، لاخیز ، له‌هی.

لاسامه ۳: Déluqe ناوی ئۆراتۆریۆ، پارچه موزیک به دهنگه وه،
به رهه می مایسترو سەنت سان Camille Saint-Saëns (۱۸۳۵ -
. (۱۹۲۱)

لاسهنگی: Imbalance بارخواری

لاشۆلیه: Jules Lachelier (۱۸۳۲ - ۱۹۱۸) فه یله سوفی فه رانسه بی،
مامۆستای لۆجیک و میتافیزیک بوو.

لافنیتر: Georges Lafenestre (۱۸۳۷-۱۹۱۹) نووسەر و بهرپرسی
مۆزه‌خانه‌ی لوفر.

لاف: لالانه‌وه، پارانه‌وه.

لافاتۆری: lavatory ئاوده‌سی گشتی.

لافالیه‌ری: La Vallière tie knot گری لافالیه‌ری، کرافاتی لافالیه‌ری،
جوۆری گری بۆینباخه که به زۆری نه‌قیمی له‌سه‌ره و له پاش
دوشیسی لافالیه‌ری Duchess of La Vallière گراوی لویی چوارده
بووه به باو.

لاگریس: به‌له‌ک، تیکه‌له‌یه‌کی شیرینی بنیشت ئاسای په‌ش و
سپی بۆنداره له پینگه‌ی هه‌لماندنی ریشه‌ی گیاکه‌ی به‌دی دی،
که هه‌م وه‌کو شیرینی و هه‌م له پزیشکیدا سوودی لی وه‌رته‌گیری

ع عرق السوس ف شیرین بیان E licorice.

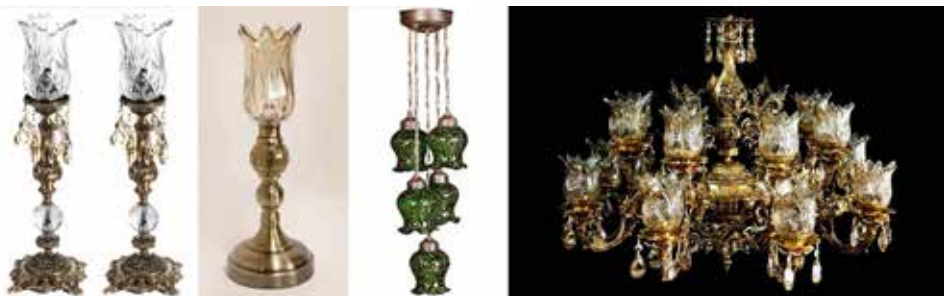

لاکووتی: زگله وه پین، پارازیت، تارچک؛ چلیسی خازه لۆکی خواردن.

لاکوته: بیبايه خ، هیچویووج ف پیش پا افتاده E banal.

لالا: دره خشان، دره وشاوه، نازناوه بو ئافرهت.

لاله: مؤمدان، لاله ی شهمدان، گوێزه، گومه زه ف ع حُباب.

لامسه رلا: خه مسارد، گوینه ده ر، گه لایی، سه رچل.

لان: Jean Lannes (1769-1809) مارشالی سه رده می ئیمپراتوری

فه رانسه.

لانچ: lunch قاولتی، نانی نیوه پوؤ.

لاندرۆ: Landru بکوژیک بوو له فه پانسه به تاوانی کوشتن و سووتاندنی چهن دین ژن له ۱۹۱۹ گیرا و له ۱۹۲۲ تیرباران کرا.

لانس: Lens شاریکه له باکووری فه پانسه.

لانهما: ماک، بنچینه، سۆلان [ف] [ع] اصل [E] original.

لانهاوز: بی ئه نوا، نازشیاوا، په بن.

لاوار: داروپه ردوو، رووخوا و کهلاوه [ف] آوار.

لاورا دیانتی: Laura Dianti (۱۴۸۰-۱۵۷۳) که به نازناوی

«ئوستۆشیا»ش ناسراوه، گراوی ئالفۆنسۆ دیست، دووکی فرارا، که پاش مردنی ژنه کهی دووک، شووی پیکرد و بوو به ژنی سییه می.

لاورنس: Thomas Lawrence (1769 - 1830) پورتریتکاری کارای

ئینگلیزی.

لاوک: چیرۆکی ئەوین و پالەوانی :: حەیران: چیرۆکی ئەویندارییه.

لایبنتیس: Gottfried von Leibniz (1646 - 1716) بلیمەتی

هەمەزان، زانا، ماتماتیکزان و فەیلەسووفی ئالمانی.

لخیز: نەرم و باوخور [ع] مرن [ف] قابل انعطاف [E] resilient,

.malleable

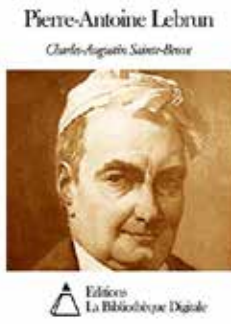
لفكه: لۆ، پهلكه‌ی سه‌رپیچی پیاوان، بالی له‌چك و سه‌رپوش،
چنراویكه له خوری یان پرزه‌ی گیا له گه‌رماو خویانی پي ئه‌شون.

لقووز: تانه، تانووت، توانج، ته‌وس، لاتاو، پلار.
لم: رلم، ره‌مل.
لنگارگرتن: ناژووتنی خیرا و به‌گور، مین‌گرتن.

لۆبرون: Pierre-Antoine Lebrun (۱۷۸۵-۱۸۷۳) درامانوس و
هونه‌ری فه‌رانسه‌یی.

لوڤورگ: Albert Lebourg (۱۸۴۹-۱۹۲۸) پوښت ټيمپريشنيستي
فه پړانسه يي .

لوټه: Émile Loubet (۱۸۳۸-۱۹۲۹) پراميار و هه شتمين
سه ره ککوماري فه پړانسه بوو .

لوټو: خوټوبه ختت [ع] يانصيب [ف] بخت آزمايي [E] lottery .

لوټهر: گورجوگول ، دهسترووسک .

لۆخه‌ندان: فیشه‌کدان، زهر، رهخت.

لۆده: چهن باخه گيای دورراو.

لۆر: ههل و پله و پایه [ف] موقعیت [ع] مکانه، منصب [E] position.
لۆرۆر: l'Aurore ئەو رۆژنامه‌ی نامه‌که‌ی ئیمیل زۆلای چاپ کرد.

Deuxième Année. — Numéro 27

Cinq Centimes

JEUDI 13 JANV

Directeur
ERNEST VAUGHAN
 ADONIS 30362825

LES ABONNÉS SONT
 100 — Rue Montmartre
 aux bureaux de l'œuvre

LES MANUSCRITS SONT DÉPOSÉS EN LA
 RÉDACTION
 M. A. BERTHIER
 Directeur de la Rédaction

L'AURORE
 Littéraire, Artistique, Sociale

J'Accuse...!
 LETTRE AU PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE
 Par ÉMILE ZOLA

LETTRE
 A MON PÉRIY PÈRE

« Eau, des papiers disparus, recouvert, comme il se disparait, au premier coup de coute; et l'autre du bordreau était recouvert, lorsqu'on a prêter sa st

Est-ce donc vrai, les choses indicibles, les choses d'angoisses, capables de briser l'Europe en flammes, qu'on a pu enlever solennellement derrière es

profondément, s'inquiétant, charbon, balassent pas se convaincre de l'innocence de Dreyfus. Je ne ferai pas l'historique des dou-

avec lui une correspondance amicale. Seulement, il est des secrets qu'il ne faut pas bon d'avoir essayé. A Paris, la vieille marchandise, treize

conseil de guerre définitif, soit de guerre avait fait. Je ne parle même pas d'un jour possible des juges.

لۆزه: Henri-Auguste Loz e ۱۸۹۳ تا ۱۸۹۷ بالۆيزى فەرانسە بوو
له ڤيه‌نا.

لۆزه‌ندەر: زەبەلاحي تەژە، چواره‌نگل.

لۆزيتانيا: Lusitania كەشتىي گەشتيارى لۆزيتانيا پوۆزى ۷ مەى
۱۹۱۵ له نزيك كەناره‌كانى ئيرلەند بە ھۆى پراكتيكي ئالمانيه‌وه
كەوتە بن ئاو كە بووه ھۆى كوژرانى ۱۲۰۰ كەس.

لوژە: بزووتنی به هەردووک لای راست و چەپدا؛ سەنگەلا، لەره، هاتوچۆ، لەپ لەپ، هەلوور، تەمەلی ١٢ نۆسان.

لوژیتیمست: Legitimist لە فەرانسە بەو کەسانە ئەوترا کە لە مشتومپی مافی درێژە ی پاشایەتی لایەنی بنەمەلە ی بۆرپۆن یان ئەگرت کە لە ساڵی ١٨٣٠ هەو لە تاج و تەخت دوور خرابوونەوه و بنەمەلە ی ئۆرلیەن جیگە یان گرتبوونەوه.

لوژیتیمستی پرووسی: The Russian Legitimist بە لایەنگرانی بنەمەلە ی پڕۆمانۆف لە پرووسیە ئەوتری کە لە پاش شۆرشێ ئۆکتۆبری ١٩١٧ بێدەسەلات کران. لوژیتیمستەکانی پرووسیە لە سەدە ی بیستەمدا هەولیان دا گراندا دووک کریل و پاشان کۆرەکە ی گراندا دووک فیلادیمیر بکەن بە خاوەن دەسەلات لە پرووسیە و، لە سەدە ی بیستویە کەمیش لە چالاکێ خۆیان بەردەوامن بۆ بەدەسەلات گە یاندنی گراندا دووشپس ماریا.

لوسه نژ: Lucinges (گه ڀان به رگي ۶) باسي لوسه نژ هڪان ٿه وهيه كه
 ڪچي زؤله زاي دوڪ دو بيڙي، ڪوري شارلي دهه م، شووي ڪرد
 به ڪورپڪ له خانه داني لوسه نژي خه لڪي فاوسيني. لووسه نژ و
 فاوسيني دوو ڪؤمؤني بچڪؤ لانهي نژيڪ به يه ڪن له پاريزگهي
 ساڦؤي له باشووري پؤژه لاتي فه ڀانسه.

لويسڪل: le Siècle رؤژنامه ي لايه نڱري دادگايي ڪردنه وه ي
 دره ي فوس .

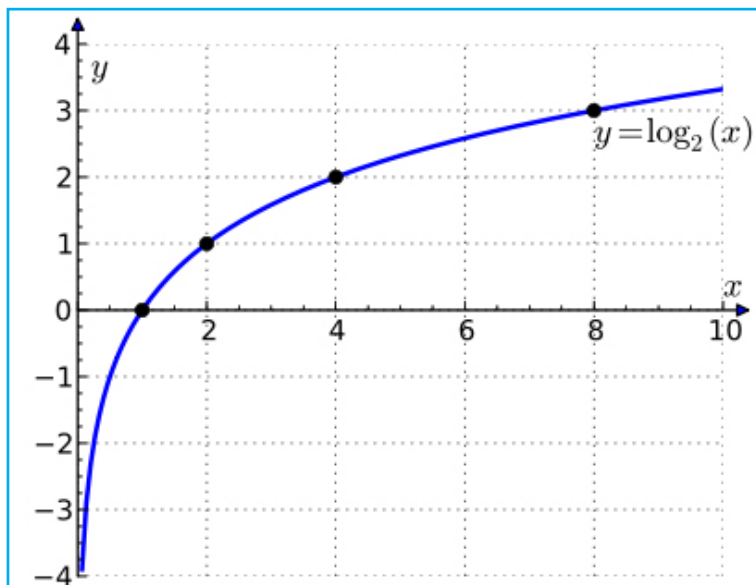

لؤقه: غارداني له سه رخؤ و به نه رمه .

لؤڪ: وشتري نيڀ .

لؤگاريتم: logarithm له يؤنانيدا، ڪؤمه له ژماره يه كه ٿه دگاري
 تايه تيان هه يه و له ژماره و به راورددا سووديان لي وه رٿه گيري،

لوگاریتم له ئەژماردا کرداری پیچەوانەى به توان گەيانده .
 بۆ بە دەستەینانى ژمارهیه کی دراو ئەبێ بریک به نوینه رایه تی
 توانای ژمارهیه کی نه گۆر له ئارادا بێ . ئەگەر a ژمارهیه کی نه گۆر
 و هاوکیشه ی $x=ay$ مان هه بێ ، y لوگاریتمه له ده زگای له سه ر
 بنگه ه ی a و ئەنووسن : $y=\log_a x$.

گرافی لوگاریتمی بنگه ٢ له ته وه ری x (ته وه ری ناسۆی)

(١) و تیپه رین بۆ خالی $(2, 1)$ ، $(4, 2)$ ، $(8, 3)$ ئە بێ .

وه ک نموونه : $\log_2(8) = 3$ چونکه $2^3 = 8$

گرافه که سه ره خو له ته وه ری y نزیک نه بیته وه ، به لام

ده ری ناخات به یه ک بگه ن یان یه کدی بپرن .

لۆگولوا: Le Gaulois رۆژنامهیه که ۱۸۶۷ دامهزرا. له کۆماری سییه می فه رانسه به گرهوشتی پاشایخووازانوه فرۆشی زۆری هه بوو.

لۆگۆ: نیشانه، به رزهنگ، ئارم.

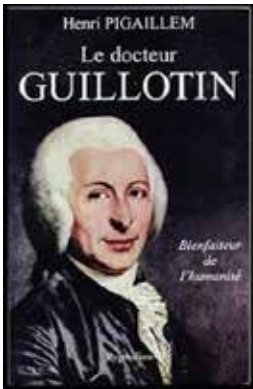
لۆلهک: وه کو لوله، سلیندری.

لۆمبارديا: Lombardia يان لۆمباردى يه كېڭە له بيست هەرئىمى ئىتاليا، ئەكەويته باكووره وه، يهك له شەشى دانىشتوانى ئىتاليا له وه هەرئىمه ئەژين. له داراترين ناوچه كانى ئىتاليا و تەنانەت ئورووپاشه. شارى ميلانو ناوه ندى مه لېه نده كه يه.

لۆمنى: Louis de Loménie (۱۸۱۵-۱۸۷۸) سكوولار و وتارنووسى فه رانسه يى .

لۆمه: سه ركۆنه، سه رزه نشت .
لۆنگوڤيل و كونده: دوشيس دو لۆنگوڤيل و گراند كونده له كه سايه تيه ناسراوه كانى راپه رينى «فرۆند» بوون ه لۆنگوڤيل گراند كونده .

لۆنگوویل: Anne Geneviève de Bourbon دوشیس دو لۆنگوویل

Duchess of Longueville، له کهسایه تیه ناسراوه کانی راپه رینی

تاریستۆکراتی «فرۆند»

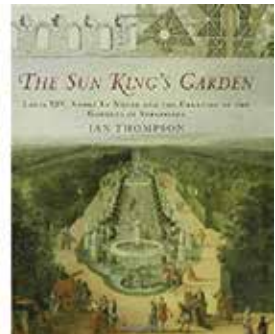
لۆنۆتر: André Le Nôtre (۱۶۱۳-۱۷۰۰) نژیارقانی فه رانسهی،

باخهوانی لویی چوارده، دیزاینه ری باخی فه رانسهی که

تهختایی به رفره و به رجه وهن و ئه ستیل و کوفاره و په یکه ری

تیدایه، له سه ر بناغه ی گه لاله یه کی ئه ندازه یی. نمونه ی زۆر

به ناوبانگی له کۆشکی فیرسای هه یه.

لۆهه نگرین : Lohengrin ئوپیئرای عاشقانه، دانانی ریچارد فاگنهر.

لوان ۱ : گونجان، ره خسان، هه لکه وتن [ع] [ف] امکان.

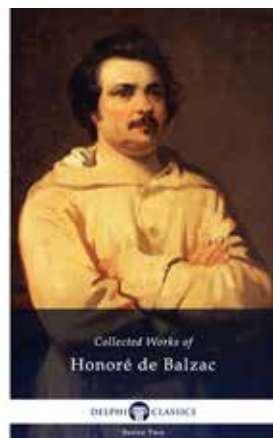
لوان ۲ : پویشتن :: بی زام خه دهنگ موژهی مه ره وان - نه نگه
وه سارای قیامهت لوان (مه ولهوی).

لوای ۱ : لوان، پویشتن ۲) پویشتی.

لوباندن : پارانه وه، لالانه وه.

لو ژاردی : les Jardies مالی به لزاک له نه واقه ی پاریس، له سالانی

۱۸۳۷ - ۱۸۴۰.

لو سیدانه: Henri Le Sidaner (۱۸۶۲-۱۹۳۹) شیوه‌کاری
فهرانسہی ئیمپرسیونیست.

لوسیفر: Lucifer ناوی ئه و شه‌یتانه‌یه که به پیی دینه ئیبراهیمییه‌کان
بووه هۆی ده‌رکردنی مروّف له به‌هه‌شت. وشه‌ی لوسیفر لاتینه
و به واتای هیئهری پرووناکی و ئه‌ستیره‌ی به‌یانه، بۆیه هه‌ساره‌ی
قینووس هه‌ندی جار پیی و تراوه لوسیفر.

لوئچ: پر له پی ده‌ستیک.
لووشکه ۱: لووشک، جووته.
لووشکه ۲: پر مه و بۆله‌ی یه‌کسم بۆ ئالیک.
لووشه: گیایه‌کی کوپستانی گه‌لاپانه ئه‌کرپته ناو دۆکولیو، جوړیکی

ههیه به ناوی سووره بڼه، که گه لاکه ی وردتر و لاسکه که ی سوورتره .

لوچیانا: Lunigiana ناوچه یه کی میژووی له باکوری پوژتاوی ئیتالیا له پاش سه ده کانی ناونجی وه ک هه ریمیکی سه ره خو نه ماوه .

لویزا پوژه: Loisa Puget (۱۸۱۰-۱۸۸۹) ئاوازدانه ری فه رانسه یی .

لوینی: Bernardino Luini (۱۴۸۰-۱۵۳۲) هونه‌رمه‌ندی پرتسانس
و شیوه‌کاری په‌یره‌وی دافینچی.

لویی قه‌له‌و: Louis the Fat Louis VI یان لویی شه‌شم (۱۰۸۱-
۱۱۳۷) له ۱۱۰۸ تا ۱۱۳۷ پادشای فه‌رانسه بوو.

لووتبه‌رز: قاپان، خۆه‌لکیش، به‌فیز و ده‌عیه [E] Arrogant.

لوور: پیچدراو [ف] مجعد .

لوورک: ژاله، هم درخت و هم دوه‌نه‌ک‌هی هیه [E] laurel .

لووزهو: خزینی شتی ورد به پراییی :: جه‌والّ درپا گهنم لووزهوی کرد؛ ده‌رچوونی ئاو له کون و قه‌له‌شته‌وه به ته‌وژم :: لووزهوم به‌رده‌سه‌ریّ نامه‌ویّ جورعه‌ی که‌م که‌م «هییمن»؛ سواری زۆر به‌په‌له :: لووزهوی سواران سه‌ری کرد .

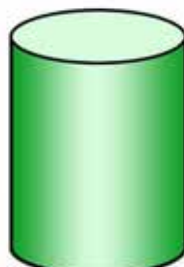
لووزینان: Lusignan له خاندانه دهره‌به‌گه ناسراوه‌کانی فه‌رانسه له سه‌دهی دهه‌مه‌وه .

لووشوا: François-Michel le Tellier (۱۶۴۱-۱۶۹۱) مارکیز دو لووشوا، وه‌زیری دهره‌وه‌ی فه‌رانسه بو کاروباری جه‌نگ له سه‌رده‌می لویی چوارده .

لووله‌ک: گروقه‌ر، گلیل، خری لووله‌یی [cylinder].

لهچەر ۱: په لپ گیر.

لهچەر ۲: پړډ، په زیل، چه کووس.

لهگان: لهنگان، قاپی خړی گه وره ی لیوار هه لگه راوه؛ ته فتاوله گان (ته فتاولان) بو ده ستشوردن و لهگان بو میزیتیکردنی منال و نه خوشه.

لهپالهوه: به لادهمه، له لاهه، وهک پلار تیگرتن [E] hinted.

لهپاو: fjord ده ربه ند، درگه، ئاودری زه ریایی، باریکه دؤلاوی

زه ریایی که دوو وشکانی لیک جیا ئه کاته وه [F] تنگه، آبدره [E] زقاق بحری.

لهپهسا: به رده وام، به به رده وامی.

لهتردان: ره تلدان، سه رسمدان.

له تم: سته م، زۆرکاری، ئه غز.

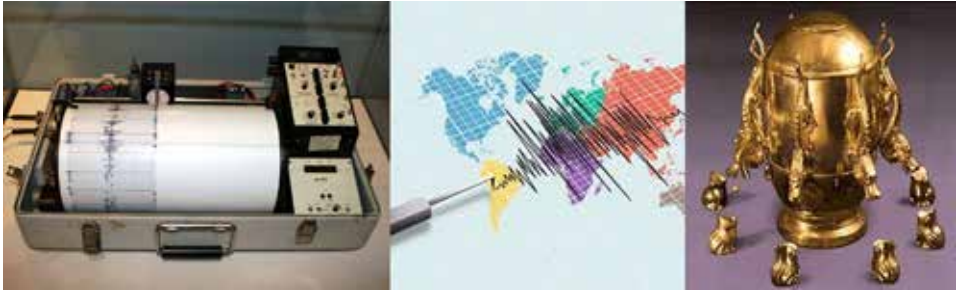
له چهر: رژد، چرووک، ههچکه، تهرهس، خوڤری، په لږگر.

له خت: به دهن، لهش، ئەندامانی لهش به تیکرایی.

له خت ولار: شل و مل [ف] نرم اندام رعنا.

له خۆی نهوی: زۆری له خۆی کرد، ههولیدا :: نهوین: پریدا کردن
بو هه لگرتن.

له رزه پیو: seismograph بوومه له رزه پیو.

له سه لالا: له سه ردا، له سه ره تاوه، جارێکی تر سه ره له نوێ.

له شگرس: مروقی به خۆی پیگه یشتوو.

له قهق: حللیر، بالداریکی سپی و رهشی زۆر لنگ و دهن دووک
دریژه له ناو ئاواپی لانه ئەکا، گوشتی ناخوری، گه رمین و
کوستان ئەکا.

له قههه: نووسراوی سه ر شووشه [E] étiquette، labels [ف] برچسپ.

له کارته: له کارکه وته، په ککه وته.

له کولوس: Lucius Licinius Lucullus سه رداري رومي (۱۰۶-۵۷

پ. ز) به ژياني شکومه ند به ناوبانگ بوو.

له گو کهوتن ۱: لال بوون، له قسه کهوتن، زمان له ناخوتن رامن.

له گو کهوتن ۲: سر بوون و ته زين به هوې سه رماوه.

له مهپر: ريگر، کوسپ، به ربه ند [ع] حاجز [ف] مانع [E] barrier.

لههوند: لهقهند، لاوی جوان چاک.

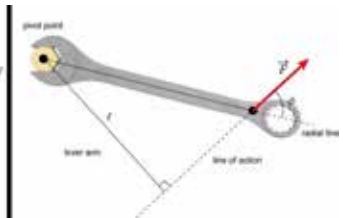
لهنتهران: l'intran کورتکراوی ناوی رۆژنامهی l'intransigent یه، نوینه رهوهی بالی چهپی ئۆپوزیسیون بوو، له سالانی ۱۸۸۰ تا ۱۹۴۰ ده رته چوو.

لهنگیزه: قور و چلباو.

لهوازه ۱: لۆسه، باری، نوپل [ف] اهرم [ع] رافعه [E] Lever.

ئەترا لە سەرەتای سەدەى نۆزده لە ناوچەى زریبارى دیستریکت Lake District لە ئینگلیز ئەژیان وهکو ولیام وۆرد زوۆرس ، ساموئل تەیلەر کۆلیج و رۆبیرت ساوسی ، ههوهها کۆمه‌لیک لە نووسه‌ران له‌گه‌ڵیان بوون و ئەمانه هه‌ی نه‌وه‌ی یه‌که‌مى رۆمانتیسیزمن .

له‌یلاج: ئەبولفه‌ره‌ج محهمه‌د كورپى عه‌بدوللا، له‌ سەدەى چوار و پینجى كۆچى به‌رامبه‌ر به‌ سەدەى یانزه‌ى زاینى ژیاوه، وه‌ستای یارى شه‌تره‌نج و تاوڵه‌ و سێ قاپ بووه، بۆیه به‌ پیری قوماربازان ناوی ده‌ركردووه. باوكى له‌ حاكمانى هیند و سه‌ر به‌ خوله‌فای به‌نى عه‌باس بوو. له‌یلاج به‌ گه‌نجى چوو بۆ هه‌مه‌دان و له‌وى كه‌وته‌ زیندان، هه‌رچه‌ند به‌ یارمه‌تى ئەبوو‌عه‌لى سینا له‌ مردن رزگارى بوو به‌لام ده‌ستى چه‌پیان برى. له‌یلاج چه‌ن سالیك ته‌ركه‌ قومارى كرد به‌لام گه‌رايه‌وه سه‌رى و له‌ یارییه‌كدا دار و نه‌دارى دۆراند و دیسانه‌وه‌ش به‌ یارمه‌تى ئەبوو‌عه‌لى سینا ده‌رباز ئەبێ، ئەچى بۆ شیراز و له‌ گولڤه‌نى یه‌كێك له‌ گه‌رماوه كۆنه‌كان نیشه‌جێ ئەبێ. جا به‌م پیه‌ ئەو كه‌سانه‌ى كه‌ له‌ قوماردا شه‌ره‌زا و زیره‌كن و ئەو منالانه‌ش كه‌ له‌ یارى وه‌كوو هه‌لمائین و چالین و واخین و هیلکه‌ شكینه‌دا وشت و وریا بن پیمان ئەوترى له‌یلاج. ئەمه‌ش به‌ دوو مه‌به‌ست ئەوترى یه‌کیان بۆ ئافه‌رین

کردن :: له یلاچیکه بو خوی و؛ تهوی که ش بو وریاگردنه وهیه که
 ټاگات له خوت بی و ژبانی خوت نهفه وتینی :: نه بی به له یلاچ
 باشه! ته گپرنه وه باوکیک که کوره که ی ماوهیه که فیری قومار بووه،
 ته با بولای له یلاچ ټاموژگاری بکات. له یلاچ سی قاپ هه لئه دا
 بو سه ریان و به کوره ته لی بچو سه ریان بکه، دوو چهق و ته فیک
 هاتووه. کوره ته چنی سه یر ته کا، دیته وه خواره وه و ته لی وایه.
 له یلاچیش بی ته لی من شازاده م و به دهستی پراوه وه له تونوی
 که رماو ته ژیم، هه رچهن قاپ به چه واره ته خوینمه، که وابوو
 بزانه قومارباز هه میشه دوپراوه و قومار بردنه وهی نییه ته گه ر
 هه زار جاریش بییه یته وه.

لی: به لام، ههروهه.

لیبووک ۱: گالته چی، حه نه کباز، قوشمه، کوسته بابی [ف] دلک

[E] punchinello، clown.

لیبوک ۲: (شانۆ) شانۆگه ریه که که هونه ریشه ی شانۆکه روومه تی خوئی به خه لووز رهش ئەکات و قزی به لۆکه سپی ئەکا، جلی کونه له به ریدا ئەکه و پته حه نه ک و شانۆگه ری؛ له هه ندی شوین ئەکته ر کیسه یه ک ئارد له بن کراسه که ی دا ئەشارپته وه و کاتی سه ما و یاری ئارد ئەکا به سه ر بینه ران دا تا کوو زیاتر ببپته هوئی شادی و پیکه نین ۱ شب بازی .

لیتۆ: Leto له میسۆلۆژی یۆنانیدا کچی تیتان، له تیتانه کانی خۆر و مانگه، زیۆس باوکی دوو کوره جمکه که یه تی به ناوی ئاپۆلو و ئارتیمیس. لیتۆ له ئەفسانه ی رۆمیدا لاتۆنا Latona یه. لیتۆ له سه ده ی چواره مه وه وه ک ماخوا ی دایکی لیسپای ئاناتۆلیا ناسرا، ئەو ناوچه ی که بوو به مه لبه ندی هیلینی.

لېدا: Leda له ئەفسانەي یۆنانیدا ھاوسەری تیندار له شاکانی سپارتایە. زیۆس دلّی ئەچیتە سەری و بو ئەوهی شەیدای بکات، خۆی ئەکا بە قوو.

لّ دابراو: جیاکار، جیاواز، تەلّیژی ڤا انتزاعی.
لّیزک: خو، خۆه، ئارهق. تراویکی زهلال و سویره له لوی
 ئارهقپژی پیستی گوانداران ئەدهلّی.

لّیزگه: لیزگه، ملوانکه یان بازنه ی مت و موروو.

لیژمه: ریژنه، رههیله، شهسته، تاوهباران.

لیژنه: دار و ئیژنگی لهسه ریه ک دانراو.

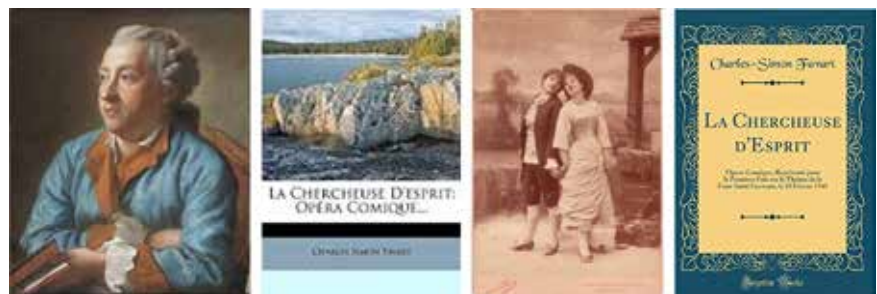
لیسه ۱: Lethe له ئەفسانهی یۆنانیدا یه کیکه له چه مه کانی دۆزهخ و تاوه که ی گیانی مردوو هکان تووشی فه رامۆشی ئەکا.
لیسه ۲: Lethe له ئەفسانهی یۆنانیدا خوی فه رامۆشییه.

لیڤی: Levy یان Lévy یان Levi به واتای په یوه سببون، باوترین ناسناو له پښه ی عبیری، له لیڤی کوری یه عقوبه وه هاتووه و ناوی هۆزیکي جووله که یه.

لیڤۆله ری گیان: The Spirit Seeker گیان بانگگه ر، ئۆپیراکۆمیک، ۱۷۴۱، نووسینی فافار Charles Favart (۱۷۱۰-۱۷۹۲) درامانوسی فه رانسه یی.

لیپۆ تۆپۆ: Lippo Topo کاراکتری کاریکاتوریستی ئافرینراوی بۆکاجیۆ، ئەم کاراکتره دواتر له دهقی تریشدا وهکو سارافیمی سان بردیناندۆ دا سیهنا، نووسینی پاولۆ قیڤر جیڤیۆ، ههروهها له وتاری ههینی نووسینی بیرناردینۆ دا فیلتتر و هبی تریش ده رئه که وئ.

لیترۆم سالیکاریا: Lythrum salicaria خوینباو، یه کێک له ۳۲ جوۆری گیایه که له تیره ی ئامال خویناوی Lythraceae گۆلی به نه وش

و سووری گولہ باخه .

لیدیا: Lydian هه وایه کی موسیقی یونانی و ده زگای پینجه می موسیقی کلّیسا .

لیدینگ ئارتیکل: leading articles (گه پان بهرگی ۲) سه روتار، و تاری سه ره کی .

لیزگ: (۱) تیریز، تیشکی هه تاو؛ (۲) گشتهک.

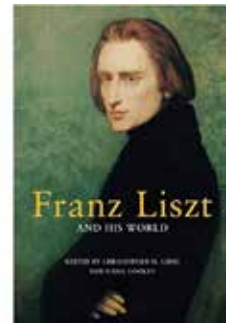
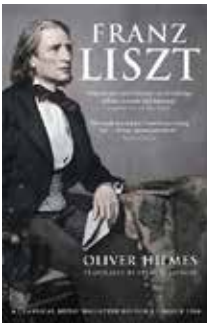
لیژنه‌ی پاراستنی کۆمه‌لایه‌تی: Committee of Public Safety

له شۆرشى فه‌رانسه، ۶ى ئاپریلی ۱۷۹۳ له لایه‌ن کۆنقانسیۆنی نه‌ته‌وايه‌تی بۆ داکۆکیکردن له به‌رژه‌وه‌ندی گشتی دامه‌زرا و پاشان بوو به خزمه‌تکاری سه‌ره‌رۆیی و تیرۆری روبه‌سپیتر.

لیست: Franz Liszt (۱۸۱۱-۱۸۸۶) ئاوازدا‌نه‌ر و پیا‌نوژنه‌ی

هه‌نگاریایی.

لیفت: lift [E] په‌یژه‌ی کاره‌بایی، ئاسانسۆر، لیڤه‌دا لیفت به واتای به‌پررسی ئاسانسۆر به‌کاری ئه‌هیڤی.

لیکۆر: liqueur ئاومیوه یان رینگالی تیکه‌ل به ئه‌لکول و تامی میوه یان به‌هارات.

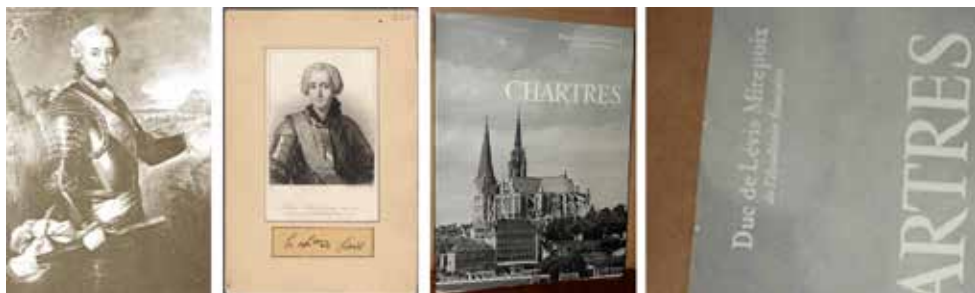
لیگۆریا: Liguria مه‌لّه‌ندیکی که‌ناری ئیتالیا له سه‌ر زه‌ریای مه‌دیته‌رانه، که له تۆسکانییوه تا سنووری فه‌رانسه کشاوه، ناوه‌نده‌که‌ی جینیڤایه. له کۆندا لیگۆریا تا ئوقیانووسی ئه‌تله‌س درێژه‌ی هه‌بوو.

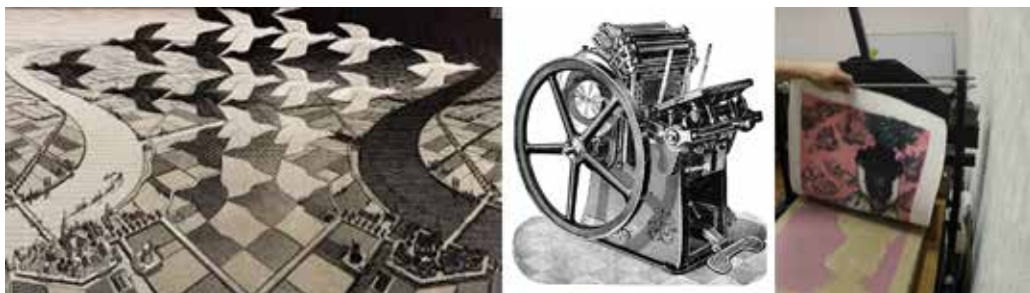
لیوکۆسیا: Leucothea له میسولوژیای یونانی ماخوای سپی، پهری زهریا، ئۆلیسی پرزگار کرد.

لیوی-میرپوا: Lévis-Mirepoix له خاندانه ئاریستۆکراتهانی فهراڤسه له سهدهی پانزهوه.

لیسوگرافی: Lithography چاپی بهردین له ریگهی کلیشهی هه لکه نراوهوه.

لیوویل: Léoville یه کیک له شه رابه به ناوبانگه کانی ناوچه ی بوردوی
فه رانسه یه .

لیون دووده: Léon Daudet (۱۸۶۷-۱۹۴۲) پڕۆژنامه گهر و نووسهر
و پاشایخواری فه رانسه یی .

(m)

ماتوران رېنيه: Mathurin Régnier (۱۵۷۳-۱۶۱۳) ساتيرنووسى
فهرانسه يى .

ماتيلد ليٽيسا بوناپارت: Mathilde-Létizia Bonaparte

(۱۸۲۰-۱۹۰۴) كچى ژرۆم بوناپارت و كاترين دو وه رته مبرگ،
له سالى ۱۸۴۸ تا پرووخانى ئه مپراتورى دووه مى فهرانسه له
كوشكى ئيليزه دائه نىشت. ديوه خانه كه ي كورى ئاريسٽوكرات و
هونه رمه ندان و نووسه ران بوو، وه كو سه نت ييٺ و فلۆبر و دؤما.

ماخۆله: schizophrenia نهخۆشی شیزۆفرنی که نهخۆش خۆی به کهسیک یان شتیکی تر ئەزانئ.

مادام: نازناوی ئێلیزابیٹ شارلۆت Charlotte-Élisabeth، دوشیسی دورلیان و هاوسەری مسیۆ، فیلیپ دۆرلیانی Duke of d'Orléan برای لویی چوارده Louis XIV بوو.

Elizabeth-Charlotte Orleans

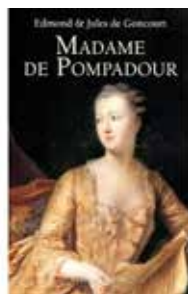
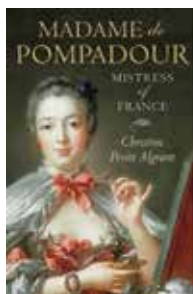
1668

The Perfect Library

مادام دو پۆمپادۆر: Madame de Pompadour (1721-1764) جین ئانتوانیٹ بواسۆن مارکیز دو پۆمپادۆر، له ژنانی رۆشنیبری ئاریستۆکراتی فهڕانسە، گراوی لویی پانزه، که بهم هۆیهوه له بواری هونهری و وێژەیی و پامیاریدا کاریگه‌رییهکی زۆری هه‌بوو.

مارسهی: Marseille به‌نده‌ریکه له هه‌ریمی پرۆفه‌نس له باشووری فه‌رانسه.

مارشال دو ساکس: Marshal Saxe (۱۶۹۶-۱۷۵۰) ژنرالی لویی چوارده، به زمانبازی به‌ناوبانگ بوو.

مارک شاه: King Mark پادشای کۆرانوای له رۆمانی «تریستان و ئیزۆت».

مارکیز: marquis پلەیه کی بەرزە لە کۆمەلگە ی ئاریستۆکراتیدا ::
 دووک، پرینس، مارکیز، کۆنت، شیکۆنت، بارۆن.

مارکی: Marche یه کیکه له ۲۰ هه‌ریمی بێکهینه‌ری ئیتالیا که به شیوازی ئۆتۆنۆم به‌رپۆه‌ئه‌چێ، ئەکه‌وێته باکووی پرۆژه‌لاتی ولات له‌سه‌ر زه‌ریای ئادریاتیک.

مارکیز: marquis ژنی مارکیز marquis، پلەیه کی بەرزە لە کۆمەلگە ی ئاریستۆکراتیدا :: دووک، پرینس، مارکیز، کۆنت، شیکۆنت، بارۆن.

مارکیز دو مہنتنوں: Marquise de Maintenon (۱۶۳۵ - ۱۷۱۹)

ژنی دووہمی لویی چوارده.

مارکیز دو گالیفہ: Marquise de Gallifet شایہنہی ٹیمپریس

یووژین و له جوانانی پاریس بووہ له ٹیمپراتوری دووہمد.

مارگرافین: Margravine نازنای سازادہنشینہ سنوریہکانی

ٹالماتی کون.

مارو: ٹہسپہ رہشی ناوچاوسپی.

ماروکی: Maroquin یا Maroquinerie جوڑہ چہریمیکی گرانہہای مہراکوئیہ .

ماریما: Maremma مہلبندی کہناری ئیتالیا بہرامبہر بہ زہریای تیرانیان .

ماریفؤ: Pierre de Marivaux (۱۶۸۸ - ۱۷۶۳) دراما و پرومانووسی فہرانسہیی .

ماری لویی: Marie Louise, Duchess of Parma کچی فرانسوای

دووہمی نهمسا، ژنی دووہمی ناپولیون.

ماریان دو مہیلی: Marie Anne de Mailly–Nesle یان دوشیس دو

شاتووروی، گہنجترینی پینج خوشکانی نیسل Nesle کہ چواریان

بوون بہ گراوی لویی پانزہی فہرانسہ.

مارینباد: Marienbad ناوی کۆنی شاری ماریانسکہ لازینہیہ

Mariánské له کۆماری چیکی ٹہمپو، گہراوی بہناوبانگی ہہیہ.

ماریس: dictator مارز، لاسار، سهره پوؤ.

ماری سیتوارت: Mary Stuart (۱۵۴۲-۱۵۸۷) کچی جهیمزی

پینجه م شای سكاتلند، له شهش سالی وهكو دهزگیرانی
فرانسوا، شازادهی جیگری فهرانسه برا بوئم ولاته. ۱۵۵۸
شوی کرد، دوو سال دواتر میرده کهی مرد و گه پرایه وه و بوو به
شاژنی سكاتلند و له کیشهی چاکسازی کلیسای کاسولیک له
لایه ن ئیلیزابتی یه که مه وه به زور کارکه نار کرا، گیرا و سهریان
لیکرده وه.

مازارین: Cardinal Mazarin (۱۶۰۲-۱۶۶۱) دیپلوماتی ئیتالیا

له خزمهتی شای فهرانسه دا وه زیری یه که م Chief minister بوو و
خواهونی کولکسیونی گه واهیر و پرووژه بوو.

فهرگه نگی شاسوار

مازگا: بيشه‌ی کلينچکه [ف] استخوان دنبالچه .

مازگه: مازه، گه‌وبه‌ند، ناوه‌راستی پشت، مؤغهره، برپرهي پشت

[ف] ستون فقرات [E] spinal cord :: پشته‌مازه: گوشتي راسته‌ی

لکاو به مازگه‌وه [E] tenderloin, filet .

ماسته‌رگ: کؤفک، ره‌حه‌تي [ف] قيف [ع] قمع [E] Funnel .

ماسته‌رگی فروتن: Marketing Funnel يان ماسته‌رگی بازارکرن،

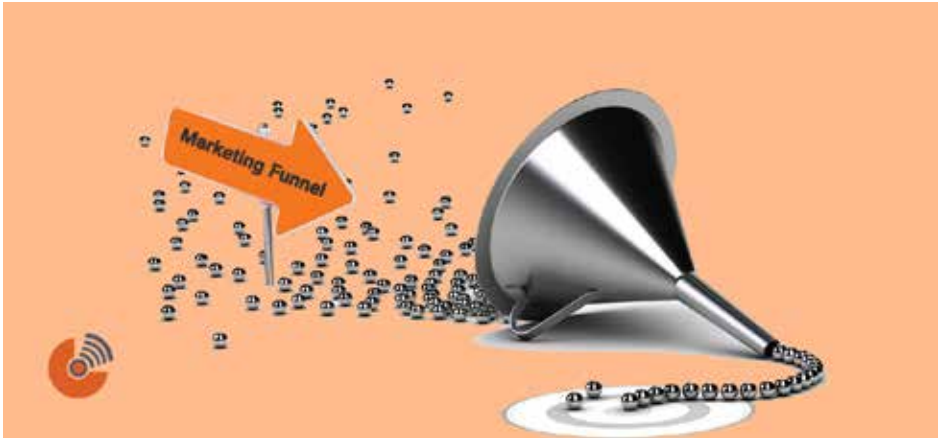
شيو‌ازيکه ده‌ري ئه‌خا کړيار بو کړين به چ رڼيازيکدا تيئه‌په‌ړئ،

وه‌کو که‌ره‌سته‌يه‌کی ستراتيژيکی فراوانکردنی بازار، ئه‌بيته

هو‌ی زيادکردنی قه‌باره‌ی کړيار و راده‌ی فروشتن؛ ده‌ري ئه‌خا

باشترين ستراتيژي قؤناخي داهاتوو بو پراکيشانی کړيار و گه‌يشتن

به ئامانج، واته فرۆشی زیاتر کامهیه.

ماسکاری: Mascarielle نموونهی خزمه تکاریکی گزیکار و فیلبازه، له زۆریه ی کومیدیه کلاسیکه کانی فه رانسه و بو نموونه له چه ند شانۆگه ری مولیپیدا هه یه.

ماسکه نش: وهشکه ر، دهویت، قه لته.

ماسوره: بلبلیشک، که رهسته یه که جولا بو ته نین داوی لی ئه پینچن، قرقره یه کی بچووکه له ژیر چه رخی دروومان بو ده زوو تیوه پینچان، خه ره کی نیو گولله ی توپ و هاوهن که ناهیللی گولله پیش له پیکان به ته قیته وه [ب] ماسوره [ع] بکرة [E] Bobbin.

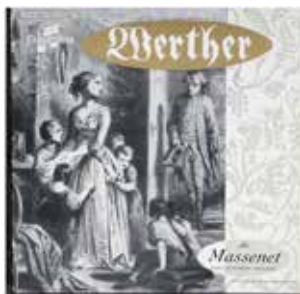

ماسورهی شیرینی : nozzle cake، nozzle set .

ماسه‌نه : Jules Émile Frédéric Massenet (۱۸۴۲-۱۹۱۲) یان

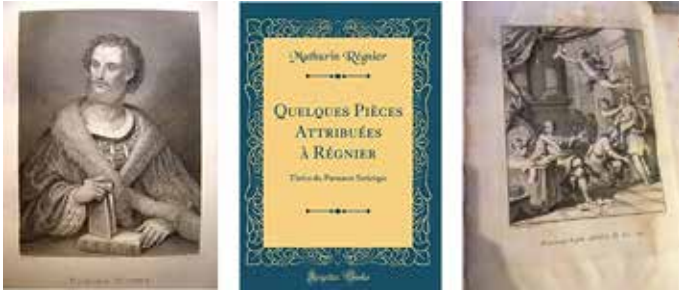
مهسنی، ئاوازدانه‌ری پرۆماتیککی فه‌پرانسه‌یی .

ماسیت : Macette که‌سایه‌تیی په‌رتووکیی ساتیری ۱۳ ی ماتۆران

رېنیه Mathurin Regnier، گه‌وادیککی پیره که له‌سه‌ره‌مه‌رگدا ئه‌بێ

به دینداریکی وشکه سوئی .

ماسینا: André Masséna له سهردارانی ناپولیون بووه .

ماسی بووری: mullet یان gray mullet یان grey mullet ماسییه کی
قهله وی گوشتنه، به زوری له کهناری زهریا گهرمه سیرییه کاندای
ئهژی و بههای خوراکی فراوانی ههیه .

مهركهنگی شاسوار

ماسی خاویار : sturgeon ماسیبه کی گه وره ی پۆله که داره، له زه ریا و چه می یووړۆتاسیا ئه ژی، بۆ خاویار و گوشته که ی به های بازرگانی هه یه .

ماسی رابه ر : pilot fish جوړه ماسیبه کی بچوکه، له گه ل کشتی و نه هه نگ ئه پروا وا ده رته که وی رابه ری پینگه یانه .

ماسی قهشه: خاتوننه، ماسییه که شینه، ماسییه کی لچ ئهستووری
 چهوری ئاوی شیرینه له تیره ی ماسی ئازاد یان سه له مومون که
 له رووی خوړاکییه وه زۆر به بایه خه [ف] قزل ئالا [E] trout.

ماسییه خاتوننه: ماسی قهشه، ماسییه که شینه [ف] قزل ئالا،
 trout. ماسی قهشه. ➔
ماشه: مقاش، ماشه، پهنگر [ف] انبر [ع] کماشه .

مافنگی: مایه پووچ .
مافهته: کتوپر، نه خوښیه که ئه دا له ئاژهل گێژ ئه بیته و لووتی
 داته ژنی .

ماکسیم دیتوما: Maxime Dethomas (۱۸۶۷-۱۹۲۹) دیزاینر
و دیکوراتور.

مالوس ۱: به رازی می :: یه کانه: پرپرک، نیره به راز.

مالوس

یه کانه، پرپرک

مالوس و خه مشه: (گه ران-به رگی ۷) ته وهی که ناسه لارانه یه و خه لکه که ته خاته پیکه نین وشه ی مالوسه به فه رانسه یی که cochon و خاتوو فیردورین پیته کانی ناوه راستی وشه که ته خوا و وه کو con بیژهی ته کات که به واتای خه مشه یان ته ندایمی زاوزی میینه یه.

مالباتنامه: coutumier که شکولیکی داب و نه ریتی مه لبه ندیکی فه رانسه یی.

مالبه ند: ته و گولمیخهی له دیوار چه قینراوه، ره شمه ی چاره وای

لی گری ئه دهن .

مام ئانغه : مامی گه وره .

ماما : (گه پان - به رگی ۶) نازناوی خو مانه ی مارکیز دۆسمۆند ، خزمی له سه ره مه رگی دووک دو گورمانت . له کۆتایی به رگی سیی گه پان دا هه ولی ئه دا تا ماما نه مردووه ، له مال ده رکه ون .
مامزه : مامیز ، ئاسنیکی نووک تیژه له پانیه ی پۆستالی ئه دهن و له ته رادی ئه سپی ئه کوتن بۆ لیخویرین □ مهمیز .

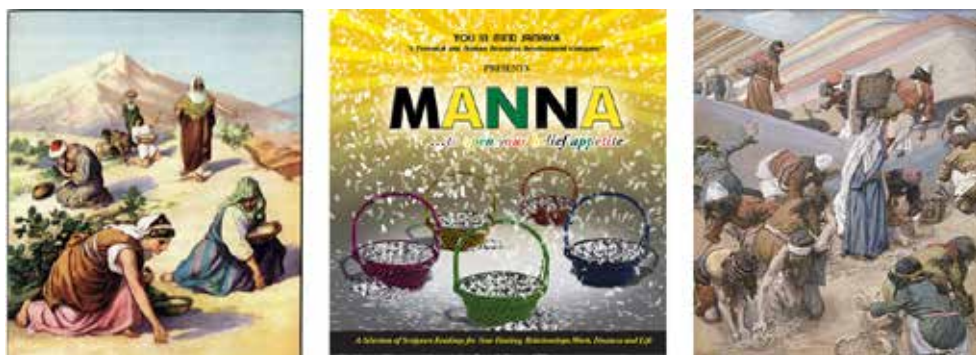
مامۆستای پۆن : مامۆستای سه ختگیری زانکۆی بۆن Universität Bonn له ئالمان .

ماموون : Mammon (له ئارامی) (گه پان به رگی ۲) له ئینجیل به سامان و ته ماح دانراوه و ، جار وه کو خوی مرۆف و ، جار وه کو

حهوت شازادهی دۆزهخ. لیتهدا لایهنی بازرگانی مه‌به‌سته.

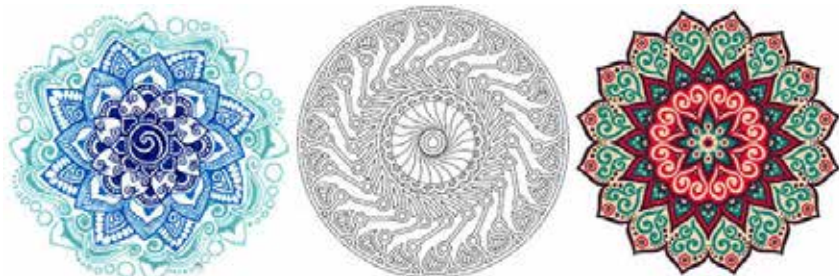
ماننا: Manna وهک له به‌شی ١٦ ی سیفری کۆرهو له ته‌وراتدا هاتوو،
ئه‌و شتانه که له ئاسمانه‌وه وه‌کو خواردن بۆ ئیسراییلیه‌کان باریوه.

مانتۆ: manteau فه‌رانیسی، بالاپۆشیکی بیقۆلی ژنانه‌یه، عابا.

ماندالا: mandala (سانسکریت) به واتای بازنه، خشته‌یه‌که له دینی بوودایی و هیندوو وه‌کو هیمای جیهانی بوونه. پروای ماندالاکان بازنه‌ی نوپنه‌ره‌وه‌ن بو چه‌قبه‌ستنی خود و کرکاش له هه‌ناوی مروّفا. جه‌غزی ناوه‌پراستی ماندالا بو چه‌قبه‌ستنه له خولی پارێزدارێ (مراقبه) ئاینیدا، ته‌شکی هاوچه‌شنی ئەندازه‌یی ماندالا به شیوه‌یه‌کی خودکار سه‌رنجی بینهر بو لای چه‌قی بازنه‌که پائه‌کیشی.

ماندالای لمین: Sand Mandala نه‌ریتیکه له ئاینی بوودایی تیپتی‌دا، که بریتیه له ئافراندن و تووناکردنی ماندالاکان که به لمی په‌نگنامه دروستکراوه. ماندالای لمین پاش ئه‌وه‌ی که دارمال ئه‌بی ئه‌فه‌وتینری، ئه‌م په‌وته‌ش وه‌ک هیمایه‌کی تیۆریکی بووداییه سه‌بارهت به نه‌مه‌ن بوون و، سروشت و نویشکی تیپه‌ری ژبانی فیزیکی.

فه‌رگه‌نگی شاسوار

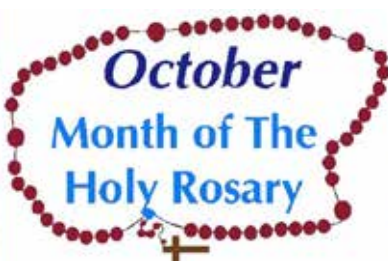
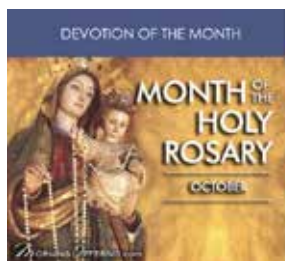
ماندهل: نکوولی لیکردن، به ژیردادان، حاشاکردن [ف] انکار کردن، حاشا نمودن [ع] انکار، تنکیر [E] Denial.

ماندهنه: (۱) شتیک که نافهوتی، (۲) نیشته جی.

مانژن: Charles Mangin ژنرالی فهپرانسهیی، له سه رکه ووتنی په یکاری فیردونی Battle of Verdun سالی ۱۹۱۶د رۆلئیکی کاریگه ری هه بوو.

مانگی مریه م: Month of Mary مانگی ئوکتۆبه ری هه موو سالی یک به مانگی مریه می پاکیزه دانراوه. جه ژنی ئایینی مریه می پاکیزه ش له هه وته می ئەم مانگه دا به ریا ئەکری. ئەم بۆنه ئایینییه له لایهن سهنت پیۆسی پینجه مه وه دامه زینراوه، که تییدا په سنی به رجوه کانی عیسا و خوشه ویستی و سۆزی مریه م ئەکری.

مانی: Édouard Manet (۱۸۳۲ - ۱۸۸۳) شیوه‌کاری ئیمپرسیونیستی
فهرانسه‌یی.

مانیتینیا: Andrea Mantegna (۱۴۳۱ - ۱۵۰۶) وینه‌گه‌ری ئیتالیایی،
شاگردی شیوازی نژیارقانی پرومهن، لایه‌نگری ره‌ه‌ندگه‌رابی
perspective بوو له نیگارگه‌ری‌دا.

ماوزیر: Mauser ده‌مانچه و تفه‌نگی مارکی کارگه‌ی ماوزیریی ئآلمان.

ماووت ۱: چۆغه يه کی ته نراوی خاوداری به نر خه، لباد.

ماووت ۲: کوتالینکی خوری ئه ستوور و کولکنه ئه کری به جاکه ت و پانتۆل و کلاو [felt].

ماووتمال: فلچه يان بووسیکی تووک رهقه پالتاو و جاکه تی ماووتی بی خاوین ئه که نه وه.

ماهک: ماک، گهوهەر، رهگهز.
ماینز: Mainz شاریکه له باشووری پوژئاوای ئالمان، بهرامبهر به
 بیلفۆری فهراڤسه.

ماینده: خوڤراگر، ڤاوهستاو، هه‌رماو، که‌سیک که ئه‌مینیته‌وه [E]
 حامی الذاتی [F] خود‌نگهدار [E] self-protector.
مایه‌پۆش: سیک، مایه‌پووت، نابووت.
مایه‌پووج: مافنگی، نابووت. مایه‌پووت.
مایه‌فیتنه: کوله‌فیتنه، ئاژاوه‌چی.
مای: ئه‌ته‌وی (به‌لووچی).
مه: خرس، زڤ، نه‌به‌پراستی، به‌ده‌ل، ئالترناتیف، مت، شتی که
 له‌که‌لاییندا له‌سه‌ر زه‌وی دانه‌نری.

مجرۆ: سه‌قه‌ت، فه‌له‌ج.

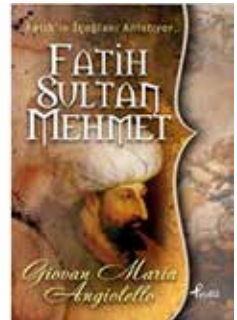
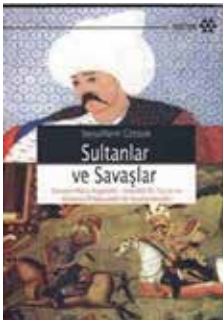
مجری: یه غدانی بچکۆله، سندوووقی بچکۆله ی شوینی هه لگرتنی
شمه کی وردی بایه خدار.

محهمهد کازمی مهروی: (له دایکبووی ۱۷۲۱) وه زیبری مهرو
و نووسه ری په رتووکی (عالم آرای نادری). کاتی هیرش بو
سه ر تورکستان له ۱۷۴۰ به خزمه تی نادرشا گه یشته و بوو به
له شکر نووس. له هیرش نادرشا بو خواپه زم وه زیبری توپخانه و
جبه خانه و وشترخانه و هیسرخانه بوو. پاشان کرا به وه زیبری
مهرو. په رتووکی (عالم آرای نادری) ژبانی نادرشای هه وشار
له کو تایی سه رده می سه فه و ییه تا مردنی نادرشا له ۱۷۴۷
ئه گپه یته وه. به و پییه ی له که سانی دیوانی و کاروباری دارایی
ده رباری نادرشا بووه و زۆربه ی رووداوه کانی بینوه یان له که سانی
راسته و خو به شدار بیستوهه، په رتووکه که ی گرنگیه کی تاییه تی
هه یه و سالی ۱۷۵۳ له نووسینی بووه ته وه. په رتووکی (عالم آرای
نادری) نووسینی میرزا محهمهد کازم که ته نها یه ک نمونه ی
له جیهاندا ماوه، له پرووسییه یه و له سالانی ۱۹۶۲ تا ۱۹۶۶
به شیوه ی وینه گیراو له سی به رگدا چاپیان کردووه، یه کیک له و
ده گمه ن سه رچاوانه یه که ئه ماژه به کوردبوونی نادرشای هه وشار
ئه کا نادر.

محمەدی دووهم: (گەڕان بەرگی ۱) «ئاوھزی خۆی دووبارە ئازاد بکات» ئەماژێھ بە یەکیک لە پروداوھکانی ژبانی محمەدی دووھمی عوسمانی لە پەرتووکی *Historia turchesca* نووسینی گەڕیدە ئیتالیایی *Giovanni Maria Angioiello*. نووسەر کە لە ۱۴۷۰ یەخسیری تورکان بوو، ئەنوسێ رۆژنیکیان محمەدی دووھم ھەموو دەرباریانی کۆکردوھ و لە بەرچاوی ئەوان یەکیک لە ژنەکانی خۆی کە یۆنانی و ناوی ئیرن بوو و عاشقی بیوو، بە خەنجەر کوشت، بۆ ئەوھى نەھیلێ ئەو عەشقە کار بکاتە سەر کاروباری ئیمپراتۆری!

مراز: مهراز، نیاز، ئاره زوو.

مرخ خۆشکردن: تهماح تیکردن.

مردنناسی: Thanatology یان ساناتۆلۆژی له یۆناییه وه هاتووه که ساناتۆس Thanatos که سایه تی مه رگه. لیکۆلینه وه ی زانستی ده رباره ی مه رگ و ئه و شیوانه ی په یوه ندی پیوه ی هه یه، وه کو گۆرانی جهسته یی و خولی پاش مردن و، ههروه ها ئه و لایه نه دهرووناسی و کۆمه لایه تییه به رفه ی په یوه ندی به مه رگه وه هه یه. بۆ نمونه نیاز و پیداو یستییه کانی نه خۆشانی شیریه نجه و بنه ماله کانیا ن.

مردووبه کۆن: corpse-carriers (دیکامبرۆن به رگی ۱) ئه و که سانه ی به پاره ته رمی مردوویان ئه برد بۆ کلیسا و بۆ گۆرستان.

مرۆف شیوه: جواندنی خاوه ندییی ئه دگار و تاییه تمه ندی مرۆیی

له لای بپوڼه وه ره کانی تر وه کوو خوا و ماخواکان ، ههروهه ئاژهل و
 پرووهک و تهناهت خورشید و با و بوړانیش [E] anthropomorphic .

مروقی زنجیری: l'Homme enchaîné پروژنامهی ژورژ کلیمانسو،
 سوسیالیستی توندپرهو، دوو جار سه ره کوه زیرانی فه رانسه .

مروّف-گیا: human vegetation .

مریسی: (1) ته کووز، پوخت، ریکوویک، به پړوشوین [F] مرتب
 [F] ترتیب (2) مژین .

مريهمی: sage گیایه کی رازینه ره له تیره ی نه عنا و پونگه، گه لای
 ئەستووری به رامبه ر و په رنگ که سکی توخ و گولی سپی ئامال
 به نه وشى هه یه .

مريه می مه گدالین: Mary Magdalene له یارانى عيسايه كه

له گهشته كه ی عيسا له گه لى بووه و وتراوه كه له خاچدان و رابوونه وه ی عيسای بينوه. مريه م ژينكى له شفرۆش بووه كه ويستوو يانه بهرده بارانى بكهن و عيسا بووه ته هۆى رزگار بوونى. ئەوترى كه مريه می مه گدالین په يوه ندى سۆزدارى له گه ل عيسا هه بووه. ئەوترى له تابلۆى دوایشۆى Last Supper داڤينچى، كه سى لای راستى عيسا، مريه می مه گدالينه. له فيلمى داڤينچى كۆدى دان براون ئە لى تهرمى مريه م وا له بن سيپالوه كه ی بهرده م مۆزه خانه ی لووڤرى پاریس.

مزگهوتی شین: یان مزگهوتی پیروزره، به ئازهری گوئی مهسجد و به فارسی مهسجد که بوود، له بینا میژووویهکانی ته ورزیه، سالی ۱۴۶۵ی زاینی کچی جیهه نشای قهره قویونلوو فهرمانی دروستکردنی داوه.

مزگینی: (گه پان-به رگی ۶) ئاماژه به فریشتهی مزگینه پنهانی له دایکبوونی عیسا، ئینجیلی کوردی، لوقا، به شی ۲، برگی ۱۱و ۱۰: فریشته که پیی وتن: مه ترسن، ئهوا من مژدهیه کی خوش و مه زنتان پیته دهم که بو هه موو گه له. ئه مپو له شاری

داود پرزگار کهریک بو ئیوه له دایک بوو، ئه ویش مه سیحی
خودا وهنده.

مژ: ته‌م، بۆق، هه‌لم :: ته‌م و مژ، هه‌لم و بۆق (٢) قومدان له
سیگار.

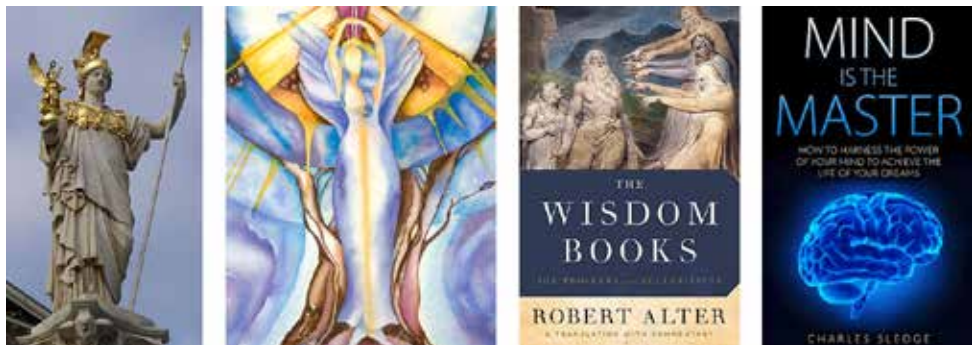

مژار: سووژه، داستانی پرووداویک راست یان خه‌یالی. مژار بریتته
له داستانی پرووداویک، جا خه‌یا لکرد بیت یان راستینه. داستانی
مژار ده‌شی به یه‌ک سوور له سه‌ره‌تاوه هه‌تا کۆتا، ده‌شکرئ
پله‌پله، به‌سه‌ر بکریته‌وه، مه‌به‌ست له په‌یجووری مژار ئه‌ویه
ده‌رفه‌ت بدریته به‌شداربوان ریگه‌ی به‌ریزار بدۆزنه‌وه و له
دۆزیکه‌ی به‌رجه‌سته‌دا چاره‌سه‌ر هه‌لبژێرن.

مژۆل: برژانگ، مرژه‌نگ.

مژی: ئاوه‌ز، هزر :: له دنیا‌دا هه‌فالی پیاوی که‌ر هه‌رگیز نه‌که‌ی

ٲهحمده - له دهس ئينساني بيٲاوهز هه تا ئاخر سه را سهره راکه
 (ٲهحمده موختار جاف) [E] Wisdom, mind .

مستاخ: شوٲيني هه لځستني ميوه بو وشک بوون .
مسراني: داري دريژي به کون و ئالقه بو به ستنه وهي ئاژهل و
 ده وارن .

مسکي: له فه رانسه ييه که ي tilleul نووسراوه، که دارٲيکي جوانه
 و له باشووري روژئاواي فه رانسه و پيرنه ئه پروي، که لاکه ي
 دهندانه داره و گوله کاني سپيه و به کولاي بو له ش گهرمه .
 به رامبه ره به زيزوفوس له يوناني و زيزفون له عه رهي . نه رويجي
 lindetre و له ده قي ئينگليزيه که ي lime tree نووسراوه که ئه کاته
 مسکي يان ليموي سه وز . که مالنامه ئه لي سنجو .

مسینا: Messina شاریکه ئەکه ویتە باکووری رۆژه‌لاتی سسیلیا.

مسیۆ: Monsieur نازناوی فیلیپ دۆرلیان برای لویی چوارده بوو؛
ژنه‌که‌ی ئیلیزابیت شارلۆت Charlotte – Élisabeth، دوشیسی
دورلیان، نازناوی مادام بوو.

مشکولۆزمه: ئوبال به‌گەردن، ئوبال به‌ئەستۆ.
مشکی: (١) رەنگی خوڵەمیشی، که‌وگ، بوولۆ (٢) کووتالێکی
ئاوریشمه که ئەکرێ بە پیچی سەر، شه‌ده :: مشکی و جامانه.

مفتە: خۆرايى، مشە.

مفتەخۆر: مشەخۆر.

مكور: ھەتەر، پىداگر [ع] [ف] جدى.

مگيرانى: بېزوو [ف] وبار .

مگىز: واز، ئارەزوو، ھەوەس [ف] تمنا [ع] توق شديد [E] Desire.

ملبەكوپىن: خاكەپرا، بىدەمار، بىئىز.

مليوان: ملشۆ، يەخەى كراس.

ملۆزم: مېمل، كروى، كەسېك كە بە بى ھۆ سەرودلى كەسېكى تر

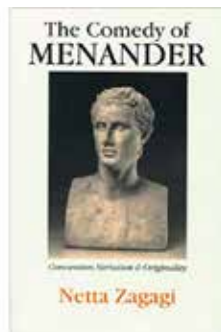
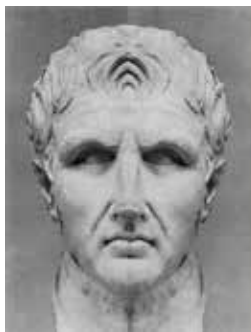
ئەگرى [ف] مزاحم [ع] مزعج [E] Annoying.

ملومۆ: كركاش، لىگەپان، ۋەشكىان [ف] جستجو [ع] البحث فى .

منالى سروشتى: منالى زۆلەزا لە ژنى مارەنەپراو [E] natural

.child

مناندر: Menander (۳۴۲-۲۹۲ پ.ز) شاعیری درامانوسی یونانی و نوینه‌ری ناسراوی کومیدیی نویی ئاتنییه. ۱۰۸ کومیدی نووسیوه و هه‌شت جار خه‌لاتی میهره‌گانی «لینایا» ی بردوته‌وه. هه‌رچند ژماره‌ی خه‌لاته‌کانی له میهره‌گانی دیونیسیا پروون نییه، به‌لام پیئه‌چیی له‌ویش به هه‌مون ئەندازه خه‌لاتی بردیته‌وه.

منه‌کردن: به‌دووداگه‌ران، بوگه‌ران، به‌شوینداگه‌ران، لینگه‌ران.
منیمۆتکنیا: Mnemotechnia یان Mnemosyne یان Mnemosyne له میسۆلۆژیی یونانیدا ماخوای یاد و هاوسه‌ری ژووپیته‌ر بوو.

مۆبلی بووفه: Beauvais کارگه‌ی مۆبل و په‌رده له شاری بووفه له سه‌ده‌ی ۱۸ که مۆبل و په‌رده‌کانی خوئی به شاکاری هونه‌ری و به

وینە ی چیرۆکه کانی لافۆنتن ئەرازاندهوه.

مۆدهی دایرکتوار : Directoire یان شیوازی دیرکتوار به شیوازیک
ئەوتری که هاوکات و پاش پرژیمی دایرکتواری فهپرانسه له
۱۷۹۵-۱۷۹۹، زیاتر له جلوبه‌رگ و که‌لووبه‌لی ناومالدا په‌نگی
دایه‌وه و بوو به باو.

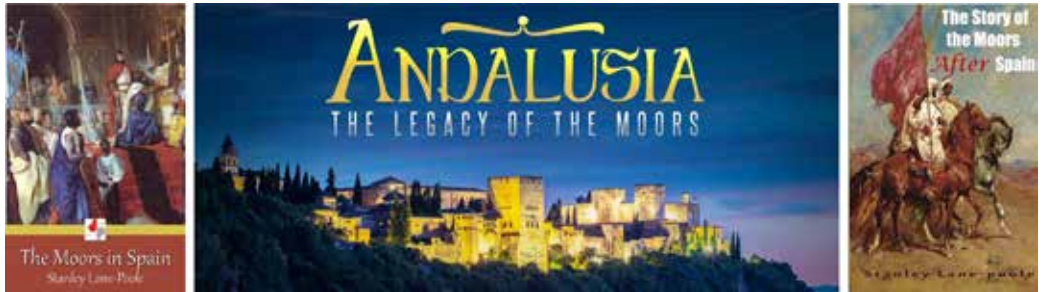
مۆدهی دایرکتوار : Directoire ➔ مۆدهی دایرکتوار.

مۆر ۱ : Salvia mirzayanii یان Salvia mirzayanov له تیره‌ی Salvia
ئاویکی بۆنخۆشه له گه‌لای جوړه گولیک ده‌رئه‌چی. هه‌ندبجار
له‌گه‌ل مه‌ی تیکه‌لاو ئەکرا بو که‌مکردنه‌وه‌ی ئازار. وه‌ک
دیارییه‌ک پێشکه‌ش به‌ عیسا کرا و پاش مردنی، وه‌ک نه‌ریتیکی

جووله که له مردووناشندا، له شی عیسای پئی چه ور کرا [ف] مور،
مورتلخ [ع] قصعین.

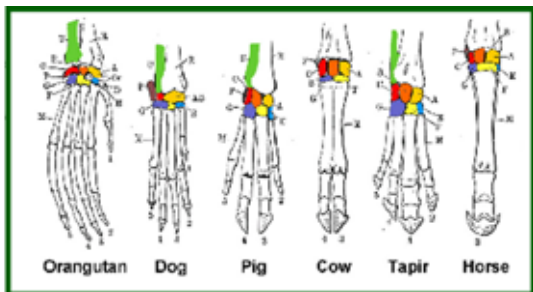
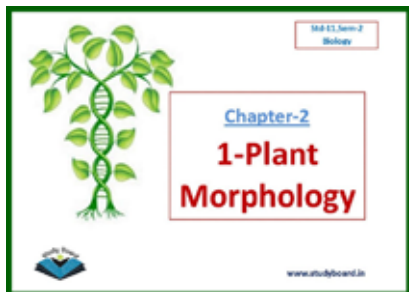

مۆر ۲: Moors به ئەمازیغی و عەرەبی باکووری رۆژاواى ئەفریقا
ئەوترئ، که سەدەى هەشتمى زایینی نیمچەدوورگەى
ئیبیریانىان Iberian peninsula له تەنیشت مادرید داگیر کرد.
مۆریتانى، وڵاتى مۆرەکانە.

مۆرگانتیك: morganatique ئاریستۆكراتیک که ژنی پلەنزم ئەخواری
و پلەى ئاریستۆكراتیى ئەو، به ژن و منالەکانى ناگا.
مۆریا: Morea (دیكامیرون-بەرگی ۱) ناوی نیمچەدوورگەى
بلۆیونیزی له باشووری یۆنان، له سەدەکانى ناونجیدا. له هەندى
چاپدا له جیاتی مۆریا نووسراوه رۆمانیا.

مۆرفۆلۆجى ۱: morphology (زىندەۋەرناسى) لىقكە لە زىندەۋەرناسى كە لە بىچم و پەنگى پروالەتى و شىۋەى ئەندامەكان و تايىبەتمەندى بىكەتەبى ئەكۆلىتەۋە .

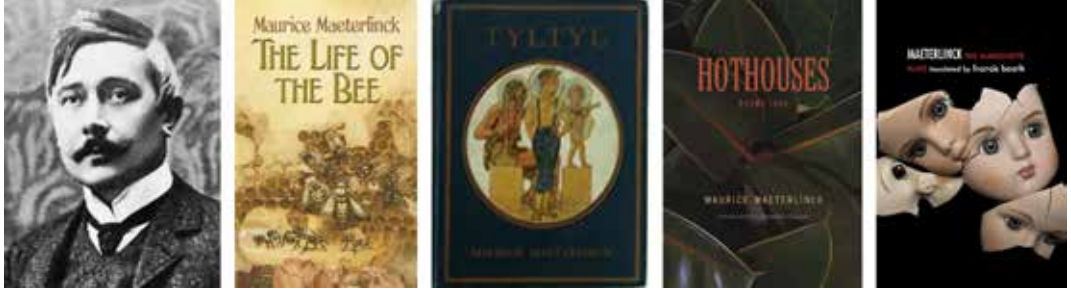
مۆرفۆلۆجى ۲: morphology (زمانناسى) بەشىك لە پرىزمانە كە خويىندىن و پراڧەكردنى ئەۋە ئەكا وشە چۆن لە زماندا بەدى ھاتوۋە .

مۆرى سوور: Cachet Rouge يان Laurette ou le cachet rouge واتە لوورپىت يان مۆرى سوور، تراژىدى بەسەرھاتى لوورپىت و شوۋەكەى لە بەرھەمەكانى ئالفرىد دو ۋىنى Alfred de Vigny .

مۆرىس مېترلىنك: Maurice Maeterlinck (۱۸۸۲-۱۹۴۹) نووسەر و شاعىرى بەلىجىكى فەرانسەيىنوس . براۋەى خەلاتى

نوبېلې وټيزه ۱۹۱۱.

مؤر: رووگرژ، مۆچ، زۆپ.

مؤسؤرگسكى: Modest Petrovich Mussorgsky (۱۸۳۹ - ۱۸۸۱)

ئاوازانهرى پرووسى.

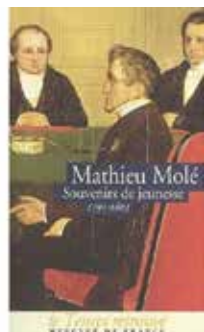

مؤغهره: مؤغهره پشټ، مازگه، مازه، گهوبه نند، بربره، پروسك،

په زله [ع] العمود الفقري [ف] ستون فقرات [E] spinal column.

مۆله: Louis-Mathieu Molé (۱۷۸۱-۱۸۵۵) سه رهك وه زيراني
 فه رانسه له ۱۸۳۶ تا ۱۸۳۹.

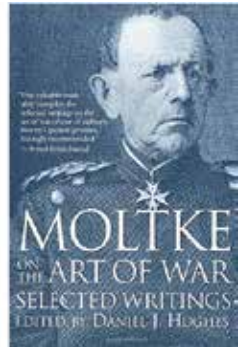

مۆلین دو لا گالیٹ: Moulin de la Galette کابارهیهک بوو له
 هه وای ئازاد له گردی مۆنمارتری شاری پاریس. تابلۆکانی
 ئیمپرسیونیستهکان به تایبتهت پرنوار و مۆنۆ که له م شوینه
 کیشاویانه، ئەم کابارهی کردوو به یه کییک له شوینه
 ئەفسانهیهکانی شیوه کاری سه دهی نۆزده.

مۆلیشریه: Marquis de Maulévrier (۱۶۷۷-۱۷۵۴) سه فیری
فه پرنسه له ئیسپانیا.

مۆلتکه: Helmuth von Moltke (۱۸۰۰-۱۸۹۱) سه روکی
فه رمانده بی سپای پرووس، فه رمانده ی جهنگی سه رکه وتووی
پرووس دژی فه پرنسه له ۱۸۷۰-۱۸۷۱. له خانهدانه
ناسراوه کانی ئالمان و سکاندینا فیایه.

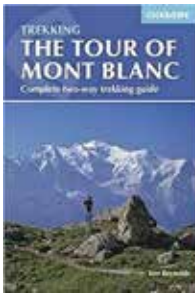
مۆلگه: جیگه ی مۆلخواردنی گاگه ل له پاش له وه پرن.

مۆنا: monna (ئىتالىيى) كورتكراوى madonna بە واتاى خاتون و خانم و كەييانوو :: وەكو مۆنالىزا بە واتاى خاتوو لىزا. ھەرۈھە وەكو نازناوى رېزىلېنان بۇ مېرېمى پاكىزە بەكار ھاتووھ.

مۆنت بلانك: Mont Blanc بەرزترىن لوتكەى ئالپ، لە سنوورى فەرانسە و ئىتالىا.

مۆنتەچىتۆرىۆ: كۆشكى Montecitorio تا سالى ۱۸۷۰ فەرمانگەى ھەزارەتى داد بوو و پاشان بەرلەمانى ئىتالىا گۆيزرايەوہ بوئەوئ.

مۆنتیگۆ و کاپوولە : Capulets and Montagues دوو بنه‌ماله‌ی

دوژمن له درامای رۆمیۆ و ژولیتی شکسپیر.

مۆنفۆر لامۆرای : Montfort l'amaury کلیسایه‌که له په‌نجا

کیلۆمه‌تری پاریس، شووشه‌نیگاره‌کانی هه‌ی سه‌ده‌ی شانزه‌یه.

مۆنکاسی : Mihály Munkácsy (۱۸۴۴-۱۹۰۰) یان میهالی

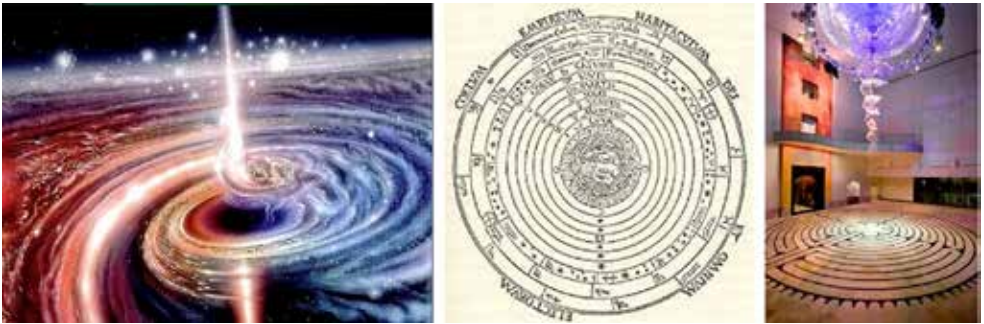
مۆنکاجی، شیوه‌کاری هه‌نگاریایی.

مۆنمارتر: Montmartre گردیکی به رزه له گه‌ره‌کی ۱۸ ی پاریس.

مۆنه ۱: ناوه‌راست، ناوه‌ند، چه‌ق [E] center.

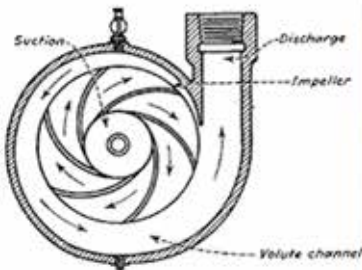

مۆنه ۲: ئاکار، ره‌وشت

مۆنه ۳: واز لینه‌بوون، به‌قه‌لسی روانین :: مۆنه‌ی لیئه‌کا.

مۆنه‌بیژ: centrifugal ناوه‌ندیژ، وزه‌ی دژنه‌ناوه‌ند :: مۆنه‌وار و

مۆنه‌بیژ [F] مرکزگرا و مرکزگریز.

$$P = Ar\rho\delta\theta \cdot \frac{v^2}{r}$$

$$F = m \frac{v^2}{R}$$

$$a_c = \frac{v^2}{R}$$

F = Centrifugal force
m = mass of the object going in a circle
v = Object's velocity
R = Radius of circle of turn
a_c = centripetal acceleration

مؤنه سۆلى: Mounet-Sully (۱۸۴۱-۱۹۱۶) هونه ريشه‌ی به‌ناوبانگی شانۆ.

موارا: Moira مؤیرا، ناوی یونانی پارکایه له ئەفسانه‌ی رۆمی دا، که چاودێری چاره‌نووس بوون.

موترفه: جوان، بێ هاوتا، بێ نیاز له ئارایشت، نازدار، شیرین
E charming.

مورتمار: Mortemart لقیکی خانه‌دانی رۆشه‌شۆار Rochechouart ی فه‌رانسه.

مورسی: Murcia شار و ناوچه‌یه که له باشووری رۆژه‌لاتی سپانیا.

موکوپر: دانپیدانه‌ر، درکینه‌ر، پیلینه‌ر، که‌سیک له لای پازدار تاوانه‌کانی خو‌ی ئه‌درکینه‌ی :: موکوپر و پازدار [ف] [ع] معترف [E] confessor :: پازدار: که‌سیک که پاز و نه‌ینی ئه‌پاریزی :: قه‌شهی کاسۆلیک که کاسۆلیکه‌کان له‌لای ئه‌و ددان به گونا‌هه‌کانی خو‌ی‌اندا ئه‌نین [ف] اقرارنیوش [E] Confessed priest.

مولاتۆ: mulatto ئیسپانی له لاتینه‌وه، دووره‌گه‌ی له پره‌ش و سپی.
مووچه ١: مه‌زرا، کینگه‌ی به‌شی مالکی جووتیار.
مووچه ٢: مانگانه، مز.

مووزات: په رجوو [ع] [ف] معجزه [E]

مووسلین: Muslin که تانیکی ناسکه، ناوه‌کی له به‌نده‌ری ماسولا

Masula یان Masulipatnam هیندییه‌وه هاتووه.

مووسمه: mousmé ژاپونی، به واتای کیژۆله‌ی جوان و ناسک.

مووشکردن: مۆن بوون و قوروقه‌پکردن.

مووشه‌دهمه: هه‌مبانه‌ی هه‌وا.

مووسه: Alfred de Musset (۱۸۱۰-۱۸۵۷) هۆنه‌ر و پرۆماننوسی

فه‌رانسه‌یی، ناسراوه به نووسین وه‌کو هۆنراوه‌کانی. ئارسوور

رهمبۆ، به توندی ره‌خنه‌ی له مووسه‌گرت و نووسی: هیچی

به‌دی نه‌هیئاوه، چونکه به‌ر له‌وه‌ی سرووش بینتی، چاوه‌کانی

به‌ستبوو؛ به‌لام هونه‌رمه‌ندی تری وه‌کو ئانری ژیرفیکس هه‌بوون،
که تابلوی Rolla له‌سه‌ر هۆنراوه‌یه‌کی مووسه به‌دی هی‌نا.

مووشما: بیژهی فه‌پرانسه‌ی movement به‌شیک‌ی سه‌ریه‌خۆیه له
پارچه‌یه‌ک موزیک‌دا، وه‌ک به‌شی گ‌رژ و هه‌زانی سۆناتا که کاتی
ژهنین خۆی جیا ئه‌کاته‌وه.

مه‌تران: په‌لی پاش پاپا و کاردینال :: پاپا، کاردینال، مه‌تران،
قه‌شه.

مه‌ترکه: ئه‌سه‌په‌ره، شوین پی له پیمه‌ره و بیلاس‌دا.

مه‌ته: ئامپیری شت کونکردن، دریل [E] borer, drill, gimlet.

مهتی: مهت، پلک، خوشکی باوک.

مهحف: لهبهین چووک.

مه‌دال و مه‌دالیۆن: medal and medallion or locket

یان نووسراویکی دینییه به زنجیره‌وه ته‌کرپته مل بو وره‌وه‌به‌رنان و دلگه‌رمی و نه‌ترسان، مه‌دالیۆن قاپ یان قوتوویه‌کی بچووکه که وینه‌ی ئازیزیک یان چه‌ند تاله‌موو یان نامه‌یه‌کی دل‌داریی تیدا ته‌شارنه‌وه و شتیکی ئینفیدوال و که‌سییه :: مه‌دالیاش خه‌لاتیکه ته‌دری به براوه‌ی پیشپرکی.

مه‌دامی بریکار: assistant matron مه‌به‌ست به‌رپوه‌به‌ری ژوانگه‌ی
 رابواردنه، مه‌دامی جیگر.

مه‌دام دو بوسه‌رژان: که‌سایه‌تیبه‌کی خه‌یالی ثافرینراوی پرووست.
مه‌دام دو ستال: Germaine de Staël ناسراو به‌ Madame de Staël
 (۱۷۶۶-۱۸۱۷) نووسه‌ری فه‌رانسه‌یی ره‌سن سویسی،
 رپومانه‌کانی له‌مه‌ر سه‌رده‌می شو‌رشی مه‌زن و ناپلیونه.

مه‌دام دو سیمیان: Pauline Simiane (۱۶۷۴-۱۷۳۷) نه‌وه‌ی
 خاتو دو سیقینه.

مەدمۆزىل لى لى: قارەمانى كۆمەلېك پەرتووكى وئىنەدار بە ناوى پەرتووكخانەى مەدمۆزىل لى لى لە بلاوكرارهكانى پ. ژ. ستال P.J. Stahl يان Pierre Jules Hetzel لە سالانى ۱۸۶۰-۱۸۸۰دا.

مەر ۱: مەگەر، چلۆنەكايى بى.

مەر ۲: خاكەناز، بىلّاسن، پىمەرە.

مەر ۳: كۆزە، جەرە :: **مەركانە:** كووپەلەى دەم گوشاد.

مەراش: بى پەرەواج، بى برەو، بى پرمين، دزىو، نەشیاو، دزگين.

مەراق: زانخوازى، ئارەزووى بەهيز بۆ زانين يان فيربوونى شتيك

کنجکاوی [ع] حب الاستطلاع [E] Curiosity.

مەردورەند: زۆر جوامىرانه و بە ئازايەتى.

مەردەلّا: مىرات، كەلەپوور، پاشماوہ.

مەرسەلا ۱: سەرگوروشتە، نەزىلە، چىرۆك.

مهرسه‌لا ۲: پروداو، قه‌وماو.

مهرگانە ۱: شاکاشی، کاسه‌ی کاشی گه‌وره.

مهرگانە ۲: کوپه‌له‌ی ده‌م گوشاد.

مهرگان: واته‌ راوچی. مهرگان، که‌سایه‌تی سه‌ره‌کی پرۆمانی «جینگه‌ی

به‌تالی سلووج»، نووسینی مه‌حموودی ده‌وله‌ت ئابادی،

وه‌رگی‌رانی ئەمین گه‌ردیگلانیه، که‌ له‌ وه‌رگی‌رانی کوردیه‌که‌دا

می‌رگان نووسراوه. ده‌وله‌ت ئابادی بو‌ خو‌ی له‌ چاوپیکه‌وتینکدا

ئه‌لی: «... له‌ منالی‌وه‌ ئەمبیس‌ت که‌ ژنیک‌ هه‌بووه‌ به‌ ناوی

مهرگان و یادی به‌خیر باوکیشم پی‌ وابوو که‌ وشه‌ی مهرگان

(م‌رگان با زب‌ر میم) واته‌ بکوژی نی‌چیر.» له‌ فره‌ه‌نگی

دی‌ه‌خودا مهرگان به‌ واتای راوچی هاتوو. **مهرگان** هه‌روه‌ها

ناوی **فیلمیکی کوردیه** که‌ ده‌ره‌ینه‌ر جافری نوورمه‌مه‌دی،

له‌ گوندی شیروانه‌ی خوراسان سازی کردوو و، سالی ۲۰۰۹

خه‌لاتی یه‌که‌می **یه‌کی‌تی ئیزگه‌کانی ئاسیا و ئوقیانووسیه‌ی**

Asia – Pacific Broadcasting Union (ABU) وه‌رگرتوو، فیلمه‌که‌

به‌سه‌ره‌اتی می‌رمندالیکی ۱۳ سالانه‌ که‌ توانایه‌کی زور چاکی له‌

لاسابی کردنه‌وه‌ی ده‌نگی مه‌لدا هه‌یه‌ و راوچیه‌کان بو‌گرتنی که‌و

که‌لکی لیوه‌رئه‌گرن، کو‌تاییه‌که‌ی کیژه‌ مامۆستای گوند ئەتوانی

کو‌ره‌ راکیش بکات بو‌ فی‌رگه‌. ئەمه‌ ئه‌یگه‌یه‌نی وشه‌ی مهرگان

له‌ناو کوردی خوراسان باوه‌، لی‌ره‌ش‌دا مهرگان، به‌ واتای بکوژی

بی‌به‌زه‌ی به‌کاره‌ینراوه‌ که‌ ئه‌یه‌وی به‌ هزاره‌ فروفیل خاوی

نی‌چیره‌که‌ی به‌ه‌ستی و بیخاته‌ داوه‌وه‌.

مهرگه‌ش: marcasite به‌ردیکی ئیوه‌گرانه‌هایه‌ له‌ بنه‌ماله‌ی pyrite

واته‌ به‌رده‌چه‌خماخه‌.

مه ره: گیر و گرفت، گرفتاری، گیر و دهیی.

مه ره پرهش: که سیکی پوخله وات که مایه ی پرسیوایی و شهرمه زاریی که سوکار بی.

مه زاخ: تیچوو، خه رج، پاره یه ک بوکاریک خه رج ته کری: مه زاخی مانگانه: بوودجه و خه رچی یه ک مانگ [ف] هزینه.

مه زدهک: مه زدهک کوپی بامداد، سه دهی پینج و شه شی زاینی، له ئیسته خری فارس، له سه رده می قوبادی ساسانی داوای پیغه مه ریته کرد و بزووتنه وه یه کی کو مه لایه تی پیکه ینا که به کومونیزمی ئیرانی ناوبراوه.

مه زهق: مزراح، مزراق، خولخوله یه کی داره له سه ره وه ته ستوور و نووکه که ی تیژه، بزماریک له نووکه که ی ته درری که پیی ته لین

«تہمتہ مہ»، بہنی تئی تہہالینن و تہہاوین و تہہسووریتہوہ،
 جہمسہری بہنہکہ ٹالقیہ کی ہہیہ کہ تہہکریتہ پہنجہی
 ناوہراست، بۆ تہوہی مہزرہق برؤا و پتہکہ بمینیتہوہ،
 ہاویشتنہکہی پیی تہوتری «داکوتان». لای سہرہوہ کونیکی
 تیایہ کہ بہ رۆن چہور تہہکری، کاتی سووران دہنگی موزیکایی
 خوۆش بلاو تہہکاتہوہ.

مہزل: مہزل، شوینی مہبہست.

مہزہگران ۱: Mazagran (مزگران) ناوی شاریکہ لہ باکووری
 جہزایر، قاوہی ساردی تہہ شارہ لہ پەرداخی شووشەدا
 بہناوبانگہ. شاری (الجديدة) ی ولاتی مہراکوۆ پیشتەر ناوی
 مازیگان یا Mazagão بوو، کہ پورتووگالییہکان ناویان نابوو و زۆر
 لہ وشہی مہزہگران نزیکہ، بہلام دوو شاری جیاوازن.

مەزەگران ۲: mazagran جوړی قاوه‌ی سارده، که تاییه‌تی شاری مەزەگەرانه له باکووری جه‌زایر و له پەرداخ یان ئیستکانی شووشەدا تەخوریته‌وه. ئەم قاوه‌یه نه‌عنا و قاشه لیمۆ و سه‌هۆل و له هەندی شوین (رام-Rum) ی تیته‌کری.

مەزەندە: گومان، بوچوون، خەملاندن، گوتره، قەساندن به بی کیشانه و پیوانه :: به مەزەندە له کاری تۆ ئەچی :: مەزەندە‌ی بکه بزانه بابی چەندە :: مەزەندە‌ی بکه کێیه.

مەژگا ۱: گیانه مەژگ، بەشی نەرم و ناوه‌کی ئیسی درێژ که بریکیان کاران و خوین دروست ئەکەن و ئەوانی تریش له

چه وری ئاخراون .

مهژگ ۲: گیان ، هه ناو :: سه رما چووته گیانم .

مهژگ ۲: گیان ، هه ناو :: کاتیک ئه وتری : «سه رما چووته گیانم»

خوی له خویدا واتای ئه وه ئه گه یه نئی که سه رما خزاوته میسکی

ئیسقانم The cold has penetrated my bone marrow .

مهژیر: لانه واز، بی ئه نوا، نازشیواو، ره به ن .

مه سالینا: Valeria Messalina (۰۰۱۷-۰۰۴۸) ژنی سییه می

کلاودیوس ئیمپراتوری رۆما، ئامۆزای نیرون و ههروهها

کالیگولا، به هه رزه و لنگدا چه قاو ناوبانگی هه بوو .

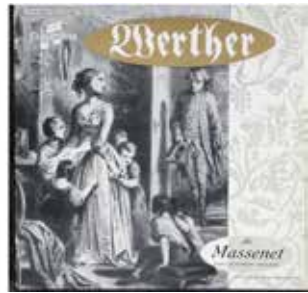
مه سایا: Messiah یان مه سیح به واتای پرزگاریدهر، ئه وه په یامبه ره یه

که له تهورات دا به لینی هاتی دراوه، که ئه بی به رابه ری جیهان

و پرزگاری ئه کات .

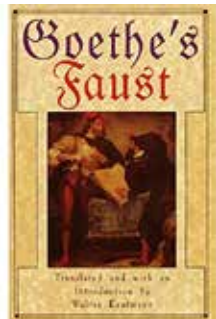
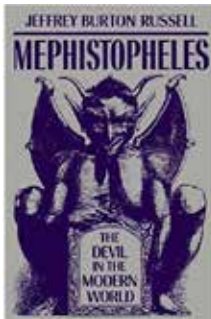

مهسنی: Jules Massenet (۱۸۴۲-۱۹۱۲) یان ماسه‌نه،
 ئاوازده‌ری فه‌رآنسه‌یی، زیاتر له سی ئۆپیرای نووسیه. مانۆ و
 فیرسیئر زۆرتین جار پیشان دراون.

مهشتی: (۱) یان مه‌شه‌دی واته «مه‌شه‌دی» (۲) ئاوه‌لناویکه
 وه‌کوو حاجی، له ناو شیعه‌ی ئیران‌دا ئه‌وانه‌ی بچن بۆ زیاره‌تی
 ئیمام ره‌زا له شاری مه‌شه‌د بیان ئه‌وتری «مه‌شتی» و هه‌ر
 به‌و پیاوانه‌یه به زیاره‌تکه‌رانی که‌ربه‌لا ئه‌وتری «که‌لایی». له
 شه‌سته‌کانی سه‌ده‌ی بیستم خاوه‌نی قاحبه‌خانه‌که‌ی شاری
 سه‌قز ناوی «که‌لایی حسین» و، براهیسی که هه‌ر لای ئه‌و
 کاری ئه‌کرد، ناوی «مه‌شه‌دی حه‌سه‌ن» بوو. دیاره ئه‌م دوانه
 بوومی نه‌بوون و بۆ کاسبی هاتبوون بۆ سه‌قز.

مه‌فیستۆفیل: Mephistopheles دیمه‌نیکی ئه‌هریمه‌نه له فولکلۆری
 ئالمانیادا، زیاتر له ویژده‌دا ئاماژه‌ی پیدراوه، وه‌کو ده‌رکه‌وتنی
 مه‌فیستۆفیل له ئه‌فسانه‌ی فاوست‌دا.

مه‌گنیفیکات: یه‌که‌م وشه‌ی سروودی ئایینی مریه‌می پاکیزه‌یه:
Magnificat Anima Mea Dominum به واتای «چهند به‌شکویه
په‌روه‌ردگار له هه‌ناوی مندا.»

مه‌قاش: مقاش، ماشه، په‌نگر [ف] انبر [ع] کماشه .

مه‌قسووک: په‌ره‌سیلکه‌ی بال درێژی پا کورت.

مه‌قه‌ئه: جوړی یاری منلان.

مه‌کس: قسه‌ی سه‌رزاره‌کی بێ کرده‌وه، فه‌رمووکردنی له بۆش

[ف] تعارف بی عمل.

مه‌ک ماهۆن: Patrice de Mac-Mahon (۱۸۰۸-۱۸۹۳) مارشالی

ناسراوی شه‌ره‌کافی نه‌مسا و ئیتالیا و سی‌هه‌مین سه‌ره‌ک کوماری
 فه‌رانسه له ۱۸۷۳.

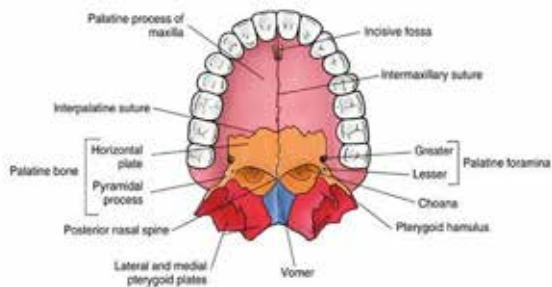
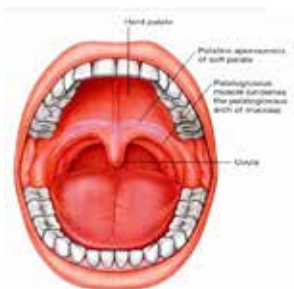
مه‌کین: خوین شیرین، شیرین، دلخواز.

مه‌گرتی: وامان دانا، گریمان، دامان نا.

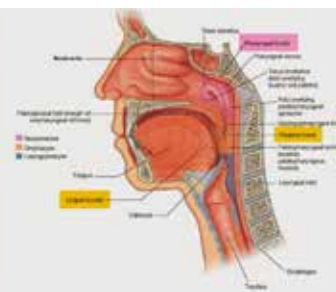
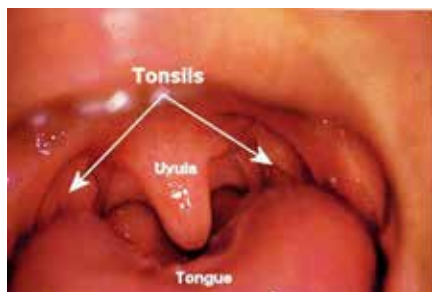
مه‌گیژ: واز، ئاره‌زوو، هه‌وه‌س، مگیژ ۴ تمنا ۳ توق شدید

.Desire ۳

مه‌لاژ: مه‌لاشو، مه‌لاشک، بان دهم له ژووره‌وه.

مه‌لاژه: بادامه‌ی قورگ ۳ ۴ لوزتین ۳ tonsils.

مهلاق: فیله باز، فریودهر، دهسپر، کلاباز.

مه لووچک: چۆله که، چیشکه.

مه لهه مین: مروی پشوو له سه رخوی نه رم و نیان.

مه لمین: ملین، جینگلدان، جوولانی به ئه سپایی.

مه لی مهرگ: مه لی مهرگ، له بری (ق) مرغ بسمل) دانراوه.

«بسمل» به واتای کوشتنه، «بسمل کن» واته بیکوژه. له

فه رهه نگی جوړاوجوړدا ههروه ها به واتای قوربانیکراو هاتوو.

به کوژراوی نیوه گیان ئه لاین. کوژراو و به واتای قوربانیکردنیش

هاتوو. کوژراویکه به ته واوه تی گیانی دهرنه چوو. کوژراو، مل

براو، نیوه گیان، سه برپراو. له وه وه هاتوو که کاتی کوشتنی قوربانی

«بیسمیلا» ئه لاین.

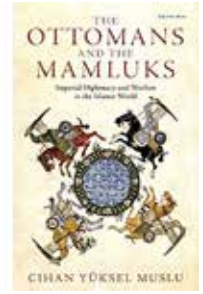
مه‌لَبندی شام: Levant به واتای رۆژه‌لآت، مه‌لَبندی شام،
 واته رۆژه‌لآتی مه‌دیتهرانه ئه‌گریته‌وه به ولآت و دورگه‌کانیه‌وه.

مه‌لۆ: باوه‌شیک گه‌نمی دوراو، بریتیه له دوو گه‌شانه :: گه‌شانه
 چهن قوله، سێ مه‌لۆ باخه‌یه‌که، چهن باخه لۆده‌یه‌ک، دوو
 لۆده باریک، گیشه یان شارا چهن باره و کۆی گیشه‌ی دوراو
 خه‌رمانه :: قول، گه‌شانه، مه‌لۆ، باخه، لۆده، بار، گیشه یان
 شارا، خه‌رمان.

مهملووک: فه زمانه وایی تورکان له میسر و شام له سهدهی
سیانزهی زاینی تا سهدهی شانزه.

مهن: کیشیکه به رامبه ره به سی کیلو.

مهناومهن: قهدهغه، به تهواوهتی قهدهغه [ع] [ف] ممنوع

.Prohibited [E]

مهنداو: ناوی وهستاو، گولاو [ف] برکه [ع] برکه ماء [E] pond.

مهنډوڅ: هه رمه نى ، هه ميشه يى ، وه رجاوه ند ، تا هه تايي [ع] [ف] ازلى

[E] .immemorial

مهنډه ر: دوشه کله ، دوشه کي پچکولانه .

مهنډه نه: هه رماو ، وه رجاوه ند .

مهنډى: سه نځيني [ف] [ع] وقار .

مهنسوورى حهلاج: له عارفانى سه دهى سييه مى كوچى ، نوپه مى

زايينه . له گرنځتيرن سوډيه كانى سه رده مى خوئ بووه و له كاتى

كيشه رى عيرفانى دا «انا الحق» ي وتووه و له لايه ن پيشره وانى

دينه وه سه رته تا به «كفريئز» و پاشان به قه رمه تى **قه رمه تى**

يان ئيسماعيلى **سه باح** ، تاوانبار كرا . حه للاج پاش

گه شتيكى دوورودريئز بينينى مانه وى و بووداييه كان گه پرايه وه بو

به خدا و كه وته بانگه شه بو بيروباوه رپى خوئ . پاش دوو سال

كارى نه يئى گيرا ، پاش هه شت سال بريارى كوشتنى درا ؛ له

به خدا ، به رده باران كرا ، به لام نه مرد ، لووت و گوپيان كرد ،

به لام هه ر خه ريكي نزا كردن بوو تا زمانيان برى ، كه ئاسمان

رووى گرژ كرد و ئاوى ده چله هه لسا و كاتيكه خو له ميشه كه يان

كرده ناو ئاوه كه ، ئاوى راساو دامركايه وه . ئه وسا كه حه لاجيان

ٺه برد بؤ كوشتن ليى پرسرا راستى، واته حهق چيهه كه تؤ
 ٺه ليى «انا الحق»؟ حهلاج له وه لام دا وتى: ٺه مرؤ و به يانى و
 دووبه يانى خؤتان ٺه يبينن؛ ٺه مرؤ كوشتيان، به يانى سووتانديان و
 دووبه يانى خؤله ميّشه كه يان دا به دهم باوه.

مه نشه نيل: manchineel دره ختيكى كارايبويه، ميوه يه كى وه كو سؤو
 و شيره يه كى ژه راوى هه يه كه ٺه بيته هوى كو بيري كاتى.

مه نهك: ركيف :: مه نهك به مه نهك: پي به پي، ركيف به ركيف
 ع ع ف ركاب.

مه وچ: چنراوى له جاجم ناسكتر و له پؤبه شمينه ٺه ستوورتر وه كوو
 ليقه به كار ٺه هيئري.

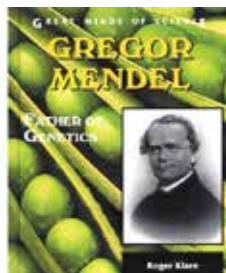
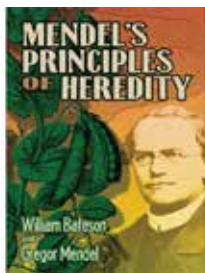
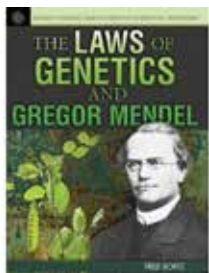
مەنتۆر: Mentor به واتای مامۆستا و پراویژکاری ژیر و جیتمانه، که سایه تیه که له ئۆدیسهی هۆمردا، پرنموونی کوری ئۆلیس ئەکا که بۆ باوکی ئەگه پری.

مەنتەشا: مەشا، داردهستی دهرویشان :: **شاکۆن:** sceptre داری زیرینی دهستی پادشا و مهزنانی ئایینی.

مەندل: Gregor Johann Mendel (۱۸۲۲-۱۸۸۴) قەشهیه کی ئالمانیزمانی خەلکی سیلیسیایه Silesia که ئیسته ئەکه ویتە نیوان بۆلۆنیا و ئالمان و چیکه وه، بناغه دانەری زانستی نوێ جینیتیکه.

مه‌نەر: دفره، فیز و ده‌عیه.

مه‌نەریزم: Mannerism یان شیوه‌گه‌ری، شیوازیکی زه‌ق و به‌رجه‌سته‌کردنه‌وه‌ی پتر له‌ ئاستی ئاسایی له‌ هونه‌ر و وێژه، کۆتایی سه‌ده‌ی شانزه‌ له‌ ئوروپا ب‌لابوووه‌، شیوه‌کارانی مه‌نیریزم په‌یکه‌ره‌کانیان درێژ ته‌کرده‌وه، جووله‌ی ئالۆزیان تیته‌خست و پێژه و ره‌نگه‌کانیان ته‌گۆری و قه‌ره‌بالخیه‌کیان دروست ته‌کرد که له‌گه‌ڵ جوانناسی رینسانس جیاواز بوو. سه‌ده‌ی حه‌فده به‌ سووکایه‌تی سه‌یریان کرد و سه‌ده‌ی بیسته‌م، مه‌نیریزمی به‌ سه‌ره‌تای وشیا‌ربوونه‌وه‌ی هونه‌رمه‌ندی رۆژئاوایی له‌مه‌ر که‌سایه‌تی، ده‌سه‌لات، ته‌ندیشه و پ‌سپۆری هونه‌ری دانا. شیوازی مه‌نیریزم له‌ به‌ره‌مه‌ دواییه‌کانی مایکل ئانجیلۆوه سه‌رچاوه‌ی گرت. تینتۆرتۆ، ئیل‌گریکو و چلینی و زۆری تر به‌ شیوه‌کاری سه‌ر به‌ مه‌نیریزم ناسراون. له‌ کۆتایی هه‌مان سه‌ده‌دا شیوازی بارۆک جینگه‌ی گرت‌وه‌ هه‌ کۆترامه‌نەریزم.

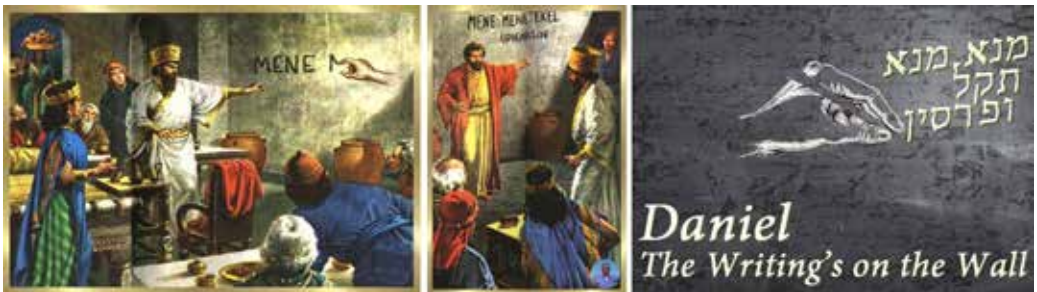
مه‌نی: Édouard Manet (۱۸۳۲ - ۱۸۸۳) شیوه‌کاری ئیمپرسیونیستی فه‌رانسه‌یی. له‌ یه‌که‌مین هونه‌رمه‌ندانی سه‌ده‌ی نۆزده که ده‌ستی کرد به‌ کێشانی ژبانی مودێرن و یه‌کێکه له‌ که‌سایه‌تییه

ته‌وه‌ره‌یه‌کانی گواستنه‌وه‌ی ریالیزم بو ئیمپرسیونیزم. شاکاره‌کانی
ژمی سه‌ر چیمه‌ن The Luncheon on the Grass و ئولیمپیا
ن. Olympia.

مه‌نی مه‌نی، ته‌که‌ل، ئوفارسین: Mené, Tekel, Upharsin

ئایه‌تی ۲۵ له په‌رتووکی دانیال له ته‌وراتدا، کۆمه‌لیک وشه‌ن
له میوانی به‌لشازار پادشای بابل ده‌ستی پینوار له‌سه‌ر گه‌چی
دیواره‌که ئه‌ینوسی و له ئایه‌تی ۲۶-۲۸ دا ئه‌لی: مه‌نی
«خوا»، کۆتایی به پاشایه‌تی تو ئه‌هینی، ته‌که‌ل، کیشانه و له
میزاندا لاسه‌نگ بوویت، ئوفارسین واته و لا ته‌که‌ت ئه‌که‌وێته
بنده‌ستی ماد و فارسه‌وه. (Daniel - Chapter ۵).

مه‌وژ: بیچم، قه‌باره.

مه‌هاگنی: Mahogany دره‌ختیکی ئه‌مریکاییه، ته‌خته‌که‌ی قاوه‌یی

ئامال سوور و زۆر گرانبه‌هايه . بۆ رازاندنه‌وه‌ي ناو مال و گروڤه‌ري سوودي ليوه‌رته‌گيري .

مه‌يانى: كوئه‌نجام [E] average [F] [ع] معدل .

مه‌يداندار: به و كهسه ته‌وترى كه له ناوه‌راستى زۆرخانه ته‌بى به راهينه‌ر :: مه‌يدانداريكردن له ده‌ره‌وه‌ي زۆرخانه به واتاي كه له گايى كردن و خوگيڤ كردنه‌وه بووه به باو، واته به‌بى ته‌وه‌ي شياوى بى، پى له شوين پى مروڤى مه‌زن دائه‌نى، به تاييه‌ت كه يه‌كيك له فروزه گرنگه‌كاني پاله‌وان خاكه‌پرايى و مل به‌كوين بوون بووه .

مه‌يوڤرئوس: Mayoress هاوسه‌ري پاريزگار يان فه‌رماندار :: مه‌ير و مه‌يوڤرئوس .

میتزاقوچه : mezza-voce (موزیک) ئیتالیایی ، دەنگی ناوئجی .

میخ : بزمار .

میدووسا : (۱) Medusa لە میسۆلۆژی یۆنانی دا ماخوایەک بوو بە

بسکی مارەووە سەیری هەر کەسی بکردایەت ئەیکرد بە بەرد

(۲) جوړه ئەستیرهیهکی زه‌ریاییه که له ئاوه‌کانی فه‌رانسه‌دا زۆره .

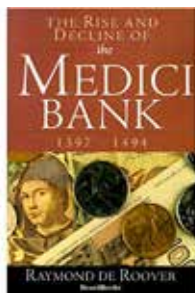
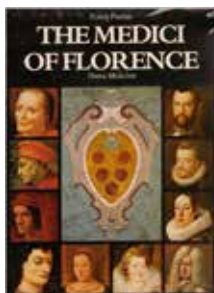

میدیکی : Medicis بنه‌ماله‌ی میدیکی ماوه‌یه‌کی زۆر دەسه‌لاتداری

فلۆرانس و هه‌ندی به‌شی تووسکانی بوون . کاترین و ماری دو

میدیکی ، به‌ریز ژنی هانری دووهم و هانری چواره‌می شای

فه‌رانسه بوون .

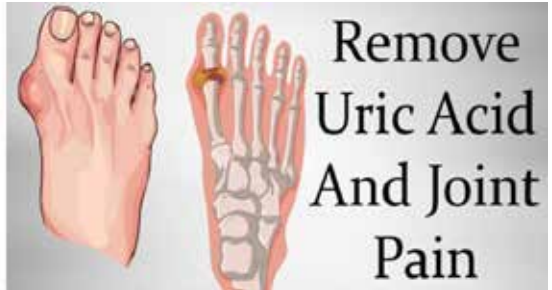
میددیوم : medium ئەوانه‌ی خۆیان به‌ناوه‌ندیاری نیوان ئەم و ئەو

جیهان ئەزانن ، پێشگۆیی ئەکەن و گیان بانگ ئەکەنه‌وه .

میرامیون: miramiones له سەدەى حەقدەوہ بە بیوہ ژنی پاکیزە و خێرخواز و تراوہ .

میرانہ: نہخۆشی میرانہ، جمگہ ئیشہ، ھەوکردن و ئاوسانی جمگہ بە ھۆی بوونی ترشی میزەوہ (یوریک ئەسید) لە خویندا
[ف] [ع] نفرس [E] .gout

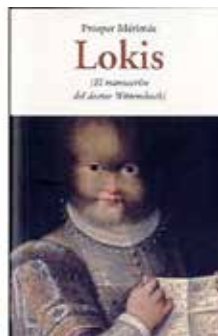
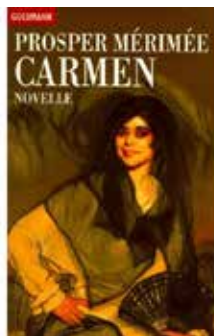
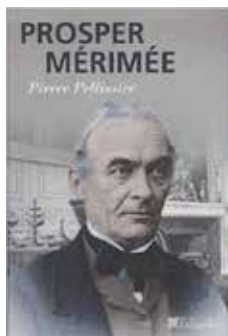
میرکووری: Mercury خوای ئەفسانەیی رۆمی بە پێی بالدارەوہ، بەرامبەر بە ھیرمسی یۆنانی، تەتەری خویان و پارێزەری بازرگان و گەشتیاران .

میروشینژی: Merovingian به‌کام پاشایه‌تی فرانک، له سه‌دهی شه‌شم تا هه‌شتمی زاینی پاشایه‌تی به‌شیکی فه‌رانسه‌یان کردوووه.

می‌ریمی: Prosper Mérimée (۱۸۰۳-۱۸۷۰) نووسه‌ر و میژوونووسی فه‌رانسی.

می‌شین: هه‌لماتین، که‌لایین.

میٹورہ: میٹرووله.

میژر: سه روپیچ، مشکی و شهدهی کووده ری.

میلاو ۱: تراو و شله، پهوان [ع] [ف] سیال [E] Fluid, liquid.

میلاو ۲: مهلهوان، زهریاوان، کهشتیهوان [ع] بحار، ملاح [ف]

جاشو، ملوان، دریانورد [E] sailor, seaman, mariner.

میلوزین: Mélusine ناوی په‌ریه‌کی ته‌فسانه‌ییه که هاوسه‌ری یه‌که‌م کوټتی لووزینان و پاریزه‌ری ته‌م بنه‌ماله به‌ده‌سه‌لا‌ته بوو. ر‌وژانی شه‌ممه له پشته‌وین به‌ره‌وخواری ته‌بوو به‌مار. هه‌رچه‌ند به شووه‌که‌ی وتبوو بو هوی ته‌و گو‌رانه نه‌گه‌ری، به‌لام مه‌راقی شووه‌که‌ی بو سه‌رده‌ره‌ینان له و رازه بووه هوی تیاچوونی.

میلین: Méline له که‌سایه‌تییه ناسراوه‌کانی دژی دره‌یفوس بوو. رسته‌ی به‌ناوبانگی «شتیک به ناوی کی‌شه‌ی دره‌یفوس بوونی نیه.» به هیی ته‌و دائه‌نری.

میلینگ: Hans Memling (۱۴۳۵-۱۴۹۳) شیوه‌کاری ئالمانی - فلامندی.

مېمل: ملۆزم، كړوئ، كه سيك كه به يئ هو سه رودلئ كه سيكي تر

ئه گري [ف] مزاحم [ع] مزعج [E] Annoying.

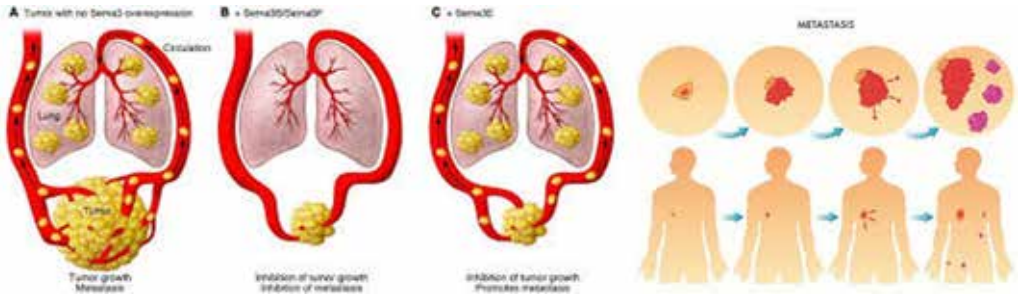
مېموزين: Mnemosyne ماخوای بير و هوښ .

مېتاستاسيز: (پزيشكي) Metastasis لېيسكردن و بلا و بوونه وهی

شانهي شپړه نجه يي بو شانې و هوڼه كاني تري له ش له كاتيكا

په يوه ندييه كي راسته و خو له نيوانياندا نيه .

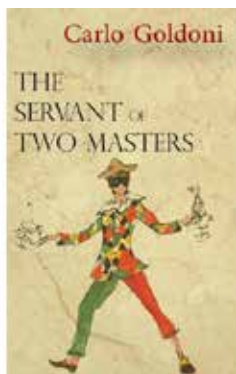
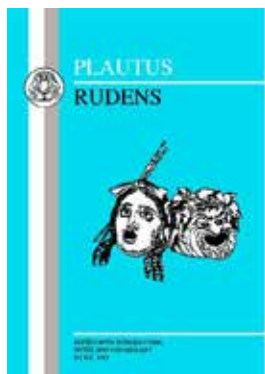
مېناكمي: Menaechmi جووته، جمك، شانوگه رييه كه سه باره ت به و

هه ل و ده رفته تانه ي لفه دوانه به دي ئه هيئن، پلاوتوس Plautus

له سه ده ي سي پ. ز. نووسيوتي و پاشتر شكسپيپر و كارلو

گولډوني سه روځان لئ وه رگرتووه و نووسيويانه ته وه، هه روه ها ژان

فرانسوا رهنارد Regnard له ۱۷۰۶ کۆمیدیه‌کی به هه‌مان ناو
بلا و کردوو ته‌وه.

مېندلسۆن: Felix Mendelssohn (۱۸۰۹-۱۸۴۷) ئاواز دانەری
ئالماني.

مېنيه: Gaston Menier (۱۸۵۵-۱۹۳۴) کارگه‌دار و پرامیاری
فه‌رانسه‌یی، کۆری ئیمیل مېنيه، خاوه‌نی ئیمپراتۆری شوکۆلات
و که‌شتی تیزپه‌ری ئاریان Ariane.

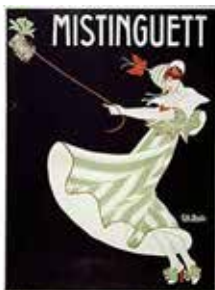
میرزا محمّد کازمی مهروی: محمّد کازمی مهروی.
میرۆپ و ئەلزیر: Mérope and Alzire ناوی دوو شانۆیی فۆلتیّر.

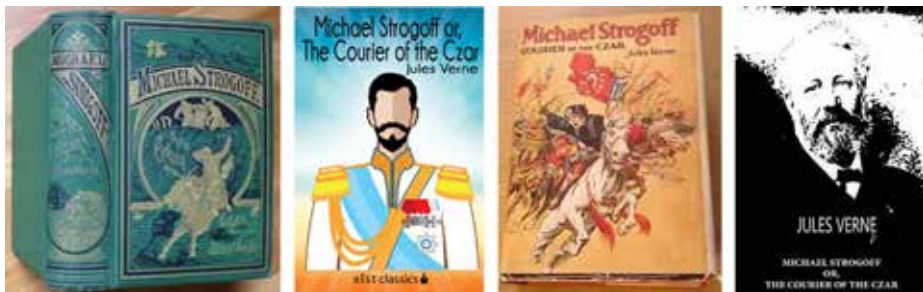
میستری: Mystery Ship زنجیره‌یه‌ک فرۆکه‌ی گه‌شتیاریی بآکورت
 بوو که له لایهن کۆمپانیای Travel Air له بیسته‌کانی سه‌ده‌ی
 بیسته‌م دروست کران، له شوێنیکێ به‌ته‌واوه‌تی نه‌ینیدا.

میس‌تینگویت: Jeanne Florentine Bourgeois ناسراو به‌ Mistinguett
 (١٨٧٥-١٩٥٦) گرانترین گۆرانیبێژ و هونه‌رپیشه‌ی سه‌رده‌می
 خۆی.

میشل سترۆگۆف: ته‌ته‌ری تزار Michael Strogoff: The Courier of the Czar
 of the Czar پ‌رۆمانیکی ره‌خنه‌گرانه‌یه له نووسینی ژول فیئرنی
 فه‌رانسه‌یی (۱۸۲۸-۱۹۰۵).

میشله ۱: Jules Michelet (۱۷۹۸-۱۸۷۴) (گه‌پ‌ان به‌رگی ۳)
 میژوونووسی فه‌رانسه‌یی، نووسه‌ری میژووی فه‌رانسه. ئە
 رسته‌یه هیه‌ی ئەو نیه.

میشله ۲: Athénais Michelet (۱۸۲۶-۱۸۹۹) نووسه‌ر و
 نووسه‌ری میژووی سروشتی. په‌رتووکیکی هه‌یه به‌ ناوی زه‌ریا
 La Mer, به‌شیککی به‌ ناوی «کچی زه‌ریا» باسی میدووسا ئەکا.

مینیرشا: Minerva له میسۆلۆژیی رۆمی، یان ئاسینا Athena له لای یونانییهکان، ماخوای ئاوهز و پشتیوانی هونه‌ر و بازرگان‌ی و ستراتیژییه، به چه‌که‌وه له سه‌ری زیۆس هاتووته دنیاوه.

مین‌گرتن: ده‌وره‌ه‌ل‌گرتن، گه‌رم داگیرسان :: مین‌گرتنی شه‌لاق و مه‌زهره‌ق.

مینۆر: minor له نیشانه‌کانی موزیکی کلاسیک و به تاییه‌ت که ئه‌گه‌رپێته‌وه بۆ کلیلێ سه‌ره‌کیی پارچه‌یه‌ک موزیک؛ بۆ نمونه مینۆری سی، به‌شیکێ ته‌سه‌که. گام Gamme هه‌شت نۆته‌ی له دوای یه‌که‌که له پاش نۆته‌ی چه‌وته‌ی موزیک پاته ئه‌بێته‌وه؛ گام دوو ده‌سته‌یه؛ گامی کرۆماتیک و گامی دایاتۆنیک؛ گامی

دایاتونیک خوئی دوو دهسته یه، گامی ماژور و گامی مینور؛ گامی مینور هشت نۆته یه، نیوانه کانی ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸ نیوچه پله و ۶ تا ۸ یه ک چه پله و نیو و ئهوانی تری یه ک چه پله یه.

All 12 of the Minor Chords

مینوس: Minos له میسۆلۆژی یۆنانیدا کۆری زیۆس و ئوروپا، پادشای ئه فسانه یی کریتا، نمونه ی دادگه ری و زانایی بوو، بۆیه له پاش مه رگی له گه ل ئیکۆس و راده مانئۆس کرا به دادوه ری به هه شت.

مینوس: minus لیده رکراو، نیشانه ی لیده رکردن.
مینه گ: ولسات و چوارپیی سواری و بارکیشان.

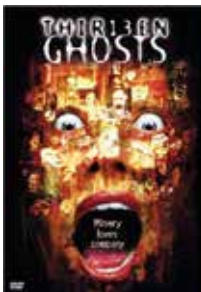

مینه‌وی: به واتای ئه و شتانه‌ی په‌یوهندی به گیان و په‌وان و رۆح و ئاسمانه‌وه هه‌یه؛ که مینوو به‌هه‌شته، مینه‌وی ئه و شتانه‌یه په‌یوهندی به جیهانی فریشته و جیهانی نادنیایی و لاهوت و مه‌له‌کووتو جیهانی غه‌یبه‌وه هه‌یه :: (مادی و معنوی: سروشتی و مینه‌وی؛ هیسنی و مینه‌وی) :: (لاهوت و ناسوت: مینه‌وه‌ی و هیسنی) [ع] [ع] معنوی، روحانی [E] heavenly, numinous, paradisiacal .

میۆن: میۆ، ناوه‌ند، دور [ع] [ف] مابین [E] .between
میوانخانه: inn کاروانسه‌را، خان، که له کۆندا وه‌کو هۆتیلی ئیسته جیگه‌ی خه‌و و خواردنی لی‌بووه. وشه‌ی inn تا ئیسته‌ش به‌کار ئه‌هینرئ وه‌کو: Premier inn hotels – Holiday inn hotels – Comfort inn .

میوانی چوارده: (گه‌ران به‌رگی ۷) یان که‌سی چوارده‌هه‌م، کاتیک که ژماره‌ی میوان سیانزه بوایه، نه‌فه‌ری چوارده‌هه‌م بانگه‌یشتن ئه‌کرا ته‌نها بۆ ئه‌وه‌ی شوومی سیانزه بسپه‌رته‌وه .

میوز: Muse له میسۆلۆژیی یۆنانیدا ۹ ماخوا بوون که هەر کام سهرپهرشتیی هونهر یان زانستیکیان ئه کرد، کالیۆپ Calliope ماخوای بههرهدهری هۆنراوهی داستانی، کلیۆ Clio ماخوای میژوو، یوترپی Euterpe موزیک و گۆرانی و بهسته، ئه رهتۆ Erato هۆنراوهی دلداری، میلپۆمنی Melpomene ماخوای تراجیدیا، پۆلیهیمینیا Polyhymnia سرود، تراپسیکری Terpsichore سهما و ههلهپرکی، تالیا Thalia ماخوای کۆمیدیا، یوورهنیا Urania ماخوای ئهستیرهناسی.

میهراز: نژیارخان، ئارشیتکت [E] معمار [F] architect.

میهنهنگ: (۱) میلی شاندان :: میلی کاتژمیر (۲) ئایه ره، پهیمانە.

میباک: Henri Meilhac (۱۸۳۱-۱۸۹۷) نووسه‌ری ده‌قی ئۆپیراکانی
ژاک ئۆفینباخ Jacques Offenbach بوو. پرووست به نمونه‌ی
ویژه‌ی پروکوش به‌لام به پروالته پرشنگداری ئەزانی.

مییه: Jean-François Millet (۱۸۱۴-۱۸۷۵) ژان فرانسوا مییه،
هونه‌رمه‌ندی شیوه‌کاری فه‌رانسه‌یی، داهینه‌ری شیوازی
باریزۆن Barbizon school.

(n)

ناپورده: unpardonable، له به خشیننه هاتوو.

نادر: نادرقولی، ته هماسب قولی خان یان نادرشا، له خیلّی
ههوشاری دهره گهزی خۆراسان، دامه زرینه ری حکومرانی
ههوشاره، سه دهی هه ژدهی زاینی. سبارت به په گهز و کۆلکه ی
نادرشا:

د. ئەحمەدی حامی، مامۆستای زانکۆی تاران ئەلّی: «کوردەکانی
ههوشار که نادرشا له وانه، له گوندی تیکانته په ی نه واقه ی
که بکان و دهره گهز نیشه جین. پروالته و چاوی قه له و و بروی
ئەستوو و ریشی تۆپی نادر، سه لمینه ری کورد بوونیه تی.
(مرزداران دامنه ی کیسمار – روانشاد هاشم صادقی باجگیران
— ص ۲۶ و ۲۷).

د. سادقی زیباکه لام له په رتووکی (سنت و مدرنیت ص ۳۱ و ۳۲)
ههوشاره کان به کورد ئەزانی.

د. ناسری ئینقطاق له په رتووکی "نادر، پادشاه ناکام، قهرمانی بی
آرام" نادرشا به کورد ئەزانی.

د. جهمشیدی سه داقهت کیش، له وتووێژیکدا ئەلّی: دهسته یه ک
له کوردانی ئەبیوه رد، له سه رده می نادرشا به مه بهستی کاروباری
سه ربازی گۆیزرانه وه بو پارێزگه ی فارس. جهنابی ته وه خوودی
به لگه ی به هیزی دهرباره ی کوردبوونی نادرشا هه یه. سه داقهت

کیش له دريژه‌ی وتوويزه‌که‌ی خویدا ئه‌لی: خوژگه منيش کورد
بوایه تم (هه‌هه) وبلاگ گردان شیراز).

به‌لگه‌نامه‌ی مسوگهر ده‌باره‌ی کوردبوونی نادرشای هه‌وشار:

۱- محهمه‌د کازم، نووسه‌ری ميژوو‌ی نادرشا، له په‌رتووکی (عالم
آرای نادری) ئه‌نووسئ: «ساحييقه‌ران (نادر) له‌گه‌ل کۆمه‌ليک
له خيلا‌تی کورد که له‌گليان هاوخويڻ بوو، گه‌يشته سه‌رای
فه‌تسه‌لی خان و وتی: ئه‌ی خان تو به‌ندی پادشای» (عالم
آرای نادری - جلد ۱ ص ۶۶- به‌تصيح دکترياحی).

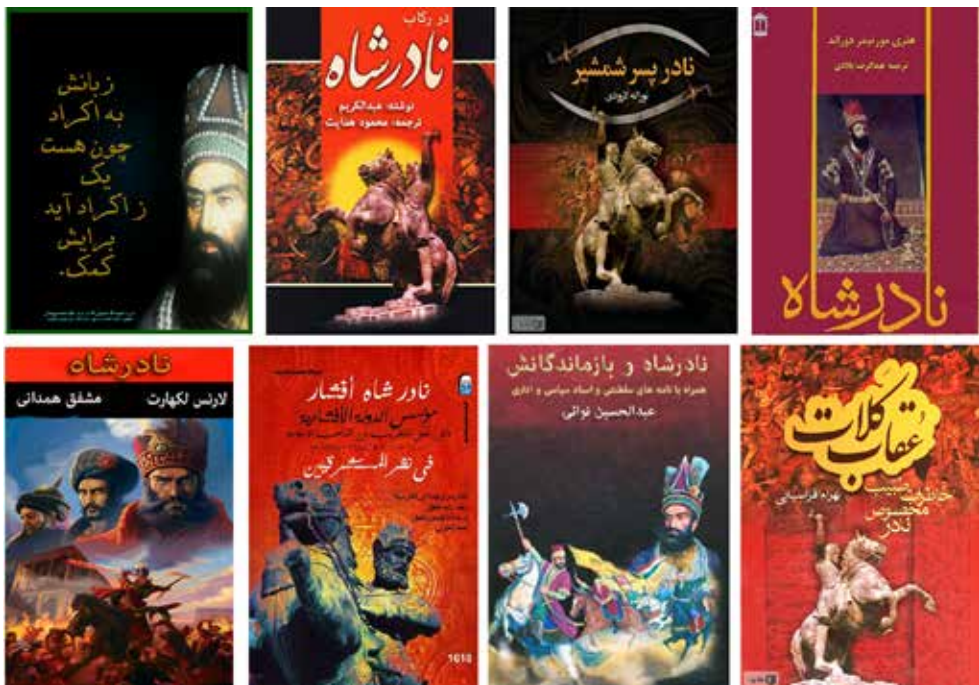
۲- ميرزا حه‌بيوللا‌ی مسته‌وفی که له ده‌باره‌ی مه‌له‌ک محهمه‌دی
سيستانی دا بووه، له‌مه‌ر، په‌گه‌زی نادرشا (نادر صاحبقران -
کليم الله توحدي - ص ۳۱۰) ئه‌نووسئ:

زبان‌ش به‌ اکراد چون هست یک ز اکراد آيد براي‌ش کمک
(زمانی چون يه‌که له‌گه‌ل کوردانا - يارمه‌تی بو دی له لای کورده‌وه)

۳- ئارتيني ته‌نبووری که له‌گه‌ل «مسته‌فا پاشا»ی بالويزی عوسمانی،
له سالی ۱۱۴۸ی کۆچی مانگی پاش تاجگوزاری نادرشا هاتوه
بو ئيران و له کاتی گه‌مارۆی قه‌نده‌هار له سالی ۱۱۴۹ چوه‌ته
خرمه‌تی نادرشا، له زمانی ئاموزای نادرشاهه ئه‌نووسئ:

«ته‌هه‌ماسبقوليخان (نادرشا) ئاموزايه‌کی هه‌بوو که که‌موزۆر
هاوته‌مه‌نی خو‌ی بوو، ئيمه‌ داوامان له‌م ئاموزايه‌ کرد په‌وت و
به‌سه‌ره‌اتی به‌ پادشاهوونی نادرشمان بو بگيريتته‌وه و ئه‌و وتی:
«ته‌هه‌ماسبقوليخان له‌ بنه‌ره‌تدا خه‌لکی که‌لات و له‌ په‌گه‌زی
کورده‌کانی (دياربه‌کری) کوردستاني تورکيه‌يه که شاعه‌باس

تهوانی له عوسمانییه وه نارد بۆ که لات. (سفارتخانه های ایران
 -دکتر ریاحی به قول کتاب "در رکاب نادرشاه" تاریخ تهماسبقلی
 خان -آروتین طنبورری -ص ۱۴۶)

ناتییه: Jean-Marc Nattier (۱۶۸۵-۱۷۶۶) مینیاتوریستی
 فه رانسه یی، پورتریته کانی له بهرگ و داره تی ئەفسانه ییدا
 ئە کیشا.

ناچیزه: بی همه چیز، هیچوچ؛ ژنی دهمداملراو.
نازاندن: foreplay ماچ و دستبازی و دواندنی بهر له سیکس،
 نازکیشان، نهوازش کردن [ف] همنوازی [ع] مداعبه [E] flirtation.
نازبانج: بالگههی سڤک و بچووک، [F] Coussin.

نازیله: سهرتۆپ، ژنی سهرتۆپی حه ره مسه را [ف] سوگلی [E] belle.

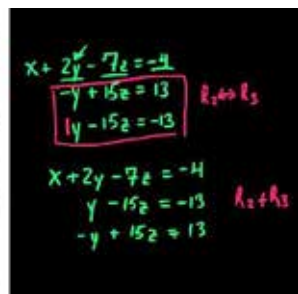

ناس: نيسوار، ناسوار، گه لای وشکی گیایه که وه کوو تووتن، نه رم
 نه یکو تن و تۆزى کلسی تیکه لّ ئە که ن ئە خرپته نیوان لیو و ددان.

ناساز: ناسازگار، ئاژاوه چى، نه گونجاو [ف] تناقضى ها [ع] الفوضويين

.Inconsistent [E]

ناسانه: ئاواز، دهنگ، ئاوا [ف] لحن صدا [ع] نبرة الصوت [E]

.Tone

ناسۆر: غه م و په ژاره، ئازارى دهروون، به ئازار، برينى چلگکردوو

و به ئيش و ئازار.

ناكار: Navarre ناوچه يه كى نيمچه سه ربه خو له باكوورى ئيسپانيا.

ناكار 1: ئازار و جه زربه پيگه يشتوو :: ناكار كردن: له كارخستن،

جه زربه پيگه ياندن.

ناكار 2: ساخته كار، ساخته چى، ئوينباز.

ناكوٽا: تاهه تايه [ع] لانهاية [ف] بينهايت [E] infinity.

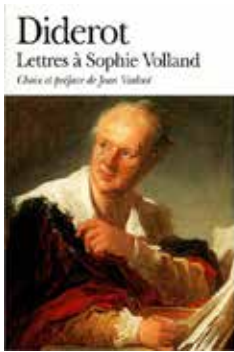
ناليك: ليكنه چوو، دژبه يه ك [ع] غير متجانسة [E] Heterogeneous.

ناكۆك: (موزىك) discord.

نالبهكى: ژىرپيالە.

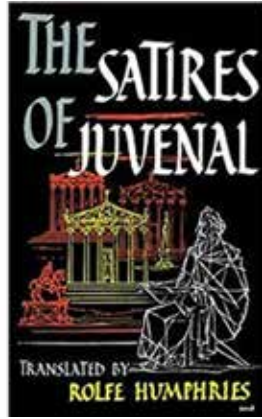
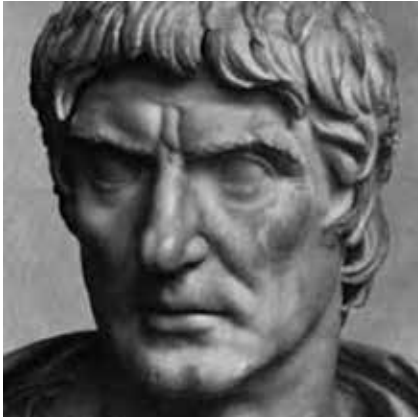

نامه بۆ سوڧى قۇلان: les lettres à Mademoiselle Volland يان
letters to Sophie Volland بۆ ماوهى سى دانە سالى رهبهق، تا
دوا پۇژەكانى ژيانيان، دىنيس ديدىرۇ، نامەى ناسك و پر له
هەستى بۇ دۆستەكەى لوبى هينريه تا قۇلان نووسى.

نامهخۇا: وشەى سەيرمان :: (نامهخوا سەيره) بۇ خوشەويستى .
نان و سىرك: (گەران-بەرگى ۴) له دەقەكە به لاتىنى هاتووه
«panem et circenses». جووڧينال Juvenal هۇنەرى كۆتايى سەدهى
يەك و سەرهتاي سەدهى دووى رۇمان، له پەرتووكى ساتيرهكاندا

ئەللى مروفى ئاسايى ھەرچەند بۆ ئازادى ئەكپرووزىنەو، بەلام ئەوھى كە ئەيانەوئى، ھەمان «panem et circenses» (نان و سەرگەرمى) يە.

نانەقەل: نانى پىرۆز كە لە كلىسا ئەيخەنە سەر زمانى نوپۆزكەران
 .Sacramental bread [E]

نانەلەم: نانەزگ، كرىكارى پۆژانە بە پىخۆرەو.
ناواخن: ناوەرۆك، ئەو شتەى ئەخرىتە ناو شتىكى ترەو: ناواخنى
 پشتوئىن.

ناوازه: دهگمهن، نادر، كه م وینه.
ناوگورك: ئاگردانی ناوه پراستی ژوور، ئاگردانی ناو په شمال.

ناوه: ده فری قورکیشان، بوتهی گواستنه وهی ئاسن و قور و چیمه نتۆ.

ناوه زیل: ناوه پراستی هه ر شتی :: زیل: ناوه پراست
ناوه ندیار 1: غه بیزان، ئه وانه ی خو یان به ناوه ندیاری نیوان ئه م
 و ئه و جیهان ئه زانن، پیسگویی ئه که ن و گیان بانگ ئه که نه وه

.Medium [E]

ناوهندیار ۲: بهریوان، هوکاری سازدانی نیوان دوو لایه ن
[ف] دلال، واسطه [ع] وسیط .

ناوهندیار ۳: نیوژیوان :: تیبینی : ناوهندیار له ههر سی و اتاکه دا
یهک تاییه تمه ندی هه یه و ئه ویش ئه وهی که دوو شت پیکه وه
گری ئه دا؛ مروقی فیزیکی و گیانی متافیزیک؛ دلّبر و دلّدار؛
دوو لایه نی جهنگ و دژ به یهک .

ناوازه: ده گمن، نادر، کهم وینه .

ناوگه ۱: دورگه ی بچکوله ی لمینی ناوه راستی چه م .

ناوگه ۲: ناوگه ره، سنووری نیوان دوو زه مینی شیوه ردبر او .

ناوگه ۳: ده شتایی نیوان چیاکان .

ناویزه: جهبه، جیاواز و تاییه تی نهک ئاسایی [ع] [ف] استثنائی،
شاذ .

ناهاوسه نگ: ناهه نجار، شیواو .

ناهروو: سرک، په موک [ف] گریزیا [ع] مته رب [E] Elusive .

ناھیتسا: بيماد، نائاسووده، نارہحت.

نايب: بريكار، جيگر.

نايك: Nike نايكى له ميسولوزى يونانيدا نوپنهرهوى خوازنى

سهركهوتن بوو، بهرامبهركهه لاي روميهكان فيكتوريا بوو.

نخاي: ناسه لار، بيتهدهب.

نزا: دؤعا، پارانهوه.

نزاي چوارشه مهي خوله ميش له كليسا: Ash Wednesday

له بيرت بي له خاكيت و نه گه ريپتهوه بو خاك.

نزان: مزده، مزگيني، هه والي خوش.

نزگهره: سهركهوتني به پري هه ناسه كه نه بيته هوئي ته وهى دهنگي

هك له گه روو بيتهوه دهرهوه.

نزگەرەى شوفاژ: كاتى ھەلکردنى شوفاژ لە دوای چەند مانگ
گەرما، ھەندى دەنگەدەنگى لىوھ دى وەكو نەگەرەى مرۆف وایە.

نژم: تىپ، بىچم، روالەت، قەلەفەت.

نژیارشان: میھراز، ئارشىتكت [ع] [ف] معمار [E] architect.

نژیارشانى: ھونەرى تەلارسازى [ع] [ف] معمارى [E] Architecture.

نژیارشانى ژۆزویت: Jesuit architecture لقیكى بچووکی شیوازی

بارۆك كە وشك و توندپهوانەیه، رینگە بۆ شیوازی پازىترى

رۆكۆكۆ Rococo خۆش ئەكات.

نسرەم: شوینىك كە ھەتاو نایگرتەوھ و بەو ھۆبەوھ لە دارەتى

ئاسايى خۆى دەرئەچى، بۇ پىستى مرؤف مات و سىس و گەر زەوى بى شىدار ئەبى.

نِسگۆ: شىكىتى هينان، هەلەنگوتن، لىقەومان، سەرسم.

نغرو: بە زويدا رۆچوو، كەسىك تاس بردىتتیهوه [E] overwhelm.

نفت: داهینراو، تازە، نوئى، سۆلان [E] [F] بدیع [E] Exquisite.

نمود: (۱) قەلأفت، دیمەن :: كابرایەكى بى نمودە، باوكى زۆر

بە نمود بوو (۲) گەشە و پرشنگ، نواندن، نمانای [E] [F] جلوه.

نۆبەت: مالآريا.

نۆبەخت: (۱) كىژىك كە خوازىنى كرايى (۲) تازە كىسە، تازە

پىگە يشتوو، كەسىك كە لە پرووتىيەوه دەولەمەند بوويى.

نۆبەخس: كەسىك كە بۆيە كە مجار لىي خوش بوويىتن و بە خشرابى

:: ئەمجارەيان نۆبەخست بى، بەلام ئىتر خراپە نەكەى.

نۆددان: كەس يان گياندارىك كە تازە ددانى دەرھاتبى.

نۆرن: Norn لە ميسۆلوژىي سكاندیناڤادا نۆرنەكان سى ماخواى

چارەنوسن: Urd ئور (رابوردوو)، Verdandi قەرداندى (ئىستە)

و Skuld سكول (داھاتوو).

نۆژەن: نوپکردنەوه.

نۆژەنقانی: restoration کردەوهی گەڕانەوهی ھەر شتیک بۆ خاوەنەکە. لە میژووی فەڕانسە بە خولی گەڕانەوهی بۆربۆنەکان بۆ دەسلەت، پاش ئیمپراتۆری یەکەم ئەوتری، کە لە ھونەری کەلوپەلی ناوماڵیشدا ڕەنگی داوەتەوه.

نۆفەرانسە: واتە ئەوانەى تازه بوون بە فەڕانسەیی، جا جوولەکە یان ھیی تر.

نۆفیلینۆ: Novellino کەشکۆلی سەد چیرۆکە کە نووسەرێکی بیناوی فلۆرانسی لە کۆتایی سەدەى سیانزەدا لەمەر بابەتی جوراوجۆر نووسیویتی، کە تا ڕادەیک تەوساوی و ڕەخنەگرانەیه.

نۆمىس: (گەپران بەرگى ۴) تازەكار، شاگرد، تازە ھاتوو، تازەورگىراو

recruit [E]

نۆ-يۆنانى: neo-Hellenic (گەپران بەرگى ۴) بە واتاى مانەوہ و

خوپاراستن تاكاتى ئەمپروۆ. خولى تازە و پاش رووخانى ئىمپىراتورى

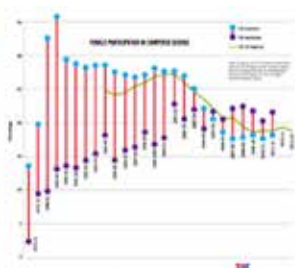
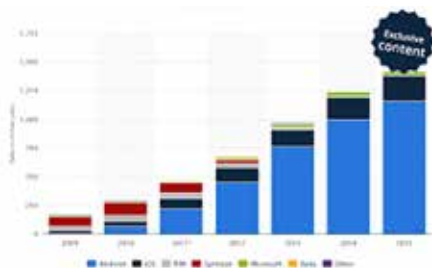
ھەزارسالەى بىزەنتى لە ۱۴۵۳دا.

نوالە: بابۆلە ھەویر کە ئەدرى بە پاتال بە تايبەتى وشتەر، قەپال،

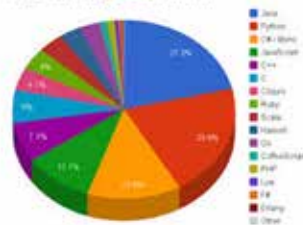
دەسكى گىاي دووراو.

نوانە: خستە، كىرف، گەلالەى ھیلدار بو پەيوەندى نيوان پاژگەلى

گەلالەيەك [F] نمودار [E] رسم بياني [E] the chart.

Programming languages - Hello World Open 2014

نوخشە: نۆبەرە، نزاى چاکە بو کەسيک :: نوخشە بى لە تۆش!

نوقل: شەکرۆکە، شيرىنى [F] آب نبات [E] حلويات، سکر نبات

Candy [E]

نوقلانه: شیرینی مزدهی خوښ، نوخشانه‌ی باش.
نوقمه‌سار: که‌سیک که‌خه‌ریکه‌ئه‌خنکې [ف] غریق [ع] غائر
 .Sunken [E]

نویرده: قه‌راغ‌دادروونی‌لیوی‌جلوبه‌رگ.
نویرخانه‌ی جوتو: Giotto chapel کلیسای بچوکی سکرونی
 Scrovegni ناسراو به‌تارینا له‌شاری‌پادوفا.

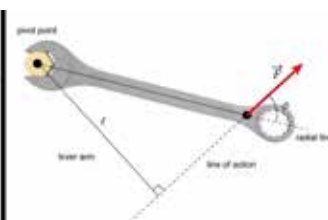
نویرگه: مصلی: له «صلاة»‌ی‌عه‌ره‌بی‌واته‌شوینی‌نویر‌خویندن،
 به‌لام له‌زور له‌شاره‌فارسه‌کان‌وه‌ک‌شیراز و مه‌شه‌د به
 سه‌یرانگه‌ی‌ده‌ره‌وه‌ی‌شار‌ئه‌وتری و ره‌نگه‌نویر‌یشی‌لی‌خوینرابی.
 مصلی له‌ولاتی‌عه‌ره‌ب‌مزگه‌وتی‌تایبه‌ته‌که‌حه‌وشه‌ی‌گه‌وره‌ی
 هه‌یه و نویر‌ه‌بارانه و له‌و‌بابه‌ته‌ی‌لی‌ئه‌خوینری. حه‌وشه‌ی
 نویر‌گه به‌زوری‌ئه‌که‌وویته‌پشت‌مزگه‌وته‌که‌وه له‌به‌ر‌ئه‌وه‌ی
 خه‌لکه‌که‌ئه‌بی له‌پشت‌سه‌ری‌به‌رنویر‌ه‌وه‌بوه‌ستن.

نوئل: Noël به فه پراسی جه ژنی له دایکبونی عیسیاه و به ئینگلیزی
 ته کاته کریسمهس Christmas.

نوئل: باری، له وازه، لۆسه، باری ۱۰۰ اهرم ۱۰۰ رافعه ۱۰۰ Lever.

نوئلدان: به لۆسه بزواندن.

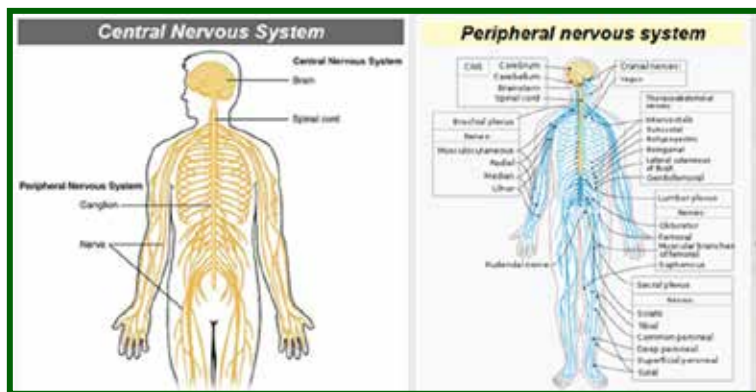
نوئیشک: (۱) گه وههر، مایه، هیسن ۱۰۰ ۱۰۰ ماده ۱۰۰ substances (۲)
 هیسنی هوئبهر.

Periodic Table of the Elements

H	He																	Li	Be	B	C	N	O	F	Ne
L		K		Ca	Sc	Ti	V	Cr	Mn	Fe	Co	Ni	Cu	Zn	Ga	Ge	As	Se	Br	Kr					
Rb		Sr		Y	Zr	Nb	Mo	Tc	Ru	Rh	Pd	Ag	Cd	In	Sn	Sb	Te	I	Xe						
Cs		Ba		Hf	Ta	W	Re	Os	Ir	Pt	Au	Hg	Tl	Pb	Bi	Po	At	Rn							
Fr		Ra		Rf	Db	Sg	Bh	Hs	Mt	Ds	Rg	Cn	Uut	Fl	Molv	Lv	Uuq	Uub							
La		Ce	Pr	Nd	Pm	Sm	Eu	Gd	Tb	Dy	Ho	Er	Tm	Yb	Lu										
Ac		Th	Pa	U	Np	Pu	Am	Cm	Bk	Cf	Es	Fm	Md	No	Lr										
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18							

نورۆلۆجیست : Neurologist نورۆلۆگ، پسیپۆری میښک و دهمار.
نورۆلۆگ : Neurologist نورۆلۆجیست، پسیپۆری میښک و دهمار.
نورۆلۆجی : Neurology رشته‌یه‌کی زانستی پزیشکییه که سه‌روکاری له‌گه‌ل ناسازییه‌کانی سیستمی دهماری هه‌یه، نۆرین و چاره‌ی ئه‌و ناسازییانه ئه‌کا په‌یوه‌ندیان به سیستمی ناوه‌ند و دهره‌کی دهماره‌کانه‌وه هه‌یه.

نوسه‌ک : (۱) شتی که توند ده‌لکی :: (ده‌مووکانه زۆر نوسه‌که)
 [ف] بسیار چسبناک (۲) پړوناس .

نوسینگه‌ی کاراگایی : Detective Agency یا firm of inquiry agents
 یان private investigator agency بنکه‌ی پشکنین و لیکۆلینه‌وه که پسیپۆر و (کار ئاگان)، راهینراوی بواری توژینه‌وه و پشکنین،

له لايەن كەس يان كۆمپانیاكانەو ە ئەرکی پشكینین و لیکۆلینەو ە
ئەنجام ئەدەن ، له بەرامبەر مووچەیه کی دیاریکراودا .

نووکە زمانی : Tip of the tongue دیاردە ی نەدۆزینەو ە ی وشە له

بیردا ە ئەفاسیا .

نهای : دۆشەک و پشتی له پەڵاس و بەرە چاککراو .

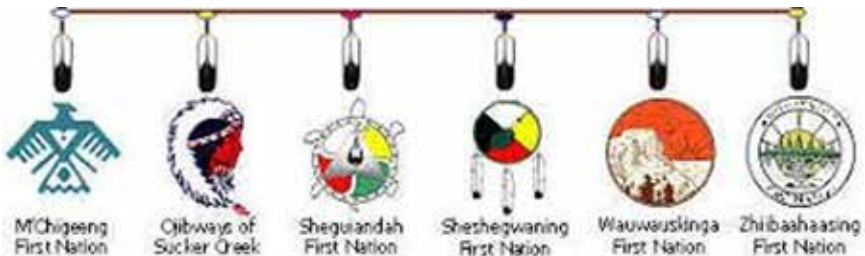

نەپۆر : نالەبار ، نارێک ، ناقۆلا .

نەتوو : بەدەفەر ، بەدەفزر ، ئاکار خراب ە بداخلاق .

نەتەو ە ی یەکەم : first nation دانیشتوانی سەرەکی ە هر کیشوهر

و مەلبەندیک :: سووریستەکان ، نەتەو ە ی یەکەمی ئەمریکان .

نه جما: ناوی عاشقیکه له دووری یاره‌که‌ی به ناوی ره‌عنا شی‌عری وتوو و شی‌عه‌کانی دهم به دهم گه‌پراوه (۳) چیرۆکی دل‌داریی وه‌کوو شیرین و فه‌رهاد :: ... شه‌وانی زستان له مالی ریش سپی خیل کۆ‌ئه‌بوونه و چیرۆکیژ سه‌برده‌ی وه‌کوو نه‌جما و شیرین و فه‌رهاد ... بو‌ئه‌وتن.

نه‌خۆشکار: په‌رستار، نیرس [ع] ممرضة.

نه‌خۆشی میرانه: میرانه، جمگه‌ئیشه، هه‌وکردن و ئاوسانی جمگه به هوی بوونی ترشی میزه‌وه (یوریک ئه‌سید) له خویندا [ف] [ع] نفرس [ع] gout.

نه‌خوازه: نه‌خوازه‌للا، به‌تایبه‌ت.

نه‌خون: ئه‌سپیک که قوونی بلینده و ملی نه‌وییه [ع] pony.

نه‌ده‌لین: کووتالیکی ئه‌ستوو‌ر یان ته‌نکی به‌رگه‌گری به‌قیر داپۆشراوه

که ناو نه ده لێنیت ، بریزنت [E] Tarpaulin , waterproof .

نهرد: وشهیهکی کورد مادیه به واتای تهخته. له شیوازی تریشدا به کار هاتوووه وکو (نهرده) به واتای لاجامه ی پلیکان یان محاجرهه. (نهرد) به واتای گه مە ی تاو له یه و هه چهند له پوژ هه لاتی کوردستان (تهخته نهرد) یش به کار ئه هینن ، به لام ئه وه وه کو هه له یه کی چه سپاوی لیهاتوووه. وشه ی تاو له به واتای نهرد که له باشووری کوردستان هه یه عه ره یش به کاری ئه هینن و خزمه له گه ل table ی ئینگلیزی .

نهر مۆله: mollusc گیانه وهری نهرمی بێ مۆغهره ی زهریایی وهک ئه خته بوت و شهیتانو که که به زۆری له ناو سه ده ف و گوچکه ماسی دا ئه ژین .

نهرمه ناسه: هه ناسه دانی مروقی خه وتوو. دهر باز بوونی هه ناسه یه به ئاسوودهیی له کاتی خه وتن دا :: پرخه: دهنگی که پۆی نوستوو [ع] [ف] کفیر.

نهمهن: نه مین [ف] میرا، ناپایدار [ع] فانی [E] mortal.

نهرمه نیشک: له بار و شیک و شیاو، جوان، شهنگ، چه له ننگ.

نهرمه یه: ئاسایش، پولیس. شورته.

نهرمه شه: که یف، سه ره تای سه رخۆشی و مهست بوون.

نهرمه ته: نه پرره، قریوهی به رز و گه وره [ع] [ف] نهره [E] roar.

نهمه توللای وهلی: یان شا نهمه توللای وهلی ماهانی کرمانی که به ره چه له ک کورده، هه رچهن دیوانیکی گه وره ی به زمانی فارسی هه یه به لām **نوخشانه** یا «پیشگوئی شاه نعمت الله» راسته و خو له پیشبینیه که ی **عیل به گی جاف** ئه چیی؛ شا نهمه توللای له شاعیران و عارفانی سه دهی پانزه ی زاینیه، ریبازیکی نوویی له سوڤیگه ری دا داهینا و به پیری دهرویشانی نهمه توللایی ئه ناسری.

نهفلم: Nephilim هیبروو נְפִילִים به گوڤره‌ی بره‌گه‌کانی ۱: ۶-۴
سیفری کوڤره‌و له ته‌وراتدا «کورانی خوا» و «کچانی پیاو» ن بهر
له توڤانی نووح.

نه‌قیزه: داریکی نووک تیژه، یان نووکی ئاسنی تیژی تیگیراوه، کهر
و گای پی لیته‌خوړن :: نه‌قیزه‌دان: هه‌ندی جار وک ته‌س به‌کار
ته‌هینری :: دیاره‌تیناگا، نه‌قیزه‌یه‌کی تیوه‌ژنه.
نه‌گبه‌ت: هه‌ژار، ره‌بن.
نه‌مرچ: نه‌دوو، مؤن.
نه‌مرود: به‌پیی ته‌ورات نه‌وه‌ی نووح و پادشای باییل بووه.

نه‌مه‌ن: نه‌مین [ف] میرا، ناپایدار [ع] فانی [E] mortal.
نه‌نکه پیپیه: نه‌نکه پیپیه: Mme. Pipelet ژنی ده‌رگاوانی رۆمانی

پرازه‌کافی پاریس The Mysteries of Paris، ژوژن سوو Eugène Sue.

نه‌نگواز: گرکاشه، فهرته‌نه، چه‌تون، سه‌خت و دژوار.

نه‌واخت ۱: رواله‌ت، رووکار، شیوه :: (یه‌کنه‌واخت: چوونیه‌ک،

یه‌ک شیوه و پرواله‌ت [E] uniform.

نه‌واخت ۲: هه‌وا.

نه‌وازه: نه‌خوازه، به‌تایبیت، به‌ویژه :: (ناوازه: ده‌گمن، نادر،

که‌م وینه.)

نه‌واقه: ده‌وروبه‌ری شار، فه‌راگه‌رد، ناوچه [F] حومه شهر

[E] suburb.

نه‌وای ناکوتنا: In Tune with the Infinite.

نه‌وژ: ئه‌فرا، سپیندار، سنه‌وبه‌ر.

نهوهال: نهوجهوان، تازهلاو.

نیرو: Nero (۳۷-۶۸) ئیمپراتوری رۆما له ۵۴ تا ۶۸ ی زاینی؛

نیرون.

نیزهک: شوّله، گرئهستیره [ف] شهاب [E] meteor.

فهرگهنگی شاسوار

۱۰۳۳

نهیتم: ته وژم.

نیپتۆن: Neptune خوی ئاو و زه‌ریایه.

نی پلاس ئوولترا: ne plus ultra لاتین ، ده‌سته‌واژه‌یه‌که که هیرکول له‌سه‌ر کیوی کالپه نووسی که پیی و ابوو سنووری کۆتایی جیهانه و به واتای له‌وه بالاتر نابیی به‌کار ئه‌هینری. دوو شوین که له هه‌موو زیاتر پرسی تیئه‌چیی ستوونی هیرکول بن یه‌کیان کیوی هاشۆ له سبته و ئه‌وی تر کیوی موسا هه‌ردوکی له ولاتی مه‌غریبن.

نی‌رگسه‌چار: شوین و می‌رگی نی‌رگز :: (چار: شوین و جی‌گه‌ی روانی شتی‌ک).

نی‌رگه: گری بلندی ئاگر.

نی‌روس: Nereus له میسۆلوژی یۆنانیدا خوی تاریکی و ئا‌ژاوه.

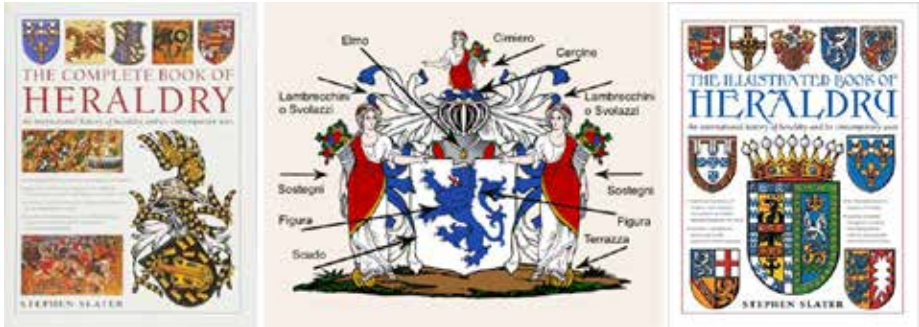
نیزه‌کان: Lances یا The Lances of Breda یان پراده‌ستبوونی به‌ردا له شاکاره‌کانی فیلاسکیزه و وه‌ک شارلۆس له (گه‌ران به‌رگی ۳) ئاماژه‌ی پیته‌دا سه‌رداری سه‌رکه‌وتووی ئیسپانیایی ئیسیپینۆلا به خاکه‌پراییی به‌ره‌و سه‌رداری شکسخواردووی هۆله‌ندی ئه‌چی که شمشیره‌که‌ی لێ وه‌رگری.

نیشاندن: کڕینه‌وه‌ی ئافره‌تی له‌شفرۆش و کردنی به‌سووتلی یان ماره‌پڕینی.

نیشانه‌ناسی: heraldry پیشه یان زانستیکه له میژوووی پاشایه‌تی و خانه‌دانه ئاریستۆکراته‌کاندا بۆ ناسینی چه‌مکی هێما و نیشانه‌کان. به یارمه‌تی ئه‌م زانسته ناو و نیشانی بنه‌ماله، چه‌نگاوهران، ره‌نگی تایبه‌تی، هێما، مۆر، خشل، هه‌له‌که‌نراو و

سکه‌کان دیاری ئه‌کری.

نیشه ١: یاداشت، بیره‌وه‌ری نووسیاگ.

نیشه ٢: نمره‌ی فی‌رکار و خویندکار له تاقیکردنه‌وه‌دا.

نیشه ٣: چه‌شن له‌ویته.

نیشه ٤: که‌یف، نه‌شه.

نیگار: وینه، تابلۆی کی‌شراو، وینه‌ی کی‌شراو.

نیمفنبورگ: Nymphenburg گه‌ره‌ک و کۆشک و فی‌رگه‌یه‌که‌لای

باکووری پۆژا‌وای میونخ له پارێزگای باقاریای ئالمان، کارگه‌ی

چینی سازی به‌ناوبانگه.

نیمفۆمه‌ینیاک: ژنی سی‌ت بلۆق، ژنیک که‌وازی سی‌کسی زۆر و

له باشارنه هاتووی هه یه .

نیمف و ئیغه بۆس: Nymph and Ephebos یۆنانی ، له په یکه رتاشیی کلاسیکدا نوینه ره وهی جوانیی گهش و پاراوی ژنانه و پیاوانه ن .

نیوکهت: کورسی درێژۆکهی دوو سی کهسی ، قه نه فهی ته خته .

مه رکه نکی شاسوار

١٠٢٦

نیوهرپوشانو: matinée شانۆگه‌ری یان فیلمیک که به رۆژ پيشان
ئه‌دری.

نیهاد: Subject (پریزمان) به‌شیکه له رسته که هه‌والیک ده‌رباره‌ی
ئه‌دری و هه‌میشه ئه‌که‌وێته پيش گوزاره‌وه. وشه‌ی بنچینه‌یی
له به‌شی نیهاد بکه‌ره. گوزاره: predicate به‌شیکه له رسته که
هه‌والیکه ده‌رباره‌ی نیهاد ئه‌دا و هه‌میشه ئه‌که‌وێته دوا‌ی
نیهاد‌ه‌وه، وشه‌ی بنچینه‌یی له به‌شی گوزاره فرمانه.

نیهیلیزم: وه‌رگیراو له nihil ی لاتین به واتای هیچ، بۆچوونیکه
فله‌سه‌فیه ژیان به بی و اتا و ئارمانجی ده‌ره‌کی یان ئاکار و ره‌وشتی
ده‌روونی ئه‌زانن، ئه‌م بۆچوونه لایه‌نگری لۆجیکه‌ی زانسته‌یه
و فۆرمیکه‌ی تایه‌تی پۆزیتیفیسیم و ماتریالیزمه، راپه‌رینه‌یکه
دژی هه‌موو ریسایه‌کی کۆمه‌لایه‌تی و، دژایه‌تی کردنه له‌گه‌ڵ
حکومه‌ت و ئاین و خیزان. پێی وایه زانسته‌ی چاره‌سازی هه‌موو
گرفته‌کانی کۆمه‌له. نیهیلیزم، یه‌که‌مجار له سه‌ده‌ی نۆزده‌ی
زاینی له رۆمانی به‌ناوبانگی ئیفان تورگنیف به‌ناوی باوکان و
کوران له ریگه‌ی که‌سایه‌تی بازارۆف ه‌وه بلا‌وبوو‌یه‌وه.

(w)

وا بکه که نهژی: (گه‌ران به‌رگی ۳) ئینجیلی کوردی، لوقا، به‌شی ۱۰ - ۲۷ و ۲۸ (عیسا پیی وت: وه‌لامه‌که‌ت پراسته. گه‌ر هات و کارت پیکرد، ژبانی هه‌تاهه‌تایی به‌ده‌ست ئه‌هینی.)
واتر-کلۆست: water-closets زووریک به‌سیفۆنی توالت‌ه‌وه.
واتۆ: Antoine Watteau (۱۶۸۴-۱۷۲۱) شیوه‌کاری ره‌نگنامه‌ی فه‌رانسه‌یی.

وار ۱: پاشگریکه له‌ ناو، ئاوه‌لناو دروست ئه‌کا وه‌ک خوینده‌وار، به‌نده‌وار .
وار ۲: وشه‌یه‌کی کوردمادی‌یه به‌ واتای مالّ و به‌ گشتی به‌ واتای شوین و جیگه‌ دی، وه‌ک شوینه‌وار.
وار ۳: پاچرا، پاره‌یه‌که له‌ کاتی بردنه‌وه له‌ لایه‌ن خاوه‌ن قومارخانه‌وه وه‌رته‌گیری.
وارخان: ئاپارتمان؛ خانووی چه‌ند نهۆمی بیحه‌وشه [E] suite.

وارش: شوهری قهلات، دیوار، سیاج.

واره ۱: باری بچوک که به دست هه‌لبگیری :: دهسته‌واره: باری دووده‌ست، دهسته‌واره‌یه‌ک نانی هیئا.

واره ۲: قه‌رزبه‌قه‌رز، دهسته‌واو.

واره ۳: پاژ، به‌شی له چند به‌ش [ع] [ف] قسط.

واره ۴: وه‌رگرتنی قه‌رز و دانه‌وهی به چند به‌ش به قازانجه‌وه، کپینی شت به قه‌رز و دانه‌وهی پاره‌که‌ی به (واره) واته به‌ش به‌ش :: ته‌نھا دوو واره‌ی لام ماوه [ع] [ف] اقساط، تقسیط instalment [E].

وازا: پروون، دیار :: وازا و پیوار [ف] معلوم و مجهول.

وازوای: پارا، هه‌رده‌بیر، دوودل، بیره‌بیر، در‌دوونگ [ع] [ف] وسواس.

واژا: دووباره.

واشتا: گراوی، دل‌دز، ماشقه [E] Mistress.

- واگوزار** : سپارده، سپاردن .
- وافور** : ئامرازی تریاک کیشان .
- واهش** : کیویله، کیوی، درنده، دهسته مؤنه کراو .
- وچان** : پشودان، حه سانه وه .
- ودم** : نزای چاکه، پیوقه ده می چاکه، نه فه سی به باشه :: ودمی
بیروژه، :: ودمی عیسا مردووی زیندوو کرده وه .

- ورم** : پروخان، پمان، هه ره سه پنان .
- ورپاره** : ورپنه، قسه ی بیهوشانه .
- ورته** : قسه ی له ژیر لیوانه وه .
- ورک** : گروو، بیانوو .
- وزم** : ره شه دار، ناروهن [E] elm tree .

وزمی دژہ ناوہند: موّنه بیژ، ناوہندیژ :: موّنه وار و موّنه بیژ ۱۶

مرکزگرا و مرکزگریز ۱۷ قوه معاکسه centrifugal ۱۸.

وست: ئاگاهانه، به ئاگا، به زانین.

وستی سهر به ست: Free-will، خوبه خش، وست به واتای

ویست و مه به ست.

وشت: وریا.

وهشکهر: ده لال ۱۹ پانداز.

وشکه ناو: وشکه هه ناو، هه ناووشک؛ له ناوچهی که مئاو به رد چال

ئه کهن، باراناوی تیا کو ئه بیته وه بو مه ر و مالات. چاله به رد.

ولاتی میهره بانى: The Map of Tendre یا Carte de Tendre

نه خشه به کی خه یالی فه پانسه یی ولاتیکه به ناوی ته ندر، که

چهندین دهست کیشابوویان . سالی ۱۶۵۴ بویه کهم جار له به شی
 یه کهمی پښتانی Clélie نووسینی مادلین دو سکودری چاپکراوه ،
 پيشاندهری هورمی عاشقانهی ئاريسټوکراته کانی سه دهی حه قده
 و پښازی دؤستایه تیی تازه به ره و ولاتی خوشه ویستییه به
 ره چاوکردنی بایه خ و گرنگیی کات .

ولسات: ئازهل و پاتال، گاوگؤل .

ولنگه: دهسته پاچه، په ککه وته، داماو؛ قسهی بی سه روبه ر
 [ف] چرند و پرند .

ونداکردن: ونکردن، بزرکردن .

وهبا: کولیره .

وه به رهینان: وه گه پرخستنی سه رمایه له بواره جیاکاندا

[ف] سرمایه گذاری [ع] توظف رأس مال [E] Investment .

وه جوود: Wedgwood ناوی وه ستاکار و داهینهری کارگهی کاشی و

چینی له ۱۷۵۹ وه له فه پراسه، که مارکه یه کی به ناوبانگه .

وهرجا: نیوانی بهردهوام، ههمیشهیی، بهردهوام، هرماو، مهندوخ

.duration [E] duree [E]

وهرجاوهند: هرماو، وهرجا، مهندوخ.

وهرد: له جاریک پتر کیلراو.

وهردیان: زیندانبان.

وهرسهل: قاپوره، ئیسکبهندی پیشهکانی لهش.

وهرگرته: مشتق، مشتقات.

وهرم: خهو، خهف، خهوتن، نفس.

وهرهتاو: خوهرتاو، بهروژ: نساو و بهروژ.

وهرههرام: وههرام، بههرام، ناوی روژی بیستی مانگ، فریشتهی

سههرکهوتن و پیروزی له ئایینی زهردهشتیدا، که پادشایانی

ساسانی ستایشیان کردوون و له جهنگهکاندا داوای یارمهتییان

لیکردوون.

وهزا: باریک، زراف، لهپ و لاواز، دالگوشت؛ بیچاره، بهستهزمان.

وهزهن: وهزهنگ، ئازار، تهگهره، گهزهند، زیان.

وهزهنگ: ئازار، تهگهره، گهزهند، زیان.

وهزهنگاز: نهخه له ساو، لاواز و بېه رگه [ف] آسيب پذير [ع] غير

حصين [E] vulnerable.

وهش ئاما: مال ياوا.

وهشان: ده زگای چاپ و په خش.

وهشكهر: ده لال [ف] پانداز.

وهش و ورا: ساخ و به ده ماخ.

ويړغه: روينه، نه رمه غار.

وهگير: چيركويتز [ع] قصه گو، حكایت خوان [ع] پراوى [E]

narratore.

وهنه دى ۱: شووشه يي، هيښنيك كه نه وديوى ليوه دياربى

[E] Transparency.

وهنه دى ۲: ده ربيچه، په نجه ره ي بچكوله.

وهندی ۳: جامخانه ، ویتیرینی شووشه .

وهوی : بووک .

وهویله : بووکشانز، قهرهقوز، puppet-theatre [E]

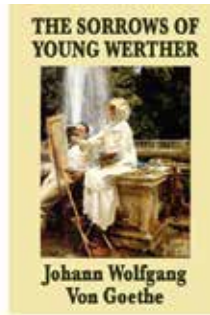
وہیل: تہنووری وہیل، ناوی بیر یان دۆلّیکه له دۆزهخ.

ثلاثة وديان في جهنم

وادي سقر	وادي ويل	وادي غي
وهو تارك الصلاة حيث قال تعالى امسلكم في سقر قالوا لم نكن من المسلمين وقال اوماذرك ما سقر لا تبقي ولا تذر وهذا الوادي بمجرد دخول تارك الصلاة تذوب عظامه من شدة الحرارة وتترك الصلاة يحشر مع فرعون وهامان ويحرم من شفاعته النبي صلى الله عليه وسلم	وهي لمؤخر الصلوات بدون عذر وهو وادي مليء بالعقارب والحيات لهوكة تعالى او ويل للمصلين الذين هم عن صلاتهم ساهون	من يجمع الصلوات في صلاة واحدة قال تعالى اغلظهم من بعدكم خلف اصحاب الصلوات واتبعوا الشهوات فسوف يلقون غيا وتستعبد منه جهنم كل يوم من شدة حرارته فيهل يتحمله بشره
اللهم اني		
أحوذ بك من عذاب جهنم		

ویر: پاره له باتی خه لکدان له چاخانه و چیشتهخانه.

ویرسیئر: Werther ئوپیراهیه کی چوار په رده بیه، نووسینی ژوول
ماسه نه، له سه ر بناغهی رۆمانی په ژاره ی ویرسیئر جه وان،
نووسینی یوو هان وۆلفگانگ گوته.

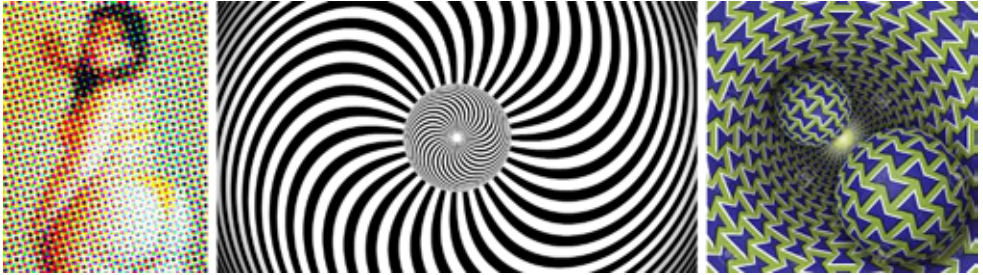

ویژگی: روئینه، نه‌رمه غار.

ویژگی: ٹیلووژن، هه‌لۆسه، تراوکه، خه‌یال :: وه‌میکی وه‌کوو

تراویلهکه و خه‌وه‌نووچکه‌ی خه‌یال و داب‌ران له‌ دنیای پ‌وژه‌ف و

گه‌رانه‌وه [E] illusion.

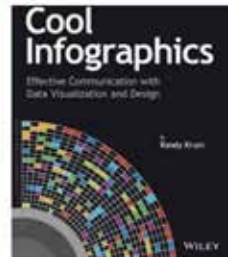
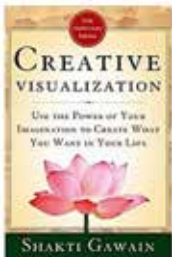
ویژگی په‌سنی: literature of description یان descriptive literature

[F] ادبیات توصیفی [ع] الأدب الوصفی.

ویل: مروی ئاواره و بی جی‌و‌پ‌ری.

ویناکردن: هینانه به‌رچاو [F] تَجَسَّم کردن، تَجَسَّم فکری، تصوّر

کردن، Visualization.

ويدۆر: Charles Widor (۱۸۴۴-۱۹۳۷) مايسترو و ئۆرگژهن.

ويست: whist ياربيه كى په رهى چوار كه سييه وه كو (حوكم) وايه.

ويستريا: wisteria ده وه نيكه له بنه مالهى نۆك گۆلى هيشوويى

هه لواسراوى شينى مه يله وبه نه وشى هه يه.

ویسلر: James McNeill Whistler (۱۸۳۴-۱۹۰۳) شیوه‌کاری
 ئەمپرسیستی ئەمەریکایی خولی زێرین، خاوەنی تابلۆی
 بەناوبانگی دایکی ویسلر. فیلمە جوانەکە ی پرۆوون ئەتکینز (Mr.
 Bean-۱۹۹۷) دەربارە ی ئەم تابلۆیە.

ویلیایەتی خەمسە: واتە پارێزگای زەنگان کە ئەکەوێتە رۆژھەلاتی
 پارێزگای ئازەربایجانی بەناو ئێران. ئەم شارە ئەرەدەشیری
 پاپەکانی پادشای ساسانی دروستی کردوو. ئیژن ئەشکەوتی
 کەرەفتوو ی سەقز تا زەنگان درێژە ی هە یە و ئەگەر تا کۆتایی
 ئەشکەوتە کە برۆیت، گویت لە تەقە ی چە کوشی ئاسنگەرەکانی
 زەنگان ئە یی. تیانە ی مس و چەقۆ ی زەنگان بەناوبانگە. لە
 فارسی دا بەعەرەب کراوی وشە کە واتە زەنجان بەکار ئە بری،
 بەلام لە کوردی دا هیشتاش هەمان زەنگانە کە وشە یەکی
 کوردی و بە واتای بەھدین یان پەپرەوانی پەرتووکی زەندە.
 کۆتایی سەردەمی قاجار کە خێلی خەمسە لەوی نیشتە جی کران
 ناوی ویلیایەتی خەمسە ی لەسەر دانرا. سەردەمی ناسرەدین
 شا، ویلیایەتی خەمسە یەکیک بوو لە بیست و سێ ویلیایەتی
 حکومەتی قاجار. سەردەمی کۆماری کوردستان و ئازەربایجان،

به گویرهی ئه وهی ژمارهیهکی زۆری ئازهری لی نیشتهجی کراوه،
زهنگان له گهڵ ئازهر بایجان دانرابوو.

وینتهر هالتەر: Franz Xaver Winterhalter (۱۸۰۵-۱۸۷۳)
پۆرتریتکاری شارهزای ئالمانی، دانیشتووی فهراڤسه، که
کارهکانی به بازاری دانهنرا.

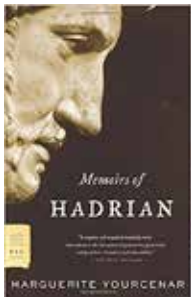

(h)

هاچار: کلیل، مفته، ئاچار، هه لگر.

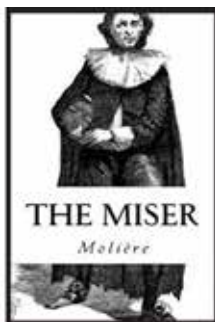
هادریهن: Hadrian (۷۶-۱۳۸) ئیمپراتۆری رۆمی، به یه کییک له پینچ ئیمپراتۆری باشی میژوو دانراوه. په رستگه ی پانتیۆن و فینۆسی دروست کردهوه.

هادس: Hades له میسۆلۆژی یۆنانیدا خوای دۆزهخ و خراپه کارانه.

هارپاگۆن: كه سايه تىي شانۆگه رى رژد The Miser نووسىنى موليه ر
سالى ۱۶۶۸.

هارلم: Haarlem شاريكه له هۆله نداى ولا تى گۆل.

هاس: هه راس، ترس، باک؛ پى حه سيان، هه ستپيكردن.

هاسى: sentimental، هه ستيار، به سۆز، دلته ر [ع] انفعالى، عاطفى

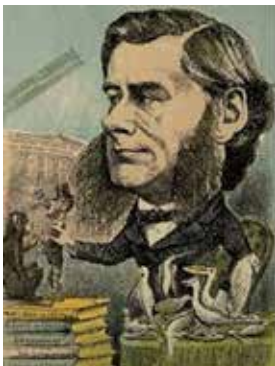
[ف] احساساتى .

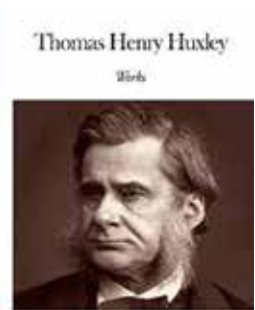
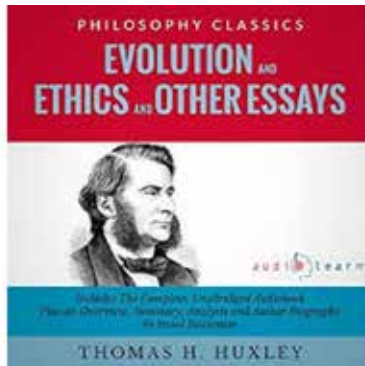
هاڤاس: Havas هه‌والنئیری هافاس له خولی پاشایه‌تی جوولای (۱۸۳۰-۱۸۴۸) له سالی ۱۸۳۲، به پشتیوانی فه‌رمی بانکی ئوفارد Ouvrard، له شه‌قامی ژان ژاک رۆسو، وه‌کو یه‌که‌مین ئاژانسی هه‌والنئیری جیهان، بۆ بلا‌وکردنه‌وه‌ی هه‌موو جووره‌ زیاری پامیاری و ئابووری و دارایی، له‌دایک ئه‌بی و، پاش چه‌ندین گۆرانکاری سه‌ره‌نجام بوو به «هه‌والنئیری فه‌رانسه - Agence France-Press».

هاکسلی: Thomas Huxley (۱۸۲۵-۱۸۹۵) زانای ئینگلیزی، باوه‌گه‌ره‌ی ئالدۆس هاکسلی (۱۸۹۴-۱۹۶۳) وئیزه‌وان و هۆنه‌ری به‌ناوبانگ.

۱۰۴۳

The Perfect Library

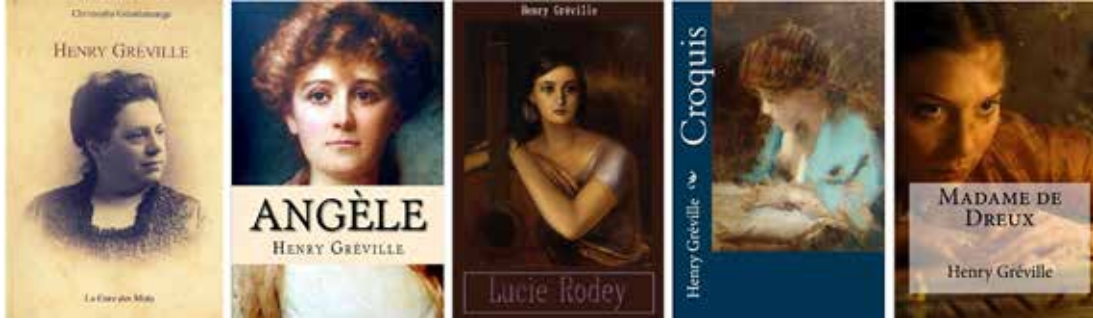
وشه و په‌راویز

هاموتا: بی سهروشوین .

هانری گریشی: Henry Gréville (۱۸۴۲-۱۹۰۲) ناوی

خواستهمه‌نی بو خاتوو ئالیس دؤراند Mrs. Alice Durand

نوسه‌ری فه‌رانسه‌یی .

هانریه‌تای ئینگلیز: Henrietta of England (۱۶۷۰-۱۶۴۴)

که ته‌نھا ۲۶ سال ژیا، کچی بچکۆلانه‌ی چارلزی یه‌که‌م پادشای
ئینگلیز و هه‌نریه‌تا ماریای فه‌رانسه‌یی بوو، شووی کرد به فیلیپی
یه‌که‌م، دووکی ئورلیان .

هاننیبال: Hannibal (۲۴۷ - ۱۸۳ پ.ز) ژنرالی کارتاژی

به یه‌کیک له گه‌وره‌ترین سه‌رداران‌ی میژوو Carthaginian

ئه ژميردري .

هاوبيردۆز : دۆزه ره وهی که سی هاوبیر بۆ هاوکاریکردن له ریکخراو

یان دامه زراوینکدا [E] recruiting – sergeant .

هاوسی : هاوسی، جیرانی له تهنیشه وه (۲) هاوسی و دراوسی :

جیرانی تهنیشت و جیرانی به رامبه ر .

هاوکات : هاوچاخ [E] contemporaneous .

هاوکۆلکه : پیوه [E] coefficient [E] معامل، مسمی [F] ضریب،

شاخص .

هاوکۆلکه ی زۆره ملی : coercion coefficient [E] معامل الإجبار

[F] ضریب اجباری .

هاوکوف : ژن و میردی له پله و پایه و ره سه ن دا وه ک یه ک .

هاوکه وشهن : دوو زهوی که سنووریان لیک ئه گه ریته وه، هاو خاک .

هاوله ند : Meredith Howland لهو ده گمه ن ژنه ئه مه ریکاییانه بوو

له کۆره بالاکانی پرووناکیبری و ئاریستوکراتیی پاریس وه رگیرا .

پرووست ئاشنایی له گه لی هه بوو .

هاولای: که سیکه شوینی نه خوشی هاو له به دهموچاویه وه مایی.

هاوینه: هورکبین، زه پهبین، لینز [E] Lens.

هاوی ۱: گیل، بیئاوهر، گه مژه، عه قل سووک.

هاوی ۲: بیلانه.

هایپنوس: Hypnos له میسولوژی یونانیدا خوی خه وه.

هایپوسرمیا: hyperthermia زاراویه کی پیشکییه به واتای (تا).

هایم: Heim (تالمانی) واته مال، سهرا، خانوو.

هزر ۱: Mind, intelligence, intellect ئاوهر، هوشمندی مروف، ئه و

هینسهی که ریگه به مروف ئه دا له جیهان تیگات و ههستی

بیگات؛ کارگهی هوشمندی و ئه ندیشهی مروف [E] [F] ذهن.

هزر ۲: Mind, brain بىر و هوښ ، توانايى مېشک بۆ بېرھېنانه وه و پاته کردنه وهى ټه و شتانهى فيرى بووه .

هزر شپوان: absent-mindedness . (هزر شپواو: absent-minded) .

هزر شپواو: absent-minded .

هزومه: (۱) گوړى و قوربان (۲) نوکەر، کارهکەر، خزمه تکار :: ټه ز هه زمه کارى به ژنى ته مه [ع] [ف] فدائى؛ خادم .

هس: وتهى ليخوپړنى مهړ، کس ، هر .

هښ: رفوو، دوورينه وهى و چنينه وهى پسپورانهى کوتال يان

مافوورهى گرانبايى که تالکيش بووي يان سووتايى به شپوهيه ک

که شوينى دوورينه کهى ديار نه يى . [E] darn .

هوږه: جى چەند ره شمال پيکه وه .

هۆراسان ۱: پۆژھەلات، ئەو لایە کە خۆری لێوھ دی، خۆراسانیش بە واتا ھەمان پۆژھەلاتە.

هۆراسان ۲: ترس، دڵ بە ترس.

هۆراسان ۳: وەپەز، چارپس.

هۆرتە ۱: وەرته، مافوورە ی گەورە.

هۆرتە ۲: داب و دەستووری ناو خەلک.

هۆرتە ۳: ھاوردە، داھات.

هۆرم: خەونی ناو خەون [ع] [ف] پۆیا.

هۆژینەر: فێرکار، سوودمەند، بەردار [ع] fruitful [ف] آموزندە [ع] مثمرة، توجیھی.

هۆقە: دەفری گچکە ی گۆزە لە ئاسا، ئەو دەفرە گچکە یە ی و افووری تریاک کێشان کە تریاکە کە ی ئەخەنەسەر.

هۆگارت: William Hogarth (۱۶۹۷ - ۱۷۶۴) شیوکار و پەرخنەگری ئینگلیزی.

هۆگر: ۱) دەسکی پاشەوہی ھەوجار (۲) ئۆگر.

هۆلی کاراچی: Caracci Gallery ھۆلی سەرھکی کۆشکی فارنیزی، بالۆیزخانە ی فەرانسە لە ئیتالیا یە کە بە فریسیکۆی ئاگۆستینۆ و

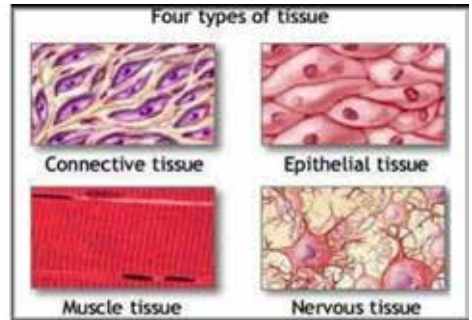
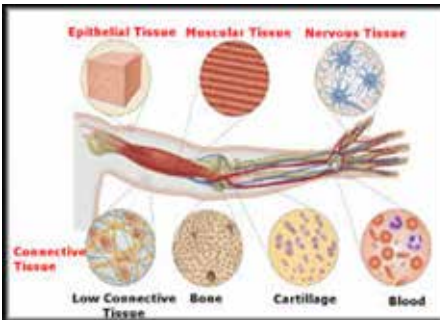
ثانبالہ کاراچی رازاوتہ وہ .

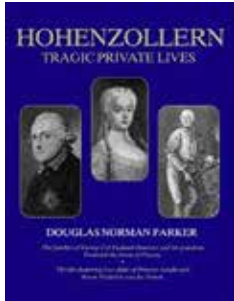
هۆمۆپاسی: homoeopathy چاککردنه وهی نهخۆش لهسه ر بناغه ی
ئه و تیورییه که ئه وهی ئه ییته هۆی نهخۆشخستنی ساخ، پهنگه
نهخۆش چاک بکاته وه .

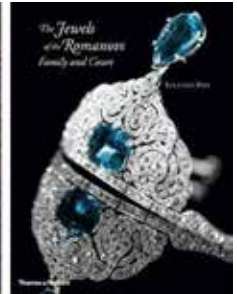
هۆنه: کۆمه له شانیه لهش، بافت، تهون [نسیج] Tissue .

هۆهن زوولپرن: Hohenzollern ناوی بنه‌ماله‌یه‌کی ئاریستوکراتی به‌ناوبانگ و کۆنی ئالمانییه، خانی مه‌لبه‌ندیکه به هه‌مان ناو، ساڵی ۱۸۴۹ چوو ه ناو پرووسیاوه.

هۆهنفلسین: Countess Hohenfelsen هاوسه‌ری مۆرگانتیکی (ئه‌و که‌سه‌ی هاوسه‌رگیری له‌گه‌ڵ نزمتر له‌خۆی ئه‌کا) گرانددوکی پرووسی پاوڵ.

هۆی به‌هۆ: هۆی کاریگه‌ر.

هوتیلی بازرگانی نازاد: Hôtel du libre échange شانۆگه‌ری کۆمیدیی ژۆرژ فیدۆ.

هورته نئس: Hortense de Beauharnais (۱۷۸۳-۱۸۳۷) زړکچی
 ناپۆلیوونی یه کهم، ژنی لویی بۆناپارت پادشای هۆلەند، دایکی
 ناپۆلیوونی سییه می ئیمپراتۆری فه رانسه .

هورم: پیرۆزی، ره سید [ف] شگون .

هومافهر: پیرۆز [ع] [ف] مقدس .

هومایی: کووتالیکی لۆکه ی سپی ئاشداره بۆ کراس و ژیرکراس و
 مه لافه؛ جاو، مۆری، کووتالی سپی چه رچه ف [E] white cambric .

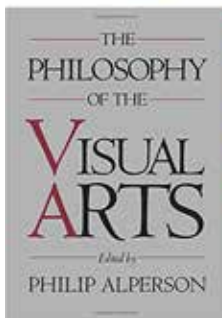

هونه ری ئاکادمیک: Academic art شیوازیکه له وینه کیشان
 و په یکه رتاشی که به گوێره ی زنجیره یه ک ریسای له پیشه وه
 دیاریکراو و زیاتر له بن چاودیڤری دامه زراوێکی فه رمی یان

ٲاكادميڪ بهدى ٽههينرين. له رابوردوودا به هونهريڪ ٽهوترا
 سر به ستانداردهڪانى ٲاكادميهڪ بن، بهلام ٽهمرو ٽهم
 زاراهيه به واتاي ڪونهپاريزي و نهزوكي له داهيناندا بهڪار
 ٽههينري.

هونهري ڊيٽبار: هونهري رهنگاو [E] Visual Arts.

هونەری پەنگاو: هونەری دیتبار [E] Visual Arts.

هوت: خوۆشی، نەشە، شادی.

هەتوان: مەرھەم، مەلحەم.

هەتەر: سوور لە سەر مەبەست [E] [F] جدی.

هەدا ١: ئوقرە، ئارام، تەشە، سەکنین.

هەدا ٢: پیکەوہ.

هەدان: گومان، دێر دۆنگی. دوودلی.

هەراسی ئاپۆرە: ئاگۆرافۆبیا، کۆتایی سەدەى نۆزە، لە وشەى

یۆنانی agora بە واتای شوینی کۆبوونەوہ و phobia، ترسیکی زۆر

و بیبناغە لە قەرەبالخی و ئاپۆرە لە شوینە گشتییە داخراوەکاندا

[E] agoraphobia.

هەرالەبەھارە: [E] زھەرە الربیع [E] primula veris.

هه‌رچی بێ، خۆ باوكم نیهه : Après tout c'est pas mon père

رسته‌یه‌که له شانۆگه‌ریی کۆمیدیی «کچیک له مه‌کسیمه‌وه»

Georges Feydeau (1899) نووسینی ژۆرژ فیدۆ

(1862-1921) که به‌رده‌وام پاته ئه‌بێته‌وه و هه‌موو کاراکته‌ره

میینه‌کان ئه‌یلێنه‌وه.

هه‌رداندن : تووره‌کردن، سل کردن.

هه‌رده‌بیر : وازواری.

هه‌رده‌گیل : چۆلگه‌رد، بیابانگه‌رد، مه‌ردمی ئاواره که بدا به

کیودا.

هه‌رده‌می : وازواری.

هه‌ردین : قه‌لس بوون.

هه‌رزاله : سه‌کۆی له گل یان دار بو که لوه‌په‌ل له‌سه دانان، پپرک،

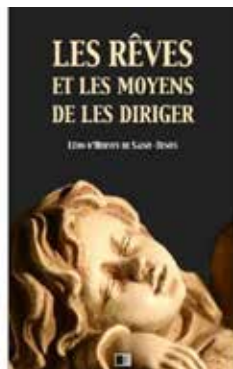
ستیر.

هەرزن: گارس، گیایه که له تیره ی گهنم به دهوهنی بچووکهوه،
ساقه تی کورت و ناسکه، دانه ویله که ی ورد و زیاتر بو خوراکی
بالندهیه، ئارده که ی نانی لیته کری.

هەرشی دو سهنت دۆنی: Marquis d'Hervey de Saint-Denis
(1822-1892) سینۆلۆگ Sinolog یان چینناسی به توانای
زمان و فه رههنگی چین.

ههرمهت: تووکی نهفرین و شه‌ره، واته دهک بتۆبی، کوپر بی.
ههرمه‌نی: هه‌میشه‌یی، وه‌رجاوه‌ند، تا هه‌تایی [ع] [ف] ازلی،
ابدی [E] immemorial.

هەرۆله: ویرغه، قۆترة، گورگه لۆقه، جووری رهوتی ئەسپ که تیژ بروات و سواره کهی رانه شه کینتی [E] amble.

هەرژاندن: هه له خه رچی، ته خشان و په خشان.
ههرمین: برهو، بازارگه رمی شت یان کالایه ک :: ئەمڕۆ برنج زۆر به ههرمینه.

ههرت 1: کاتی پینگه یشتنی شت :: هاوین هه پهرتی میوه به؛ هه ل و په رژان :: هه رچه ند ئە که م هه پهرتم نییه، واته هه لم نییه و نامپه رژیته.

ههرت 2: وهرز، خول، کیس [F] [E] مدة [E] term.
ههرزه نووسی: که سیک که شتی هیج و پووچ و بی مه به ست بنووسی.

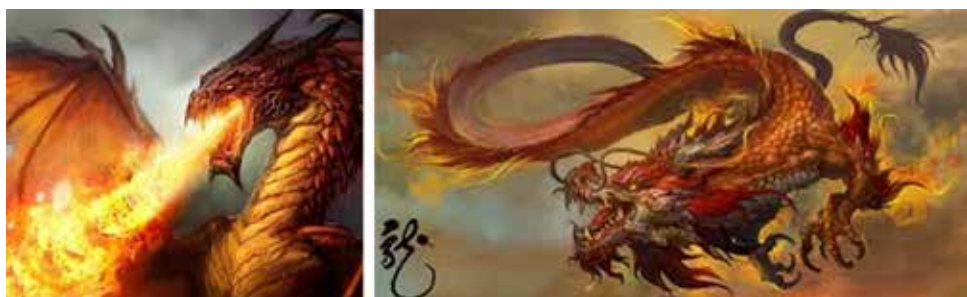
هه زبێ: گیایه که له تیره ی پنگ، هه زوی، مه رزه ی کیوی [E] oregano.

هه زویله: بههارات، وشکه گیا و شتی بوڼ و تام خوشکهری
چیشت [ع] ف ادویه، بهارات [E] Spice.

هه زیا: زهها، چه زیا [ف] اژدها [ع] تنین [E] Dragon.

هه زین: هژان، بهرز و نهوی بوونی سنگ له کاتی هه ناسه
سواربووندا.

هه ژان: (۱) دلّه پراوکه، دلّه خورپیی، داره تیکی دهروونی نیگه رانی
یان تووره ییه سه بارهت به پروداویکی پیوار (۲) شه کانه وه،
راته کان [ع] ف اضطراب، قلق [E] anxiety.

هه ژاندىن: (۱) پراژاندىن :: شىواندىنى بارى دەروونى، شىواندىنى
 بارى كۆمەلايەتى يان تىكدانى بارى رامىارى و ئابوورى [E]
 confusion (۲) راوشاندىن، ژەندى مەشكە.

هه ژاندىن: لكەدارى وشكەوه بوو؛ چروچيلكەى ئاورودوو.

هه ژەندى: سەير، سەمەرە، سەرسووپىن [F] شگرف، شگفت
 [G] مدهش [E] Wonderful.

هەسارەى لۆ قىپرىه: Le Verrier's planet مەبەست لە نىپتۆن،
 هەسارەى هەشتەمى سىستەمى هەتاوى، كە لە ميسۆلۆژىي
 پۆميدا خواى زەريا و هەمان پۆسىدۆنى يونانيه. پيش ناوانى
 هەسارەكە، بە ناوى ئەستىرەناسى فەرانسەيى ئۆربەن ژان

ژوزیف لو قیریه و نه ناوی ئه برا، که به توژینه وهی خوئی ریگه ی
دۆزینه وهی هه ساره ی نیی تۆنی له سالی ۱۸۴۶ دا خوش کرد.

ههسان: سان، بهرده سان [E] blade sharpener.

ههسپه رید: Hesperid له میسۆلۆژی یۆنانیدا ههسپه ریده کان
«په ری شه وار» بوون و کاریان پاسه وانیی باخی خواکان بوو که
سیوی زیرینی لیته روا.

ههستۆکی: sentimentality هاسیگه‌ری، زۆر ههستیاریبون.

ههستهی: توند و شلی تیکه‌لاو.

ههستی ناسی: به‌شیکێ میتافیزیکه که سه‌روکاری له‌گه‌ڵ

سروشتی ههستی و بووندا ههیه، که به‌م پێیه، هایده‌گر لای

وايه ههستی ناسی و دیارده‌ناسی یه‌ک ئه‌گه‌رنه‌وه. [E] ontology.

ههشتاوان: له‌زگین، به‌په‌له، به‌هه‌له‌داوان، به‌له‌ز [E] hurrying.

هه‌شیاز: بالا، به‌نرخ، له‌سه‌ر، هه‌لبژارده [F] ممتاز [E] متمیز.

هه‌لانندن: بڵندکردن، به‌رزکردنه‌وه؛ تواندنه‌وه.

هه‌له‌ک: نیو جه‌غز، زر.

ههلهكەسەما: ١) جۆرەسەمايەكى بە گۆر و تین و ورووژاوه (٢)
مشكگره.

ههئەمسا: له ههلمسان، ئاوسان و پەنەمیان، باکردن،
ههلتۆقین.

ههلاڵ: جەوی مازوو، دەرمانی چەرم و پێستە خۆشکردن.
پێستەى ئازەل، پۆلیمیریكە له ئەسیدی ئامینە بەدی هاتووە كه
پیی ئەوتری پرۆتین، واتە پێستە بۆ ئەوەی بە هۆی كارتیکردنی
میکرۆتورگانیزمەوه تیک نهچی، ئەبێ خۆشە بکری. ئەم
دەرمانەش له پێستی درەختی وهكو سماق و بەروو و فندق و
کاژ بەدی دی که ئەخووسینن و پاش وشکبوونەوه هەندى
بیسولفیتی سوډیۆم Sodium bisulfite ی تیکه‌ل ئەکەن و پێستەى
بێ تیمانج ئەکەن [E] Tannery tan powder.

هه لآمه به هاره: hay fever هه لآمه تان ئالرژى به هوى گهردى
 گول و توزهوه كه ئه بېته هوى خورين و هه وكردى چاو و لووت و
 ئاوى پيدا دېته خوارهوه.

هه لآمه ت: ئارسم، په سيف [ف] [ع] زكام.
هه لآزاردى پالاتين: Elector Palatine ئه و سازاده و كاردينالآنه
 بوون له ئالمان كه مافى هه لآزاردنى ئيمپراتورىان هه بوو.

هه لآووقانهوه: هه لآووقين، به رزبونهوه و داكهوتن به په له پهل
 و نزيك به زهوى :: «ماسى له سه و شكاني هه لآه بلوقېتهوه».

هه لئرووشکان: چیچکان، قنچکان.

هه لئدان له په نجه ره وه: defenestration سه ره تاي سه ده ی حه فده،
لاتینی تازه، له de- به واتای هه لئدانه خواره وه و fenestra واته
په نجه ره، کرده وه ی فری دانی که سیک یان شتیک له په نجه ره وه.

هه لکشان و داکشان: پینگرت و پینکه ت [ع] [ف] مد و جزر

[E] Tide.

هه لگ: تیکوشانی زور [ع] همّة [ف] همّت.

هه لمه ته کاسه: چلیس به هه لپه، زورخوری زگله وه پین.

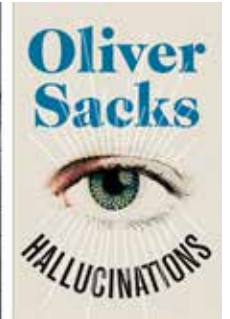
ههلمه له: هيرۆ، تۆته كه، گيايه كى ساقه ت و گه لا پانى كولكنه،
گولى گه وره ي ئال ئه گرى [E] mallow.

ههله ت: زورگ، زورب، زهوى و چال و به رز، زنجيره ته پۆلكه
[F] ماهور.

ههئوسه: hallucination ساوير، پازاوى، ئيلووژن [G] وهم
[F] توهم.

هه له وەر: زۆربلایی ده میس، دسته پاچه .
هه ماراوی شار: ئەستێرکیکی گه وهری سروشتی یان دهستگرد
 وهك سه رچاوهی ئاوی شار [E] Reservoir.

هه مبه ر: به رامبه ر.
هه موار: پریکوییک که وتوو، لیک، بی گری و گۆل :: ئەو وینه یه
 له گه ل قاپه که ی هه مواره؛ مرۆڤیکی ناهه مواره [E] equable .
هه میشه به هار: په رفانش، گیایه کی له میژینه یه، به گۆلی لووسی
 پینج په ره و گه لای بریقه داره وه. هه ندی جوړی بو رازاندنه وه و
 هه ندیکی ئالکۆلیدی alkaloids تیا به و له پزیشکیدا سوودمه نده
 .periwinkle flower [E]

هه میشه پیشه: که سیکی به هره مه ند که هه موو کار ئە زانئ و

هيچيش باش نازانى :: ههميشه پيشه‌ي كه م پوڙي .
هه نجار : پيودان ، شيوه و پهوت ؛ پوڙ ، گونجاو :: ناهه نجار : نه پوڙ ،
نه شياو .

هه نس م كه ب : Hansom cab جوړي ك تريشقه‌ي دوو چه رخه كه
داهيته ره كه‌ي هه نس م Joseph Hansom (۱۸۰۳-۱۸۸۲) به
ناو‌ي خوږه وه ناو‌ي نابوو .

هه نك : يه كه‌ي سپايي (په ل ، تپ ، گوردان ، هه نك ، هيڙ ،
له شكر) هه روه‌ها سه رپه ل ، سه رتپ ، سه رگورد ، سه رهه نك و
سه رله شكر ؛ مي شه نك به واتاي ټاپوره‌ي هه نكه .
هه نكامه : (۱) به كه سيك ټه وترئ كو مه ليك ټه دگاري باشه‌ي
هه بي ، واته بزوز و قوشمه و چالاك و پرووخوش و كارامه بي (۲)
فه رته نه و هه راوهوريا .

هه نكانه : سه رانه يان باجي ټه رباب له هه نگوين .

هه نوو كه : ټيسته ، نها ، له م كاته دا [ف] جاري ، وقت جاري .

هه نوو كه يي : هه بوويي ، ټيستايي [E] جاري ، كنووني .

هه واخوږي : هه واوهري ، سوود وه رگرتن له هه وا‌ي ټازاد به تاييه ت
بو ټه وانه‌ي له جيډا كه وتوون ، يان پيرن ، يان له زيندانن .

ههوار: وار، زۆزان، زستانهوار، ئیلاخ،

ههوانته: بیهوده، مفتە [E] supernumerary.

ههورهبان: کۆمانج، ژووری هه ره بهرزی باله خانه.

هه وریشمی دووباد: هه وریشمی دوولوی دووجار بادراو،

هه وریشمی تهستور.

ههول: وپ، گیز و سه رسام.

هه وهس: ئیشتیا، تاره زوو، مگیز.

هه ویشخان: ژووری پشته وه، ژووری بنه وه که وهک هه مار یان

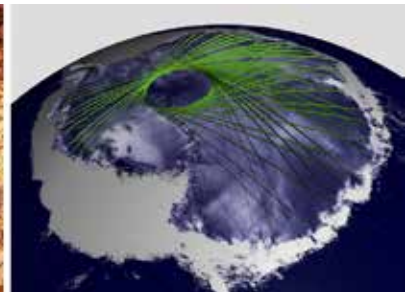
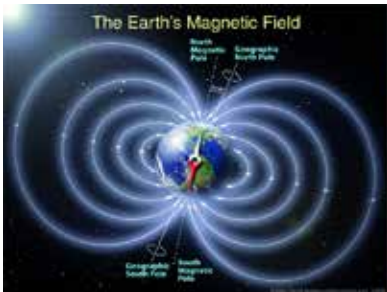
چیشته خانه به کار ئه هینری.

هه یته: ۱) نوکهری بهردهستی خان و ئاغا ۲) سیخور له بهرگی

دگه ردا.

هه یده: شکۆدار، شکۆمەند، فه ره وه ر، مایه ی شانازی [E] فاخر.

هیتم: جه مسەر :: هیتمی باکوور و باشوور [E] قطب [E] Pole.

هیدمه: سه‌رسامیی، سه‌رمه‌ندی [E] surprise.
هیدمه‌گرتن: سه‌رسوورمان، داچله‌کان، سه‌رسام بوون.
هیرا: Héra ماخوای ئاسمان و هاوسه‌ری زیؤس.

هیرشی میسر: هیرشی ۱۷۹۸ی ناپولیون بو سه‌ر میسر بووه
 هوئی باو بوونی هونه‌ری میسری له فه‌رانسه.

هیرمافرودایت: hermaphrodite نیره‌مووک، ئه‌وانه‌ی که هه‌م پیاو
 و هه‌م ژنن.

هیرمیت: hermit crab (به فرانسوی bernard l'ermite) گیانه‌وهریکی
 بچووکى زه‌ریاییه، ئه‌چیتته ناو سه‌ده‌ف و گوپچه‌ماسی به‌تالّه‌وه و
 له‌وی ئه‌زی.

هیز: به‌شی له له‌شکر له هه‌زار کهس که‌متر نه‌یی.
هیتسا: ئاسووده، ته‌ناهیی، راحت.
هیتسیا: Hestia ماخوای شه‌رم و پروومه‌ت.

هیتسن: ماک [ف] [ع] ماده، عنصر [E] element.
هیتسنی: دنیایی، ئه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ندی به‌م جیهانه‌وه هه‌یه
 به‌رامبه‌ر به‌مینه‌وی که‌ ئه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ندی به‌گیان و
 په‌وان و په‌روچ و ئاسمانه‌وه هه‌یه؛ که‌ مینوو به‌هه‌شته، مینه‌وی

ئەو شتانەيە پەيوەندى بە جىھانى فرىشتە و جىھانى نادىيى و لاهوت و مەلەكووت و جىھانى غەيبەوہ ھەيە :: (مادى و معنوى: سروشتى و مينەوى؛ ھېسنى و مينەوى) :: (لاھوت و ناسوت: مينەوہى و ھېسنى) (ع) (ف) مادى، جىسمانى، جىسمانى، ھيولانى (E) corporeal, phenomenal, physical .

ھېسنە رايى: materialism مادەگەر ايى .

ھېشوو: بۆل و چەن دانەيە كە بە تەوہرەيەكەوہ بن؛ وشى تىرى؛ گۆلى دەغل. ھېشوو وشەيركى سەربەخۆيە و تەنھا بۆ تىرى و دەغل نىيە و لەگەل ھەموو شتىكى ھېسنى يان ھېمايى بەكار ئەھيىنرى، تەنانەت (ھېشوو مىزگىنى) و (ھېشوو گۆيز) و (ھېشوو ئەوين) و (ھېشوو گەلە ئەستېرە) و (ھېشوو سەرما) و چەندىنى تىرىشمان ھەيە ...

ھېكار ۱: فېركار، راھيەنەر .

ھېكار ۲: فېرەكار، كارناس، كارزان .

ھېكانە: پىتاك و باجى ئاغا لە ھىلكە .

ھېلانەدۆزە: گەرانى مامر بۆ جىگەي ھىلكە كردن .

ھېلقەسوس: Claude Adrien Helvétius (۱۷۱۵ - ۱۷۷۱) كلاود

ئادريه، فەيلەسوف و فراماسۆن و ويژه‌وانى فەرانسەيى .

هيليكون: Helicon ناوى كۆيۆكه له ئەفسانەى یۆنانیدا، هاوشانى پارناسۆس بووه و فستیفالى «موزىكا» تايبەت بە شيعر و موزىك چوار سالّ جاريك له‌وى ساز كراوه .

هيليۆگاباليۆس: Heliogabalus يان Elagabalus (٢٠٣-٢٢٢) ئيمپراتۆرى رۆما .

هیللاس: Hellas یان کۆماری هیللینی واته یۆنان .

هیللم: غه‌ره، جوړیک سریشی به‌هیزه، له ریشه و گه‌لای گیای سریش ته‌گیری، زیاتر دارتاشان به‌کاری ته‌هینن و بو‌گاوکردنی چینیش سوودی هه‌یه، گیای سریش له پزیشکیدا سوودی لئ وه‌رته‌گیری و بو‌چاککردنه‌وه‌ی نازاری جه‌رگ و گه‌ده‌به‌که‌لکه . Eremurus [E]

هیللوو: Paul César Helleu (۱۸۵۹ - ۱۹۲۷) شیوه‌کاری فه‌رآنسه‌یی .

هیلوون ۲: هیلانه .

هیلوون ۲: کلانی شیر و خه نجه ر.

هیله: تامرازی سواله ت سافکردن.

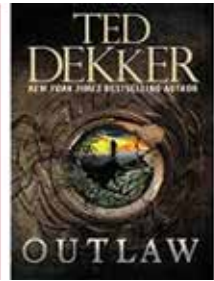
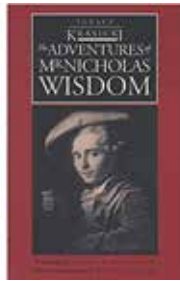
هیله ساو: سافکردن به هیله.

هیلینی شوخ: The Beautiful Helen ئۆپه ریتی سه رکه وتووی

ئۆفینباخ له ۱۸۶۴.

هیمچیرۆک: سه برده یه کی ساکار بو نواندن و پیشانداندانی وانه یه کی رهوشتی یان مینهوی، ئه فسانه یه که که ئازه ل و گیا و شمه کی بیگیان یان وزه ی سروشتی وه کو کاراکتر ده رئه که ون، له کاتیکدا مرۆفه کان که سایه تی ئینسانی ئاسایان هه یه، وه ک ئه وانه ی عیسا که له ئینجیلدا هاتوو ه [E] parables.

هیماشیکاری: شیکارکردنی هیمّا و جفره، خویندنه‌وهی ده‌قی
که‌ونارا و ساخردرنه‌وهی ده‌سنووسی قلی بلی [E] decipherment
[E] حل الشفرة [F] رمزگشایی.

- هیمان ۱:** ژماره‌هه‌ساب له‌بانکدا [E] Account number.
هیمان ۲: پسه‌وله‌ی‌هه‌ساب، فاکتورای‌پاره‌دان.
هیمان ۳: هیشتا.
هیمان ۴: ماک، هیسن، ماده.
هیمایی ۱: سه‌مبولیک، نمونه‌یی [E] allegorical.
هیمایی ۲: مه‌جازی [E] [F] مجازی [E] figurative.

هیمۆ: داوینپاک، ده‌ستپاک، به‌ویژدان، ئابرووپه‌رست.

هیمچ: بهرگ یان هر قوماشیکی داپرازوی ونچرونچر بووگ، بزگور، تیتول .

هیمویی: داوینپاکي، نامووسپه رستی .

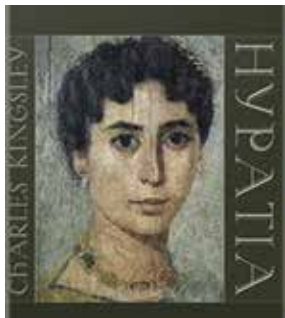
هیمی ۱: قوماشی زور ناسکی بهرگه نه گر.

هیمی ۲: شی، نم، توپایی زهوی .

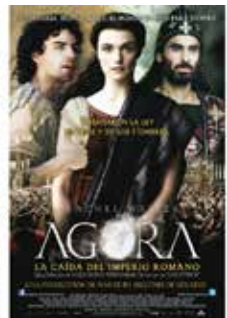
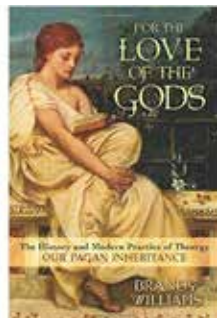
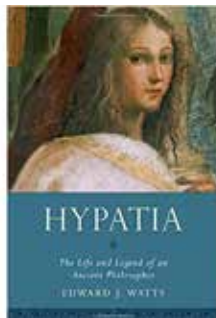
هیپور: برای میرد، له هه ندی وهرگیراندا نووسراوه براکانی خاتوو لیزه تا، به لام له خودی ئیتالیاییه که نووسراوه cognati که هه مان هیپور یان برای میرده :: **دش:** خوشکی میرد .

هیپاتیا: Hypatia (۳۵۰-۴۱۵) ژنه ئهستیره ناس و فه یله سووفی یونانی نوئه فلاتوونی ئهسکه نده ریه ی میسر، به پیلانی کلپسا و به تاوانی جادووگه ری کوژرا. ئاماژیه به هونراوه ی هیپاتیای لوکونت دولیل Leconte de Lisle له کومه له هونراوه ی ئهنتیک :Poèmes antiques

دهربازبوی تاقانه، نهر، وهرجاوه ند
مهرگ ئهتوانی له رزه بخاته گهردوونه وه
به لام جوانی له ودا کلپه نه کا،
هه موو شت له نوی ئه ژیته وه
گه ری گهردوون له بن پای سپی ئه ودا ره وانه

۱۰۷۵

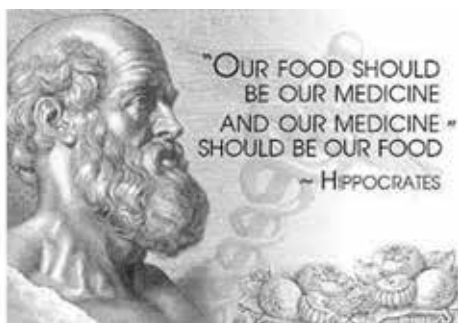
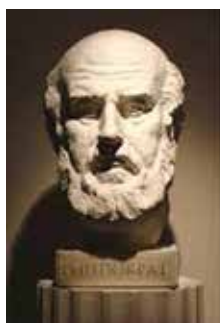

وشه و پهراویز

هیپودروم: Hippodrome مهیدانی ئەسپسواری که بهرنامهی سه‌مایسی تیدا ساز ئەکرا.

هیپوکریت: Hippocrates (۴۶۰-۳۶۰ پ.ز) پزشکی یونانی و یه‌کک له بلیمه‌ترین پزشکان له میژووی پزشکیدا.

هیپولیت: Hippolytus له ئەفسانهی یونانی و رۆمی پیرسۆنای

کوژراویکی به‌ناره‌وایه له‌سه‌ر بناغه‌ی ئەفسانه‌ی هیپۆلیتۆس کۆری سیسۆس، یۆرپیدی‌س Euripides شانۆگه‌ریه‌که‌ی نووسیوه، له ۴۸ی پێش زاین له دیونیسای ئاسینا براوته سه‌ر شانۆ، له Phaedra ی لووسیۆس ئانوس سینکا Lucius Annaeus Seneca سه‌ره‌تای زاین و له فیڊر Phèdre ی ژان راسیندا ئاماژه‌ی پێدراوته‌وه.

هیپۆلیت تاین: Hippolyte Taine (۱۸۲۸-۱۸۹۳) ره‌خه‌گر و میژوونوس و فه‌یله‌سوفی فه‌رانسه‌یی.

هیدمان: سه‌رسامی، رامای، سه‌رسوهرمای [ع] [ق] حیرت.
هیربۆد: (ئاقیستایی) مامۆستا.

هیس: قورم، دووکه‌لی نیشوو، دووکه‌لی چر [ف] دوده [ع]
السخام [ع] Soot.

هیزه ۱: خیگی موودار بو رۆن و تراو.

هیزه ۲: کوویه، دهبه.

فهرگه‌نگی شاسوار

۱۰۷۸

هیفاختن: پرفووکردن، هفیژکردن، دوورینه‌وهی و چنینه‌وهی
 پسپوړانه‌ی کوتالّ یان مافووره‌ی گرانباپی که تالکیش بووپی
 یان سووتایپی به شیوه‌یه‌ک که شوینی دوورینه‌که‌ی دیار نه‌پی.
 [E] darn.

هیلال: مانگیله، هه‌یفک، مه‌نگی، چهن شه‌وه، نیو جه‌غز، که‌وانی.

هیم: خیم، بنه‌رته، بناغه، بنه‌ما.
هیملو: هه‌ماری سووته‌نی، هه‌ماری ئیژنگ.

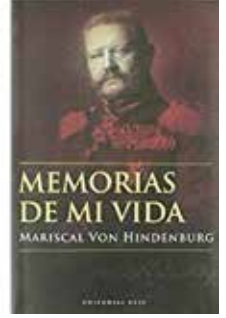

هيندار: فيرڪار، ماموستان، وانه بيٽر .

هيندنبورگ: Paul von Hindenburg (۱۸۴۷-۱۹۳۴) فيلد

مارشال، سالاني ۱۹۱۴ تا ۱۹۱۶ فھرماندهی هيٺه کاني آلمان

بوو له جهنگي جيهاني يه کهم .

هيه رارشي کليسيای کاتولیک: پاپا، کاردينال، مه تران،

قه شه، جانکوش .

Heirarchy of the Roman Catholic Church

Supreme pontiff (pope)
Elected by College of Cardinals

Cardinal
Chosen by pope, usually from among the bishops

Archbishop
Highest ranking bishop, heads archdiocese or province

Bishop
Heads diocese (large number of parishes)

Deacon
Parish cleric

Monsignor
An honorary title

Pastor
Head of parish

Parish priest
Administers Mass

Abbot
Superior of a monastery

JOHN BLANCHARD / The Chronicle

فھرگهنگي شاسوار

۱۰۸۰

(y)

یابوو ۱: بارگین، ئه‌سپی نانه‌جیبی بارکیشان.

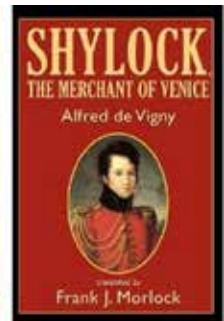
یابوو ۲: بریتی له پیاوی نه‌زانی ته‌مه‌ل.

یاداشته‌کانی شاعیریک: په‌رتووکى Journal d'un Poète

به‌ره‌می Alfred de Vigny (۱۷۹۷-۱۸۶۳) هۆنه‌ر و پڕۆماننوس

و شانۆگه‌ری فه‌رانسه‌یی.

یادگار: relic پاشماوهی پاکیزانی کاسۆلیک وهک قژ، ئیسکی په‌نجه و پئی تا ته‌قیله و پیلآو و کفن که له مجریه‌کی تاییه‌تی زی‌پیندا که به شیوه‌ی کلیسا سازکراوه به ناوی «یادگاردان» reliquary ئه‌پیاریزن و ئه‌پیه‌ره‌ستن.

یارانه: Subsidy.

یاره‌مه‌ز: جلف و لووسکه.

یاسبوون: هه‌راسانبوون، وه‌په‌زبوون.

یاسی به‌نه‌وش: لیلاک lilac

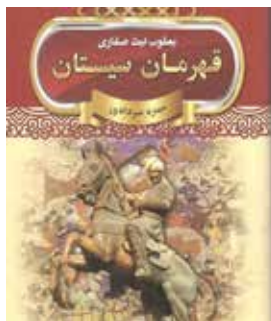
یافت: شوینه‌وار، شوپ.

یافیٔ: Japheth یان یافیس وهک له ته‌وراتدا هاتوو، کوری

سیه می نووچی په یامبه ره، که به باپیره ی هیندوژیرمنه
دائهنری. یافیتی واته فه رانسه یی ناجوله که.

یاقووبی مسگهر: یاقووبی کوری له یسی مسگهری سیستانی،
له پادشاکانی سه فاری بوو، له سه دهی نووی زاینی له سیستان و
خوراسان و ته به رستان. ماوه یه کی دوور و دریژ دژی خه لیفه کانی
عه باسی شه ری کرد. فارس به باوکی زمانی فارسی له پاش
هیرشی عه رب ناوی ته بهن و تاجیک و ته فغان به باوکی زمانی
دهری!

یاکت: yacht له وشه ی یاکت هولهندی به واتای راو هاتووه،
سه ره تا به له می خیرا بوو بوگرتنی دزی زهریایی، پاشان به واتای

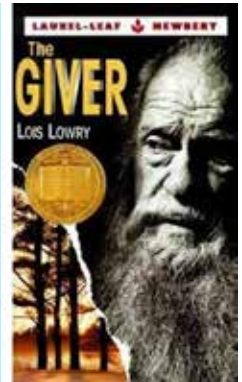
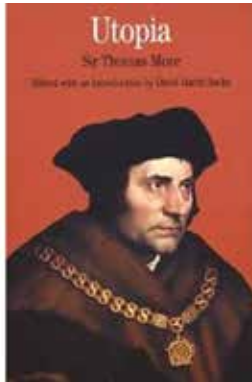
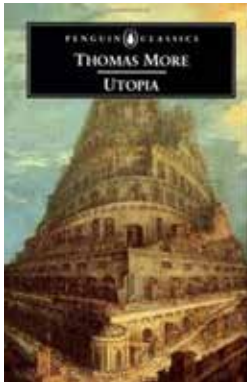
کهشتی گهشتیاری و پشودان به کار هاتووه.

یاوهر: پلهیه کی سه ربازییه [ع] عه ریف، شاویش [ف] گروهبان
[E] Sergeant.

یخ دان: خه واندنی و شتر، خیا.

یوتوپیا: utopia به واتای ولاتی ئاره زوو، له ناوه پراستی سه دهی شانزه له سه ربناغه ی (‘ou’ not + topos ‘place’) ی یونانی، سالی ۱۵۱۶ له پهرتووی Utopia، له لایه ن سیپر توماس مؤره وه به کار هینراوه :: **(دیستوپیا:** dystopia کوتایی سه دهی هه ژده، له بیکهاتنی دوو وشه ی (dys- ‘bad’ + utopia) به دی هاتووه، به واتای مه لبه ند یان فه رمانزه واییه کی گریمانه یی له ئاینده دا، که هه موو شت تییدا ناخوش و نادادگه رانه یی، وه ک پزیمیکی توتالیترو سه ره رۆ :: رۆمانی ۱۹۴۸، جورج ئورویل).

یوفو: UFO ئه رابه ی بالنده، جوړه كه شتيه كي بالنده ی سه مه ربه له كه له ههندي ولات ته لين بينويانه و زور كهس پيان وايه له جيهانيكي غه واره ی دهره كييه هاتوون.

يه خترمه: يه دهك. ئه سپي زياده سوار به دواى خوځى دا راى ته كيشي.

يه سا: Jesse باوكى داوود، يه كه م باپيره ی جينولوجيى عيسا.

یه سووس : jesus عیسا.

یه شم : به ردیکی نیوه گرانبه های سهوز یان جگه ریی پریپه ، زیاتر له چین و برمه هه یه ، ئەلین دژی هه و ره تریشقه و تاعوونه ، یه کیک له جوړه کانی یه شمی خوینییه [E] jasper.

یه شمی خوینی : به ردیکی نیوه گرانبه های سهوزی مه یله و رهش یان جگه ریه په له ی سووری تیایه ، زیاتر له چین و برمه هه یه ، ئەلین دژی تاعوون و هه و ره برووسکه یه ، واته ئەگه ر که سیک له و به رده ی پیپی و بکه و پته ناو خولگه ی کاره بایی هه و ره برووسکه وه ، ئەو به رده وزه ی کاره باکه پرائه کیشتی بو خوی و که سه که تووشی شه پله نایی [E] Heliotrope.

یه غدان: باول، مجری تهخته‌ی گه‌وره‌ی رازاوه به رووکه‌شی زه‌پی
بو هه‌لگرتنی جلو به‌رگ و شمه‌کی گرانبایی.

یه غلاوی: قاپی ده‌سکداری بن مه‌تاره‌ی سه‌ریازی که ده‌سکه‌که‌ی
ئه‌شکیت‌ه‌وه و چیشتی تیا ئه‌خون.

یه کسهری ۱: ره‌شکه‌ی یه‌کتایی کاکیشان.

یه کسەری ۲: ناومالی زۆر گەورە و لەدرێژەوه.

یه کسەری ۳: رایەخی پڕ بە ژووری گەورە.

یه کشەق ۱: یه کپارچه.

یه کشەق ۲: بیه کسەر، راست و بێ بادانهوه.

یهک لۆ: لەر، لاواز، باریکه له.

یه کنه واخت: چوونیه ک، یه ک شیوه و روالهت [E] uniform ::

نه واخت: روالهت، رووکار، شیوه.

یه کهاوی: چوونیه کی [E] uniformity.

یهنا: Iénas له به ناوبانگترین بنه ماله تازه پینگه یشتووه کانی ناپۆلیۆنی که ئاریستۆکراته «رەسەن» و «که ونارا» کان هاتوچۆیان نه ئه کردن.

بیکیتم: Yquem شه‌رایبکی سببی گرانبه‌هایه هیی ناوچه‌ی ساوترنی
Sauternes فه‌رانسه .

Chateau d'Yquem

دوالا په‌ره... یانزه‌ی سپتامبری ۲۰۱۸